

A setenta-cinc anys de distància, l'anàlisi de les consultes electorals de la Segona República permet una lectura nova. Aquest atlas ens acostava a les confrontacions d'on han sorgit les generacions actuals, els avis i els besavis de les quals eren en gran part analfabets. A partir d'estadístiques i de diàlegs amb líders i militants i amb persones analfabetes que mai no havien estat tingudes en compte, es revisen tres aspectes dels comicis: la coherència de la ciutadania, la utilització de la llei, i la influència del sexe, l'edat, la classe social o la cultura. L'enfocament multidisciplinar utilitzat posa en dubte alguns mites poc qüestionats fins ara, com ara que les dones fossin conservadores i seguissin el que deia l'Església o que el proletariat apostés frívolament per l'abstenció per a enfrontar-se a la burgesia. L'atlas demostra que van ser els líders polítics els qui no van entendre la moderació de les majories ni la força de la llei electoral, i d'aquí van sorgir els moviments parlamentaris que van fer inviable la República i van precipitar al caos d'una guerra civil. Aquest primer volum examina el vot en cadascuna de les cinc convocatòries generals amb una especial atenció a l'evolució dels sufragis i a la participació per circumscripció, comarca i municipi.

A setenta y cinco años de distancia, el análisis de las consultas electorales de la Segunda República permite una lectura nueva. Este atlas nos acerca a las confrontaciones de las que han surgido las generaciones actuales, cuyos abuelos y bisabuelos fueron en gran parte analfabetos. A partir de estadísticas y de diálogos con líderes y militantes y con personas analfabetas que nunca habían sido tenidas en cuenta, se revisan tres aspectos de los comicios: la coherencia de la ciudadanía, la utilización de la ley, y la influencia del sexo, la edad, la clase social o la cultura. El enfoque multidisciplinar utilizado pone en tela de juicio algunos mitos poco cuestionados, como que las mujeres fueran conservadoras y siguieran los dictados de la iglesia o que el proletariado apostara frívolamente por la abstención para enfrentarse a la burguesía. El Atlas demuestra que fueron los líderes políticos quienes no entendieron la moderación de las mayorías ni la fuerza de la ley electoral, de ahí surgieron los vaivenes parlamentarios que hicieron inviable la República y precipitaron el caos de una guerra civil. Este primer volumen examina el voto en cada una de las cinco convocatorias generales con especial atención a la evolución de los sufragios y a la participación por circunscripción, comarca y municipio.

Enciclopèdia Catalana

Mercedes Vilanova és catedràtica d'Història Contemporània a la Universitat de Barcelona, Creu de Sant Jordi 2005 i Premi Nacional d'Investigació 1990. El 1996 va ser la presidenta fundadora de l'Associació Internacional d'Història Oral (IOHA) i el 1989 va fundar la revista *Historia, Antropología y Fuentes Orales*. Ha estat investigadora convidada a Harvard University (Cambridge, MA.), Institut d'Historie du Temps Present (París), *Visiting Professor* a la Universitat de Boston i a la Universitat de Massachusetts, i *Fellow* del Wilson Center de Washington. De vocació humanista i interdisciplinària, ha estat pionera en la creació i la utilització de fonts orals i en l'aplicació de l'estadística a l'anàlisi del comportament polític. El seu treball intel·lectual l'ha dedicat a l'estudi de l'abstenció, l'analfabetisme, la revolució social, el paper de les dones en la societat i la democràcia parlamentària al nostre país. És autora, entre altres, dels llibres *Espanya en Maragall* (1968), *La conformidad con el destino en Azorin* (1971), *El poder en la sociedad* (comp.) (1986), *Pensar las diferencias* (comp.) (1994), *Las mayorías invisibles. Explotación fabril, revolución y represión* (1995), *Desde las orillas de la política: género y poder en América Latina* (comp.) (1996). Recentment ha publicat *Voces sin letras. Analfabetos en Baltimore* (2005).

Atlas electoral
DE LA SEGONA REPÚBLICA A CATALUNYA

VOLUM 1
Circumscripcions, comarques i municipis

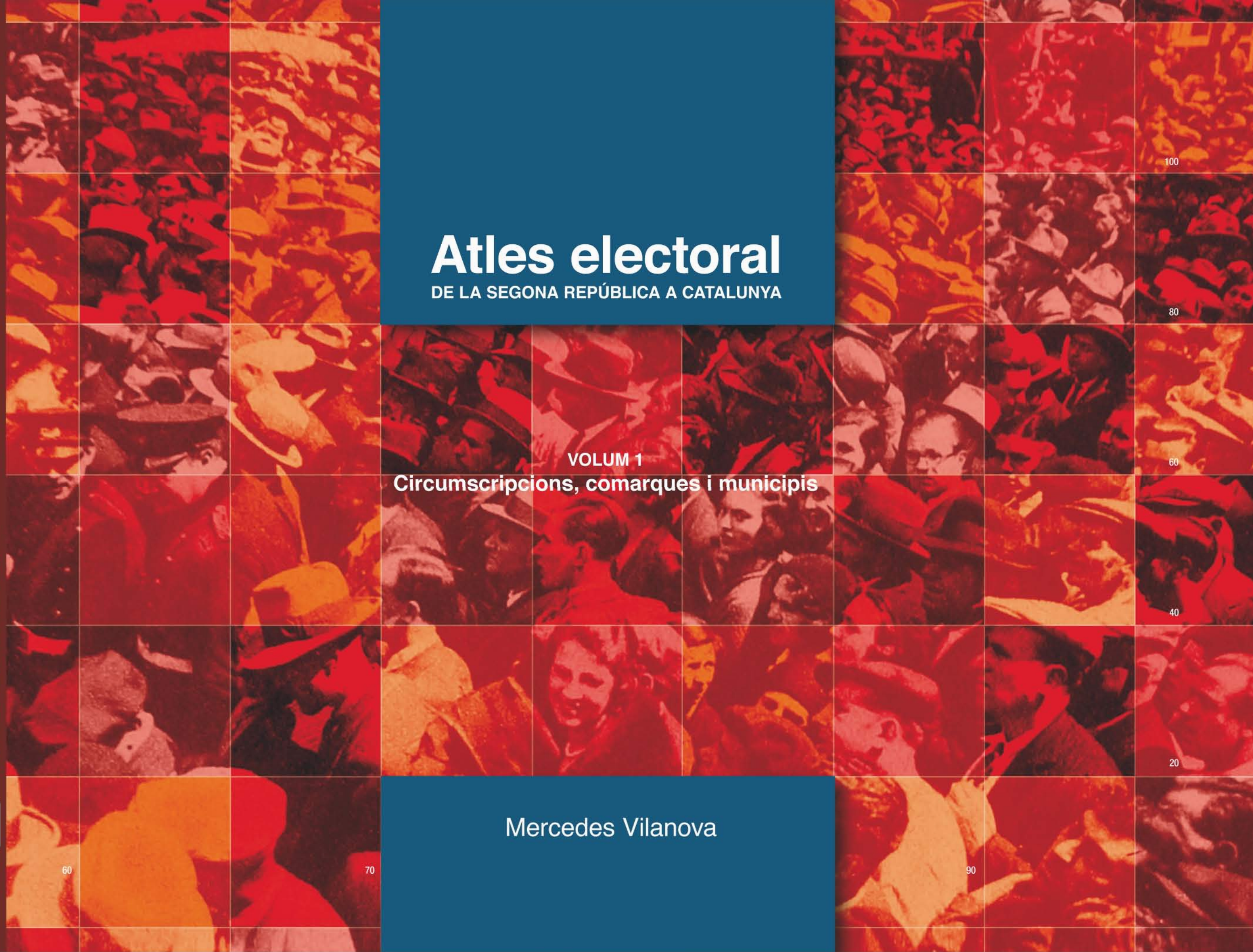
Mercedes Vilanova

Atlas electoral

DE LA SEGONA REPÚBLICA A CATALUNYA

VOLUM 1
Circumscripcions, comarques i municipis

Mercedes Vilanova

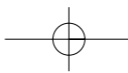
60

70

80

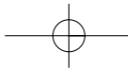
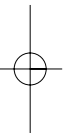
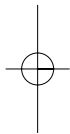
90

100

Atles electoral

DE LA SEGONA REPÚBLICA A CATALUNYA

L'edició d'aquest llibre ha rebut un ajut del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya

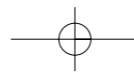
Primera edició: desembre del 2005
© 2005 Mercedes Vilanova Ribas

Drets exclusius d'aquesta edició:
Enciclopèdia Catalana, SAU
Josep Pla, 95 - 08019 Barcelona
secedit@grec.com
www.encyclopedia-catalana.com

La reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment, comprenent-hi la reprografia i el tractament de la informació, com també la distribució d'exemplars mitjançant lloguer i préstec, resten rigorosament prohibides sense l'autorització escrita de l'editor i estaran sotmeses a les sancions establertes per la llei

Disseny, cartografia i realització editorial: (sic) idea y creación editorial, s.l.
www.sicidea.net
Impressió: EGEDSA
Roís de Corella, 16
08250 Sabadell

ISBN obra completa: 84-412-1408-5
ISBN volum 1: 84-412-1409-3
Dipòsit Legal: B-35508-2005

Atles electoral

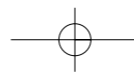
DE LA SEGONA REPÚBLICA A CATALUNYA

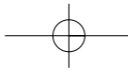
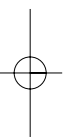
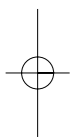
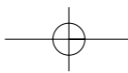
VOLUM 1
CIRCUMSCRIPCIONS, COMARQUES I MUNICIPIS

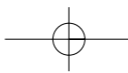
Mercedes Vilanova

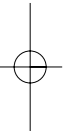
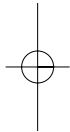
Enciclopèdia Catalana

*A Dominique Willems,
i als qui no temen l'anonimat o la fama*

Sigles de les candidatures - Índice de mapas, taules y figures

Siglas de las candidaturas - Índice de mapas, tablas y figuras

Candidatures que figuren en els mapes, els gràfics i les taules, per ordre alfabètic

ACR (Acció Catalana Republicana)	LLIGA R. (Lliga Regionalista)
AEE-PSR (Aliança d'Extremes Esquerres i Partit Social Revolucionari)	LLIGA C. (Lliga Catalanista)
AR (Acció Republicana)	PCC (Partit Comunista de Catalunya)
Azaña (Manuel Azaña Díez)	PCE (Partido Comunista de España)
BND (Bloc Nacional de Dretes)	PCP (Partit Català Proletari)
BOC (Bolg Obrer i Camperol)	PCR (Partit Catalanista Republicà)
CC (Concòrdia Ciutadana)	PNC (Partit Nacionalista Català)
CCR (Concentració Catalanista Republicana)	PNRE (Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra)
CE (Concentració Espanyola)	POUM (Partit Obrer d'Unificació Marxista)
CEC (Coalició d'Esquerres Catalanes)	PRA (Partit Radical Autonomista)
CET (Coalició d'Esquerres Tarragonines)	PRDF (Partit Republicà Democràtic Federal)
CRS (Candidatura Radical Socialista)	PRE (Partit Republicà d'Esquerres)
DC (Dreta de Catalunya)	PRR (Partit Republicà Radical)
DI (Dreta Independent)	PRRS (Partit Republicà Radical Socialista)
DR (Dreta Republicana)	PSOE (Partido Socialista Obrero Español)
EC (Esquerres Catalanes)	RA (Candidatura Republicana Autonomista)
EC-PP (Estat Català-Partit Proletari)	RD (Radical Dissident)
EEF (Extrema Esquerra Federal)	RF (Republicanos Federalistas)
ERC (Esquerra Republicana de Catalunya)	Trad. (Tradicionalistes)
FCO (Front Català d'Ordre)	UC (Unió Catalanista)
FD (Federal Dissident)	UD (Unió de Dretes)
FEC (Front d'Esquerres de Catalunya)	UDC (Unió Democràtica de Catalunya)
FO (Front Obrer)	UR (Unió de Rabassaires)
FOP (Front Obrer i Pagesos)	UP (Unió Patriòtica)
Ind. (Independentistes)	USC (Unió Socialista de Catalunya)

Mapes Pàgina

1	33
2	40
3	40
4	45
5	45
6	46
7	59
8	60
9	61
10	62
11	63
12	63
13	64
14	64
15	91
16	96
17	97
18	98
19	99
20	99
21	100
22	100
23	151
24	152
25	153
26	154
27	155
28	156
29	157

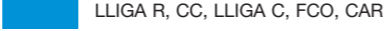

Taules Pàgina

1	28
2	29
3	30
4	32
5	70
6	72
7a	70
7b	72
8	73
9	73
10	76
11	76
12	76
13	76
14	79
15	79
16	79
17	83
18	83
19	83
20	83
21	84
22	84
23	92
24	92
25	93
26	92
27	92
28	92
29	107
30	107
31	114
32	114
33	114

Figures Pàgina

1	25
2	31
3	33
4	33
5	36-37
6	38
7	38
8	42-43
9	44
10	44
11	44
12	48-49
13	51
14	51
15	51
16	51
17	52-53
18	56-57
19	68
20	68
21	69
22	69
23	71
24	72
25	74
26	75
27	75
28	75
29	77
30	78
31	78
32	81
33	81
34	82
35	85
36	86
37	86
38	87
39	88
40	89
41	90
42	91
43	91
44	93
45	94
46	94
47	105
48	105
49	106
50	108
51	108
52	108
53	110
54	110
55	110
56	110

Colors identificatius de les candidatures amb representació i sense representació, per ordre alfabètic

 ACR	 FD	 PRE
 AR	 Ind.	 PRR
 BDN	 LLIGA R, CC, LLIGA C, FCO, CAR	 PRRS
 BOC, FO	 PCC	 PSOE
 CEC, CET	 PCE	 RA
 CRS, PRR	 PCP	 RF
 DC	 PCR, CCR	 Trad.
 DI	 PNRE	 UC
 DR	 POUM	 UR
 EEF	 PRA	 USC
 ERC-USC, ERC, EC, FEC, CR	 PRDF	

Índex

Índice

Presentación	13
Agradecimientos	15
Introducción.....	17
Capítulo 1. Ley electoral, fuentes y estadísticas.....	23
LA LEY ELECTORAL Y LAS CIRCUNSCRIPCIONES CATALANAS.....	23
Decreto del 8 de mayo de 1931.....	24
Las circunscripciones catalanas y el número de candidatos.....	24
La Constitución de 1931 y la ley de reforma electoral de julio de 1933.....	25
Lista abierta, <i>panachage</i> y copo.....	26
LAS FUENTES.....	26
Censo electoral.....	27
Lista de votantes.....	27
Los resultados electorales.....	27
La corrección de errores, el número Z.....	28
LAS ESTADÍSTICAS.....	28
Los porcentajes.....	28
Porcentajes de votos por candidatura sobre el censo electoral.....	28
Porcentaje de votos por candidatura sobre la participación.....	28
Porcentajes de votos sobre los totales de la provincia.....	29
Porcentajes sobre cuatro grupos de municipios según el tamaño de su censo electoral.....	29
Las correlaciones.....	29
Correlaciones entre porcentajes de participación y porcentajes en las candidaturas.....	30
Correlaciones entre porcentajes en las candidaturas.....	30

Presentació	13
Agraïments	15
Introducció	17
Capítol 1. Llei electoral, fonts i estadístiques.....	23
LA LLEI ELECTORAL I LES CIRCUNSCRIPCIONS CATALANES.....	23
Decret del 8 de maig de 1931.....	24
Les circunscripcions catalanes i el nombre de candidats.....	24
La Constitució de 1931 i la llei de reforma electoral de juliol de 1933.....	25
Llista oberta, <i>panachage</i> i copada.....	26
LES FONTS.....	26
Cens electoral.....	26
Llista de votants.....	27
Els resultats electorals.....	27
La correcció d'errors, el nombre Z.....	27
LES ESTADÍSTIQUES.....	28
Els percentatges.....	28
Percentatges de vots per candidatura sobre el cens electoral.....	28
Percentatge de vots per candidatura sobre la participació.....	28
Percentatges de vots sobre els totals de la província.....	29
Percentatges sobre quatre grups de municipis segons la grandària del seu cens electoral.....	29
Les correlacions.....	30
Correlacions entre percentatges de participació i percentatges en les candidatures.....	30
Correlacions entre percentatges a les candidatures.....	31

Correlaciones entre los porcentajes de participación.....	30	Correlacions entre els percentatges de participació.....	31
Correlaciones entre censo y porcentajes de participación.....	30	Correlacions entre cens i percentatges de participació.....	31
Correlaciones entre variables no electorales.....	31	Correlacions entre variables no electorals.....	31
Correlaciones entre variables electorales y no electorales.....	31	Correlacions entre variables electorals i no electorals.....	32
Las trayectorias electorales.....	31	Les trajectòries electorals.....	32
<i>Porcentaje de abstención por comarcas el 16 de febrero de 1936</i>	33	<i>Percentatge d'abstenció per comarques el 26 de febrer de 1936</i>	33
Capítulo 2. Las elecciones generales durante la Segunda República.....	35	Capítol 2. Les eleccions generals durant la Segona República.....	35
LAS ELECCIONES LEGISLATIVAS DEL 28 DE JUNIO DE 1931.....	35	LES ELECCIONS LEGISLATIVES DEL 28 DE JUNY DE 1931.....	35
Circunscripción de Barcelona ciudad.....	36	Circumscripció de Barcelona ciutat.....	36
<i>Resultados electorales por circunscripción y comarca</i>		<i>Resultats electorals per circumscripció i comarca</i>	
<i>Elección legislativa de 28 de junio de 1931 en Cataluña</i>	36	<i>Elecció legislativa del 28 de juny de 1931 a Catalunya</i>	36
<i>Elección legislativa de 28 de junio de 1931 en Barcelona ciudad</i>	36	<i>Elecció legislativa del 28 de juny de 1931 a Barcelona ciutat</i>	36
<i>Elección legislativa de 28 de junio de 1931 en Barcelona provincia</i>	37	<i>Elecció legislativa del 28 de juny de 1931 a Barcelona província</i>	37
<i>Elección legislativa de 28 de junio de 1931 en Tarragona</i>	37	<i>Elecció legislativa del 28 de juny de 1931 a Tarragona</i>	37
<i>Elección legislativa de 28 de junio de 1931 en Gerona</i>	37	<i>Elecció legislativa del 28 de juny de 1931 a Girona</i>	37
<i>Elección legislativa de 28 de junio de 1931 en Lérida</i>	37	<i>Elecció legislativa del 28 de juny de 1931 a Lleida</i>	37
Circunscripción de Barcelona provincia.....	38	Circumscripció de Barcelona província.....	38
Circunscripción de Tarragona.....	38	Circumscripció de Tarragona.....	38
Circunscripción de Gerona.....	39	Circumscripció de Girona.....	39
Circunscripción de Lérida.....	39	Circumscripció de Lleida.....	39
ELECCIONES AL PARLAMENTO DE CATALUÑA DEL 20 DE NOVIEMBRE DE 1932.....	40	ELECCIONS AL PARLAMENT DE CATALUNYA DEL 20 DE NOVEMBRE DE 1932.....	40
Circunscripción de Barcelona ciudad.....	41	Circumscripció de Barcelona ciutat.....	41
Circunscripción de Barcelona provincia.....	41	Circumscripció de Barcelona província.....	41
Circunscripción de Tarragona.....	41	Circumscripció de Tarragona.....	41
Circunscripción de Gerona.....	42	Circumscripció de Girona.....	42
<i>Resultados electorales por circunscripción y comarca</i>		<i>Resultats electorals per circumscripció i comarca</i>	
<i>Elección legislativa de 20 de noviembre de 1932 en Cataluña</i>	42	<i>Elecció legislativa del 20 de novembre de 1932 a Catalunya</i>	42
<i>Elección legislativa de 20 de noviembre de 1932 en Barcelona ciudad</i>	42	<i>Elecció legislativa del 20 de novembre de 1932 a Barcelona ciutat</i>	42
<i>Elección legislativa de 20 de noviembre de 1932 en Barcelona provincia</i>	43	<i>Elecció legislativa del 20 de novembre de 1932 a Barcelona província</i>	43
<i>Elección legislativa de 20 de noviembre de 1932 en Tarragona</i>	43	<i>Elecció legislativa del 20 de novembre de 1932 a Tarragona</i>	43
<i>Elección legislativa de 20 de noviembre de 1932 en Gerona</i>	43	<i>Elecció legislativa del 20 de novembre de 1932 a Girona</i>	43
<i>Elección legislativa de 20 de noviembre de 1932 en Lérida</i>	43	<i>Elecció legislativa del 20 de novembre de 1932 a Lleida</i>	43
Circunscripción de Lérida.....	44	Circumscripció de Lleida.....	44
LAS ELECCIONES DEL 19 DE NOVIEMBRE DE 1933: EL SUFRAGIO FEMENINO		LES ELECCIONS DEL 19 DE NOVEMBRE DE 1933: EL SUFRAGI FEMENÍ	
Y LA SUPUESTA ABSTENCIÓN LIBERTARIA.....	44	I LA SUPOSADA ABSTENCIÓ LLIBERTÀRIA.....	44
Circunscripción de Barcelona ciudad y municipios agregados.....	47	Circumscripció de Barcelona ciutat i municipis agregats.....	47
Circunscripción de Barcelona provincia.....	48	Circumscripció de Barcelona província.....	48
<i>Resultados electorales por circunscripción y comarca</i>		<i>Resultats electorals per circumscripció i comarca</i>	
<i>Elección legislativa de 19 de noviembre de 1933 en Cataluña</i>	48	<i>Elecció legislativa del 19 de novembre de 1933 a Catalunya</i>	48
<i>Elección legislativa de 19 de noviembre de 1933 en Barcelona ciudad</i>	48	<i>Elecció legislativa del 19 de novembre de 1933 a Barcelona ciutat</i>	48
<i>Elección legislativa de 19 de noviembre de 1933 en Barcelona provincia</i>	49	<i>Elecció legislativa del 19 de novembre de 1933 a Barcelona província</i>	49
<i>Elección legislativa de 19 de noviembre de 1933 en Tarragona</i>	49	<i>Elecció legislativa del 19 de novembre de 1933 a Tarragona</i>	49
<i>Elección legislativa de 19 de noviembre de 1933 en Gerona</i>	49	<i>Elecció legislativa del 19 de novembre de 1933 a Girona</i>	49
<i>Elección legislativa de 19 de noviembre de 1933 en Lérida</i>	49	<i>Elecció legislativa del 19 de novembre de 1933 a Lleida</i>	49
Circunscripción de Tarragona.....	50	Circumscripció de Girona.....	50
Circunscripción de Gerona.....	50	Circumscripció de Lleida.....	50
Circunscripción de Lérida.....	50		

ELECCIONES LEGISLATIVAS DEL 16 DE FEBRERO DE 1936.....	51
<i>Resultados electorales por circunscripción y comarca</i>	
<i>Elección legislativa de 16 de febrero de 1936 en Cataluña</i>	52
<i>Elección legislativa de 16 de febrero de 1936 en Barcelona ciudad y municipios agregados</i>	52
<i>Elección legislativa de 16 de febrero de 1936 en Barcelona provincia</i>	53
<i>Elección legislativa de 16 de febrero de 1936 en Tarragona</i>	53
<i>Elección legislativa de 16 de febrero de 1936 en Gerona</i>	53
<i>Elección legislativa de 16 de febrero de 1936 en Lérida</i>	53
Circunscripción de Barcelona ciudad y municipios agregados.....	54
Circunscripción de Barcelona provincia.....	54
Circunscripción de Tarragona.....	54
Circunscripción de Gerona.....	54
Circunscripción de Lérida.....	54
ELECCIONES DE COMPROMISARIOS DEL 26 DE ABRIL DE 1936.....	55
Circunscripción de Barcelona ciudad y municipios agregados.....	55
Circunscripción de la provincia de Barcelona.....	56
Circunscripción de Tarragona.....	56
Circunscripción de Gerona.....	56
<i>Resultados electorales por circunscripción y comarca</i>	
<i>Elección de compromisarios de 26 de abril de 1936 en Cataluña</i>	56
<i>Elección de compromisarios de 26 de abril de 1936 en Barcelona ciudad y municipios agregados</i>	56
<i>Elección de compromisarios de 26 de abril de 1936 en Barcelona provincia</i>	57
<i>Elección de compromisarios de 26 de abril de 1936 en Tarragona</i>	57
<i>Elección de compromisarios de 26 de abril de 1936 en Gerona</i>	57
<i>Elección de compromisarios de 26 de abril de 1936 en Lérida</i>	57
Circunscripción de Lérida.....	58
REPRESENTACIÓN CARTOGRÁFICA DE ERC Y DE LA LLIGA.....	59
<i>Esquerra Republicana de Catalunya en las circunscripciones catalanas entre 1931 y 1936</i>	59
<i>La Lliga en las circunscripciones catalanas entre 1931 y 1936</i>	60
<i>La abstención en las circunscripciones catalanas entre 1931 y 1936</i>	61
<i>Esquerra Republicana de Catalunya en las comarcas catalanas el 28 de junio de 1931</i>	62
<i>Esquerra Republicana de Catalunya en las comarcas catalanas el 20 de noviembre de 1932</i>	62
<i>Esquerra Republicana de Catalunya en las comarcas catalanas el 16 de febrero de 1936</i>	63
<i>La Lliga en las comarcas catalanas el 28 de junio de 1931</i>	63
<i>La Lliga en las comarcas catalanas el 20 de noviembre de 1932</i>	64
<i>La Lliga en las comarcas catalanas el 16 de febrero de 1936</i>	64
Capítulo 3. Evolución de la participación y del voto.....	65
LA ORIENTACIÓN DEL VOTO DE IZQUIERDAS O DE DERECHAS.....	65
El Partido Radical en las circunscripciones provinciales.....	66
El Partido Radical en Barcelona ciudad.....	66
LA CIRCUNSCRIPCIÓN DE BARCELONA CIUDAD.....	67
La participación.....	67
La ciudad.....	67
Los distritos.....	67
Las secciones.....	67
La orientación del voto.....	67

ELECCIONS LEGISLATIVES DEL 16 DE FEBRER DE 1936.....	51
<i>Resultats electorals per circumscripció i comarca</i>	
<i>Elecció legislativa del 16 de febrer de 1936 a Catalunya</i>	52
<i>Elecció legislativa del 16 de febrer de 1936 a Barcelona ciutat i municipis agregats</i>	52
<i>Elecció legislativa del 16 de febrer de 1936 a Barcelona província</i>	53
<i>Elecció legislativa del 16 de febrer de 1936 a Tarragona</i>	53
<i>Elecció legislativa del 16 de febrer de 1936 a Girona</i>	53
<i>Elecció legislativa del 16 de febrer de 1936 a Lleida</i>	53
Circumscripció de Barcelona ciutat i municipis agregats.....	54
Circumscripció de Barcelona província.....	54
Circumscripció de Tarragona.....	54
Circumscripció de Girona.....	54
Circumscripció de Lleida.....	54
ELECCIONS DE COMPROMISSARIS DEL 26 D'ABRIL DE 1936.....	55
Circumscripció de Barcelona ciutat i municipis agregats.....	55
Circumscripció de la província de Barcelona.....	56
Circumscripció de Tarragona.....	56
Circumscripció de Girona.....	56
<i>Resultats electorals per circumscripció i comarca</i>	
<i>Elecció de compromissaris del 26 d'abril de 1936 a Catalunya</i>	56
<i>Elecció de compromissaris del 26 d'abril de 1936 a Barcelona ciutat i municipis agregats</i>	56
<i>Elecció de compromissaris del 26 d'abril de 1936 a Barcelona província</i>	57
<i>Elecció de compromissaris del 26 d'abril de 1936 a Tarragona</i>	57
<i>Elecció de compromissaris del 26 d'abril de 1936 a Girona</i>	57
<i>Elecció de compromissaris del 26 d'abril de 1936 a Lleida</i>	57
Circumscripció de Lleida.....	58
REPRESENTACIÓ CARTOGRÀFICA D'ERC I DE LA LLIGA.....	59
<i>L'Esquerra Republicana de Catalunya a les circumscripcions catalanes entre 1931 i 1936</i>	59
<i>La Lliga a les circumscripcions catalanes entre 1931 i 1936</i>	60
<i>L'abstenció a les circumscripcions catalanes entre 1931 i 1936</i>	61
<i>L'Esquerra Republicana de Catalunya a les comarques catalanes el 28 de juny de 1931</i>	62
<i>L'Esquerra Republicana de Catalunya a les comarques catalanes el 20 de novembre de 1932</i>	62
<i>L'Esquerra Republicana de Catalunya a les comarques catalanes el 16 de febrer de 1936</i>	63
<i>La Lliga a les comarques catalanes el 28 de juny de 1931</i>	63
<i>La Lliga a les comarques catalanes el 20 de novembre de 1932</i>	64
<i>La Lliga a les comarques catalanes el 16 de febrer de 1936</i>	64
Capítulo 3. Evolució de la participació i del vot.....	65
L'ORIENTACIÓ DEL VOT D'ESQUERRES O DE DRETES.....	65
El Partit Radical a les circumscripcions provincials	66
El Partit Radical a Barcelona ciutat.....	66
LA CIRCUNSCRIPCIÓ DE BARCELONA CIUTAT.....	67
La participació.....	67
La ciutat.....	67
Els districtes.....	67
Les seccions.....	67
L'orientació del vot.....	67

La ciudad.....	67	La ciutat.....	67
Los distritos.....	67	Els districtes.....	67
Las secciones.....	67	Les seccions.....	67
LA CIRCUNSCRIPCIÓN DE BARCELONA PROVINCIA.....	68	LA CIRCUMSCRIPCIÓ DE BARCELONA PROVÍNCIA.....	68
Los porcentajes globales. La participación y la orientación del voto.....	68	Els percentatges globals. La participació i l'orientació del vot.....	68
La provincia.....	68	La província.....	68
Las comarcas.....	68	Les comarques.....	68
Los municipios.....	68	Els municipis.....	68
Los porcentajes provinciales.....	69	Els percentatges provincials.....	69
El censo masculino de 1931.....	69	El cens masculí de 1931.....	69
La orientación del voto.....	69	L'orientació del vot.....	69
Un ejemplo: el Parlamento de Cataluña.....	70	Un exemple: el Parlament de Catalunya.....	69
Otro ejemplo: el Frente Popular.....	70	Altre exemple: el Front Popular.....	70
Evolución de la participación y de la orientación del voto en los municipios a través del estudio de correlaciones.....	71	Evolució de la participació i de l'orientació del vot als municipis a través de l'estudi de correlacions.....	71
La participación.....	71	La participació.....	71
La participación y las fuerzas políticas.....	72	La participació i les forces polítiques.....	72
Candidaturas de ERC y de la Lliga.....	72	Candidatures de l'ERC i de la Lliga.....	72
Candidaturas del BOC y de EEF-PRDF.....	72	Candidatures del BOC i de EEF-PRDF.....	72
Candidaturas del PCR.....	72	Candidatures del PCR.....	72
LA CIRCUNSCRIPCIÓN DE TARRAGONA.....	73	LA CIRCUMSCRIPCIÓ DE TARRAGONA.....	73
Los porcentajes globales. La participación.....	73	Els percentatges globals. La participació.....	73
La provincia.....	73	La província.....	73
Las comarcas.....	73	Les comarques.....	73
Los municipios.....	73	Els municipis.....	73
La orientación del voto.....	74	L'orientació del vot.....	74
El «centro reformista» no aliado con ERC.....	74	El centre «reformista» no aliat amb ERC.....	74
La provincia.....	74	La província.....	74
Las comarcas.....	75	Les comarques.....	75
Los municipios.....	75	Els municipis.....	75
Los porcentajes provinciales.....	76	Els percentatges provincials.....	76
El censo masculino de 1931.....	76	El cens masculí de 1931.....	76
Censo y participación.....	76	Cens i participació.....	76
Censo, participación y candidaturas de ERC.....	77	Cens, participació i candidatures de l'ERC.....	77
Censo, participación y candidaturas de la Lliga.....	77	Cens, participació i candidatures de la Lliga.....	77
Las alternativas comunistas.....	79	Les alternatives comunistes.....	79
Un ejemplo: las elecciones al Parlamento de Cataluña.....	79	Un exemple: les eleccions al Parlament de Catalunya.....	79
Evolución de la participación municipal y de la orientación del voto según los índices de correlación.....	79	Evolució de la participació municipal i de l'orientació del vot segons els índexs de correlació.....	79
La participación.....	79	La participació.....	79
Censo y participación.....	80	Cens i participació.....	80
Participación y fuerzas políticas.....	80	Participació i forces polítiques.....	80
Candidaturas de ERC.....	80	Candidatures de l'ERC.....	80
Candidaturas de la Lliga.....	80	Candidatures de la Lliga.....	80
Candidaturas de la Coalició d'Esquerres.....	80	Candidatures de la Coalició d'Esquerres.....	80
Candidaturas del BOC.....	81	Candidatures del BOC.....	80
Candidaturas del PCC.....	81	Candidatures del PCC.....	80
LA CIRCUNSCRIPCIÓN DE GERONA.....	81	LA CIRCUMSCRIPCIÓ DE GIRONA.....	81
Los porcentajes globales. La participación.....	81	Els percentatges globals. La participació.....	81
La provincia.....	81	La província.....	81

Las comarcas.....	81
Los municipios	81
La orientación del voto.....	82
La provincia.....	82
Las comarcas.....	83
Los municipios	83
Los porcentajes provinciales	84
El censo masculino de 1931	84
La participación	84
Censo, voto y participación	84
Evolución de la participación municipal y de la orientación del voto según los índices de correlación.....	85
Censo y participación.....	85
Participación y fuerzas políticas	85
Evolución de la participación	86
Candidaturas de ERC	87
Candidaturas de la Lliga.....	87
Candidaturas del BOC.....	87
Candidaturas de la Coalición Católica y del PRR	87
LA CIRCUNSCRIPCIÓN DE LERIDA	83
Los porcentajes globales. La participación.....	87
La provincia.....	87
Las comarcas.....	87
Los municipios	87
La orientación del voto.....	88
La provincia.....	88
Las comarcas.....	88
Los municipios	89
Los porcentajes provinciales	90
El censo masculino de 1931	90
La participación y el censo	90
ERC, participación y censo	90
El BOC y el PSOE	91
Un ejemplo: las elecciones al Parlamento de Cataluña.....	91
Evolución de la participación municipal y de la orientación del voto según los índices de correlación.....	93
La participación	93
Censo y fuerzas políticas	93
Participación y fuerzas políticas	93
Candidaturas de ERC	95
Lliga o candidaturas de la derecha.....	95
Candidaturas del BOC.....	95
REPRESENTACIÓN CARTOGRÁFICA DE LAS IZQUIERDAS Y DE LAS DERECHAS	96
<i>El voto de izquierdas en las circunscripciones catalanas entre 1931 y 1936</i>	96
<i>El voto de derechas en las circunscripciones catalanas entre 1931 y 1936</i>	97
<i>El voto de izquierdas en las comarcas catalanas el 28 de junio de 1931</i>	98
<i>El voto de izquierdas en las comarcas catalanas el 20 de noviembre de 1932</i>	98
<i>El voto de izquierdas en las comarcas catalanas el 16 de febrero de 1936</i>	99
<i>El voto de derechas en las comarcas catalanas el 28 de junio de 1931</i>	99
<i>El voto de derechas en las comarcas catalanas el 20 de noviembre de 1932</i>	100
<i>El voto de derechas en las comarcas catalanas el 16 de febrero de 1936</i>	100

Les comarques.....	81
Els municipis.....	81
L'orientació del vot.....	82
La província.....	82
Les comarques.....	82
Els municipis.....	83
Els percentatges provincials	83
El cens masculí de 1931	83
La participació	84
Cens, vot i participació	84
Evolució de la participació municipal i de l'orientació del vot segons els índexs de correlació.....	84
Cens i participació.....	84
Participació i forces polítiques	84
Evolució de la participació.....	85
Candidatures de l'ERC	85
Candidatures de la Lliga.....	85
Candidatures del BOC	86
Candidatures de la Coalició Catòlica i del PRR.....	86
LA CIRCUNSCRIPCIÓ DE LLEIDA	87
Els percentatges globals. La participació.....	87
La província.....	87
Les comarques.....	87
Els municipis.....	87
L'orientació del vot.....	88
La província.....	88
Les comarques.....	88
Els municipis.....	89
Els percentatges provincials	90
El cens masculí de 1931	90
La participació i el cens	90
ERC, participació i cens	90
El BOC i el PSOE	90
Un exemple: les eleccions al Parlament de Catalunya	91
Evolució de la participació municipal i de l'orientació del vot segons els índexs de correlació.....	91
La participació	91
Cens i forces polítiques.....	91
Participació i forces polítiques	93
Candidatures de l'ERC	93
Lliga o candidatures de la dreta	95
Candidatures del BOC	95
REPRESENTACIÓ CARTOGRÀFICA DE LES ESQUERRES I DE LES DRETES	96
<i>El vot d'esquerres a les circumscripcions catalanes entre 1931 i 1936</i>	96
<i>El vot de dretes a les circumscripcions catalanes entre 1931 i 1936</i>	97
<i>El vot d'esquerres a les comarques catalanes el 28 de juny de 1931</i>	98
<i>El vot d'esquerres a les comarques catalanes el 20 de novembre de 1932</i>	98
<i>El vot d'esquerres a les comarques catalanes el 16 de febrer de 1936</i>	99
<i>El vot de dretes a les comarques catalanes el 28 de juny de 1931</i>	99
<i>El vot de dretes a les comarques catalanes el 20 de novembre de 1932</i>	100
<i>El vot de dretes a les comarques catalanes el 16 de febrer de 1936</i>	100

Capítulo 4. El comportamiento del electorado catalán.....	101
ABSTENCIÓN Y PARTICIPACIÓN: UNA APROXIMACIÓN METODOLÓGICA.....	101
Abstencionismo libertario	101
Variables no políticas individuales y colectivas.....	101
Participación o abstención: una imagen dividida.....	101
Participación electoral y participación política.....	102
«Apoliticismo» femenino y participación electoral.....	102
Los escrutinios: un perfil colectivo válido.....	103
Participación o abstención: el resultado del escrutinio.....	103
Abstencionismo y participación: interpretaciones y niveles de análisis.....	104
EL VOTO Y LA PARTICIPACIÓN.....	104
Las circunscripciones: la participación o la abstención global.....	104
Los municipios: la participación o la abstención global.....	105
Los municipios: participación y variables no electorales, la altitud.....	106
LA PARTICIPACIÓN Y LA ABSTENCIÓN INDIVIDUAL Y LA TRAYECTORIA ELECTORAL.....	109
La participación de las mujeres.....	109
Participación por grupos de edad.....	111
Analfabetismo y participación.....	111
Domicilio y distancia a las urnas.....	112
Participación y clase social.....	112
LAS TRAYECTORIAS ELECTORALES.....	112
Trayectorias estudiadas en Francia y en Cataluña.....	113
Correlaciones entre trayectorias.....	113
Características de los participantes constantes.....	113
Características de los abstencionistas constantes.....	114
Capítulo 5. Conclusiones.....	117
Apéndices.....	119
ELECCIONES GENERALES CELEBRADAS EN CATALUÑA ENTRE EL 1931 Y EL 1936. RESULTADOS POR MUNICIPIOS.....	119
<i>Barcelona provincia</i>	119
<i>Gerona provincia</i>	125
<i>Lérida provincia</i>	130
<i>Tarragona provincia</i>	136
FUENTES ELECTORALES UTILIZADAS.....	140
RELACIÓN ALFABÉTICA DE MUNICIPIOS DURANTE LA SEGUNDA REPÚBLICA.....	141
MAPAS DE LOCALIZACIÓN GEOGRÁFICA.....	151
<i>Localización de las comarcas de Cataluña durante la Segunda República</i>	
<i>Tamaño del censo electoral de los municipios de Cataluña el año 1936</i>	152
<i>Elecciones legislativas de 28 de junio de 1931 en Cataluña. Izquierdas</i>	153
<i>Elecciones legislativas de 20 de noviembre de 1932 en Cataluña. Izquierdas</i>	154
<i>Elecciones legislativas de 16 de febrero de 1936 en Cataluña. Front d'Esquerres</i>	155
<i>Elecciones legislativas de 1931, 1932 y 1936 en Cataluña. Derechas</i>	156
<i>Elecciones legislativas de 16 de febrero de 1936 en Cataluña. Porcentajes de abstención</i>	157

Capítol 4. El comportament de l'electorat català.....	11
ABSTENCIÓ I PARTICIPACIÓ: UNA APROXIMACIÓ METODOLÒGICA.....	101
Abstencionisme llibertari.....	101
Variables no polítiques individuals i col·lectives.....	101
Participació o abstenció: una imatge dividida.....	101
Participació electoral i participació política.....	102
«Apoliticisme» femení i participació electoral.....	102
Els escrutinis: un perfil col·lectiu vàlid.....	103
Participació o abstenció: el resultat de l'escrutini.....	103
Abstencionisme i participació: interpretacions i nivells d'anàlisi.....	103
EL VOT I LA PARTICIPACIÓ.....	104
Les circumscripcions: la participació o l'abstenció global.....	104
Els municipis: la participació o l'abstenció global.....	104
Els municipis: participació i variables no electorals, l'altitud.....	106
LA PARTICIPACIÓ I L'ABSTENCIÓ INDIVIDUAL I LA TRAJECTÒRIA ELECTORAL.....	109
La participació de les dones.....	109
Participació per grups d'edat.....	111
Analfabetisme i participació.....	111
Domicili i distància a les urnes.....	112
Participació i classe social.....	112
LES TRAJECTÒRIES ELECTORALES.....	112
Trajectòries estudiades a França i a Catalunya.....	112
Correlacions entre trajectòries.....	113
Característiques dels participants constants.....	113
Característiques dels abstencionistes constants.....	113
Capítol 5. Conclusions.....	117
Apèndixs.....	119
ELECCIONS GENERALS CELEBRADES A CATALUNYA ENTRE EL 1931 I EL 1936. RESULTATS PER MUNICIPIES.....	119
<i>Barcelona província</i>	119
<i>Girona província</i>	125
<i>Lleida província</i>	130
<i>Tarragona província</i>	136
FONTS ELECTORALES UTILITZADES.....	140
RELACIÓ ALFABÈTICA DE MUNICIPIES DURANT LA SEGONA REPÚBLICA.....	141
MAPES DE LOCALITZACIÓ GEOGRÀFICA.....	151
<i>Localització de les comarques de Catalunya durant la Segona República</i>	151
<i>Grandària del cens electoral dels municipis de Catalunya l'any 1936</i>	152
<i>Eleccions legislatives del 28 de juny de 1931 a Catalunya. Esquerres</i>	153
<i>Eleccions legislatives del 20 de novembre de 1932 a Catalunya. Esquerres</i>	154
<i>Eleccions legislatives del 16 de febrer de 1936 a Catalunya. Front d'Esquerres</i>	155
<i>Eleccions legislatives del 1931, 1932 i 1936 a Catalunya. Dretes</i>	156
<i>Eleccions legislatives del 16 de febrer de 1936 a Catalunya. Percentatges d'abstenció</i>	157

Presentació

Presentación

Desde la Conselleria de Cultura nos felicitamos por la aparición de este *Atlas electoral de la Segona República a Catalunya*. Y lo hacemos por varias razones. En primer lugar, por lo que supone como obra de referencia imprescindible para investigaciones históricas posteriores. Aporta una información decisiva para la comprensión del que fue, con toda probabilidad, el período más convulso del siglo xx en Cataluña, pues en pocos años se sucedieron en nuestro país varios cambios de régimen: dos dictaduras, una democracia parlamentaria, una revolución social y una guerra civil. En segundo lugar, por el carácter de esa información, obtenida gracias a un análisis prácticamente exhaustivo de las fuentes —desde el cotejo de varias decenas de miles de itinerarios electorales individuales hasta las entrevistas a quienes participaron en las elecciones como candidatos o como electores—, así como mediante el recurso a metodologías complementarias y el empleo de técnicas matemáticas y medios informáticos que hasta fechas recientes no estaban al alcance de los investigadores. En tercer lugar, porque se trata de un trabajo único en su vocación de exhaustividad: ninguna autonomía española, ni ningún otro país europeo, dispone en estos momentos de un estudio de una minuciosidad y efectividad semejante. Y, por último, porque al identificar y clarificar comportamientos electorales y realidades sociales, nos permite profundizar, también, en el estu-

dio de la democracia. Saber más sobre la participación ciudadana y sus vicisitudes —que fue incluso erradicada, como es sabido, en un momento histórico concreto— nos procura instrumentos solventes para potenciar la participación actual y animar la participación futura, tanto en los procesos electorales como en las iniciativas de la sociedad civil. Y alentar esa participación es uno de los objetivos principales de cualquier acción de gobierno.

Un atlas electoral es, si se me permite utilizar un símil tan próximo a mi actividad profesional, como una radiografía de una determinada sociedad. Supone una forma de aproximarse a dos hechos fundamentales para analizar la cultura política de una comunidad, quién vota y quién no lo hace, en qué territorios existe una participación más activa y, por el contrario, en cuáles se detecta un abstencionismo más acentuado o un retraimiento de los votantes. Con el soporte de estos datos podremos determinar por qué las personas que convivieron juntas en un período concreto decidieron adoptar unas actitudes y no otras. Eso me lleva a retomar el símil de la radiografía: una radiografía no constituye un elemento suficiente para conocer la salud de un paciente, pues los médicos vemos en ella sólo lo que sabemos ver, la miramos en función de nuestros conocimientos y no necesariamente todos los profesionales atendemos a las mismas sombras o cava-

Des de la Conselleria de Cultura ens felicitem per l'aparició d'aquest *Atlas electoral de la Segona República a Catalunya*. I ho fem per diverses raons. En primer lloc, pel que suposa com a obra de referència imprescindible per a investigacions històriques posteriors. Aporta una informació decisiva per a la comprensió del que fou, possiblement, el període més convuls del segle xx a Catalunya, ja que en pocs anys es van succeir al nostre país diversos canvis de règim: dues dictadures, una democràcia parlamentària, una revolució social i una guerra civil. En segon lloc, pel caràcter d'aquesta informació, que ha estat obtinguda gràcies a una anàlisi pràcticament exhaustiva de les fonts —des de l'acarament de diverses desenes de milers d'itineraris electorals individuals fins a les entrevistes a les persones que van participar en les eleccions com a candidats o com a electors—, i a l'ús de metodologies complementàries i de tècniques matemàtiques i mitjans informàtics que fins fa poc no estaven a l'abast dels investigadors. En tercer lloc, perquè es tracta d'un treball únic en la seva vocació d'exhaustivitat: cap autonomia espanyola ni cap país europeu no disposa en aquests moments d'un estudi tan minuciós i efectiu. I, finalment, perquè el fet d'identificar i de clarificar comportaments electorals i realitats socials ens permet aprofundir, també, en l'estudi de la democràcia. Saber més coses sobre la participació ciutadana i les seves vicissituds —que fou fins

i tot eradicada en un moment històric concret— ens procura instruments solvents per a potenciar la participació actual i impulsar la participació futura, tant en els processos electorals com en les iniciatives de la societat civil. I encoratjar aquesta participació és un dels objectius principals de qualsevol acció de govern.

Un atlas electoral és, si em permeteu que utilitzi aquest símil tan pròxim a la meva activitat professional, com una radiografia d'una determinada societat. Suposa una manera d'aproximar-se a dos fets fonamentals per a analitzar la cultura política d'una comunitat: qui vota i qui no ho fa, en quins territoris hi ha una participació més activa i, per contra, en quins es detecta un abstencionisme més accentuat o un retraïment dels votants. Amb el suport d'aquestes dades podrem determinar per quines causes les persones que van conviure juntes en un període concret decidiren adoptar unes actituds i no unes altres. Això em duu a reprendre el símil de la radiografia: una radiografia no constitueix un element suficient per a conèixer la salut d'un pacient, atès que els metges hi veiem només el que hi sabem veure: la mirem en funció dels nostres coneixements i no necessàriament tots els professionals fem atenció a les mateixes ombres o cavitats. Les dades poden ser objectives, però les interpretacions que se'n dedueixen són subjectives. I és que, malgrat que les radiografies constitueixen un instrument essencial per a un diagnòstic,

des. Los datos pueden ser objetivos pero las interpretaciones que de ellos se deducen son intersubjetivas. Y es que, a pesar de que las radiografías constituyen un instrumento esencial para un diagnóstico, la medicina no consiste únicamente en mirar radiografías a la luz: un buen médico debe ir más allá. Poner en contacto la ciencia y el humanismo en su expresión más primaria es una tarea fundamental, especialmente cuando nos enfrentamos a pacientes que tendrán que vivir el dolor o la muerte. Lo dicho me permite enlazar con lo que, a mi juicio, constituye una de las principales virtudes del trabajo de la profesora Vilanova. Su estudio no es sólo un excelente trabajo científico desde la perspectiva del manejo de las fuentes y del tratamiento estadístico —por otro lado imprescindibles en un empeño de estas características—, es también destacable por lo mucho que nos dice sobre cómo eran los hombres y mujeres del momento. A partir de datos que procuran una imagen fija de un paisaje social, actúa como la mayoría de médicos con las radiografías que solicitan, buscando información complementaria y al mismo tiempo formulando preguntas no condicionadas a los testimonios que entrevista: indagando las causas de lo invisible. Con su arte de saber dialogar va más allá de diagnósticos e hipótesis, lo que le permite descubrir aspectos insólitos del electorado catalán, por ejemplo su moderación y su apuesta por un reformismo político y social celebrado el 14 de abril de 1931 como la explosión de una vieja aspiración que por fin se había hecho realidad. En definitiva, al complementar el trabajo estadístico y el tratamiento de las fuentes con la historia oral, Vilanova se acerca al aspecto más humano de los hombres y mujeres de entonces. Nos hace comprender cómo pensaban y da cumplida información de sus luchas internas y de sus emociones: recupera su voz.

Como suele suceder con las obras de esta envergadura, el *Atlas electoral de la II República a Catalunya* es producto de un minucioso y prolongado trabajo en equipo que se gestó y desarrolló en la Facultad de Geografía e Historia de la Universidad de Barcelona. Ahora este atlas ve la luz auspiciado por esta Consellería y por la Fundació Enciclopèdia Catalana. Es decir, es un proyecto que se publica en gran medida gracias a la implicación del sector público. En estos días en que se discute una vez más sobre la financia-

ción de la cultura y en que se reivindica, una vez más, la bondad de ceder un mayor espacio al mercado, conviene reflexionar de nuevo sobre el hecho de que la cultura no puede abandonarse exclusivamente a los agentes privados. Hacerlo así significaría someterla a la tiranía de las mayorías y a los rendimientos empresariales, que pueden relacionarse con la libertad de elección de los consumidores, pero que difícilmente apostarán por los proyectos renovadores que se precisan para avanzar en la construcción de una sociedad mejor. Por su propia naturaleza, la cultura progresa con el soporte de políticas de financiación pública —sometidas al control democrático— que le garantizan al ciudadano espacios de libertad como miembro de la comunidad sin reparar en su condición de consumidor, a la cual se atiende desde otras perspectivas.

Quiero terminar este texto haciendo notar que la aparición este año 2006 del *Atlas electoral de la Segona República a Catalunya* procura un último motivo de satisfacción. La conmemoración del setenta y cinco aniversario de la reinstauración de la Generalitat de Catalunya es un momento especialmente luminoso para mirar de nuevo a nuestro pasado colectivo, y una excelente oportunidad para rendir un homenaje a los hombres y mujeres que arriesgaron sus vidas en defensa de las libertades y de un futuro de dignidad y progreso. Debemos hoy y siempre darles las gracias porque hicieron grande nuestro país y nuestra cultura. Con su esfuerzo, con su entrega, consiguieron que Cataluña centrara la atención del mundo entero, como tan bien pusiera de manifiesto George Orwell en su libro *Homenaje a Cataluña*. Se reconoció entonces desde otros lugares. Se silenció después. Se conservó en el corazón y en la memoria de muchos hombres y mujeres que tuvieron que permanecer callados, pero que nos han hecho llegar su testimonio y su entereza. Se ha recuperado en los últimos años. Nos corresponde ahora a nosotros tenerlos presentes.

CATERINA MIERAS

Consellera de Cultura de la Generalitat de Catalunya

la medicina no consisteix únicament a mirar radiografies a la llum: un bon metge ha d'anar més enllà. Posar en contacte la ciència i l'humanisme en la seva expressió més primària és una tasca fonamental, especialment quan ens enfrontem a pacients que hauran de viure el dolor o la mort. Això em permet enllaçar amb el que, al meu judici, constitueix una de les principals virtuts del treball de la professora Vilanova. El seu estudi no és només un excel·lent treball científic des de la perspectiva del maneig de les fonts i del tractament estadístic —d'altra banda imprescindibles en una tasca d'aquestes característiques—, sinó que també és remarcable per tot el que ens diu sobre com eren els homes i les dones d'aquell moment. A partir de dades que procuren una imatge fixa d'un paisatge social, actua com la majoria de metges amb les radiografies que sol·liciten, buscant informació complementària i al mateix temps formulant preguntes no condicionades als testimonis que entrevista: indagant les causes d'allò que és invisible. Amb el seu art de saber dialogar va més enllà de diagnòstics i hipòtesis, fet que li permet descobrir aspectes insòlits de l'electorat català, com ara la seva moderació i la seva aposta per un reformisme polític i social celebrat el 14 d'abril de 1931 com l'explosió d'una vella aspiració que finalment s'havia fet realitat. En definitiva, en complementar el treball estadístic i el tractament de les fonts amb la història oral, Vilanova s'apropa a l'aspecte més humà dels homes i les dones d'aquell temps. Ens fa comprendre com pensaven i dóna informació de les seves lluites internes i les seves emocions: recupera la seva veu.

Com sol passar amb les obres d'aquesta envergadura, l'*Atlas electoral de la Segona República a Catalunya* és producte d'un minuciós i perllongat treball d'equip que es va gestar i desenvolupar a la Facultat de Geografia i Història de la Universitat de Barcelona. Ara aquest atlas veu la llum gràcies al suport d'aquesta Conselleria i de la Fundació Enciclopèdia Catalana. És a dir, és un projecte que es publica gràcies, en gran part, a la implicació del sector públic. En aquests dies en què es discuteix una vegada més sobre el finançament de la cultura i que es reivindica, un cop més, la bondat de cedir un major espai al mercat, convé reflexionar de nou sobre el fet que la cultura no es pot abandonar exclusivament als agents privats. Fer-ho així voldria dir sotmetre-la a la tirania de les

majories i als rendiments empresarials, que es poden relacionar amb la llibertat d'elecció dels consumidors, però que difícilment apostaran pels projectes renovadors que calen per a avançar en la construcció d'una societat millor. Per la seva pròpia naturalesa, la cultura progressa amb el suport de polítiques de finançament públic —sotmeses al control democràtic— que garanteixen al ciutadà espais de llibertat com a membre de la comunitat sense tenir en compte la seva condició de consumidor, a la qual s'atén des d'altres perspectives.

Vull acabar aquest text fent notar que l'aparició aquest any 2006 de l'*Atlas electoral de la Segona República a Catalunya* ens produeix encara un darrer motiu de satisfacció. La commemoració del setantacinc aniversari de la reinstauració de la Generalitat de Catalunya és un moment especialment lluminós per a mirar de nou el nostre passat col·lectiu, i una excel·lent oportunitat per a rendir un sentit homenatge als homes i les dones que van arriscar les seves vides en defensa de les llibertats i d'un futur de dignitat i de progrés. Avui i sempre els hem de donar les gràcies perquè van engrandir el nostre país i la nostra cultura. Amb el seu esforç van aconseguir que Catalunya centrés l'atenció del món sencer, com tan bé va posar de manifest George Orwell en el seu llibre *Homenatge a Catalunya*. Es va reconèixer llavors des d'altres llocs. Es va silenciar després. Es va conservar en el cor i en la memòria de molts homes i dones que van haver de romandre callats, però que ens han fet arribar el seu testimoni i la seva entereza. S'ha recuperat en els últims anys. Ens correspon ara a nosaltres tenir-los presents.

CATERINA MIERAS

Consellera de Cultura de la Generalitat de Catalunya

Agraïments

Agradecimientos

Mi primer y cálido agradecimiento es para la Universidad de Barcelona y para su Departamento de Historia Contemporánea, donde mis compañeros me han aceptado como ninguna otra institución lo habría hecho y donde he encontrado espacio para la reflexión y la docencia. Nunca agradeceré suficientemente a quienes han compartido conmigo la tarea de construir las piezas que han hecho posible este atlas. Son personas fascinadas por lo mayoritario y arriesgadas en sus investigaciones. Sus tesis y sus trabajos han aportado bases sólidas donde apoyar nuestras intuiciones, sus estudios constituyen modelos metodológicos ejemplares. María Victoria Goñi perfiló una tipología original del abstencionismo, Anna Monjo y Carme Vega se aproximaron como nadie lo había hecho a la democracia asamblearia. Las entrevistas que hicimos con Anna fueron muy especiales para mí; juntas saboreamos lo desconocido. Para la aproximación al electorado barcelonés, Cristina Borderías diseñó el mapa con los resultados de las primeras elecciones de la transición, lo que nos dio un punto de comparación que situaba a la vez la realidad republicana y la posfranquista. Cristina Boix trabajó una muestra de unos veinticinco mil electores. El trabajo inicial estadístico se hizo en la Escuela de Ingenieros; luego, Xavier Moreno ha batallado con los paquetes de programas y ha aportado claves esenciales sobre el analfabetismo. Ramon Grau ha sido el colaborador fundamental del

segundo volumen, es el que más nos ha transmitido la exigencia y el rigor por el trabajo bien hecho y ha realizado las tres pautas de los mapas electorales resiguiendo los perfiles, calles y espacios de una ciudad que tal vez nadie conoce tan bien como él.

Agradezco también el apoyo científico del Departamento de Geografía de mi Facultad, y especialmente el de los profesores Xavier Ravella y Carles Carreras por su soporte logístico inestimable, y porque nos pusieron en contacto con el Institut Cartogràfic de Catalunya donde se realizó la digitalización de las pautas cartográficas y el tratamiento posterior de los datos. Su trabajo generoso fue retomado desde el Centre Cultural de la Ciutat de Barcelona por Chico Costa, que digitalizó el mapa de Barcelona a fin de superponerle los resultados de los escrutinios. Roser Agustí y Blanca Nadal ayudaron en la plasmación de las pautas y Joan Roca en la maqueta. Alba Abreu informatizó los tres censos electorales y Joan A. Subirana ideó la fórmula para calcular la densidad electoral. También quiero agradecer el apoyo financiero al proyecto del Centro Superior de Investigaciones Científicas, de la Generalitat de Catalunya, de la Diputación de Barcelona y de la Universidad de Barcelona. A la Fundació Jaume Bofill y al Equipo de Sociología Electoral de la Universidad Autónoma de Barcelona debo agradecerles el haber publicado la primera edición de este atlas prologado por Isidre

El meu primer i més càlid agraïment és per a la Universitat de Barcelona i per al seu Departament d'Història Contemporània, on els meus companys m'han acceptat com cap altra institució ho hauria fet i on he trobat espai per a la reflexió i la docència. Mai no agrairé prou als qui han compartit amb mi la tasca de construir les peces que han fet possible aquest atlas, la paciència i la perseverança que han tingut. Són persones fascinades pels fets majoritaris i arriscades en les seves investigacions. Les seves tesis i els seus treballs han aportat bases sòlides que han servit per a donar suport a les nostres intuïcions; els seus estudis constitueixen models metodològics exemplars. María Victoria Goñi perfilà una tipologia original de l'abstencionisme, Anna Monjo i Carme Vega es van aproximar com cap altra persona ho havia fet a la democràcia asambleària. Les entrevistes que vam fer amb l'Anna foren molt especials per a mi; juntes assaborírem el desconegut. Per a l'aproximació a l'electorat barceloní, Cristina Borderías va dissenyar el mapa amb els resultats de les primeres eleccions de la transició, cosa que ens va donar un punt de comparança que situava alhora la realitat republicana i la postfranquista. Cristina Boix treballà una mostra d'uns vint-i-cinc mil electors. El treball estadístic inicial es va fer a l'Escola d'Enginyers i després Xavier Moreno ha batallat amb els paquets de programes i ha aportat claus essencials sobre l'analfabetisme. Ramon

Grau, que ha estat el col·laborador fonamental del segon volum, és el que més ens ha transmès l'exigència i el rigor pel treball ben fet i ha realitzat les tres pautes dels mapes electorals resseguint els perfils, els carrers i els espais d'una ciutat que potser ningú no coneix tan bé com ell.

Agraeixo també el suport científic del Departament de Geografia de la meua Facultat, i, especialment, el dels professors Xavier Ravella i Carles Carreres pel seu suport logístic inestimable, i perquè ens van posar en contacte amb l'Institut Cartogràfic de Catalunya on es va realitzar la digitalització de les pautes cartogràfiques i el tractament posterior de les dades. El seu treball generós va ser reprès des del Centre Cultural de la Ciutat de Barcelona per Chico Costa, el qual va digitalitzar el mapa de Barcelona a fi de sobreposar-hi els resultats dels escrutinis. Roser Agustí i Blanca Nadal van col·laborar en la plasmació de les pautes i Joan Roca en la maqueta. Alba Abreu va informatitzar els tres censos electorals i Joan A. Subirana va idear la fórmula per a calcular la densitat electoral. També vull agrair el suport financer al projecte del Centre Superior d'Investigacions Científiques, de la Generalitat de Catalunya, de la Diputació de Barcelona i de la Universitat de Barcelona. A la Fundació Jaume Bofill i a l'Equip de Sociologia Electoral de la Universitat Autònoma de Barcelona he d'agrair-los el fet d'haver publicat la primera edició d'aquest atlas prologat per

Molas, que fue quien me sugirió la importancia de averiguar quiénes se abstuvieron durante la República. Por último, recordar y agradecer a Rosa Virós que compartiera mis primeras inquietudes cuando en nuestro país no podían existir equipos de sociología electoral.

Siempre he recibido ayuda generosa en los archivos de las cuatro diputaciones catalanas y en los de algunos municipios, la más importante ha sido la del Archivo Histórico de Barcelona. Desde que inicié este proyecto, l'Ardiaca se convirtió en mi casa, y todavía lo es. A sus directores y a su personal debo agradecerles su colaboración y su amistad, especialmente a Montse Condomines y a Lluís Úbeda, que han buscado y rebuscado cuanto les he pedido. También debo agradecer la acogida y el apoyo financiero que se me ha dado en otros centros fuera de Barcelona, como el Institut d'Histoire du Temps Présent de París, el Woodrow Wilson International Center for Scholars del Smithsonian Institute de Washington, y el Center for European Studies de Harvard, en Cambridge. En estos centros las discusiones con los colegas han sido siempre fructíferas. No puede ser casual que una obrera militante y analfabeta en una colectivización barcelonesa y un profesor de ciencia política de Harvard hayan sido quienes más me han iluminado con sus palabras. El profesor Richard Jensen, especializado en historia cuantitativa, me ayudó a resolver los problemas que plantea el estudio de los escrutinios, y Willa Baum en Berkeley, desde el ROHO (Regional Oral History Office) me dio las pautas archivísticas necesarias para poder iniciar algo semejante en Barcelona.

El agradecimiento emocionado es para las personas a quienes he entrevistado y que han demostrado la potencia del destino personal cuando respondían a cuestiones con contenido histórico. He dialogado con mujeres que se presentan como líderes morales, con hombres que me han hablado «para que el mundo sepa» lo que ellos han hecho. Pero siempre he sentido mis silencios más acordes con quienes más callan y mis interrogantes más próximos con quienes menos responden; seguramente por este motivo he dialogado con gentes escondidas tras múltiples velos y parapetos y que no frecuentan escenarios públicos. Esas han sido las entrevistas más difíciles de conseguir

y las más interesantes, esas han sido las personas a las que este trabajo debe sus conclusiones inesperadas, porque sus palabras destrozaban nuestras hipótesis y abrían horizontes nuevos.

Por último, sólo me queda añadir que todas las personas nombradas aquí están exentas de cualquier responsabilidad en las posibles insuficiencias de este trabajo.

Isidre Molas, que fou la persona que em suggerí la importància d'esbrinar quins sectors socials es van abstenir durant la República. Finalment, recordar i agrair a Rosa Virós el fet d'haver compartit les meves primeres inquietuds quan en aquest país no podien existir equips de sociologia electoral.

Sempre he rebut ajut generós en els arxius de les quatre diputacions catalanes i en els d'alguns municipis, però el més important ha estat el que he rebut a l'Arxiu Històric de Barcelona. Des que vaig iniciar aquest projecte, l'Ardiaca es va convertir en la meva llar, i encara ho és. Als seus directors i al seu personal els haig d'agrair la seva col·laboració i la seva amistat; especialment la que m'han dispensat Montse Condomines i Lluís Úbeda, que han buscat i rebuscat tot el que els he demanat. Així mateix, vull agrair l'acollida i el suport financer que m'han donat altres centres de fora de Barcelona, com l'Institut d'Histoire du Temps Présent de París, el Woodrow Wilson International Center for Scholars del Smithsonian Institute de Washington, i el Center for European Studies de Harvard a Cambridge. En aquests centres, les discussions amb els col·legues han estat sempre fructíferes. No pot ser casual que una obrera militant i analfabeta en una col·lectivització barcelonina i un professor de ciència política de Harvard hagin estat els que més m'han il·luminat amb les seves paraules. El professor Richard Jensen, especialitzat en història quantitativa, em va ajudar a resoldre els problemes que planteja l'estudi dels escrutinis, i Willa Baum, a Berkeley, des del ROHO (Regional Oral History Office), em va donar les pautes arxivístiques necessàries per a poder iniciar un estudi semblant a Barcelona.

L'agraïment emocionat és per a les persones que he entrevistat i que han demostrat la potència del destí personal quan responien a qüestions amb contingut històric. He dialogat amb dones que es presenten com a líders morals, amb homes que m'han parlat «perquè el món sàpiga» el que ells han fet. Però sempre he sentit els meus silencis més a prop dels qui més callen i els meus interrogants més pròxims als dels qui menys responen; segurament per aquest motiu he dialogat amb persones amagades darrere de múltiples velos i parapets i que no freqüenten escenaris públics. Aquestes han estat les entrevistes més difícils d'aconseguir i les més interessants, i aquestes

han estat les persones a les quals aquest treball deu les seves conclusions inesperades, perquè les seves paraules destrossaven les nostres hipòtesis i obrien horitzons nous.

Finalment, només em resta afegir que totes les persones esmentades aquí són exemptes de qualsevol responsabilitat en les possibles insuficiències d'aquest treball.

Introducció

Introducción

De todo lo dicho y escrito sobre el proceso electoral republicano, acaso lo más aceptado y divulgado ha sido la influencia supuestamente decisiva de la abstención libertaria. La prensa de la época y la bibliografía posterior han insistido en el poder de convicción de los libertarios, especialmente a causa de la influencia política y social de la CNT (Confederación Nacional del Trabajo). Durante decenios, el combate anarcosindicalista por otra cultura y otra justicia dejó una estela de esperanza y miedo. Su radicalismo y su violencia, su casi medio millón de afiliados, el carisma de sus líderes, reconocido incluso por la derecha, y el apasionamiento de la militancia agigantaron el movimiento. Tal vez por ello siempre se ha aceptado la fuerza social del «No votéis!» libertario para concluir que los vaivenes parlamentarios derivaban de la táctica cenetista, consistente en participar o no, según la ocasión o el momento. El acuerdo unánime en torno a esta afirmación no me parecía sin embargo convincente; mis sospechas se fundaban en mi percepción de la moderación y sensatez del electorado catalán. Desde siempre me había interesado por conocer las causas que articulan el comportamiento de las masas y, en el caso concreto de la República, intentaba encontrar razones por las cuales la revolución social había fracasado. A partir de ahí opté por analizar aquellos temas que pudieran dar perfil y contenido a alguno de estos interrogantes.

Me pareció evidente que lo primero que tenía que hacer era analizar los resultados electorales que se produjeron durante el período comprendido entre 1931 y 1936. Pero, ¿por qué decidirse a estudiar los escrutinios aparentemente tan áridos? Precisamente porque por su aridez eran datos poco susceptibles de ser manipulados, y la aparente frialdad de sus números imponía el respeto a que nos obliga aquello que no puede ser de otra manera, lo que se presenta como un dato irrefutable. En pleno auge de la polémica positivista, plantearse el tema de la objetividad era inevitable, seguramente por eso me aferré a los escrutinios y me embarqué en la creación de las estadísticas que constituyen la base de este trabajo.

Las actas electorales nos ofrecen una «radiografía» imprescindible de las personas que están detrás de ellas. En este caso la palabra radiografía es especialmente exacta. El esquematismo de los escrutinios deja ver los huesos de la sociedad que los produce y nos permite captar un gesto político mayoritario, una fotografía social, un signo indiscutible elaborado a través de la suma paciente y por lo general no fraudulenta, de todas y cada una de las opciones individuales. Desde el pedestal sublime de las democracias, en sí mismos los escrutinios eran la transparencia del sistema, la fiesta igualitaria del voto, la catarsis de la abstención asumida, la motivación personal y colectiva escondida en lo profundo de las conciencias y de la

De tot el que s'ha dit i escrit sobre el procés electoral republicà, el més acceptat i divulgat ha estat la influència suposadament decisiva de l'abstenció llibertària. La premsa de l'època i la bibliografia posterior han insistit en el poder de convicció dels llibertaris, especialment a causa de la influència política i social de la CNT (Confederació Nacional del Treball). Durant decennis, el combat anarcosindicalista per una altra cultura i una altra justícia va deixar una estela d'esperança i de por. El seu radicalisme i la seva violència, el seu gairebé mig milió d'afiliats, el carisma dels seus líders, reconegut fins i tot per la dreta, i l'apassionament de la militància van engegar el moviment. Potser per això sempre s'ha acceptat la força social del «No voteu!» llibertari per concloure que els vaivens parlamentaris derivaven de la tàctica cenetista, consistent a participar o no, segons l'ocasió o el moment. L'acord unànim entorn d'aquesta afirmació no em semblava, tanmateix, convincent; les meves sospites es fundaven en la meua percepció de la moderació i la sensatesa de l'electorat català. Des de sempre m'havia interessat conèixer les causes que articulen el comportament de les masses, i, en el cas concret de la República, intentava trobar raons per les quals la revolució social havia fracassat. A partir d'aquí vaig optar per analitzar aquells temes que poguessin donar perfil i contingut a algun d'aquests interrogants.

Em va semblar evident que el primer que havia de fer era analitzar els resultats electorals que es produïren durant el període comprès entre 1931 i 1936. Però, per què estudiar els escrutinis, aparentment tan àrids? Precisament perquè per la seva aridesa eren dades poc susceptibles de ser manipulades, i l'aparent fredor dels seus números imposava el respecte a què ens obliga allò que no pot ser d'altra manera, allò que es presenta com una dada irrefutable. En ple apogeu de la polèmica positivista plantejar-se el tema de l'objectivitat era inevitable, segurament per això em vaig aferrar als escrutinis i em vaig embarcar en la creació de les estadístiques que constitueixen la base d'aquest treball.

Les actes electorals ens ofereixen una radiografia imprescindible de les persones que hi ha al darrere. En aquest cas, la paraula «radiografia» és especialment exacta. L'esquematisme dels escrutinis deixa veure els ossos de la societat que els produeix i ens permet captar un gest polític majoritari, una fotografia social, un signe indiscutible elaborat a través de la suma pacient i en general no fraudulenta, de totes i cadascuna de les opcions individuals. Des del pedestal sublim de les democràcies, els escrutinis en si mateixos eren la transparència del sistema, la festa igualitària del vot, la catarsi de l'abstenció assumida, la motivació personal i col·lectiva amagada en la profunditat de

historia. Y las fuentes estaban ahí, extraña y fielmente conservadas, esperando.

Sin embargo, esta opción metodológica suponía grandes dificultades por muchas razones, entre ellas, por qué no decirlo, el panorama de la Universidad de Barcelona era desolador. En aquella época de prácticas clandestinas, el equipo que se encontraba más próximo a mis inquietudes era el que se agrupaba en torno al profesor Manuel Jiménez de Parga. No obstante, no habían calculado los porcentajes de los escrutinios por las dificultades que planteaba la ley electoral con la posibilidad de listas abiertas, y no habían utilizado los índices de correlación, ni profundizado en el significado de la abstención. Ésa fue una de las lagunas que me propuse subsanar, y tuve suerte. Entonces tenía a mi lado a Joan A. Subirana y a sus amigos de la Escuela de Ingenieros que me ayudaron a encontrar las fórmulas y a resolver los problemas. A las dificultades propias de la penuria intelectual de aquellos tiempos vinieron a unirse las derivadas del acceso a las fuentes, que había que rebuscar en archivos deficientemente catalogados, incluso a escondidas. Fue esa necesidad de construir un corpus electoral para aproximarse a los comicios republicanos la que inicialmente me motivó.

Para aproximarme a las mayorías republicanas analicé el resultado de las elecciones y no las campañas electorales; la orientación del voto y la participación y no la composición de las candidaturas; el número de escaños y no la estrategia parlamentaria. Me parecía que debían aclararse tres cuestiones fundamentales: la estabilidad y coherencia del voto con el fin de constatar si el movimiento pendular del Parlamento español se correspondió con un cambio de opción de la ciudadanía o si fue debido a otras causas; la iniciativa del electorado al utilizar el *panachage* (lista abierta), para comprobar si se aceptaba la disciplina de voto propuesta por los partidos (candidaturas oficiales), o bien si la mayoría confeccionaba su propia papeleta de voto a pesar de las dificultades que hacerlo comportaba; y, finalmente, averiguar cuáles eran las características colectivas e individuales de la participación y de la abstención para comprobar si influían el sexo o la edad, la clase social, el lugar de residencia o la cultura, entre otras características según las biografías

personales. Para plantear correctamente estas cuestiones se han utilizado los porcentajes y los coeficientes de correlación. Estos dos instrumentos estadísticos sencillos y potentísimos han perfilado algunas preguntas interesantes, como por ejemplo: por qué la participación fue tan elevada a pesar del fuerte analfabetismo de la época; por qué la introducción del sufragio femenino no alteró significativamente el resultado de los escrutinios, y cómo es posible que los itinerarios individuales introduzcan dimensiones insospechadas del comportamiento electoral.

Algunas preguntas únicamente podían responderlas quienes vivieron las consultas electorales; por este motivo las fuentes orales constituyen, junto con las estadísticas, otro eje de este trabajo. Los diálogos que he mantenido con estas personas me han demostrado que entrevistar es una forma privilegiada de culminar un trabajo estadístico. Porque las entrevistas si cumplen los requisitos necesarios implican literalmente *ver-se* el semblante, *entre-verse*, *entre-vistar-se*, y no solamente *hablar-se*. El buen resultado de un encuentro está en nosotros tanto como en el entrevistado. Al dialogar tenemos que captar al mismo tiempo las palabras y la calidad de la voz, el tono en que se habla, los movimientos de la mirada, la fisonomía, los gestos, la postura y la distancia escogida para la interlocución. Cuando todos estos elementos se armonizan, no sólo escuchamos las palabras que se dicen y los silencios que ocurren, también la presencia de la otra persona se proyecta en nuestro interior para producir una epifanía del sentido. En mi caso, eso es lo que me ocurrió en la entrevista con Pilar Llamazares. Yo estaba segurísima de lo que buscaba, pero cuando su presencia se desveló en mi interior, me encontré con una respuesta insólita que me ofuscó. Esta forma de receptividad suele conferir una cierta adivinación y, efectivamente, durante la entrevista, entre otras intuiciones, presentí una tragedia. Acerté. Su amante anarquista fue asesinado por los franquistas y ella se exilió. Eso no me lo dijo, lo supe después.

Llegué a la casa de esta mujer sin previo aviso, porque por teléfono me dio toda clase de excusas para no recibirme. Y tuve suerte. Me abrió el nieto, un joven que había militado en la CNT; su madre me hizo pasar

les consciències i de la història. I les fonts eren aquí, estranyament i fidelment conservades, esperant.

No obstant això, aquesta opció metodològica presentava grans dificultats per moltes raons; entre altres, per què no dir-ho, el panorama de la Universitat de Barcelona, que era desolador. En aquella època de pràctiques clandestines, l'equip que es trobava més proper a les meves inquietuds i que compartia el meu interès per les eleccions republicanes i els partits polítics s'agrupava entorn del professor Manuel Jiménez de Parga. Tanmateix, no havien calculat els percentatges dels escrutinis per les dificultats que plantejava la llei electoral amb la possibilitat de llistes obertes, i no havien utilitzat els índexs de correlació ni aprofundit en el significat de l'abstenció. Aquesta va ser una de les llacunes que em vaig proposar d'esmenar i vaig tenir sort. Llavors tenia al meu costat Joan A. Subirana i els seus amics de l'Escola d'Enginyers que em van ajudar a trobar les fórmules i a resoldre els problemes. A les dificultats pròpies de la penúria intel·lectual d'aquells temps es van unir les derivades de l'accés a les fonts, que calia rebuscar en arxius deficientment catalogats, fins i tot d'amagats. Va ser aquesta necessitat de construir un corpus electoral per a aproximar-se als comicios republicans la que inicialment em va motivar.

Per aproximar-me a les majories republicanes vaig analitzar el resultat de les eleccions i no les campanyes electorals; l'orientació del vot i la participació i no la composició de les candidatures; el nombre d'escons i no l'estratègia parlamentària. Em semblava que s'havien d'aclarir tres qüestions fonamentals: l'estabilitat i la coherència del vot amb la finalitat de constatar si el moviment pendular del Parlament espanyol es va correspondre amb un canvi d'opció de la ciutadania o si va ser degut a altres causes; la iniciativa de l'electorat en utilitzar el *panachage* (llista oberta), per comprovar si s'acceptava la disciplina de vot proposada pels partits (candidatures oficials) o bé si la majoria confeccionava la seva pròpia papereta de vot malgrat les dificultats que comportava fer-ho; i, finalment, esbrinar quines eren les característiques col·lectives i individuals de la participació i de l'abstenció per comprovar si hi influïen el sexe o l'edat, la classe social, el

lloc de residència o la cultura, entre altres característiques segons les biografies personals. Per plantejar correctament aquestes qüestions, s'han utilitzat els percentatges i els coeficients de correlació. Aquests dos instruments estadístics senzills i potentíssims han perfilat algunes preguntes interessants, com per exemple: per què la participació fou tan elevada malgrat el fort analfabetisme de l'època; per què la introducció del sufragi femení no va alterar significativament el resultat dels escrutinis, i com és possible que els itineraris individuals introdueixin dimensions insospitades en el comportament electoral.

Algunes preguntes únicament les podien respondre els qui van viure les consultes electorals; per aquest motiu les fonts orals constitueixen, juntament amb les estadístiques, un altre eix d'aquest treball. Els diàlegs que he mantingut amb aquestes persones m'han demostrat que entrevistar és una forma privilegiada de culminar un treball estadístic. Perquè les entrevistes, si compleixen els requisits necessaris, impliquen literalment *veure's* cara a cara, *entre-veure's*, *entre-vistar-se*, i no solament *parlar-se*. El bon resultat d'una trobada depèn de nosaltres tant com de l'entrevistat. En dialogar hem de captar al mateix temps les paraules i la qualitat de la veu, el to amb què es parla, els moviments de la mirada, la fisonomia, els gestos, la postura i la distància escollida per a la interlocució. Quan tots aquests elements s'harmonitzen, no tan sols escoltem les paraules que es diuen i els silencis que s'alternen, sinó que la presència de l'altra persona es projecta en el nostre interior per produir una epifania del sentit. En el meu cas això és el que em va ocórrer en l'entrevista amb Pilar Llamazares. Jo estava seguríssima del que buscava, però, quan la seva presència es va desvetllar en el meu interior, em vaig trobar amb una resposta insòlita que em va ofuscar. Aquesta receptivitat sol conferir una certa endevinació, i, efectivament, durant l'entrevista, entre altres intuïcions, vaig pressentir una tragèdia. I vaig encertar. El seu amant anarquista va ser assassinat pels franquistes i ella s'exilià. Això no m'ho va dir, ho vaig saber després.

Vaig arribar a casa d'aquesta dona sense avisar, perquè per telèfon em va donar tota mena d'excuses

al pequeño salón comedor en donde estaba Pilar, la abuela, a quien quería entrevistar. En familia empezamos a charlar y al poco rato me di cuenta de que nada de lo que decíamos era coherente, ya que, por ejemplo, conceptos como anarquista, contrabandista o carlista se confundían continuamente. Pilar, además, negaba cuanto yo sabía documentalmente y, de modo muy especial, el dato de su afiliación sindical y su trayectoria electoral. La acumulación de falsedades y mi propia exasperación durante la entrevista me turbaron. Sólo tras insistir mucho me dijo: «Si uno no iba a votar le apreciaban más que a otro que fuera a votar [...] usted ya sabe que a la gente de dinero, según qué gente, no le gusta que los trabajadores sean rebeldes». Me despedí entre aturrida y alertada porque había tocado fondo. Arrebujada en el autobús en el que viajaba de nuevo al centro de la ciudad, supe que para mí la historia escrita nunca más sería la misma.

Pilar se refería sin duda alguna a la jerarquía laboral dentro de la empresa en la que trabajaba y en la que los capataces estaban al servicio de los amos; por eso eran capataces. Cuando posteriormente comenté esta entrevista con Sidney Verba, me dijo: «Por lo que explicas, la CNT no sólo no hacía campaña para que los obreros no votasen, sino que la misma CNT los organizaba para que fueran a votar». Posiblemente sin la ayuda de este profesor de la Universidad de Harvard no habría captado lo que esta mujer me había confiado, puesto que trastocaba cuanto había leído sobre el proceso electoral republicano, aunque dada la virulencia de las luchas sociales de la época, su respuesta era de sentido común. Fue la burguesía y no la CNT la que promovió la abstención; era la propia CNT la que organizaba las elecciones y conseguía que las mayorías analfabetas o semialfabetizadas acudieran a las urnas, porque los industriales, a partir de su control de los lugares de trabajo, intentaban forzar la abstención.

Pilar, con sus palabras surgidas del conocimiento de su realidad vivida y de su experiencia militante, fue certera y de un plumazo barrió las afirmaciones de historiadores y politólogos. Estuvo cerca de los capataces, entendió lo que querían y percibió que a los

amos y a quienes les apoyaban no les interesaba que los obreros fueran a votar: ahora su arma era incitar a la abstención. A pesar de la presión para que no votase y a pesar de pertenecer a un sindicato teóricamente contrario a la participación electoral, Pilar votó siempre. Sus características hacen de ella un testimonio de importancia excepcional. Resulta incontrovertible que durante la República las mujeres tendieron a participar algo menos que los hombres, y las personas analfabetas también tendieron más hacia la abstención; si además ella era anarcosindicalista, ¿qué hacía yendo a votar siempre? La respuesta es sencilla, iba a votar precisamente porque era militante y eso era lo que querían sus líderes. Una sola frase de Pilar me obligó a reinterpretar la tradición historiográfica de nuestra democracia republicana. Era una verdad que los intelectuales no sabíamos y que esta mujer analfabeta guardaba en su alma. Tras años de meditar sobre nuestro encuentro, sentí que no hubo abismo entre Pilar y yo. Esta mujer que había servido voluntariamente en los comedores populares durante la guerra civil, me había tratado como alguien que podía entenderla. Prescindiendo de lo que otros opinasen, ella compartió conmigo su verdad: «No votar favorecía a los amos». Aún no sé qué me impulsó a aventurarme a llamar a su puerta. Tampoco sé qué hizo que su nieto me acogiera, ni qué ocurrió entre Pilar y yo para que sus palabras, más allá de la información que pudo darme, transformaran mi vida. ¿Le ocurrió algo parecido a ella? Porque entrevistar para crear fuentes orales es abrir un ventanal desprotegido de los vientos, descubrir lo insólito, no dudar al acoger. Entre temporales no anunciados, vidas desconocidas y diálogos imprevisibles, ¿dónde encontrar la veracidad de la historia escrita?

La fuerza del mito del abstencionismo anarquista especialmente en Andalucía y Cataluña, hacía imprescindible que cualquier estudio electoral de los años treinta analizara la incidencia de la consigna ácrata «¡no votéis!». Se tenía que averiguar si la abstención de tantos miles fue causada efectivamente por la influencia de la CNT o, por el contrario, obedecía a otras causas. Y era necesario matizar su relación con

per a no rebre'm. I vaig tenir sort. Em va obrir el nét, un jove que havia militat a la CNT; la seva mare em va fer passar al petit saló menjador on estava la Pilar, l'àvia, a qui volia entrevistar. Vam començar a xerrar en família i al cap de poca estona em vaig adonar que res del que deïem era coherent, ja que, per exemple, conceptes com anarquista, contrabandista o carlista es confonien contínuament. La Pilar, a més, negava tot el que jo sabia documentalment i molt especialment la dada de la seva afiliació sindical i la seva trajectòria electoral. L'acumulació de falsedats i la meva exasperació durant l'entrevista em van torbar. Només després d'insistir molt em va dir: «Si no anaves a votar t'apreciaven més que a un altre que sí hi anés a votar [...] vostè ja sap que a la gent de diners, segons quina gent, no li agrada que els treballadors siguin rebels». Em vaig acomiadar entre atordida i alertada perquè havia tocat fons. Arraulida a l'autobús en què viatjava de nou al centre de la ciutat, vaig saber que per a mi la història escrita mai més no seria la mateixa.

La Pilar es referia sens dubte a la jerarquia laboral dins de l'empresa en què treballava i en la qual els capataces estaven al servei dels amos; per això eren capataços. Quan posteriorment vaig comentar aquesta entrevista amb Sidney Verba, em va dir: «Pel que expliques, la CNT no tan sols no feia campanya perquè els obrers no votessin, sinó que era la mateixa CNT la que els organitzava perquè anessin a votar». Possiblement, sense l'ajuda d'aquest professor de la universitat de Harvard no hauria captat el que aquesta dona m'havia confiat, ja que trastocava tot allò que havia llegit sobre el procés electoral republicà, encara que atesa la virulència de les lluites socials de l'època la seva resposta era de sentit comú. Va ser la burgesia i no la CNT la que va promoure l'abstenció; era la CNT mateixa la que organitzava les eleccions i aconseguia que les majories analfabetes o semialfabetitzades acudissin a les urnes, perquè els industrials a partir del seu control dels llocs de treball, intentaven forçar l'abstenció.

La Pilar, amb les seves paraules sorgides del coneixement de la realitat viscuda i de la seva experiència militant, fou precisa, i en un obrir i tancar d'ulls va

escombrar les afirmacions d'historiadors i politòlegs. Va estar prop dels capataços, va entendre el que volien i va percebre que als amos i als qui els donaven suport no els interessava que els obrers anessin a votar: ara la seva arma era incitar a l'abstenció. Malgrat la pressió perquè no votés i malgrat pertànyer a un sindicat teòricament contrari a la participació electoral, la Pilar va votar sempre. Les seves característiques la converteixen en un testimoni d'importància excepcional. Resulta incontrovertible que durant la República les dones van tendir a participar una mica menys que els homes, i les persones analfabetes també van tendir més a l'abstenció. Si a més, ella era anarcosindicalista, què feia anant a votar sempre? La resposta és senzilla: anava a votar precisament perquè era militant i això era el que volien els seus líders. Una sola frase de la Pilar em va obligar a reinterpretar la tradició historiogràfica de la nostra democràcia republicana. Era una veritat que els intel·lectuals no sabíem i que aquesta dona analfabeta guardava en la seva ànima. Després de molts anys de meditar sobre la nostra trobada, vaig sentir que no hi va haver cap abisme entre la Pilar i jo. Aquesta dona que havia servit voluntàriament als menjadors populars durant la Guerra Civil espanyola m'havia tractat com una persona que podia entendre-la. Prescintint del que unes altres persones poguessin opinar, ella va compartir amb mi la seva veritat: «No votar afavoria els amos». Encara no sé quina raó em va impulsar a aventurar-me a trucar a la seva porta. Tampoc no sé què va fer que el seu nét m'acollís, ni què va ocórrer entre la Pilar i jo perquè les seves paraules, més enllà de la informació que va poder donar-me, transformessin la meua vida. Li va passar, a ella, quelcom de semblant? Perquè entrevistar per crear fonts orals és obrir un finestral desprotegit dels vents, descobrir l'insòlit, no dubtar al acollir. Entre temporals no anunciats, vides desconegudes i diàlegs imprevisibles, on es pot trobar la veracitat de la història escrita?

La força del mite de l'abstencionisme anarquista, especialment a Andalusia i Catalunya, feia imprescindible que qualsevol estudi electoral dels anys trenta analitzés la incidència de la consigna ácrata «No

la orientación del voto a fin de verificar si los proclamados vaivenes electorales provenían de la abstención libertaria. En el decurso del análisis nos dimos cuenta de que el abstencionismo ideológico o politizado, de raíz libertaria, tan sólo fue vivido conscientemente por una minoría y no guardaba proporción con el resultado de los escrutinios, aunque hubo un abstencionismo profundo algo más amplio que el filosófico al que denominamos «solidario o de grupo» aglutinado en torno de algún familiar, o en torno de algún líder en los lugares de residencia o de trabajo. Estos hallazgos que ayudaban a deshacer un mito, conferían un interés renovado a la tarea de descubrir los motivos de tantos abstencionistas que, sin ser necesariamente cenetistas o ácratas, optaron por no votar a pesar de la importante presión social para que cumplieran con el rito de las urnas.

Son elocuentes las palabras de un obrero de origen andaluz que se presentó como candidato en la lista comunista (por lo que fue expulsado de la CNT) y fue derrotado en las legislativas de 1933: «Yo formaba parte del grupo de Poble Nou y los anarquistas no pudieron evitar que la gente fuera a votar; pero eso lo organizó la derecha, era la derecha la que organizaba la abstención [...]. Yo conducía el tranvía 43 que iba a Badalona y en la calle Marina, en un paso a nivel de la calle Pere IV el tranvía se llenó de gente que salía de un mítin en el que Federica Montseny abogó por la abstención. Un tranviario me reconoció y dijo 'aquí tenemos un político para vivir del cuento, canalla, hijo de puta' [...] era tal la fobia que daban miedo, me daban pena, uno de ellos comentó 'cuidado que trabaja'. Yo no quería ser candidato, porque sabía que significaba perder influencia como dirigente obrero...». Estas palabras recogen algunos elementos del mito; Federica Montseny con su carisma y palabra encendida había entusiasmado durante aquel mitin de la CNT, pero no se le hizo caso; sin embargo, su crítica de los políticos ayudó a provocar una reyerta callejera contra un candidato obrero.²

A pesar de tantos testimonios que han confirmado que los cenetistas votaban y a pesar de la elocuencia de las estadísticas, puede sorprender que transcurridas varias décadas se afirme todavía hoy que la CNT

promovió la abstención. Una convicción que se transmite durante generaciones debe de tener razones profundas.³ El mito sirvió entonces, y sirve ahora, para justificar las intenciones de aquellos sectores sociales interesados en menoscabar el movimiento libertario, haciéndole responsable del supuesto fracaso de la República y de la guerra civil posterior. Además, el mito era útil a muchos actores implicados. La CNT se beneficiaba porque le potenciaba su autoestima y quizá por ello castigaba con la expulsión a los militantes que públicamente no lo aceptaban. También justificaba la derrota electoral de la izquierda marxista, incapaz de superar la pérdida de respaldo que implicaba el comportamiento abstencionista y ayudaba a justificar su fracaso, sin analizar sus causas. Asimismo, la caricatura del anarcosindicalismo radical ayudaba a la derecha a cerrar filas contra los obreros a los que calificaba de bárbaros y rebeldes, lo cual les permitía ocultar que fueron ellos quienes promocionaban la abstención: mentían a sabiendas para acabar con la democracia y evitar el reformismo.

Desde la democracia actual pueden vislumbrarse otras razones que expliquen por qué entre los temas neurálgicos de la República la abstención libertaria sigue produciendo rechazo y temor, quizá porque los anarquistas apuntaron certeramente y muy lejos al pronunciarse contra la centralización administrativa, la burocracia, las organizaciones partidarias, la jerarquía y el salario designados como las nuevas formas de esclavitud en la modernidad. Soñaron una sociedad distinta en la que la justicia social se basaba en valores y no en éticas convencionales. Se adelantaron a los debates contraculturales de los años sesenta y setenta y a los que plantea la globalización financiera, mediática y laboral. Pusieron de manifiesto algunas de las carencias que aun hoy, o incluso especialmente hoy, afronta la democracia. Al no haberse dejado acomodar ni integrar en el sistema, el movimiento libertario puede personificar las insuficiencias parlamentarias y representar una acusación. Por otra parte, el miedo al comportamiento espontáneo de las masas tiene una larga tradición en Occidente. Desde que la revolución industrial y la subsiguiente pujanza del movimiento obrero internacional hicieran impensa-

voteu!». S'havia d'esbrinar si l'abstenció va ser causada efectivament per la influència de la CNT o, si per contra, obeïa a altres causes. I era necessari matisar la seva relació amb l'orientació del vot a fi de verificar si els proclamats vaïvens electorals provenien de l'abstenció llibertària. En el decurs de l'anàlisi ens vam adonar que l'abstencionisme ideològic o polititzat, d'arrel llibertària, tan sols fou viscut conscientment per una minoria i no era proporcional al resultat dels escrutinis, encara que hi va haver un abstencionisme profund una mica més ampli que el filosòfic al qual denominem «solidari o de grup», aglutinat entorn d'algun familiar o entorn d'algun líder en els llocs de residència o de treball. Aquestes troballes, que ajudaven a desfer un mite, conferien un interès renovat a la tasca de descobrir els motius de tants abstencionistes que, sense ser necessàriament cenetistes o àcrates, van optar per no votar malgrat la important pressió social perquè complissin amb el ritual de les urnes.

Són eloqüents les paraules d'un obrer d'origen andalús que es va presentar com a candidat en la llista comunista (per la qual cosa va ser expulsat de la CNT) i va ser derrotat a les legislatives de 1933: «Yo formaba parte del grupo de Poble Nou y los anarquistas no pudieron evitar que la gente fuera a votar; pero eso lo organizó la derecha, era la derecha la que organizaba la abstención [...]. Yo conducía el tranvía 43 que iba a Badalona y en la calle Marina, en un paso a nivel de la calle Pere IV, el tranvía se llenó de gente que salía de un mítin en el que Federica Montseny abogó por la abstención. Un tranviario me reconoció y dijo: "Aquí tenemos un político para vivir del cuento, canalla, hijo de puta" [...] era tal la fobia que daban miedo, me daban pena, uno de ellos comentó "cuidado que trabaja". Yo no quería ser candidato, porque sabía que significaba perder influencia como dirigente obrero». Aquestes paraules recullen alguns elements del mite; Federica Montseny, amb el seu carisma i la paraula encesa, havia entusiasmada durant aquell míting de la CNT, i, sens dubte, la seva crítica als polítics va ajudar a provocar una baralla rondaire contra un candidat obrer.²

Malgrat la quantitat de testimonis que han confirmat que els cenetistes votaven i malgrat l'eloqüència

de les estadístiques, pot sorprendre que transcorregudes diverses dècades s'afirmi encara avui que la CNT va promoure l'abstenció. Una convicció que es transmet durant generacions deu tenir raons profundes.³ El mite va servir llavors i serveix ara per a justificar les intencions d'aquells sectors socials interessats a desarrelar el moviment llibertari, i a fer-lo responsable del suposat fracàs de la República i de la guerra civil posterior. A més, el mite era útil a molts actors implicats. La CNT s'en beneficiava perquè potenciava la seva autoestima i potser per això castigava amb l'expulsió els militants que públicament no ho acceptaven. També justificava la derrota electoral de l'esquerra marxista, incapaç de superar la pèrdua de suport que comportava l'actitud abstencionista, i li permetia justificar el seu fracàs sense analitzar les causes. Així mateix, la caricatura de l'anarcosindicalisme radical ajudava la dreta a tancar files contra els obrers, als quals qualificava de bàrbaros i rebels, cosa que, alhora, li permetia ocultar que eren ells els qui promovien l'abstenció: mentien deliberadament per posar fi a la democràcia i evitar el reformisme.

Des de la democràcia actual es poden entreveure altres raons que expliquen per què entre els temes neuràlgics de la República l'abstenció llibertària continua produint rebuig i temor, potser perquè els anarquistes van apuntar de manera precisa i molt lluny en pronunciar-se contra la centralització administrativa, la burocràcia, les organitzacions partidàries, la jerarquia i el salari designats com les noves formes d'esclavitud en la modernitat. Van somiar una societat diferent en què la justícia social es basés en valors, i no pas en ètiques convencionals. Es van avançar als debats contraculturals dels anys seixanta i setanta i als que planteja la globalització financera, mediàtica i laboral. Van posar de manifest algunes de les mancances que àdhuc avui, o fins i tot especialment avui, afronta la democràcia. En no haver-se deixat acomodar ni integrar en el sistema, el moviment llibertari pot personificar les insuficiències parlamentàries i representar una acusació. D'altra banda, la por al comportament espontani de les masses té una llarga tradició a Occident. Des que la revolució industrial i la subsegüent puixança del moviment obrer internacional van

ble prescindir de los «muchos» a la hora de decidir quiénes debían regir los destinos de una colectividad, los testimonios en ese sentido se han sucedido sin tregua. La mayor parte del pensamiento político de entreguerras y posterior a la Segunda Guerra Mundial, se entregó a desprestigiar la democracia asamblearia y a afirmar que el sistema no podía ser otra cosa que la competencia organizada mediante eficaces y jerárquicos partidos para hacerse con el voto. En ese contexto, el anarquismo debía considerarse como algo disolvente o impensable, lo contrario en cualquier caso de un comportamiento político estable y ordenado. ¿Qué mejor chivo expiatorio podía tener el fracaso de la República o la posterior guerra civil?

El abstencionismo hoy se presenta esencialmente como fruto de la «apatía» o del llamado «cinismo democrático» y no debido a la falta de legitimidad del sistema. Así se evita cualquier posible interpretación crítica y permite obviar lo que, a mi juicio, es uno de los mayores retos de la política en el siglo XXI: renunciar a la presunción de la incapacidad de las masas de preocuparse por su destino. En Cataluña, algunos estudios recientes han llegado, en su afán por desprestigiar el movimiento libertario, a compararlo con la actitud de la administración de los Estados Unidos de hace unas décadas. Esta comparación no es en absoluto desinteresada y busca la complacencia fácil del antiamericanismo generalizado, tergiversando los planteamientos cenetistas que nada tuvieron que ver con los mecanismos electorales estadounidenses. Hace unos años, para disponer de un punto de comparación con nuestros electores republicanos, entrevisté en Baltimore a personas afroamericanas que habían nacido durante las dos primeras décadas del siglo XX y pude comprobar las diferencias de uno y otro sistema, entre otras cuestiones porque el precio pagado por muchos cenetistas y, en general, por el pueblo español, fue una larga y dura represión, mientras los afroamericanos tuvieron un destino distinto y, en todo caso, mejor. Confundir la represión de los cenetistas y su pretendida abstención con la opresión de muchos norteamericanos y su alejamiento de las urnas, corre un velo traicionero

que desdibuja la grandeza de la utopía libertaria y la de sus militantes y líderes.⁴

Junto a esta comparación grosera, otra manera de desprestigiar la fuerza de la utopía libertaria es dejar de considerar la posibilidad, o incluso negar la existencia actual de una abstención ideológica que es la que permitiría un punto de comparación interesante con los años treinta. Nuestros académicos metidos en política afirman que los abstencionistas lo son por inapetencia, pasividad o protesta. Han acuñado el calificativo de «abstencionista voluntario», y cuando hay un porcentaje elevado de ellos la comunidad es «blanda» y «pasiva» incapaz de vivir —literalmente es lo que escriben— sin «pastores»; justifican de esta manera a los líderes que encarrilan al redil gracias a los medios de comunicación y los dioses sabrán qué perros. Sin embargo, en muchos estudios realizados en Cataluña y en otros países, los electores siempre son mayoritariamente participantes intermitentes. En esa imagen poderosa de la intermitencia podemos reflejarnos como en un espejo y contemplar en nosotros mismos sentimientos escondidos y escindidos. Nuestro trabajo confirma que la intermitencia introduce en los entresijos significativos de la participación y de la abstención, y demuestra que en ningún caso es lícito etiquetar a los electores como apáticos, pasivos o «blandos» porque no sólo decidieron cuándo participar, sino además a quién votar.

A quienes estudian las elecciones de la democracia actual, debería interesarles el que las tasas de abstención, en alguna ocasión, como durante las elecciones al Parlamento catalán de 1932, fueran inferiores a las actuales, porque este dato demuestra la intensidad política y social del período republicano cuando la utopía libertaria era un pensamiento vivo. Y no obstante, no impidió a las mayorías analfabetas o semialfabetizadas utilizar el sistema si lo creyeron oportuno, normalmente, como decían, para «perder menos» y en todo caso para rebelarse contra la derecha que inducía la abstención para marginarles de la política. Lúcidamente optaban por la moderación reformista y nunca por los comunistas, que fueron sus enemigos acérrimos: no querían ni necesitaban dictaduras o vanguardias. Además de las estadísticas, algunas

fer impensable prescindir de «la mayoría» a l'hora de decidir qui havia de regir les destinacions d'una col·lectivitat, els testimonis en aquest sentit s'han succeït sense treva. La major part del pensament polític d'entreguerres i posterior a la Segona Guerra Mundial es dedicà a desprestigiar la democràcia asambleària i a afirmar que el sistema no podia ser altra cosa que la competència organitzada de les elits per aconseguir el vot, mitjançant, partits eficaços i jeràrquics. En aquest context, calia considerar l'anarquisme com una cosa dissolvent o impensable, el contrari, en qualsevol cas, d'un comportament polític estable i ordenat. Quin boc expiatori més apropiat podia tenir el fracàs de la República o la posterior guerra civil?

Avui l'abstencionisme es presenta essencialment com a fruit de l'apatia» o de l'anomenat «cinisme democràtic» i no com una falta de legitimitat del sistema. Així s'evita qualsevol possible interpretació crítica i permet obviar el que, al meu judici, és un dels majors reptes de la política en el segle XXI: renunciar a la presumpció de la incapacitat de les masses de preocupar-se pel seu destí. A Catalunya alguns estudis recents han arribat, en el seu afany per desprestigiar el moviment llibertari, a comparar-lo amb l'actitud de l'administració dels Estats Units de fa unes quantes dècades. Aquesta comparança no és en absolut desinteressada i busca la complaença fàcil de l'antiamericanisme generalitzat, tot tergiversant els plantejaments cenetistes que no van tenir res a veure amb els mecanismes electorals nord-americans. Fa uns quants anys, per disposar d'un punt de comparança amb els nostres electors republicans, vaig entrevistar a Baltimore persones afroamericanes que havien nascut durant les dues primeres dècades del segle XX i vaig poder comprovar les diferències d'ambdós sistemes, entre altres qüestions perquè el preu pagat per molts cenetistes i, en general, pel poble espanyol, va ser una llarga i dura repressió, mentre que els afroamericans van tenir un destí diferent i, en tot cas, millor. Confondre la repressió dels cenetistes i la seva pretesa abstenció amb l'opressió de molts nord-americans i el seu allunyament de les urnes, és posar un vel traïdorenc que desdibuixa la grandesa de la utopía llibertària i la dels seus militants i líders.⁴

Juntament amb aquesta comparança grollera, una altra manera de desprestigiar la força de la utopía llibertària és deixar de considerar la possibilitat, o fins i tot negar l'existència actual d'una abstenció ideològica que és la que permetria un punt de comparança interessant amb els anys trenta. Els nostres acadèmics dedicats a la política afirmen que els abstencionistes ho són per inapetència, passivitat o protesta. Han encunyat el qualificatiu d'«abstencionista voluntari», i, quan n'hi ha un percentatge elevat, la comunitat és «tova» i «passiva», incapaç de viure —literalment és el que escriuen— sense «pastors»; d'aquesta manera justifiquen els líders que encarrilen el ramat a la cleda gràcies als mitjans de comunicació i ja deuen saber els déus amb quina mena de gossos. Tanmateix, en molts estudis realitzats a Catalunya i en altres països els electors sempre són majoritàriament participants intermitents. En aquesta imatge poderosa de la intermitència podem reflectir-nos com en un mirall i contemplar en nosaltres mateixos sentiments amagats i escindits. El nostre treball confirma que la intermitència introdueix en els trencacolls més significatius de la participació i de l'abstenció, i demostra que en cap cas no és lícit etiquetar els electors com a apàtics, passius o «tous», perquè no tan sols van decidir quan participar, sinó que, a més, van decidir a qui votar.

Als que estudien les eleccions de la democràcia actual els hauria d'interessar el fet que les taxes d'abstenció, en alguna ocasió, com durant les eleccions al Parlament català de 1932, fossin inferiors a les actuals, perquè aquesta dada demostra la intensitat política i social del període republicà, quan la utopía llibertària era un pensament viu. I no obstant això, no va impedir a les majories analfabetes o semialfabetitzades utilitzar el sistema si ho van creure oportú, normalment, com deien, per «perdre menys», i, en tot cas, per rebel·lar-se contra la dreita que induïa l'abstenció per marginar-los de la política. Lúcidament optaven per la moderació reformista i mai pels comunistes, els quals van ser els seus enemics aferrissats: no volien ni necessitaven dictadures o avantguardes. A més de les estadístiques, algunes entrevistes ho corroboren i ens deixen veure uns homes i

entrevistas lo corroboran y nos dejan ver a unos hombres y mujeres que para ahorrar diez céntimos se desplazaban a pie, pero que gastaban lo poco que tenían para disfrutar del buen cine mudo de los años treinta, y eso aunque fueran analfabetos: «Y yo en medio de ellas leyendo».⁵ Estas gentes que pedían justicia a gritos no eran apáticas ni pasivas, sino moderadas y votaban a ERC: «Todos mis pacientes anarquistas me decían en la consulta que ellos iban a votar».⁶ «Salí elegido en contra de los candidatos obreros».⁷

No me gustaría terminar esta presentación sin señalar que han transcurrido setenta y cinco años desde el 14 de abril de 1931, cuando se proclamó la Segunda República. Seguramente hoy ya no vive ninguno de los electores que pudieron contribuir con su voto al cambio de régimen. Por esta razón aquellos comicios han dejado de ser historia contemporánea para ser «historia pura» y permitir otra interpretación del pasado.⁸ Porque ya no podemos enfrentarnos a la memoria comunicativa de los testimonios en la que los intereses por conseguir mayor espacio en los diferentes memoriales suelen ser irreconciliables. Únicamente disponemos de la memoria cultural, por lo que tenemos que reconstruir contextos en los cuales los diversos documentos son fuentes y no diálogos que exploren la memoria viva.

¹ Una explicación más extensa puede encontrarse en Mercedes Vilanova, *Las mayorías invisibles. Explotación fabril, revolución y represión*, Barcelona 1996.

² Entrevista a Agustín Arcas en su domicilio realizada el 29 de enero de 1929. Agustín Arcas fue candidato a las elecciones legislativas de 1933 por el PCC y posteriormente secretario de UGT durante la guerra.

³ Por ejemplo Friedrich Nietzsche escribió en 1872 en *El nacimiento de la tragedia* (versión de Alianza editorial, 2004, p. 102): «Pues es destino de todo mito irse deslizando a rastras poco a poco en la estrechez de una presunta realidad histórica, y ser tratado por un tiempo posterior cualquiera como un hecho ocurrido una vez con pretensiones históricas [...] y se comienza a defender con ansiedad la credibilidad de los mitos, resistiéndose a que estos sigan viviendo y proliferando con naturalidad».

⁴ Un desarrollo de estas ideas en Mercedes Vilanova, *The Fourth World: Baltimore Narratives, 1990*; Bogazici Universitesi, Estambul, 2005. Versión en castellano con una introducción diferente en *Voces sin letras, Analfabetos en Baltimore*. Anthropolos, 2005.

⁵ Entrevista colectiva a las hermanas Marzo, realizada en su domicilio el 1 de febrero de 1984.

⁶ Entrevista a Carles Martí i Faced en su domicilio el 28 de enero de 1980. En el transcurso de esta entrevista descubrí que fue compañero de los doctores Antonio Puigvert, Pedro Gorgot, Luis Rosal y de mi padre Xavier Vilanova porque en su salón tenía expuesta una fotografía de todos ellos y me habló de esta amistad. Carles Martí i Faced me dijo que «el 14 de abril fuimos con Tarradellas en 'un pato Citroën' a todo tacho a la Generalitat, y en 1977 acompañé al President en aquel viaje decisivo en avión de retorno a Barcelona...».

⁷ Entrevista a Joan Casanelles i Ibars en su domicilio realizada el 16 de enero de 1980. En las municipales de 1931 se presentó como candidato de ERC y obtuvo una concejalía de Pueblo Nuevo; en 1932 fue elegido diputado al Parlamento catalán; en 1933 se presentó como miembro del PNRE en la candidatura Coalición d'Esquerres y fue derrotado. En las legislativas de 1936 los comunistas le pusieron el veto en Barcelona ciudad porque según me dijo era un hombre adinerado y consejero del Banco de la Propiedad; no obstante se presentó y salió elegido por Gerona formando parte del Front Català d'Esquerres.

⁸ Tomo la expresión de Alexander von Plato en «De la historia contemporánea a la historia pura», en *Historia, Antropología y Fuentes Orales*, nº 33 (2005).

unes dones que per estalviar deu cèntims es desplaçaven a peu, però que gastaven el poc que tenien per gaudir del bon cinema mut dels anys trenta, encara que fossin analfabets: «I jo enmig d'elles llegint».⁵ Aquestes masses que demanaven justícia a crits no eren apàtiques ni passives. sinó moderades, i votaven ERC: «Tots els meus pacients anarquistes em deien a la consulta que ells anaven a votar».⁶ «Vaig sortir escollit en contra dels candidats obrers».⁷

No m'agradaria acabar aquesta presentació sense assenyalar que han transcorregut setanta-cinc anys des del 14 d'abril de 1931, quan es va proclamar la Segona República. Segurament, avui ja no queda cap dels electors que van poder contribuir amb el seu vot al canvi de règim que sigui viu. Per aquesta raó aquells comicis han deixat de ser història contemporània per ser «història pura» i permetre una altra interpretació del passat.⁸ Perquè ja no podem enfrontar-nos a la memòria comunicativa dels testimonis en què els interessos per aconseguir un major espai en els diferents memoriales solen ser irreconciliables. Únicament disposem de la memòria cultural, per la qual cosa hem de reconstruir contextos en què els diversos documents són fonts i no diàlegs que exploren la memòria viva.

¹ Una explicació més extensa es pot trobar a Mercedes Vilanova, *Les majories invisibles. Explotació fabril, revolució i repressió*, Barcelona 1995.

² Entrevista a Agustín Arcas al seu domicili realitzada el 29 de gener de 1929. Agustín Arcas va ser candidat a les eleccions legislatives de 1933 pel PCC i posteriorment secretari de la UGT durant la guerra.

³ Per exemple, Friedrich Nietzsche va escriure el 1872, en *El nacimiento de la tragedia* (versió d'Aliança Editorial, 2004, p. 102): «Pues es destino de todo mito irse deslizando a rastras poco a poco en la estrechez de una presunta realidad histórica, y ser tratado por un tiempo posterior cualquiera como un hecho ocurrido una vez con pretensiones históricas [...] y se comienza a defender con ansiedad la credibilidad de los mitos, resistiéndose a que estos sigan viviendo y proliferando con naturalidad».

⁴ Un desenvolupament d'aquestes idees es troba a Mercedes Vilanova, *The Fourth World: Baltimore Narratives, 1990*; Bogazici Universitesi, Istanbul, 2005. Versió en castellà amb una introducció diferent a *Voces sin letras. Analfabetos en Baltimore*, Anthropolos, 2005.

⁵ Entrevista col·lectiva a les germanes Marzo, realitzada al seu domicili l'1 de febrer de 1984.

⁶ Entrevista a Carles Martí i Faced al seu domicili el 28 de gener de 1980. En el transcurs d'aquesta entrevista vaig descobrir que va ser amic i company dels doctors Antoni Puigvert, Pedro Gorgot, Luis Rosal i del meu pare, Xavier Vilanova, perquè en el seu saló tenia exposada una fotografia de tots ells i em va a parlar d'aquesta amistat. Carles Martí i Faced em va dir que «el 14 d'abril vam anar amb Tarradellas en 'un pato Citroën' a tota velocitat a la Generalitat, i el 1977 vaig acompanyar el president en aquell viatge decisiu en avió de tornada a Barcelona...».

⁷ Entrevista a Joan Casanelles i Ibars al seu domicili realitzada el 16 de gener de 1980. En les municipals de 1931 es va presentar com a candidat d'ERC i va obtenir una regidoria del Poble Nou; el 1932 va ser escollit diputat al Parlament català; el 1933 es va presentar com a membre del PNRE en la candidatura Coalició d'Esquerres i va ser derrotat. En les legislatives de 1936 els comunistes li van posar el vet a Barcelona ciutat perquè, segons em va dir, era un home adinerat i conseller del Banc de la Propietat; no obstant això, es va presentar i va sortir escollit per Girona formant part del Front Català d'Esquerres.

⁸ Prenc l'expressió d'Alexander von Plato a «De la historia contemporánea a la historia pura», *Historia, Antropología y Fuentes Orales*, núm. 33 (2005).

Llei electoral, fonts i estadístiques

Ley electoral, fuentes y estadísticas

1

LA LEY ELECTORAL Y LAS CIRCUNSCRIPCIONES CATALANAS DURANTE LA SEGUNDA REPÚBLICA

En 1931, la monarquía decidió convocar elecciones municipales para el día 12 de abril, para volver a la legalidad constitucional después de siete años de dictadura. La campaña se planteó irremisiblemente en torno a la naturaleza del régimen monárquico o republicano y las opciones enfrentadas lo fueron sin fisuras: alternativa continuista y conservadora o alternativa republicana y de cambio social. Los republicanos habían concertado el Pacto de San Sebastián en agosto de 1930 y constituyeron un Comité Revolucionario con los representantes de las principales tendencias contrarias a la monarquía —desde republicanos conservadores a socialistas—. Formaron la Conjunción Republicano-Socialista, para recordar el viejo pacto entre estos mismos partidos.

En Cataluña, la confrontación se planteó, básicamente, entre la Lliga Regionalista, que apoyaba a la monarquía y pretendía, en aquel momento, una política hegemónica en España a través del *Centro Constitucional*, y el Partit Catalanista Republicà que aglutinaba a catalanistas y republicanos. La Conjunción Republicano-Socialista sólo tenía fuerza en Barcelona y su entorno, mientras la recién constituida Esquerra

Republicana de Cataluña, según los expertos, no tenía posibilidad alguna de victoria.

En esas elecciones municipales, la «victoria moral» o el triunfo en las grandes ciudades fue para la Conjunción Republicano-Socialista. En Barcelona, en contra de lo previsto, ERC obtuvo una mayoría aplastante de concejales, el PCR se hundió y el Partido Radical y la Lliga, muy igualados, obtuvieron el segundo y el tercer puesto y consiguieron que salieran elegidos algunos concejales de sus listas. El Rey se exilió porque no tuvo los soportes políticos y militares necesarios; el Comité Revolucionario se transformó en el Gobierno Provisional e hizo públicos inmediatamente sus objetivos prioritarios, que fueron elementales: aceptación de la estructura del antiguo estado, democratización de la administración y convocatoria urgente de elecciones generales; además —y muy rápidamente— el 15 de abril promulgó un estatuto jurídico autolimitativo que sometía sus actos a la posterior sanción de las futuras Cortes Constituyentes.

Las elecciones municipales organizadas por el régimen monárquico se habían convocado según la ley electoral del 8 de agosto de 1907, una ley que mantenía el distrito pequeño uninominal que facilitaba a los caciques locales el control del voto popular; mantenía el sistema mayoritario y el voto limitado en las grandes circunscripciones; y que desde 1837 fijaba la

LA LLEI ELECTORAL I LES CIRCUNSCRIPCIONS CATALANES DURANT LA SEGONA REPÚBLICA

El 1931, la monarquía va decidir convocar eleccions municipals per al dia 12 d'abril, per tornar a la legalitat constitucional després de set anys de dictadura. La campanya es va plantejar irremissiblement a l'entorn de la naturalesa del règim monàrquic o republicà i les opcions enfrontades ho foren sense fissures: alternativa continuista i conservadora o alternativa republicana i de canvi social. Els republicans havien concertat el pacte de Sant Sebastià l'agost de 1930 i van constituir un Comitè Revolucionari amb els representants de les principals tendències contràries a la monarquia —des de republicans conservadors a socialistes—. Van formar la Conjunció Republicano-Socialista, per recordar el vell pacte entre aquests mateixos partits.

A Catalunya la confrontació es va plantejar, bàsicament, entre la Lliga Regionalista, que donava suport a la monarquia i pretenia, en aquell moment, una política hegemònica a Espanya mitjançant el Centre Constitucional, i el Partit Catalanista Republicà que aglutinava catalanistes i republicans. La Conjunció Republicano-Socialista només era forta a Barcelona i el seu entorn, mentre que la tot just constituïda

Esquerra Republicana de Catalunya, segons els experts, no tenia cap possibilitat de victòria.

En aquestes eleccions municipals, la «victòria moral» o el triomf a les grans ciutats va ser per a la Conjunció Republicano-Socialista. A Barcelona, en contra del previst, ERC va obtenir una majoria esclatant de regidors, el PCR s'enfonsà i el Partit Radical i la Lliga, molt igualats, van obtenir el segon i el tercer lloc i van aconseguir que sortissin elegits alguns regidors de les seves llistes. El Rei s'exilià perquè no va tenir els suports polítics i militars necessaris; el Comitè Revolucionari es va transformar en el Govern Provisional i va fer públics immediatament els seus objectius prioritaris i elementals: acceptació de l'estructura de l'antic estat, democratització de l'administració i convocatòria urgent d'eleccions generals; a més —i molt ràpidament— el 15 d'abril va promulgar un estatut jurídic autolimitant que sotmetia els seus actes a la posterior sanció de les futures Corts Constituents.

Les eleccions municipals organitzades pel règim monàrquic s'havien convocat segons la llei electoral del 8 d'agost de 1907, una llei que mantenia el districte petit uninominal que facilitava als cacics locals el control del vot popular; mantenía el sistema majoritari i el vot limitat en les grans circumscripcions i, des de 1837, fixava l'edat electoral a partir

edad electoral a partir de los veinticinco años. La ley había sido criticada sobre todo por el artículo 29, que permitía la elección de candidatos sin celebrar elecciones porque «en los distritos en donde no resultaron proclamados en mayor número de los llamados a ser elegidos, la proclamación de candidatos equivale a su elección y les releva de la necesidad de someterse a ella». A pesar de estas críticas, fue la última ley electoral completa y tardó décadas en ser derogada; el Real Decreto Ley del 18 de marzo de 1977 se refirió exclusivamente a la normativa electoral, por lo que la ley electoral de 1907 siguió vigente durante los regímenes republicano, franquista y durante la actual monarquía hasta la nueva ley electoral, la Ley Orgánica 5-85 publicada en el *Boletín Oficial del Estado* el 20 de junio de 1985.

Decreto del 8 de mayo de 1931

La primera decisión del gobierno provisional fue reformar la ley electoral, rectificar el censo con mayores garantías y aprobar el decreto del 8 de mayo, que supuso un avance democrático notable, por la nueva delimitación de las circunscripciones, por el modo de escrutinio y por la ampliación del cuerpo electoral, aunque las mujeres siguieron sin poder acceder al sufragio. Se rebajó la edad necesaria para votar de veinticinco a veintitrés años, y se concedió la capacidad electoral pasiva a sacerdotes y mujeres, que podían ser candidatos, pero no votar. El decreto estableció las normas siguientes para delimitar las circunscripciones: cada provincia constituía una circunscripción electoral y elegía a un diputado por cada 50.000 habitantes (la fracción superior a 30.000 habitantes daba derecho a elegir 1 diputado más). Las ciudades de Madrid y Barcelona constituyeron circunscripción propia y el resto de municipios de cada una de estas dos provincias se articuló como una circunscripción independiente. Las ciudades de provincias con más de 100.000 habitantes constituyeron circunscripción propia con los municipios de su partido judicial, excepto Ceuta y Melilla que elegían un diputado cada una. El modo de escrutinio suprimió el criterio del artículo 29 de la ley de 1907 (el Decreto decía que el precepto quedaba «suspendido íntegramente en lo que se refiere a la elección para Cortes Constituyentes») sustituyó el uninominal de los distritos por el de lista abierta en todos los cole-

gios y mantuvo con ligeras variaciones en la proporción el voto restringido que suavizaba el sistema brusco de mayorías absolutas al otorgar, más o menos, un 20% de los escaños a las minorías. No obstante, el sistema mayoritario se reforzaba por el artículo 11, porque para ser diputado, además de obtener el mayor número de los votos escrutados, se debía obtener como mínimo el 20% de los votos emitidos; de no llegar a este tope del 20%, aun obteniendo la mayoría relativa, la elección se declaraba nula y debía celebrarse una segunda vuelta, que acentuaba el carácter mayoritario del sistema de partidos.

Las circunscripciones catalanas y el número de candidatos

En Cataluña había cinco circunscripciones, de las que Barcelona era el centro decisivo, porque ciudad y provincia representaban el 63% del electorado catalán y porque entre sus municipios se encontraban las ciudades con mayor número de electores: Sabadell, Hospitalet, Badalona y Terrassa. Los ejes de los grandes núcleos de población eran claros; en el litoral, Palafrugell, Sant Feliu y Palamós; la costa barcelonesa desde Calella y Mataró hasta Sitges y Vilanova con el núcleo inmenso de la gran ciudad y su entorno; y más allá Tarragona y el delta del Ebro, con Tortosa y Amposta. Los ríos y sus valles también eran otros ejes de población importantes: la cuenca del Ter con Olot y Gerona; todo el Llobregat, la plana de Vic, del Maresme y del Vallés; el Segre y la zona en torno a Lérida.

Barcelona ciudad contaba, en 1931, con 267.787 electores varones. Elegía 20 diputados del Parlamento español y a 24 del Parlamento catalán. Su población estaba distribuida en 10 distritos divididos en secciones de extensión y densidad de población muy desigual, hasta el punto de oscilar entre 2.000 habitantes y 2 habitantes por 100² de suelo urbano. Las densidades más altas se situaban en los distritos V, IV y VIII y significaban hacinamiento; las más bajas expresaban el barraquismo que solía concentrarse en las playas y en la montaña de Montjuïc o eran las zonas residenciales de la parte alta de la ciudad.

Barcelona provincia, con 229.139 electores varones en 1931, suponía más del doble de cada una de las restantes provincias catalanas; era la provincia con

dels vint-i-cinc anys. La llei havia estat criticada sobretot per l'article 29, el qual, permetia l'elecció de candidats sense celebrar eleccions, perquè «als districtes on no van resultar proclamats en major nombre dels convocats a ser elegits, la proclamació de candidats equival a la seva elecció i els relleva de la necessitat de sotmetre-s'hi.» Malgrat aquestes crítiques, va ser l'última llei electoral completa i va trigar dècades a ser derogada; el Reial Decret Llei del 18 de març de 1977 es va referir exclusivament a la normativa electoral, per la qual cosa la llei electoral de 1907 va seguir vigent durant els règims republicà, franquista i durant l'actual monarquia fins a la nova llei electoral, la Llei Orgànica 5-85 publicada al *Boletín Oficial del Estado* el 20 de juny de 1985.

Decreto del 8 de maig de 1931

La primera decisió del govern provisional fou reformar la llei electoral, rectificar el cens amb majors garanties, i aprovar el decret del 8 de maig, el qual va suposar un avanç democràtic notable, per la nova delimitació de les circumscripcions, per la forma d'escrutini i per l'ampliació del cos electoral, encara que les dones van continuar sense poder accedir al sufragi. Es va rebaixar l'edat necessària per a votar de vint-i-cinc a vint-i-tres anys, i es concedí la capacitat electoral passiva a sacerdots i dones, és a dir, podien ser candidats, però no podien votar. El decret establí les normes següents per a delimitar les circumscripcions: cada província constituïa una circumscripció electoral i elegia un diputat per cada 50.000 habitants (la fracció superior a 30.000 habitants donava dret a elegir 1 diputat més). Les ciutats de Madrid i Barcelona van constituir circumscripció pròpia i la resta de municipis de cadascuna d'aquestes dues províncies s'articulà com una circumscripció independent. Les ciutats de províncies amb més de 100.000 habitants van constituir circumscripció pròpia amb els municipis del seu partit judicial, excepte Ceuta i Melilla, que elegirien un diputat cadascuna. La forma d'escrutini va suprimir el criteri de l'article 29 de la llei de 1907 (el Decret deia que el precepte quedava «suspès íntegrament pel que fa a l'elecció per a Corts Constituents»), va substituir l'uninomial dels districtes pel de llista oberta en tots els col·legis i va mantenir, amb lleugeres variacions en la proporció, el vot restringit que suavitzava el sistema brusco de majories absolutes en atorgar,

més o menys, un 20% dels escons a les minories. No obstant això, el sistema majoritari es reforçava per l'article 11, perquè per a ser diputat, a més d'obtenir el major nombre dels vots escrutats, s'havia d'obtenir com a mínim el 20% dels vots emesos; si no s'arribava a aquest límit del 20%, tot i obtenir la majoria relativa, l'elecció es declarava nul·la i s'havia de celebrar una segona volta, que accentuava el caràcter majoritari del sistema de partits.

Les circumscripcions catalanes i el nombre de candidats

A Catalunya hi havia cinc circumscripcions de les quals Barcelona era el centre decisiu, perquè ciutat i província representaven el 63% de l'electorat català, i perquè entre els seus municipis es trobaven les ciutats amb major nombre d'electors: Sabadell, Hospitalet, Badalona i Terrassa. Els eixos dels grans nuclis de població eren clars; en el litoral, Palafrugell, Sant Feliu i Palamós; la costa barcelonina des de Calella i Mataró fins a Sitges i Vilanova amb el nucli immens de la gran ciutat i el seu entorn; i més enllà, Tarragona i el delta de l'Ebre amb Tortosa i Amposta. Els rius i les seves valls també eren eixos importants de població: la Conca del Ter amb Olot i Gerona; tot el Llobregat, la Plana de Vic, el Maresme i el Vallès; el Segre i la zona al voltant de Lleida.

Barcelona ciutat comptava, al 1931, amb 267.787 electors barons. Elegia 20 diputats del Parlament espanyol i 24 del Parlament català. La seva població estava distribuïda en 10 districtes dividits en seccions d'extensió i densitat de població molt desiguals, fins al punt d'oscil·lar entre 2.000 habitants i 2 habitants per 100 m² de sòl urbà. Les densitats més altes se situaven als districtes IV, V i VIII i significaven amuntegament; les més baixes expressaven el barraquisme que solia concentrar-se a les platges i a la muntanya de Montjuïc o eren les zones residencials de la part alta de la ciutat.

Barcelona província, amb 229.139 electors barons al 1931, suposava més del doble de cadascuna de les restants províncies catalanes; era la província amb major densitat de població i amb el cens mitjà per municipi més elevat; elegia 14 diputats del Parlament espanyol i 19 del Parlament català.

Tarragona, amb 109.176 electors barons al 1931, elegia 7 diputats del Parlament espanyol i 14 del Parla-

mayor densidad de población y con un censo medio por municipio más elevado; elegía 14 diputados del Parlamento español y 19 del Parlamento catalán.

Tarragona, con 109.176 electores varones en 1931, elegía 7 diputados del Parlamento español y 14 del Parlamento catalán; era la circunscripción con menor número de municipios, pero con ciudades importantes como Tortosa, Reus y Tarragona donde vivían el 30% del electorado de la circunscripción.

Gerona, con 93.106 electores en 1931, elegía 7 diputados del Parlamento español y 14 del Parlamento catalán. Sus cinco ciudades mayores, Gerona, Figueres, Olot, Sant Feliu de Guíxols y Palafrugell, eran de un censo relativamente bajo, que conjuntamente suponía el 20% del electorado circunscriptivo.

Lérida, con 90.762 electores varones en 1931, era la circunscripción de menor censo electoral. Elegía 6 diputados del Parlamento español y 14 del Parlamento catalán; se trataba de una circunscripción predominantemente rural, con un 60% de electorado en municipios de menos de 200 electores, sin otra ciudad que Lérida, y sin litoral.

La Constitución de 1931 y la ley de reforma electoral de julio de 1933

La Ley Fundamental de 1931 estableció los principios básicos del derecho electoral: soberanía popular e igualdad jurídica ante la ley. El principio de igualdad se plasmaba en el artículo 36 que delimitaba el cuerpo electoral; el sufragio era universal, igual, directo y secreto y podían ejercerlo las mujeres y los hombres mayores de 23 años. La Constitución no fijó el modo de escrutinio y al ser facultativo de leyes ordinarias, fue motivo de polémicas enconadas para implantar el sistema mayoritario o el sistema proporcional.

La ley de reforma electoral de 27 de julio de 1933, declaró la vigencia de la ley de 1907 en todos aquellos puntos que no rectificaran las leyes de la República. También continuaba vigente el decreto de 8 de mayo de 1931, pero con modificaciones que afectaban a la definición de las circunscripciones y al modo de escrutinio. Ahora constituían circunscripción propia las ciudades cuya población sobrepasara los ciento cincuenta mil habitantes juntamente con los municipios de sus respectivos partidos judiciales. En cuanto al escrutinio, para que la elección fuera válida en la primera vuelta, uno de los candidatos debía obtener al menos el 40% de los votos escrutados, y se mantu-

ment català; era la circunscripción amb menor nombre de municipis, però amb ciutats importants com Tortosa, Reus i Tarragona, on vivia el 30% de l'electorat de la circunscripció.

Girona, amb 93.106 electors al 1931, elegia 7 diputats del Parlament espanyol i 14 del Parlament català. Les seves cinc ciutats més grans, Girona, Figueres, Olot, Sant Feliu de Guíxols i Palafrugell, tenien un cens relativament baix, el qual, conjuntament, suposava el 20% de l'electorat de la circunscripció.

Lleida, amb 90.762 electors barons al 1931, era la circunscripció amb el menor cens electoral. Elegia 6 diputats del Parlament espanyol i 14 del Parlament català. Era una circunscripció predominantment rural amb un 60% d'electorat en municipis de menys de 200 electors, sense cap altra ciutat que Lleida, i sense litoral.

La Constitució de 1931 i la llei de reforma electoral de juliol de 1933

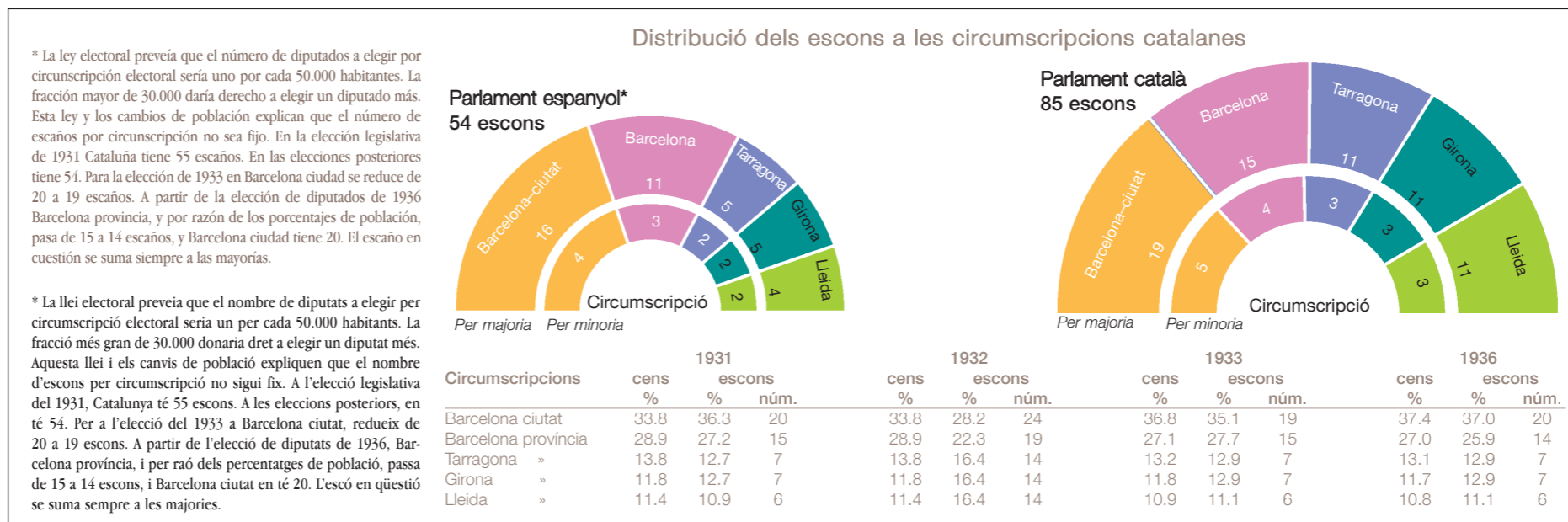
La Llei Fonamental de 1931 va establir els principis bàsics del dret electoral: sobirania popular i igualtat jurídica davant la llei. El principi d'igualtat es plasma en l'article 36, el qual, delimitava el cos electoral: el sufragi era universal, igual, directe i secret, i podi-

en exercir-lo les dones i els homes més grans de vint-i-tres anys. La Constitució no fixà la forma d'escrutini i, en ser facultativa de lleis ordinàries, va ser motiu de polèmiques aferrissades per a implantar el sistema majoritari o el sistema proporcional.

La llei de reforma electoral de 27 de juliol de 1933 declarà la vigència de la llei de 1907 en tots aquells punts que no rectificassin les lleis de la República. També continuava vigent el decret del 8 de maig de 1931, però amb modificacions que afectaven la definició de les circunscripcions i el procediment d'escrutini. Ara constituïen circunscripció pròpia les ciutats la població de les quals sobrepassés els 150.000 habitants juntament amb els municipis dels seus respectius partits judicials. Quant a l'escrutini, perquè l'elecció fos vàlida a la primera volta, un dels candidats havia d'obtenir almenys el 40% dels vots escrutats, i es va mantenir el límit mínim del 20% per als altres candidats. Si no es complia la condició del 40% o no s'arribava al límit mínim, s'havia de celebrar una altra volta el diumenge següent, després de la primera. A aquesta segona volta només es podien presentar els candidats que a la primera haguessin obtingut més del 8% dels vots escrutats. En cas que amb el 8% no hi hagués més candidats que el nombre d'aquells escons que calia

Figura 1.- Distribución de los escaños en las circunscripciones catalanas: mayorías y minorías.

Figura 1.- Distribució dels escons a les circunscripcions catalanes: majories i minories.

vo el tope mínimo del 20% para los demás candidatos. Si no se cumplía la condición del 40% o no se alcanzaba el tope mínimo, se debía celebrar otra vuelta el siguiente domingo después de la primera. En esta segunda vuelta sólo podían presentarse los candidatos que en la primera hubieran obtenido más del 8% de los votos escrutados. En caso de que con el 8% no hubiera más candidatos que el número de aquellos escaños a cubrir, quedaban proclamados definitivamente. Si en la primera vuelta ningún candidato obtenía el 8%, en la segunda vuelta quedaba libre la elección para los puestos vacantes.

La reforma electoral republicana de julio de 1933 fue provisional y coyuntural y no supuso una alternativa global. Tuvo un fuerte impacto en la composición de las Cámaras y ha sido acusada de favorecer el movimiento pendular exagerado del Parlamento español, porque infrarrepresentaba a las minorías y sobrerrepresentaba a las mayorías. El sistema mayoritario con representación de las minorías, favorecía las alianzas electorales y estructuraba un sistema de partidos ordenado en bloques antagónicos, con tendencia a un bipartidismo circunscriptivo y a una bipolarización a nivel estatal.

Se arguye que con una representación proporcional, el sistema habría sido más diversificado y los partidos minoritarios habrían mantenido fuerza y presencia propia y hubiese habido un mayor número de opciones electorales posibles. Ahora bien, la ley indirectamente favorecía la persistencia de partidos minoritarios y, por lo mismo, el multipartidismo parlamentario, ya que forzaba las alianzas electorales por el sistema de topes máximos y mínimos de votos previstos; por otra parte, las listas abiertas daban libertad a los electores para confeccionar su propia papeleta de voto. Un sistema mayoritario, con listas bloqueadas, hubiera reforzado el dominio de los partidos y de sus comités y habría acelerado la aparición de grandes y pocas alternativas.

Lista abierta, *panachage* y copo

La utilización del *panachage* o lista abierta prevista por la ley electoral hacía complejo el recuento de votos y dificultaba su manipulación. «Lista abierta» significaba que se podía votar a un número máximo de candidatos según el número de electores de la circunscriptión. Es decir, el voto era restringido y le

permitía a la oposición elegir a los candidatos de la minoría. La ley no obligaba a utilizar todos los votos y permitía escoger a candidatos que pertenecieran a partidos o candidaturas distintas; se denominaba *panachage* a esa posibilidad que tenía cada elector de decidir a quién incluía en su papeleta de voto. El electorado solía utilizar el *panachage*. En 1931, los partidos políticos se pusieron de acuerdo y en Tarragona y Lérida repartieron entre el electorado candidaturas combinadas gracias a la posibilidad del *panachage* según estrategias distintas¹. Consiguieron que salieran elegidos por la mayoría y la minoría los candidatos de una misma tendencia. A este hecho que privaba a la oposición de tener representantes parlamentarios, se le denominaba «copo» y sólo fue posible porque la ley permitía el *panachage*, aunque por ser antidemocrático era contrario al espíritu de la ley.

LAS FUENTES

Entre 1931 y 1936 se celebraron ocho consultas electorales en Cataluña, cuatro legislativas para elegir el Parlamento español o el Parlamento catalán, dos municipales, el referéndum del Estatut y las de compromisarios para elegir al Presidente de la República. No ha sido posible incluir los resultados de todas las consultas porque los datos encontrados sobre el referéndum del Estatut y las elecciones municipales son demasiado fragmentarios.

Nuestro estudio del electorado catalán se ciñe a las cinco elecciones generales cuyo ámbito de decisión política fue circunscriptivo o provincial. Esta similitud en el ámbito de la elección ha permitido un mismo tratamiento metodológico para las cuatro provincias. Barcelona ciudad, al constituir circunscriptión propia, es excepción y punto de referencia obligado, y por ser el centro de decisión política le dedicamos un volumen aparte.

Siempre que ha sido posible se han utilizado los resultados oficiales de las Juntas del Censo publicados en los boletines provinciales o de la Generalitat. Cuando los resultados no se publicaron se acudió a las actas manuscritas de las Juntas del Censo o a las actas municipales, pero con frecuencia no consta el número de electores ni el número de votantes, por lo que el número de electores que hemos utilizado a veces es el publicado por la Dirección General del

cobrir, quedaven proclamats definitivament. Si a la primera volta cap candidat no obtenia el 8%, a la segona volta l'elecció per als llocs vacants quedava lliure.

La reforma electoral republicana de juliol de 1933 va ser provisional i conjuntural i no suposà una alternativa global. Va tenir un fort impacte en la composició de les Cambres i ha estat acusada d'afavorir el moviment pendular exagerat del Parlament espanyol, perquè menystenien les minories i enaltia les majories. El sistema majoritari amb representació de les minories afavoria les aliances electorals i estructurava un sistema de partits ordenat en blocs antagònics, amb tendència a un bipartidisme circunscriptivo i a una bipolarització a nivell estatal.

Hom creu que amb una representació proporcional, el sistema hauria estat més diversificat i els partits minoritaris haurien mantingut força i presència pròpia i hi hauria hagut un major nombre d'opcions electorals possibles. Ara bé, la llei, afavoria indirectament la persistència de partits minoritaris, i, per això mateix, el multipartidisme parlamentari, ja que forçava les aliances electorals pel sistema de límits màxims i mínims de vots previstos; d'altra banda, les llistes obertes donaven llibertat als electors per confeccionar la seva pròpia papereta de vot. Un sistema majoritari, amb llistes bloquejades, hauria reforçat el domini dels partits i dels seus comitès i hauria accelerat l'aparició de grans i escasses alternatives.

Llista oberta, *panachage* i copada

La utilització del *panachage* o llista oberta prevista per la llei electoral feia complex el recompte de vots i en dificultava la manipulació. «Llista oberta» significava que es podia votar un nombre màxim de candidats segons el nombre d'electors de la circunscriptió. És a dir, el vot era restringit i permetia a l'oposició elegir els candidats de la minoria. La llei no obligava a utilitzar tots els vots i permetia escollir candidats que pertanyessin a partits o a candidatures distintes; es denominava *panachage* a aquesta possibilitat que tenia cada elector de decidir qui incloïa en la seva papereta de vot. L'electorat solia utilitzar el *panachage*. El 1931 els partits polítics es van posar d'acord i a Tarragona i a Lleida van repartir entre l'electorat candidatures combinades gràcies a la possibilitat del *panachage* segons estratègies distintes¹. Van aconseguir que sortissin elegits per la majoria i la minoria els

candidats d'una mateixa tendència. Aquest fet, que privava l'oposició de tenir representants parlamentaris, s'anomenava «copada», i només va ser possible perquè la llei permetia el *panachage*, encara que, per ser antidemocràtic, era contrari a l'esperit de la llei.

LES FONTS

Entre el 1931 i el 1936 se celebraren vuit consultes electorals a Catalunya: quatre de legislatives per a elegir el Parlament espanyol o el Parlament català, dos de municipals, el referéndum de l'Estatut i les de compromissaris per a triar el president de la República. No ha estat possible incloure els resultats de totes les consultes perquè les dades trobades sobre el referéndum de l'Estatut i les eleccions municipals són massa fragmentàries.

El nostre estudi de l'electorat català se cenyeix a les cinc eleccions generals l'àmbit de decisió política de les quals fou circunscriptivo o provincial. Aquesta similitud en l'àmbit de l'elecció ha permès un mateix tractament metodològic per a les quatre províncies. Barcelona ciutat, en constituir circunscriptió pròpia, és excepció i punt de referència obligat, i, pel fet de ser el centre de decisió política, li dediquem un volum a part.

Sempre que ha estat possible s'han utilitzat els resultats oficials de les Juntes del Cens publicats als butlletins provincials o de la Generalitat. Quan els resultats no es van publicar, es va acudir a les actes manuscrites de les Juntes del Cens o a les actes municipals, però sovint no consta el nombre d'electors ni el nombre de votants, per la qual cosa el nombre d'electors que hem utilitzat de vegades és el publicat per la Direcció General del Instituto Geográfico, Cadastral y de Estadística, i els votants s'han hagut d'estimar. Les fonts s'han verificat en els seus tres elements fonamentals: cens, llista de votants i resultat de l'escrutini.

Cens electoral

La veracitat dels censos es va comprovar a partir d'alguns municipis de Girona i en algunes seccions de Barcelona. Vam comparar les seves dades amb el padró d'habitants, fonts d'empresa o el padró de Cèdules Personals, antecedent del DNI actual i alhora document fiscal. En general, els censos dels

Instituto Geográfico, Catastral y de Estadística, y los votantes han debido estimarse. Las fuentes se han verificado en sus tres elementos fundamentales: censo, lista de votantes y resultado del escrutinio.

Censo electoral

La veracidad de los censos se comprobó a partir de algunos municipios de Gerona y en algunas secciones de Barcelona. Comparamos sus datos con el Padrón de habitantes, fuentes de empresa o el Padrón de Cédulas Personales, antecedente del DNI actual y a la vez documento fiscal. En general, los censos de los municipios son verídicos,² porque el secretario que los redactaba solía conocer personalmente a los vecinos. Una muestra pequeña de doscientos electores de Barcelona ciudad ha sido comparada con los datos del censo de población y con las fuentes de empresa; en la edad se ha encontrado un 20% de errores, casi siempre inferior a cuatro años en más o en menos; en la profesión el censo es más verídico y sólo se ha encontrado un 3% de errores graves. El vacío mayor y más sintomático es que no se menciona que la mujer trabajaba; la mayoría de veces pone como profesión «sus labores», o su «sexo» cuando eran mujeres asalariadas y constaban en las plantillas de las empresas. Estas irregularidades podrían explicarse por el interés en silenciar aspectos determinados de la vida social, como la aportación de las mujeres a la producción agrícola e industrial. Otros errores son debidos a cambios domiciliarios frecuentes en un amplio sector social; estimamos que tal vez un tercio de la población barcelonesa cambió de domicilio durante la República.

Lista de votantes

Para comprobar la veracidad de las listas de votantes analizamos las trayectorias electorales en municipios pequeños, medianos o grandes y en varias secciones de Barcelona ciudad. Encontramos pocas anomalías, como algún elector que utilizaba el nombre de otro para poder votar más veces, como pudimos comprobar al encontrar un mismo nombre dos veces en la lista de votantes (aunque se había utilizado un número del censo distinto, por ejemplo, el número del hermano, que las entrevistas han confirmado que era un anarquista notorio en la comunidad). No obstante, estos casos eran uno entre mil y demostraban el cuidado y rigor con el que se rellena-

ron las actas de los escrutinios. Nos consta que en algunas circunscripciones se elaboraba *a posteriori* una lista de no votantes que era una relación de electores que habían dejado de votar sin acreditar la causa de su omisión; esta lista se remitía a la Junta Provincial del Censo electoral, en cumplimiento y a los efectos del artículo 84 de la ley electoral del 8 de agosto de 1907 que establecía el sufragio obligatorio. Esta lista no hubiera tenido sentido si el censo o la lista de votantes fueran trucados y demuestra que estaba vigente el apartado de la ley que obligaba a ejercer el sufragio, lo cual da un perfil de mayor personalidad a la abstención.

Los resultados electorales

En algún caso, el fraude en los resultados electorales se dio utilizando mecanismos diversos. Desde el terrateniente que hacía ir a votar a los jornaleros en cuadrilla, al secretario que no rellenaba las actas hasta conocer el resultado provincial provisional, para decantar algún centenar de votos en favor de uno u otro candidato. También se dio el caso de actas que no llegaron a tiempo y que han permanecido en sus sobres de origen cerradas hasta nuestros días. De algunas de estas situaciones ha quedado prueba documental; tenemos actas protestadas con explicación detallada del fraude, situaciones conflictivas que incluso se debatieron en el Parlamento catalán. Pero fueron excepciones que podemos situar siempre en municipios pequeños y cuya existencia avala la veracidad de unos escrutinios que significaron una ruptura con la tradición de fraude electoral. El estudio de los resultados de las elecciones de la Segunda República es laborioso porque al ser las candidaturas abiertas, los electores votaron con imaginación y combinaron nombres diferentes en su papeleta, de manera que cada candidato consiguió un número de votos distinto. Posiblemente por esta razón, los análisis llevados a cabo han prestado atención básicamente al número de escaños conseguidos, o a los votos obtenidos por los candidatos, o han distinguido entre la votación máxima y la mínima de cada candidatura. En nuestros estudios sobre la provincia de Gerona realizamos por primera vez otro tipo de cálculo: sumamos los votos conseguidos por los candidatos de cada candidatura, para elaborar después el porcentaje de votos logrado por cada candidatura.³ Esta manera de proceder sim-

municipis són verídics,² perquè el secretari que els redactava solia conèixer personalment els veïns. Una mostra petita de 200 electors de Barcelona ciutat ha estat comparada amb les dades del cens de població i amb les fonts d'empresa; en l'edat s'ha trobat un 20% d'errors, gairebé sempre inferior a quatre anys de més o de menys, en la professió el cens és més verídic, i només s'ha trobat un 3% d'errors greus. El buit major i més simptomàtic és que no s'esmenta que la dona treballava; la majoria de vegades s'anota com a professió l'expressió «*sus labores*», o «el seu sexe» quan es tractava de dones assalariades i constaven a les plantilles de les empreses. Aquestes irregularitats podrien explicar-se per l'interès a silenciar aspectes determinats de la vida social, com l'aportació de les dones a la producció agrícola i industrial. Altres errors són deguts a canvis domiciliaris freqüents en un ampli sector social; vam estimar que potser un terç de la població barcelonina va canviar de domicili durant la República.

Llista de votants

Per comprovar la veracitat de les llistes de votants vam analitzar les trajectòries electorals en municipis petits, mitjans o grans i en diverses seccions de Barcelona ciutat. Vam trobar poques anomalies, com algun elector que utilitzava el nom d'un altre per poder votar més vegades, com vam poder comprovar en trobar un mateix nom dues vegades a la llista de votants (encara que s'havia utilitzat un número del cens diferent, per exemple, el número del germà, sobre el qual les entrevistes han confirmat que era un anarquista notori a la comunitat). Això no obstant, aquests casos eren un entre mil i demostraven la cura i el rigor amb què es van emplenar les actes dels escrutinios. Ens consta que en algunes circumscripcions s'elaborava *a posteriori* una llista de no votants que era una relació d'electors que havien deixat de votar sense acreditar la causa de la seva omisió; aquesta llista es remetia a la Junta Provincial del Cens electoral, en compliment i a l'efecte de l'article 84 de la llei electoral del 8 d'agost de 1907 que establí el sufragi obligatori. Aquesta llista no hauria tingut sentit si el cens o la llista de votants haguessin estat trucats i demostra que estava vigent l'apartat de la llei que obligava a exercir el sufragi, cosa que dona un perfil de major personalitat a l'abstenció.

Els resultats electorals

En algun cas el frau en els resultats electorals es va produir amb la utilització de mecanismes diversos. Des del terratenent que feia anar a votar els jornaleros en quadrilla, al secretari que no emplenava les actes fins a conèixer el resultat provincial provisional, per decantar algun centenar de vots a favor d'un candidat o altre. També es va donar el cas d'actes que no van arribar a temps i que han romàs als seus sobres d'origen tancades fins als nostres dies. D'algunes d'aquestes situacions n'ha quedat prova documental; tenim actes protestades amb explicació detallada del frau, situacions conflictives que fins i tot es van debatre al Parlament català. Però van ser excepcions que podem situar sempre en municipis petits i l'existència dels quals avala la veracitat d'uns escrutinios que van significar una ruptura amb la tradició de frau electoral. L'estudi dels resultats de les eleccions de la Segona República és laboriós, perquè en ser les candidatures obertes, els electors van votar amb imaginació i van combinar noms diferents en la seva papereta, de manera que cada candidat va aconseguir un nombre de vots diferent. Possiblement per aquesta raó, les anàlisis dutes a terme han parat esment bàsicament al nombre d'escons aconseguits, o als vots obtinguts pels candidats, o han distingit entre la votació màxima i la mínima de cada candidatura. En els nostres estudis sobre la província de Girona vam realitzar per primera vegada un altre tipus de càlcul: vam sumar els vots aconseguits pels candidats de cada candidatura i després vam elaborar el percentatge de vots assolit per cada candidatura.³ Aquesta forma de procedir va simplificar l'estudi de les tendències, va facilitar el tractament de les dades i va permetre el càlcul de correlacions, l'elaboració de la cartografia i dels gràfics; després, aquest mètode ha estat seguit per la majoria d'autors.

La correcció d'errors, el nombre Z

Per trobar possibles errors de transcripció es va utilitzar un programa que ajudà, a més, a corregir els resultats publicats; es va calcular un nombre que denominem Z. Aquest nombre Z es va obtenir dividint la suma de vots totals de cada municipi pel nombre de votants. Si cada elector podia fer ús, per exemple, d'11 vots, llevat que votés en blanc, nul o a un nombre de candidats inferior a 11, el total de vots d'un municipi havia de ser el resultat de multiplicar el

plificó el estudio de las tendencias, facilitó el tratamiento de los datos y permitió el cálculo de correlaciones y la elaboración de la cartografía y de los gráficos; después, este método ha sido seguido por la mayoría de autores.

La corrección de errores. El número Z

Para encontrar posibles errores de transcripción se utilizó un programa que ayudó además a corregir los resultados publicados; se calculó un número que denominamos Z. Este número Z se obtuvo dividiendo la suma de votos totales de cada municipio por el número de votantes. Si cada elector podía hacer uso, por ejemplo, de 11 votos, a no ser que votara en blanco, nulo o a un número de candidatos inferior a 11, el total de votos de un municipio debía ser el resultado de multiplicar el número total de votantes por 11. Por esta razón, Z debía situarse entre 10 y 11 y dar otros valores si había anomalías. Así se descubrieron errores en los resultados oficiales que se subsanaron acudiendo directamente a las actas municipales. En algunos municipios, Z tenía un valor menor, porque había habido muchos votos nulos o un número elevado de personas que votaron candidaturas incompletas, por lo que Z permitió descubrir además los climas políticos locales.

Nuestra conclusión sobre la fiabilidad de las actas electorales catalanas es positiva, porque el censo electoral, a pesar de algunas inexactitudes, es verídico en cuanto al sexo, la edad y el domicilio, y la mayoría de veces también son correctos los datos referentes a la profesión; porque los votantes de las listas de votantes son personas que ejercieron efectivamente su derecho al voto; y porque los resultados del escrutinio no fueron desfigurados. Por todo ello, la calidad de las fuentes electorales en Cataluña es extraordinaria y quizá única en el mundo, pues en muchos países, como Francia, estas fuentes se destruyen sistemáticamente a los quince días del escrutinio, y nosotros hemos podido utilizarlas cuarenta años después de celebradas las elecciones. Al examinar las circunscripciones, la gradación de las fuentes de mejor a peor sería Gerona, Tarragona, Lérida y Barcelona ciudad o provincia.

LAS ESTADÍSTICAS

La orientación del voto y la participación o absten-

ción se han analizado globalmente por sección, municipio, comarca, circunscripción o región. La participación o abstención se ha estudiado además a nivel individual y de grupo.

Los porcentajes

Porcentajes de votos por candidatura sobre el censo electoral

Porcentajes de votos circunscriptoriales, comarcales o municipales ganados por candidatura o personalidad independiente calculados sobre el censo electoral, es decir, sobre los electores que han votado y los que se han abstenido. Este porcentaje no es un porcentaje político y no se utiliza para el reparto de escaños, que se calcula sólo sobre los votos de los electores que han participado. Socialmente, el porcentaje de votos sobre el censo es un porcentaje relativo, al igual que lo es el porcentaje sobre la participación, porque hasta el año 1933 el censo electoral no representaba ni siquiera el 30% de la población debido a la exclusión de las mujeres. A partir de 1933 no incluye a los menores de veintitrés años.

Porcentaje de votos por candidatura sobre la participación

Porcentaje de votos de todas las candidaturas y personalidades independientes calculados sobre la participación. Este método establece un porcentaje por candidatura y no tiene en cuenta el número de candidatos que la componen. Por este motivo se subrepresentan las candidaturas incompletas con menos candidatos de los permitidos por la ley y globalmente obtienen forzosamente menos votos que las candidaturas completas, aunque las hayan votado el mismo número de electores que seguramente utilizaron el *panachage* y votaron además a otros candidatos. Pensamos que esta peculiaridad de la ley electoral no fue comprendida por algunos partidos políticos, porque se presentaron por minorías y fueron votados por un electorado que también votó a otros candidatos con lo que contribuyó a aumentar las diferencias entre sus candidatos y los de los rivales. Por ejemplo, en 1932, el BOC presentó una candidatura incompleta con tres nombres en Gerona y mediante el *panachage*, el mismo electorado que votó BOC incluyó en su papeleta a otros candidatos. Por ello, y probablemente sin pretenderlo, aumenta-

nombre total de votantes por 11. Per aquesta raó, Z s'havia de situar entre 10 i 11 i donar altres valors si hi havia anomalies. Així es descobriren errors en els resultats oficials que es van subsanar acudint directament a les actes municipals. En alguns municipis, Z tenia un valor menor, perquè hi havia hagut molts vots nuls o un nombre elevat de persones que van votar candidatures incompletes, per la qual cosa Z va permetre descobrir, a més, els climes polítics locals.

La nostra conclusió sobre la fiabilitat de les actes electorals catalanes és positiva, perquè el cens electoral, malgrat algunes inexactituds, és verídic quant al sexe, l'edat i el domicili, i la majoria de vegades també són correctes les dades referents a la professió; perquè els votants de les llistes de votants són persones que van exercir efectivament el seu dret al vot, i perquè els resultats de l'escrutini no van ser desfigurats. Per tot això, la qualitat de les fonts electorals a Catalunya és extraordinària i potser única al món, ja que en molts països, com a França, aquestes fonts es destrueixen sistemàticament al cap de quinze dies de l'escrutini, i, en canvi, nosaltres hem pogut utilitzar-les quaranta anys després de celebrades les eleccions. En examinar les circumscripcions, la gradació de les fonts de millor a pitjor seria: Girona, Tarragona, Lleida i Barcelona ciutat o província.

LES ESTADÍSTIQUES

L'orientació del vot i la participació o l'abstenció s'han analitzat globalment per secció, municipi, comarca, circumscripció o regió. La participació o abstenció s'ha estudiat a més a nivell individual i de grup.

Cens electoral del 1931	Barcelona*	Girona	Lleida	Tarragona	Catalunya TOTAL
Cens > 2000	21	5	1	5	32
2 000 > cens >1000	29	13	5	17	64
1000 < cens < 500	62	24	27	31	144
Cens < 500	198	206	287	132	823
TOTAL Municipis	310	248	320	185	1063
% Municipis cens > 500	36.1	16.9	10.3	27.5	22.6

* Cens electoral del 1934 dividit per 2.

Els percentatges

Percentatges de vots per candidatura sobre el cens electoral

Percentatges de vots circunscriptoriales, comarcals o municipals guanyats per candidatura o personalitat independent calculats sobre el cens electoral, és a dir, sobre els electors que han votat i els que s'han abstenut. Aquest percentatge no és un percentatge polític i no s'utilitza per al repartiment d'escons que es calcula només sobre els vots dels electors que han participat. Socialment el percentatge de vots sobre el cens és un percentatge relatiu, com ho és el percentatge sobre la participació, perquè fins l'any 1933 el cens electoral no representava ni tan sols el 30% de la població a causa de l'exclusió de les dones. A partir de 1933 no inclou els menors de vint-i-tres anys.

Percentatge de vots per candidatura sobre la participació

Percentatge de vots de totes les candidatures i personalitats independents calculats sobre la participació. Aquest mètode estableix un percentatge per candidatura i no té en compte el nombre de candidats que la componen. Per aquest motiu, s'infrarepresenten les candidatures incompletes amb menys candidats dels permessos per la llei i globalment obtenen forçosament menys vots que les candidatures completes, encara que les hagin votat el mateix nombre d'electors que segurament van utilitzar el *panachage* i van votar, a més, altres candidats. Pensem que aquesta peculiaritat de la llei electoral no fou compresa per alguns partits polítics, perquè es van presentar per minories i van ser

Tabla 1.-

Grupos de municipios por provincias, según el tamaño de su censo electoral masculino.

Taula 1.-

Grups de municipis per províncies, segons la grandària del seu cens electoral masculí.

ron las diferencias entre unos y otros, de manera que si se calculan los porcentajes de votos obtenidos por cada candidatura, el BOC resulta subrepresentado.

A escala circunscriptoral, el porcentaje de votos sobre la participación es el resultado político del escrutinio. En función de éste y calculado individualmente para cada candidato se reparten los escaños de la mayoría y de la minoría. Si se calcula a nivel municipal, se clarifica la relación de las fuerzas locales, y se muestra la variedad y el grado de dispersión del voto según el lugar; por esta razón es punto de referencia obligado para cualquier estudio de ámbito municipal. El interés por conocer la orientación de los municipios durante las elecciones generales ha hecho que se incluyan en el último apartado los resultados de los mil sesenta y tres municipios catalanes, ordenados alfabéticamente, por circunscripción y consulta electoral.

Porcentaje de votos sobre los totales de la provincia

Los porcentajes de votos sobre los totales de la provincia son los obtenidos por las candidaturas en cada municipio respecto del total de la provincia. Por este método, el total provincial de cada candidatura siempre es cien. El interés de este porcentaje es precisar la contribución de cada municipio al total provincial. Es un porcentaje que perfila claramente los enclaves geográficos decisivos de los partidos políticos. Por razones de espacio no los incluimos detallados por municipios, pero se ha utilizado en el texto y en los gráficos. La fuerza de los partidos políticos en los municipios está relacionada lógicamente

con el número de sus electores y para analizar la relación entre candidaturas y censos municipales, hemos agrupado los municipios de cada circunscripción por el tamaño de su censo, como se explica a continuación.

Porcentajes sobre cuatro grupos de municipios según el tamaño de su censo electoral

Los mil sesenta y tres municipios catalanes tienen un censo heterogéneo, desde treinta o cuarenta electores hasta los más de doscientos mil electores varones de Barcelona ciudad en 1931. Para comprender mejor la relación del tamaño del censo con el voto o la participación, hemos agrupado los municipios en cuatro categorías según el censo electoral masculino de 1931: *grandes*, con más de 2.000 electores; *medianos*, entre 1.000 y 2.000 electores; *pequeños*, entre 500 y 1.000 electores, y *muy pequeños*, con menos de 500 electores. Estos cortes arbitrarios permiten observar la influencia de la orientación del voto y la participación, según el tamaño del censo municipal. Estudiamos conjuntamente en cada circunscripción los municipios grandes, medianos, pequeños y muy pequeños, lo cual permite matizar las diferencias interprovinciales (tablas 1 y 2). Cada grupo puede reducirse a porcentaje, y así se percibe un reparto más homogéneo del tamaño de los censos municipales en la provincia de Lérida y una heterogeneidad máxima en la de Barcelona. Los núcleos de población grandes representan el 39% del electorado de Lérida, el 45% de Gerona, el 50% de Tarragona y el 55% de Barcelona, sin tener en cuenta Barcelona ciudad.

votats per un electorat que també va votar altres candidats, fet que contribuï a augmentar les diferències entre els seus candidats i els rivals. Per exemple, el 1932, el BOC va presentar una candidatura incompleta amb tres noms a Girona, i, mitjançant el *panachage*, el mateix electorat que va votar BOC va incloure en la seva papereta altres candidats. Per això, i probablement sense pretendre-ho, augmentaren les diferències entre els uns i els altres, de manera que si es calculen els percentatges de vots obtinguts per cada candidatura, el BOC resulta infra-representat.

En l'àmbit circunscriptoral, el percentatge de vots sobre la participació és el resultat polític de l'escrutini. En funció d'aquest i calculat individualment per a cada candidat, es reparteixen els escons de la majoria i de la minoria. Si es calcula a nivell municipal, es clarifica la relació de forces locals i es mostra la varietat i el grau de dispersió del vot segons el lloc; per aquesta raó, és punt de referència obligat per a qualsevol estudi d'àmbit municipal. L'interès per a conèixer l'orientació dels municipis durant les eleccions generals ha fet que s'inclouguin en l'últim apartat els resultats dels 1.063 municipis catalans, ordenats alfabèticament, per circumscripció i consulta electoral.

Percentatges de vots sobre els totals de la província

Els percentatges de vots sobre els totals de la província són els obtinguts per les candidatures a cada municipi respecte del total de la província. Per aquest mètode, el total provincial de cada candidatura sempre és cent. L'interès d'aquest percentatge és precisar la contribució de cada municipi al total provincial. És

un percentatge que perfila clarament els enclavaments geogràfics decisius dels partits polítics. Per raons d'espai no l'inclouem detallat per municipis, però s'ha utilitzat en el text i en els gràfics. La força dels partits polítics als municipis està relacionada lògicament amb el nombre dels seus electors, i per analitzar la relació entre candidatures i censos municipals, hem agrupat els municipis de cada circumscripció per la grandària del seu cens, com s'explica a continuació.

Percentatges sobre quatre grups de municipis segons la grandària del seu cens electoral

Durant la Segona República, els 1.063 municipis catalans tenen un cens heterogeni, des de 30 o 40 electors fins als més de 200.000 electors barons de Barcelona ciutat el 1931. Per comprendre millor la relació de la grandària del cens amb el vot o la participació, hem agrupat els municipis en quatre categories segons el cens electoral masculí de 1931: *grans*, amb més de 2.000 electors; *mitjans*, entre 1.000 i 2.000 electors; *petits*, entre 500 i 1.000 electors i *molt petits*, amb menys de 500 electors. Aquests talls arbitraris permeten observar la influència de l'orientació del vot i la participació, segons la grandària del cens municipal. Estudiem conjuntament a cada circumscripció els municipis grans, mitjans, petits i molt petits, fet que permet matizar les diferències interprovincials (taules 1 i 2). Cada grup pot reduir-se a percentatge, i així es percep un repartiment més homogeni de la grandària dels censos municipals a la província de Lleida i una heterogeneïtat màxima a la de Barcelona. Els nuclis de població grans representen el 39% de l'electorat de Lleida, el 45% de Girona, el 50%

20 de novembre de 1932	Electors 1936	Votants	ERC	Concòrdia Ciutadana	Dreta de Catalunya	BOC	PCC	PSOE	PRDF	PRR	Blancs Nuls
20 municipis electors > 2.000	47.11	45.68	39.00	41.35	56.17	71.75	83.32	71.64	70.42	49.49	62.17
29 municipis 2.000 > electors > 1.000	17.05	17.58	19.04	17.18	12.28	13.09	3.41	10.21	18.82	24.14	16.30
62 municipis 1.000 > electors > 500	17.56	17.57	21.80	18.20	14.52	11.91	11.14	14.25	5.93	15.64	10.17
198 municipis electors < 500	18.28	19.17	20.16	23.17	17.03	3.25	2.13	3.90	2.83	10.73	11.36

Tabla 2.- Porcentajes respecto al total del número de electores, votantes y votos en las diferentes candidaturas, en las elecciones al Parlamento de Cataluña de 20 de noviembre de 1932 en la provincia de Barcelona. Se han formado cuatro grupos de municipios según el tamaño de su censo electoral.

Taula 2.- Percentatges respecte al total provincial del nombre d'electors, votants, i vots a diferents candidatures, en les eleccions al Parlament de Catalunya del 20 de novembre de 1932, a la província de Barcelona. S'han format quatre grups de municipis segons la grandària de llur cens electoral.

Las correlaciones

El coeficiente de correlación mide si existe o no una relación entre dos variables. La relación puede ser positiva, negativa o nula y el índice, oscilar entre -1 y $+1$. Puesto que mide únicamente el grado de relación lineal ha debido considerarse el diagrama de dispersión para verificar la existencia o no de otro tipo de relación. Las variables electorales correlacionadas han sido: censo electoral, número de votantes, votos en blanco, votos nulos y votos obtenidos por candidatura o personalidad independiente. Las variables no electorales han sido geográficas (altitud y extensión del término municipal), económicas (régimen de tenencia de la tierra) y fiscales (contribución rústica y pecuaria, industrial, comercial y de profesiones) y en Barcelona ciudad se han estimado la densidad de población y el analfabetismo.

En cuanto al cálculo de correlaciones, se ha considerado la circunscripción como un objeto de estudio integrador de todos los municipios de la provincia. Cada municipio es un caso igual a los otros municipios, independientemente de su censo electoral. Cuando se considera cada municipio como un caso de importancia igual se trabaja con las variables transformadas en porcentajes locales; sólo así tiene sentido el índice de correlación y pueden definirse las tendencias globales. Pero, ciertamente, no significa lo mismo un pueblo de 100 habitantes que uno de 10.000 mil, ni es lo mismo un término municipal de 100 hectáreas que uno de más de 10.000. Los porcentajes calculados sobre los totales provinciales y el análisis que agrupa a los municipios según el tamaño de su censo, tal como lo hemos descrito en el apartado anterior, ayuda a matizar el significado de algunas variables. Por otra parte, la extensión de los términos municipales o los censos electorales, que no hemos transformado en porcentajes, dan con exactitud la dimensión de los municipios por su espacio territorial o por el número de sus habitantes.

A pesar de todas estas precauciones, reducir la variedad de mujeres, hombres y paisajes de una provincia a unos centenares de «casos» y a un centenar de «variables» supone una esquematización fuerte, y además, en la globalidad provincial, las tendencias y opciones se contraponen. Al generalizar se diluye la riqueza local, pero se construye un marco de referencia sólido que da relieve y posibilidades a estudios provinciales, comarcales o municipales.

En el apartado estadístico incluimos únicamente cuatro tipos de correlaciones para cada circunscripción: 1) entre los porcentajes de participación y los porcentajes de votos a las diferentes candidaturas o personalidades independientes; 2) entre los porcentajes de todas las candidaturas entre sí para cada una de las elecciones; 3) entre los porcentajes de participación de diferentes elecciones; y 4) entre el censo electoral y los porcentajes de participación.

Correlaciones entre porcentajes de participación y porcentajes en las candidaturas

Estas correlaciones nos informan sobre la relación entre la participación y la orientación del voto. Es decir, sobre si la participación mayor o menor ha influido en el resultado del escrutinio. Para situar la hipótesis sobre la incidencia del abstencionismo libertario, es un índice fundamental. Como veremos, la relación suele ser siempre baja y tiende a indicar que en ningún caso la abstención fue responsable del resultado final del escrutinio.

Correlaciones entre porcentajes en las candidaturas

Las correlaciones entre candidaturas o personalidades independientes nos informan de si el voto a una fuerza política está o no relacionado con el voto a otra fuerza política. El índice negativo indica que donde se vota a unos candidatos, se deja de votar a otros. El positivo indica que cuando se vota a unos candidatos también se vota a otros. Este índice, cuando es positivo, nos permite descubrir entre qué candidaturas ha efectuado *panachage* el electorado.

Correlaciones entre los porcentajes de participación

Estas correlaciones miden si hay una relación entre participar en una elección y participar en otra. Normalmente los municipios tienden a participar de una manera estable. Es decir, donde más se participa en una elección, se tiende a participar más en las otras elecciones y, por este motivo, los coeficientes de correlación entre pares de elecciones suelen ser positivos y relativamente elevados. De no ser así, indican climas políticos específicos de la elección en cuestión.

de Tarragona i el 55% de Barcelona, sense tenir en compte Barcelona ciutat.

Les correlacions

El coeficient de correlació mesura si hi ha o no una relació entre dues variables. La relació pot ser positiva, negativa o nul·la i l'índex pot oscil·lar entre -1 i $+1$. Atès que mesura únicament el grau de relació lineal, s'ha hagut de considerar el diagrama de dispersió per a verificar l'existència o no d'un altre tipus de relació. Les variables electorals correlacionades han estat: cens electoral, nombre de votants, vots en blanc, vots nuls i vots obtinguts per candidatura o personalitat independent. Les variables no electorals han estat geogràfiques (altitud i extensió del terme municipal), econòmiques (règim de tinença de la terra) i fiscals (contribució rústica i pecuària, industrial, comercial i de professions) i a Barcelona ciutat s'ha estimat la densitat de població i l'analfabetisme.

Quant al càlcul de correlacions, s'ha considerat la circumscripció com un objecte d'estudi integrador de tots els municipis de la província. Cada municipi és un cas igual als altres municipis, independentment del seu cens electoral. Quan es considera cada municipi com un cas d'importància igual, es treballa amb les variables transformades en percentatges locals; només així té sentit l'índex de correlació i poden definir-se les tendències globals. Però, certament, no significa el mateix un poble de 100 habitants, que un de 10.000, ni és el mateix un terme municipal de 100 hectàrees que un de més de 10.000. Els percentatges calculats sobre els totals provincials i l'anàlisi que agrupa els municipis segons la grandària del seu cens, tal com ho hem descrit a l'apartat anterior, ajuda a

matitzar el significat d'algunes variables. D'altra banda, l'extensió dels termes municipals o els censos electorals, que no hem transformat en percentatges, donen amb exactitud la dimensió dels municipis pel seu espai territorial o pel nombre dels seus habitants.

Malgrat totes aquestes precaucions, reduir la varietat de dones, homes i paisatges d'una província a uns centenars de «casos» i a un centenar de «variables» suposa una esquematització forta, i, a més, en el conjunt provincial les tendències i les opcions es contraposen. En generalitzar es dilueix la riquesa local, però es construeix un marc de referència sòlid que dona relleu i possibilitats a estudis provincials, comarcales o municipals.

En l'apartat estadístic, incloem únicament quatre tipus de correlacions per cada circumscripció: 1) entre els percentatges de participació i els percentatges de vots a les diferents candidatures o personalitats independents; 2) entre els percentatges de totes les candidatures entre si per a cadascuna de les eleccions; 3) entre els percentatges de participació de diferents eleccions; i 4) entre el cens electoral i els percentatges de participació.

Correlacions entre percentatges de participació i percentatges en les candidatures

Aquestes correlacions ens informen sobre la relació entre la participació i l'orientació del vot. És a dir, si la participació major o menor ha influït en el resultat de l'escrutini. Per a situar la hipòtesi sobre la incidència de l'abstencionisme llibertari és un índex fonamental. Com veurem, la relació sol ser sempre baixa i tendeix a indicar que en cap cas l'abstenció no fou responsable del resultat final de l'escrutini.

16 de febrer de 1936	Electors	Front d'Esquerres de Catalunya	Front Català d'Ordre
20 municipis electors > 2.000	47.11	45.94	36.64
29 municipis 2.000 > electors > 1.000	17.05	18.78	18.50
62 municipis 1.000 > electors > 500	17.56	18.58	19.50
198 municipis electors < 500	18.28	16.70	25.36

Tabla 3.- Porcentajes respecto al total provincial del número de electores y votos del Front d'Esquerres de Catalunya y del Front Català d'Ordre en las elecciones legislativas de 16 de febrero de 1936 en la provincia de Barcelona

Taula 3.- Percentatges respecte al total provincial del nombre d'electors i vots del Front d'Esquerres de Catalunya i del Front Català d'Ordre a les eleccions legislatives del 16 de febrer de 1936, a la província de Barcelona.

Correlaciones entre censo y porcentajes de participación

Estas correlaciones miden si hay una relación entre el tamaño del censo y el grado de participación. En Cataluña, esta relación suele ser baja y poco significativa. Si es positiva indica que se tendió a votar más en los municipios de mayor censo electoral, y ocurre lo contrario si es negativa. Es un índice que ayuda a descubrir, por ejemplo, que las mujeres tendieron a participar más en las ciudades.

Correlaciones entre variables no electorales

En la provincia de Gerona se han correlacionado entre sí las variables no electorales y se han encontrado cinco grupos relacionados con fuerza: a) altitud, extensión del término municipal y fincas grandes; b) hectáreas en propiedad, en arrendamiento, en aparcería o de otro tipo; c) porcentajes de contribuyentes pequeños, medianos, grandes y muy grandes y los porcentajes respectivos de su contribución; d) contribuyentes residentes o vecinos de los municipios

y contribuyentes no residentes o forasteros; y e) el índice de Gini y el índice industrial.

Correlaciones entre variables electorales y no electorales

Se han correlacionado todas las variables electorales con las no electorales y se ha verificado que algunas variables influyeron en la orientación del voto o en la participación. Por ejemplo, la existencia de porcentajes elevados de contribuyentes pequeños favoreció el voto al BOC; y la altitud, la extensión del término municipal, la propiedad y las fincas grandes tendieron a perjudicar la participación.

Las trayectorias electorales

La trayectoria define la evolución del elector en cuanto a participar o abstenerse en consultas sucesivas. Como en cada elección sólo hay dos opciones posibles, participar o abstenerse, en *n* elecciones habrá 2ⁿ posibles combinaciones de participación y abstención, y cada una de estas combinaciones se deno-

Correlacions entre percentatges a les candidatures

Les correlacions entre candidatures o personalitats independents ens informen de si el vot a una força política està relacionat o no amb el vot a una altra força política. Quan l'índex és negatiu, indica que on es voten uns candidats, se'n deixen de votar uns altres. Si és positiu, indica que quan es vota uns candidats també se'n voten uns altres. Aquest índex, quan és positiu, ens permet descobrir entre quines candidatures l'electorat ha efectuat *panachage*.

Correlacions entre els percentatges de participació

Aquestes correlacions mesuren si hi ha una relació entre participar en unes eleccions i participar en unes altres. Normalment, els municipis tendeixen a participar d'una manera estable. És a dir, on més es participa en unes eleccions, es tendeix a participar més en les altres eleccions, i, per aquest motiu, els coeficients de correlació entre parells d'eleccions solen ser positius i relativament elevats.

Si no és així, indiquen climes polítics específics de les eleccions en qüestió.

Correlacions entre cens i percentatges de participació

Aquestes correlacions mesuren si hi ha una relació entre la mida del cens i el grau de participació. A Catalunya, aquesta relació sol ser baixa i poc significativa. Si és positiva indica que es va tendir a votar més als municipis de major cens electoral, i succeeix el contrari si és negativa. És un índex que ajuda a descobrir, per exemple, que les dones van tendir a participar més a les ciutats.

Correlacions entre variables no electorals

A la província de Girona s'han correlacionat entre si les variables no electorals i s'han trobat cinc grups relacionats amb força: a) altitud, extensió del terme municipal i finques grans; b) hectàrees en propietat, en arrendament, en parceria o d'altres tipus; c) percentatges de contribuents petits, mitjans, grans i molt

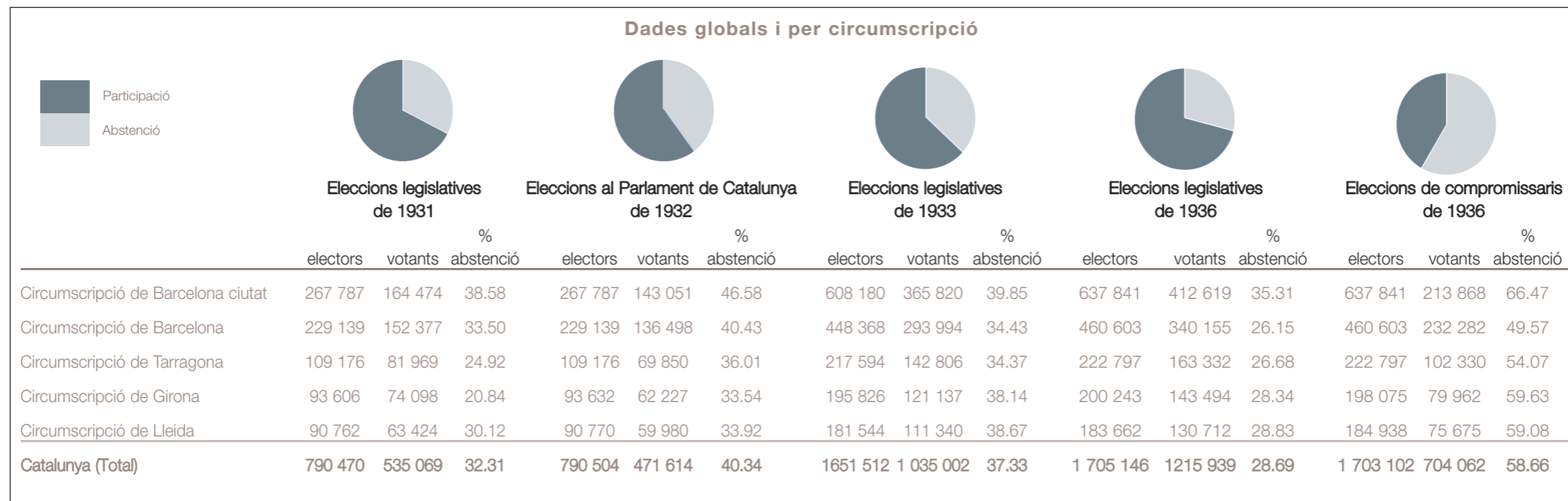

Figura 2.- Datos globales y por circunscripción del número de electores, votantes y del porcentaje de abstención en cada una de las cinco elecciones.

Figura 2.- Dades globals i per circumscripció del nombre d'electors, de votants i del percentatge d'abstenció a cada una de les cinc eleccions.

mina trayectoria electoral. Los autores consideran únicamente a las personas que pudieron votar durante el período estudiado, pues sólo así tiene sentido el análisis. En Barcelona, en Sant Feliu de Guixols, en Beuda y en La Escala, se excluyó a los transeúntes, a los que llegaron o se ausentaron, a los que fallecieron o a los que alcanzaron la edad electoral durante estos años. Se estudió la población masculina y femenina por separado y se consideró, además, como subgrupo a los analfabetos y a las analfabetas. En La Escala estudiamos también a los hombres que cotizaron la cédula más económica por el hecho de no tener propiedades ni contribuir; pero no se pudo estudiar el comportamiento de las mujeres, pues prácticamente todas, independientemente de su patrimonio o renta, eran consideradas personas no emancipadas hasta la viudedad y, por ello, cotizaban la cédula más económica.

Durante la Segunda República, los hombres participaron, sin tener en cuenta las segundas vueltas y las elecciones complementarias y parciales del año 1931, en ocho consultas electorales³ y pudieron recorrer doscientas cincuenta y seis trayectorias, mientras que las mujeres sólo participaron en cuatro consultas y pudieron recorrer dieciséis trayectorias. Un número considerable de personas recorrió la mayoría; de las ciento veintiocho trayectorias estudiadas en La Escala, sólo hubo veinticinco que no recorrió ningún elector, y en Sant Feliu sólo hubo nueve no recorridas de las sesenta y cuatro estudiadas. Algunas trayectorias fueron relativamente numerosas, como las de quienes siempre participaron o siempre se abstuvieron. No obstante, la mayoría recorrió trayectorias intermitentes porque unas veces participó y otras no. Por otra parte, algunas muy recorridas en un municipio ape-

nas lo fueron en otro, ya que la opción electoral de participar o no está en función del lugar de residencia, y del clima político local y circunscriptivo, y de la estructura social de los municipios difirió. Si consideramos las trayectorias extremas, es decir, la de quienes se abstuvieron siempre y la de quienes participaron siempre, y consideramos globalmente las de los que a veces participaron y otras veces no lo hicieron, los porcentajes de electores que las recorrieron en Barcelona ciudad, en Sant Feliu de Guixols y en La Escala son semejantes.

¹ Entrevista a Octavi Saltor el 25 de enero de 1980 en su domicilio.

² Esta afirmación que hemos podido comprobar en varios municipios de Cataluña, también se ha comprobado en Francia; Dupeux: «Le problème des abstentions dans le Département de Loire-et-Cher au début de la troisième République», *Revue Française de Science Politique*, vol. II, n.º 1, enero-marzo 1952: 71 a 86. «En pratique, les risques de malfaçon, élevés dans les très grandes villes, sont négligeables dans les petites communes».

³ Mercedes Vilanova, «Un estudio de geografía electoral: la provincia de Girona en 1932», *Revista de Geografía*. Universidad de Barcelona, enero-junio, 1974: pp. 160-162.

⁴ Las elecciones municipales de 1931 y de 1934; las legislativas de 1931, 1932, 1933 y 1936, el Referéndum del Estatuto en 1931 y las elecciones de compromisarios de 1936.

Provincia	Cens (1931)	Sup. km ²	Densitat cens/km ²	Núm. municipis	Cens mig per municipi	Superf. mitja ter. municipal km ²
Barcelona (sense Barcelona ciutat)	229 139*	7 635	30.0	310	739	24.6
Girona	93 606	5 886	15.9	248	377	23.7
Lleida	90 762	12 208	7.4	320	284	38.1
Tarragona	109 176	6 283	17.4	165	590	34.0
Catalunya (sense Barcelona ciutat)	522 683	32 012	16.3	1063	492	30.1

* Cens electoral del 1934 dividit per 2.

grans i els percentatges respectius de la seva contribució; d) contribuents residents o veïns dels municipis i contribuents no residents o forasters; i e) l'índex de Gini i l'índex industrial.

Correlacions entre variables electorals i no electorals

S'han correlacionat totes les variables electorals amb les no electorals i s'ha verificat que algunes variables van influir en l'orientació del vot i/o en la participació. Per exemple, l'existència de percentatges elevats de contribuents petits afavorí el vot al BOC; i l'altitud, l'extensió del terme municipal, la propietat i les finques grans tendiren a perjudicar la participació.

Les trajectòries electorals

La trajectòria defineix l'evolució de l'elector quant a participar o abstenir-se en consultes successives. Com que en cada elecció només hi ha dues opcions possibles, participar o abstenir-se, en *n* eleccions hi haurà 2ⁿ possibles combinacions de participació i abstenció. Cadascuna d'aquestes combinacions es denomina *trajectòria electoral*. Els autors consideren únicament les persones que van poder votar durant el període estudiat, ja que només així té sentit l'anàlisi. A Barcelona, a Sant Feliu de Guixols, a Beuda i a l'Escala, es van excloure els transeünts, els que van arribar o es van absentar, els que van morir o els que van aconseguir l'edat electoral durant aquests anys. Es va estudiar la població masculina i femenina per separat i es considerà, a més, com a subgrup els analfabets i les analfabetes. A l'Escala vam estudiar també els homes que van cotitzar la cédula més econòmica pel fet de no tenir propietats ni contribuir; però no es va

poder estudiar el comportament de les dones, ja que pràcticament totes, independentment del seu patrimoni o renda, eren considerades persones no emancipades fins a la viduitat, i, per això, cotizaven la cédula més econòmica.

Durant la Segona República, els homes van participar, sense tenir en compte les segones voltes i les eleccions complementàries i parcials de l'any 1931, en 8 consultes electorals⁴ i van poder recórrer 256 trajectòries, mentre que les dones només van participar en 4 consultes i van poder recórrer 16 trajectòries. Un nombre considerable de persones va recórrer la majoria; de les 128 trajectòries estudiades a l'Escala, només n'hi va haver 25 que no van recórrer cap elector, i a Sant Feliu només n'hi va haver nou no recorregudes de les 64 estudiades. Algunes trajectòries van ser relativament nombroses, com les dels que sempre van participar o sempre es van abstenir. No obstant això, la majoria va recórrer trajectòries intermitents perquè de vegades van participar i de vegades no ho van fer. D'altra banda, algunes molt recorregudes en un municipi tot just ho foren en un altre, ja que l'opció electoral de participar o no està en funció del lloc de residència i del clima polític local i circunscriptivo, i l'estructura social dels municipis va diferir. Si considerem les trajectòries extremes, és a dir, les dels que es van abstenir sempre i les dels que van participar sempre, i considerem globalment les dels que de vegades van participar i de vegades no ho van fer, els percentatges d'electors que les van recórrer a Barcelona ciutat, a Sant Feliu de Guixols i a l'Escala són semblants.

¹ Entrevista a Octavi Saltor el 25 de gener de 1980 al seu domicili.

² Aquesta afirmació, que hem pogut comprovar en diversos municipis de Catalunya, també s'ha comprovat a França; Dupeux: «Le problème des abstentions dans le Département de Loire-et-Cher au début de la troisième République», *Revue Française de Science Politique*, vol. II, núm. 1, (gener-març de 1952), p. 71-86. «En pratique, les risques de malfaçon, élevés dans les très grandes villes, sont négligeables dans les petites communes».

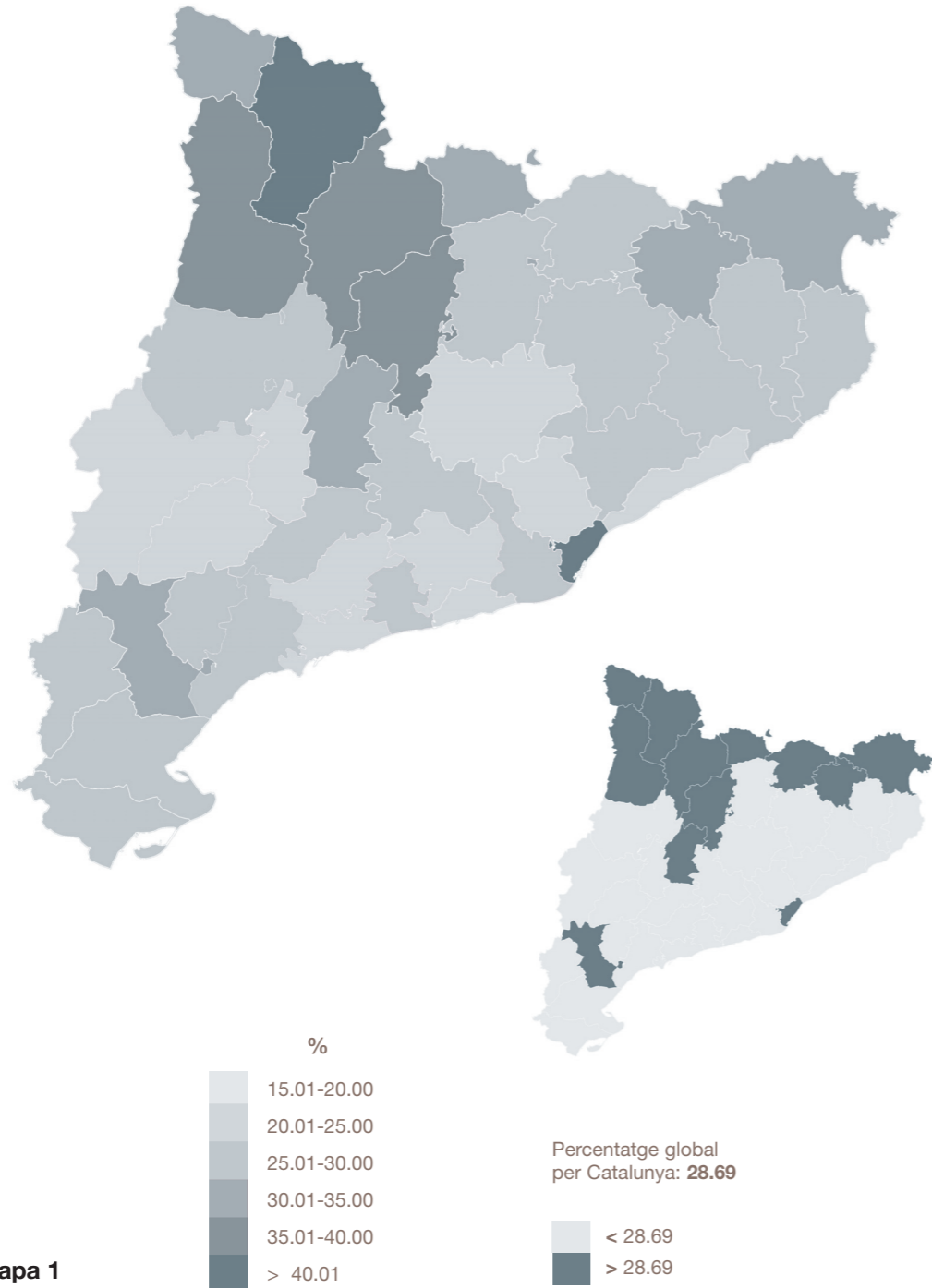
³ Mercedes Vilanova, «Un estudio de geografía electoral: la provincia de Girona en 1932», *Revista de Geografía*. (Universitat de Barcelona, gener-juny de 1974), p. 160-162.

⁴ Les eleccions municipals de 1931 i de 1934; les legislatives de 1931, 1932, 1933 i 1936, el Referéndum de l'Estatut el 1931 i les eleccions de compromisaris de 1936.

Tabla 4.- Datos globales de los municipios de Cataluña por provincias.

Taula 4.- Dades globals dels municipis de Catalunya per províncies.

Percentatges d'abstenció per comarques el 16 de febrer de 1936

Evolució de les esquerres*

Porcentajes sobre el total de votos en las cinco circunscripciones catalanas durante las siguientes elecciones: Legislativas al Parlamento español de 1931, de 1933 y de 1936, Parlamento de Cataluña de 1932 y Compromisarios de 1936.

Bc, Barcelona ciudad;
Bp, Barcelona provincia;
G, Circunscripción de Gerona;
LL, Circunscripción de Lérida;
T, Circunscripción de Tarragona.

Percentatges sobre el total de vots a les cinc circumscripcions catalanes durant les següents eleccions: Legislatives al Parlament espanyol de 1931, de 1933 i de 1936, Parlament de Catalunya de 1932 i compromissaris de 1936.

Bc, Barcelona ciutat;
Bp, Barcelona província;
G, Circumscripció de Girona;
LL, Circumscripció de Lleida;
T, Circumscripció de Tarragona.

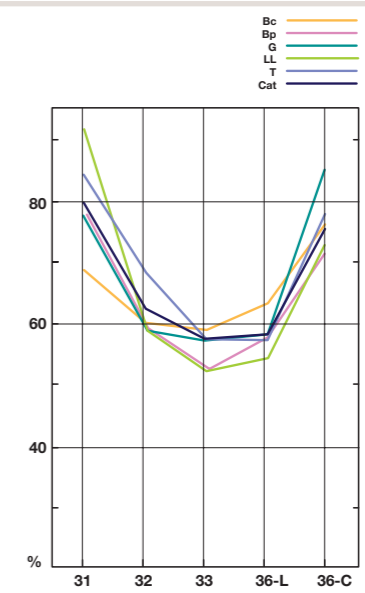
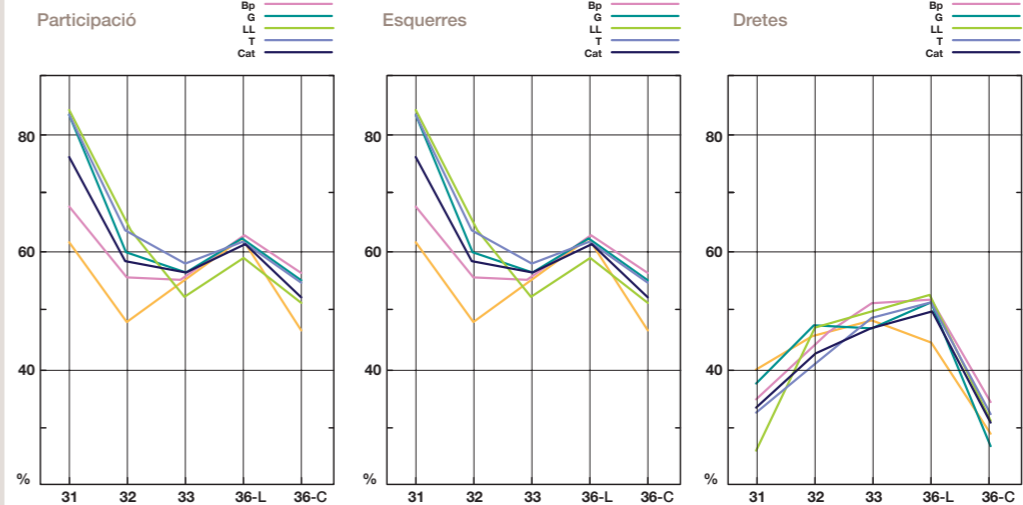

Figura 3.- Evolución de las izquierdas en las cinco circunscripciones catalanas.

Figura 3.- Evolució de les esquerres a les cinc circumscripcions catalanes.

Evolució de la participació i de l'orientació del vot*

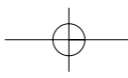
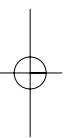
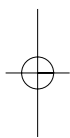

* Se han considerado de izquierdas las candidaturas correlacionadas positivamente con el Front d'Esquerres de 16 de febrero de 1936. Para ver cuáles son, hay que consultar las notas para cada una de las cinco circunscripciones.

* S'han considerat d'esquerres les candidatures correlacionades positivament amb el Front d'Esquerres del 16 de febrer de 1936. Per tal de veure quines són, cal consultar les notes per a cada una de les cinc circumscripcions.

Figura 4.- Evolución de la participación y de la orientación del voto en las cinco circunscripciones catalanas.

Figura 4.- Evolució de la participació i de l'orientació del vot a les cinc circumscripcions catalanes.

Les eleccions generals durant la Segona República

2

Las elecciones generales durante la Segunda República

LAS ELECCIONES LEGISLATIVAS DEL 28 DE JUNIO DE 1931

El 14 de abril de 1931, a los dos días de haberse celebrado las elecciones municipales, fue proclamada la Segunda República. Se desató la euforia popular y el gobierno provisional dispuso de un margen de actuación amplio. Con rapidez promulgó un Decreto sobre la reforma electoral en mayo y convocó elecciones generales a Cortes el 3 de junio. En Cataluña, básicamente, durante esta primera consulta legislativa republicana se dirimió la confirmación o no de la dirección hegemónica de Esquerra Republicana de Catalunya, y el signo político de la alternativa conservadora, debido a la inviabilidad electoral del radicalismo revolucionario representado por la CNT. Las candidaturas de ERC, aliada a Unió Socialista, compitieron por mayorías en las cinco circunscripciones catalanas, mientras por minorías la lucha se planteó entre la Lliga Regionalista, el Partit Republicà Radical i el Partit Catalanista Republicà.¹ El triunfo del reformismo republicano fue avasallador: consiguieron el 90% de los escaños. ERC, con veintiocho diputados y la victoria en todas las circunscripciones, fue sin discusión el partido hegemónico catalán. No obstante, el

reparto territorial del voto esbozó un núcleo tradicionalista que, desde el Solsonès, se extendía hasta al litoral gerundense y barcelonés.

En los municipios, el voto a las coaliciones republicanas se orientó en torno a la media provincial y su distribución fue amplia; los porcentajes obtenidos por la Lliga siguieron una línea descendente, pues en muchos municipios apenas fue votada. Aun así, a pesar de la desorganización de los conservadores y de la diversidad local, la orientación de sus electores por circunscripción, comarca, e incluso por municipio, preanunció desde 1931 su orientación futura.

La participación de cada circunscripción definía una respuesta a coyunturas políticas determinadas; reflejaba un mismo clima y los municipios participaron puntualmente en torno a la media provincial respectiva (figura 6). Este acuerdo del electorado, secreto y meditado, explica la distribución similar de los porcentajes de participación municipal, incluso similar en las secciones de Barcelona ciudad.

La abstención circunscriptorial osciló 18 puntos; irradiaba desde Barcelona ciudad (39%) hacia las provincias: Barcelona (33%), Lérida (30%), Tarragona (25%) y Gerona (21%). Si menos abstención significó más aceptación del sistema o más tensión en la con-

LES ELECCIONS LEGISLATIVES DEL 28 DE JUNY DE 1931

El 14 d'abril de 1931, dos dies després de celebrar-se les eleccions municipals, va ser proclamada la Segona República. Es desfermà l'eufòria popular i el govern provisional va disposar d'un marge d'actuació ampli. Ràpidament promulgà un Decret sobre la reforma electoral al maig i convocà eleccions generals a Corts el 3 de juny. A Catalunya, bàsicament, durant aquesta primera consulta legislativa republicana es va dirimir la confirmació o no de la direcció hegemònica d'Esquerra Republicana de Catalunya, i el signe polític de l'alternativa conservadora, a causa de la inviabilitat electoral del radicalisme revolucionari representat per la CNT. Les candidatures d'ERC, aliada amb Unió Socialista, van competir per majories en les cinc circumscripcions catalanes, mentre que per minories la lluita es va plantejar entre la Lliga Regionalista, el Partit Republicà Radical i el Partit Catalanista Republicà.¹ El triomf del reformisme republicà fou rotund: van aconseguir el 90% dels escons. ERC, amb vint-i-vuit diputats i la victòria en totes les circumscripcions, fou sense discussió el partit hegemònic català. Tanmateix, el repartiment territorial del vot esbossà un nucli

tradicionalista que, des del Solsonès, s'estenia fins al litoral gironí i barceloní.

Als municipis el vot a les coalicions republicanes s'orientà entorn de la mitjana provincial i la seva distribució va ser àmplia; els percentatges obtinguts per la Lliga van seguir una línia descendent, ja que en molts municipis tot just va ser votada. Tot i així, malgrat la desorganització dels conservadors i de la diversitat local, l'orientació dels seus electors per circumscripció, comarca, i fins i tot per municipi preanuncià des de 1931 la seva orientació futura.

La participació de cada circumscripció definia una resposta a conjuntures polítiques determinades; reflectia un mateix clima i els municipis van participar puntualment al voltant de la mitjana provincial respectiva (figura 6). Aquest acord de l'electorat, secret i meditat, explica la distribució similar dels percentatges de participació municipal, fins i tot similar en les seccions de Barcelona ciutat.

L'abstenció circunscriptorial oscil·là 18 punts; irradiava des de Barcelona ciutat (39%) cap a les províncies: Barcelona (33%), Lleida (30%), Tarragona (25%) i Girona (21%). Si menys abstenció va significar més acceptació del sistema o més tensió en la confrontació, la interpretació d'aquestes xifres podria ser la següent:

frontación, la interpretación de estas cifras podría ser la siguiente: Gerona, con mayor participación, es donde tuvo mayor aceptación el régimen republicano y donde, por lo mismo, se cubrieron los escaños de la mayoría y de la minoría sin recurrir a una segunda vuelta ni violentar al electorado con la práctica del copo. Tarragona y Lérida vivieron el clima electoral en tensión porque buscaron el copo, más difícil en Tarragona que en Lérida, por lo que en Tarragona se participó cinco puntos más. La abstención de la provincia de Barcelona quizás indica una ilusión más moderada en los grandes núcleos de población, y en Barcelona ciudad se participó menos sin duda por su larga tradición abstencionista, similar a la de otras metrópolis europeas de la época.

El resultado de estas primeras elecciones legislativas constituyó un triunfo rotundo de las candidaturas republicanas. De los 55 diputados elegidos, sólo cinco lo fueron como representantes de la alternativa conser-

vadora: tres de la Lliga, uno de Derecha Republicana y uno del PCR. No obstante, debe matizarse esta afirmación, porque Ramon d'Abadal fue elegido con el apoyo del Partido Radical, y Pere Rahola y Martí Esteve consiguieron sus escaños únicamente en las elecciones parciales y complementarias de octubre y debido al apoyo de la Lliga y la abstención del electorado de ERC.

Circunscripción de Barcelona ciudad

Se confirmaron las tendencias esbozadas en las elecciones municipales de 12 de abril: predominio de ERC que con la USC (61%), consiguieron los catorce escaños de la mayoría; un cierto equilibrio entre la Lliga (16%) y el PRR (12%); fuerza relativa de Izquierda Federal (7%); hundimiento del PCR (3%) e inexistencia de los comunistas y socialistas: PSOE, BOC y PCC unidos no llegaron el 2%. La dispersión del voto a ERC o a la Lliga fue amplia, porque la Lliga no fue votada en unas doscientas secciones. En esta

Girona, amb major participació, és on el règim republicà va tenir més acceptació i on, per aquesta mateixa raó, es van cobrir els escons de la majoria i de la minoria sense recórrer a una segona volta ni violentar l'electorat amb la pràctica de la copada. Tarragona i Lleida van viure el clima electoral en tensió perquè van buscar la copada, més difícil a Tarragona que a Lleida, per la qual cosa a Tarragona es va participar cinc punts més. L'abstenció de la província de Barcelona potser indica una il·lusió més moderada als grans nuclis de població i a Barcelona ciutat es va participar menys, sens dubte, per la seva llarga tradició abstencionista, similar a la d'altres metròpolis europees de l'època.

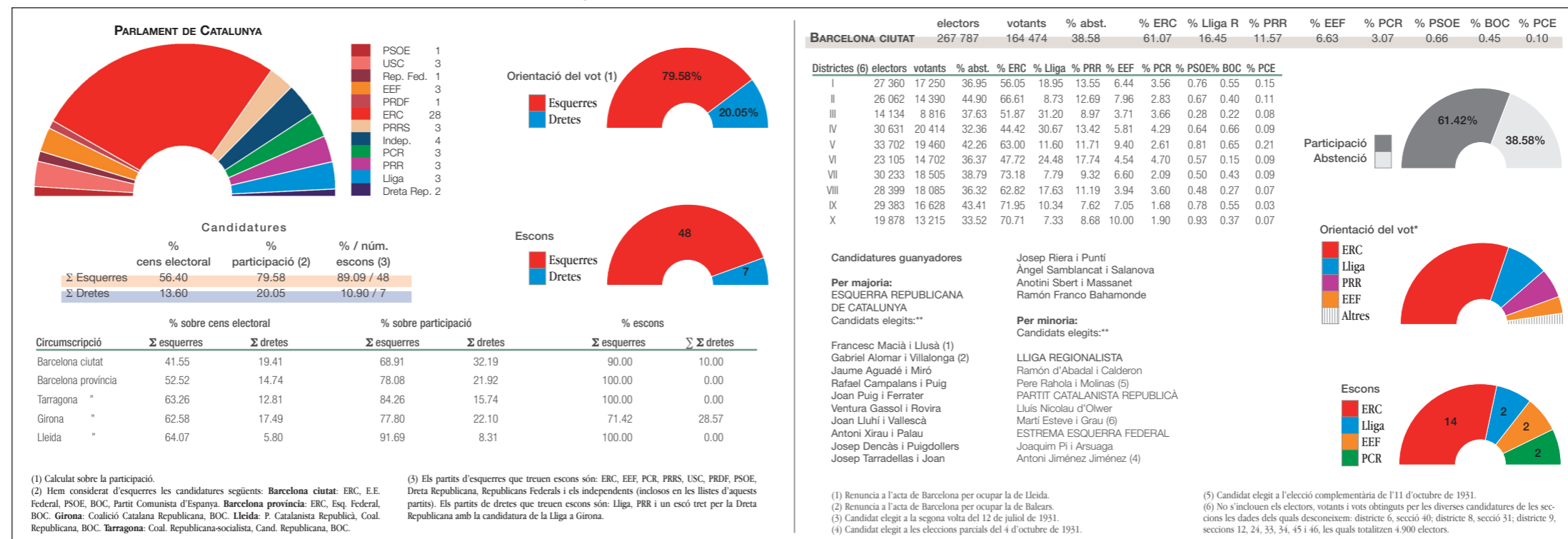
El resultat d'aquestes primeres eleccions legislatives constituí un triomf total i absolut de les candidatures republicanes. Dels 55 diputats elegits, només cinc ho foren com a representants de l'alternativa conservadora: tres de la Lliga, un de Dreta Republicana i un del PCR. No obstant això, cal matisar

aquesta afirmació, perquè Ramon d'Abadal fou elegit amb el suport del Partit Radical, i Pere Rahola i Martí Esteve van aconseguir els seus escons únicament en les eleccions parcials i complementàries d'octubre i a causa del suport de la Lliga i l'abstenció de l'electorat d'ERC.

Circumscripció de Barcelona ciutat

Es van confirmar les tendències esbossades a les eleccions municipals el 12 d'abril: predomini d'ERC que amb la USC (61%), van aconseguir els catorze escons de la majoria; un cert equilibri entre la Lliga (16%) i el PRR (12%); força relativa d'Esquerra Federal (7%); enfonsament del PCR (3%) i inexistència dels comunistes i socialistes: PSOE, BOC i PCC units no van arribar al 2%. La dispersió del vot a ERC o a la Lliga va ser àmplia, perquè la Lliga no va ser votada en unes dues-centes seccions. En aquesta elecció el Partit Radical va incloure a la seva llista candidats que figu-

Figura 5.- ELECCIONS LEGISLATIVES DEL 28 DE JUNY DE 1931

* La orientación del voto se ha calculado sobre la participación.
* L'orientació del vot s'ha calculat sobre la participació.

* La orientación del voto se ha calculado sobre el total de votos. * L'orientació del vot s'ha calculat sobre el total de vots.
** El orden de los candidatos se establece de más a menos según el número de votos obtenidos. ** L'ordre dels candidats s'estableix de més a menys segons el nombre de vots obtinguts.

ELECCIONS LEGISLATIVES DEL 28 DE JUNY DE 1931

	electors	votants	% abstenció	% ERC	% Lliga	% PRR	% PCR	% EEF	% BOC
BARCELONA PROVÍNCIA	229 139	152 377	33.50	76.60	16.36	3.42	2.11	1.26	0.25

Candidatura guanyadora
 Per majoria:
 ESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA
 Candidats elegits:**

Josep Sunyol i Garriga
 Lluís Companys i Jover
 Manuel Serra i Moret (USC)
 Amadeu Hurtado i Miró
 Josep Xirau i Palau
 Domènec Palet i Barba
 Josep Grau Jassans
 Carles Pi i Sunyer

Amadeu Aragay i Daví
 Joan Selvas i Carner
 Josep Bordas de la Cuesta
 Joan Ventosa i Roig
 Eduard Layret i Foix (1)
 Salvador Sediles Moreno (1)
 Manuel Dolcet Carmen (1)

(1) Candidats elegits a la segona volta del 12 de juliol de 1931.
 (2) Al Barcelonès no s'inclou la ciutat de Barcelona. Les dades de cens, participació i abstenció són incompletes. Es trobaran les existents per municipis a l'apèndix.

Comarques (2)	% ERC	% Lliga R	% PRR	% PCR	% EEF	% BOC
Valles Occidental	80.03	11.78	3.30	2.11	2.30	0.45
Maresme	70.72	19.96	4.61	3.91	0.41	0.35
Bages	76.33	20.06	2.39	0.88	0.09	0.21
Baix Llobregat	81.86	10.39	5.01	1.93	0.59	0.04
Osona	61.23	32.59	1.29	4.77	0.03	0.04
Valles Oriental	71.38	18.63	6.94	2.68	0.13	0.02
Barcelonès	79.23	9.00	5.14	0.81	5.65	0.12
Alt Penedès	87.94	7.34	2.85	1.08	0.63	0.12
Berguedà	76.63	21.13	0.99	0.98	0.02	0.10
Anoia	74.86	23.22	0.53	1.13	0.09	0.13
Garraf	84.32	11.78	1.17	1.30	0.48	0.93

Participació
 Participació: 66.50%
 Abstenció: 33.50%

Orientació del vot*

ERC: 15
 Lliga: 1
 PRR: 1
 PCR: 1
 EEF: 1
 BOC: 1

Escons
 ERC: 15

	electors	votants	% abstenció	% blancs i nuls	% CR	% CAR	% CRS	% RV	% BOC
TARRAGONA PROVÍNCIA	109 176	81 968	24.92	0.15	72.44	13.70	10.88	1.89	0.94

Candidatura guanyadora
 Per majoria:
 CANDIDATURA REPUBLICANA
 Candidats elegits:**

Marcel·lí Domingo i Sanjuan (PRRS)
 Ramon Nogués i Bizet (PRRS)
 Jaume Carner i Romeu (Independent)
 Josep Berenguer i Cros (PRRS)
 Joan Loperena i Roma (ERC)

Per minoria:
 COALICIÓ REPUBLICANO-SOCIALISTA
 Candidats elegits:**

Jaume Simó Bofarull (PRR)
 Amós Ruiz Lecina (PSOE)

Participació
 Participació: 75.08%
 Abstenció: 24.92%

Orientació del vot*

CR: 7
 CAR: 1
 CRS: 1
 RV: 1
 BOC: 1

Escons
 CR: 7
 CRS: 1

Comarques	electors	votants	absten.	% blancs i nuls	% CR	% CAR	% CRS	% RV	% BOC
Baix Camp	19 144	13 712	28.37	0.08	57.72	19.58	18.59	2.04	1.99
Baix Ebre	17 962	12 910	28.13	0.07	83.65	9.58	6.07	0.49	0.11
Tarragonès	15 852	11 747	25.80	0.13	68.20	15.26	10.92	4.44	1.06
Montsià	11 625	8 533	26.50	0.59	75.88	13.64	7.19	1.76	0.93
Alt Camp	9 884	8 003	19.03	0.16	80.17	13.01	3.52	1.74	1.40
Ribera	8 880	6 534	26.42	0.14	79.60	11.38	6.28	2.03	0.57
Conca de Barberà	7 946	6 007	24.30	0.13	60.21	16.06	21.86	1.71	0.63
Terra Alta	6 844	5 524	19.29	0.15	75.15	8.30	15.47	1.03	0.04
Priorat	6 146	4 897	20.32	0.07	64.43	16.49	15.51	2.71	0.79
Baix Penedès	4 893	4 101	16.19	0.13	85.44	9.46	3.14	0.44	1.42

	electors	votants	% abstenció	% CCR	% Lliga	% BOC
GIRONA PROVÍNCIA	93 606	74 098	20.84	77.19	21.95	.86

Candidatures guanyadores
 Per majoria:
 COALICIÓ CATALANA REPUBLICANA
 Candidats elegits:**

Salvador Albert i Pey (República Federal)
 Manuel Carrasco i Formiguera (PCR)
 Miquel Santaló i Parvorell (ERC)
 Albert de Quintana i de León (ERC)
 Josep Puig d'Asprer (PRR)

Per minoria:
 LLIGA REGIONALISTA
 Candidats elegits:**

Josep Ayats i Surribas (Dreta Republicana)
 Joan Estelrich i Artigues (Lliga R.)

Participació
 Participació: 79.16%
 Abstenció: 20.84%

Orientació del vot*

CCR: 7
 Lliga: 2
 BOC: 1

Escons
 CCR: 7
 Lliga: 2

Comarques	electors	votants	absten.	% CCR	% Lliga R.	% BOC
Gironès	20 200	16 285	19.38	70.81	28.67	0.44
Alt Empordà	19 666	15 497	21.20	82.57	14.86	1.75
Baix Empordà	17 527	13 845	21.01	82.72	16.72	0.50
La Selva	13 606	11 123	20.52	76.61	23.29	0.04
Garrotxa	12 074	9 291	23.05	68.97	30.77	0.23
Ripollès	8 221	6 514	20.76	80.68	18.75	0.27
Cerdanya	1 924	1 547	19.59	79.40	20.58	0.00

	electors	votants	% abstenció	% CR	% PCR	% BOC	% Lliga R (1)	% PA
LLEIDA PROVÍNCIA	90 762	63 424	30.12	89.27	4.96	2.42	1.72	1.63

Candidatura guanyadora
 Per majoria:
 COALICIÓ REPUBLICANA
 Candidats elegits:**

Francesc Macià i Llussà (ERC)
 Pere Corominas i Muntanya (ERC)
 Humbert Torres i Barberà (ERC)
 Epifani Bellí i Castiel (Dreta Republicana)
 Ricard Palacin i Soldevila (ERC)
 Josep Estadella i Arnó (PRR)

(1) Candidatura retirada.

Participació
 Participació: 69.88%
 Abstenció: 30.12%

Orientació del vot*

CR: 6
 PCR: 1
 BOC: 1

Escons
 CR: 6

Comarques	cens	votants	absten.	% CR	% PCR	% BOC	% Lliga (1)	% PA
El Segrià	25 419	18 495	27.24	91.82	2.71	3.97	1.19	0.31
La Noguera	14 191	10 794	23.94	87.13	7.43	4.19	0.87	0.39
L'Urgell	11 400	7 869	30.97	87.60	7.81	1.48	0.82	2.31
Les Garrigues	9 547	7 287	23.67	96.03	2.01	1.64	0.22	0.00
El Pallars Jussà	7 266	4 690	35.45	86.06	10.07	1.57	1.21	1.08
L'Alt Urgell	7 010	4 661	33.51	93.36	3.76	0.17	1.37	1.31
La Segarra	6 759	3 838	43.22	87.02	5.49	0.26	1.97	5.26
El Pallars Sobirà	3 871	2 415	37.61	87.78	9.53	0.62	1.95	0.12
El Solsonès	3 468	1 957	43.57	57.13	0.16	0.10	21.04	21.56
La Vall d'Aran	1 831	1 399	23.54	97.41	0.13	0.86	1.66	0.00

* La orientación del voto se ha calculado sobre el total de votos.
 ** El orden de los candidatos se establece de más a menos según el número de votos obtenidos.

* L'orientació del vot s'ha calculat sobre el total de vots.
 ** L'ordre dels candidats s'estableix de més a menys segons el nombre de vots obtinguts.

elección el partido Radical incluyó en su lista a candidatos que figuraban en otras candidaturas oficiales, porque para convertirse en la alternativa conservadora pretendió borrar su pasado demagógico incorporando a personalidades de prestigio en su lista oficial. Gracias a esta estrategia de acumulación de votos de una candidatura y otra, fueron elegidos por la minoría Ramón d'Abadal (Lliga), Lluís Nicolau d'Olwer (PCR) y Joaquim Pi y Arsuaga (federal). Sin embargo, Alejandro Lerroux, líder del PRR, no fue elegido, pues no logró el porcentaje mínimo exigido por la ley; tampoco lo fue ningún otro candidato, por lo que tuvo que celebrarse la segunda vuelta para cubrir el cuarto escaño de la minoría. Además, el mes de octubre siguiente se celebraron elecciones parciales y complementarias porque Francesc Macià y Gabriel Alomar, elegidos por dos circunscripciones, renunciaron a sus escaños de Barcelona ciudad y fue necesario elegir dos diputados más.

Circunscripción de Barcelona provincia

El predominio rotundo de ERC aliada a USC (77%) y la obtención de los escaños de la mayoría fue posible por el apoyo *rabassaire* y la debilidad de los otros grupos republicanos. La Lliga (16%) no consiguió los escaños de la minoría porque ninguno de sus candi-

datos obtuvo el 20% exigido por la ley y las candidaturas de centro o de la izquierda revolucionaria fueron poco votadas: PRR (3%), PCR (2%), EEF (1%) y BOC (0,23%). La distribución territorial del voto conservador se concentró en un amplio espacio representado por 43 municipios, muchos de Osona, donde obtuvo más del 50% de votos locales. Estos municipios colindaban entre sí y con otros municipios también de orientación conservadora de Gerona y de Lérida. Eran muy pequeños, y su censo reducido les permitía apartarse de la media provincial. Las correlaciones positivas entre candidaturas son bajas, seguramente debido al *panachage*, porque Lliga, PCR y BOC presentaron candidaturas incompletas. En la segunda vuelta, celebrada el 12 de julio, la Lliga y el PRR no se presentaron como protesta contra los porcentajes mínimos exigidos por la ley, y se impusieron dos candidatos federales y un republicano independiente.

Circunscripción de Tarragona

Obtuvo la victoria la Candidatura Republicana formada por tres miembros del PRRS, uno de ERC y el independiente Jaume Carner, que con los dos miembros de Coalición Republicano-Socialista consiguieron el copo con un rotundo 83%. La Candidatura Autonomista de la Lliga, aliada a un tradicionalista, no

raven en altres candidatures oficials; perquè per convertir-se en l'alternativa conservadora va pretendre esborrar el seu passat demagògic incorporant personalitats de prestigi en la seva llista oficial. Gràcies a aquesta estratègia d'acumulació de vots d'una i altra candidatura, van ser elegits per la minoria Ramón d'Abadal (Lliga), Lluís Nicolau d'Olwer (PCR) i Joaquim Pi i Arsuaga (federal). No obstant això, Alejandro Lerroux, líder del PRR, no fou elegit, ja que no assolí el percentatge mínim exigit per llei; tampoc no ho fou cap altre candidat, per la qual cosa es va haver de celebrar la segona volta per cobrir el quart escó de la minoria. A més, el mes d'octubre següent es van celebrar eleccions parcials i complementàries perquè Francesc Macià i Gabriel Alomar, elegits per dues circumscripcions, van renunciar als seus escons de Barcelona ciutat i calgué elegir dos diputats més.

Circumscripció de Barcelona província

El predomini rotund d'ERC aliada amb USC (77%) i l'obtenció dels escons de la majoria va ser possible pel suport *rabassaire* i la debilitat dels altres grups republicans. La Lliga (16%) no va aconseguir els escons de la minoria perquè cap dels seus candidats no va obtenir el 20% exigit per la llei i les candidatures de centre o de l'esquerra revolucionària foren poc

votades: PRR (3%), PCR (2%), EEF (1%) i BOC (0,23%). La distribució territorial del vot conservador es va concentrar en un ampli espai representat per 43 municipis, molts d'Osona, on va obtenir més del 50% de vots locals. Aquests municipis limitaven entre si i amb altres municipis, també d'orientació conservadora, de Girona i de Lleida. Eren molt petits i el seu cens reduït els permetia apartar-se de la mitjana provincial. Les correlacions positives entre candidatures són baixes, segurament a causa del *panachage*, perquè Lliga, PCR i BOC van presentar candidatures incompletes. En la segona volta celebrada el 12 de juliol, la Lliga i el PRR no es van presentar com a protesta contra els percentatges mínims exigits per la llei, i es van imposar dos candidats federales i un republicà independent.

Circumscripció de Tarragona

Obtingué la victòria la Candidatura Republicana formada per tres membres del PRRS, un d'ERC i l'independent Jaume Carner, que amb els dos membres de la Coalició Republicano-Socialista van aconseguir la copada amb un rotund 83%. La Candidatura Autonomista de la Lliga no va aconseguir cap escó, Antoni Rovira i Virgili es va presentar com a candidat independent (2%) i el BOC ho va fer amb una candidatura

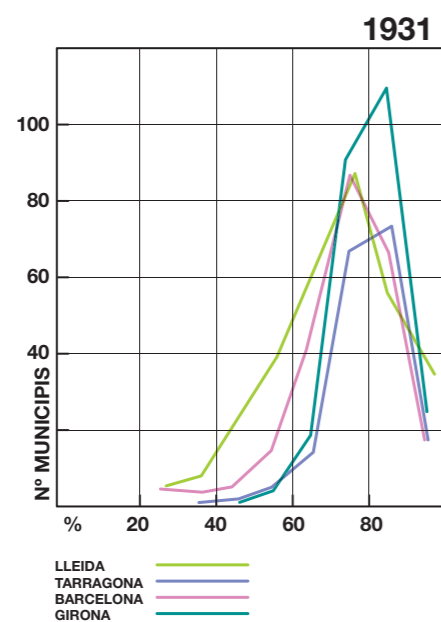

Figura 6.- Distribución de los porcentajes de votantes en las elecciones legislativas de 1931 en cuatro circunscripciones provinciales. Se han formado grupos de diez unidades de porcentaje cada uno, representando en las ordenadas el número de municipios que pertenece a cada uno de estos grupos.

Figura 6.- Distribució dels percentatges de votants a les eleccions legislatives de 1931 a quatre circumscripcions provincials. S'han format grups de deu unitats de percentatge cada un d'ells, representant en ordenades el nombre de municipis que pertany a cada un d'aquests grups.

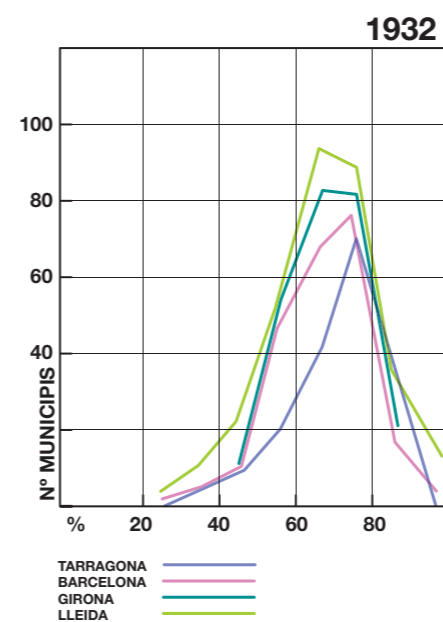

Figura 7.- Distribución de los porcentajes de votantes en las elecciones legislativas de 1932 en cuatro circunscripciones provinciales. Se han formado grupos de diez unidades de porcentaje cada uno, representando en las ordenadas el número de municipios que pertenece a cada uno de estos grupos.

Figura 7.- Distribució dels percentatges de votants a les eleccions legislatives de 1932 a quatre circumscripcions provincials. S'han format grups de deu unitats de percentatge cada un d'ells, representant en ordenades el nombre de municipis que pertany a cada un d'ells.

conseguió ningún escaño, Antoni Rovira i Virgili se presentó como candidato independiente (2%) y el BOC lo hizo con una candidatura por minorías (1%). El electorado utilizó el *panachage* en tres tipos de combinaciones: 1) entre CR y CRS; 2) entre las dos candidaturas por minorías, CRS y BOC y 3) sustituyó a Jaume Carner por Rovira i Virgili.

El *panachage* generalizado entre CR y CRS permitió elegir a siete candidatos a pesar del voto restringido previsto por la ley que concedía a los electores de Tarragona sólo cinco votos. En algunos pueblos se distribuyeron papeletas y consignas con un *panachage* determinado por los partidos políticos. Las actas municipales confirman que se votó a los dos candidatos del CRS y a tres de CR en muchos municipios y villas como Barberà, Cambrils, la Canonja, Espluga de Francolí, Gandesa, las Piles, Rocafort de Queralt y Riudecanyes. En estos municipios y en muchos otros se repartieron papeletas con cinco nombres previamente decididos para lograr el copo. La participación se relacionó positivamente con CRS y negativamente con el censo, porque en los municipios más pequeños se tendió a votar más y además se votó CR. Un hecho singular de Tarragona es que donde en 1931 se votó Lliga, se concurrió más a las urnas en elecciones posteriores y, por este motivo, existe una correlación positiva entre sus porcentajes de 1931 y la participación de 1932, 1933 y 1936 (tabla 14); por lo que sin duda la pauta del electorado conservador, pese a haber logrado sólo el 13% de votos, fue estable y no se desfiguró por el *panachage*.

Circunscripción de Gerona

Victoria y logro de los escaños de la mayoría por Coalición Catalana Republicana, formada por dos miembros de ERC, uno del PCR, uno del PRR y un federal, y alternativa conservadora de la Lliga Regionalista que incorporó a un miembro de Derecha Republicana y obtuvo los escaños de la minoría. A la izquierda se presentó el BOC, con una candidatura incompleta que casi no fue votada. Gerona es la única circunscripción catalana que eligió a sus diputados sin recurrir a la segunda vuelta ni al copo. CCR consiguió sus mejores porcentajes en los Pirineos y en el litoral y la Lliga, en el interior. El BOC se concentró en pocos municipios, especialmente en Castelló d'Empúries, Roses, Pau, Massanet de Cabrenys y Agu-

llana, donde a veces se tendía a practicar el *panachage* entre candidatos de la Coalición y Jaume Miravittles del BOC. La Lliga obtuvo más del 50% de los votos locales en municipios muy pequeños del Gironès y de la Garrotxa, enclaves tradicionalistas que limitaban con municipios conservadores de Barcelona.

Circunscripción de Lérida

Se dio una victoria muy amplia de los partidos de Coalición Republicana (ERC, Derecha Liberal Republicana y PRR), que consiguieron el copo. El electorado participó de manera masiva y uniforme, la curva en campana pronunciada de su distribución municipal es contundente, mientras la distribución del voto municipal a CR ascendió verticalmente por la abstención de los electores conservadores, ya que la Lliga retiró su candidatura el mismo día de las elecciones «porque no hay garantías de sinceridad»; aun así los pocos que la votaron en general no hicieron *panachage* con el Partit Agrari, excepto en algunos pueblos donde se votó conjuntamente Lliga y Partit Agrari o Partit Catalanista Republicà.

per minories (1%). L'electorat va utilitzar el *panachage* en tres tipus de combinacions: 1) entre CR i CRS; 2) entre les dues candidatures per minories, CRS i BOC i 3) va substituir Jaume Carner per Rovira i Virgili.

El *panachage* generalitzat entre el CR i el CRS va permetre elegir set candidats malgrat el vot restringit previst per la llei que concedia als electors de Tarragona només cinc vots. En alguns pobles es van distribuir paperetes i consignes amb un *panachage* determinat pels partits polítics. Les actes municipals confirmen que es van votar els dos candidats del CRS i els tres del CR en molts municipis i viles, com ara Barberà de la Conca, Cambrils, la Canonja, l'Espluga de Francolí, Gandesa, les Piles, Rocafort de Queralt i Riudecanyes. En aquests municipis i en molts altres es van repartir paperetes amb cinc noms prèviament decidits per assolir la copada. La participació es va relacionar positivament amb el CRS i negativament amb el cens, perquè als municipis més petits es va tendir a votar més i, a més, es va votar el CR. Un fet singular de Tarragona és que on el 1931 es va votar Lliga, es va concórrer més a les urnes en eleccions posteriors i, per aquest motiu, hi ha una correlació positiva entre els seus percentatges de 1931 i la participació de 1932, 1933 i 1936 (taula 14); d'això es dedueix que, sens dubte, la pauta de l'electorat conservador, malgrat haver assolit només el 13% de vots, va ser estable i no es va desfigurar pel *panachage*.

Circumscripción de Girona

Victòria i assoliment dels escons de la majoria per Coalició Catalana Republicana, formada per dos membres d'ERC, un del PCR, un del PRR i un federal, i alternativa conservadora de la Lliga Regionalista que incorporà un membre de Dreta Republicana i va obtenir els escons de la minoria. A l'esquerra es presentà el BOC amb una candidatura incompleta que gairebé no va ser votada. Girona és l'única circumscripción catalana que va elegir els seus diputats sense recórrer a la segona volta ni a la copada. CCR va aconseguir els seus millors percentatges als Pirineus i al litoral, i la Lliga, a l'interior. El BOC es va concentrar en pocs municipis, especialment a Castelló d'Empúries, Roses, Pau, Massanet de Cabrenys i Agullana, on de vegades es tendia a practicar el *panachage* entre candidats de la Coalició i Jaume Miravittles del BOC. La Lliga obtingué més del 50% dels vots locals en

municipis molt petits del Gironès i de la Garrotxa, enclavaments tradicionalistes que limitaven amb municipis conservadors de Barcelona.

Circumscripción de Lleida

Hi va haver una victòria molt àmplia dels partits de Coalició Republicana (ERC, Dreta Liberal Republicana i PRR), que van aconseguir la copada. L'electorat va participar de manera massiva i uniforme, la corba en campana pronunciada de la seva distribució municipal és contundent, mentre que la distribució del vot municipal a CR va ascendir verticalment per l'abstenció dels electors conservadors, ja que la Lliga va retirar la seva candidatura el mateix dia de les eleccions «perquè no hi ha garanties de sinceritat»; tanmateix, els pocs que la van votar en general no van fer *panachage* amb el Partit Agrari, excepte en alguns pobles on es va votar conjuntament Lliga i Partit Agrari o Partit Catalanista Republicà.

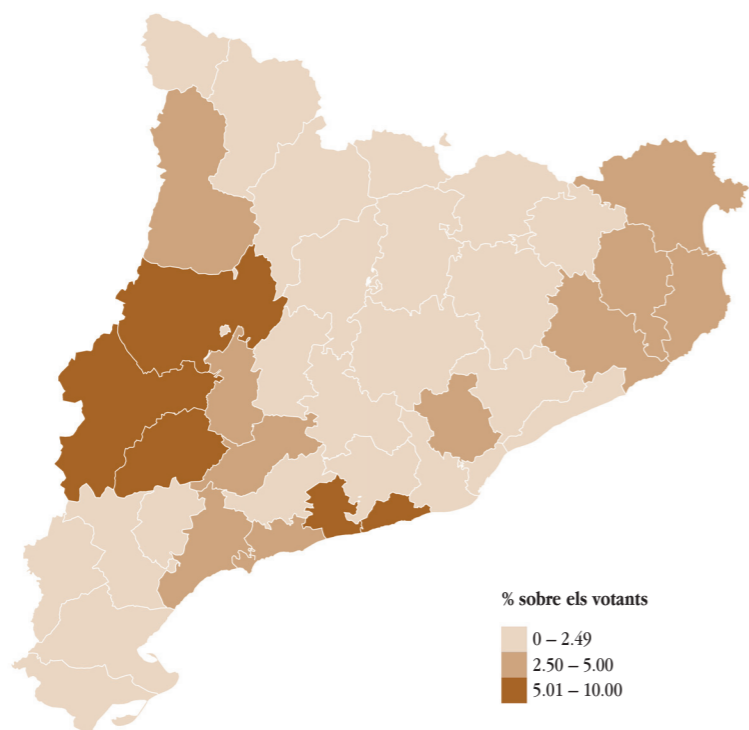
ELECCIONES AL PARLAMENTO DE CATALUÑA DEL 20 DE NOVIEMBRE DE 1932

El proyecto de Estatuto de Autonomía («Estatut de Núria») aprobado en el referéndum del 2 de agosto de 1931 era moderado, pero consideraba el régimen federal como marco político coherente. El proyecto obtuvo un 99% de votos favorables, con una participación en Cataluña del 75%. La discusión y los retoques fundamentales que experimentó el texto en las Cortes aplazaron su aprobación hasta el mes de septiembre de 1932, cuando también se puso en marcha la Reforma Agraria como contrapartida a la primera tentativa de golpe antirrepublicano del general Sanjurjo.

A las elecciones al Parlamento catalán se presentaron un elevado número de candidaturas, aunque la jerarquización de partidos ya se había definido en 1931 y ERC y la Lliga Regionalista eran sin discusión las dos alternativas previstas por la ley; a su derecha y a su izquierda se presentaron candidaturas sin incidencia electoral, pero que empujaban a los dos gran-

des partidos hacia el centro. De ERC se separaron el Partit Nacional Català y Estat Català-Partit Proletari y dejaron de coaligarse el PRR, los federales o el PCR. De la Lliga Regionalista se separó el sector más derechista y monárquico para formar candidaturas de extrema derecha en Barcelona ciudad y provincia y en Gerona. La Lliga formó un frente electoral amplio con la inclusión de la recién creada Unió Democràtica de Catalunya, algún miembro del PCR, un sector del Partido Radical e incluso algunos personajes del republicanismo socialista.

El voto fue más conservador que en 1931; aun así, el conjunto de la izquierda reformista obtuvo el 62%. De los 85 diputados, 56 eran de ERC, que ganó por mayorías en todas las circunscripciones, aunque casi perdió 20 puntos respecto a 1931. La Lliga, con 16 diputados, venció por minorías en todas las circunscripciones y se reafirmó como alternativa conservadora. Donde ERC encontró dificultades importantes fue en Barcelona ciudad, por la fuerza del PCR y del PRR, y en Tarragona, por la fuerza de la Coalició d'Esquerres integrada por el PCR, el PRRS, los federales y

Mapa 2.- Porcentajes obtenidos por el Bloc Obrer i Camperol en las comarcas catalanas en las elecciones al Parlamento de Cataluña en 1932.

Mapa 2.- Percentatges obtinguts pel Bloc Obrer i Camperol, a les comarques catalanes en les eleccions al Parlament de Catalunya de 1932.

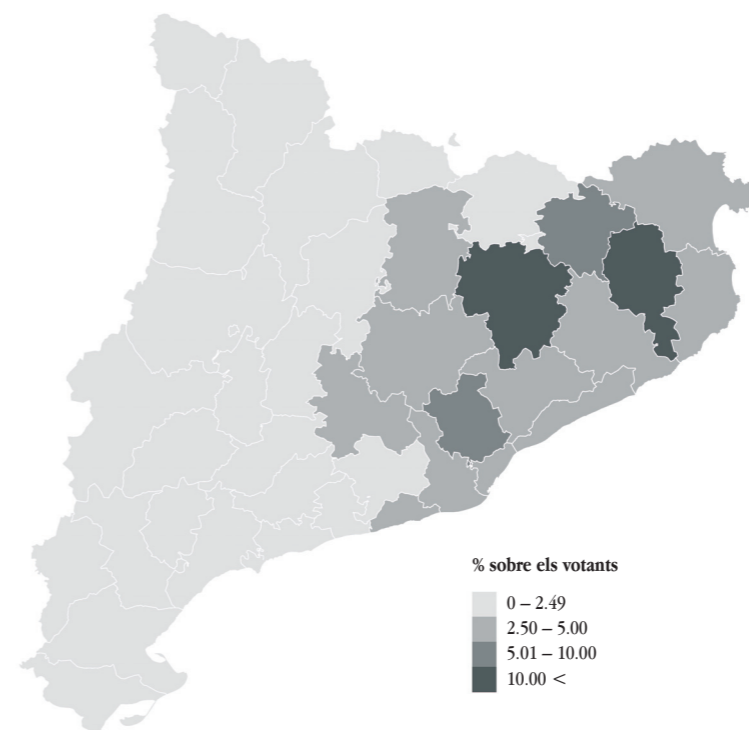
LES ELECCIONS AL PARLAMENT DE CATALUNYA DEL 20 DE NOVEMBRE DE 1932

El projecte d'Estatut d'Autonomia («Estatut de Núria») aprovat en el referèndum del 2 d'agost de 1931 era moderat, però considerava el règim federal com a marc polític coherent. El projecte va obtenir un 99% de vots favorables amb una participació a Catalunya del 75%. La discussió i els retocs fonamentals que experimentà el text a les Corts ajornaren la seva aprovació fins al mes de setembre de 1932, quan també es va engegar la Reforma Agrària com a contrapartida a la primera temptativa de cop antirepublicà del general Sanjurjo.

A les eleccions al Parlament català es van presentar un elevat nombre de candidatures, encara que la jerarquitzaçió de partits ja s'havia definit el 1931 i ERC i la Lliga Regionalista eren sense discussió les dues alternatives previstes per la llei; a la seva dreta i a la seva esquerra es van presentar candidatures sense incidència electoral, però que empenyien els dos

grans partits cap al centre. D'ERC es van separar el Partit Nacional Català i Estat Català-Partit Proletari i van deixar de coalitzar-se el PRR, els federales o el PCR. De la Lliga Regionalista es va separar el sector més dretà i monàrquic per formar candidatures d'extrema dreta a Barcelona ciutat i província i a Girona. La Lliga formà un front electoral ampli amb la inclusió de la tot just creada Unió Democràtica de Catalunya, algun membre del PCR, un sector del Partit Radical i fins i tot alguns personatges del republicanisme socialista.

El vot va ser més conservador que el 1931; tot i així, el conjunt de l'esquerra reformista va obtenir el 62%. Dels 85 diputats, 56 eren d'ERC, que va guanyar per majories en totes les circumscripcions, encara que gairebé va perdre 20 punts respecte de 1931. La Lliga, amb 16 diputats, va vèncer per minories en totes les circumscripcions i es refermà com alternativa conservadora. On ERC va trobar dificultats importants va ser a Barcelona ciutat per la força del PCR i del PRR, i a Tarragona per la força de la Coalició d'Esquerres integrada pel PCR, el PRRS, els federales i el PSOE. El vot territorial va perfilar dues zones conservadores a ban-

Mapa 3.- Porcentajes obtenidos por la Dreta de Catalunya en las comarcas de la provincia de Barcelona, y por la Coalició Catòlica en las comarcas de la provincia de Gerona, en las elecciones al Parlamento de Cataluña en 1932.

Mapa 3.- Percentatges obtinguts per la Dreta de Catalunya a les comarques de la província de Barcelona, i per la Coalició Catòlica a les comarques de la província de Girona en les eleccions al Parlament de Catalunya de 1932.

el PSOE. El voto territorial perfiló dos zonas conservadoras a ambos lados del valle del Llobregat (mapas 2 y 3); esta zona conservadora reflejaba la existencia de tendencias que persistían desde mediados del siglo XIX, como si el carlismo del macizo central (Vic-Solsona-Berga) se extendiera hasta Tortosa a través de la Conca de Barberà y de la Terra Alta, y hubiera sido captado por la Lliga en las Guilleries. ERC y Lliga fueron las dos únicas candidaturas votadas masivamente en casi todos los municipios, bipolaridad que puede medirse a través de los índices de correlación.

Aunque comparado con 1931 el resultado del escrutinio fue muy diferente, las tendencias se mantuvieron, incluso se afianzaron y pueden resumirse brevemente así: victoria conjunta del republicanismo reformista por un amplio margen, voto ciudadano a las alternativas de centro en Barcelona ciudad y en Tarragona provincia y bipolaridad Esquerra-Lliga vivida sobre todo en los municipios más pequeños. La participación municipal fluctuó en torno a la media de la circunscripción y fue inferior a 1931. La abstención fue la más elevada de las elecciones legislativas republicanas; especialmente fuerte en Barcelona ciudad (47 %) y provincia (40%), Gerona fue la circunscripción menos abstencionista (34%), seguida de Lérida (34%) y de Tarragona (36%). Destacó el Pirineo porque sus municipios se abstuvieron sistemáticamente por encima de las medias provinciales respectivas.

Circunscripción de Barcelona ciudad

Se presentaron doce candidaturas, siete completas y cinco incompletas. El resultado ratificó la tendencia de 1931: hegemonía de ERC (42%) y oposición conservadora aglutinada por la Lliga (24%), PRR (13%), PCR (11%) y Dreta de Catalunya (4%). Las candidaturas de la izquierda radical PRDF, BOC y PCC consiguieron conjuntamente el 6%, mientras Concentración Española y Estat Català-Partit Proletari no obtuvieron apenas votos. El no haber encontrado los resultados por secciones ha impedido calcular las correlaciones y la distribución porcentual del voto y de la participación. Sin embargo, hemos realizado el estudio de los porcentajes sobre el total de la ciudad para cada uno de los diez distritos municipales, a partir de su número de electores, su número de votantes y el número de votos de las candidaturas de ERC o de la Lliga, lo que permite conclusiones interesantes. La

fuerza del censo electoral y del número de votantes es similar en todos los distritos, pero no lo es respecto a la orientación del voto. La distancia mayor entre los votos obtenidos por una candidatura y la magnitud del censo o de la participación se vive en el distrito 4 donde la Lliga superó en 7 puntos el valor del censo y en 6 la participación, porque este distrito del Ensanche fue el baluarte del conservadurismo barcelonés. ERC obtuvo sus votos de una manera más equilibrada y, como máximo, se distanció del censo o de la participación en 4 puntos (figura 9).

Circunscripción de Barcelona provincia

Se presentaron ocho candidaturas, siete completas y una incompleta del PSOE. El resultado ratificó la distribución de junio de 1931: mayoría absoluta de ERC (55%), y alternativa conservadora de la Lliga aliada con la UDC (31%). A gran distancia, PRR (5%), Dreta de Catalunya (4%) y los comunistas o socialistas, que juntos obtuvieron el 4%. Hubo un avance considerable del predominio conservador en dos zonas amplias: una zona próxima a las comarcas gerundenses de la Selva y la Garrotxa que incluía el Maresme, el Vallès Oriental y Osona, y otra zona que limitaba con el Solsonès y la Segarra y estaba formada por el Berguedà, el Bages y la Anoia. La participación y el voto entre 1931 y 1932 muestran una tendencia hacia la estabilidad (tabla 7).

Circunscripción de Tarragona

Durante la campaña se vivieron enfrentamientos violentos, porque la ruptura de las candidaturas de 1931 de Unió Republicana dio lugar a dos alternativas de fuerza similar: Esquerra Republicana y Coalició d'Esquerres Tarragonines. ERC se unió a USC y PRA y consiguió el 36% de votos; la Coalició reunió a PCR, PRRS, PSOE y federales y obtuvo el 29%. La candidatura Unió Ciutadana de la Lliga, unida a tradicionalistas y antiguos miembros del Partido Liberal, consiguió el 31% de votos. Además, se presentaron BOC, PRR y PCC. El resultado fue muy igualado para las tres candidaturas principales y evidenció la persistencia de un tripartidismo en la circunscripción.

A grandes rasgos, el escrutinio supuso un avance considerable de la Lliga, de la Coalició d'Esquerres y del BOC, que duplicaron o casi triplicaron sus votos, un retroceso considerable de ERC, el derrum-

da i banda de la vall del Llobregat (mapes 2 i 3); aquesta zona conservadora reflectia l'existència de tendències que persistien des de mitjan segle XIX, com si el carlisme del massís central (Vic-Solsona-Berga) s'estengués fins a Tortosa a través de la Conca de Barberà i de la Terra Alta, i hagués estat captat per la Lliga a les Guilleries. ERC i Lliga van ser les dues úniques candidatures votades massivament a gairebé tots els municipis, bipolaritat que pot mesurar-se mitjançant els índexs de correlació.

Encara que comparat amb 1931 el resultat de l'escrutini va ser molt diferent, les tendències es van mantenir, fins i tot es van afermar i poden resumir-se breument així: victòria conjunta del republicanisme reformista per un ampli marge, vot ciutadà a les alternatives de centre a Barcelona ciutat i a Tarragona província i bipolaritat Esquerra-Lliga viscuda sobretot als municipis més petits. La participació municipal va fluctuar entorn de la mitjana de la circumscripció i va ser inferior a 1931. L'abstenció va ser la més elevada de les eleccions legislatives republicanes; especialment forta a Barcelona ciutat (47%) i província (40%), Girona fou la circumscripció menys abstencionista (34%), seguida de Lleida (34%) i de Tarragona (36%). Els Pirineus van destacar perquè els seus municipis s'abstingueren sistemàticament per sobre de les mitjanes provincials respectives.

Circumscripció de Barcelona ciutat

Es van presentar dotze candidatures: set completes i cinc incompletes. El resultat ratificà la tendència de 1931: hegemonia d'ERC (42%) i oposició conservadora aglutinada per la Lliga (24%), PRR (13%), PCR (11%) i Dreta de Catalunya (4%). Les candidatures de l'esquerra radical PRDF, BOC i PCC van aconseguir conjuntament el 6%, mentre que Concentració Espanyola i Estat Català-Partit Proletari gairebé no van obtenir vots. El fet de no haver trobat els resultats per seccions ha impedit calcular les correlacions i la distribució porcentual del vot i de la participació. No obstant això, hem realitzat l'estudi dels percentatges sobre el total de la ciutat per a cadascun dels deu districtes municipals, a partir del seu nombre d'electors, el seu nombre de votants i el nombre de vots de les candidatures d'ERC o de la Lliga, la qual cosa permet conclusions interessants.

La força del cens electoral i del nombre de votants és similar en tots els districtes, però no ho és respecte a l'orientació del vot. La distància major entre els vots obtinguts per una candidatura i la magnitud del cens o de la participació es viu al districte 4, on la Lliga va superar en 7 punts el valor del cens i en 6 la participació, perquè aquest districte de l'Eixample fou el baluard del conservadorisme barceloní. ERC va obtenir els seus vots d'una manera més equilibrada i, com a màxim, es distancïa del cens o de la participació en 4 punts (figura 9).

Circumscripció de Barcelona província

Es van presentar vuit candidatures, set completes i una incompleta del PSOE. El resultat ratificà la distribució de juny de 1931: majoria absoluta d'ERC (55%) i alternativa conservadora de la Lliga aliada amb la UDC (31%). A gran distància PRR (5%), Dreta de Catalunya (4%) i els comunistes o socialistes que junts van obtenir el 4%. Hi va haver un avanç considerable del predomini conservador en dues zones àmplies; una zona pròxima a les comarques gironines de la Selva i la Garrotxa que incloïa el Maresme, el Vallès Oriental i Osona, i una altra zona que limitava amb el Solsonès i la Segarra i estava formada pel Berguedà, el Bages i l'Anoia. La participació i el vot entre 1931 i 1932 mostren una tendència cap a l'estabilitat (taula 7).

Circumscripció de Tarragona

Durant la campanya es van viure enfrontaments violents, perquè la ruptura de les candidatures de 1931 d'Unió Republicana va donar lloc a dues alternatives de força similar: Esquerra Republicana i Coalició d'Esquerres Tarragonines. ERC es va unir amb USC i PRA i va aconseguir el 36% de vots; la Coalició va reunir PCR, PRRS, PSOE i federales i va obtenir el 29%. La candidatura Unió Ciutadana de la Lliga, unida a tradicionalistes i antics membres del Partit Liberal, aconseguí el 31% de vots. A més, es van presentar BOC, PRR i PCC. El resultat va ser molt igualat per a les tres candidatures principals i evidencià la persistència d'un tripartidisme a la circumscripció.

A grans trets l'escrutini va suposar un avanç considerable de la Lliga, de la Coalició d'Esquerres i del BOC, que van duplicar o gairebé van triplicar els seus vots, una reculada considerable d'ERC, l'ensulsiada del Partit Radical i una abstenció (36%) més elevada

be del Partido Radical y una abstención (36%) más elevada que en 1931. Los cinco escaños de la mayoría fueron para la candidatura liderada por ERC y los tres de la minoría se repartieron entre la Lliga (dos) y el PCR (uno). A pesar de este equilibrio de fuerzas se advierten diferencias locales notables: los porcentajes municipales muestran una participación uniforme en torno a la media, pero con desviaciones amplias para las distintas candidaturas porque el voto a Coalición se concentró en algunas ciudades; el republicanismo tradicional lo hizo en torno a Marcel·lí Domingo y predominó al sur y el republicanismo de cuño reciente se reunió en torno a Jaume Carner al norte.

Circunscripción de Gerona

En Gerona se presentaron ocho candidaturas sin formar coalición, cuatro completas y cuatro incompletas. ERC obtuvo la mayoría absoluta (52%) y se afianzó como partido hegemónico. A su izquierda se situaron Esquerra Federal Agrària Obrera (4%) en relación con el BOC (3%) y el minúsculo Partido Comunista (0.30%). La Lliga Regionalista (27%) se consolidó como el partido mayoritario de la derecha; los tradicionalistas y los monárquicos de Coalición Católica obtuvieron el 5%, Acció Catalana el 6% y la candidatura radical federalista el 2%.

ERC obtuvo una mayoría muy amplia en casi todos los municipios próximos a França o al mar. En la costa destacó el Baix Empordà posiblemente por la personalidad de sus candidatos, Irla en Sant Feliu de Guíxols y Fàbrega en Palamós. En el interior, los municipios tradicionalistas y los de la Lliga coincidieron en núcleos sólidos de Gerona ciudad, Olot, Banyoles y Cassà. El único índice de correlación fuerte y positivo (.48) se da entre BOC y EFAO, porque eran candidaturas incompletas que, a menudo, fueron votadas conjuntamente, un *panachage*

que el 1931. Els cinc escons de la majoria foren per a la candidatura liderada per ERC i els tres de la minoria es van repartir entre la Lliga (dos) i el PCR (un). A pesar d'aquest equilibri de forces s'adverteixen diferències locals notables: els percentatges municipals mostren una participació uniforme entorn de la mitjana, però amb desviacions àmplies per a les distintes candidatures perquè el vot a Coalició es va concentrar en algunes ciutats; el republicanisme tradicional ho va fer al voltant de Marcel·lí Domingo, al sud predominà el republicanisme d'encuny recent, i al nord es reuní a l'entorn de Jaume Carner.

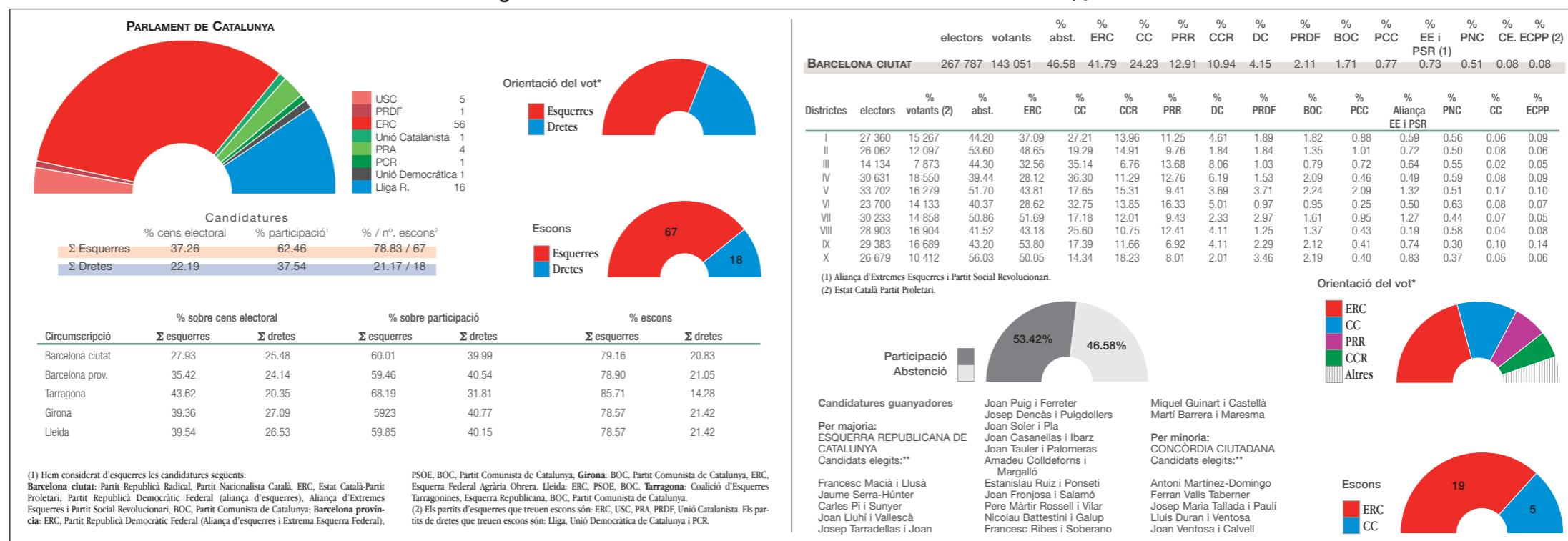
Circumscripció de Girona

A Girona es van presentar vuit candidatures sense formar coalició: quatre completes i quatre incompletes. ERC va obtenir la majoria absoluta (52%) i es va afermar com a partit hegemònic. A la seva esquerra es van situar Esquerra Federal Agrària Obrera (4%)

en relació amb el BOC (3%) i el minúscul Partit Comunista (0.30%). La Lliga Regionalista (27%) es va consolidar com el partit majoritari de la dreta; els tradicionalistes i els monàrquics de Coalició Catòlica van obtenir el 5%, Acció Catalana el 6% i la candidatura radical federalista el 2%.

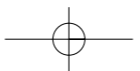
ERC obtingué una majoria molt àmplia en gairebé tots els municipis pròxims a França o al mar. A la costa va destacar el Baix Empordà, possiblement per la personalitat dels seus candidats, Irla a Sant Feliu de Guíxols i Fàbrega a Palamós. A l'interior els municipis tradicionalistes i els de la Lliga van coincidir en nuclis sòlids de Girona ciutat, Olot, Banyoles i Cassà. L'únic índex de correlació forta i positiu (.48) es dona entre BOC i EFAO, perquè eren candidatures incompletes que, sovint, van ser votades conjuntament, un *panachage* interessant ja que uní una pagesia influïda per idees federals i llibertàries amb els marxistes del BOC.²

Figura 8.- ELECCIONS AL PARLAMENT DE CATALUNYA DEL 20 DE NOVEMBRE DE 1932

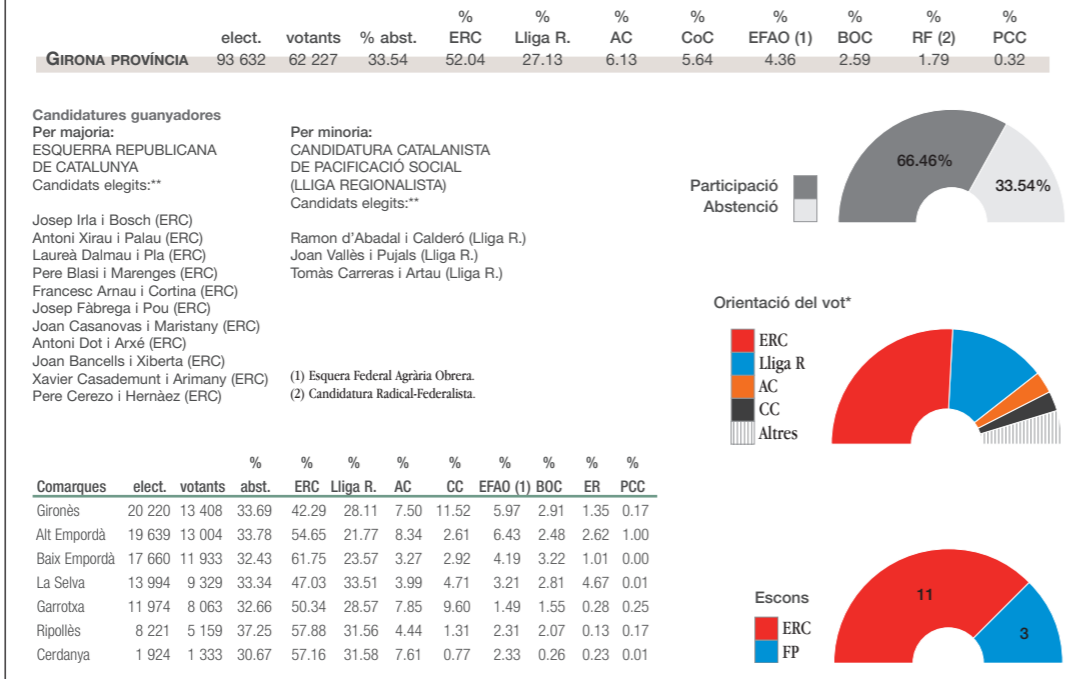
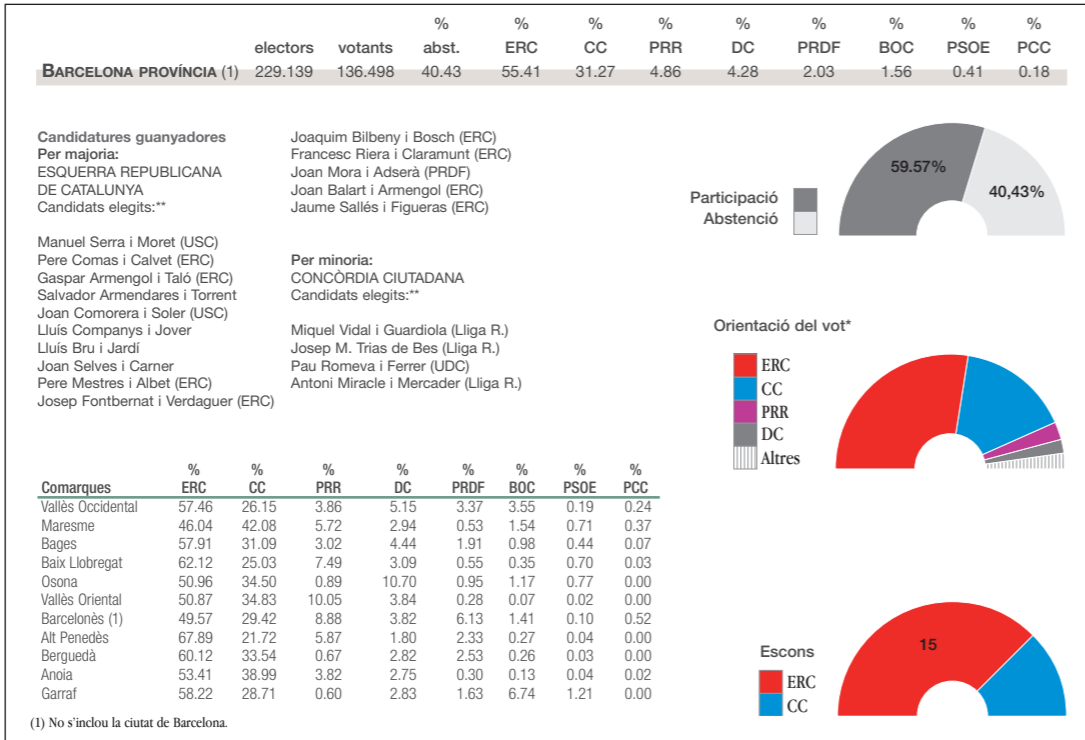

* La orientación del voto se ha calculado sobre el total de votos.
 ** El orden de los candidatos se establece de más a menos según el número de votos obtenidos.

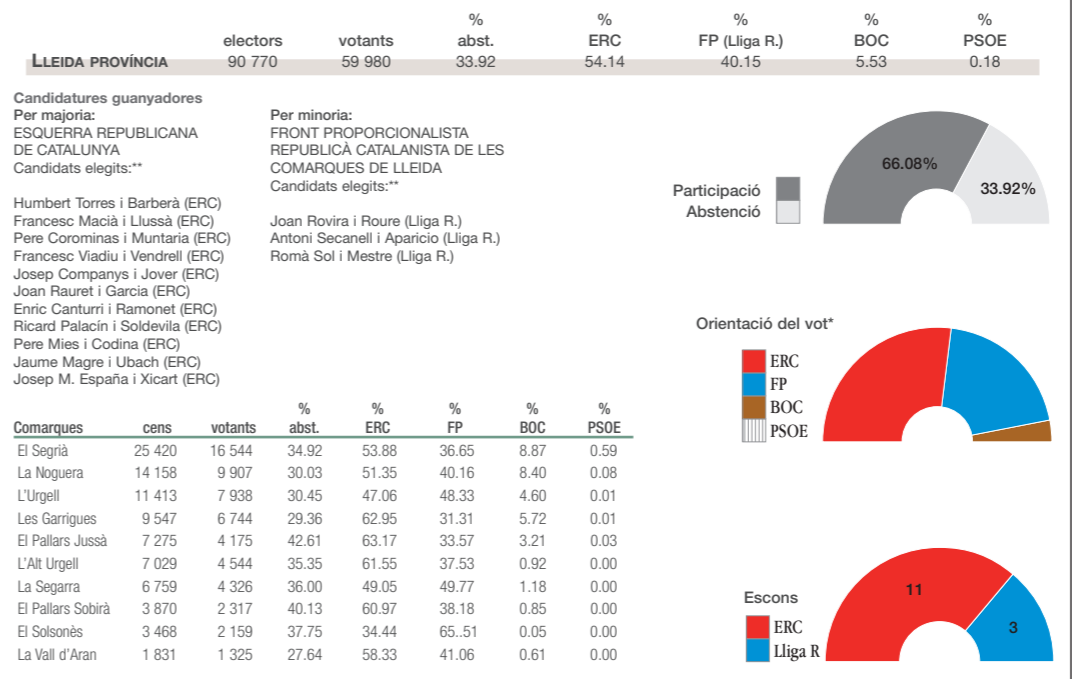
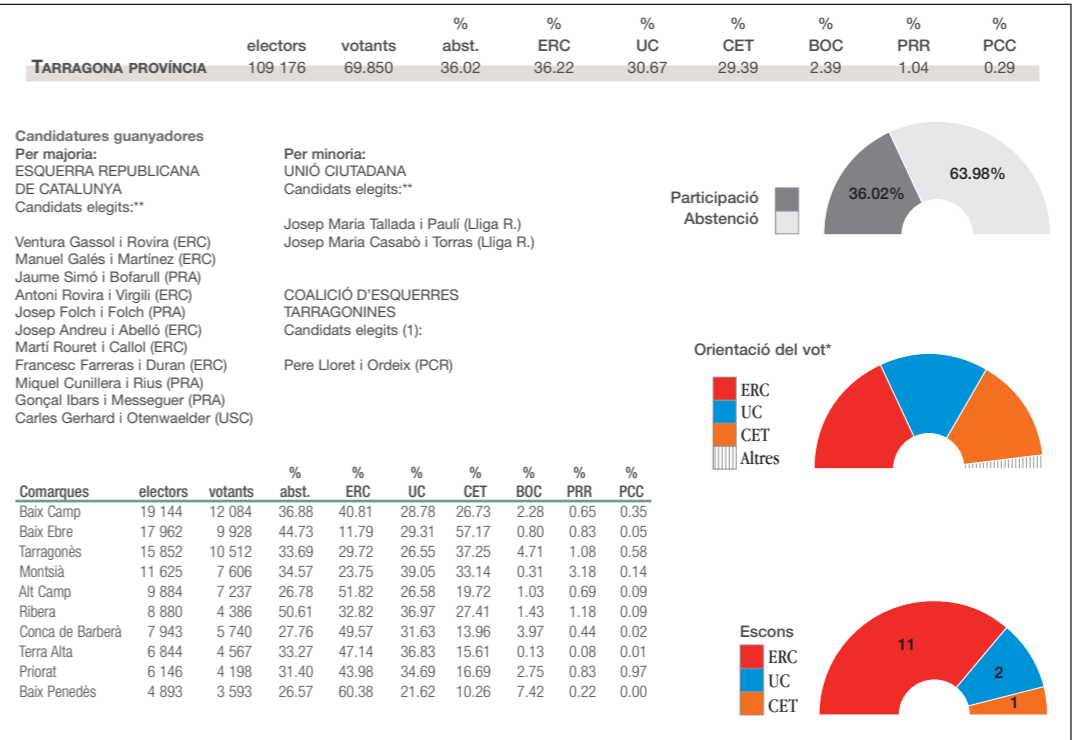
* L'orientació del vot s'ha calculat sobre el total de vots.
 ** L'ordre dels candidats s'estableix de més a menys segons el nombre de vots obtinguts.

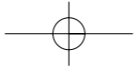
ELECCIONS AL PARLAMENT DE CATALUNYA DEL 20 DE NOVEMBRE DE 1932

* La orientación del voto se ha calculado sobre el total de votos.
** El orden de los candidatos se establece de más a menos según el número de votos obtenidos.

* L'orientació del vot s'ha calculat sobre el total de votos.
** L'ordre dels candidats s'estableix de més a menys segons el nombre de vots obtinguts.

interesante pues unió a un campesinado influido por ideas federales y libertarias con los marxistas del BOC.²

Circunscripción de Lérida

Se enfrentaron dos candidaturas de coalición, ERC (54%), que absorbió una buena parte de ACR, y la Lliga (40%), aliada a radicales, republicanos independientes, incluso a dos representantes de la sección de USC disuelta el mes de octubre de 1931 en la candidatura «Frente Proporcionalista Republicano Catalanista de las Comarcas de Lérida» (que se denominó popularmente «*samfaina*» por la mezcla heterogénea de sus componentes). A la izquierda de ERC se presentaron el BOC (5%) y una candidatura incompleta del PSOE casi no votada (0,18 %). Hubo un avance considerable de la candidatura de la Lliga, que obtuvo más del 50% local en 81 municipios desperdigados por todas las comarcas. Lérida fue la circunscripción con un planteamiento electoral más esquematizado por la lucha frontal entre ERC y la Lliga. A gran distancia se situó el BOC como único partido minoritario importante que duplicó su fuerza respecto a 1931.

LAS ELECCIONES DEL 19 DE NOVIEMBRE DE 1933: EL SUFRAGIO FEMENINO Y LA SUPUESTA ABSTENCIÓN LIBERTARIA

La agitación social entre 1931 y 1933 fue intensa y su grado de violencia aumentó a medida que pasaron los meses. La represión sistemática de la clase obrera se agravó hasta el punto de que en enero de 1932 la guardia civil mató a catorce personas en diversos lugares de España. Entonces estalló una insurrección que se extendió rápidamente por el Alt Llobregat y el Cardener; aplastada militarmente en cuatro días, sus secuelas fueron duras: tuvieron lugar más de trescientas detenciones y se deportó a ciento cinco personas, se clausuraron diversas centrales sindicales, «Solidaridad Obrera», el periódico de la CNT, fue prohibida, y el ejército ocupó Córdoba, Sevilla y Valencia. Poco después, en enero de 1933, nuevamente la guardia civil asesinó a numerosos anarquistas en Casas Viejas. Estos fueron varios antecedentes sangrientos, pero no únicos, de la crisis. Dos apelaciones al sufragio en abril y en septiembre desacreditaron al ejecutivo porque los municipios que en 1931 habían elegido a sus concejales sin votación, amparándose en el artículo 29, en las elecciones de abril de 1933 dieron el triunfo a los monárquicos, pues eran lugares dominados

Circumscripció de Lleida

Es van enfrontar dues candidatures de coalició, ERC (54%) que va absorbir una bona part de l'ACR i la Lliga (40%) aliada amb radicals, republicans independents, fins i tot, amb dos representants de la secció d'USC dissolta el mes d'octubre de 1931 en la candidatura «Front Proporcionalista Republicà Catalanista de les Comarques de Lleida» (que es va denominar popularment «*samfaina*» per la barreja heterogènia dels seus components). A l'esquerra d'ERC es van presentar el BOC (5%) i una candidatura incompleta del PSOE gairebé no votada (0,18 %). Hi va haver un avanç considerable de la candidatura de la Lliga, que va obtenir més del 50% local en 81 municipis escampats per totes les comarques. Lleida va ser la circumscripció amb un plantejament electoral més esquematitzat per la lluita frontal entre ERC i la Lliga. A gran distància es va situar el BOC com a únic partit minoritari important que va doblegar la seva força respecte a 1931 (mapa 2).

LES ELECCIONS DEL 19 DE NOVIEMBRE DE 1933: EL SUFRAGIO FEMENÍ I LA SUPOSADA ABSTENCIÓ LLIBERTÀRIA

L'agitació social entre 1931 i 1933 fou intensa i el seu grau de violència va augmentar a mesura que passaren els mesos. La repressió sistemàtica de la classe obrera es va agreujar fins al punt que la guàrdia civil al gener de 1932 matà catorze persones en diversos llocs d'Espanya. Llavors esclatà una insurrecció que es va estendre ràpidament per l'Alt Llobregat i el Cardener; esclafada militarment en quatre dies, les seves seqüeles van ser dures: es van produir més de tres-centes detencions i es deportaren cent cinc persones, es van clausurar diverses centrals sindicals, «Solidaritat Obrera», el periòdic de la CNT, fou prohibit i l'exèrcit va ocupar Còrdova, Sevilla i València. Poc després, al gener de 1933, novament la guàrdia civil va assassinar nombrosos anarquistes a Casas Viejas. Aquests van ser diversos antecedents sagnants, però no els únics de la crisi. Dues apel·lacions al sufragi a l'abril i al setembre van desacreditar l'executiu perquè els municipis que el 1931 havien elegit els seus regidors sense votació, emparant-se en l'article 29, en les eleccions d'abril de 1933 van donar el triomf als monàrquics, ja que eren llocs dominats pel conservadorisme; i el setembre d'aquest mateix any

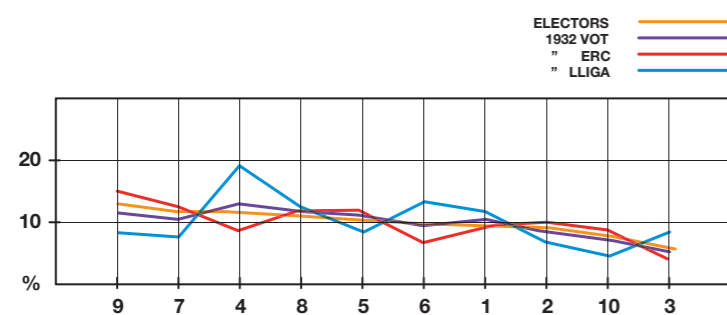

Figura 9.- Porcentajes por distritos, calculados sobre el total de la ciudad de Barcelona, del número de electores, de votantes, y de votos de ERC y de la Lliga en las elecciones legislativas al Parlamento de Cataluña.

Figura 9.- Percentatges per districtes, calculats sobre el total de la ciutat de Barcelona, del nombre d'electors, de votants, i de vots d'ERC, i de la Lliga a les eleccions legislatives al Parlament de Catalunya.

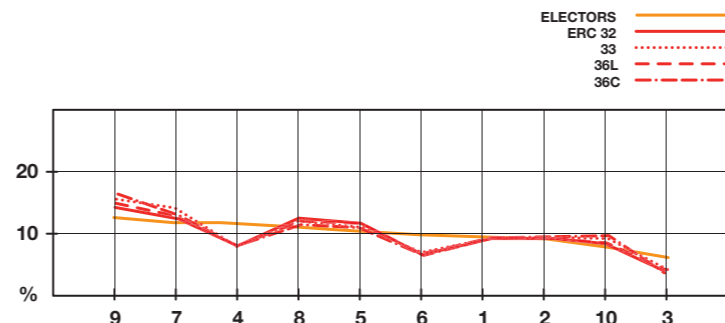

Figura 10.- Porcentajes por distritos, calculados sobre el total de la ciudad de Barcelona, del número de electores y de votos obtenidos por las candidaturas de ERC en las elecciones legislativas de 1932, 1933 y 1936, y en las de compromisarios de 1936.

Figura 10.- Percentatges per districtes, calculats sobre el total de la ciutat de Barcelona, del nombre d'electors i de vots obtinguts per les candidatures d'ERC a les eleccions legislatives de 1932, 1933 i 1936 i a les de compromissaris de 1936.

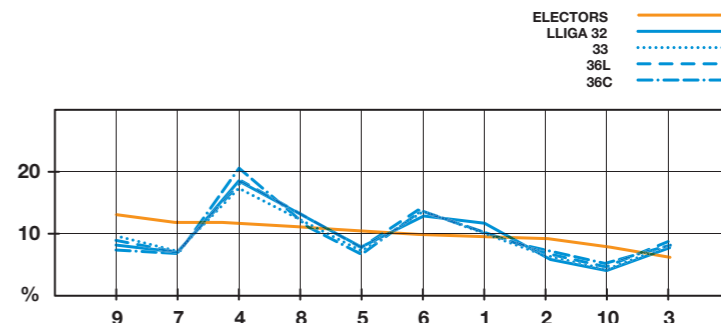

Figura 11.- Porcentajes por distritos, calculados sobre el total de la ciudad de Barcelona, del número de electores y de votos de las candidaturas de la Lliga en las elecciones legislativas de 1932, 1933 y 1936 y en las de compromisarios de 1936.

Figura 11.- Percentatges per districtes, calculats sobre el total de la ciutat de Barcelona, del nombre d'electors i de vots de les candidatures de la Lliga, a les eleccions legislatives de 1932, 1933 i 1936 i a les de compromissaris de 1936.

por el conservadurismo; y en septiembre de ese mismo año, la votación de vocales para el Tribunal de Garantías Constitucionales también le fue adversa al gobierno. Estas crisis sucesivas dieron lugar a que un gobierno de concentración sin apoyo socialista disolviera las Cortes y convocase elecciones generales para el 19 de noviembre de 1933.

La confrontación electoral en Cataluña fue distinta a la de 1931, por la ruptura del bloque republicano. La escisión de ERC del Partit Nacionalista Republicà d'Esquerres fue decisiva porque el PNRE formó con Acció Catalana una candidatura denominada Coalició d'Esquerres en Barcelona ciudad y provincia, y porque en Tarragona se formó otra candidatura parecida. La orientación del voto fue mayoritariamente reformista (57%), pero la Lliga consiguió los escaños de la mayoría en Barcelona ciudad, Tarragona y Lérida, de manera que Lliga y ERC tuvieron respectivamente en el Parlamento español 22 y 17 diputados.

La victoria conservadora en Barcelona ciudad tuvo un relieve extraordinario, por el número de escaños que suponía y porque se consiguió a pesar de la mayoría de obreros, jornaleros y peones que vivían en la ciudad. Con tan sólo el 37% del voto ciudadano y con la impagable providencia de la ruptura del blo-

que republicano, la Lliga pudo evitar la segunda vuelta prevista por la ley gracias a orientar el *panachage* de sus militantes. En Tarragona, la victoria conservadora también fue el resultado de la ruptura del bloque republicano, y en Lérida, la fuerza de unos y otros fue tan similar que la atribución de escaños habría cambiado si unos centenares de electores o de electoras hubiesen votado ERC, en vez de BOC o Lliga.

Los temas más controvertidos de estas elecciones fueron el sufragio femenino y la pretendida abstención libertaria. En España, por primera vez, más de seis millones de electoras pudieron votar. Tanto la derecha como la izquierda atribuyeron el triunfo conservador a su comportamiento y a la abstención de los cenetistas. «El mundo se perdió por una mujer»,³ sollozó la izquierda mientras subrayaba el error de no haberle concedido el sufragio restringido y señalaba a Clara Campoamor como única responsable, porque su empuje había hecho triunfar el derecho femenino al sufragio; sin su entusiasmo se le habría concedido de forma restringida y «ahora no se estaría lamentando».⁴ Para los conservadores, el comportamiento de las mujeres fue ejemplar: «¡Segura de ella misma y del valor de su derecho, la mujer va a ejercerlo con diligencia y decisión como si lo disfrutara de tiempo ha!

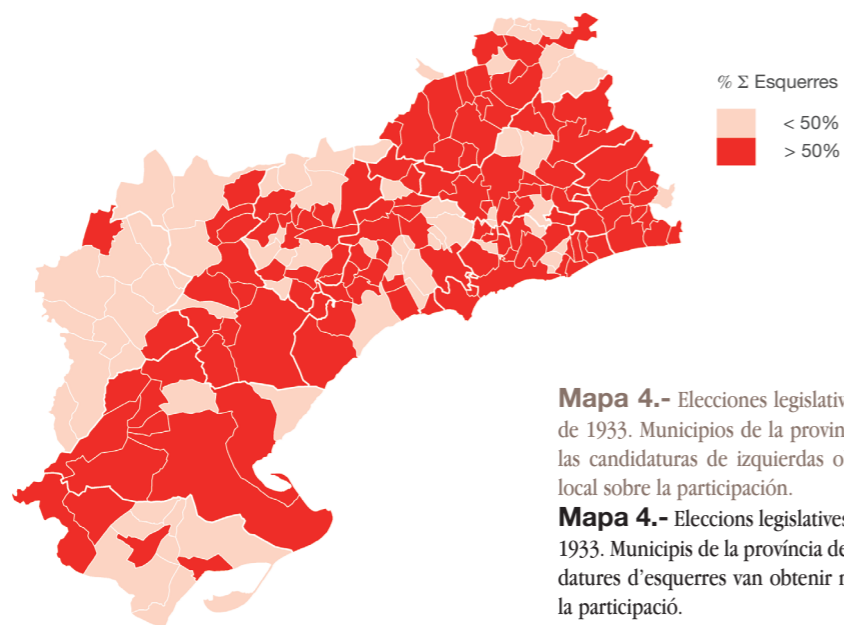
la votación de vocales per al Tribunal de Garanties Constitucionals també va ser adversa al govern. Aquestes crisis successives van conduir al fet que un govern de concentració sense suport socialista dissolgués les Corts i convoqués eleccions generals per al 19 de novembre de 1933.

La confrontació electoral a Catalunya va ser diferent de la de 1931 per la ruptura del bloc republicà. L'escissió d'ERC del Partit Nacionalista Republicà d'Esquerres va ser decisiva perquè el PNRE va formar amb Acció Catalana una candidatura denominada Coalició d'Esquerres a Barcelona ciutat i província, i perquè a Tarragona es va formar una altra candidatura semblant. L'orientació del vot va ser majoritàriament reformista (57%), però la Lliga va aconseguir els escons de la majoria a Barcelona ciutat, Tarragona i Lleida, de manera que Lliga i ERC van tenir respectivament en el parlament espanyol 22 i 17 diputats.

La victòria conservadora a Barcelona ciutat va tenir un relleu extraordinari, pel nombre d'escons que suposava i perquè es va aconseguir a pesar de la majoria d'obrers, jornalers i peons que vivien a la ciutat. Amb només el 37% del vot ciutadà i amb la impagable providència de la ruptura del bloc republicà, la Lliga va poder evitar la segona volta prevista per la

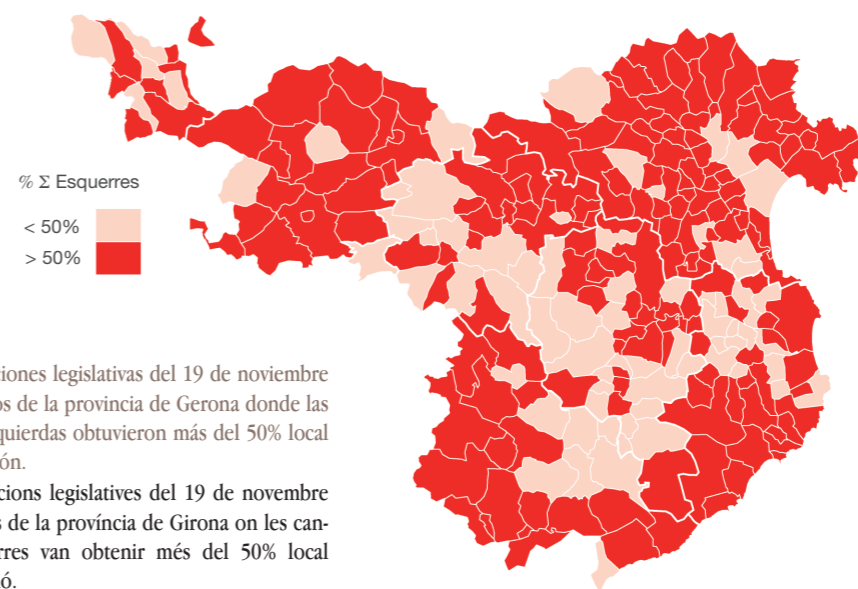
lleï gràcies a orientar el *panachage* dels seus militants. A Tarragona, la victòria conservadora també va ser el resultat de la ruptura del bloc republicà i, a Lleida la força dels uns i dels altres va ser tan similar que l'atribució d'escons hauria canviat si uns centenars d'electors o d'electores haguessin votat ERC, en comptes de BOC o Lliga.

Els temes més controvertits d'aquestes eleccions van ser el sufragi femení i la pretesa abstenció llibertària. A Espanya, per primera vegada, més de sis milions d'electores van poder votar. Tant la dreta com l'esquerra van atribuir el triomf conservador al seu comportament i a l'abstenció dels cenetistes. «El món es va perdre per una dona»,³ va sanglotar l'esquerra mentre subratllava l'error de no haver-li concedit el sufragi restringit i assenyalava Clara Campoamor com a única responsable, perquè la seva embranzida havia fet triomfar el dret femení al sufragi; sense el seu entusiasme se li hauria concedit de forma restringida i «ara no estaria lamentant-se».⁴ Per als conservadors el comportament de les dones va ser exemplar: «Segura d'ella mateixa i del valor del seu dret, la dona va exercir-lo amb diligència i decisió com si en gaudís des de feia temps! A la dona li correspon en primer terme el resultat brillantíssim a tot Espanya per causa de la reli-

Mapa 4.- Elecciones legislativas del 19 de noviembre de 1933. Municipios de la provincia de Tarragona donde las candidaturas de izquierdas obtuvieron más del 50% local sobre la participación.

Mapa 4.- Eleccions legislatives del 19 de novembre de 1933. Municipis de la província de Tarragona on les candidatures d'esquerres van obtenir més del 50% local sobre la participació.

Mapa 5.- Elecciones legislativas del 19 de noviembre de 1933. Municipios de la provincia de Girona donde las candidaturas de izquierdas obtuvieron más del 50% local sobre la participación.

Mapa 5.- Eleccions legislatives del 19 de novembre de 1933. Municipis de la província de Girona on les candidatures d'esquerres van obtenir més del 50% local sobre la participació.

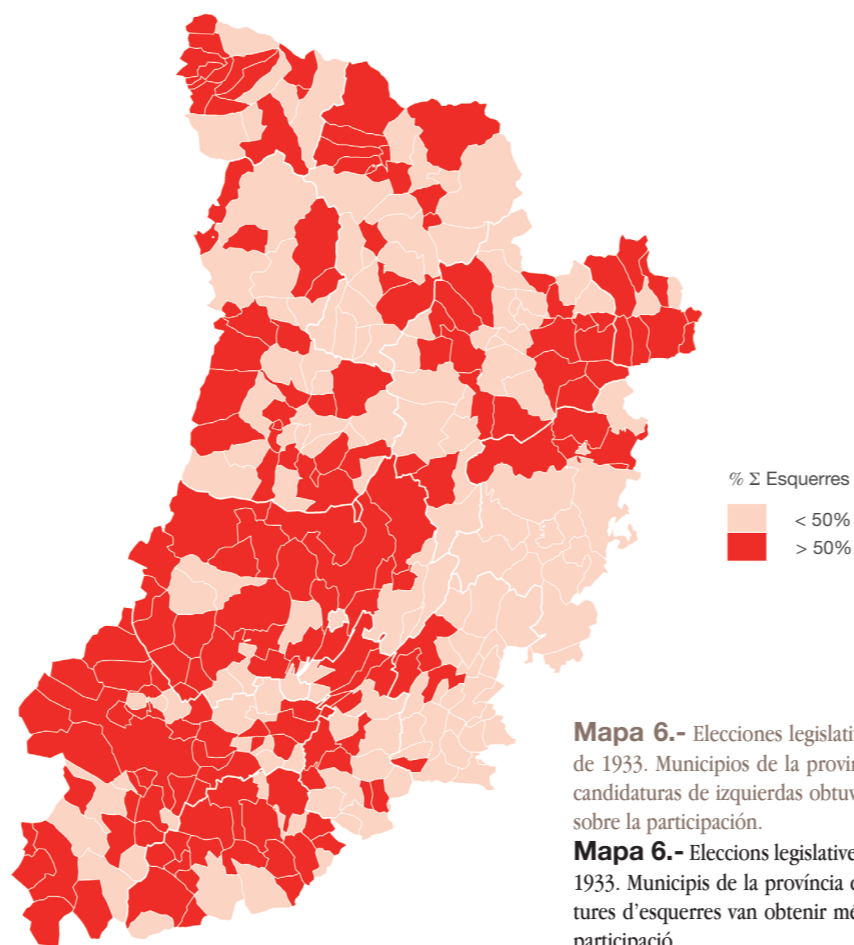
A la mujer le corresponde en primer término el resultado brillantísimo en toda España por causa de la religión, de la familia y de todo aquello que constituye la esencia y la base de la paz social». Estas acusaciones o alabanzas ponen de relieve la manipulación histórica de la que son objeto las mujeres; porque la victoria conservadora se debió al voto de los hombres y de las mujeres y porque su causa fundamental fue la división de los partidos reformistas republicanos.

En Cataluña, en 1933 se participó 3 puntos más que en 1932 cuando el sufragio sólo era masculino, por lo que el resultado inmediato de la introducción del sufragio femenino significó un aumento de la participación catalana global, que ciertamente pudo deberse a que las elecciones de 1933 interesaron más. No obstante, este aumento también puede interpretarse porque al serles concedido el sufragio a las mujeres, la reacción de los hombres fue una participación más activa. Probablemente las dos hipótesis son válidas y ambas ayudan a comprender la participación catalana en 1933.

Si en vez de considerar al electorado catalán globalmente, lo analizamos por circunscripciones, la participación adquiere otra dimensión. De 1932 a 1933 aumentó en Barcelona ciudad 7 puntos, en Barcelona provincia 6 y en Tarragona 2, pero disminuyó 5 en Gerona y otros 5 en Lérida. Estos cambios pudieron deberse a planteamientos diferentes de la lucha electoral, o se pueden atribuir a la concesión del voto a las mujeres, que representaban, como mínimo, un 50% del censo electoral. Las mujeres, como explicaremos más adelante, tendieron a participar unos 10 puntos menos que los hombres, y menos todavía las que residían en pueblos más pequeños. Por este motivo, en Barcelona ciudad o provincia y en Tarragona, en donde el electorado residía mayoritariamente en núcleos de población grandes, las mujeres participaron más y en las circunscripciones con mucha población rural, menos. Ello explica que las correlaciones de la participación con el tamaño del censo sean positivas a partir de 1933, porque las mujeres participaron más en las ciudades.

Otra forma de aproximarse a la manera de participar de las mujeres y de los hombres es observar las tendencias que adoptaron; averiguar, por ejemplo, si en los lugares donde las mujeres participaron mucho, los hombres participaron menos, o si participaron por un igual. En Gerona no hay duda: las mujeres y los hombres durante la República acudieron a

las urnas con igual intensidad, no sólo en una consulta sino siempre, de tal manera que las curvas que representan su participación se superponen casi exactamente, aunque las mujeres participaron siempre unos puntos menos. En otras palabras: las mujeres y los hombres, fuera cual fuese su residencia, tendieron a participar de manera equiparable, de modo que donde las mujeres participaron más, los hombres también participaron más. Este hecho nos explica el significado de los índices de correlación entre los porcentajes de participación de 1932 y de 1933; son positivos porque las pautas de la participación no cambiaron como consecuencia de la incorporación del sufragio femenino.

gió, de la familia i de tot allò que constitueix l'essència i la base de la pau social». Aquestes acusacions o lloances posen en relleu la manipulació històrica de la qual són objecte les dones; perquè la victòria conservadora es va deure al vot dels homes i de les dones i la seva causa fonamental fou la divisió dels partits reformistes republicans.

A Catalunya el 1933 es va participar 3 punts més que el 1932 quan el sufragi només era masculí, per la qual cosa el resultat immediat de la introducció del sufragi femení va significar un augment de la participació catalana global, que certament va poder deure's al fet que les eleccions de 1933 van interessar més. Això no obstant, aquest augment també pot

interpretar-se perquè en ser concedit el sufragi a les dones, la reacció dels homes va ser una participació més activa. Probablement les dues hipòtesis són vàlides i ambdues ajuden a comprendre la participació catalana el 1933.

Si en comptes de considerar l'electorat català globalment l'analitzem per circumscripcions, la participació adquireix una altra dimensió. De 1932 a 1933 va augmentar a Barcelona ciutat 7 punts, a Barcelona província 6 i a Tarragona 2, però va disminuir 5 punts a Girona i altres 5 a Lleida. Aquests canvis poden ser deguts a plantejaments diferents de la lluita electoral, o es poden atribuir a la concessió del vot a les dones que representaven, com a mínim, un 50% del cens electoral. Les dones, com explicarem més endavant, van tendir a participar uns 10 punts menys que els homes, i menys si residien en pobles més petits. Per aquest motiu, a Barcelona ciutat o província i a Tarragona on l'electorat residia majoritàriament en nuclis de població grans, les dones van participar més i a les circumscripcions amb molta població rural, menys. Això explica que les correlacions de la participació amb la grandària del cens siguin positives a partir de 1933, perquè les dones van participar més a les ciutats.

Una altra forma d'aproximar-se a la manera de participar de les dones i dels homes és observar les tendències que van adoptar; esbrinar, per exemple, si als llocs on les dones van participar molt, els homes van participar menys, o si van participar per un igual. A Girona no hi ha dubte: les dones i els homes durant la República van acudir a les urnes amb igual intensitat, no només en una consulta sinó sempre, de tal manera que les corbes que representen la seva participació se superposen gairebé exactament, encara que les dones van participar sempre uns punts menys. En altres paraules, les dones i els homes, fos quina fos la seva residència, van tendir a participar de forma equiparable, de manera que on les dones van participar més, els homes també van participar més. Aquest fet ens explica el significat dels índexs de correlació entre els percentatges de participació de 1932 i de 1933; són positius perquè les pautes de la participació no van canviar com a resultat de la incorporació del sufragi femení.

El 1933 a Catalunya van participar un poc més d'un milió d'electors, i com al cens hi havia més dones que

En 1933, en Cataluña participó algo más de un millón de electores, y como en el censo había más mujeres que hombres y las mujeres participaron unos puntos menos, estimamos que debieron de participar unas cuatrocientas setenta mil mujeres. Por otra parte, unos cuatrocientos cuarenta y cinco mil electores (hombres y mujeres) votaron a la derecha y como es lógico, la mayoría de hombres que votaron a la Lliga o a los tradicionalistas en 1932, continuaron optando por las mismas alternativas en 1933.

Una vez más, el índice de correlación ha ayudado a verificar la hipótesis de que la orientación del voto de las mujeres fuese similar a la de los hombres, porque las correlaciones de todas las candidaturas, ERC, Lliga, PRR o BOC, son siempre positivas y elevadas entre las elecciones de 1932 y de 1933, pues los municipios mantuvieron pautas parecidas. Es decir, los municipios que en 1932 tendieron a votar mayoritariamente a la derecha también lo hicieron en 1933 y los municipios que en 1932 votaron mayoritariamente a la izquierda le fueron fieles en 1933. De manera que los índices de correlación han aclarado lo que ya era sensato pensar a través de las cifras absolutas; que el 57% de los votos de la izquierda reformista no podían ser sólo votos de hombres, lo cual habría supuesto, ni más ni menos, una sociedad dividida no por clases sociales sino por sexos con alternativas distintas, una sociedad con los hombres a favor de la reforma y las mujeres por la reacción conservadora. Esta interpretación absurda sobre el voto reaccionario de las mujeres ha prevalecido porque no se analizan los resultados electorales y decididamente no se comprenden, y porque se privilegian interpretaciones denigrantes para las mujeres, a quienes se considera sin criterio propio, manipuladas por la Iglesia y a favor de un sistema social que no permite su emancipación. La única cosa cierta es que hubo mujeres que fueron religiosas y otras que no lo fueron, mujeres que se inclinaron por la izquierda y otras por la derecha y mujeres que se abstuvieron. No obstante, todas estuvieron siempre ausentes de las candidaturas, y eso sí que fue crucial desde el punto de vista político y social.

En Cataluña, la fuerza del conservadurismo o del reformismo fue muy similar en 1933 y en 1936, lo que sin duda alguna ha atizado la controversia sobre

el significado de la abstención y del voto anarcosindicalista. Se suele afirmar que en noviembre de 1933, la abstención de la CNT fue masiva y por sus supuestas connotaciones de clase ayuda a justificar, juntamente con el voto de las mujeres, el triunfo conservador.⁶ Desde 1933, los anarquistas han sido el chivo expiatorio de los vaivenes electorales, especialmente en obras de gran difusión.⁷ Es posible que los cenetistas participaran menos por convicción ideológica, pero seguramente también porque eran obreros, y estos solían participar menos en todos los países. No obstante, el perfil de la participación cenetista se confundía con el perfil de la mayoría, y en ningún caso su abstención estuvo relacionada con el resultado del escrutinio.

El mito de la abstención libertaria surgió por una serie de razones e intereses.⁸ Por una parte beneficiaba a la derecha, que pudo justificar más fácilmente la asunción de la defensa del orden social contra un radicalismo revolucionario antidemocrático, mayoritario y abstencionista; por otra parte justificaba a los partidos de clase porque le atribuían derrotas sucesivas sin discernir otras causas y, claro está, la gran beneficiaria fue la propia CNT porque al «apropiarse» de toda la abstención, llegó a ser indiscutiblemente la mayor fuerza política y la más temible del país. El sindicato mayoritario de inspiración anarcosindicalista era desfavorable al sistema de partidos y se opuso formalmente a ellos; no obstante, sus afiliados acudían sistemáticamente a las urnas. Esta es una contradicción que subraya la no validez para las mayorías del abstencionismo como alternativa a los partidos políticos y pone de relieve la distancia entre la ideología de los líderes y la realidad de una clase obrera que concurrió a las urnas.

Circunscripción de Barcelona ciudad y municipios agregados*

La Lliga se presentó como rival de ERC y consiguió impedir la segunda vuelta por su apoyo a Lluís Companys, el cual obtuvo el 40% de votos exigido por la ley. Este triunfo de la Lliga (37%), que consiguió todos los escaños de la mayoría, políticamente es lo más importante de estas elecciones y se explica por la dispersión de votos entre Esquerra Republicana (36%) y Coalició d'Esquerres Catalanes (9%),

* Los municipios agregados son Badalona, San Adrián del Besós y Santa Coloma de Gramenet.

homes i les dones van participar uns punts menys, estimem que devien participar unes quatre-centes setanta mil dones. D'altra banda, uns quatre-cents quaranta-cinc mil electors (homes i dones) van votar la dreta i, com és lògic, la majoria d'homes que van votar la Lliga o els tradicionalistes el 1932, van continuar optant per les mateixes alternatives el 1933.

Una vegada més, l'índex de correlació ha ajudat a verificar la hipòtesi que l'orientació del vot de les dones fou similar a la dels homes, perquè les correlacions de totes les candidatures ERC, Lliga, PRR o BOC són sempre positives i elevades entre les eleccions de 1932 i de 1933, ja que els municipis van mantenir pautes semblants. És a dir, els municipis que, el 1932, van tendir a votar majoritàriament la dreta també ho van fer el 1933 i els municipis que el 1932 van votar majoritàriament l'esquerra li foren fidels el 1933. De manera que els índexs de correlació han aclarit el que ja era assenyat pensar a través de les xifres absolutes; que el 57% dels vots de l'esquerra reformista no podien ser només vots d'homes, cosa que hauria suposat, ni més ni menys, una societat dividida no per classes socials sinó per sexes amb alternatives distintes, una societat amb els homes a favor de la reforma i les dones per la reacció conservadora.

Aquesta interpretació absurda sobre el vot reaccionari de les dones ha prevalgut perquè no s'analitzen els resultats electorals i decididament no es comprenen, i perquè es privilegien interpretacions denigrantes per a les dones, considerant que no tenen criteri propi, són manipulades per l'Església i estan a favor d'un sistema social que no els permet emancipar-se. L'única cosa certa és que hi havia dones que eren religioses i altres que no ho eren, dones que es van inclinar per l'esquerra i altres per la dreta i dones que es van abstenir. Tanmateix, totes van estar sempre absents de les candidatures i això sí que fou crucial des del punt de vista polític i social.

A Catalunya, la força del conservadorisme o del reformisme el 1933 i el 1936 va ser molt similar, fet que sens dubte ha atiat la controvèrsia sobre el significat de l'abstenció i del vot anarcosindicalista. Se sol afirmar que al novembre de 1933, l'abstenció de la CNT va ser massiva i per les seves suposades connotacions de classe ajuda a justificar, juntament amb el

* Els municipis agregats són Badalona, Sant Adrià de Besòs i Santa Coloma de Gramenet.

vot de les dones, el triomf conservador.⁶ Des de 1933 els anarquistes han estat el boc expiatori dels vaivenes electorals especialment en obres de gran difusió.⁷ És possible que els cenetistes participessin menys per convicció ideològica, però segurament també perquè eren obrers que solien participar menys en tots els països. No obstant això, el perfil de la participació cenetista es confonia amb el perfil de la majoria i en cap cas la seva abstenció no va estar relacionada amb el resultat de l'escrutini.

El mite de l'abstenció llibertària sorgí per una sèrie de raons i interessos.⁸ D'una banda beneficiava la dreta, que va poder justificar més fàcilment l'assumpció de la defensa de l'ordre social contra un radicalisme revolucionari antidemocràtic, majoritari i abstencionista; d'altra banda justificava els partits de classe perquè li atribuïen derrotes successives sense discernir altres causes i, és clar, la gran beneficiària va ser la CNT mateixa perquè en «apropiar-se» de tota l'abstenció, arribà a ser indiscutiblement la major força política i la més temible del país. El sindicat majoritari d'inspiració anarcosindicalista era desfavorable al sistema de partits i es va oposar formalment a ells; això no obstant, els seus afiliats acudien sistemàticament a les urnes. Aquesta és una contradicció que subratlla la no validesa per a les majories de l'abstencionisme com alternativa als partits polítics i posa en relleu la distància entre la ideologia dels líders i la realitat d'una classe obrera que va acudir a les urnes.

Circumscripció de Barcelona ciutat i municipis agregats*

La Lliga es va presentar com a rival d'ERC i aconseguí impedir la segona volta pel seu suport a Lluís Companys, el qual obtingué el 40% de vots exigits per la llei. Aquest triomf de la Lliga (37%), que va aconseguir tots els escons de la majoria, políticament és el més important d'aquestes eleccions i s'explica per la dispersió de vots entre Esquerra Republicana (36%) i Coalició d'Esquerres Catalanes (9%), i per la genialitat de la Lliga per impedir el *ballotage*. Van destacar també els resultats del PRR (11%) i del Bloc Nacional de Dretes (5%). Les alternatives d'extrema esquerra juntes no van assolir el 3%. A Barcelona ciutat no

y por la genialidad de la Lliga para impedir el *ballotage*. Destacaron también los resultados del PRR (11%) y del Bloque Nacional de Derechas (5%). Las alternativas de extrema izquierda juntas no lograron el 3%. En Barcelona ciudad no disponemos de los resultados por distrito o secciones por falta de datos, pero *La Veu de Catalunya* del 25 de noviembre de 1933 publicó el número de votos obtenidos en cada distrito por las candidaturas de la Lliga y de ERC, sin precisar el número de votantes ni los votos conseguidos por otras candidaturas, y sólo hemos podido calcular los porcentajes sobre el total de la ciudad. El resultado ha confirmado el reparto geográfico del voto según las tendencias de las elecciones legislativas de 1931 y de 1932. Para tener un punto de comparación, hemos estudiado también los porcentajes absolutos conseguidos por la Lliga y ERC en las legislativas de 1932 y de 1936 y en las elecciones de compromisarios de 1936 y, una vez más, se ha demostra-

do la extraordinaria estabilidad del voto: los resultados son tan idénticos que es difícil trazar las curvas que los representan, y aunque la participación osciló más de 30 puntos, los partidos obtuvieron el mismo porcentaje ciudadano en cada distrito (figuras 10 y 11). En Barcelona, independientemente del tipo de consulta electoral, los electores de ERC o de la Lliga, se abstuvieron en porcentajes similares.

Circunscripción de Barcelona provincia

ERC mantuvo la hegemonía (48%), porque Coalició d'Esquerres (3%), PRR (3%) o las alternativas comunistas (1%) apenas obtuvieron sufragios. La Lliga, aliada a los tradicionalistas, alcanzó el límite de sus posibilidades en la circunscripción (45%) y pasó a dominar amplias zonas, posiblemente siguiendo las tendencias de 1932 que reencontraremos en 1936. No obstante, como no disponemos de los resultados detallados por municipios, resulta difícil precisar.

disposem dels resultats per districte o seccions per falta de dades, però *La Veu de Catalunya* del 25 de novembre de 1933 va publicar el nombre de vots obtinguts en cada districte per les candidatures de la Lliga i d'ERC, sense precisar el nombre de votants ni els vots aconseguits per altres candidatures, i només hem pogut calcular els percentatges sobre el total de la ciutat. El resultat ha confirmat el repartiment geogràfic del vot segons les tendències de les eleccions legislatives de 1931 i de 1932. Per tenir un punt de comparança, hem estudiat també els percentatges absoluts aconseguits per la Lliga i ERC a les legislatives de 1932 i de 1936 i a les eleccions de Compromissaris de 1936 i, una vegada més, s'ha demostrat l'extraordinària estabilitat del vot: els resultats són tan idèntics que és difícil traçar les corbes que els representen i encara que la participació va oscil·lar més de 30 punts, els partits van obtenir el mateix percentatge ciutadà a cada dis-

trictre (figures 10 i 11). A Barcelona, independentment del tipus de consulta electoral, els electors d'ERC o de la Lliga es van abstenir en percentatges similars.

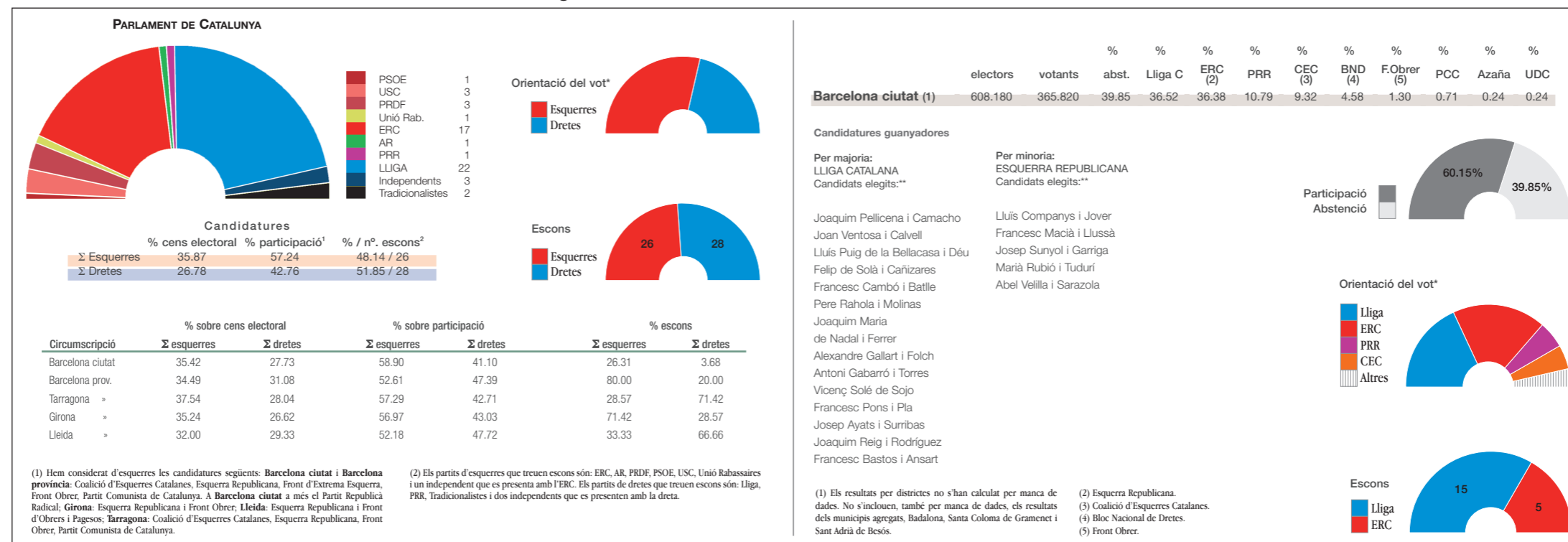
Circumscripció de Barcelona província

ERC va mantenir l'hegemonia (48%) perquè Coalició d'Esquerres (3%), PRR (3%) o les alternatives comunistes (1%) a penes van obtenir sufragis. La Lliga Catalana aliada als tradicionalistes va arribar al límit de les seves possibilitats a la circumscripció (45%) i va passar a dominar àmplies zones, possiblement seguint les tendències de 1932 que retrobarem el 1936. Tanmateix, com que no disposem dels resultats detallats per municipis, és difícil de precisar.

Circumscripció de Tarragona

L'equilibri de 1932 entre tres forces majoritàries es va trencar a favor de la dreta. La candidatura Unió

Figura 12.- ELECCIONS LEGISLATIVES DEL 19 DE NOVEMBRE DE 1933

* La orientación del voto se ha calculado sobre el total de votos.

** El orden de los candidatos se establece de más a menos según el número de votos obtenidos.

* L'orientació del vot s'ha calculat sobre el total de vots.

** L'ordre dels candidats s'estableix de més a menys segons el nombre de vots obtinguts.

ELECCIONES LEGISLATIVAS DEL 19 DE NOVIEMBRE DE 1933

	electors	votants	% abstenció	% ERC	% DC	% CEC	% PRR	% FO (2)	% PCC	% Azaña
BARCELONA PROVÍNCIA (1)	448 368	293 994	65.57	48.44	44.49	3.32	2.62	0.82	0.22	0.09

Candidatures guanyadores
Per majoria: ESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA
Candidats elegits:**
Josep Tomàs i Piera, Josep Calvet i Mora (Unió de Rabassaires), Francesc Senyal i Ferrer, Josep A. Trabal i Sans, Joan Ventosa i Roig, Josep Grau Jassans, Jaume Comas i Jo, Felip Barjau i Riera (USC), Domènec Palet i Barba, Amadeu Aragay i Daví, Jaume Agudé i Miró, Joan Ferrer i Navarro

Per majoria: DEFENSA CIUTADANA
Candidats elegits:**
Josep Maria Trias de Bes (Lliga C.), Miquel Vidal i Guardiola (Lliga C.), Francesc Salvans i Armengol (Lliga C.)

Participació
Abstenció: 65.57%, Participació: 34.43%

Orientació del vot*
ERC, DC, CC, Altres

Escons
ERC: 12, DC: 3

(1) No s'inclou la circumscripció de Barcelona ciutat amb els tres municipis agregats: Badalona, Santa Coloma de Gramenet i Sant Adrià de Besòs. Els resultats per comarques no s'han calculat per manca de dades.
(2) Front Obrer.

	electors	votants	% abstencions	% ERC	% Lliga	% DA (1)	% FO (2)	% PRR
GIRONA PROVÍNCIA	195 826	121 137	38.14	52.79	34.69	6.88	4.28	1.36

Candidatures guanyadores
Per majoria: ESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA
Candidats elegits:**
Manuel Serra i Moret (USC), Josep Sagrera i Corominas (ERC), Miquel Santaló i Parvorell (ERC), Melcior Marial i Mundet (PRDF), Josep Mascort i Ribot (ERC)

Per minoria: LLIGA CATALANA
Candidats elegits:**
Joan Estelrich i Artigues (Lliga C.), Carles Badia i Malagrida (Lliga C.)

Participació
Abstenció: 61.86%, Participació: 34.14%

Orientació del vot*
ERC, Lliga, DA, FO, PRR

Escons
ERC: 5, Lliga: 2

Comarques	electors	votants	% abst.	% ERC	% Lliga	% DA	% FO	% PRR
Gironès	42 293	27 007	36.14	45.19	33.74	14.68	5.10	1.17
Alt Empordà	40 894	24 996	38.88	60.16	29.73	3.28	4.44	1.77
Baix Empordà	37 262	23 915	35.82	57.52	32.47	2.94	5.47	1.44
La Selva	28 746	17 189	40.20	46.77	44.15	4.41	2.55	2.05
Garrotxa	24 929	14 545	41.65	49.19	35.90	11.81	2.55	0.25
Ripollès	17 626	11 075	37.17	57.96	35.63	1.53	4.00	0.09
Cerdanya	4 076	2 405	41.00	57.05	40.09	2.16	0.45	1.16

* La orientación del voto se ha calculado sobre el total de votos.
** El orden de los candidatos se establece de más a menos según el número de votos obtenidos.

	electors	votants	% abstencions	% blancs i nuls	% UC	% ER	% CEC	% FO (1)	% PCC
TARRAGONA PROVÍNCIA	217 594	142 806	34.37	0.15	42.56	34.56	21.44	0.99	0.30

Candidatures guanyadores
Per majoria: UNIÓN CIUTADANA
Candidats elegits:**
Josep M. Casabó i Torras (Lliga C.), Gaietà Vilella i Puig (Independent), Josep Mullerat i Soldevila (Lliga C.), Joaquim Bau i Nolla (Tradicionalista), Joan Palau i Mayor (PRR)

Per minoria: ESQUERRA REPUBLICANA
Candidats elegits:**
Amós Ruiz Lecina (PSOE), Daniel Mangrané i Escardo (ERC)

Participació
Abstenció: 65.63%, Participació: 34.37%

Orientació del vot*
UC, ERC, CEC, Altres

Escons
UC: 5, ERC: 2

(1) Front Obrer.

Comarques	electors	votants	% abst.	% blancs i nuls	% UC	% ERC	% CCE	% FO	% PCC
Baix Camp	37 570	25 589	31.89	0.15	40.29	32.00	26.34	0.80	0.41
Baix Ebre	34 451	22 538	34.58	0.06	39.27	16.81	43.70	0.01	0.15
Tarragonès	29 942	22 227	25.76	0.18	38.44	33.81	25.48	1.62	0.47
Montsià	25 335	15 113	40.35	0.01	57.13	28.16	14.69	0.01	0.00
Alt Camp	20 325	14 529	28.52	0.10	38.96	50.80	8.91	1.14	0.10
Ribera	17 974	9 568	46.74	0.07	44.15	36.76	18.59	0.13	0.30
Conca Barberà	15 796	9 965	36.51	0.42	38.03	50.73	8.85	1.94	0.01
Terra Alta	13 502	7 947	41.14	0.01	57.92	31.40	10.59	0.00	0.07
Priorat	12 240	8 073	34.04	0.18	45.98	40.50	10.94	0.22	1.79
Baix Penedès	10 459	7 254	30.64	0.55	33.67	53.11	6.37	6.29	0.00

	electors	votants	% abstencions	% UD	% ER	% FOP (1)
LLEIDA PROVÍNCIA	181 544	111 340	38.67	48.02	47.23	4.75

Candidatures guanyadores
Per majoria: UNIÓN DE DRETES
Candidats elegits:**
Manuel Florensa i Farre (Lliga C.), Lluís G. Pinyol i Agulló (Lliga C.), Lluís Massot i Balaguer (Lliga C.), Casimir Sengenís i Bertrand (Tradicionalista)

Per minoria: ESQUERRA REPUBLICANA
Candidats elegits:**
Lluís Bello Trompeta (AR), Epifani Bellí Castiel (ERC)

Participació
Abstenció: 61.33%, Participació: 38.67%

Orientació del vot*
UD, ERC, FOP

Escons
UD: 4, ERC: 2

(1) Front Obrer i Pagesos.

Comarques	electors	votants	% abstenció	% UD	% ERC	% FOP
El Segrià	51 342	36 21	39.33	50.90	9.77	
La Noguera	29 358	38.84	46.48	47.00	6.52	
L'Urgell	23 628	36.17	53.82	44.32	1.86	
Les Garrigues	19 576	35.66	44.64	52.00	3.36	
El Pallars Jussà	14 811	58.51	46.39	52.98	0.63	
L'Alt Urgell	14 296	48.27	49.94	49.73	0.32	
La Segarra	12 712	36.10	60.94	38.20	0.86	
El Pallars Sobirà	7 275	50.51	60.96	38.71	0.33	
El Solsonès	6 561	45.01	73.59	26.35	0.06	
La Vall d'Aran	3 700	49.22	43.43	55.51	1.06	

* L'orientació del vot s'ha calculat sobre el total de votos.
** L'ordre dels candidats s'estableix de més a menys segons el nombre de vots obtinguts.

Circunscripción de Tarragona

El equilibrio de 1932 entre tres fuerzas mayoritarias se rompió a favor de la derecha. La candidatura Unió Ciutadana liderada por una Lliga aliada a los tradicionalistas, los liberales y el PRR alcanzó el límite de las posibilidades del conservadurismo durante la República (43%). Pero su triunfo se debió a la escisión del bloque republicano en una candidatura de ERC (35%) que incluyó a un socialista y la candidatura de centro Coalició d'Esquerres Tarragonines (21%) formada por el PRRS, ACR y AR. Más a la izquierda, se presentaron el Front Obrer (BOC y PSOE) y el PCC sin apenas votos (1.29%). Tarragona es un ejemplo de cómo la ley electoral forzó la bipolaridad circunscriptiva y tendió a eliminar el centro que, a pesar de conseguir un escaño en 1932, en 1933 disminuyó sus porcentajes y pasó de una posición en que buscaba aliados a otra en que era aliado. La derecha conseguía los escaños de la mayoría y Coalició d'Esquerres retrocedió 7 puntos respecto a 1932. ERC retrocedió 2 puntos, pero obtuvo los escaños de la minoría. El reparto de votos municipal es revelador de lo ocurrido en la circunscriptiva. Coalició d'Esquerres fue menos votada en una amplia mayoría de 112 municipios, y también fue menos votada en las ciudades. En cambio, Lliga y ERC se repartieron el voto municipal y prefiguraron casi exactamente la división de 1936 (mapa 4).

Circunscripción de Gerona

Es la única circunscriptiva donde ERC obtuvo la mayoría absoluta (53%) (mapa 5); a su derecha se situaron la Lliga (35%) y el Partido Agrario de los monárquicos (7%); a su izquierda, el BOC (4%). El reparto territorial del voto fue similar al de 1932: predominio de ERC en el Pirineo y el litoral, y de la Lliga y la Derecha Agraria en el interior; el BOC casi duplicó su fuerza y se concentró en los municipios donde fue más votado en 1932. La estabilidad del voto entre 1932 y 1933 la indican las correlaciones positivas y altas entre candidaturas del mismo signo: para la Lliga (.79), para ERC (.69), para el PRR (.68), para la Derecha Agraria (.63) y para el BOC (.52).

Circunscripción de Lérida

La Lliga, aliada con el tradicionalismo, venció por un margen escasísimo (48%); ERC, aliada con AR, consiguió porcentajes de voto casi idénticos (47%), y

el Front d'Obrers i Pagesos —formado por el BOC y el PSOE— perdió fuerza relativa. La participación disminuyó 5 puntos respecto a 1932 y 8 respecto a 1931 y las grandes oscilaciones entre zonas preludian la pauta seguida en las elecciones de compromisarios de abril de 1936, cuando la participación en toda Cataluña, y especialmente en Lérida, fue muy baja. Desconocemos las razones de esta similitud en las tendencias de la participación entre noviembre de 1933 y abril de 1936. El reparto del voto territorial es similar al de otras elecciones: predominio de la derecha en el Solsonès, Urgell, la Segarra y el Pallars Sobirà, y predominio de la izquierda en el Segrià, la Noguera y las Garrigues, donde ERC y BOC consiguieron sus mejores porcentajes (mapa 6). El norte fue una vez más un mosaico de zonas diversas, que en el Valle de Arán y la Cerdaña dan lugar a un voto muy izquierdista. Destacó también un avance territorial de la Lliga que obtuvo más del 50% del voto local en 149 municipios de todas las comarcas pero, sobre todo, en las del norte y del este.

Ciutadana liderada por una Lliga aliada a los tradicionalistas, los liberales y el PRR va arribar al límite de las posibilidades del conservadurismo durante la República (43%). Pero el seu triomf es deu a l'escissió del bloc republicà en una candidatura d'ERC (35%) que va incloure un socialista i la candidatura de centre Coalició d'Esquerres Tarragonines (21%) formada pel PRRS, ACR i AR. Més a l'esquerra, es van presentar el Front Obrer (BOC i PSOE) i el PCC sense gairebé vots (1,29%). Tarragona és un exemple de com la llei electoral va forçar la bipolaritat circunscriptiva i va tendir a eliminar el centre que, malgrat aconseguir un escó el 1932, el 1933 disminuï els seus percentatges i passà d'una posició que buscava aliats a una altra que era aliat. La dreta aconseguia els escons de la majoria i Coalició d'Esquerres va retrocedir 7 punts respecte a 1932. ERC va retrocedir 2 punts, però va obtenir els escons de la minoria. El repartiment de vots municipal és revelador del que va passar a la circunscriptiva. Coalició d'Esquerres va ser menys votada en una àmplia majoria de 112 municipis, també va ser menys votada a les ciutats. En canvi, Lliga i ERC es van repartir el vot municipal i prefiguraren gairebé exactament la divisió de 1936 (mapa 4).

Circunscriptiva de Girona

És l'única circunscriptiva on ERC va obtenir la majoria absoluta (53%) (mapa 5); a la seva dreta es van situar la Lliga (35%) i el Partit Agrari dels monàrquics (7%); a la seva esquerra, el BOC (4%). El repartiment territorial del vot va ser similar a 1932: predomini de l'ERC als Pirineus i el litoral, i de la Lliga i la Dreta Agrària a l'interior; el BOC gairebé va doblegar la seva força i es va concentrar als municipis on va ser més votat el 1932. L'estabilitat del vot entre 1932 i 1933 la indiquen les correlacions positives i altes entre candidatures del mateix signe: per a la Lliga (.79), per a ERC (.69), per al PRR (.68), per a la Dreta Agrària (.63) i per al BOC (.52).

Circunscriptiva de Lleida

La Lliga aliada amb el tradicionalisme va vèncer per un marge escassíssim (48%), ERC aliada amb AR, va aconseguir percentatges de vot gairebé idèntics (47%), i el Front d'Obrers i Pagesos —format pel BOC i el PSOE— va perdre força relativa. La participació va disminuir 5 punts respecte a 1932 i 8 respecte a 1931

i les grans oscil·lacions entre zones preludien la pauta seguida en les eleccions de Compromissaris d'abril de 1936, quan la participació a tot Catalunya, i especialment a Lleida, va ser molt baixa. Desconeixem les raons d'aquesta similitud en les tendències de la participació entre novembre de 1933 i abril de 1936. El repartiment del vot territorial és similar a altres eleccions: predomini de la dreta al Solsonès, Urgell, la Segarra i el Pallars Sobirà, i predomini de l'esquerra al Segrià, la Noguera i les Garrigues, on ERC i BOC van aconseguir els seus millors percentatges (mapa 6). El nord va ser una vegada més un mosaic de zones diverses que a la Vall d'Aran i a la Cerdanya donen lloc a un vot molt esquerrà. També destacà un avanç territorial de la Lliga que va obtenir més del 50% del vot local a 149 municipis de totes les comarques però, sobretot, a les del nord i de l'est.

ELECCIONES LEGISLATIVAS DEL 16 DE FEBRERO DE 1936

En la España republicana, los gobiernos conservadores debutaron a raíz de su victoria en las elecciones legislativas del 19 de noviembre de 1933. Durante el «bienio negro» (1934-1936) se agudizó aún más la crisis política y social. A los quince días de haberse celebrado las elecciones, una insurrección afectó diversas zonas de España, y encontró su cénit en Asturias con la Revolución de Octubre. En Cataluña, el 6 de octubre de 1934 significó inicialmente la anulación de la

autonomía y su recorte inmediatamente después. La tensión social fue enorme cuando, además, se descubrieron las implicaciones del Partido Radical (partido del gobierno) en asuntos turbios como el del estraperlo. Estas crisis sucesivas provocaron la disolución de las Cortes españolas el 7 de enero de 1936 y la convocatoria de elecciones generales para el mes de febrero siguiente. Entonces, en toda España culminó la bipolarización electoral sin franjas intermedias: Frente Popular contra Frente de Orden; sólo en algunos lugares como el País Vasco el centro mantuvo can-

ELECCIONES LEGISLATIVAS DEL 16 DE FEBRER DE 1936

A l'Espanya republicana els governs conservadors van debutar arran de la seva victòria en les eleccions legislatives del 19 de novembre de 1933. Durant el «bienni negre» (1934-1936) es va aguditzar encara més la crisi política i social. Al cap de quinze dies d'haver-se celebrat les eleccions, una insurrecció afectà diverses zones d'Espanya, i trobà el seu zenit a Astúries amb la Revolució d'Octubre. A Catalunya el 6 d'octubre de 1934 significà inicialment l'anul·lació

de l'autonomia i la seva retallada immediatament després. La tensió social fou enorme quan, a més, es van descobrir les implicacions del Partit Radical (partit del govern) en assumptes tèrbols com el de l'estraperlo. Aquestes crisis successives van provocar la dissolució de les Corts espanyoles el 7 de gener de 1936 i la convocatòria d'eleccions generals per al mes de febrer següent. Llavors, a tot Espanya va culminar la bipolarització electoral sense franges intermèdies: Front d'Esquerres de Catalunya contra Front Català d'Ordre; només en alguns llocs com el País Basc el

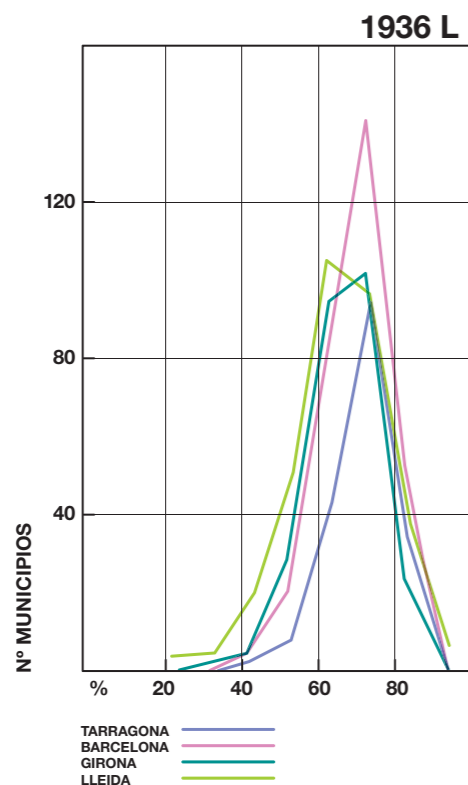

Figura 13.- Distribución de los porcentajes de votantes en las elecciones legislativas del 16 de febrero de 1936 en cuatro circunscripciones provinciales. Se han formado grupos de diez unidades de porcentaje cada uno, representando en ordenadas el número de municipios que pertenece a cada grupo.

Figura 13.- Distribució dels percentatges de votants a les eleccions legislatives del 16 de febrer de 1936 a quatre circumscripcions provincials. S'han format grups de deu unitats de percentatge cada un d'ells, representant en ordenades el nombre de municipis que pertany a cada un d'aquests grups.

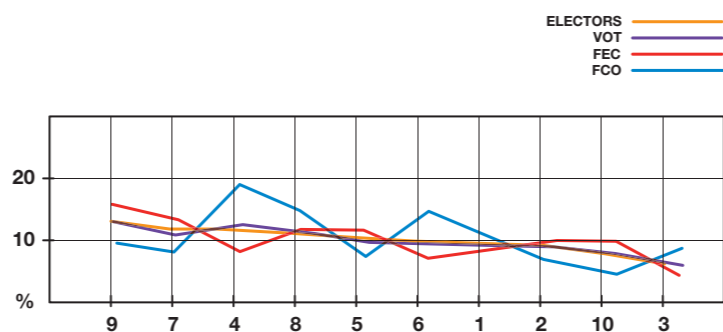

Figura 14.- Distribución por distritos calculados sobre el total de la ciudad de Barcelona, del número de electores, votantes y votos del Front d'Esquerres de Catalunya y del Front Català d'Ordre en las elecciones legislativas de 1936.

Figura 14.- Distribució per districtes calculats sobre el total de la ciutat de Barcelona, del nombre d'electors, votants i vots del Front d'Esquerres de Catalunya i del Front Català d'Ordre en les eleccions legislatives de 1936.

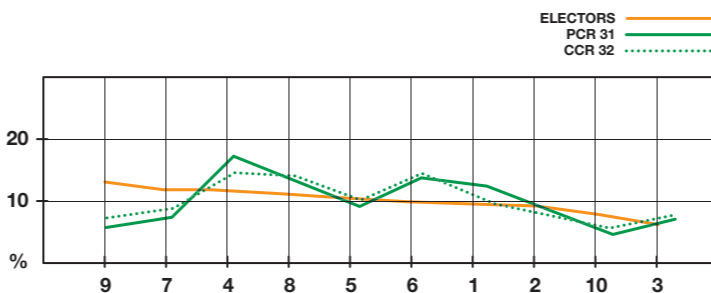

Figura 16.- Distribución por distritos calculados sobre el total de la ciudad de Barcelona, del número de electores y de votos obtenidos por las candidaturas del Partit Catalanista Republicà en las elecciones legislativas de 1931 y 1932.

Figura 16.- Percentatges per districtes calculats sobre el total de la ciutat de Barcelona, del nombre d'electors i de vots obtinguts per les candidatures del Partit Catalanista Republicà en les eleccions legislatives de 1931 i 1932.

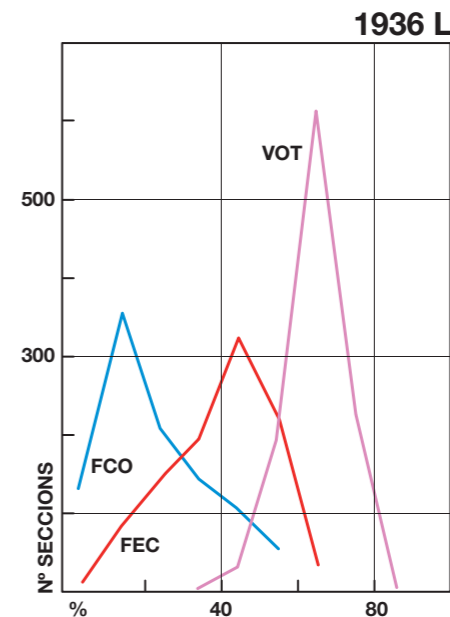

Figura 15.- Curvas de distribución de los porcentajes de participación y de los porcentajes de votos sobre el número de electores del Front d'Esquerres y del Front Català d'Ordre de Barcelona ciudad. Se han formado grupos de diez unidades de porcentaje cada uno en las elecciones legislativas del 16 de febrero de 1936, representando en ordenadas el número de secciones que pertenece a cada grupo.

Figura 15.- Corbes de distribució dels percentatges de participació i dels percentatges de vots sobre el nombre d'electors del Front d'Esquerres i del Front d'Ordre de Barcelona ciutat. S'han format grups de deu unitats de percentatge cada un d'ells a les eleccions legislatives del 16 de febrer del 1936, representant en ordenades el nombre de seccions electorals que pertany a cada un d'aquests grups.

didaturas propias. En Cataluña el centro fue absorbido por la izquierda (Acción Catalana) o por la derecha (Partido Radical), y la contienda electoral fue diferente a las veces anteriores: porque en 1933 a un reformismo dividido se le enfrentó una derecha organizada y en 1931, la Conjunción Republicano-Socialista o las candidaturas de Unió Republicana vencieron ampliamente gracias al colapso de los partidos dinásticos desmontados tras el exilio del Rey.

Ante la convocatoria de elecciones, las fuerzas políticas progresistas firmaron el Pacto del Frente Popular y decidieron presentar candidatura única en todas las circunscripciones. Este Frente, llamado en Cataluña Front d'Esquerres de Catalunya, lo integraron ERC, ACR y los partidos de la Alianza Obrera; sólo la CNT quedó al margen. Su programa era moderado y significaba el retorno a los planteamientos iniciales de la República; incluía como argumento decisivo la amnistía para los presos detenidos

a raíz de los acontecimientos de octubre de 1934 —entre quienes se encontraba Lluís Companys, ex presidente de la Generalitat—, la recuperación de la autonomía, la puesta en marcha de la Reforma Agraria y la oposición al fascismo. La derecha presentó un frente formado por la Lliga, la CEDA, los monárquicos, los tradicionalistas del Bloque Nacional, los radicales y los centristas, y su programa fue antimarxista y contrarrevolucionario.

Esta consulta del 16 de febrero, cuando Hitler había asumido ya en Alemania poderes dictatoriales y podía entreverse la Segunda Guerra Mundial, se consideró decisiva y como un plebiscito a favor del régimen republicano de gobierno. En Cataluña, el nivel de participación fue incluso superior al de las Constituyentes de 1931 y un 58% votó a favor del Front d'Esquerres y un 42% a favor del Front Català d'Ordre. La orientación de los escaños fue aún más rotunda, 41 diputados frente a 13. A pesar de esta vic-

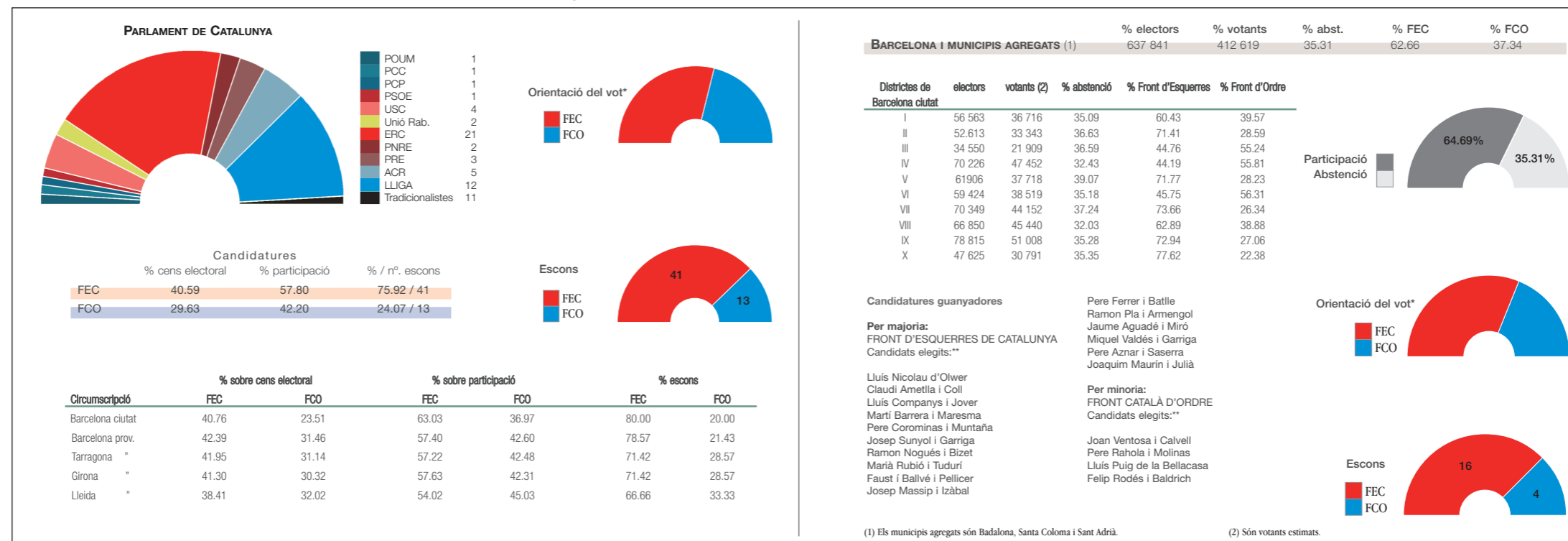
centre va mantenir candidatures pròpies. A Catalunya el centre fou absorbit per l'esquerra (Acció Catalana) o per la dreta (Partit Radical), i la contesa electoral va ser diferent de les vegades anteriors: perquè el 1933 a un reformisme dividit se li enfrontà una dreta organitzada, i el 1931 la Conjunció Republicano Socialista o les candidatures d'Unió Republicana van vèncer àmpliament gràcies al col·lapse dels partits dinàstics sense nord després de l'exili del Rei.

Davant la convocatòria d'eleccions, les forces polítiques progressistes van signar el Pacte del Front Popular i van decidir presentar candidatura única en totes les circumscripcions. Aquest Front anomenat a Catalunya Front d'Esquerres el van integrar ERC, ACR i els partits de l'Aliança Obrera, només la CNT en va quedar al marge. El seu programa era moderat i significava la tornada als plantejaments inicials de la República, incloïa com argument decisiu l'amnistia per als presos detinguts arran dels esdeveniments

d'octubre de 1934 —entre els que es trobava Lluís Companys, expresident de la Generalitat—, la recuperació de l'autonomia, la posada en vigor de la Reforma Agrària i l'oposició al feixisme. La dreta va presentar un front format per la Lliga, la CEDA, els monàrquics, els tradicionalistes del Bloc Nacional, els radicals i els centristes, i el seu programa fou antimarxista i contrarrevolucionari.

Aquesta consulta del 16 de febrer, quan Hitler havia assumit ja a Alemanya poders dictatorials i podia entreure's la Segona Guerra Mundial, es va considerar decisiva i com un plebiscit a favor del règim republicà de govern. A Catalunya, el nivell de participació va ser fins i tot superior al de les Constituents de 1931 i un 58% ho va fer a favor del Front d'Esquerres i un 42% a favor del Front d'Ordre. L'orientació dels escons va ser encara més rotunda, 41 diputats enfront de 13. A pesar d'aquesta victòria política espectacular dos anys abans l'electorat havia definit un marge idèntic quan

Figura 17.- ELECCIONS LEGISLATIVES DEL 16 DE FEBRER DE 1936

* La orientación del voto se ha calculado sobre el total de votos.
** El orden de los candidatos se establece de más a menos según el número de votos obtenidos.

* L'orientació del vot s'ha calculat sobre el total de vots.
** L'ordre dels candidats s'estableix de més a menys segons el nombre de vots obtinguts.

ELECCIONS LEGISLATIVES DEL 16 DE FEBRER DE 1936

BARCELONA PROVÍNCIA (1) electors 460 603 votants 340 155 % abst. 26.15 % FEC 60.99 % FCO 39.01

Candidatures guanyadores
 Per majoria: Josep Calvet i Mora (Unió de Rabassaires)
 FRONT D'ESQUERRES DE CATALUNYA
 Pelai Sala i Berenguer (USC)
 Candidats elegits:**

Per minoria: Josep Maria Trias de Bes (Lliga C.)
 FRONT CATALÀ D'ORDRE
 Miquel Vidal i Guardiola (Lliga C.)
 Ferran Vallis Taberner (Lliga C.)
 Candidats elegits:**

Joan Lluhí i Vallescà (PNRE)
 Eduard Ragassol i Sarrà (ACR)
 Josep Tomàs i Piera ERC
 Pere Mestres i Albert ERC
 Francesc Senyal i Ferrer ERC
 Domènec Palet i Barba ERC
 Josep A. Trabal i Sans ERC
 Pau Padró i Cañellas (Unió de Rabassaires)

(1) No s'inclou la ciutat de Barcelona i els municipis agregats: Badalona, Santa Coloma de Gramenet i Sant Adrià de Besòs.

Comarques	electors	votants	% abstenció	% FEC	% FCO
Vallès Occidental	84 475	65 719	22.20	62.88	37.12
Maresme	61 966	46 852	24.39	51.63	48.37
Bages	56 346	42 786	24.07	57.21	42.79
Baix Llobregat	50 192	37 089	26.11	61.19	38.81
Osona	42 876	31 320	26.95	48.40	51.60
Vallès Oriental	35 919	25 941	27.78	48.52	51.48
Barcelonès (1)	30 485	21 913	26.15	63.36	36.64
Alt Penedès	29 259	22 845	21.92	60.99	39.01
Berguedà	23 896	17 402	27.18	52.31	47.69
Anoia	26 939	19 463	27.75	53.24	46.76
Garraf	18.250	14 163	22.39	62.80	37.20

Participació
 Abstenció 26.15%
 Participació 73.85%

Orientació del vot*
 FEC 60.99%
 FCO 39.01%

Escons
 FEC 11
 FCO 3

GIRONA PROVÍNCIA electors 200 243 votants 143 494 % abst. 28.34 % FEC 57.63 % FCO 42.37

Candidatures guanyadores
 Per majoria: FRONT D'ESQUERRES DE CATALUNYA
 Candidats elegits:**

Per minoria: Joan Estelrich i Artigues (Lliga C.)
 Carles Badia i Malagrida (Lliga C.)
 Candidats elegits:**

Martí Esteve i Guau (ACR)
 Josep Puig i Pujades (ERC)
 Miquel Santaló i Parvorell (ERC)
 Josep Mascort i Ribot (ERC)
 Joan Casanellas i Ibars (PNRE)

Comarques	electors	votants	% abstenció	% FEC	% FCO
Gironès	43 673	2 093	26.52	47.30	52.64
Alt Empordà	41 903	29 142	30.45	64.60	35.36
Baix Empordà	37 360	27 210	27.17	64.95	34.96
La Selva	30 222	22 240	26.41	49.07	50.89
Garrotxa	25 075	17 416	30.54	50.43	49.52
Ripollès	18 038	12 669	29.76	63.55	36.42
Cerdanya	3 972	2 717	31.60	58.40	41.53

Participació
 Abstenció 28.34%
 Participació 71.66%

Orientació del vot*
 FEC 57.63%
 FCO 42.37%

Escons
 FEC 5
 FCO 2

* La orientación del voto se ha calculado sobre el total de votos.
 ** El orden de los candidatos se establece de más a menos según el número de votos obtenidos.

TARRAGONA PROVÍNCIA electors 222 797 votants 163 332 % abst. 26.69 % blancs i nuls 0.02 % FEC 57.22 % FCO 42.48 % Palau 0.28

Candidatures guanyadores
 Per majoria: FRONT D'ESQUERRES DE CATALUNYA
 Candidats elegits:**

Per minoria: Josep Maria Casabò i Torres (Lliga C.)
 FRONT CATALÀ D'ORDRE
 Joaquim Bau i Nolla (Tradicionalista)
 Candidats elegits:**

Josep Briansó i Salvador (ACR)
 Marcel·lí Domingo i Sanjuan (PRE)
 Ventura Gassol i Rovira (ERC)
 Joan Sentís i Nogués (ERC)
 Amós Ruiz Lecina (PSOE)

Comarques	electors	votants	% abst.	% blancs i nuls	% FE	% Fd'O	% Palau
Baix Camp	38 838	28 840	25.74	0.01	58.97	40.99	0.03
Baix Ebre	35 150	25 130	28.51	0.03	62.35	37.40	0.24
Tarragonès	30 911	23 534	23.87	0.03	58.87	40.95	0.14
Montsià	25 925	19 132	26.20	0.00	56.11	42.38	1.52
Alt Camp	20 659	15 743	23.80	0.03	59.61	40.31	0.05
Ribera	18 150	12 185	32.87	0.00	55.20	44.78	0.01
Conca Barberà	16 395	12 293	25.02	0.01	52.29	47.56	0.13
Terra Alta	13 859	9 907	28.52	0.01	41.78	58.16	0.04
Priorat	12 362	8 979	27.37	0.04	51.58	48.36	0.03
Baix Penedès	10 548	7 585	28.09	0.04	65.11	34.79	0.06

Participació
 Abstenció 26.69%
 Participació 70.31%
 Blancs i nuls 0.02%

Orientació del vot*
 FEC 57.22%
 FCO 42.48%
 Palau 0.28%

Escons
 FEC 5
 FCO 2

LLEIDA PROVÍNCIA electors 183.662 votants 130 716 % abst. 28.83 % FEC 54.02 % FCO 45.03 % DR 0.95

Candidatures guanyadores
 Per majoria: FRONT D'ESQUERRES DE CATALUNYA
 Candidats elegits:**

Per minoria: Manuel Florensa i Farré (Lliga C.)
 Lluís G. Pinyol i Agulló (Lliga C.)
 Candidats elegits:**

Francesc de P. Gené i Aixelà (ERC)
 Ferran Zulueta i Giberga (ERC)
 Joan Baneras i Cateura (ERC)
 Joan Comorera i Soler (USC)

Comarques	cens	votants	% abstenció	% FEC	% FCO	% DR
El Segrià	51.372	39.176	23.74	62.72	36.94	0.34
La Noguera	29.358	21.246	27.63	53.73	45.39	0.89
L'Urgell	23.412	17.682	24.47	46.13	53.63	0.24
Les Garrigues	19.576	14.811	24.34	53.39	46.54	0.08
El Pallars Jussà	14.811	9.034	39.00	60.02	35.48	4.50
L'Alt Urgell	14.196	8.880	37.45	51.35	48.29	0.36
La Segarra	12.712	8.427	33.71	42.13	57.34	0.53
El Pallars Sobirà	7.435	4.456	40.07	50.96	45.54	3.49
El Solsonès	7.090	4.332	38.90	25.84	73.64	0.52
La Vall d'Aran	3.700	2.555	30.95	60.43	33.26	6.31

Participació
 Abstenció 28.83%
 Participació 71.17%

Orientació del vot*
 FEC 54.02%
 FCO 45.03%
 DR 0.95%

Escons
 FEC 4
 FCO 2

* L'orientació del vot s'ha calculat sobre el total de votos.
 ** L'ordre dels candidats s'estableix de més a menys segons el nombre de vots obtinguts.

toria política espectacular, dos años antes el electorado había definido un margen idéntico cuando las candidaturas reformistas y de la izquierda consiguieron conjuntamente el 57% de los votos; de hecho, su reparto territorial fue similar a 1931, y sobre todo a 1932. Litoral y Pirineo votaron Front d'Esquerres, con las excepciones en la costa del Maresme, la Selva y el Montsià, y, en el Pirineo del Pallars Sobirà y el Alt Urgell. En el interior, los enclaves conservadores se situaron en torno a dos núcleos: el Solsonès, la Segarra, Urgell y Anoia; el Vallès Oriental, la Selva y el Gironès. La participación fue uniforme y entre circunscripciones osciló 5 puntos. Barcelona provincia y Tarragona participaron un 74%, Gerona y Lérida un 72% y Barcelona ciudad un 65%; su distribución en porcentajes municipales describe curvas en campana pronunciadas pues se tendió a participar con igual fuerza en todos los municipios (figura 13).

Circunscripción de Barcelona ciudad y municipios agregados*

El Front d'Esquerres triunfó por un amplio margen del 63%. Fue donde consiguió más votos: 5 puntos más que en las provincias de Barcelona, Tarragona y Gerona, y 9 puntos más que en Lérida. Los tres municipios agregados a Barcelona ciudad, Santa Coloma de Gramenet, Sant Adrià y Badalona, votaron todavía más a la izquierda: 76%, 74% y 66% respectivamente (figura 14 y 15).

Circunscripción de Barcelona provincia

El Front d'Esquerres obtuvo un 57%, mientras el Front Català d'Ordre conseguía el 43%. El reparto territorial del voto y de la participación muestra unas comarcas con participación alta superior a la media provincial y victoria amplia del Front d'Esquerres en el Alt Penedès, Vallès Occidental, Garraf y Baix Llobregat, que formaron bloque con el Barcelonès; hubo otras comarcas con participación menos elevada así como zonas con porcentajes para el Front d'Esquerres muy inferiores a la media provincial: Osona, el Vallès Oriental, el Maresme, Anoia y el Berguedà. El Front Català d'Ordre, como ocurrió en otras circunscripciones, obtuvo más fuerza relativa en los municipios pequeños y, sobre todo, en los

muy pequeños, que representaban el 18% del censo electoral circunscriptorial, pero le dieron a la Lliga el 25% de su voto provincial.

Circunscripción de Tarragona

El Front d'Esquerres venció con el 57%, mientras el Front Català d'Ordre conseguía un porcentaje idéntico al de la candidatura conservadora de 1933 (43%). Josep Palau y Mayor se presentó como independiente y casi no fue votado (0.30%). La implantación de las dos candidaturas a escala municipal es relativamente uniforme y las curvas que representan los porcentajes locales son similares, pero lógicamente desplazadas, la del Front d'Esquerres resulta más acentuada en torno a una media superior. La participación fue elevada y uniforme en todos los municipios (73%) y no tuvo relación con el censo o con la orientación del voto.

Circunscripción de Gerona

El Front d'Esquerres obtuvo un 58%, el Front Català d'Ordre consiguió idéntico margen que las candidaturas conjuntas de la Lliga, la Dreta de Catalunya y el Partido Radical en 1933 (42%). Gerona es una provincia paradigmática por la estabilidad del voto: en 1931 definió un perfil que ya no varió y sus porcentajes en 1932 y en 1936 coincidieron con los globales de Cataluña. La participación (71%) fue inferior en algo más de 7 puntos a la de 1931. El reparto territorial del voto mantuvo las tendencias anteriores: implantación del Front d'Esquerres en el litoral, donde en el Baix Empordà triunfó por el margen más importante (73%), y enclave de la derecha en el Gironès, la Selva y la Garrotxa.

Circunscripción de Lérida

El Front d'Esquerres venció por sólo un 54%, mientras Daniel Riu, que se presentó como independiente, apenas fue votado (figura 17). Fuerzas políticas y participación no se relacionaron; correlaciones y diagramas indican que los municipios participaron y votaron en torno a la media provincial. Sin embargo, el análisis cartográfico de los 320 veinte municipios ha permitido describir las tres zonas (mapa 15 y figura 41) que se describen en las páginas 89 y 90.

les candidatures reformistes i de l'esquerra van aconseguir conjuntament el 57% dels vots; de fet, el seu repartiment territorial fou similar al de 1931, i sobretot al de 1932. Litoral i Pirineus van votar Front d'Esquerres, amb les excepcions a la costa del Maresme, la Selva i el Montsià, i, als Pirineus del Pallars Sobirà i l'Alt Urgell. A l'interior els enclavaments conservadores van situar entorn dels dos nuclis formats d'una banda pel Solsonès, la Segarra i l'Urgell, i de l'altre per l'Anoia, el Vallès Oriental, la Selva i el Gironès. La participació fou uniforme i entre circumscripcions va oscil·lar 5 punts. A Barcelona província i Tarragona hi van participar un 74%, a Girona i Lleida un 72% i a Barcelona ciutat un 65%; la seva distribució en percentatges municipals descriu corbes en campana pronunciades ja que es va tendir a participar amb igual força en tots els municipis (figura 13).

Circumscripció de Barcelona ciutat i municipis agregats*

El Front d'Esquerres va triomfar per un ampli marge del 63%. Va ser on va aconseguir més vots, 5 punts més que a les províncies de Barcelona, Tarragona i Girona, i 9 punts més que a Lleida. Els tres municipis agregats a Barcelona ciutat, Santa Coloma de Gramenet, Sant Adrià i Badalona, van votar encara més a l'esquerra: 76%, 74% i 66% respectivament (figura 14 i 15).

Circumscripció de Barcelona província

El Front d'Esquerres obtingué un 57% mentre que el Front Català d'Ordre aconseguia el 43%. El repartiment territorial del vot i de la participació mostra unes comarques amb participació alta superior a la mitjana provincial i victòria àmplia del Front d'Esquerres a l'Alt Penedès, Vallès Occidental, Garraf i Baix Llobregat, que van formar bloc amb el Barcelonès; hi va haver altres comarques amb participació menys elevada així com zones amb percentatges per al Front d'Esquerres molt inferiors a la mitjana provincial: Osona, el Vallès Oriental, el Maresme, l'Anoia i el Berguedà. El Front d'Ordre, com va passar en altres circumscripcions, va obtenir més força relativa als municipis petits i, sobretot, als

molt petits que representaven el 18% del cens electoral circunscriptorial, però van donar a la Lliga el 25% del seu vot provincial.

Circumscripció de Tarragona

El Front d'Esquerres va vèncer amb el 57%, mentre que el Front Català d'Ordre aconseguia un percentatge idèntic al de la candidatura conservadora de 1933 (43%). Josep Palau i Major es va presentar com a independent i gairebé no va ser votat (0.30%). La implantació de les dues candidatures a escala municipal és relativament uniforme i les corbes que representen els percentatges locals són similars, però lògicament desplaçades, la del Front d'Esquerres resulta més accentuada entorn d'una mitjana superior. La participació fou elevada i uniforme en tots els municipis (73%) i no va tenir relació amb el cens o amb l'orientació del vot.

Circumscripció de Girona

El Front d'Esquerres va obtenir un 58%, el Front Català d'Ordre va aconseguir idèntic marge que les candidatures conjuntes de la Lliga, la Dreta de Catalunya i el Partit Radical el 1933 (42%). Girona és una província paradigmàtica per l'estabilitat del vot: el 1931 va definir un perfil que ja no va variar i els seus percentatges el 1932 i el 1936 van coincidir amb els globals de Catalunya. La participació (71%) va ser inferior en una mica més de 7 punts a la de 1931. El repartiment territorial del vot va mantenir les tendències anteriors: implantació del Front d'Esquerres al litoral on al Baix Empordà va triomfar pel marge més important (73%), i enclavament de la dreta al Gironès, la Selva i la Garrotxa.

Circumscripció de Lleida

El Front d'Esquerres va vèncer per només un 54%, mentre que Daniel Riu, que es va presentar com a independent, fou poc votat (figura 17). Forces polítiques i participació no es van relacionar; correlacions i diagrames indiquen que els municipis van participar i van votar entorn de la mitjana provincial. No obstant això, l'anàlisi cartogràfica dels 320 municipis ha permès destacar les tres zones (mapa 15 i figura 41) que es descriuen a les pàgines 89 i 90.

* Los municipios agregados son Badalona, San Adrià de Besós y Santa Coloma de Gramenet.

* Els municipis agregats són Badalona, Sant Adrià de Besòs i Santa Coloma de Gramenet.

ELECCIONES DE COMPROMISARIOS DEL 26 DE ABRIL DE 1936

El primer acuerdo de las Cortes elegidas el 16 de febrero fue paradójico porque destituyeron a Niceto Alcalá Zamora, que era quien las había convocado. Según el artículo 81 de la Constitución, si el presidente de la República disolvía dos veces las Cortes durante su mandato, las Cortes podían destituirlo si no aprobaban la decisión presidencial.

Su destitución por 258 votos contra 5 obligó a otra convocatoria de elecciones porque al nuevo presidente tenían que elegirlo las Cortes y un número de compromisarios igual al de diputados. Estas son las últimas elecciones de la República, que presentaron unas características especiales porque eran elecciones de segundo grado, y en España la derecha preconizó la abstención por la previsible elección de Manuel Azaña como presidente de la República. No se reconstruyó el Front Català d'Ordre, no se repitieron las alianzas del 16 de febrero y en la confrontación no participaron alfonsinos, carlistas, cedistas, ni radicales. La Lliga Catalana se presentó en solitario en todas las circunscripciones catalanas, mientras el Front d'Esquerres lo formaron las mismas fuerzas políticas del mes de febrero.

El Front d'Esquerres venció por un amplio margen (76%), aunque sólo consiguió 3 puntos más que las candidaturas de Unió Republicana de 1931. La distribución de compromisarios fue la misma que la de diputados elegidos en febrero: 41 compromisarios para el Front d'Esquerres y 13 para la Lliga. El reparto territorial del voto, a pesar de la gran abstención, reflejaba tal constancia respecto a las pautas anteriores que, en muchos lugares, el punto de partida del voto en 1931 permite predecir el punto final. Esta hipótesis encuentra una confirmación plena en las comarcas de la provincia de Gerona, o en los distritos de Barcelona ciudad; en ambos casos, las curvas se superponen casi con una precisión matemática. Este es uno de los motivos por los cuales consideramos que las elecciones de junio de 1931 y las de abril de 1936 constituyen un punto de comparación necesario para explicar el proceso electoral republicano.

La abstención fue muy elevada y añade valor al estudio de sus pautas de participación o abstención, hasta el

punto de que la mera distribución de los porcentajes de participación municipal en las circunscripciones provinciales o la distribución porcentual de las secciones de Barcelona ciudad introducen directamente en los microclimas políticos de cada circunscripción. En Tarragona, estas elecciones se vivieron desde la heterogeneidad local, posiblemente a causa de las actitudes diferentes de los electores conservadores de cada municipio, que participaron o no según la tradición inmediatamente anterior del voto conservador. En Lérida fue muy diferente; sus porcentajes de participación local difirieron mucho, porque algunos municipios participaron a duras penas y otros lo hicieron masivamente y, por tanto, la distribución porcentual de la participación municipal describe una curva en U y no en campana. Fue una situación insólita no vivida en ningún tipo de elecciones anteriores de ningún lugar de Cataluña. Seguramente porque la inmensa mayoría de municipios eran muy pequeños y era más posible que variaran mucho sus porcentajes de participación; aunque no se han de olvidar ni las reminiscencias caciquiles ni la abstención de la derecha, que no obtuvo votos en una gran mayoría de municipios. Sin duda estas elecciones abren en Lérida un panorama amplio de posibilidades.

La participación en Barcelona ciudad y en Gerona describe una curva en campana cerrada similar a otras elecciones, aunque con su vértice en torno a una media de participación mucho más baja; los electores de estas dos circunscripciones tuvieron un comportamiento político similar, tal vez por vivir con la misma fuerza el sentimiento republicano. Es una coincidencia notoria que no se produce entre Barcelona ciudad y Tarragona o Lérida. De Barcelona provincia no contamos con suficientes datos para establecer esta comparación.

Circunscripción de Barcelona ciudad y municipios agregados*

El Front d'Esquerres triunfó por un margen del 75%, y como en las elecciones de febrero, Santa Coloma, Sant Adrià y Badalona votaron más a la izquierda: Santa Coloma y Sant Adrià, 14 puntos más y Badalona, 7 puntos más. El Front d'Esquerres y la Lliga consiguieron sus porcentajes de voto en cada distrito con una intensidad similar a la de otras consultas

* Los municipios agregados son Badalona, San Adrià de Besòs y Santa Coloma de Gramenet.

LES ELECCIONS DE COMPROMISSARIS DEL 26 D'ABRIL DE 1936

El primer acord de les Corts elegides el 16 de febrer va ser paradoxal perquè van destituir Niceto Alcalá Zamora que era el que les havia convocat. Segons l'article 81 de la Constitució, si el president de la República dissolia dues vegades les Corts durant el seu mandat, les Corts podien destituir-lo si no aprovaven la decisió presidencial.

La seva destitució per 258 vots contra 5 va obligar a una altra convocatòria d'eleccions perquè al nou president l'havien d'elegir les Corts i un nombre de compromissaris igual que de diputats. Aquestes són les últimes eleccions de la República, que van presentar unes característiques especials perquè eren eleccions de segon grau, i a Espanya la dreta va preconitzar l'abstenció per la previsible elecció de Manuel Azaña com a president de la República. No es va reconstruir el Front Català d'Ordre, no es van repetir les aliances del 16 de febrer i en la confrontació no van participar alfonsins, carlins, cedistes, ni radicals. La Lliga Catalana es va presentar en solitari en totes les circumscripcions catalanes, mentre que el Front d'Esquerres el formaren les mateixes forces polítiques del mes de febrer.

El Front d'Esquerres va vèncer per un ampli marge (76%), encara que només va aconseguir 3 punts més que les candidatures d'Unió Republicana de 1931. La distribució de compromissaris va ser la mateixa que la de diputats elegits al febrer: 41 compromissaris per al Front d'Esquerres i 13 per a la Lliga. El repartiment territorial del vot, malgrat la gran abstenció, reflectia tal constància respecte de les pautes anteriors que, en molts llocs, el punt de partida del vot el 1931, permet predir el punt final. Aquesta hipòtesi troba una confirmació plena a les comarques de la província de Girona, o als districtes de Barcelona ciutat; en ambdós casos les corbes se superposen gairebé amb una precisió matemàtica. Aquest és un dels motius pel qual vam considerar que les eleccions de juny de 1931 i les d'abril de 1936 són un punt de comparança necessari per explicar el procés electoral republicà.

L'abstenció fou molt elevada i afegeix valor a l'estudi de les seves pautes de participació o abstenció, fins al punt que la mera distribució dels percentatges de participació municipal a les circumscripcions provin-

* Els municipis agregats són Badalona, Sant Adrià de Besòs i Santa Coloma de Gramenet.

cial o la distribució percentual de les seccions de Barcelona ciutat introdueixen directament els microclimes polítics de cada circumscripció. A Tarragona aquestes eleccions es van viure des de l'heterogeneïtat local, possiblement a causa de les actituds diferents dels electors conservadors de cada municipi, que van participar o no segons la tradició immediatament anterior del vot conservador. A Lleida va ser molt diferent, els seus percentatges de participació local van diferir molt, perquè alguns municipis amb prou feines van participar i uns altres ho van fer massivament i, per tant, la distribució percentual de la participació municipal descriu una corba en U i no en campana. Fou una situació insòlita no viscuda en cap tipus d'eleccions anteriors de cap lloc de Catalunya. Segurament perquè la immensa majoria de municipis eren molt petits i era més possible que variessin molt els seus percentatges de participació; encara que no s'han d'oblidar ni les reminiscències caciquils ni l'abstenció de la dreta, que no va obtenir vots en una gran majoria de municipis. Sens dubte, aquestes eleccions obren a Lleida un panorama ampli de possibilitats.

La participació a Barcelona ciutat i a Girona descriu una corba en campana tancada similar a altres eleccions, encara que amb el seu vèrtex entorn d'una mitjana de participació molt més baixa; els electors d'aquestes dues circumscripcions van tenir un comportament polític similar, potser pel fet de viure amb la mateixa força el sentiment republicà. És una coincidència notòria que no es produeix entre Barcelona ciutat i Tarragona o Lleida. De Barcelona província no comptem amb suficients dades per establir aquesta comparança.

Circumscripció de Barcelona ciutat i municipis agregats*

El Front d'Esquerres triomfà per un marge del 75%, i com a les eleccions de febrer, Santa Coloma, Sant Adrià i Badalona van votar més a l'esquerra: Santa Coloma i Sant Adrià 14 punts més i Badalona 7 punts més. El Front d'Esquerres i la Lliga van aconseguir els seus percentatges de vot a cada districte amb una intensitat similar a la d'altres consultes electorals. Si a Tarragona o a Lleida es van viure aquestes eleccions d'una manera peculiar, a la ciutat de Barcelona l'elec-

electorales. Si en Tarragona o en Lérida se vivieron estas elecciones de una manera peculiar, en la ciudad de Barcelona el electorado votó de acuerdo con las pautas de un comportamiento ya definido en 1931 o en 1932.

Circunscripción de la provincia de Barcelona

El Front d'Esquerres triunfó por un margen del 73%, y la Lliga, con el 27%, mejoró los resultados que había obtenido en las legislativas de 1931. La abstención, a pesar de ser elevada (50%), fue la más baja de las cinco circunscripciones catalanas. Se dio una participación que sugiere una confrontación electoral de relativo interés para una mayoría de la población.

Circunscripción de Tarragona

El Front d'Esquerres ganó por un margen del 79%, mientras la Lliga, con el 21%, superó su tope de 1931. La abstención fue alta (54%), pero inferior a la

media de Cataluña, y la participación favoreció a la Lliga. Fue una situación insólita en el panorama catalán. Hubo grandes diferencias municipales en la orientación del voto, por ejemplo, una votación muy baja a la Lliga en lugares en que había sido mayoritariamente votada en otras elecciones y mayor votación a la Lliga en municipios con mayor censo electoral; estos dos factores explican la diferente estructura de la participación. La distribución de sus porcentajes describe una curva amplia, con una desviación estándar elevada, es decir, con una gran dispersión, porque aunque los municipios tendieron a participar en torno a la media, algunos de ellos participaron mucho y otros lo hicieron muy poco.

Circunscripción de Gerona

El Front d'Esquerres ganó por el margen más amplio de toda Cataluña (86%) y la Lliga consiguió un porcentaje muy inferior (14%) a la media catalana, lo

torat va votar d'acord amb les pautes d'un comportament ja definit el 1931 o el 1932.

Circumscripció de la província de Barcelona

El Front d'Esquerres guanyà per un marge del 73%, i la Lliga, amb el 27%, va millorar els resultats que havia obtingut a les legislatives de 1931. L'abstenció, tot i ser elevada (50%), va ser la més baixa de les cinc circumscripcions catalanes. Hi va haver una participació que suggereix una confrontació electoral de relatiu interès per a una majoria de la població.

Circumscripció de Tarragona

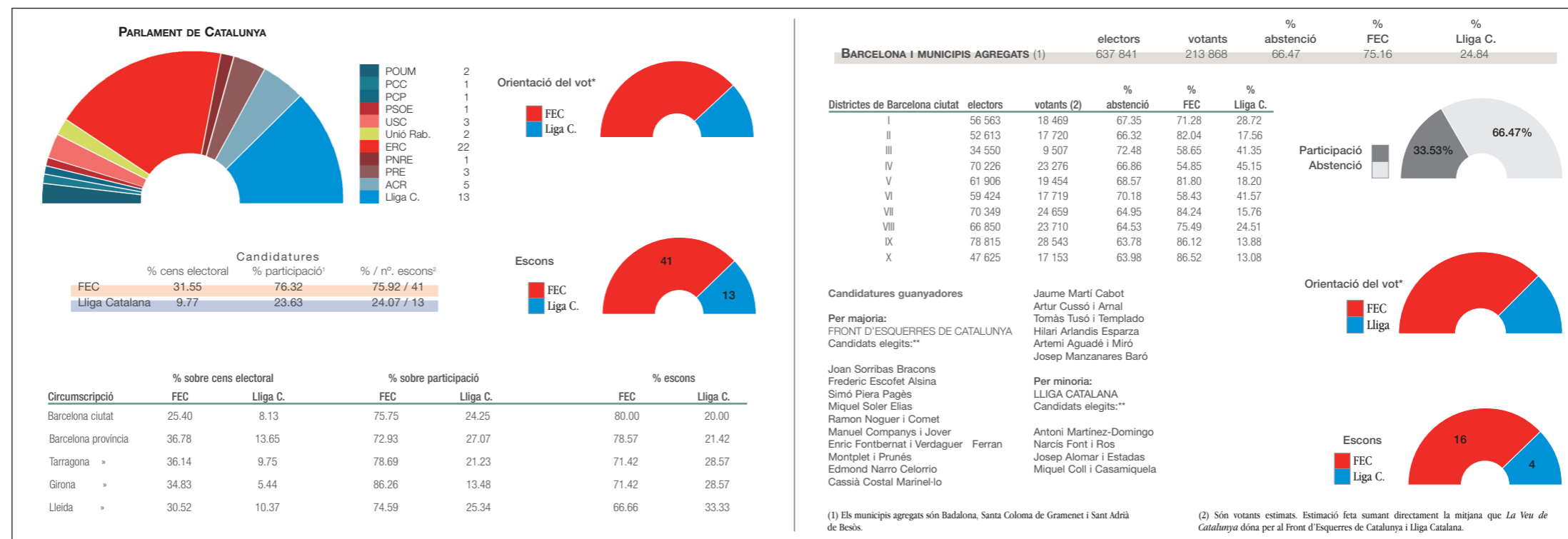
El Front d'Esquerres va guanyar per un marge del 79%, mentre que la Lliga, amb el 21%, va superar el límit de 1931. L'abstenció fou alta (54%), però inferior a la mitjana de Catalunya i la participació va afavorir la Lliga. Va ser una situació insólita en el panorama català. Hi va haver grans diferències municipals

en l'orientació del vot, per exemple, una votació molt baixa a la Lliga en llocs que havia estat majoritàriament votada en altres eleccions i major votació a la Lliga en municipis amb major cens electoral; aquests dos factors expliquen l'estructura diferent de la participació. La distribució dels seus percentatges descriu una corba àmplia, amb una desviació estàndard elevada, és a dir, amb una gran dispersió, perquè encara que els municipis van tendir a participar entorn de la mitjana, alguns van participar molt i uns altres molt poc.

Circumscripció de Girona

El Front d'Esquerres va guanyar pel marge més ampli de tota Catalunya (86%) i la Lliga va aconseguir un percentatge molt inferior (14%) a la mitjana catalana, fet que es pot interpretar per l'existència a Girona d'un conservadorisme no massa dòcil a la direcció de la Lliga. La participació no es va rela-

Figura 18.- ELECCIONS DE COMPROMISSARIS DEL 26 D'ABRIL DE 1936

¹ La orientación del voto se ha calculado sobre el total de votos.
² El orden de los candidatos se establece de más a menos según el número de votos obtenidos.

* L'orientació del vot s'ha calculat sobre el total de vots.
** L'ordre dels candidats s'estableix de més a menys segons el nombre de vots obtinguts.

ELECCIONS DE COMPROMISSARIS DEL 26 D'ABRIL DE 1936

BARCELONA PROVÍNCIA (1)	electors	votants	% abstenció	% FEC	% Lliga C.
	460 603	232 282	49.57	72.93	27.07

Candidatures guanyadores
Per majoria: FRONT D'ESQUERRES DE CATALUNYA
Candidats elegits:** Joan Ventosa i Roig, Enric Pérez Farràs, Nònit Puig Vila, Francesc Salvà i López, Bartomeu Navarro Gil, Ferran Llardent i Comas, Joan Banús i Moreu, Josep Torrents i Rosell, Joaquim Pou i Mas, Antoni Planas i Sobirana, Josep Grau Jassans

Per minoria: LLIGA CATALANA
Candidats elegits:** Ferran de Sagarra i de Castellarnau, Frederic Roda i Ventura, Salvi Valentí i Vendrell

Participació
 Abstenció: 49.57%
 Participació: 50.43%

Orientació del vot*
 FEC: 72.93%
 Lliga C.: 27.07%

Escons
 FEC: 11
 Lliga C.: 3

(1) Els resultats per comarques no s'han calculat per manca de dades. No s'inclou la ciutat de Barcelona i els municipis agregats: Badalona, Santa Coloma de Gramenet i Sant Adrià de Besòs.

TARRAGONA PROVÍNCIA	electors	votants	% abstenció	% blancs i nuls	% FEC	% Lliga C.
	222 797	102 336	54.07	.09	78.69	21.23

Candidatures guanyadores
Per majoria: FRONT D'ESQUERRES DE CATALUNYA
Candidats elegits:** Macià Mallol i Bosch (ACR), Alfred Escrivà i Prades (PRE), Joaquim Llorens i Abelló (ERC), Joan Martí i Català (ERC), Ramir Ortega i Garriga (PSOE)

Per minoria: FRONT CATALÀ D'ORDRE
Candidats elegits:** Francesc Puig i Avila (Lliga C.), Josep Ixart i de Moragas (Lliga C.)

Participació
 Abstenció: 54.07%
 Participació: 45.93%

Orientació del vot*
 FEC: 78.69%
 Lliga C.: 21.23%

Escons
 FEC: 5
 Lliga C.: 2

Comarques	electors	votants	% abstenció	% blancs i nuls	% FE	% LC
Baix Camp	38 838	15 913	59.03	.13	78.85	21.03
Baix Ebre	35 150	18 371	47.74	.03	75.02	24.94
Tarragonès	30 911	16 561	46.42	.07	77.26	22.67
Montsià	25 925	13 528	47.82	.03	76.29	23.68
Alt Camp	20 669	9 362	54.68	.14	88.84	11.02
Ribera	18 150	5 544	69.45	.11	85.28	14.61
Conca Barberà	16 395	7 567	53.85	.18	76.06	23.76
Terra Alta	13 859	5 881	57.53	.06	72.45	27.49
Priorat	12 362	5 264	57.42	.15	78.84	21.02
Baix Penedès	10 548	4 345	58.81	.09	88.82	11.08

GIRONA PROVÍNCIA	electors	votants	% abstenció	% FEC	% Lliga C.
	198 075	79 962	59.63	86.39	13.61

Candidatures guanyadores
Per majoria: FRONT D'ESQUERRES DE CATALUNYA
Candidats elegits:** Emili Riera i Gironès (ERC), Lluís Bota i Villà (ACR), Manuel Fernández Dilmé (ERC), Àngel Casals i Noguera (ERC), Bru Centrich i Nualart (ERC)

Per minoria: LLIGA CATALANA
Candidats elegits:** Narcís Figueras i Reixach (LLIGA C.), Flocel-lo Ferran i Coromina (LLIGA C.)

Participació
 Abstenció: 59.63%
 Participació: 40.37%

Orientació del vot*
 FEC: 86.39%
 Lliga C.: 13.61%

Escons
 FEC: 5
 Lliga C.: 2

Comarques	electors	votants	% abstenció	% FE	% Lliga C
Gironès	43 569	18 033	58.61	80.17	19.59
Alt Empordà	40 174	17 288	56.97	92.96	6.43
Baix Empordà	37 805	16 087	57.45	86.04	13.79
La Selva	29 737	11 081	62.74	86.50	13.39
Garrotxa	24 564	8 636	64.84	88.78	11.11
Ripollès	18 192	7 562	58.43	82.60	17.33
Cerdanya	4 034	1 283	68.20	87.48	12.35

LLEIDA PROVÍNCIA	electors	votants	% abstenció	% blancs i nuls	% FEC	% Lliga C.
	184.938	75 675	59.08	0.04	74.59	25.37

Candidatures guanyadores
Per majoria: FRONT D'ESQUERRES DE CATALUNYA
Candidats elegits:** Antoni Torres Companys (ERC), Josep Català i Guasch (ERC), Juan Ricart i Marich (ERC), Lleó Luengo (POUM)

Per minoria: LLIGA CATALANA
Candidats elegits (1): Joan Rovira i Roure (Lliga C.), Joan Fornesa i Puigdemasa (Lliga C.)

Participació
 Abstenció: 59.08%
 Participació: 40.92%

Orientació del vot*
 FEC: 74.59%
 Lliga C.: 25.37%

Escons
 FEC: 4
 Lliga C.: 2

Comarques	cens	votants	% abstenció	% blancs i nuls	% FE	% Lliga
El Segrià	51.814	24.907	51.93	0.00	81.89	18.11
La Noguera	29.349	13.614	53.61	0.03	74.14	25.84
L'Urgell	23.113	10.450	54.79	0.01	65.28	34.71
Les Garrigues	19.676	8.504	56.78	0.04	79.16	20.81
El Pallars Jussà	14.811	4.877	67.07	0.00	76.78	23.22
L'Alt Urgell	14.296	3.032	78.79	0.03	73.88	26.09
La Segarra	13.346	4.111	69.20	0.00	58.86	41.14
El Pallars Sobirà	7.643	2.784	63.57	0.00	73.16	26.84
El Solsonès	7.190	2.352	67.29	0.03	41.87	58.10
La Vall d'Aran	3.700	1.043	71.81	0.05	97.66	2.29

* La orientación del voto se ha calculado sobre el total de votos.
 ** El orden de los candidatos se establece de más a menos según el número de votos obtenidos.

* L'orientació del vot s'ha calculat sobre el total de vots.
 ** L'ordre dels candidats s'estableix de més a menys segons el nombre de vots obtinguts.

que puede interpretarse por la existencia en Gerona de un conservadurismo no demasiado dócil a la dirección de la Lliga. La participación no se relacionó con las fuerzas políticas, pero sí con el censo, porque se tendió a votar más en las ciudades grandes y en las medianas. Además, en los municipios pequeños donde hubo tendencia a votar más a la Lliga en febrero de 1936 se tendió a votar menos en la elección de compromisarios. Según el tamaño del censo se aprecian diferencias notables en la orientación del voto; la diferencia más acentuada se produjo en los municipios pequeños, que representaban el 17% del censo de la provincia, pero aportaron a la Lliga sólo el 7% de su voto circunscriptional.

Circunscripción de Lérida

El Front d'Esquerres venció por un margen del 75%; la Lliga, con el 25%, obtuvo con la provincia de Barcelona, el resultado mejor de Cataluña. Los resultados globales de la abstención o de la orientación del voto son similares a los de otras circunscripciones y, como en ellas se tendió a votar más a medida que aumentaba el tamaño de los municipios. El escrutinio fue extraordinariamente original, sobre todo porque la participación difirió mucho entre un lugar y otro. Hubo municipios donde no participó casi nadie, y en otros se produjo una participación masiva, y por lo tanto, como apuntábamos más arriba, la distribución porcentual de la participación diseñó una curva en U y no en forma de campana. Una situación insólita y de gran interés social en el panorama electoral republicano. Por otra parte, lo mismo que en Tarragona, la participación se correlacionó positivamente con la Lliga porque donde hubo una participación superior se votó a la Lliga.

¹ La ERC se presentó aliada por mayorías, según el lugar, con la derecha independiente, el PCR, el PRRS, los republicanos federales y la USC. Por su parte, la Lliga Regionalista, aliada con los tradicionalistas y la Derecha Republicana, presentó candidatura completa en Barcelona ciudad, Gerona y Tarragona, mientras que en Barcelona provincia presentaba candidatura incompleta y en Lérida se retiró a última hora. El PRR se presentó en las circunscripciones de Barcelona y Tarragona, y el PCR en las de Barcelona y Lérida. Algunos partidos extremistas se presentaron sólo en las circunscripciones de Barcelona, y tan sólo el BOC se presentó por minorías en todas las circunscripciones.

² Una discusión detallada de los resultados y un análisis del abstencionismo y la problemática del *panachage* la encontramos en Mercedes Vilanova, «Un estudio de geografía electoral: la provincia

de Girona en noviembre de 1932», *Revista de Geografía*, Universidad de Barcelona, enero-junio, 1974, pp. 159-202.

³ Título del artículo de Juan García Morales, «El mundo se perdió por una mujer», publicado en *El Heraldo de Madrid* el 25 de noviembre de 1933 y citado por Rosa María Capel, *El sufragio femenino en la Segunda República española*, Universidad de Granada, 1975.

⁴ Rosa María Capel, *El sufragio femenino en la Segunda República española*, Universidad de Granada, 1975.

⁵ Del artículo «El voto de la mujer», publicado en *ABC* el 21 de noviembre de 1933, citado por Rosa María Capel, *El sufragio femenino en la Segunda República española*, Universidad de Granada, 1975.

⁶ Jean Bécarud, *La Segunda República española*, Taurus, Madrid, 1967, p. 127: «Hubo casi un 40% de abstenciones en la provincia de Barcelona, y esa cifra fue superada en Zaragoza, Huesca y Tarragona. Todo induce a creer que ese aumento se explica por la obediencia a las consignas de las organizaciones anarquistas.»; p. 138: «La Lliga triunfó en la circunscripción urbana de Barcelona, gracias al número elevado de abstenciones».

⁷ Pierre Vilar, *Historia de España*, 1947, Crítica, Barcelona, 1982, pp. 109-110: «Pero al mismo tiempo adquieren la pasión de la libertad y el odio hacia el Estado, en su actitud contra un constante autoritarismo policíaco. El liberalismo conserva ante ellos un secreto prestigio; de ahí viene el movimiento pendular de las elecciones españolas: después de un período de «izquierda», los anarquistas, decepcionados, dicen «¡No votéis!», y su abstención permite un escrutinio favorable a la derecha; después de la dominación de derechas, el obrero se rebela y renuncia al abstencionismo, pero como no tiene un candidato propio, «la izquierda triunfa sin representarlo».

⁸ Mercedes Vilanova, «Un estudio de geografía electoral: la provincia de Girona en noviembre de 1932», *Revista de Geografía*, Universidad de Barcelona, enero-junio, 1974, p. 198: «El porqué entonces fue tan poderoso el anarquismo hasta el punto de espantar a unos y otros, hace pensar en una imagen potenciada por la inmensa masa abstencionista que, al no hacer uso del voto, demuestra por este desdén mismo la inoperancia de la democracia parlamentaria. (...) Saber las motivaciones de millones de personas que votan unas veces sí y otras no, sin por ello ser cenetistas, nos parece una vía mucho más fecunda de reflexión que el insistir en un indemostrable apoliticismo libertario.»

cionar amb les forces polítiques, però sí amb el cens, perquè es va tendir a votar més a les ciutats grans i a les mitjanes. A més, als municipis petits on hi va haver tendència a votar més a la Lliga el febrer de 1936 es va tendir a votar menys en l'elecció de Compromissaris. Segons la grandària del cens es noten diferències notables en l'orientació del vot; la diferència més forta es produí als municipis petits que representaven el 17% del cens de la província, malgrat això van aportar a la Lliga només el 7% del seu vot circunscriptional.

Circumscripció de Lleida

El Front d'Esquerres va vèncer per un marge del 75% i la Lliga, amb el 25%, va obtenir amb la província de Barcelona el resultat millor de Catalunya. Els resultats globals de l'abstenció o de l'orientació del vot són similars als d'altres circumscripcions i, com en aquestes, es va tendir a votar més a mesura que augmentava la grandària dels municipis. L'escrutini fou extraordinàriament original, sobretot perquè la participació va diferir molt entre un lloc i un altre. Hi va haver municipis on no va participar gairebé ningú, i en uns altres es va produir una participació massiva, i per tant, com apuntàvem més amunt, la distribució percentual de la participació va dissenyar una corba en U i no en forma de campana. Una situació insòlita i de gran interès social en el panorama electoral republicà. D'altra banda, com a Tarragona, la participació es va correlacionar positivament amb la Lliga perquè on hi va haver una participació superior es va votar la Lliga.

¹ ERC es va presentar per majories aliada, segons l'indret, amb la dreta independent, el PCR, el PRRS, els republicans federals i la USC. Per la seva banda, la Lliga Regionalista, aliada amb els tradicionalistes i la Dreta Republicana, presentà candidatura completa a Barcelona ciutat, a Girona i a Tarragona, mentre que a Barcelona província presentava candidatura incompleta i a Lleida es va retirar a darrera hora. El PRR es va presentar a les circumscripcions de Barcelona i Tarragona, i el PCR a les de Barcelona i Lleida. Alguns partits extremistes es presentaren només a les circumscripcions de Barcelona, i tan sols el BOC es presentà per minories en totes les circumscripcions.

² Una discussió detallada dels resultats i una anàlisi de l'abstencionisme i la problemàtica del *panachage* la trobem a Mercedes Vilanova, «Un estudio de geografía electoral: la provincia de Girona en noviembre de 1932», *Revista de Geografía*. Universitat de Barcelona, gener-juny, 1974, pp. 159-202.

³ Títol de l'article de Juan García Morales, «El mundo se perdió por una mujer», publicat a *El Heraldo de Madrid* el 25 de novembre de 1933 i citat per Rosa María Capel, *El sufragio femenino en la Segunda República española*, Universidad de Granada, 1975.

⁴ Rosa María Capel, *El sufragio femenino en la Segunda República española*, Universidad de Granada, 1975.

⁵ De l'article publicat a l'*ABC*, «El voto de la mujer», del 21 de novembre de 1933, citat per Rosa María Capel, *El sufragio femenino en la Segunda República española*, Universidad de Granada, 1975.

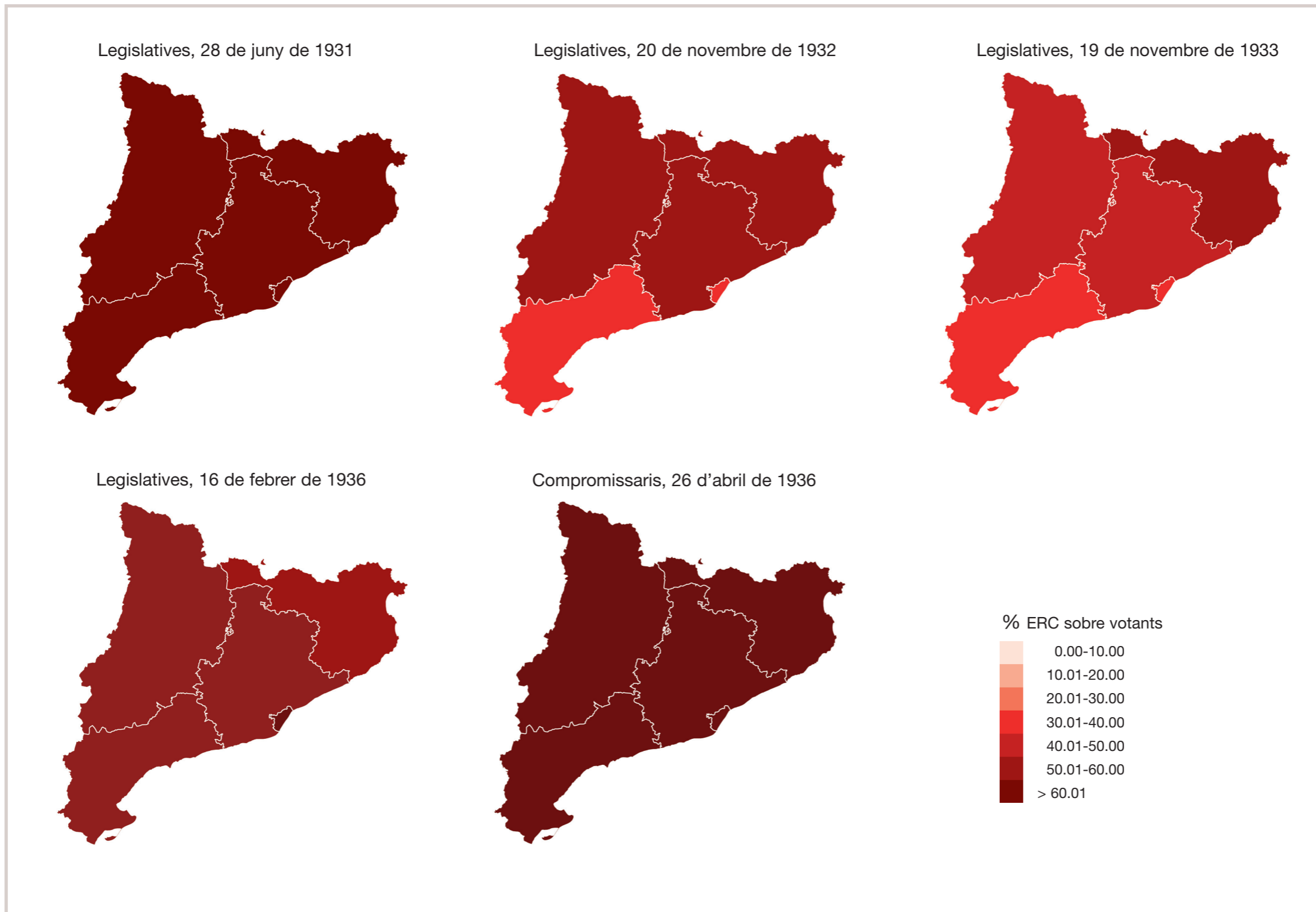
⁶ Jean Bécarud, *La Segunda República española*, Taurus, Madrid, 1967, p. 127: «Hi va haver gairebé un 40% d'abstenció a la província de Barcelona, i aquesta xifra fou superada a Saragossa, Osca i Tarragona. Tot ens porta a creure que aquest augment s'explica per l'obediència a les consignes de les organitzacions anarquistes», p. 138 «La Lliga triomfa a la circumscripció urbana de Barcelona, gràcies a l'elevat nombre d'abstencions».

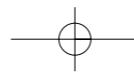
⁷ Pierre Vilar, *Historia de España*, 1947, Crítica, Barcelona, 1982, pp. 109-110: «Però al mateix temps adquireixen la passió de la llibertat i l'odi envers l'Estat, en la seva actitud contra un constant autoritarisme policíac. El liberalisme conserva per ells un secret prestigi; d'aquí ve el moviment pendular de les eleccions espanyoles: després d'un període «d'esquerra», els anarquistes, decepcionats, diuen «No voteu!», i la seva abstenció permet un escrutini favorable a la dreta; després de la dominació de dretes, l'obrer es rebela i renuncia a l'abstencionisme, però com que no té candidat propi, «l'esquerra triomfa sense representar-lo».

⁸ Mercedes Vilanova, «Un estudio de geografía electoral: la provincia de Girona, 1932», *Revista de Geografía*, Universitat de Barcelona, gener-juny, 1974, p. 198: «Les raons per les quals llavors fou tan poderós l'anarquisme, fins el punt d'espantar uns i altres, fan pensar en una imatge potenciada per la immensa massa abstencionista que, en no fer us del vot, demostra amb aquest desdeny la inoperància de la democràcia parlamentària. (...) Conèixer les motivacions de milions de persones que voten de vegades sí i d'altres no, sense ser cenetistes, ens sembla una via molt més fecunda de reflexió que el fet d'insistir en un indemostrable apoliticisme llibertari.»

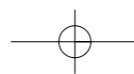
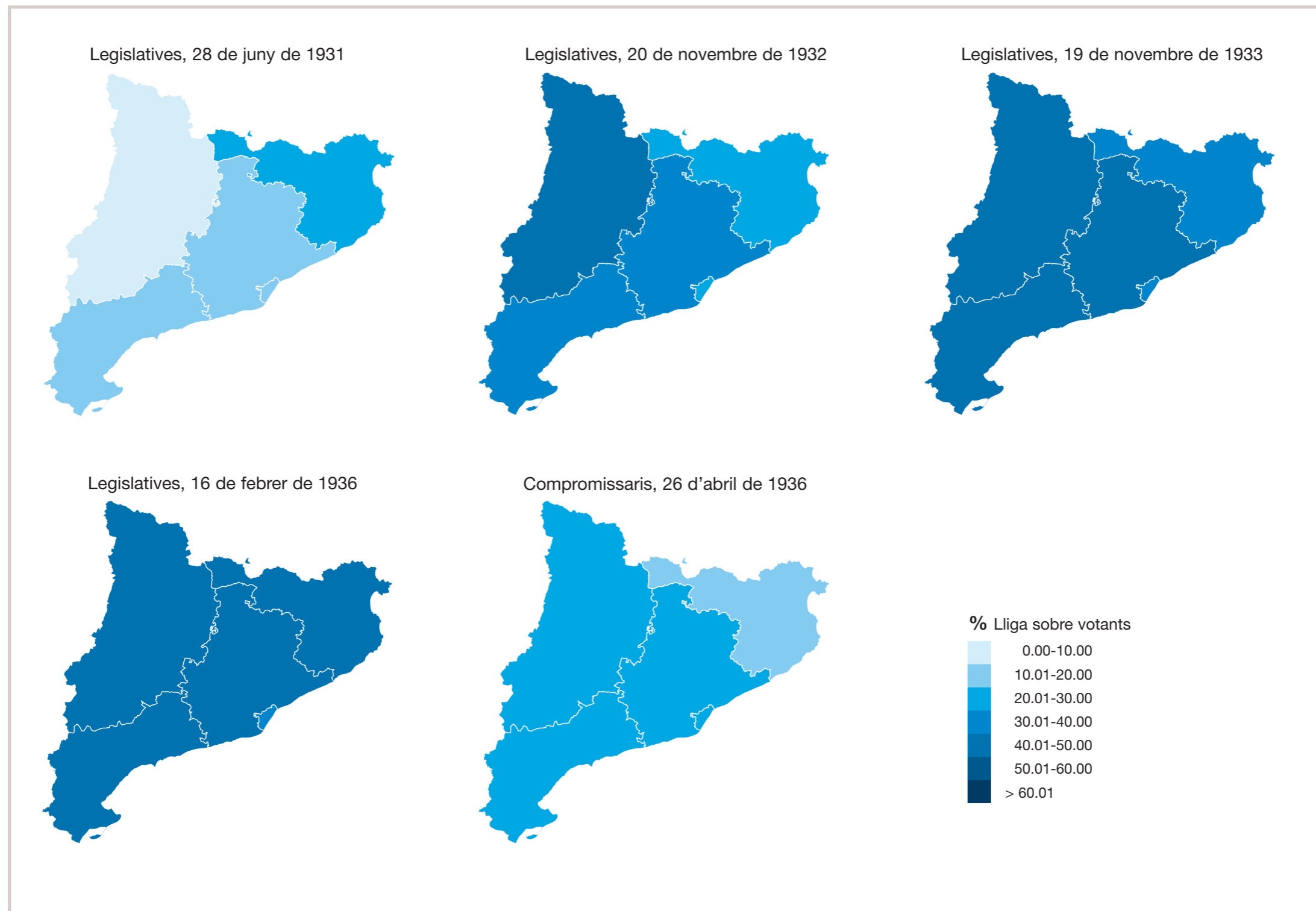

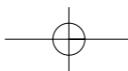
Mapa 7.- L'Esquerra Republicana de Catalunya a les circumscripcions catalanes entre 1931 i 1936

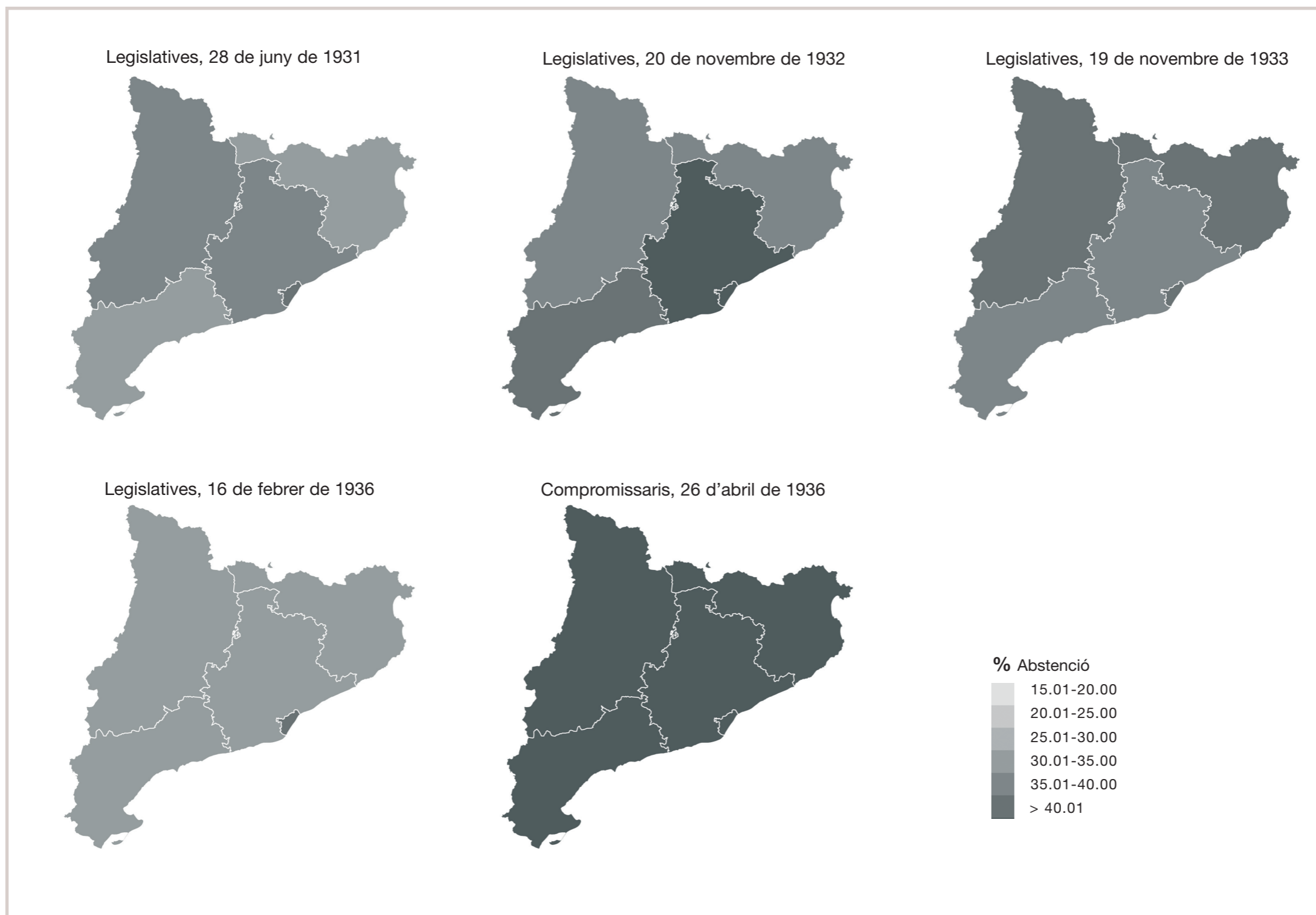

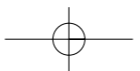
Mapa 8.- La Lliga a les circumscripcions catalanes entre 1931 i 1936

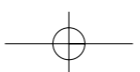
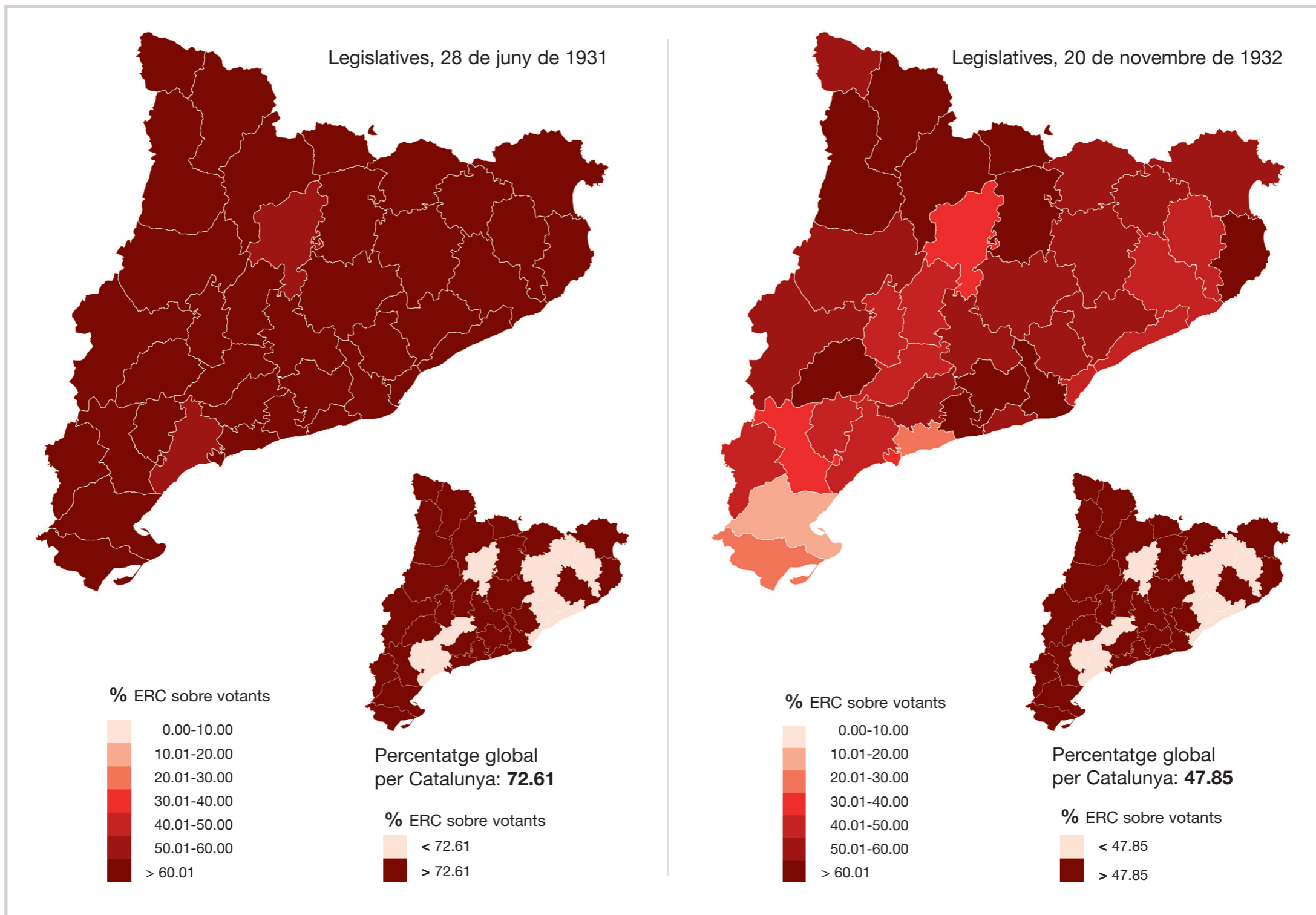

Mapa 9.- L'abstenció a les circumscripcions catalanes entre 1931 i 1936

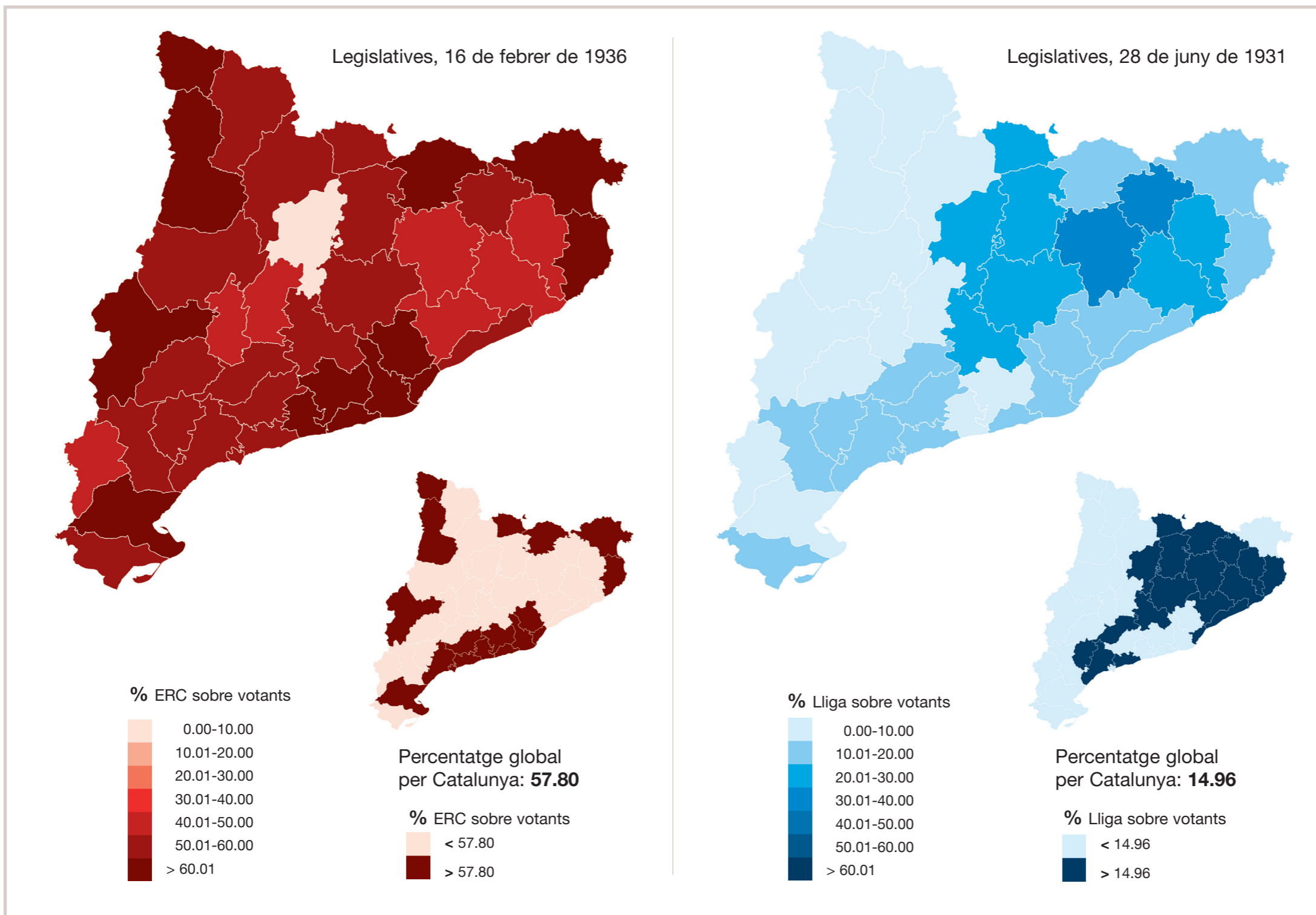
Mapa 10.- L'Esquerra Republicana de Catalunya a les comarques catalanes

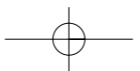

Mapa 11.- L'Esquerra Republicana de Catalunya a les comarques catalanes

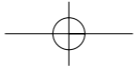
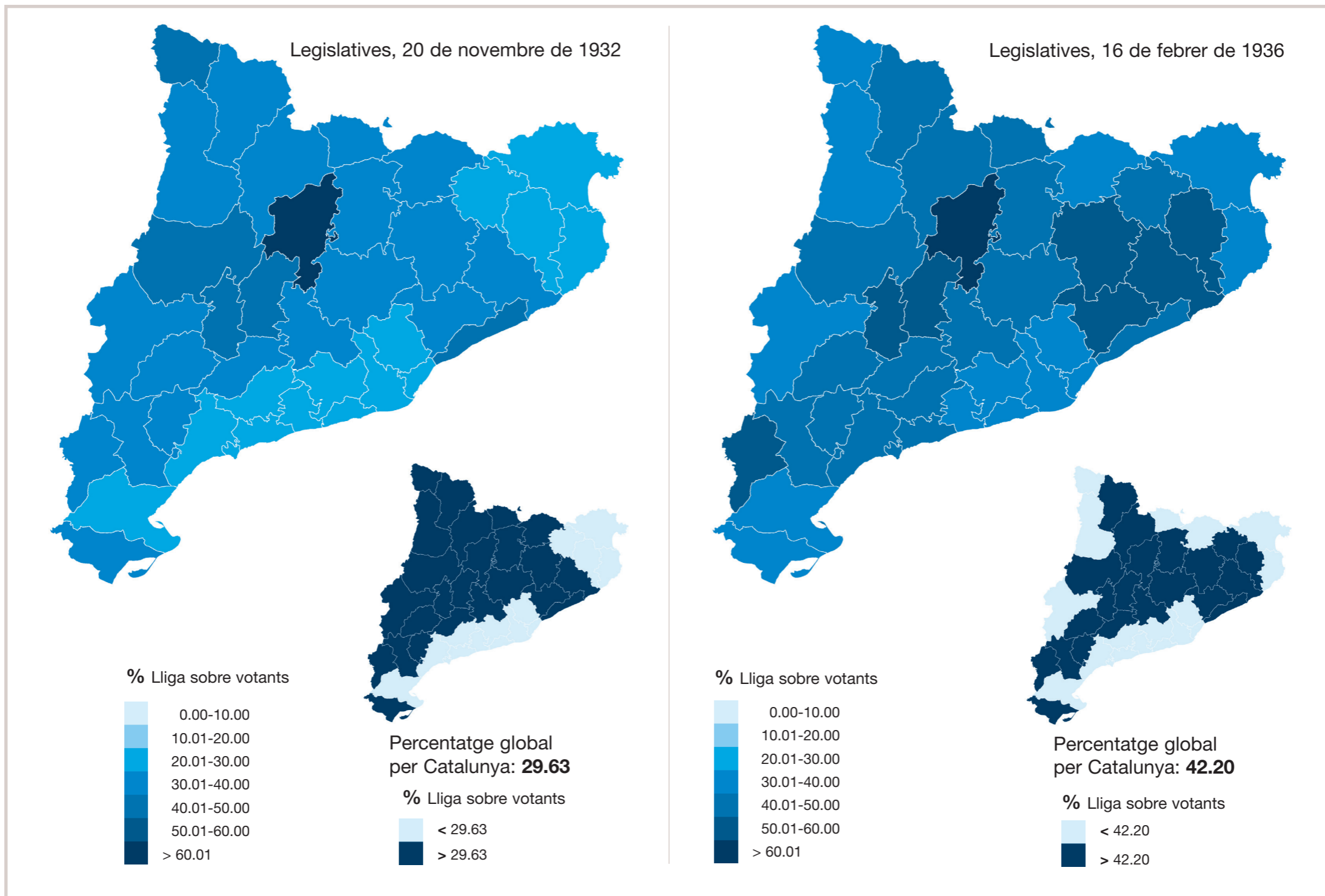
Mapa 12.- La Lliga a les comarques catalanes

Mapa 13.- La Lliga a les comarques catalanes

Mapa 14.- La Lliga a les comarques catalanes

Evolució de la participació i del vot

Evolución de la participación y del voto

3

LA ORIENTACIÓN DEL VOTO DE IZQUIERDAS O DE DERECHAS

Para comprender el escrutinio desde el electorado, y no desde la perspectiva del reparto de escaños a los partidos, hemos sumado los votos obtenidos por las candidaturas de 1931 a 1936 en torno a dos polos que denominamos «izquierdas» y «derechas». Consideramos votos de izquierdas o de derechas los de aquellas candidaturas o personalidades independientes correlacionadas respectivamente, positiva o negativamente, con el Front d'Esquerres de 1936. Hemos procedido así siempre, con la única excepción del Partido Radical, pues como explicaré más adelante constituye una excepción importante, dado que su electorado en Barcelona ciudad representó más del 10% en las tres primeras elecciones legislativas.

No desconocemos la variedad de candidaturas y de partidos que actuaron durante la República, hasta el punto de que los expertos se refirieron al «pluripartidismo extremo» y «casi neurótico» de aquellos años. Pero desde el primer momento el electorado se comportó mayoritariamente de forma estable y moderada y no apoyó con fuerza ninguna alternativa radical. Por eso, hasta cierto punto, la imagen de izquierdas o derechas se corresponde con la fuerza respectiva de las candidaturas de ERC o de la Lliga.

Se ha de tener en cuenta que el porcentaje de votos de las izquierdas no es el resultado político del escrutinio porque no decide el reparto de escaños, pero matiza con qué fuerza el electorado se definió a favor de una tendencia reformista o conservadora. Para comprender mejor la fuerza de estas tendencias hemos considerado tres porcentajes a partir de las cinco elecciones generales estudiadas y del voto de izquierdas o de derechas: el porcentaje de votos de las izquierdas o de las derechas calculado sobre la participación; el porcentaje del electorado que votó las izquierdas y el porcentaje del electorado que votó las derechas. Estos dos últimos porcentajes se han calculado sobre el censo electoral (figuras 3 y 4).

En Cataluña, el voto de las izquierdas sobre la participación osciló, entre 1931 y 1936, 27 puntos. La orientación más a la izquierda se vivió durante las constituyentes (80%), por la desorganización de la derecha, y en las de compromisarios (76%), porque se trató de unas elecciones de segundo grado y sin interés político para la derecha. En 1932 las elecciones al Parlamento de Cataluña hubo un reajuste importante respecto a 1931 y el electorado de la izquierda pasó a representar globalmente el 62%. En 1933 se definió la fuerza máxima de la derecha (43%), mientras que la izquierda sufrió un nuevo descenso (57%), repitiéndose estos mismos porcentajes durante las elecciones del Frente Popular. Este

L'ORIENTACIÓ DEL VOT D'ESQUERRES O DE DRETES

Per comprendre l'escrutini des de l'electorat, i no des de la perspectiva del repartiment d'escons als partits, hem sumat els vots obtinguts per les candidatures de 1931 a 1936 entorn de dos pols que denominem «esquerres» i «dretes». Considerem vots d'esquerres o de dretes els d'aquelles candidatures o personalitats independents correlacionades respectivament, de manera positiva o negativa, amb el Front d'Esquerres de 1936. Hem procedit així sempre, amb la sola excepció del Partit Radical, tal com explicarem més endavant. El PRR constitueix una excepció important perquè el seu electorat a Barcelona ciutat va representar més del 10% en les tres primeres eleccions legislatives.

No desconexim la varietat de candidatures i de partits que van actuar durant la República, fins al punt que els experts es van referir al «pluripartidisme extrem» i «gairebé neuròtic» d'aquells anys. Però des de l'inici l'electorat es comportà majoritàriament de forma estable i moderada i no va donar suport amb força a cap alternativa radical. Per això, fins a cert punt, la imatge d'esquerres o dretes es correspon amb la força respectiva de les candidatures d'ERC o de la Lliga.

S'ha de tenir en compte que el percentatge de vots de les esquerres no és el resultat polític de l'escrutini perquè no decideix el repartiment d'escons, però matisa amb quina força l'electorat es va definir a favor d'una tendència reformista o conservadora. Per comprendre millor la força d'aquestes tendències, hem considerat tres percentatges a partir de les cinc eleccions generals estudiades i del vot d'esquerres o de dretes: el percentatge de vots de les esquerres o de les dretes calculat sobre la participació; el percentatge de l'electorat que va votar les esquerres i el percentatge de l'electorat que va votar les dretes. Aquests dos percentatges últims s'han calculat sobre el cens electoral (figures 3 i 4).

A Catalunya, el vot de les esquerres sobre la participació va oscil·lar, de 1931 a 1936, 27 punts. L'orientació més a l'esquerra es va viure durant les constituents (80%), per la desorganització de la dreta, i en les de compromissaris (76%), perquè es tractava d'unes eleccions de segon grau i sense interès polític per a la dreta. El 1932 les eleccions al Parlament de Catalunya hi va haver un reajustament important respecte a 1931 i l'electorat de l'esquerra va passar a representar globalment el 62%. El 1933 es va definir la força màxima de la dreta (43%), mentre que l'esquerra va sofrir un nou descens (57%), i aquests mateixos percentatges es repetiren durant les eleccions del

hecho demuestra que la división del país en febrero de 1936 repetía, en cierta manera, la división vivida tres años antes y, por otra parte, tiende a demostrar que, globalmente, el voto de las mujeres no pudo cambiar la orientación de los escrutinios. Las cinco circunscripciones de Cataluña se orientaron siempre mayoritariamente hacia la izquierda. Las provincias de Gerona y Tarragona lo hicieron como promedio más que las de Barcelona y Lérida. Barcelona ciudad fue la circunscripción que se orientó más a la izquierda, especialmente durante las legislativas de 1933 y de 1936.

El Partido Radical en las circunscripciones provinciales

Cuando el Partido Radical se presentó formando candidatura en solitario en las provincias, obtuvo en torno al 4%, 2% y 1% en Barcelona, Gerona y Tarragona respectivamente, mientras que no se presentó nunca en solitario en la provincia de Lérida. El análisis de los coeficientes de correlación en las provincias indica muy ligeramente que el electorado del PRR en 1931 tendió a votar Front Català d'Ordre en 1936, y hasta se puede matizar, con respecto a Tarragona, que la correlación de los dos candidatos de la Coalición Republicano-Socialista con el Frente Popular son de signo distinto, positivas para el PSOE y negativas para el PRR.

En cambio, el electorado de la provincia de Barcelona que en 1932 votó PRR tendió a votar Frente Popular en 1936, pero en las otras provincias (Gerona y Tarragona) tendió a votar Front Català d'Ordre. De 1933 no hay fuentes para el estudio del voto municipal de la provincia de Barcelona, pero sabemos que, por ejemplo, durante estas elecciones se invirtió ligeramente la tendencia en Gerona, y la correlación del PRR es levemente positiva con el Frente Popular. No obstante, las correlaciones son, en todos los ejemplos mencionados, próximas a cero y por lo mismo, no significativas. En el caso de las circunscripciones provinciales hemos optado, pues, por considerar al electorado del PRR como un electorado con tendencia conservadora, porque la mayoría de veces se correlacionó negativamente con el Frente Popular.

El Partido Radical en Barcelona ciudad

En la ciudad de Barcelona, las especificidades del PRR han hecho que consideráramos al electorado de esta candidatura conservador en 1931 y reformista en

las elecciones legislativas de 1932 y 1933. En 1931, el PRR decidió incluir en su candidatura a miembros de la Lliga y del PCR y este hecho es posible que distorsione el estudio de las correlaciones. Por otra parte, una dificultad para el estudio del electorado barcelonés es la ausencia de fuentes, precisamente para las elecciones en que el PRR obtuvo una fuerza relativa, esto es, en las legislativas de 1932 y 1933.

No obstante, disponemos de los resultados detallados sección por sección de las elecciones municipales de 1934, lo que nos permite una serie de matizaciones y, entre ellas, precisar que el electorado del PRR de Barcelona ciudad, desde 1934 y posiblemente desde 1932, debe ser considerado como un electorado de la izquierda. En cuanto al año 1932, no disponemos de los resultados por secciones electorales, pero sí por distritos. Si calculamos los porcentajes que el PRR obtuvo sobre el total de la ciudad, observamos cómo su fuerza ha variado geográficamente. Mientras que en 1931 consiguió los mejores porcentajes en los distritos IV y VI, que constituyen el núcleo de la derecha, en 1932 obtuvo los porcentajes más altos en los distritos IX y X, que son el núcleo de la izquierda (figura 19). Con respecto a las elecciones legislativas de 1933, no tenemos los resultados del PRR por distritos o secciones, y lo único que puede afirmarse es que el PRR mantuvo su fuerza en la ciudad.

El análisis de las elecciones municipales de 1934 y, sobre todo, su comparación con las elecciones de 1931, es revelador del cambio de domicilio del electorado del PRR. Como la delimitación espacial de las secciones ha variado, no podemos estudiar su evolución a través del coeficiente de correlación, pero podemos comparar las distintas matrices de correlación de unas elecciones y otras. En 1931, la Lliga y el PRR se correlacionan positivamente (.35), es decir, que en las secciones donde más se votó a la Lliga se tendió a votar más el PRR, como ya indicaba el estudio de los porcentajes obtenidos en los distritos. En 1934 ocurrió lo contrario: la Lliga y el PRR se correlacionaron fuerte y negativamente (-.45), porque donde se votó la Lliga tendió a no votarse el PRR. En cambio, la correlación del PRR, que en 1931 era negativa respecto a ERC y el PCC, es positiva en 1934. Un cambio de tendencia similar ocurrió con la correlación entre la participación y el PRR: mientras en 1931 se tendió a votar más el PRR en las secciones en que más

Front Popular. Aquest fet demostra que la divisió del país al febrer de 1936 repetia, en certa manera, la divisió viscuda tres anys abans, i, per altra banda, tendeix a demostrar que, globalment, el vot de les dones no va poder canviar l'orientació dels escrutinios. Les cinc circumscripcions de Catalunya es van orientar sempre majoritàriament cap a l'esquerra. Les províncies de Gerona i Tarragona ho van fer més que les de Barcelona i Lleida. Barcelona ciutat va ser la circumscripció que es va orientar més a l'esquerra, especialment durant les legislatives de 1933 i de 1936.

El Partit Radical a les circumscripcions provincials

Quan el Partit Radical es va presentar formant candidatura en solitari a les províncies, va obtenir a l'entorn del 4%, el 2% i el 1% a Barcelona, Gerona i Tarragona respectivament, mentre que no es va presentar mai en solitari a la província de Lleida. L'anàlisi dels coeficients de correlació en les províncies indiquen molt lleugerament que l'electorat del PRR de 1931 va tendir a votar Front Català d'Ordre el 1936, i fins i tot es pot matisar, pel que fa a Tarragona, que les correlacions dels dos candidats de la Coalició Republicano-Socialista amb el Front Popular són de signe distint, positives per al PSOE i negatives per al PRR.

En canvi, l'electorat de la província de Barcelona que el 1932 va votar PRR va tendir a votar Front Popular el 1936, però a les altres províncies (Gerona i Tarragona) va tendir a votar Front Català d'Ordre. De 1933 no hi ha fonts per a l'estudi del vot municipal de la província de Barcelona, però sabem que, per exemple, durant aquestes eleccions es va invertir lleugerament la tendència a Gerona, i la correlació del PRR és lleument positiva amb el Front Popular. Tanmateix, les correlacions són, en tots els exemples esmentats, pròximes a zero, i, per això mateix, no significatives. En el cas de les circumscripcions provincials hem optat, doncs, per considerar l'electorat del PRR com un electorat amb tendència conservadora, perquè la majoria de vegades es va correlacionar negativament amb el Front Popular.

El Partit Radical a Barcelona ciutat

A la ciutat de Barcelona, les especificitats del PRR han fet que consideréssim l'electorat d'aquesta candidatura conservador el 1931 i reformista en les eleccions legislatives de 1932 i 1933. El 1931, el PRR de-

cidí incloure en la seva candidatura membres de la Lliga i del PCR i aquest fet és possible que distorsioni l'estudi de les correlacions. D'altra banda, una dificultat per a l'estudi de l'electorat barceloní és l'absència de fonts, precisament de les eleccions en què el PRR va obtenir una força relativa, és a dir, en les legislatives de 1932 i 1933.

No obstant això, disposem dels resultats detallats secció per secció de les eleccions municipals de 1934, cosa que ens permet fer una sèrie de matisacions i precisar que l'electorat del PRR de Barcelona ciutat, des de 1934 i possiblement des de 1932, ha de ser considerat com un electorat d'esquerres. Quant a l'any 1932, no disposem dels resultats per seccions electorals, però sí per districtes. Si calculem els percentatges que el PRR va obtenir sobre el total de la ciutat, observem com la seva força ha variat geogràficament. Mentre que el 1931 va aconseguir els millors percentatges als districtes IV i VI, que constitueixen el nucli de la dreta, el 1932 va obtenir els percentatges més alts als districtes IX i X, que són el nucli de l'esquerra (figura 19). Pel que fa a les eleccions legislatives de 1933, no tenim els resultats del PRR per districtes o seccions, i l'única cosa que es pot afirmar és que el PRR va mantenir la seva força a la ciutat.

L'anàlisi de les eleccions municipals de 1934, i, sobretot, la seva comparança amb les eleccions de 1931, és reveladora del canvi de domicili de l'electorat del PRR. Com que la delimitació espacial de les seccions ha variat, no podem estudiar la seva evolució per mitjà del coeficient de correlació, però podem comparar les distintes matrius de correlació d'ambdues eleccions. El 1931, la Lliga i el PRR es correlacionen positivament (.35), és a dir, que en les seccions on més es va votar la Lliga es va tendir a votar més el PRR, com ja indicava l'estudi dels percentatges obtinguts als districtes. El 1934 va passar el contrari: la Lliga i el PRR es van correlacionar negativament (-.45), perquè on es va votar la Lliga es va tendir a no votar el PRR. En canvi, la correlació del PRR, que el 1931 era negativa respecte a ERC i el PCC, és positiva el 1934. Un canvi de tendència similar es va donar amb la correlació entre la participació i el PRR: mentre que el 1931 es tendí a votar més el PRR en les seccions en què es va participar més, el 1934 es va correlacionar negativament i significativament amb la participació (-.41), mentre que la Lliga, el 1931 i el 1934, es va relacionar positivament amb la

se participó, en 1934 se correlacionó negativa y significativamente con la participación (-.41), mientras la Lliga, en 1931 y en 1934, se correlacionó fuerte y positivamente con la participación (.30 y .48 respectivamente). Además de este análisis de correlaciones, los diagramas de dispersión muestran que el electorado del Partido Radical, a partir del año 1934, tuvo tendencia a residir en aquellas secciones que mayoritariamente se decidieron a votar la opción que en este estudio denominamos izquierda reformista o sencillamente izquierda.

LA CIRCUNSCRIPCIÓN DE BARCELONA CIUDAD

La participación

La ciudad

En Barcelona ciudad se participó siempre menos que en la provincia, especialmente durante las constituyentes (61%), en las elecciones al Parlamento de Cataluña (53%) y en las elecciones de compromisarios (34%). El porcentaje en las legislativas de 1933 (60%) y de 1936 (65%) se aproxima más a la media de las provincias catalanas. La participación de la ciudad se situó en todas las consultas electorales casi exactamente 10 puntos por debajo de la participación de la provincia de Barcelona (figura 4).

Los distritos

Todos los distritos siguieron una evolución parecida, aunque con diferencias acusadas entre unos y otros y más importantes entre las dos primeras elecciones. La tendencia de los distritos IV y VI fue la de incrementar la participación y, en cambio, la de los distritos II, V y IX, la de participar siempre menos, mientras que las tendencias de los distritos restantes se situaron entre estos dos extremos (figura 20).

Las secciones

Casi todas las secciones participaron en las tres elecciones para las que disponemos de datos bastante exactos en torno a la media de la ciudad, por lo que las curvas de distribución de los porcentajes son pronunciadas (figura 22). Es de destacar que esta misma estructura se vivió durante la consulta electoral de los compromisarios, cuando la participación fue baja (34%) porque la

lucha electoral no presentaba ningún interés político. El hecho de que, a pesar de estas dos características —gran abstención y poco interés político—, todas las secciones participasen de una manera tan similar y al mismo tiempo con un comportamiento tan parecido al de las elecciones anteriores demuestra que el electorado barcelonés optó también, en estas últimas elecciones, por votar o abstenerse, según las pautas colectivas que respondían puntualmente en todas las secciones a una misma coyuntura política. Si en Lérida el estudio municipal de las últimas elecciones permite constatar la riqueza del paisaje local, en Barcelona introduce en aspectos definitorios de la participación individual, cuyo significado se puede captar, como veremos más adelante, a través del análisis de las trayectorias electorales.

La orientación del voto

La ciudad

La orientación del voto en Barcelona ciudad siguió una trayectoria similar a la de las provincias y por su peso electoral influyó decisivamente en el resultado final de los escrutinios catalanes. Barcelona se caracterizó por el hecho de oscilar menos en su voto de izquierdas. En 1931 fue la circunscripción que votó menos a la izquierda (69%), en 1932 y en 1933 votó un 60% en favor de la izquierda, mientras que en las elecciones del Frente Popular volvió a votar más a la izquierda (63%). En las elecciones de compromisarios, como toda Cataluña, se votó muy hacia la izquierda (75%).

Los distritos

La orientación del voto por distritos siguió la tendencia de la ciudad, con oscilaciones superiores a 30 puntos. Se configuró así un mapa político estable desde las primeras elecciones: los distritos II, V, VII, IX y X fueron de la izquierda; los distritos III, IV y VI de la derecha; y los distritos I y VIII ocuparon una zona intermedia (figura 21).

Las secciones

La orientación del voto pone de relieve una ciudad en la que un número reducido de secciones votaba de forma muy generalizada las candidaturas de ERC o de la Lliga, y otra mayoría de secciones que votaban ERC o la Lliga en torno a la media de la ciudad, es decir, una distribución similar a la de los municipios de la provin-

participació (.30 i .48 respectivament). A més d'aquesta anàlisi de correlacions, els diagrames de dispersió mostren que l'electorat del Partit Radical, a partir de l'any 1934, va tenir tendència a residir en aquelles seccions que majoritàriament es decidiren a votar l'opció que en aquest estudi denominem esquerra reformista o, senzillament, esquerra.

LA CIRCUNSCRIPCIÓ DE BARCELONA CIUTAT

La participació

La ciutat

A Barcelona ciutat es va participar sempre menys que a la província, especialment durant les constituents (61%), en les eleccions al Parlament de Catalunya (53%) i en les eleccions de compromisaris (34%). El percentatge en les legislatives de 1933 (60%) i de 1936 (65%) s'aproxima més a la mitjana de les províncies catalanes. La participació de la ciutat es va situar en totes les consultes electorals gairebé exactament 10 punts per sota de la participació de la província de Barcelona (figura 4).

Els districtes

Tots els districtes van seguir una evolució semblant, encara que amb diferències acusades entre els uns i els altres, i més importants entre les dues primeres eleccions. La tendència dels districtes IV i VI fou la d'incrementar la participació, i, en canvi, la dels districtes II, V i IX la de participar sempre menys, mentre que les tendències dels districtes restants es van situar entre aquests dos extrems (figura 20).

Les seccions

Gairebé totes les seccions van participar en les tres eleccions per a les quals disposem de dades bastant exactes entorn de la mitjana de la ciutat, per la qual cosa les corbes de distribució dels percentatges són pronunciades (figura 22). Cal destacar que aquesta mateixa estructura es va viure durant la consulta electoral dels compromisaris, quan la participació va ser baixa (34%) perquè la lluita electoral no presentava cap interès polític. El fet que, malgrat aquestes dues característiques —gran abstenció i poc interès polític—, totes les seccions participessin d'una manera tan similar i al

mateix temps amb un comportament tan semblant al de les eleccions anteriors, demostra que l'electorat barceloní va optar també, en aquestes últimes eleccions, per votar o abstenir-se, segons les pautes col·lectives que responien puntualment en totes les seccions a una mateixa conjuntura política. Si a Lleida l'estudi municipal de les últimes eleccions permet constatar la riquesa del paisatge local, a Barcelona introdueix aspectes definitoris de la participació individual, el significat de la qual es pot captar, com veurem més endavant, a través de l'anàlisi de les trajectòries electorals.

L'orientació del vot

La ciutat

L'orientació del vot a Barcelona ciutat va seguir una trajectòria similar a la de les províncies i pel seu pes electoral influí decisivament en el resultat final dels escrutinis catalans. Barcelona es caracteritzà pel fet d'oscil·lar menys en el seu vot d'esquerra. El 1931 va ser la circumscripció que va votar menys l'esquerra (69%), el 1932 i el 1933 va votar un 60% en favor de l'esquerra, mentre que en les eleccions del Front Popular va tornar a votar més l'esquerra (63%). En les eleccions de compromisaris, com tot Catalunya, es va votar molt cap a l'esquerra (75%).

Els districtes

L'orientació del vot per districtes va seguir la tendència de la ciutat, amb oscil·lacions superiors a 30 punts. Així, doncs, es va configurar un mapa polític estable des de les primeres eleccions: els districtes II, V, VII, IX i X van ser de l'esquerra; els districtes III, IV i VI de la dreta; i els districtes I i VIII van ocupar una zona intermèdia (figura 21).

Les seccions

L'orientació del vot posa en relleu una ciutat en què un nombre reduït de seccions votava amb molta força a les candidatures d'ERC o de la Lliga, i una altra majoria de seccions que votaven ERC o la Lliga entorn de la mitjana de la ciutat, és a dir, una distribució similar a la dels municipis de la província (figura 22). Per a matisar aquesta afirmació i estudiar l'evolució del vot a la ciutat, s'ha de recórrer a l'anàlisi cartogràfica de les seccions, com es fa en el segon volum d'aquest atles.

cia (figura 22). Para matizar esta afirmación y estudiar la evolución del voto en la ciudad, debe recurrirse al análisis cartográfico de las secciones, como se hace en el segundo volumen de este atlas.

LA CIRCUNSCRIPCIÓN DE BARCELONA PROVINCIA

Los porcentajes globales: la participación y la orientación del voto

La provincia

En Barcelona provincia, la participación de 1931 a 1936 evolucionó como en las otras circunscripciones, aunque la oscilación fue menor. La participación fue alta, la más alta de Cataluña durante las elecciones del Frente Popular (74%) y en las de compromisarios (50%) dado el poco interés político de la consulta; y fue relativamente alta en las legislativas de 1933 (66%). Durante las constituyentes (66%) y en las del Parlamento de Cataluña (60%) se tendió a participar menos que en otras provincias, pero más que en Barcelona ciudad (figura 4).

El voto de izquierdas siguió una evolución similar a las otras circunscripciones: amplias mayorías en las constituyentes (78%) y las de compromisarios (72%), equilibrio en 1933 (52%) y orientación similar en las del Parlamento de Cataluña (59%) y del Frente Popular (57%) (figura 4, mapas 11 y 17).

Las comarcas

El estudio de comarcas en la provincia de Barcelona es incompleto, ya que sólo tenemos en

cuenta datos fragmentarios. No obstante, los resultados de que disponemos apuntan a la existencia de dos zonas amplias y diferenciadas, que no incluyen ni el Bages, que evolucionó siempre como la media provincial en su participación y en su voto, ni el Berguedà, que vivió una trayectoria peculiar, como examinaremos más adelante (figura 24). Una zona votó siempre ampliamente a la izquierda y en 1936 participó por encima de la media provincial: Barcelonès, Vallès Occidental, Baix Llobregat, Alt Penedès y Garraf. Otra zona, en cambio, tuvo una participación menos elevada y, con un voto más conservador; limita con las comarcas también conservadoras de Gerona, Tarragona y Lérida, diseñando los dos grandes enclaves de la derecha catalana. Son las comarcas de Osona, Vallès Oriental, Maresme y Anoia.

Los municipios

En Barcelona provincia, como en toda Cataluña, se participó en torno a la media provincial. Para las legislativas de 1931 y 1932, en que nos faltan resultados de bastantes municipios, una manera de demostrar esta similitud es comparando la distribución de los porcentajes de participación municipal de las provincias. Se observa entonces que las tendencias casi se confunden (figuras 6 y 7). En la consulta del Frente Popular hubo una coincidencia notoria en el grado de participación local y la mayoría de municipios participaron con la misma intensidad, por lo que la curva de distribución es pronunciada (figura 13). Este hecho, sumado a la circunstancia de que se produjera en la ocasión en la que más se participó en la provincia, apunta a una consulta vivida con interés

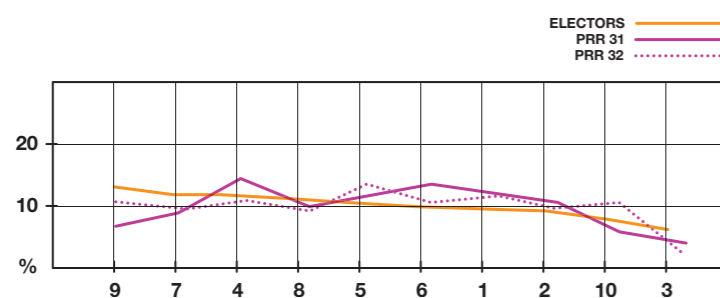

Figura 19.- Porcentajes por distritos, obtenidos por el Partit Radical Republicà, calculados sobre el total de la ciudad de Barcelona, en las elecciones legislativas de 1931 y de 1932.

Figura 19.- Percentatges per districtes obtinguts pel Partit Radical Republicà i calculats sobre el total de la ciutat de Barcelona, a les eleccions legislatives de 1931 i 1932.

LA CIRCUNSCRIPCIÓN DE BARCELONA PROVINCIA

Els percentatges globals: la participació i l'orientació del vot

La provincia

A Barcelona provincia la participació del 1931 a 1936 va evolucionar com a les altres circumscripcions, encara que l'oscil·lació va ser menor. La participació va ser alta, la més alta de Catalunya durant les eleccions del Front Popular (74%) i en les de compromisaris (50%) atès el poc interès polític de la consulta; i va ser relativament alta en les legislatives de 1933 (66%). Durant les constituents (66%) i en les del Parlament de Catalunya (60%) es va tendir a participar menys que en altres províncies, però més que a Barcelona ciutat (figura 4).

El vot d'esquerrres seguí una evolució similar a les altres circumscripcions, àmplies majories en les constituents (78%) i les de compromissaris (72%), equilibri el 1933 (52%) i orientació similar en les del Parlament de Catalunya (59%) i del Front Popular (57%) (figura 4, mapes 11 i 17).

Les comarques

L'estudi de comarques a la província de Barcelona és incomplet, ja que només tenim en compte dades fragmentàries. No obstant això, els resultats de què disposem apunten cap a l'existència de dues zones àmplies i diferenciades, que no inclouen ni el Bages,

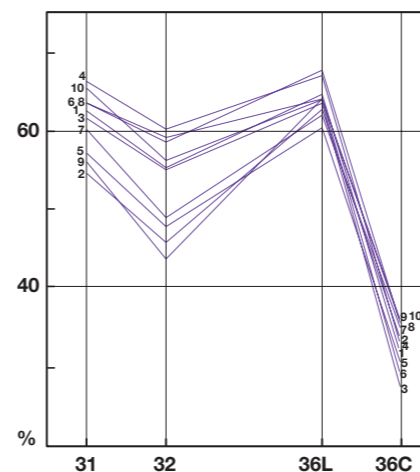

Figura 20.- Evolución de la participación en los diez distritos de la ciudad de Barcelona en cuatro elecciones: las legislativas de 1931, 1932 y 1936, y la de compromisarios de 1936

Figura 20.- Evolució de la participació als deu districtes de la ciutat de Barcelona en quatre eleccions: les legislatives de 1931, 1932 i 1936, i la de compromissaris de 1936.

que va evolucionar sempre com la mitjana provincial en la seva participació i en el seu vot, ni el Berguedà, que va viure una trajectòria peculiar, com examinarem més endavant (figura 24). Una zona va votar sempre àmpliament l'esquerra i el 1936 va participar per sobre de la mitjana provincial: Barcelonès, Vallès Occidental, Baix Llobregat, Alt Penedès i Garraf. Una altra zona, en canvi, va tenir una participació menys elevada i, amb un vot més conservador; limita amb les comarques també conservadores de Girona, Tarragona i Lleida, dissenyant els dos grans enclavaments de la dreta catalana. Són les comarques d'Osona, Vallès Oriental, Maresme i Anoia.

Els municipis

A Barcelona província, com a tot Catalunya, es va participar entorn de la mitjana provincial. Per a les legislatives de 1931 i 1932, que ens falten resultats de bastants municipis, una manera de demostrar aquesta similitud és comparant la distribució dels percentatges de participació municipal de les províncies. S'observa llavors que les tendències gairebé es confonen (figures 6 i 7). En la consulta del Front Popular hi va haver una coincidència notòria en el grau de participació local i la majoria de municipis van participar amb la mateixa intensitat, per la qual cosa la corba de distribució és pronunciada (figura 13). Aquest fet i la circumstància que es produís quan més es va participar a la província, apunta a una consulta viscuda amb interès i tensió, com també va succeir a Barcelona ciutat. Com s'esdevé amb

y tensión, como también sucedió, por otra parte, en Barcelona ciudad.

Como ocurre con la participación, las curvas de distribución del voto municipal obtenido por las candidaturas de ERC o de la Lliga son similares a las de las circunscripciones restantes (figura 23).

Los porcentajes provinciales

El censo masculino de 1931

El censo de los trescientos nueve municipios de la provincia es muy desigual. Las diferencias entre pueblos y ciudades son enormes y la influencia de Barcelona ciudad es donde más se aprecia, por el hecho de tratarse de la capital de la provincia, aunque constituyera una circunscripción propia a efectos electorales. Independientemente de Barcelona ciudad hay: 1) 20 ciudades que representan conjuntamente el 47% del censo provincial, densidad electoral

que adquiere mayor relieve si se tiene en cuenta que más de la mitad del citado 47% se concentra entre Sabadell, l'Hospitalet, Badalona, Terrassa, Manresa y Mataró; 2) 29 municipios con un censo entre los mil y los dos mil electores, que representan el 17% del censo provincial; 3) 62 municipios, cuyo censo oscila entre quinientos y mil electores, que representan el 18% del censo provincial; y 4) 198 municipios con un censo inferior a quinientos electores, que representan el 18% del censo provincial.

La orientación del voto

La orientación del voto según los porcentajes provinciales se ha podido estudiar durante las elecciones del Parlamento de Cataluña y del Frente Popular. Entre unas elecciones y otras se ha de subrayar que, pese a que los porcentajes del voto de izquierdas son similares (59% y 57%), si se realiza el análisis por grupos de municipios los resultados difieren más.

la participación, les corbes de distribució del vot municipal obtingut per les candidatures d'ERC o de la Lliga són similars a les de les circumscripcions restants (figura 23).

Els percentatges provincials

El cens masculí de 1931

El cens dels 309 municipis de la província és molt desigual. Les diferències entre pobles i ciutats són enormes i la influència de Barcelona ciutat és on més se sent, pel fet de tractar-se de la capital de la província, encara que constituís una circumscripció pròpia a efectes electorals. Independentment de Barcelona ciutat, hi ha: 1) 20 ciutats que representen conjuntament el 47% del cens provincial, densitat electoral que adquireix un major relleu si es té en compte que més de la meitat d'aquest 47% es concentra entre Sabadell, l'Hospitalet, Badalona,

Terrassa, Manresa i Mataró; 2) 29 municipis amb un cens entre els 1.000 i els 2.000 electors, que representen el 17% del cens provincial; 3) 62 municipis, el cens dels quals oscil·la entre 500 i 1.000, que representen el 18% del cens provincial; i 4) 198 municipis amb un cens inferior a 500 electors i que representen el 18% del cens provincial.

L'orientació del vot

L'orientació del vot segons els percentatges provincials s'ha pogut estudiar durant les eleccions del Parlament de Catalunya i del Front Popular. Però cal dir que, malgrat que els percentatges del vot d'esquerres són similars, 59% i 57%, si es realitza l'anàlisi per grups de municipis els resultats difereixen més.

Un exemple: el Parlament de Catalunya

El 1932 es van presentar vuit candidatures, de les quals, totes, excepte ERC i la Lliga, van obtenir a

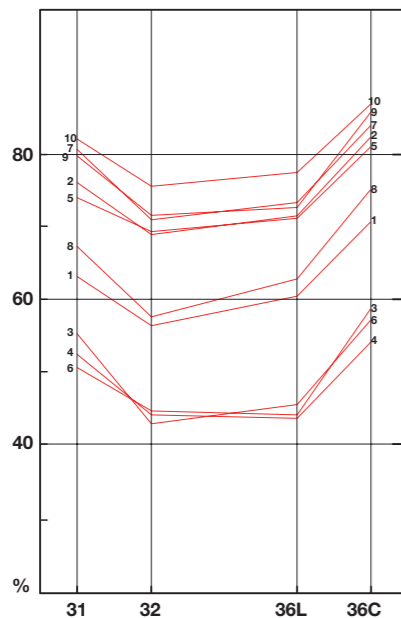

Figura 21.- Evolución del voto de izquierdas en los distritos de la ciudad de Barcelona en cuatro elecciones: legislativas de 1931, 1932 y 1936, y de compromisarios de 1936. **Figura 21.-** Evolució del vot d'esquerres als districtes de la ciutat de Barcelona en quatre eleccions: legislatives de 1931, 1932 i 1936, i de compromissaris de 1936.

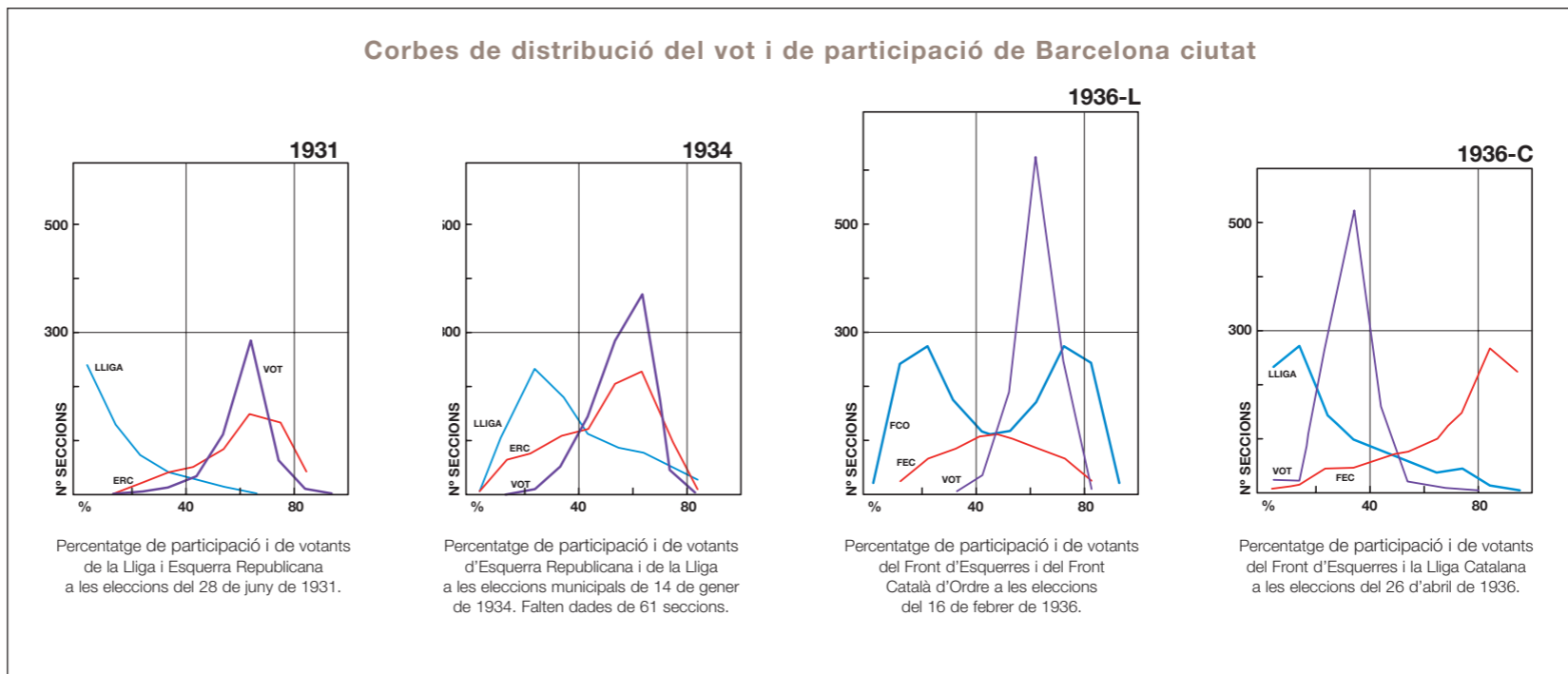

Figura 22.- Porcentajes de votantes y votos en las distintas candidaturas en las secciones de la ciudad de Barcelona. En las ordenadas se representan grupos de diez unidades de porcentajes, para ordenar el número de secciones que pertenecen a cada uno de los grupos.

Figura 22.- Percentatges de votants i vots a les diferents candidatures en les seccions de la ciutat de Barcelona. A les ordenades s'hi representen grups de deu unitats de percentatges, per tal d'ordenar el nombre de seccions que pertany a cada un d'aquests grups.

Un ejemplo: el Parlamento de Cataluña

En 1932 se presentaron ocho candidaturas, que salvo ERC y la Lliga, obtuvieron en las ciudades, es decir, en los 20 municipios más grandes de la provincia, unos porcentajes de voto hasta 36 puntos superiores al 47%, que es el valor que representa el porcentaje de su censo en estos municipios (tabla 2); así pues, del voto conseguido en el conjunto de la circunscripción, el PCC obtuvo en las ciudades el 83%, el BOC el 72%, el PSOE el 72% y el PRDF el 70%. Por una parte, estos porcentajes tan elevados respondían al hecho de que el electorado diversificó su opción política en las ciudades y, por lo tanto, disminuyó el voto a ERC o a la Lliga. Y por otra parte, se ha de tener en cuenta la circunstancia de que estas candidaturas minoritarias casi sólo consiguieron votos en las ciudades y, por consiguiente, es en estos municipios donde obtuvieron prácticamente todo el porcentaje de votos de la circunscripción. Efectivamente, en el resto de grupos de municipios, las candidaturas minoritarias disminuyeron drásticamente su porcentaje de votos provinciales, en especial en los municipios más pequeños, donde fueron muy poco votadas. La Candidatura Tradicionalista alcanzó también los mejores porcentajes en las ciudades, 9 puntos más que el valor que representaba el porcentaje del censo, si bien en los otros grupos de municipios se aproximó mucho más que las otras candidaturas minoritarias al valor que representaba su censo electoral respectivo, y especialmente en los municipios más pequeños que, representando el 18% del censo de la

circunscripción, dieron a la Dreta de Catalunya el 17% de votos de la circunscripción.

Otro ejemplo: el Frente Popular

Como en las elecciones del Frente Popular se presentaron sólo dos opciones, el Front d'Esquerres de Catalunya y el Front Català d'Ordre, la orientación del voto en todos los grupos de municipios que hemos considerado se concentró forzosamente a favor de una candidatura u otra. El Front d'Esquerres obtuvo porcentajes similares al valor que representaba el porcentaje del censo en todos los grupos de municipios. Así, en las veinte ciudades mayores de la provincia (cuyo censo equivalía al 47% provincial), el Front d'Esquerres obtuvo el 46% de sus votos provinciales, mientras que en los municipios medianos, pequeños o muy pequeños, que representaban respectivamente el 17%, 18% y 18% del censo provincial, el Front d'Esquerres consiguió el 19%, 18% y 17% de sus votos provinciales respectivamente (tabla 3). El Front d'Ordre, en cambio, fue mucho menos votado en las grandes ciudades, donde perdió 10 puntos respecto al valor del censo, es decir, en los 20 municipios más grandes de la provincia consiguió sólo el 37% de sus votos provinciales y, por el contrario, ganó 7 puntos en los municipios más pequeños, donde obtuvo el 25% de su voto provincial (tabla 3). El análisis de estos porcentajes provinciales en la contienda electoral del Frente Popular nos demuestra que la opción conservadora constituyó, sobre todo, la opción elegida por

les ciutats, és a dir, als 20 municipis més grans de la província, uns percentatges de vot fins a 36 punts superiors al 47%, que és el valor que representa el percentatge del seu cens en aquests municipis (taula 2); així doncs, del vot aconseguit en el conjunt de la circumscripció, el PCC va obtenir a les ciutats el 83%, el BOC el 72%, el PSOE el 72% i el PRDF el 70%. D'una banda, aquests percentatges tan elevats responien al fet que l'electorat va diversificar la seva opció política a les ciutats, i, per tant, va disminuir el vot a ERC o a la Lliga. I de l'altra banda, s'ha de tenir en compte que la circumstància que aquestes candidatures minoritàries només van aconseguir vots a les ciutats, i, per tant, és en aquests municipis on van obtenir gairebé tot el percentatge de vots de la circumscripció. Efectivament, a la resta de grups de municipis les candidatures minoritàries van disminuir dràsticament el seu percentatge de vots provincials, especialment als municipis més petits, on van ser molt poc votades. La Candidatura Tradicionalista assolí també els millors percentatges a les ciutats, 9 punts més que el valor que representava el percentatge del cens, si bé als altres grups de municipis es va aproximar molt més que les altres candidatures minoritàries al valor que representava el seu cens electoral respectiu, i especialment als municipis més petits, els quals, representant el 18% del cens de la circumscripció, van donar a la Dreta de Catalunya el 17% de vots de la circumscripció.

Un altre exemple: el Front Popular

Com que en les eleccions del Front Popular es van presentar només dues opcions, el Front d'Esquerres de Catalunya i el Front Català d'Ordre, l'orientació del vot en tots els grups de municipis que hem considerat es va concentrar forçosament a favor d'una o altra candidatura. El Front d'Esquerres va obtenir percentatges similars al valor que representava el percentatge del cens en tots els grups de municipis. Així, a les vint ciutats més grans de la província (el cens de la qual representava el 47% provincial), el Front d'Esquerres va obtenir el 46% dels seus vots provincials, mentre que als municipis mitjans, petits o molt petits, que representaven respectivament el 17%, 18% i 18% del cens provincial, el Front d'Esquerres aconseguí el 19%, el 18% i el 17% dels seus vots provincials respectivament (taula 3). El Front Català d'Ordre, en canvi, fou molt menys votat a les grans ciutats, on va perdre 10 punts respecte al valor del cens, és a dir, als 20 municipis més grans de la província va aconseguir només el 37% dels seus vots provincials i, al contrari, va guanyar 7 punts als municipis més petits, on va obtenir el 25% del seu vot provincial (taula 3). L'anàlisi d'aquests percentatges provincials en la contesa electoral del Front Popular ens demostra que l'opció conservadora va constituir, sobretot, l'opció triada pels municipis més petits de Catalunya, i que el Front d'Esquerres va ser votat de forma similar a tot arreu, de manera que a igual nombre d'electors va obtenir igual nombre de vots.

	Legislatives 1931	Parlament 1932
Parlament 1932	.70	
Legislatives 1936	.70	.71

Tabla 5.- Coeficientes de correlación entre los porcentajes de votos en las candidaturas de Esquerra Republicana de Catalunya en tres elecciones legislativas en la provincia de Barcelona.

Taula 5.- Coeficients de correlació entre els percentatges de vots a les candidatures d'Esquerra Republicana de Catalunya a tres eleccions legislatives a la província de Barcelona.

	Legislatives 1931	Parlament 1932
Parlament 1932	.62	
Legislatives 1936	.68	.69

Tabla 6.- Coeficientes de correlación entre los porcentajes de votos en las candidaturas de la Lliga en tres elecciones legislativas en la provincia de Barcelona.

Taula 6.- Coeficients de correlació entre els percentatges de vots a les candidatures de la Lliga en tres eleccions legislatives a la província de Barcelona.

los municipios más pequeños de Cataluña, y que el Front d'Esquerres fue votado de una manera similar en todas partes, de manera que a igual número de electores obtuvo igual número de votos.

Evolución de la participación y de la orientación del voto en los municipios a través del estudio de correlaciones

La participación

Los índices de correlación son los que se han podido calcular con los datos de las tres elecciones legislativas de 1931, 1932 y 1936, índices parecidos a los de las otras provincias. Por lo mismo y a pesar de que los

datos sean fragmentarios, creemos que la participación experimentó una evolución similar en todas partes. En otras palabras, en los municipios donde más se participó se tendió a seguir participando más, excepto en las constituyentes y las del Parlamento catalán, cuando los índices son bajos en todas las circunscripciones, excepto en la de Gerona, en razón de que los motivos para participar en unas elecciones u otras fueron distintos. Parece una ley demostrada en todos los países el hecho de que las pautas de participación dependen del tipo de consulta electoral de que se trate (general o local), de manera que cada consulta electoral genera una pauta de participación específica, como hemos podido definir precisamente para Gerona (figura 47). Ahora bien, en Cataluña la partici-

Evolució de la participació i de l'orientació del vot als municipis a través de l'estudi de correlacions

La participació

Els índexs de correlació són els que s'han pogut calcular amb les dades de les tres eleccions legislatives de 1931, 1932 i 1936, i són semblants als de les altres províncies. Per la mateixa raó i malgrat que les dades siguin fragmentàries, creiem que la participació va experimentar una evolució similar a tot arreu. En altres paraules, als municipis on més es va participar es va tendir a continuar participant més, excepte en les constituents i en les eleccions del Parlament català, quan els índexs són baixos en totes les cir-

cumscripcions, excepte a Girona, perquè els motius per a participar en unes eleccions o unes altres van ser diferents. Sembla una llei demostrada en tots els països el fet que les pautes de participació depenen del tipus de consulta electoral (general o local), de manera que cada consulta electoral genera una pauta de participació específica, com hem pogut definir precisament per a Girona (figura 47). Ara bé, a Catalunya la participació va resultar sensible a la lluita electoral i, encara que les eleccions al Parlament català eren unes eleccions legislatives, el tipus de consulta o almenys el significat dels escons (del Parlament espanyol o del Parlament català) era diferent i, per tant, els índexs de correlació entre ambdues eleccions són baixos. Girona, per descomptat,

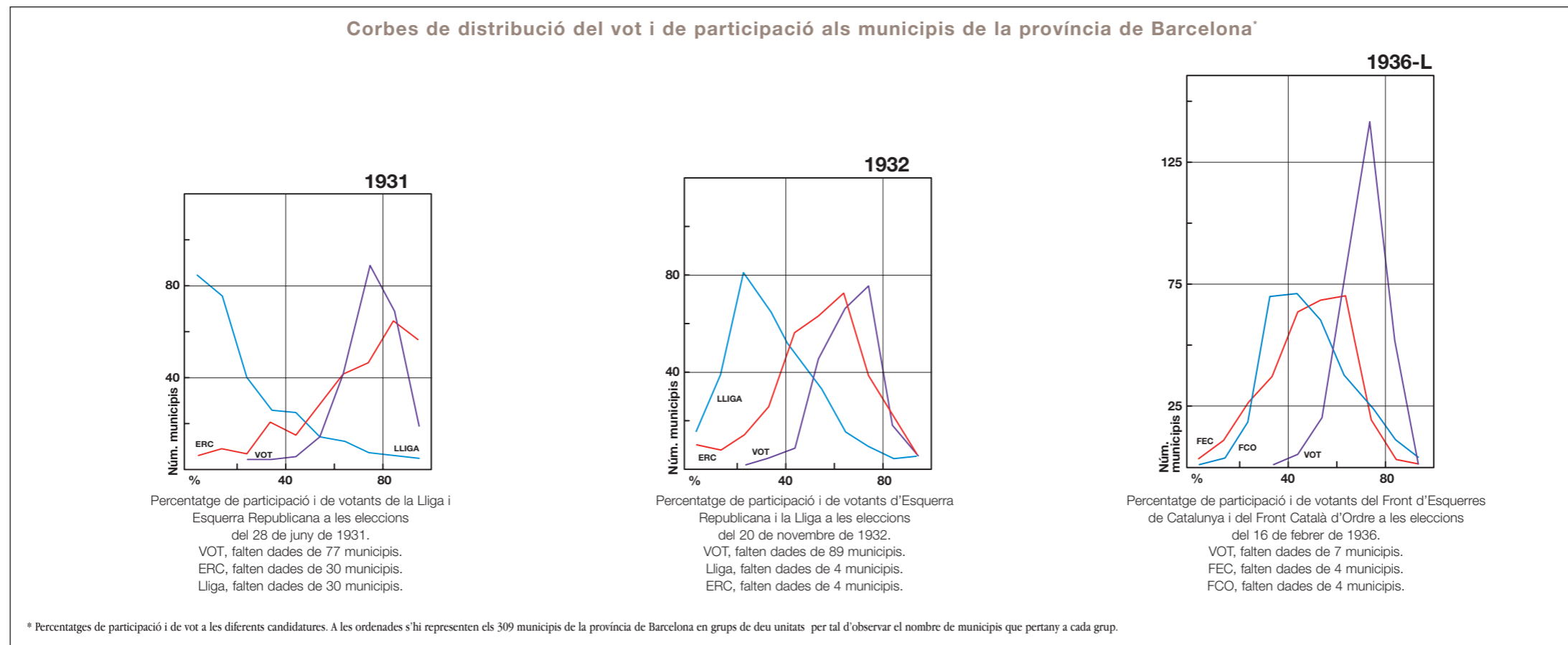

Figura 23.- Porcentajes de participación y del voto en las distintas candidaturas, representando en ordenadas los 309 municipios de la circunscripción de Barcelona, de los cuales se han formado grupos de diez unidades de porcentaje, para observar el número de municipios que pertenecen a cada uno de estos grupos.

Figura 23.- Percentatges de participació i del vot a les diferents candidatures, representant en ordenades els 309 municipis de la circumscripció de Barcelona, dels quals s'han format grups de deu unitats de percentatge, per tal d'observar el nombre de municipis que pertany a cada un d'aquests grups.

pación resultó sensible a la lucha electoral y, aunque las elecciones al Parlamento catalán eran unas elecciones legislativas, el tipo de consulta o al menos el significado de los escaños (del Parlamento español o del Parlamento catalán) era diferente y, por lo tanto, los índices de correlación entre ambas elecciones son bajos. Gerona, por descontado, constituye una excepción y este hecho apunta una vez más a la personalidad política de la circunscripción gerundense.

La participación y las fuerzas políticas

Como en las otras provincias catalanas, los coeficientes de correlación entre el porcentaje de votantes y las fuerzas políticas son bajos, pero tienden a favorecer ligeramente y siempre a las candidaturas de ERC y a perjudicar ligeramente y siempre a las candidaturas de la Lliga. En definitiva, en los lugares donde la votación fue más alta, se tendió a votar ERC y, en cambio, en los lugares en que se votó menos, prevaleció la tendencia a votar la Lliga.

Candidaturas de ERC y de la Lliga

Las correlaciones entre las candidaturas de ERC en diversas elecciones son siempre positivas y significati-

vas, y entre las candidaturas de la Lliga son también positivas y significativas, con índices de correlación equiparables a los obtenidos en otras circunscripciones (tablas 5 y 6).

Candidaturas del BOC y del EEF-PRDF

Entre 1931 y 1932, el índice de correlación de estas candidaturas es (.37) entre EEF y PRDF, y (.31) entre las candidaturas del BOC. Se trata de unos índices relativamente bajos porque en los municipios no se tendió a votar igual entre unas elecciones y las otras.

Candidaturas del PCR

El PCR se presentó únicamente durante las constituyentes, y en estas elecciones se correlacionó positivamente con la candidatura de la Lliga y negativamente con la candidatura de ERC. Esta correlación parece indicar que, en los municipios donde se votó la Lliga, se votó también el PCR como sustitución a la alternativa de ERC o tal vez como otra opción conservadora, por cuanto los índices de correlación del PCR en 1931 con las candidaturas al Parlamento de Cataluña correlacionan al electorado que votó el PCR en 1931, con

% votants	Candidatures d'ERC	Candidatures de la Lliga	BOC	PCC	PSOE	PRDF EEF	PRR	PCR	Dreta de Catalunya
Legislatives 1931 (66.50)	.17	-.17	.05	.-	.-	.03	-.12	.17	.-
Parlament 1932 (59.57)	.19	-.25	.06	.01	.07	-.03	.16		-.06
Legislatives 1933 (65.57)	.22	-.22	.-	.-	.-	.-	.-	.-	.-

Tabla 7a.- Coeficientes de correlación entre los porcentajes de votantes y de votos en distintas candidaturas, en tres elecciones legislativas en la provincia de Barcelona.

Taula 7a.- Coeficients de correlació entre els percentatges de votants i de vots a diferents candidatures en tres eleccions legislatives a la província de Barcelona.

1932			1936	
ERC	Concòrdia Ciutadana	Dreta de Catalunya	F. d'Esquerres Catalunya	Front Català d'Ordre
-.21	.15	.17	-.25	.25

Tabla 7b.- Coeficientes de correlación entre los porcentajes de votos de la candidatura del Partit Catalanista Republicà en 1931 y otras candidaturas, y del Front Popular, en las elecciones legislativas del Parlamento de Cataluña en la provincia de Barcelona.

Taula 7b.- Coeficients de correlació entre els percentatges de vots de la candidatura del Partit Catalanista Republicà el 1931 i altres candidatures en les eleccions legislatives del Parlament de Catalunya i del Front Popular a la província de Barcelona.

constitueix una excepció i aquest fet ens demostra una altra vegada més a la personalitat política de la circumscripció gironina.

La participació i les forces polítiques

Com a les altres províncies catalanes, els coeficients de correlació entre el percentatge de votants i les forces polítiques són baixos, però tendeixen a afavorir lleugerament i sempre a les candidatures d'ERC i a perjudicar lleugerament i sempre les candidatures de la Lliga. En definitiva, als llocs on la votació va ser més alta, es va tendir a votar ERC, i, en canvi, als llocs en què es va votar menys, va prevaler la tendència a votar la Lliga.

Candidatures d'ERC i de la Lliga

Les correlacions entre les candidatures d'ERC en diverses eleccions són sempre positives i significatives, i entre les candidatures de la Lliga són també positives i significatives, amb índexs de correlació equiparables als obtinguts en altres circumscripcions (taules 5 i 6).

Candidatures del BOC i de l'EEF-PRDF

Entre 1931 i 1932, l'índex de correlació d'aquestes candidatures és (.37) entre EEF i PRDF i (.31) entre les candidatures del BOC. Es tracta d'uns índexs relativament baixos, perquè als municipis no es va tendir a votar igual a cada una d'aquestes eleccions.

Candidatures del PCR

El PCR es va presentar únicament durant les constituents i en aquestes eleccions es va correlacionar positivament amb la candidatura de la Lliga i negativament amb la candidatura d'ERC. Aquesta correlació sembla indicar que, als municipis on es va votar la Lliga, es va votar també el PCR com a substitució de l'alternativa d'ERC o potser com una altra opció conservadora, ja que els índexs de correlació del PCR el 1931 amb les candidatures al Parlament de Catalunya correlacionen l'electorat, que va votar el PCR el 1931, amb l'electorat de les candidatures de la Lliga i dels tradicionalistes (taula 7b). I, així mateix, el percentatge de vots que va assolir el PCR el 1931 es correlaciona positivament amb el Front Català d'Ordre i negativament amb el Front d'Esquerres de

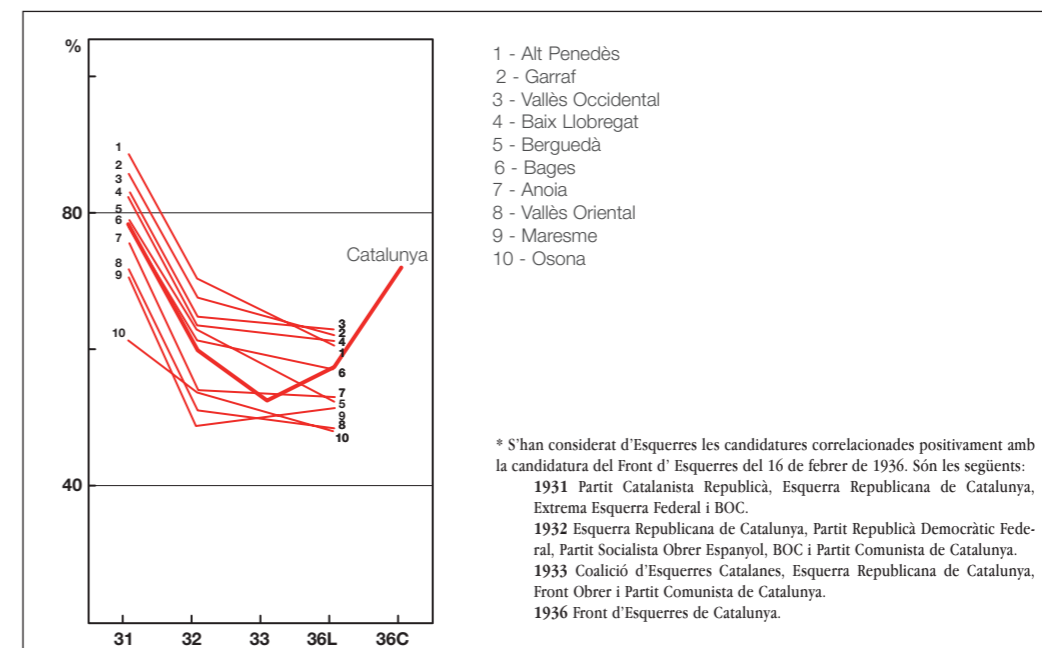

Figura 24.- Evolución de la orientación del voto en la comarcas de Barcelona durante cinco elecciones.

Figura 24.- Evolució de l'orientació del vot a les comarcas barcelonines durant cinc eleccions.

el electorado de las candidaturas de la Lliga y de los tradicionalistas (tabla 7b). Y, asimismo, el porcentaje de votos que alcanzó el PCR en 1931 se correlaciona positivamente con el Front Català d'Ordre y negativamente con el Front d'Esquerres de Catalunya de 1936, por lo que el electorado del PCR se decantó mayoritariamente por la opción conservadora, independientemente de la actitud de algunos de sus dirigentes (tabla 7b).

LA CIRCUNSCRIPCIÓN DE TARRAGONA

Los porcentajes globales. La participación

La provincia

En Tarragona, la participación global osciló, de 1931 a 1936, entre el 75% y el 46%. Como en toda Cataluña, fue elevada durante las constituyentes (75%) y en las del Frente Popular (73%), descendió en las legislativas de 1932 (64%) y de 1933 (67%) y descendió drásticamente en las elecciones de compromisarios (46%) (figura 4).

Las comarcas

La evolución de la participación comarcal fue similar a la evolución de la tendencia provincial. El promedio por comarca establece, no obstante, una divisoria entre una zona meridional amplia, ligeramente más abstencionista, formada por la Ribera, el Baix Ebre, el Baix Camp, la Terra Alta, el Montsià y el Priorat; y otra zona más al norte cuya participación se situó por encima del promedio provincial. Estas zonas

coinciden, excepto el Priorat y el Baix Camp, con dimensiones diferentes de los términos municipales respectivos. La zona meridional comprende unos términos municipales extensos y tal vez una población que vive diseminada, y la zona más al norte, con mayor tendencia a la participación, tiene unos términos municipales más pequeños (mapa 4).

Como hemos estudiado en Gerona, la extensión del término municipal es una variable abstencionista, entre otras razones a causa de la posibilidad de la existencia de población que vive diseminada y bastante lejos de los colegios electorales. Por otro lado, en los términos municipales extensos hay más probabilidades de que existan grandes fincas, las cuales pudieron favorecer la abstención durante los años treinta.

Los municipios

La participación municipal depende del tipo de confrontación electoral. En las legislativas del Parlamento catalán y del Frente Popular, una gran mayoría de municipios participó similarmente y, por lo mismo, las curvas de distribución son cerradas, aunque en 1932, por ser la participación provincial 5 puntos inferior, la curva es menos pronunciada y muestra una desviación hacia porcentajes de participación más bajos. Durante las legislativas de 1931 y 1933 se participó con mayor oscilación y las curvas de distribución son más amplias. Las elecciones de compromisarios son singulares, puesto que un número elevado de municipios participó mucho más que la media provincial y otro grupo también elevado participó mucho menos (figura 26). Esta participación diferente en las elecciones de compromisarios se

		Front d'Esquerres			
		PSOE	ERC	ACR	PRE
1932 Coalició d'Esquerres Tarragonines	PSOE	.16	.16	.14	.17
	PCR	-.06	-.05	-.07	-.06
	PRRS	.00	.00	-.02	.00

Tabla 8.- Coeficientes de correlación entre los porcentajes de votos de los candidatos de la Coalició d'Esquerres Tarragonines al Parlamento de Cataluña, y del Front de Esquerres de Catalunya de 16 de febrero de 1936.

Taula 8.- Coeficients de correlació entre els percentatges de vots dels candidats de la Coalició d'Esquerres Tarragonines al Parlament de Catalunya i del Front d'Esquerres de Catalunya del 16 de febrer de 1936.

Catalunya de 1936, per la qual cosa l'electorat del PCR es va decantar majoritàriament per l'opció conservadora, independentment de l'actitud d'alguns dels seus dirigents (taula 7b).

LA CIRCUNSCRIPCIÓN DE TARRAGONA

Els percentatges globals. La participació

La província

A Tarragona la participació global va oscil·lar, de 1931 a 1936, entre el 75% i el 46%. Com a tot Catalunya, va ser elevada durant les constituents (75%) i en les del Front Popular (73%), va descendir en les legislatives de 1932 (64%) i de 1933 (67%), i va descendir dràsticament en les eleccions de compromissaris (46%) (figura 4).

Les comarques

L'evolució de la participació comarcal va ser similar a l'evolució de la tendència provincial. El terme mitjà per comarca estableix, no obstant això, una divisòria entre una zona meridional àmplia, lleugerament més abstencionista, formada per la Ribera d'Ebre, el Baix Ebre, el Baix Camp, la Terra Alta, el Montsià i el Priorat; i una altra zona més al nord la participació de la qual es va situar per sobre del terme mitjà provincial. Aquestes zones coincideixen, excepte el Priorat i el Baix Camp, amb dimensions diferents dels termes municipals respectius. La zona meridional comprèn uns termes municipals grans i una població que viu disseminada, i

la zona més al nord, amb major tendència a la participació, té uns termes municipals més petits (mapa 4).

Com hem estudiat a Girona, l'extensió del terme municipal és una variable abstencionista, entre altres raons per la possibilitat de l'existència de població que viu disseminada i bastant lluny dels col·legis electorals. D'altra banda, als termes municipals extensos hi ha més probabilitats que existeixin grans finques, les quals han pogut afavorir l'abstenció durant els anys trenta.

Els municipis

La participació municipal depèn del tipus de confrontació electoral. En les legislatives del Parlament català i del Front Popular, una gran majoria de municipis va participar de manera semblant i, per això, les corbes de distribució són tancades, encara que el 1932, pel fet que la participació provincial fou 5 punts inferior, la corba és menys pronunciada i mostra una desviació cap a percentatges de participació més baixos. Durant les legislatives de 1931 i 1933 es va participar amb major oscil·lació i les corbes de distribució són més àmplies. Les eleccions de compromisaris són singulares, ja que un nombre elevat de municipis va participar molt més que la mitjana provincial i un altre grup també elevat va participar molt menys (figura 26). Aquesta participació diferent en les eleccions de compromisaris va ser deguda a la influència del comportament de l'electorat conservador, el qual, a les grans ciutats, va decidir-se per acudir a les urnes en gran proporció i, en canvi, als municipis més petits es va retreure més que l'electorat d'esquerres. A més, aquestes tendències es tro-

		Front d'Esquerres			
		PSOE	ERC	ACR	PRE
Coalició d'Esquerres	ACR	.12	.17	.16	.17
Catalanes de 1933	PRRS	.16	.2	.19	.19

Tabla 9.- Coeficientes de correlación entre los porcentajes de votos de los candidatos de la Coalició d'Esquerres Catalanes a las legislaturas de 1933 y del Front d'Esquerres de Catalunya de 16 de febrero de 1936 en la circunscripción de Tarragona.

Taula 9.- Coeficients de correlació entre els percentatges de vots dels candidats de la Coalició d'Esquerres Catalanes a les legislatures de 1933 i del Front d'Esquerres de Catalunya del 16 de febrer de 1936 en la circumscripció de Tarragona.

debió a la influencia del comportamiento del electorado conservador, que en las grandes ciudades se decidió por acudir a las urnas en gran proporción y, en cambio, en los municipios más pequeños participó menos que el electorado de izquierdas. Además, estas tendencias se encuentran relacionadas con el voto a la Lliga en elecciones anteriores por lo que, una vez más, destaca el interés de las elecciones de compromisarios para el estudio de los climas locales respectivos.

La orientación del voto

El «centro reformista» no aliado con ERC

En Tarragona, es significativa la existencia de una opción electoral considerada como una alternativa del «centro reformista», que se caracterizó por el hecho de no incluir a ERC o la Lliga en su candidatura. Su fuerza electoral dificultó que se diera rápidamente, como en otras provincias, la bipolaridad entre los dos partidos catalanes hegemónicos. Esta coalición, que en 1931 obtuvo el 30% de votos provinciales, situó a Tarragona en una posición insólita en el panorama catalán. El reparto geográfico de su voto y sus correlaciones matizan y clarifican el sentido de esta opción, porque los escrutinios muestran una y otra vez que sustituyó, en determinadas áreas geográficas y, sobre todo, en determinadas ciudades, a la candidatura de ERC, con la que mantuvo una relación continua.¹ El sentido de esta opción electoral citada puede matizarse con los índices de correlación que cada candidato que integra la Coalición mantiene por separado. Así por ejemplo, la correlación de los candidatos de la Coalición d'Esquerres de 1932 con el Front d'Esquerres de febrero de 1936 considerados uno a uno, muestra cómo los candidatos del PSOE se correlacionaron positivamente, mientras que los candidatos del PCR, del PRRS o de los Federales mantuvieron un comportamiento errático que explica su no correlación (tabla 8). Entre las legislativas de 1933 y 1936, los índices son más fuertes y positivos con el Front d'Esquerres (tabla 9) porque, según la consulta electoral, partidos y candidatos formaron parte de una u otra candidatura, porque la implantación de una y otra tuvo un matiz propiamente local. Y, por encima de todo, porque no consideramos que ninguna de las dos candidaturas fuese conservadora, hemos decidido incluirlas conjuntamente en el espacio que deno-

minamos en sentido amplio como la suma de izquierdas o, sencillamente, izquierda. Esta izquierda incluye, además, los votos que obtuvieron el BOC y el PCC, opciones siempre minoritarias y que no sobrepasaron el 2,50% provincial.

La provincia

Este «centro reformista», fuerza alternativa de centro diferenciada de ERC, provocó que, en 1932, el voto de izquierdas triunfase conjuntamente por un margen amplio, más amplio que en ninguna otra cir-

ben relacionadas con el voto a la Lliga en elecciones anteriores, por la cual cosa, una vez más, destaca el interés de las elecciones de compromisarios por a l'estudi dels climes locals respectius.

L'orientació del vot

El centre «reformista» no aliado amb ERC

A Tarragona, és significativa l'existència d'una opció electoral considerada com una alternativa del «centro reformista», que es va caracteritzar pel fet de no in-

cloure ERC o la Lliga en la seva candidatura. La seva força electoral va dificultar que es donés ràpidament, com en altres províncies, la bipolaritat entre els dos partits catalans hegemònics. Aquesta coalició, que l'any 1931 va obtenir el 30% de vots provincials, situà Tarragona en una posició insòlita en el panorama català. El repartiment geogràfic del seu vot i les seves correlacions matisen i clarifiquen el sentit d'aquesta opció, perquè els escrutinis mostren una vegada i una altra que va substituir, en determinades àrees geogràfiques, i, sobretot, en determinades ciutats, la candidatura d'ERC, amb la qual va mantenir una relació contínua.¹ El sentit d'aquesta opció electoral citada es pot matisar amb els índexs de correlació que manté cada candidat que integra la coalició per separat. Així, per exemple, la correlació dels candidats de la Coalició d'Esquerres de 1932 amb el Front d'Esquerres de febrer de 1936, considerats un a un, mostra com els candidats del PSOE es van correlacionar positivament, mentre que els candidats del PCR, del PRRS o dels Federales van mantenir un comportament erràtic que explica la seva no correlació (taula 8). Entre les legislatives de 1933 i 1936, els índexs són més forts i positius amb el Front d'Esquerres (taula 9), perquè, segons la consulta electoral, partits i candidats van formar part d'alguna de les dues candidatures, ja que la implantació de l'una i de l'altra va tenir un matís pròpiament local. I, per sobre de tot, perquè no vam considerar que cap de les dues candidatures fos conservadora, hem decidit incloure-les conjuntament en l'espai que vam denominar àmpliament com la suma d'esquerres o, senzillament, esquerra. Aquesta esquerra inclou, a més, els vots que van obtenir el BOC i el PCC, opcions sempre minoritàries i que no van sobrepasar el 2,50% provincial.

La província

Aquest «centro reformista», força alternativa de centro diferenciada d'ERC, va provocar que, el 1932, el vot d'esquerres triomfés conjuntament per un marge ampli, més ampli que en cap altra circumscripció. El vot d'esquerres va evolucionar, doncs, d'aquesta forma: victòria molt àmplia el 1931 (84%) i el 1932 (68%), i força similar en les legislatives de 1933 i 1936 (57%). En les últimes eleccions, les de compromisaris, l'esquerra va obtenir un altre cop una victòria molt àmplia (77%) (figura 3).

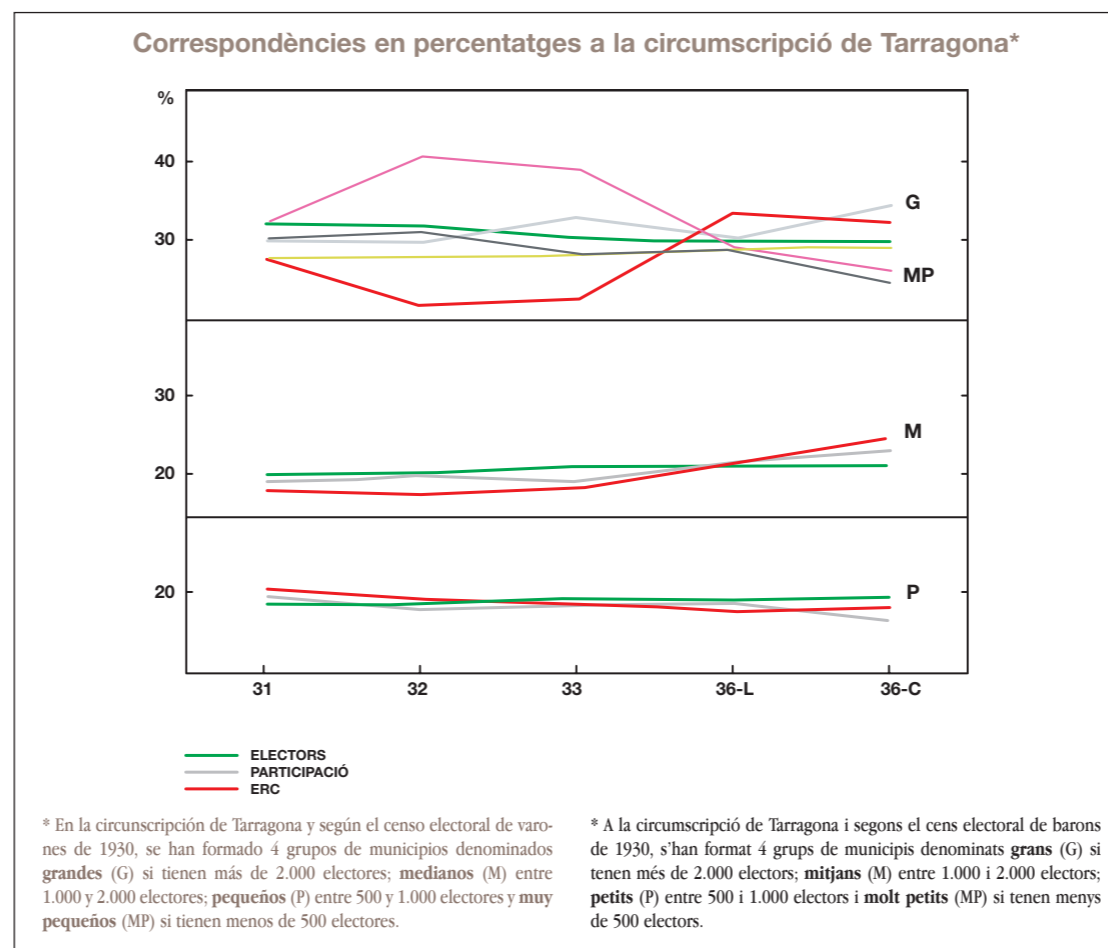

Figura 25.- Correspondencia, en porcentajes, sobre el total de la circumscripció de Tarragona, entre el número de electores, participación y voto de Esquerra Republicana durante cinco elecciones.

Figura 25.- Correspondència, en percentatges, sobre el total de la circumscripció de Tarragona, entre el nombre d'electors, participació i vot d'Esquerra Republicana durant cinc eleccions.

cunscripción. El voto de izquierdas evolucionó, pues, de esta forma: victoria muy amplia en 1931 (84%) y en 1932 (68%), y fuerza similar en las legislativas de 1933 y 1936 (57%). En las últimas elecciones, las de compromisarios, la izquierda obtuvo otra vez una victoria muy amplia (77%) (figura 3).

Las comarcas

La constancia en el voto de izquierdas o de derechas se vivió casi siempre entre las legislativas de 1933 y las de 1936. Con todo, las curvas en U son más o menos pronunciadas, con unas diferencias que caracterizan dos zonas amplias: el litoral, con sus ciudades y el 62% del electorado provincial, constituye una zona con un voto de izquierdas siempre por encima del promedio provincial (figura 30); la zona del interior, que cuenta sólo con el 38% del electorado provincial, se caracteriza por un voto conservador y presenta unas oscilaciones más acentuadas entre comarcas (figura 31).

Los municipios

Es interesante matizar que, en Tarragona, el voto municipal de la opción reformista distinta de ERC consiguió el mejor porcentaje durante las legislativas al Parlamento de Cataluña. Entonces obtuvo más del 50% de votos locales en un 10% de municipios. Estos municipios son de todas las comarcas, destacando por su censo Tarragona, Tortosa y Ulldecona. La distribución de los porcentajes municipales muestra lo que ocurrió en la provincia en relación con el «centro reformista»: en 1931 inició su implantación, en 1932 consiguió su expansión máxima y en 1933 perdió muchos votos (figura 27).

El voto municipal a las candidaturas de ERC y, sobre todo, de la Lliga es similar en las elecciones legislativas de 1933 y de 1936 (figura 28). Durante las constituyentes, la Lliga obtuvo pocos votos en casi todos los municipios de la provincia (figura 29), pero en las elecciones al Parlamento de Cataluña sus porcentajes avanzaron considerablemente (figura 29),

Les comarques

La constancia en el vot d'esquerres o de dretes es va viure gairebé sempre entre les legislatives de 1933 i les de 1936. Malgrat tot, però les corbes en U són més o menys pronunciades, amb unes diferències que caracteritzen dues zones àmplies: d'una banda la zona del litoral amb les seves ciutats i el 62% de l'electorat provincial constitueix una zona amb un vot d'esquerres sempre per sobre del terme mitjà provincial (figura 30), i, de l'altra, la zona de l'interior, que compta només amb el 38% de l'electorat provincial, es caracteritza per un vot conservador i amb unes oscil·lacions més remarcables entre comarques (figura 31).

Els municipis

És interessant matisar que, a Tarragona, el vot municipal de l'opció reformista distinta d'ERC va aconseguir el millor percentatge durant les legislatives al Parlament de Catalunya. Llavors va obtenir

més del 50% de vots locals en un 10% de municipis. Aquests municipis són de totes les comarques i destaquen pel seu cens Tarragona, Tortosa i Ulldecona. La distribució dels percentatges municipals mostra el que va passar a la província en relació amb «el centre reformista»: el 1931 inicià la seva implantació, el 1932 aconseguí la seva expansió màxima i el 1933 va perdre molts vots (figura 27).

El vot municipal a les candidatures d'ERC i, sobretot, de la Lliga és similar en les eleccions legislatives de 1933 i de 1936 (figura 28). Durant les eleccions constituents, la Lliga va obtenir pocs vots en gairebé tots els municipis de la província (figura 29), però en les eleccions al Parlament de Catalunya els seus percentatges van avançar considerablement (figura 29), perquè no es va plantejar la possibilitat de repetir la copada de 1931, a causa de l'existència d'una alternativa de centre reformista distinta d'ERC i també perquè la Lliga estava més ben organitzada.

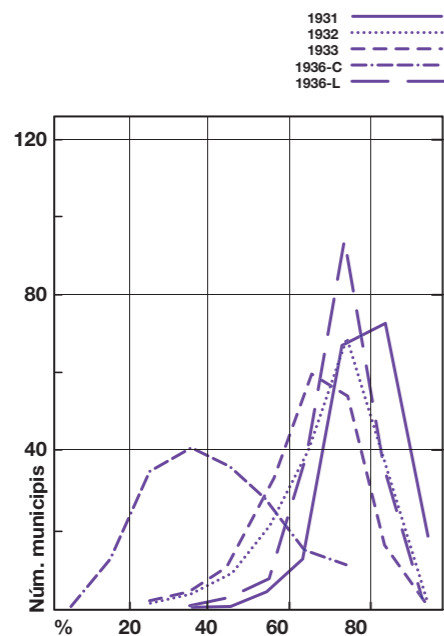

Figura 26.- Distribució dels percentatges de votants, en cinc eleccions, a la província de Tarragona. S'han format grups de deu unitats de percentatge. A les ordenades s'hi representa el nombre de municipis que pertany a cada un d'aquests grups.

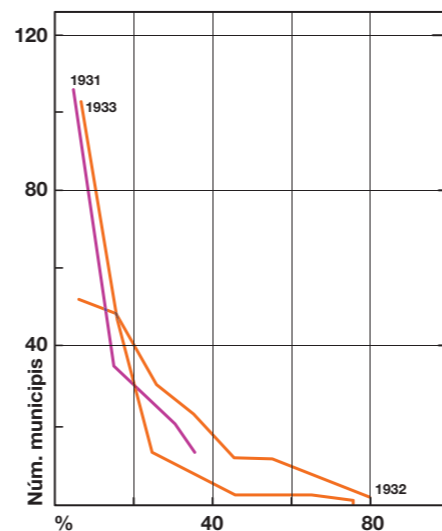

Figura 27.- Distribució a la província de Tarragona dels percentatges de vots de la Coalició Republicano-Socialista el 1931, la Coalició d'Esquerres Tarragonines el 1932 i la Coalició d'Esquerres Catalanes el 1933. S'han format grups de deu unitats de percentatge. A les ordenades s'hi representa el nombre de municipis que pertany a cada un d'aquests grups.

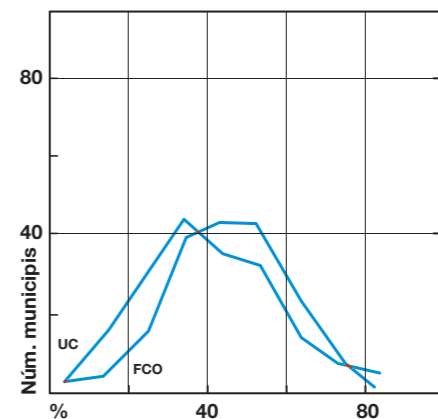

Figura 28.- Distribució a la província de Tarragona dels percentatges de vots de la Lliga a les eleccions de 1933 (Unió Ciutadana) i de 1936 (Front Català d'Ordre). S'han format grups de deu unitats de percentatge. A les ordenades s'hi representa el nombre de municipis que pertany a cada un d'aquests grups.

porque no se planteó la posibilidad de repetir el copo de 1931, debido a la existencia de una alternativa de centro reformista distinta a ERC y también a que la Lliga estaba mejor organizada.

Los porcentajes provinciales

El censo masculino de 1931

La magnitud del censo electoral de los ciento ochenta y cinco municipios de Tarragona difiere considerablemente de la de las otras provincias catalanas, porque los municipios muy pequeños son relativamente poco numerosos y, en cambio, más de la mitad de electores reside en municipios grandes o medianos. Por eso, el censo provincial se distribuye así:

1) cinco ciudades, Tortosa, Reus, Tarragona, Valls y Uldecona, que juntas significan el 33% del censo provincial; 2) 17 municipios medianos, con un censo que oscila entre 1.000 y 2.000 electores y que representa el 20% del censo provincial; 3) 31 municipios pequeños, con un censo que oscila entre los 500 y los 1.000 electores, que corresponde al 19% del censo provincial; y 4) 132 municipios muy pequeños, con menos de 500 electores, los cuales representan el 20% del censo provincial.

Censo y participación

El censo y la participación del conjunto de estos cuatro grupos de municipios mantuvieron —como por lo general en las otras provincias catalanas— pau-

Tabla 10.- Porcentajes respecto al total provincial del número de electores, votantes y votos a la Lliga Catalana en las elecciones de compromisarios del 26 de abril de 1936 en la provincia de Tarragona. Se han considerado cuatro grupos de municipios según el tamaño de su censo electoral.

	Electores	Votants	Lliga Catalana
5 municipios (electores > 2000)	29.95	34.74	40.09
17 municipios (2000 > electores > 1000)	21.53	26.62	33.30
31 municipios (1000 > electores > 500)	19.38	16.61	10.02
132 municipios (electores < 500)	29.14	25.03	16.59

Taula 10.- Percentatges respecte al total provincial del nombre d'electors, votants i vots a la Lliga Catalana a les eleccions de compromisaris del 26 d'abril de 1936 a la província de Tarragona. S'han considerat quatre grups de municipis segons la grandària de llur cens electoral.

	% Vot	Candid. d'ERC	Candid. de la Lliga	Coalició d'Esquerres	PRR	BOC	PCC	Antoni Rovira
Legislatives 1931	(75.08)	.36	-.05	.04	—	.12	—	.03
Parlament 1932	(63.98)	.21	-.06	-.21	-.15	.05	.00	—
Legislatives 1933	(65.63)	.09	.02	-.16	—	.06	.08	—
Legislatives 1936	(73.31)	-.04	.04	—	—	—	—	—
Compromissaris 1936	(45.93)	-.30	.30	—	—	—	—	—

Tabla 12.- Coeficientes de correlación entre los porcentajes de votantes y de votos obtenidos por las distintas candidaturas en cinco elecciones en la provincia de Tarragona.

Taula 12.- Coeficients de correlació entre els percentatges de votants i de vots obtinguts per les diferents candidatures a cinc eleccions a la província de Tarragona.

Els percentatges provincials

El censo masculí de 1931

La magnitud del censo electoral dels 185 municipis de Tarragona difereix considerablement de les altres províncies catalanes, perquè els municipis molt petits són relativament poc nombrosos, i, en canvi, més de la meitat d'electors resideixen en municipis grans o mitjans. Per això, el cens provincial es distribueix així: 1) cinc ciutats, Tortosa, Reus, Tarragona, Valls i Uldecona, que juntes signifiquen el 33% del cens provincial; 2) 17 municipis mitjans, amb un cens que oscil·la entre 1.000 i 2.000 electors i que representa el 20% del cens provincial; 3) 31 municipis petits, amb un cens que oscil·la entre els 500 i els 1.000 electors, que

correspon al 19% del cens provincial; i 4) 132 municipis molt petits, amb menys de 500 electors, els quals representen el 20% del cens provincial.

Cens i participació

El cens i la participació del conjunt d'aquests quatre grups de municipis van mantenir —com en general a les altres províncies catalanes— pautes de comportament similars: a igual nombre d'electors, igual nombre de votants. A Tarragona, tanmateix, els municipis molt petits van viure tendències lleugerament diferents de les de les ciutats, com si els respectius comportaments electorals depenguessin en part del nombre d'electors del lloc de residència. El 1931 i el 1932 els municipis molt petits van participar més,

	Electors	1931	BOC 1932	1933	PCC 1932	1933
5 municipis electors > 2.000	32.29	44.68	35.18	36.30	50.71	48.58
17 municipis 2.000 > electors > 1.000	20.45	21.82	26.15	30.24	6.37	4.56
31 municipis 1.000 > electors > 500	18.87	20.43	15.24	9.17	7.03	10.00
132 municipis electors < 500	28.39	13.03	23.43	24.29	35.89	36.76

Tabla 11.- Porcentajes respecto al total del número de electores en 1931, y los votos al BOC y al PCC en las tres primeras elecciones legislativas en la provincia de Tarragona. Se han considerado cuatro grupos de municipios según el tamaño de su censo electoral.

Taula 11.- Percentatges respecte al total provincial del nombre d'electors el 1931, i els vots al BOC i al PCC en les tres primeres eleccions legislatives a la província de Tarragona. S'han considerat quatre grups de municipis segons la grandària de llur cens electoral.

	Legislatives 1931	Parlament 1932	Legislatives 1933	Legislatives 1936
Parlament 1932	.31			
Legislatives 1933	.34	.77		
Legislatives 1936	.23	.39	.48	
Compromissaris 1936	.22	.20	.25	.41

Tabla 13.- Coeficientes de correlación entre los porcentajes de votos a las candidaturas de ERC en cinco elecciones en la provincia de Tarragona.

Taula 13.- Coeficients de correlació entre els percentatges de vots a les candidatures d'ERC en cinc eleccions a la província de Tarragona.

tas de comportamiento similares: a igual número de electores, igual número de votantes. En Tarragona, no obstante, los municipios muy pequeños vivieron tendencias ligeramente distintas a las de las ciudades, como si los respectivos comportamientos electorales dependieran en parte del número de electores del lugar de residencia. En 1931 y 1932 los municipios muy pequeños participaron más, mientras que en las ciudades se vivió una abstención más alta. En 1933 el cambio de signo hacia una mayor participación en las ciudades es evidente porque la participación supera al censo en 3 puntos, mientras que se tendió a participar cada vez menos en los municipios muy pequeños (figura 25).

Censo, participación y candidaturas de ERC

Este cambio en la tendencia de la participación fue paralelo a un cambio en la orientación del voto. En

1931, 1932 y 1933 se votó ERC sobre todo en los municipios muy pequeños, mientras que en las ciudades se tendió a votar también Coalición, BOC o PCC. En 1936, en cambio, el Frente Popular obtuvo un mayor porcentaje de votos provinciales en las ciudades, porque los electores de Coalición, BOC o PCC tuvieron tendencia a votar Front d'Esquerres.

Censo, participación y candidaturas de la Lliga

La existencia de dos alternativas reformistas hace interesante la comparación entre el censo y la participación con los votos de la Lliga. Porque la Lliga se presentó, desde 1931, como la única alternativa conservadora e incluyó siempre en sus listas a las otras fuerzas de la derecha. En las ciudades, excepto durante las elecciones de compromisarios, la Lliga obtuvo siempre un porcentaje de votos inferior al valor que en estos núcleos representaba el censo o la participa-

mente que a les ciutats es va viure una abstenció més alta. El 1933, el canvi de signe cap a una major participació a les ciutats és evident, perquè la participació supera el cens en 3 punts, mentre que es va tendir a participar cada vegada menys als municipis molt petits (figura 25).

Cens, participació i candidatures d'ERC

Aquest canvi en la tendència de la participació va ser paral·lel a un canvi en l'orientació del vot. Els anys 1931, 1932 i 1933, es va votar ERC sobretot als municipis molt petits, mentre que a les ciutats es va tendir a votar també Coalició, BOC o PCC. El 1936, en canvi, el Front Popular va obtenir un major percentatge de vots provincials a les ciutats, perquè els electors de Coalició, BOC o PCC van tenir tendència a votar Front d'Esquerres.

Cens, participació i candidatures de la Lliga

L'existència de dues alternatives reformistes fa interessant la comparança entre el cens i la participació amb els vots de la Lliga. Perquè la Lliga es va presentar, des de 1931, com l'única alternativa conservadora i va incloure sempre en les seves llistes les altres forces de la dreta. A les ciutats, excepte durant les eleccions de compromisaris, la Lliga va obtenir sempre un percentatge de vots inferior al valor que en aquests nuclis representava el cens o la participació. En canvi, la Lliga va ser relativament més forta als municipis petits o mitjans. Durant les eleccions de compromisaris és quan la Lliga obté un vot més acusat a les ciutats i als municipis mitjans, mentre que als municipis petits i molt petits l'electorat conservador es va retreure i van participar majoritàriament electors del Front d'Esquerres (taula 10).

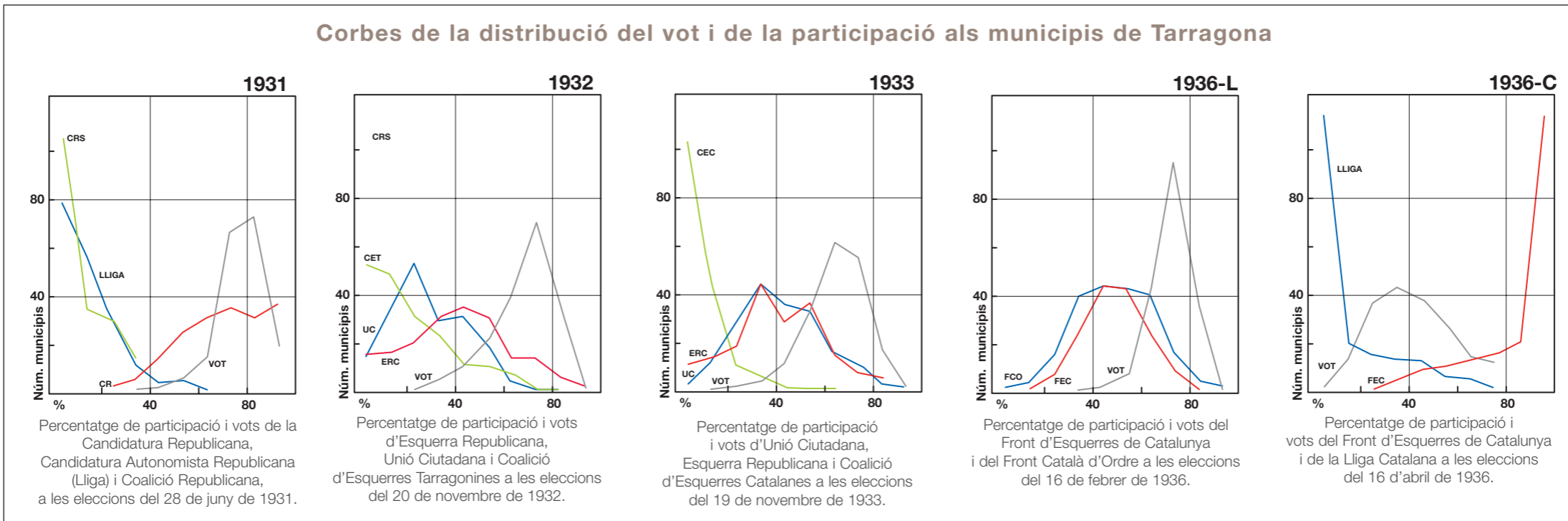
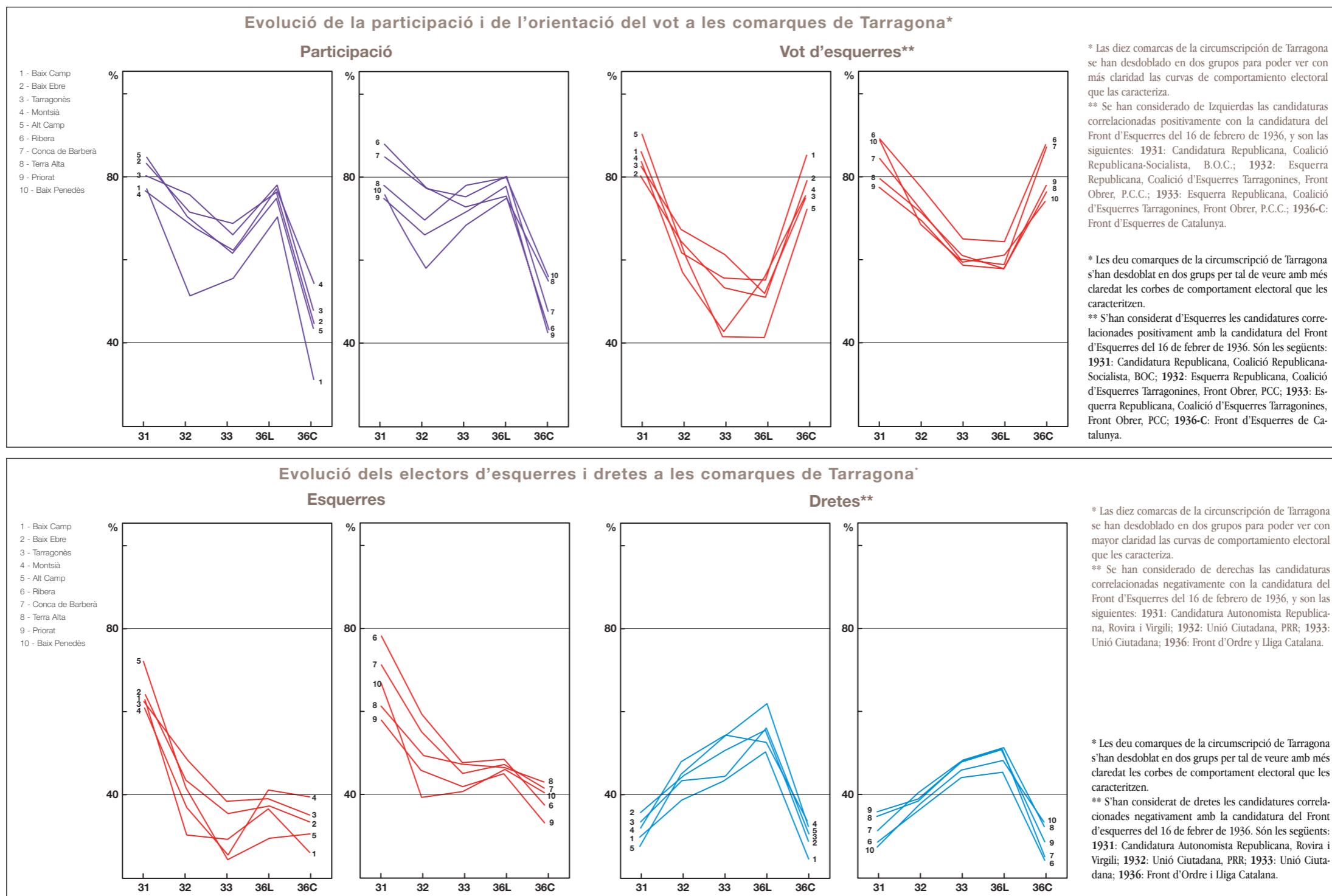

Figura 29.- Porcentajes de participación y de voto en las diferentes candidaturas, representando en ordenadas los 184 municipios de la circunscripción de Tarragona, de los cuales se han formado grupos de diez unidades de porcentaje para observar el número de municipios que pertenece a cada uno de estos grupos.

Figura 29.- Percentatge de participació i de vot a les diferents candidatures. A les ordenades s'hi representen els 185 municipis de la circumscripció de Tarragona en grups de deu unitats de percentatge per tal d'observar el nombre de municipis que pertany a cada un d'aquests grups.

Figuras 30 y 31.- Evolución de los electores de izquierdas y de derechas, y evolución de la participación y de la orientación de voto en las comarcas de la provincia de Tarragona.

Figures 30 i 31.- Evolució dels electors d'esquerrers i de dretes, i evolució de la participació i de l'orientació del vot a les comarques de la província de Tarragona.

ción. En cambio, la Lliga fue relativamente más fuerte en los municipios pequeños o medianos. Durante las elecciones de compromisarios es cuando la Lliga obtiene un voto más acusado en las ciudades y en los municipios medianos, mientras que en los municipios pequeños y muy pequeños el electorado conservador se retrajo y participaron mayoritariamente electores del Front d'Esquerres (tabla 10).

Las alternativas comunistas

Los municipios pequeños o muy pequeños votaron casi exclusivamente ERC y Lliga, y los municipios medianos o grandes votaron además otras alternativas. Si consideramos el voto al BOC o al PCC, otra manera de diferenciar los municipios de Tarragona es la siguiente: los municipios de menos de mil electores se caracterizaron por el hecho de votar exclusivamente ERC o Lliga, mientras que en los núcleos de más población se vivió un pluripartidismo mayor (tabla 11). Este hecho obliga a matizar la ley tendencial de Maurice Duverger sobre la tendencia pluripartidista de un sistema electoral como el de la Segunda República española, o la afirmación de Douglas W. Rae sobre el mayor fraccionamiento político de las grandes circunscripciones. El ejemplo de Tarragona demuestra que, además del tamaño electoral de la circunscripción, hay que considerar el porcentaje de electores que en cada circunscripción viven concentrados en determinados núcleos definidos por la importancia de su censo.

	Legislatives 1931	Parlament 1932	Legislatives 1933	Legislatives 1936
Parlament 1932	.57			
Legislatives 1933	.51	.75		
Legislatives 1936	.45	.63	.78	
Compromissaris 1936	.32	.33	.41	.44

Tabla 14.- Coeficientes de correlación entre los porcentajes de votos a las candidaturas de la Lliga en cinco elecciones en la provincia de Tarragona.

Taula 14.- Coeficients de correlació entre els percentatges de vots a les candidatures de la Lliga en cinc eleccions a la província de Tarragona.

Un ejemplo: las elecciones al Parlamento de Cataluña

En 1932, la Coalición d'Esquerres obtuvo el 37% de sus votos provinciales en Tortosa y Reus y otro 10% en un buen número de municipios medianos, como Roquetes, Amposta, Alcanar, el Perelló y la Sénia. La alternativa comunista también fue votada de forma concentrada en los grandes núcleos de población, ya que, entre Reus y Tarragona, consiguió el 50% de sus votos provinciales. El BOC obtuvo un 30% de votos entre Tarragona y Reus y otro 30% entre el Vendrell, Vilaseca de Solcina, Montblanc, Tivissa y Xerta.

Evolución de la participación municipal y de la orientación del voto según los índices de correlación

La participación

Por una parte, los índices de participación municipal durante las legislativas de 1932, 1933 y 1936 están fuertemente correlacionados entre sí, porque los municipios que tendieron a participar más, o por el contrario tuvieron tendencia a participar menos, fueron los mismos en estas tres elecciones legislativas y, por tanto, los índices de correlación entre las tres son positivos y significativos. Por otra parte, la participación municipal en las constituyentes y en las de compromisarios no están correlacionadas entre sí, ni tampoco con las elecciones inmediatamente posteriores o anteriores. Es decir, la participación en las constituyentes no se correlaciona con la participación en las del Parlamento de Cataluña y, en consecuencia, el

	1932	1933	1936L	1936C
1931 Lliga Regionalista	.15	.23	.10	-.13
1931 Tradicionalista	.19	.27	.14	-.16

Tabla 15.- Coeficientes de correlación entre los porcentajes de votos obtenidos por los candidatos de la Lliga o el candidato tradicionalista en las elecciones legislativas de 1931 con los porcentajes de votantes de cuatro elecciones en la provincia de Tarragona.

Taula 15.- Coeficients de correlació entre els percentatges de vots obtinguts pels candidats de la Lliga o el candidat tradicionalista en les eleccions legislatives de 1931 amb els percentatges de votants de quatre eleccions a la província de Tarragona.

Les alternativas comunistas

Els municipis petits o molt petits van votar gairebé exclusivament ERC i Lliga, i els municipis mitjans o grans van votar, a més, altres alternatives. Si considerem el vot al BOC o al PCC, una altra manera de diferenciar els municipis de Tarragona és la següent: els municipis de menys de mil electors es van caracteritzar pel fet de votar exclusivament ERC o Lliga, mentre que als nuclis de més població es va viure un pluripartidisme més gran (taula 11). Aquest fet obliga a matisar la llei tendencial de Maurice Duverger sobre la tendència pluripartidista d'un sistema electoral com el de la Segona República espanyola, o l'afirmació de Douglas W. Rae sobre el major fraccionament polític de les grans circumscripcions. L'exemple de Tarragona demostra que, a més de la grandària electoral de la circumscripció, cal considerar el percentatge d'electors que en cada circumscripció viuen concentrats en determinats nuclis definits per la importància del seu cens.

Un exemple: les eleccions al Parlament de Catalunya

El 1932, la Coalició d'Esquerres obtingué el 37% dels seus vots provincials a Tortosa i Reus i un altre 10% en un bon nombre de municipis mitjans, com Roquetes, Amposta, Alcanar, el Perelló i la Sénia. L'alternativa comunista també va ser votada de manera concentrada als grans nuclis de població, ja que, entre Reus i Tarragona, aconseguí el 50% dels seus vots provincials. El BOC va obtenir un 30% de vots entre Tarragona i Reus, i un altre 30% entre el Vendrell, Vilaseca de Solcina, Montblanc, Tivissa i Xerta.

Evolució de la participació municipal i de l'orientació del vot segons els índexs de correlació

La participació

D'una banda, els índexs de participació municipal durant les legislatives de 1932, 1933 i 1936 estan fortament correlacionats entre si, perquè els municipis que van tendir a participar més, o, per contra, van tenir tendència a participar menys, van ser els mateixos en totes les tres eleccions legislatives, i, per tant, els índexs de correlació entre totes tres són positius i significatius. D'altra banda, la participació municipal en les constituents i en les eleccions de compromisaris no estan correlacionades entre si, ni tampoc amb les eleccions immediatament posteriors o anteriors. És a dir, la participació en les eleccions constituents no es correlaciona amb la participació en les eleccions al Parlament de Catalunya, i, en conseqüència, l'índex de correlació entre aquestes dues eleccions no és significatiu; i la participació durant les eleccions de compromisaris no es relaciona amb les eleccions del Front Popular.

Per aquest cúmul de raons cal considerar que les eleccions constituents o les de compromisaris són eleccions singulars a causa de la modalitat de la seva participació municipal. En les eleccions constituents hi ha participació elevada com a suport al sistema republicà i tensió per a aconseguir la copada. Durant les eleccions de compromisaris la participació és molt baixa a causa de l'escàs interès polític de la consulta electoral.

		1933	
		ACR	PRRS
1932	PSOE	.60	.68
	PCR	.60	.56
	PRRS	.65	.65

Tabla 16.- Coeficientes de correlación entre los porcentajes de votos de los candidatos de la Coalición d'Esquerres en las elecciones legislativas de 1932 y 1933, en la provincia de Tarragona.

Taula 16.- Coeficients de correlació entre els percentatges de vots dels candidats de la Coalició d'Esquerres a les eleccions legislatives de 1932 i de 1933, a la província de Tarragona.

índice de correlación entre estas dos elecciones no es significativo; y la participación durante las elecciones de compromisarios no se relacionó con las elecciones del Frente Popular.

Por este cúmulo de razones hay que considerar que las elecciones constituyentes o las de compromisarios son elecciones singulares a causa de la modalidad de su participación municipal. En las constituyentes hay participación elevada como apoyo al sistema republicano y tensión por conseguir el copo. Durante las elecciones de compromisarios, la participación es muy baja debido al escaso interés político de la consulta electoral.

Censo y participación

La magnitud del censo influyó en la participación en las dos primeras elecciones legislativas, porque se tendió a participar más en los municipios pequeños y, por tanto, el índice es negativo. Desde 1933 se tendió a votar más en la ciudad, notablemente en las elecciones de compromisarios y, por lo mismo, los índices son positivos. Esta inversión de la tendencia se puede interpretar como el resultado de la incorporación del sufragio femenino, ya que las mujeres tuvieron tendencia a participar más a medida que residían en núcleos de población mayores.

Participación y fuerzas políticas

La participación o la abstención no influyeron en el resultado de los escrutinios y, por este motivo, los índices de correlación entre la participación y las fuerzas políticas son bajos. Como en otras circunscripciones, en 1931 son positivos con la candidatura d'Esquerra Republicana, porque en los lugares en que más se votó se tendió a votar ERC. Durante las elecciones al Parlamento de Cataluña siguieron siendo positivos con ERC y negativos con la otra candidatura reformista, porque donde más se votó, es decir, en los municipios pequeños, hubo tendencia a votar ERC y donde menos se votó, es decir, en las ciudades, se votó Coalición. En las legislativas de 1933 y 1936, los índices son muy bajos, en torno a cero. Y durante las elecciones de compromisarios, la participación tendió a favorecer el voto a la Lliga, porque donde hubo mayor participación, que fue en las ciudades, se tendió a votar más la Lliga (tabla 12).

Candidaturas de ERC

Las candidaturas de ERC se correlacionaron entre sí y entre pares de elecciones, pero más débilmente que en otras circunscripciones, porque la existencia de otra candidatura reformista tendió a dividir la opción del electorado según las elecciones, con una única excepción entre 1932 y 1933, cuando el índice de correlación fue positivo y muy fuerte (.78) (tabla 13).

Candidaturas de la Lliga

Las candidaturas de la Lliga se correlacionaron entre sí y entre pares de elecciones siempre muy fuertemente. Al igual que en otras circunscripciones, las elecciones de compromisarios son las más débilmente correlacionadas con las demás (tabla 14). La pauta del electorado conservador es más estable que la del electorado reformista. Así, y a pesar de que la Candidatura Autonomista de 1931 (Lliga y tradicionalistas) obtuvo sólo el 13% de votos, el voto a esta candidatura se correlacionó ligera pero positivamente con la participación en las legislativas de 1932, 1933 y 1936, y negativamente con las elecciones de compromisarios. Este hecho demuestra que, incluso en el ámbito municipal, el punto de partida en la orientación del voto permite predecir el comportamiento futuro, porque donde se votó Lliga, en 1931, se continuó votando con fuerza Lliga hasta febrero de 1936, tendencia especialmente intensa con los candidatos tradicionalistas (tabla 15). Durante las elecciones de compromisarios, la correlación, aunque poco significativa, tiende a ser negativa. Es sin duda una opción coyuntural de algunos municipios que se habían decantado por votar la opción conservadora en las elecciones anteriores y deciden abstenerse en esta última ocasión, pero en otros municipios, básicamente en las ciudades, los electores de la Lliga deciden acudir a las urnas en una proporción sensiblemente superior a los electores de ERC, y esta opción explica la correlación positiva con la participación (.37).

Candidaturas de la Coalició d'Esquerres

Entre 1932 y 1933, esta candidatura, a pesar de variar la filiación política de sus miembros, tendió a ser votada en los mismos lugares y, por consiguiente, el índice de correlación es positivo y elevado (tabla 16).

Cens i participació

La magnitud del cens influí en la participació en les dues primeres eleccions legislatives, perquè es va tendir a participar més als municipis petits i, per tant, l'índex és negatiu. Des de 1933 es va tendir a votar més a la ciutat, sobretot en les eleccions de compromissaris, i, per això mateix, els índexs són positius. Aquesta inversió de la tendència es pot interpretar com el resultat de la incorporació del sufragi femení, ja que les dones van tenir tendència a participar més en la mesura que residien en nuclis de població més grans.

Participació i forces polítiques

La participació o l'abstenció no van influir en el resultat dels escrutinis, i, per aquest motiu, els índexs de correlació entre la participació i les forces polítiques són baixos. Com en altres circumscripcions, l'any 1931 els índexs són positius amb la candidatura d'Esquerra Republicana, perquè als llocs en què més es va votar, es tendí a votar ERC. Durant les eleccions al Parlament de Catalunya van continuar essent positius amb ERC, i negatius amb l'altra candidatura reformista, perquè on més es va votar, és a dir, als municipis petits, hi va haver tendència a votar ERC i on menys es va votar, és a dir, a les ciutats, es va votar Coalició. En les legislatives de 1933 i 1936, els índexs són molt baixos, a l'entorn de zero. I durant les eleccions de compromissaris la participació va tendir a afavorir el vot a la Lliga, perquè on hi va haver major participació, que va ser a les ciutats, es va tendir a votar més la Lliga (taula 12).

Candidatures d'ERC

Les candidatures d'ERC es van correlacionar entre si i entre parells d'eleccions, però més feblement que en altres circumscripcions, perquè l'existència d'una altra candidatura reformista va tendir a dividir l'opció de l'electorat segons les eleccions, amb una única excepció entre el 1932 i el 1933 quan, l'índex de correlació va ser positiu i molt fort (.78) (taula 13).

Candidatures de la Lliga

Les candidatures de la Lliga es van correlacionar entre si i entre parells d'eleccions d'una manera molt forta. Com en altres circumscripcions, les eleccions de compromissaris són les més feblement

correlacionades amb les altres (taula 14). La pauta de l'electorat conservador és més estable que la de l'electorat reformista. Així, i malgrat que la Candidatura Autonomista de 1931 (Lliga i tradicionalistes) va obtenir només el 13% de vots, el vot a aquesta candidatura es va correlacionar lleugerament, però de manera positiva, amb la participació en les legislatives de 1932, 1933 i 1936, i negativament amb les eleccions de compromissaris. Aquest fet demostra que, fins i tot en l'àmbit municipal, el punt de partida en l'orientació del vot permet predir el comportament futur, perquè on es va votar Lliga, el 1931, es va continuar votant fortament la Lliga fins a febrer de 1936, tendència especialment intensa amb els candidats tradicionalistes (taula 15). Durant les eleccions de compromissaris, la correlació, encara que poc significativa, tendeix a ser negativa. És sens dubte una opció conjuntural d'alguns municipis que s'havien decantat per votar l'opció conservadora en les eleccions anteriors i decideixen abstenir-se en aquesta última ocasió, però en altres municipis, bàsicament a les ciutats, els electors de la Lliga decideixen acudir a les urnes en una proporció sensiblement superior als electors d'ERC, i aquesta opció explica la correlació positiva amb la participació (.37).

Candidatures de la Coalició d'Esquerres

Entre 1932 i 1933, aquesta candidatura, malgrat variar la filiació política dels seus membres, va tendir a ser votada als mateixos llocs, i, per tant, l'índex de correlació és positiu i elevat (taula 16).

Candidatures del BOC

Les candidatures del BOC van ser votades als mateixos llocs i per aquest motiu es van correlacionar positivament (.52) entre 1932 i 1933.

Candidatures del PCC

El PCC, els anys 1932 i 1933, també va tendir a ser votat als mateixos llocs, i, per això, l'índex de correlació és positiu i significatiu (.71).

Candidaturas del BOC

Las candidaturas del BOC fueron votadas en los mismos lugares, y por este motivo se correlacionaron positivamente (.52) entre 1932 y 1933.

Candidaturas del PCC

En 1932 y 1933, el PCC también tendió a ser votado en los mismos lugares y, por ello, el índice de correlación es positivo y significativo (.71).

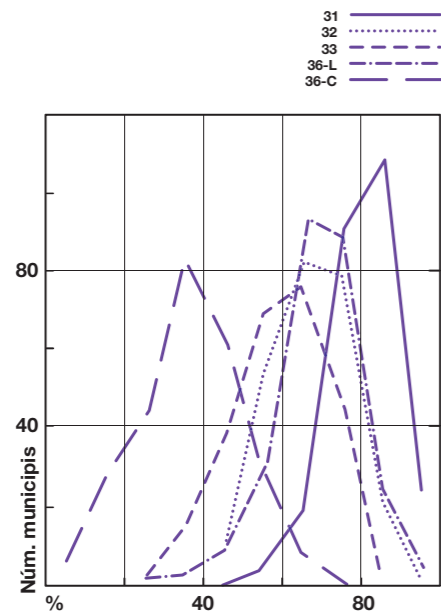

Figura 32.- Distribución de los porcentajes de votantes en cinco elecciones en la provincia de Gerona. Se han formado grupos de diez unidades de porcentaje, representando en ordenadas el número de municipios que pertenece a cada uno de estos grupos.

Figura 32.- Distribució dels percentatges de votants en cinc eleccions a la província de Girona. S'han format grups de deu unitats de percentatge. A les ordenades s'hi representa el nombre de municipis que pertany a cada un d'aquests grups.

LA CIRCUNSCRIPCIÓN DE GERONA

Los porcentajes globales. La participación

La provincia

De 1931 a 1936, la participación electoral osciló entre un 40% y un 79%. Gerona fue la circunscripción catalana donde la participación varió más durante la Segunda República: osciló 39 puntos. Este margen es todavía más rotundo si tenemos en cuenta que quienes votaron o se abstuvieron se intercambiaron en cada consulta, ya que sólo una fracción de población votó siempre o se abstuvo siempre. Como ocurrió en toda Cataluña, la participación fue elevada durante las elecciones constituyentes (79%) y en las del Frente Popular (72%), descendió en las legislativas de 1932 (66%) y de 1933 (62%), y bajó drásticamente durante las de compromisarios (40%) (figuras 3 y 4).

Las comarcas

La evolución provincial descrita se repitió exactamente en cada comarca, a pesar de los tamaños distintos de los censos o su localización geográfica. La evolución fue tan similar que no es posible trazar las curvas que representan la participación comarcal porque siempre coinciden con la media provincial (figura 17).

Los municipios

En su mayoría los municipios tendieron a participar siempre en torno a la media provincial de cada consulta electoral, y una manera de comprobar la mayor o menor desviación de la media consiste en estudiar la estructura de las curvas de distribución de los porcentajes municipales. Estas curvas son sensibles a la coyuntura local porque representan precisamente las oscilaciones de la participación municipal. En la medida en que las curvas sean más pronunciadas y cerradas podremos concluir que, globalmente a nivel local, se vivió un gran acuerdo en cuanto a la participación o la abstención en la mayoría de municipios.

Las elecciones que suscitaron un consenso más amplio fueron las primeras, las legislativas de 1931 (figura 35). Durante esta consulta, Gerona fue la única provincia que eligió a sus representantes de la mayoría y minoría sin recurrir ni a una segunda vuelta ni al copo. Además, su electorado, en 1931, fue el que colectivamente tuvo la mayor participación de toda

LA CIRCUNSCRIPCIÓN DE GIRONA

Els percentatges globals. La participació

La província

De 1931 a 1936 la participació electoral va oscil·lar entre un 40% i un 79%. Girona va ser la circumscripció catalana on la participació va variar més durant la Segona República: va oscil·lar 39 punts. Aquest marge és encara més rotund si tenim en compte que els que van votar o es van abstenir s'intercanviaren en cada consulta, ja que només una fracció de població va votar sempre o es va abstenir sempre. La participació, com va passar arreu de Catalunya, fou elevada durant les eleccions constituents (79%) i en les del Front Popular (72%), va descendir en les legislatives de 1932 (66%) i de 1933 (62%), i va baixar dràsticament durant les de compromissaris (40%) (figures 3 i 4).

Les comarques

L'evolució provincial descrita es repetí exactament en cada comarca, malgrat les diferents grandàries dels censos o la seva localització geogràfica. L'evolució va ser tan similar que no és possible traçar les corbes que representen la participació comarcal, perquè sempre coincideixen amb la mitjana provincial (figura 17).

Els municipis

La majoria de municipis tendí a participar sempre entorn de la mitjana provincial de cada consulta electoral, i una manera de comprovar la major o menor desviació de la mitjana consisteix a estudiar l'estructura de les corbes de distribució dels percentatges municipals. Aquestes corbes són sensibles a la conjuntura local perquè representen precisament les oscil·lacions de la participació municipal. En la mesura que les corbes siguin més pronunciades i tancades podem concloure que, globalment a nivell local, es va viure un gran acord quant a la participació o l'abstenció en la majoria de municipis.

Les eleccions que van suscitar un consens més ampli foren les primeres, les legislatives de 1931 (figura 35). Durant aquesta consulta, Girona va ser l'única província que va elegir els seus representants de la majoria i de la minoria sense recórrer ni a una segona volta ni a la copada. A més, el seu electorat, el 1931, fou el que col·lectivament va tenir la major participa-

ció de tot Catalunya i de tota la República: 4 punts més que Tarragona, 10 punts més que Lleida, 13 punts més que Barcelona província i 18 punts més que Barcelona ciutat (figura 4).

Les eleccions legislatives del Parlament català i del Front Popular són semblants, des del punt de vista de la participació municipal, encara que la participació provincial, el 1936, fóra 5 punts superior. I, a més de ser similars, són equidistants de les legislatives de 1931 i de 1933 (figura 32). L'electorat, malgrat veure els diferents plantejaments de la lluita electo-

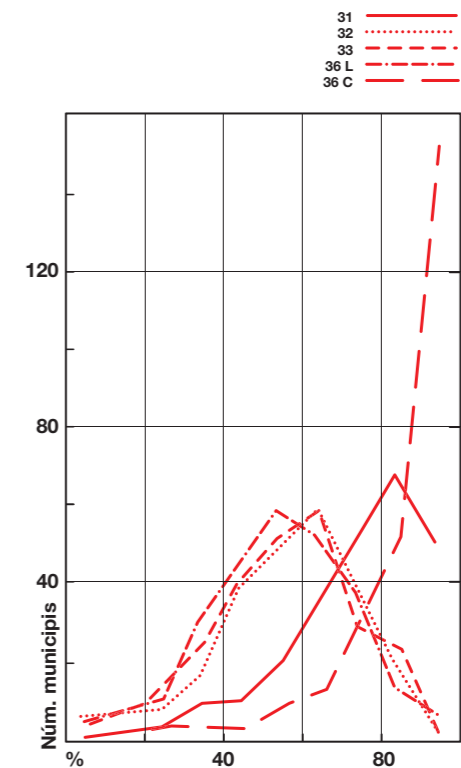

Figura 33.- Distribución de los porcentajes de votos de izquierda en cinco elecciones en la provincia de Gerona. Se han formado grupos de diez unidades de porcentaje, representando en ordenadas el número de municipios que pertenece a cada uno de estos grupos.

Figura 33.- Distribució dels percentatges de vots d'esquerres en cinc eleccions a la província de Girona. S'han format grups de deu unitats de percentatge. A les ordenades s'hi representa el nombre de municipis que pertany a cada un d'aquests grups.

Cataluña y de toda la República: 4 puntos más que Tarragona, 10 puntos más que Lérida, 13 puntos más que Barcelona provincia y 18 puntos más que Barcelona ciudad (figura 4).

Las elecciones legislativas del Parlamento catalán y del Frente Popular son parecidas, desde el punto de vista de la participación municipal, aunque la participación provincial, en 1936, fuera 5 puntos superior. Y, además de ser similares, son equidistantes de las legislativas de 1931 y de 1933 (figura 32). El electorado, a pesar de ver los diferentes planteamientos de la lucha electoral entre una consulta y la otra, debió de vivir su responsabilidad de participar o abstenerse de manera similar.

La participación municipal en 1933 osciló más que durante las otras legislativas y, por este motivo, la curva de distribución es más amplia (figura 35). Estas elecciones, cuya participación provincial es más baja que durante las otras legislativas, debió de vivirse de una manera distinta según los municipios, en cierta manera prelujiendo la participación durante las elecciones de compromisarios (figura 35).

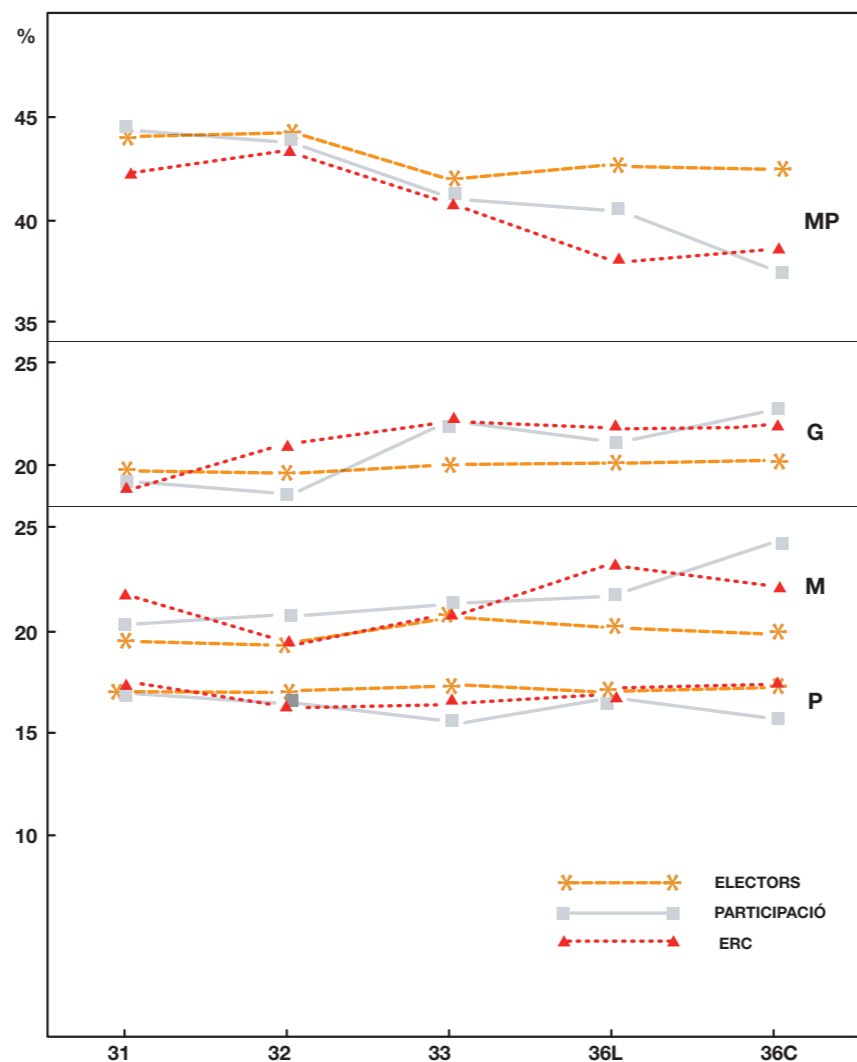
En Gerona, las comarcas participaron con tal similitud que no pueden trazarse las curvas que representan su evolución porque todas coinciden con la media provincial, pero en los municipios las variaciones fueron más sensibles a las peculiaridades locales y describen tres tipos de climas políticos: en 1931, una ilusión extraordinaria y mayor participación y, por consiguiente, una curva de participación cerrada y pronunciada; durante las elecciones al Parlamento de Cataluña y en las del Frente Popular, hay menos entusiasmo y un descenso de la participación y, por tanto, las curvas son menos pronunciadas, más amplias y casi superpuestas; en 1933, y durante las elecciones de compromisarios, el interés se diluye, la participación municipal oscila más y las curvas son menos pronunciadas y todavía más amplias (figura 32).

La orientación del voto

La provincia

La orientación del voto es mayoritariamente de izquierda, coincidiendo siempre con la tendencia de las otras provincias catalanas. Un margen muy amplio para la izquierda en las constituyentes (78%) y en las de compromisarios (86%) y fuerza similar (57%) du-

Correspondències en percentatges a la circumscripció de Girona*

* Los 248 municipios de la circunscripción han sido agrupados según el censo de 1930 de varones.

Se han establecido cuatro grupos de municipios: G, más de 2.000 electores; M, entre 2.000 y 1.000 electores; P, entre 1.000 y 500 electores; MP, menos de 500 electores.

* Els 248 municipis de la circumscripció han estat agrupats segons el cens de 1930 de barons.

S'han establert quatre grups de municipis: G, més de 2.000 electors; M, entre 2.000 i 1.000 electors; P, entre 1.000 i 500 electors; MP, menys de 500 electors.

Figura 34.- Correspondencia, en porcentajes, entre el número de electores, participación y voto de Esquerra Republicana sobre el total de la circunscripción de Gerona, durante cinco elecciones.

Figura 34.- Correspondència, en percentatges, entre el nombre d'electors, participació i vot d'Esquerra Republicana sobre el total de la circumscripció de Girona durant cinc eleccions.

ral entre una consulta i l'altra, va haver de viure la seva responsabilitat de participar o abstenir-se de manera similar.

El 1933 la participació municipal oscil·là més que durant les altres legislatives, i, per aquest motiu, la corba de distribució és més àmplia (figura 35). Aquestes eleccions, la participació provincial de les quals és més baixa que en les altres legislatives, es van viure de manera diferent segons els municipis, fet que ja prelujiava la participació en les eleccions de compromisaris (figura 35).

A Girona, les comarques van participar amb tanta similitud que no poden traçar-se les corbes que representen la seva evolució perquè totes coincideixen amb la mitjana provincial, però als municipis les variacions van ser més sensibles a les peculiaritats locals i descriuen tres tipus de climes polítics. El 1931, una il·lusió extraordinària i una major participació, i, per tant, una corba de participació tancada i pronunciada; durant les eleccions al Parlament de Catalunya i en les del Front Popular, hi va haver menys entusiasme i un descens de la participació, i, per tant, les corbes són menys pronunciades, més àmplies i gairebé superposades; el 1933, i durant les eleccions de compromisaris, l'interès es va diluir, la participació municipal va oscil·lar més i les corbes són menys pronunciades i encara més àmplies (figura 32).

L'orientació del vot

La província

L'orientació del vot és majoritàriament d'esquerra coincideix sempre amb la tendència de les altres províncies catalanes. Un marge molt ampli per a l'esquerra en les constituents (78%) i en les de compromisaris (86%) i força similar (57%) durant les legislatives de 1932, 1933 i 1936. L'evolució del vot descriu, doncs, una corba en U gairebé perfecta (figura 3).

Les comarques

Totes les comarques van seguir una evolució similar, situada per damunt o per sota de la mitjana provincial. Les comarques que es van orientar cap a l'esquerra amb menys força van ser la Garrotxa, el Gironès i la Selva, enclavaments de la dreta, mentre que el Ripollès, la Cerdanya i l'Alt i el Baix Empordà

rante las legislativas de 1932, 1933 y 1936. La evolución del voto describe, pues, una curva en U casi perfecta (figura 3).

Las comarcas

Todas las comarcas siguieron una evolución similar, aunque situándose por encima o por debajo de la media provincial. Las comarcas que se orientaron a la izquierda con menos fuerza fueron la Garrotxa, el Gironès y la Selva, enclaves de la derecha, mientras que el Ripollès, la Cerdanya y el Alt y el Baix Empordà muestran mayor predominio de la izquierda. Vale la pena retener que el punto de arranque en la orientación del voto comarcal de 1931 permite predecir el punto final en 1936, porque las curvas de

la orientación del voto se superponen casi exactamente encima de las otras y lo hacen siempre del mismo modo (figura 37).

Los municipios

La orientación del voto de la izquierda se vivió con gran estabilidad en las legislativas de 1932, 1933 y 1936 y, por tanto, las curvas que representan la distribución de sus porcentajes municipales se superponen casi exactamente. En 1931, y, sobre todo, durante las elecciones de compromisarios, los porcentajes del voto de izquierdas se dispararon hacia arriba, tal como ocurrió en todas partes (figura 33).

	Electors	Votants	BOC	PC	FED	ERC	AC	RAD	Lliga	CC
5 ciutats (electors > 2000)	19.63	19.28	20.68	26.43	7.41	20.96	26.44	12.21	14.41	24.35
13 municipis (2000 > electors > 1000)	19.38	20.58	21.08	5.00	18.49	19.47	20.23	34.72	18.05	17.87
24 municipis (1000 > electors > 500)	17.03	16.40	22.20	1.95	24.14	16.30	15.70	17.83	17.09	10.32
206 municipis (electors < 500)	43.95	43.74	36.04	66.62	49.96	43.27	37.63	35.24	50.45	47.46

Tabla 17.- Porcentajes respecto al total provincial del número de electores, votantes y votos a distintas candidaturas en las elecciones al Parlamento de Cataluña en la provincia de Gerona. Se han considerado cuatro grupos de municipios según el tamaño de su censo electoral.

Taula 17.- Percentatges respecte al total provincial del nombre d'electors, votants i vots a diferents candidatures a les eleccions del Parlament de Catalunya a la província de Girona. S'han considerat quatre grups de municipis segons la grandària de llur cens electoral.

	Candidatures d'ERC	Candidatures de la Lliga	Tradicionalistes	PRR	BOC	Acció Catalana	EFAO	PCC
Legislatives 1931	.19	-.16	-	-	-.05	-	-	-
Parlament 1932	.04	-.04	-.10	-.00	.06	.01	.06	.01
Legislatives 1933	.07	-.05	.11	-.07	.11	-	-	-
Legislatives 1936	0.1	.00	-	-	-	-	-	-
Compromissaris 1936	.04	-.04	-	-	-	-	-	-

Tabla 18.- Coeficientes de correlación entre los porcentajes de votantes y de votos obtenidos por distintas candidaturas en cinco elecciones en la provincia de Gerona.

Taula 18.- Coeficients de correlació entre els percentatges de votants i de vots obtinguts per diferents candidatures a cinc eleccions a la província de Girona.

mostren un mayor predominio de la izquierda. Val la pena retener que el punto d'arrencada en l'orientació del vot comarcal de 1931 permet predir el punt final el 1936, perquè les corbes de l'orientació del vot se superposen gairebé exactament les unes damunt de les altres i sempre de la mateixa manera (figura 37).

Els municipis

L'orientació del vot de l'esquerra es va viure amb una gran estabilitat en les legislatives de 1932, 1933 i 1936, i, per tant, les corbes que representen la distribució dels seus percentatges municipals se superposen gairebé exactament. El 1931, i, sobretot, durant les eleccions de compromisaris, els percentatges del vot d'esquerra es van disparar cap amunt, com va passar arreu (figura 33).

Els percentatges provincials

El cens masculí de 1931

Els 248 municipis de Girona tenen un cens electoral desigual, amb una majoria de població que viu en municipis molt petits. El cens electoral provincial de 1931 es distribueix de la manera següent: 1) cinc ciutats, Girona, Figueres, Olot, Sant Feliu de Guíxols i Palafrugell, que representen el 20% del cens provincial; 2) 13 municipis, el cens dels quals, entre els 1.000 i els 2.000 electors, representa el 19% del cens provincial; 3) 24 municipis amb un cens que oscil·la entre els 500 i els 1.000 electors, que signifiquen el 17% del cens provincial, i 4) 206 municipis amb un cens inferior als 500 electors, que representen el 44% del cens provincial.

	Legislatives				Compromissaris
	1931	1932	1933	1936	1936
Municipals 1931	.31	.35	.31	.36	.25
Municipals 1934	-.05	.00	.19	.25	.22

Tabla 19.- Coeficientes de correlación entre los porcentajes de votantes de las elecciones municipales de 1931 y de 1934 con cinco elecciones generales en la provincia de Gerona.

Taula 19.- Coeficients de correlació entre els percentatges de votants de les eleccions municipals de 1931 i de 1934 amb cinc eleccions generals a la província de Girona.

	Legislatives 1931	Parlament 1932	Legislatives 1933	Legislatives 1936	Compromissaris 1936
	Parlament 1932				
Parlament 1932	.51				
Legislatives 1933	.58	.69			
Legislatives 1936	.66	.58	.76		
Compromissaris 1936	.35	.33	.47	.48	

Tabla 20.- Coeficientes de correlación entre los porcentajes de votos en las candidaturas de ERC en cinco elecciones en la provincia de Gerona.

Taula 20.- Coeficients de correlació entre els percentatges de vots a les candidatures d'ERC en cinc eleccions a la província de Girona.

Los porcentajes provinciales

El censo masculino de 1931

Los doscientos cuarenta y ocho municipios de Gerona tienen un censo electoral desigual, con una mayoría de población que vive en municipios muy pequeños. El censo electoral provincial de 1931 se distribuye así: 1) cinco ciudades, Gerona, Figueres, Olot, Sant Feliu de Guíxols y Palafrugell, que representan el 20% del censo provincial; 2) 13 municipios, cuyo censo se sitúa entre los 1.000 y los 2.000 electores, que representan el 19% del censo provincial; 3) 24 municipios con un censo que oscila entre los 500 y los 1.000 electores, que significan el 17% del censo provincial; y 4) 206 municipios con un censo inferior a los 500 electores, que equivalen al 44% del censo provincial.

La participación

Los porcentajes de votantes para estos municipios globalmente considerados fueron similares a los porcentajes de sus censos electorales respectivos, porque se produjo una relación estrecha entre el número de electores y el número de votantes (figura 34). Por ejemplo, en las elecciones al Parlamento de Cataluña, los porcentajes de votantes dieron respectivamente, para los cuatro grupos de municipios, 19%, 21%, 16% y 44%. Es decir, las diferencias entre electores y votantes oscilaron menos de un 2%. La conclusión es clara: tomado globalmente, el abstencionismo se distribuye

de manera uniforme en los municipios y su fuerza absoluta está directamente relacionada con la del censo. A esta misma conclusión, con algunas matizaciones, llegamos al estudiar otras circunscripciones.

Censo, voto y participación

El voto a ERC o a las candidaturas de ERC es similar a la fuerza de la participación y del censo. La fuerza electoral de ERC viene dada por el número de electores que participaron y votaron ERC en cada municipio. Este número, lógicamente, puede sumarse agrupando los municipios según el criterio del tamaño del censo. Por ejemplo, durante las elecciones al Parlamento de Cataluña los porcentajes alcanzados son casi idénticos a los porcentajes del censo (tabla 17).

Si en lugar de analizar cada elección por separado, queremos describir la evolución del voto y de la participación entre 1931 y 1936, obtendremos unos porcentajes similares y casi superpuestos, con unas oscilaciones mínimas, porque la fuerza de los porcentajes del censo electoral, la orientación del voto y la participación son muy parecidas en 1931, en 1932 y en 1933. Es decir, en las tres primeras elecciones legislativas y para los cuatro grupos de municipios considerados, a igual número de electores, igual número de votantes e igual número de votos a los candidatos de ERC. Y sólo durante las elecciones de 1936 esta proporción varía, básicamente por dos razones. En primer lugar, porque durante las elecciones del Front d'Esquerres se tendió a votar más en los municipios grandes y medianos; y en segun-

	Legislatives 1931			
Parlament 1932	.64	Parlament 1932		
Legislatives 1933	.53	.79	Legislatives 1933	
Legislatives 1936	.67	.69	.71	Legislatives 1936
Compromissaris 1936	.44	.44	.46	.48

Tabla 21.- Coeficientes de correlación entre los porcentajes de votos en las candidaturas de la Lliga en cinco elecciones en la provincia de Gerona.

Taula 21.- Coeficients de correlació entre els percentatges de vots a les candidatures de la Lliga en cinc eleccions a la província de Girona.

La participación

Els percentatges de votants per a aquests municipis globalment considerats van ser similars als percentatges dels seus censos electorals respectius, perquè es va produir una relació estreta entre el nombre d'electors i el nombre de votants (figura 34). Per exemple, en les eleccions al Parlament de Catalunya, els percentatges de votants donaren respectivament, per als quatre grups de municipis, 19%, 21%, 16% i 44%. És a dir, les diferències entre electors i votants van oscil·lar menys d'un 2%. La conclusió és clara: pres globalment, l'abstencionisme es distribueix de manera uniforme als municipis i la seva força absoluta està directament relacionada amb la del cens. A aquesta mateixa conclusió, amb algunes matisacions, arribem quan estudiem altres circumscripcions.

Cens, vot i participació

El vot a ERC o a les candidatures d'ERC és similar quant a la força de la participació i del cens. La força electoral d'ERC és donada pel nombre d'electors que van participar i van votar ERC en cada municipi. Aquest nombre, lògicament, pot sumar-se agrupant els municipis segons el criteri de la grandària del cens. Per exemple, durant les eleccions al Parlament de Catalunya els percentatges assolits són gairebé idèntics als percentatges del cens (taula 17).

Si en lloc d'analitzar cada elecció per separat, volem descriure l'evolució del vot i de la participació entre 1931 i 1936, obtindrem uns percentatges similars i gairebé superposats amb unes oscil·lacions mínimes, perquè la força dels percentatges del cens electoral, l'orientació del vot i la participació són molt semblants el 1931, el 1932 i el 1933. És a dir, en les tres primeres eleccions legislatives i per als quatre grups de municipis considerats, a igual nombre d'electors, igual nombre de votants i igual nombre de vots als candidats d'ERC. I només

	Legislatives 1931	
Parlament 1932	.12	Parlament 1932
Legislatives 1936	.14	.52

Tabla 22.- Coeficientes de correlación entre los porcentajes de votos en las candidaturas del BOC en cinco elecciones en la provincia de Gerona.

Taula 22.- Coeficients de correlació entre els percentatges de vots a les candidatures del BOC en cinc eleccions a la província de Girona.

durant les eleccions de 1936 aquesta proporció varia bàsicament per dues raons. En primer lloc, perquè durant les eleccions del Front d'Esquerres es va tendir a votar més als municipis grans i mitjans, i, en segon lloc perquè aquests municipis van tendir a votar el Front d'Esquerres amb més força. En canvi, es participà menys als municipis molt petits i el Front d'Esquerres va obtenir percentatges més baixos, i aquesta mateixa tendència es va mantenir durant les eleccions de compromissaris. A una conclusió similar arribem quan estudiem les altres circumscripcions provincials.

Evolució de la participació municipal i de l'orientació del vot segons els índexs de correlació

Cens i participació

Els índexs de correlació entre el cens i el percentatge de votants són sempre baixos. El 1931 i el 1932 la relació és negativa, perquè es va tendir a votar més als municipis més petits, i, des de 1933, és positiva perquè es tendí a votar més als municipis més grans. Aquesta inversió de tendència es pot explicar per la incorporació del sufragi femení a partir de 1933, ja que les dones van tendir a participar més a les ciutats que als municipis molt petits. El diagrama de dispersió demostra que, en augmentar el cens, el percentatge de votants s'aproxima més a la mitjana provincial, i que els municipis el cens dels quals és menor tendeixen a distanciar-se més de la mitjana provincial d'acord amb les lleis de l'estadística.

Participació i forces polítiques

Per comprendre el significat de l'abstencionisme global s'ha de matisar si el grau de participació o d'abstenció modifica o no la relació entre les forces polítiques i el resultat de l'escrutini. Si existís una

do lugar, porque estos municipios tendieron a votar el Front d'Esquerres con más fuerza. En cambio, se participó menos en los municipios muy pequeños y el Front d'Esquerres obtuvo porcentajes más bajos, y esta misma tendencia se mantuvo durante las elecciones de compromisarios. A una conclusión similar llegamos al estudiar las otras circunscripciones provinciales.

Evolución de la participación municipal y de la orientación del voto según los índices de correlación

Censo y participación

Los índices de correlación entre el censo y el porcentaje de votantes son siempre bajos. En 1931 y 1932, la relación es negativa porque se tendió a votar más en los municipios más pequeños, y desde 1933, es positiva porque se tendió a votar más en los municipios mayores. Esta inversión de tendencia se puede explicar por la incorporación del sufragio femenino

a partir de 1933, ya que las mujeres tendieron a participar más en las ciudades que en los municipios muy pequeños. El diagrama de dispersión demuestra que, al aumentar el censo, el porcentaje de votantes se aproxima más a la media provincial, y que los municipios cuyo censo es menor tienden a distanciarse más de la media provincial, de acuerdo con las leyes de la estadística.

Participación y fuerzas políticas

Para comprender el significado del abstencionismo global, debe matizarse si el grado de participación o de abstención modifica o no la relación entre las fuerzas políticas y el resultado del escrutinio. De existir una relación entre la abstención y una candidatura determinada en unas elecciones concretas, podríamos concluir que la abstención influyó indirectamente en el resultado del escrutinio, restando votos a una o a diversas candidaturas. No obstante, esto no sucedió en Gerona porque los valores de las correlaciones entre participaciones y candidaturas son bajos siem-

relació entre l'abstenció i una candidatura determinada, en unes eleccions concretes, podríem concloure que l'abstenció va influir indirectament en el resultat de l'escrutini, restant vots a una o a diverses candidatures. Tanmateix, això no va passar a Girona, perquè els valors de les correlacions entre participació i candidatures són baixos sempre, és a dir, mai no va existir una correlació significativa entre el percentatge de votants i els percentatges obtinguts per les diverses candidatures (taula 18).

Evolució de la participació

Els municipis van tendir a participar de manera semblant entre parells d'eleccions consecutives, amb correlacions especialment significatives en les legislatives. La participació en les eleccions de compromisaris es va correlacionar feblement amb la d'altres eleccions, perquè els motius per a participar van ser diferents. Una situació similar es produí amb la participació a les eleccions municipals de 1931 i 1934, unes eleccions feblement relacionades

entre si i amb les legislatives (taula 19), ja que els motius per a participar en ambdues eleccions van ser també diferents.

Candidatures d'ERC

Els municipis van tendir a votar les candidatures d'ERC de manera similar durant les legislatives i entre parells d'eleccions pròximes, i, per això, les correlacions són significatives. Entre eleccions menys pròximes en el temps les correlacions solen ser més baixes, amb una gran excepció entre les legislatives de 1931 i 1936, quan malgrat els anys que les separen, la correlació és significativa. L'elecció menys relacionada és la de compromisaris (taula 21).

Candidatures de la Lliga

Els municipis van tendir a votar la Lliga encara amb més regularitat que ERC, i, per aquest motiu, les correlacions entre parells d'eleccions pròximes són elevades i significatives. Cal destacar la forta relació entre les legislatives de 1932, 1933 i 1936, relació que expli-

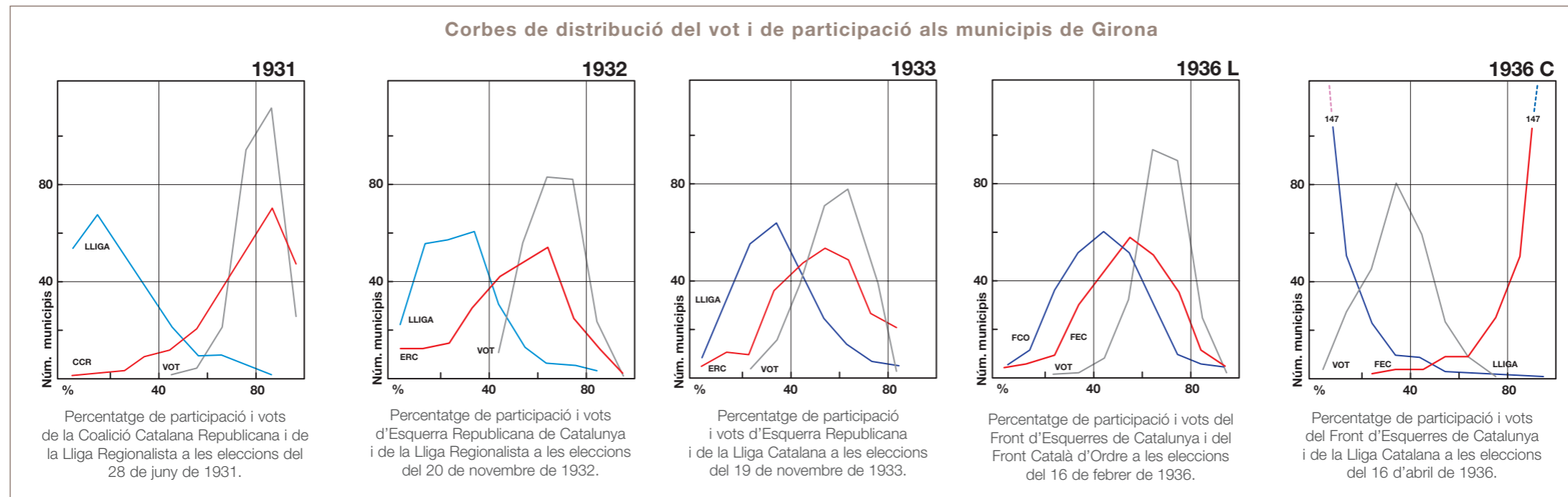

Figura 35.- Porcentajes de participación y de voto en las diferentes candidaturas, representando en ordenadas los 248 municipios de la circunscripción de Gerona, de los cuales se han formado grupos de diez unidades de porcentaje para observar el número de municipios que pertenece a cada uno de estos grupos.

Figura 35.- Percentatge de participació i de vot a les diferents candidatures. A les ordenades s'hi representen els 248 municipis de la circumscripció de Girona en grups de deu unitats de percentatge per tal d'observar el nombre de municipis que pertany a cada un d'aquest grups.

pre, es decir, nunca existió una relación significativa entre el porcentaje de votantes y los porcentajes obtenidos por las diversas candidaturas (tabla 18).

Evolución de la participación

Los municipios tendieron a participar de manera semejante entre pares de elecciones consecutivas,

con correlaciones especialmente significativas en las legislativas. La participación durante las de compromisarios se relacionó débilmente con la de otras elecciones, porque los motivos para participar fueron distintos. Una situación similar se produjo con la participación de las elecciones municipales de 1931 y 1934, unas elecciones débilmente correlacionadas

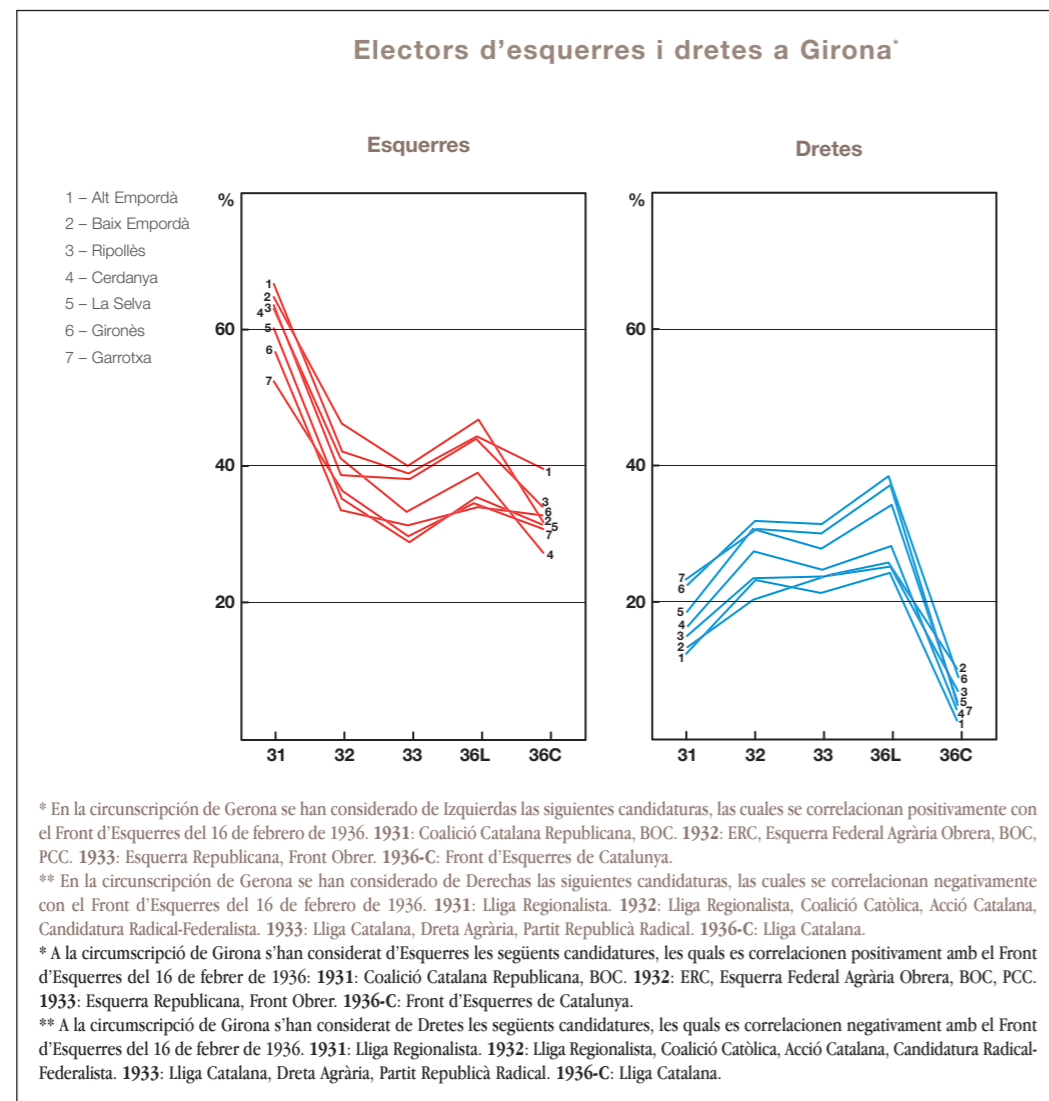

Figura 36.- Evolución de los electores de izquierdas y de derechas en las comarcas de la provincia de Gerona.
Figura 36.- Evolució dels electors d'esquerres i de dretes a les comarques de la província de Girona.

ca parcialmente l'estabilitat provincial entre aquestes tres eleccions. Cal remarcar també que, malgrat el percentatge tan baix de la Lliga el 1931 (25%), aquestes eleccions es van correlacionar d'una manera molt forta amb les altres i especialment amb les de 1936. Com sempre, les eleccions menys relacionades són les de compromissaris (taula 21).

Candidatures del BOC

El BOC presentà candidatura a les tres primeres eleccions legislatives i els municipis que van votar el

BOC van tendir a ser diferents entre 1931 i 1932, i similars entre 1932 i 1933 (taula 22).

Candidatures de la Coalició Catòlica i del PRR

El Partit Radical i els tradicionalistes van presentar candidatures només a les legislatives de 1932 i 1933 i, pràcticament, aconseguiren vots als mateixos municipis, per la qual cosa, en ambdós casos, els índexs de correlació són elevats: (.68) per al PRR i (.63) per a la Coalició Catòlica.

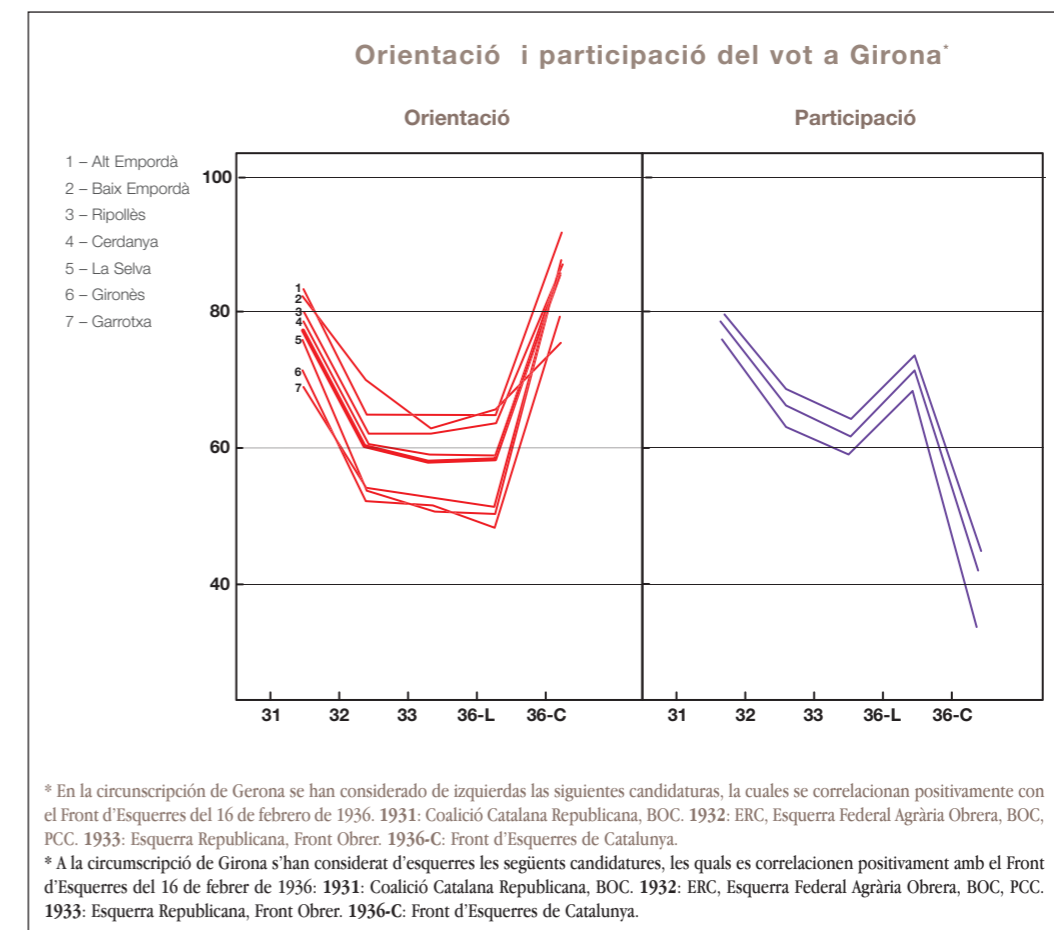

Figura 37.- Evolución de la participación y de la orientación de voto en las comarcas de la provincia de Gerona.
Figura 37.- Evolució de la participació i de l'orientació del vot a les comarques de la província de Girona.

entre sí y con las legislativas (tabla 19), ya que los motivos para participar en unas y otras fueron también distintos.

Candidaturas de ERC

Los municipios tendieron a votar las candidaturas de ERC de manera similar durante las legislativas y entre pares de elecciones próximas y, por ello, las correlaciones son significativas. Entre elecciones menos próximas en el tiempo, las correlaciones suelen ser más bajas, con una gran excepción entre las legislativas de 1931 y 1936, cuando, a pesar de los años que las separan, la correlación es significativa. La elección menos relacionada es la de compromisarios (tabla 21).

Candidaturas de la Lliga

Los municipios tendieron a votar a la Lliga todavía con más regularidad que a ERC y, por este motivo, las correlaciones entre pares de elecciones próximas son elevadas y significativas. Es de destacar la fuerte relación existente entre las legislativas de 1932, 1933 y 1936, relación que explica parcialmente la estabilidad provincial entre estas tres elecciones. Hay que subrayar también que, a pesar del porcentaje tan bajo de la Lliga en 1931 (25%), estas elecciones se relacionaron fuertemente con las demás, y en especial con las de 1936. Una vez más, las elecciones menos relacionadas son las de compromisarios (tabla 21).

Candidaturas del BOC

El BOC presentó candidatura a las tres primeras elecciones legislativas y los municipios que votaron el BOC tendieron a ser distintos entre 1931 y 1932, y similares entre 1932 y 1933 (tabla 22).

Candidaturas de la Coalición Católica y del PRR

El Partido Radical y los tradicionalistas presentaron candidaturas únicamente en las legislativas de 1932 y 1933 y, prácticamente, consiguieron votos en los mismos municipios, por lo que, en los dos casos, los índices de correlación son elevados: (.68) para el PRR y (.63) para la Coalición Católica.

LA CIRCUNSCRIPCIÓN DE LÉRIDA

Los porcentajes globales. La participación

La provincia

La participación en Lérida, de 1931 a 1936, osciló entre el 71% y el 41%. En el panorama catalán esta abstención adquiere mayor fuerza social, porque Lérida es la única circunscripción donde hemos encontrado una relación de electores que «sin acreditar causa de su omisión, habían dejado de votar», tal vez con vistas a una posible sanción futura. La existencia de esta lista confiere un interés destacable al estudio de la abstención leridana, porque manifiesta que hubo algún tipo de coacción para hacer cumplir el derecho de voto. Con todo, la participación evolucionó igual que en las otras provincias. Participación elevada durante las elecciones del Frente Popular (71%) y en las constituyentes (69%), participación menor durante las legislativas de 1932 (66%) y 1933 (61%) y descenso dramático durante las de compromisarios (41%) (figura 4).

Las comarcas

Las comarcas tendieron a evolucionar como la media provincial, aunque con unas oscilaciones amplias, porque lo característico de la participación comarcal fue su continuo zigzag. En las legislativas de 1931, 1932 y 1936 la evolución fue similar y, por lo mismo, se superponen los zigzag casi exactamente (figura 38). Es de destacar que la participación comarcal durante las legislativas de 1933 fue similar a la que tuvo lugar en las de compromisarios, aunque las medias provinciales respectivas difirieran en 20 puntos. En cierta manera, las elecciones de 1933 preludivieron la participación vivida en las de compromisarios, cuando fue espectacular la oscilación entre comarcas (figura 38). Las comarcas situadas más al sur —el Urgell, el Segrià y la Noguera— participaron como promedio unos 12 puntos más que las comarcas situadas más al norte. Muchas veces, el punto de arranque de la participación en 1931 permite predecir el punto final porque, como en Gerona, la evolución de la participación comarcal tendió a darse de una manera similar.

Los municipios

Prevalció la tendencia a vivir un gran acuerdo, a pesar de que la gran mayoría de municipios son muy

LA CIRCUNSCRIPCIÓN DE LLEIDA

Els percentatges globals. La participació

La província

La participació a Lleida, de 1931 a 1936, va oscil·lar entre el 71% i el 41%. En el panorama català aquesta abstenció adquireix major força social, perquè Lleida és l'única circumscripció on hem trobat una relació d'electors que «sense acreditar causa de la seva omissió havien deixat de votar», tal vegada per una possible sanció futura. L'existència d'aquesta llista confereix un interès remarcable a l'estudi de l'abstenció lleidatana, perquè manifesta que hi va haver algun tipus de coacció per fer complir el dret de vot. Malgrat tot, la participació va evolucionar igual que a les altres províncies: participació elevada durant les eleccions del Front Popular (71%) i en les constituents (69%), participació menor durant les legislatives de 1932 (66%) i 1933 (61%), i descens dramàtic durant les de compromissaris (41%) (figura 4).

Les comarques

Les comarques tendiren a evolucionar com la mitjana provincial, encara que amb unes oscil·lacions àmplies perquè el fet característic de la participació comarcal fou la seva contínua ziga-zaga. En les legislatives de 1931, 1932 i 1936 l'evolució va ser similar, i, per aquesta raó, se superposen les ziga-zagues gairebé exactament (figura 38). Cal destacar que la participació comarcal durant les legislatives de 1933 va ser semblant a la que va tenir lloc en les eleccions de compromissaris, encara que les mitjanes provincials respectives diferissin en 20 punts. En certa manera, les eleccions de 1933 van preludiver la participació viscuda en les de compromissaris, quan va ser espectacular l'oscil·lació entre comarques (figura 38). Les comarques situades més al sud —l'Urgell, el Segrià i la

Noguera— van participar com a terme mitjà uns 12 punts més que les comarques situades més al nord. Moltes vegades, el punt d'arrencada de la participació el 1931 permet predir el punt final, perquè, com a Girona, l'evolució de la participació comarcal va tendir a produir-se d'una manera similar.

Els municipis

Va prevaler la tendència a viure un gran acord, malgrat que la major part de municipis són molt petits i estadísticament són possibles àmplies oscil·lacions en la participació. El 1931, la corba de distribució és pronunciada, com passa a Girona. Les eleccions del Parlament de Catalunya i del Front

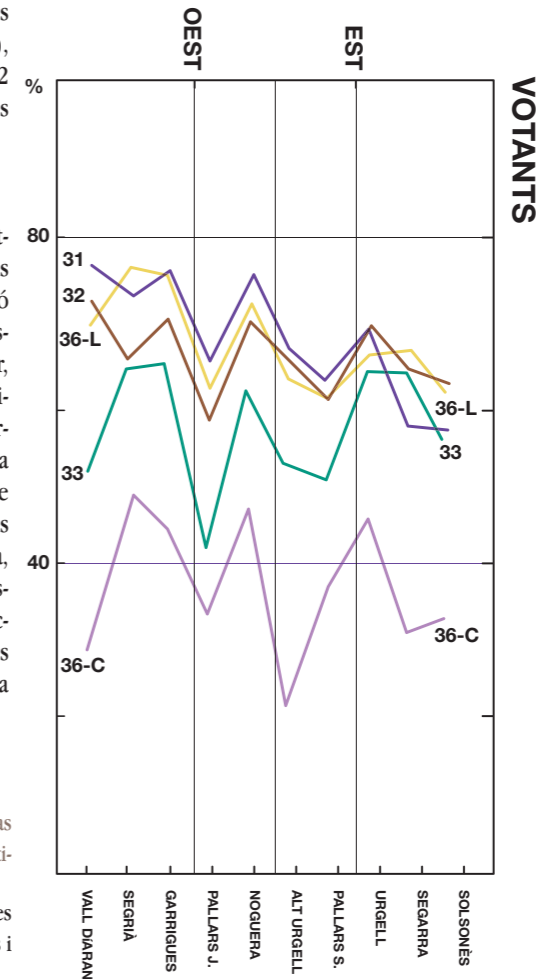

Figura 38.- Porcentajes de participación en las comarcas de la provincia de Lérida durante cuatro elecciones legislativas y la de Compromisarios.

Figura 38.- Percentatges de participació a les comarques de la província de Lleida durant quatre eleccions legislatives i unes eleccions de compromissaris.

pequeños y estadísticamente pueden darse amplias oscilaciones en la participación. En 1931, la curva de distribución es pronunciada, como ocurre en Gerona. Las elecciones del Parlamento de Cataluña y del Frente Popular también fueron parecidas a Gerona y, por ello, las curvas de distribución porcentual se superponen, aunque la participación provincial fuese 5 puntos inferior en 1932. En 1933, otra vez como en Gerona, la participación fue inferior, osciló más y la curva de distribución es más amplia (figura 40). La participación municipal sólo trasluce las enormes diferencias comarcales durante las elecciones de compromisarios, cuando la participación en Lérida, a pesar de obtener un porcentaje provincial similar al de otras provincias, tuvo una distribución municipal distinta, porque en muchos lugares se participó mucho más que la media y en otros, mucho menos. Se trata de una situación insólita en el panorama catalán, no vivida en ninguna otra consulta electoral, ni en ninguna otra provincia. Por eso, comprender por qué el electorado municipal optó por participar de esta manera disímil nos aproximaría a las variadas problemáticas locales (figura 44), posiblemente en una estrecha relación con la orientación del voto, la presencia o no de reminiscencias caciquiles y la realidad de centenares de municipios con un censo electoral muy reducido.

La orientación del voto

La provincia

El voto de izquierda sigue la pauta siguiente: mayorías amplias durante las constituyentes (92%) y las de compromisarios (67%) y descenso fuerte en las legislativas de 1932 (60%), 1933 (52%) y 1936 (54%). En febrero y abril de 1936, Lérida fue la circunscripción catalana más conservadora (figura 3).

Las comarcas

La evolución del voto comarcal fue similar al provincial, con oscilaciones que diferencian dos zonas amplias (figura 41). El Oeste, con un voto más a la izquierda, representado por el Valle de Arán, el Segrià, las Garrigues, el Pallars Jussà y la Noguera; en estas comarcas, el voto de izquierda describe una curva en U pronunciada y parecida a la media provincial (figuras 45 y 46). El Este representado por el Alt Urgell, el Pallars Sobirà, el Urgell, la

Segarra y el Solsonès, es más conservador, especialmente el Solsonès, corazón del tradicionalismo catalán (figuras 45 y 46).

Popular també van ser semblants a Girona, i, per això, les corbes de distribució percentual se superposen, encara que la participació provincial fos 5

punts inferior el 1932. El 1933, una altra vegada com a Girona, la participació va ser inferior, va oscil·lar més i la corba de distribució és més àmplia (figura 40). La participació municipal només trasllueix les enormes diferències comarcals durant les eleccions de compromisaris. A Lleida, pel que fa a la participació, malgrat obtenir un percentatge provincial similar al d'altres províncies, va tenir una distribució municipal distinta, perquè en molts llocs es va participar molt més que la mitjana i en uns altres molt menys. Es tracta d'una situació insòlita en el panorama català, no viscuda en cap altra consulta electoral, ni en cap altra província. Per això, comprendre per què l'electorat municipal va optar per participar d'aquesta manera ens aproximaria a les variades problemàtiques locals (figura 44), possiblement amb una estreta relació amb l'orientació del vot, la presència o no de reminiscències caciquils i la realitat de centenars de municipis amb un cens electoral molt reduït.

L'orientació del vot

La província

El vot d'esquerra segueix la pauta següent: majories àmplies durant les constituents (92%) i les eleccions de compromisaris (67%) i descens fort en les legislatives de 1932 (60%), 1933 (52%) i 1936 (54%). El febrer i l'abril de 1936, Lleida va ser la circumscripció catalana més conservadora (figura 3).

Les comarques

L'evolució del vot comarcal va ser similar a l'evolució del vot provincial, amb oscil·lacions que diferencien dues zones àmplies (figura 41). D'una banda, l'oest, amb un vot més a l'esquerra, representat per la Vall d'Aran, el Segrià, les Garrigues, el Pallars Jussà i la Noguera; en aquestes comarques el vot d'esquerra descriu una corba en U pronunciada i semblant a la mitjana provincial (figures 45 i 46). De l'altra, l'est, representat per l'Alt Urgell, el Pallars Sobirà, l'Urgell, la Segarra i el Solsonès, que és més conservador, especialment el Solsonès, cor del tradicionalisme català (figures 45 i 46).

Si en lloc de considerar el vot d'esquerra sobre la participació tenim en compte el terme mitjà del vot d'esquerra sobre el cens electoral, podem descriure

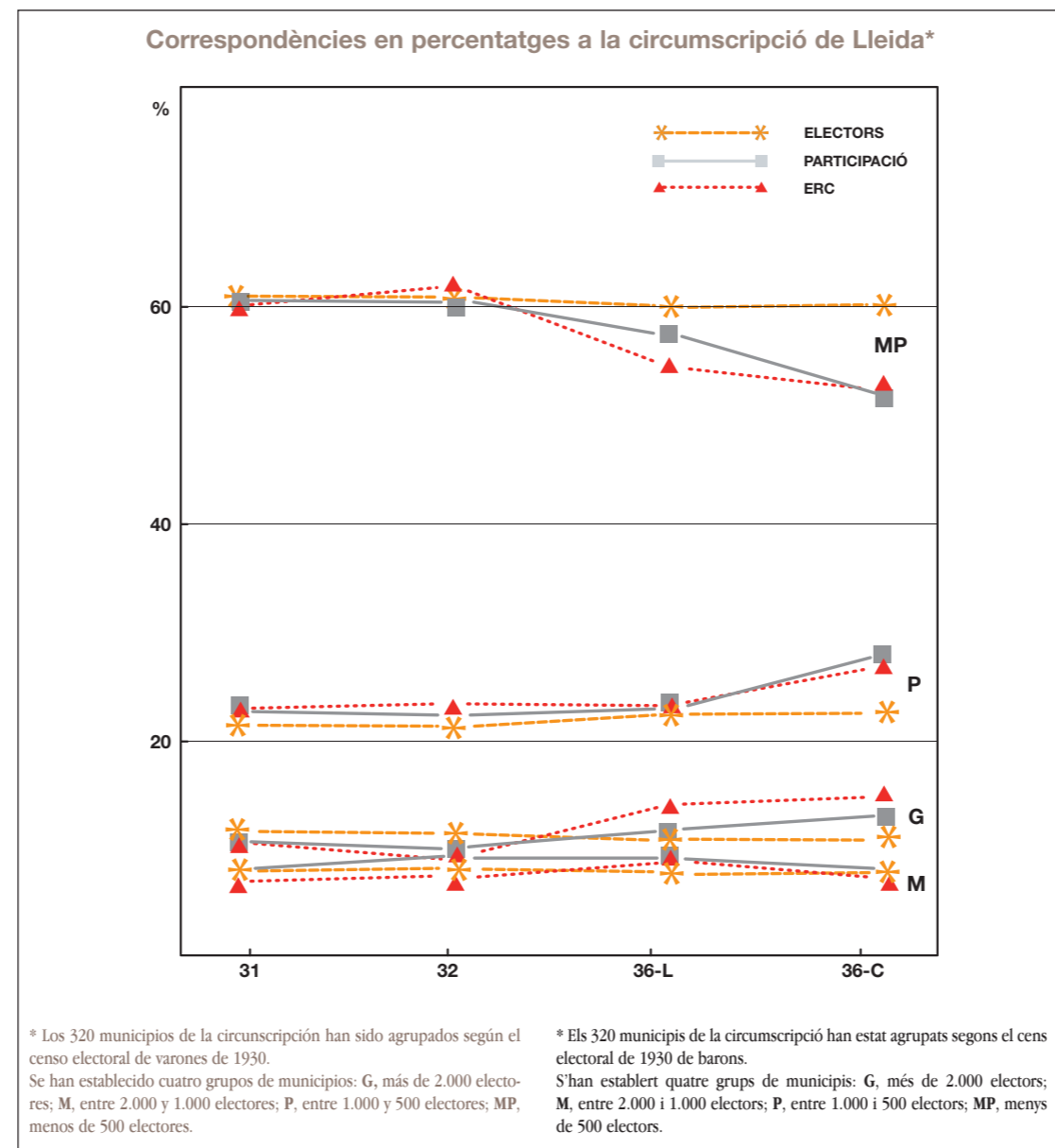

Figura 39.- Correspondencia, en porcentajes, entre el número de electores, participación y voto de Esquerra republicana sobre el total de la circunscripción de Lérida, durante cinco elecciones.

Figura 39.- Correspondència en percentatges entre el nombre d'electors, participació i vot de l'Esquerra Republicana sobre el total de la circumscripció de Lleida durant quatre eleccions.

Si en lugar de considerar el voto de izquierdas sobre la participación tenemos en cuenta el promedio del voto de izquierdas sobre el censo electoral, podemos describir tres tipos de comportamientos: el Sudoeste, junto con el Valle de Arán, el Segrià, las Garrigues y la Noguera, donde las izquierdas fueron votadas por casi la mitad de los electores; el Este, representado por el Solsonès y la Segarra, donde un 20% o un 30% de electores votaron las izquierdas; y el Alt Urgell, los dos Pallars y el Urgell, que fueron una zona intermedia, con un 38% del electorado que votó izquierdas. Sin embargo, los datos comarcales esconden disimilitudes y deberían estudiarse espacios más pequeños, como, por ejemplo, determinados municipios o valles, porque entonces descubriríamos sin duda las facilidades o dificultades de comunicación, y comprenderíamos las barreras que en Lérida separan «el llano» de «la montaña», según el lenguaje popular.

Los municipios

La mayoría de los municipios de Lérida tienen menos de doscientos electores (figura 42). En estas comunidades de 50, 100 o 200 electores, desde un punto de vista estadístico, como ha afirmado Lancelot para Francia, cualquier resultado es posible sin que deba atribuirse a la manipulación. Cabe lo que no puede darse en la gran ciudad, que todos voten, sea Lliga o ERC, y los porcentajes rebasen el 90% e incluso lleguen al 100%. Por este motivo, la distribución municipal del voto es amplia, más amplia que en ninguna otra circunscripción.

La dispersión de municipios en torno de las medias provinciales del voto conservador diseña tres tipos de consultas electorales: 1) las legislativas de 1931, cuando la Lliga no fue casi votada porque retiró su candidatura y se dispararon los votos de la Candidatura Republicana a unos porcentajes elevados en todos los lugares (figura 44); 2) las legislativas de 1932, 1933 y 1936, donde el voto municipal a las candidaturas de la Lliga es similar, especialmente entre 1933 y 1936, de modo que si las legislativas de 1933, por el tipo de participación, preludian las de compromisarios, por la orientación de voto preludian las del Frente Popular (figura 43); y 3) en las de compromisarios, en Lérida, el voto a la Lliga Catalana (25%) es similar al de Barcelona provincia y 12 pun-

tos superior al de Gerona, porque la Lliga fue muy votada en algunos municipios, sobre todo del Alt Urgell (figura 3).

La estabilidad del voto municipal, comarcal y provincial durante las elecciones legislativas de 1932, 1933 y 1936 y la importancia de la última de ellas, reflejada, como veremos, en todos los índices de correlación, permite elaborar una tipología a partir únicamente de los resultados del Frente Popular. Esta tipología diseña tres amplias zonas (mapa 15):

—El Sur, con predominio de la izquierda. Comprende el Segrià completo, salvo los municipios que limitan con Tarragona, más derechistas. También incluye casi toda la comarca de la Noguera, excepto algunos municipios al norte, y gran parte del Urgell. Los municipios mayores son las Borges Blanques, Juneda y, sobre todo, Lérida ciudad, con casi la tercera parte del censo de estas comarcas. Es la zona del llano, pero no todo el llano.

—El Este, con predominio de la derecha. Engloba el Solsonès, la Segarra y la mitad sudeste del Urgell, se prolonga por la parte próxima a Tarragona y comprende los municipios de las Garrigues. Incluye una parte de la plana del Segre, con Tárrega y Cervera, y las montañas suaves del valle alto del Cardener. Políticamente, la zona está ligada a las comarcas vecinas del Berguedà, Anoia y la Conca de Barberá.

—El Norte es un mosaico político, con microzonas diversas que lo aproximan a ciertos lugares de Francia.² Incluye los dos Pallars, el Alt Urgell y una parte de la Noguera. El municipio mayor es Balaguer, políticamente más bien ligado al Sur. En esta zona, muy montañosa, con pequeños valles separados y mal comunicados, descubrimos microzonas claramente definidas: cerca de Sort, de derechas; la Seu de Urgell y el Montsec, áreas polarizadas alrededor del 50%; el valle del Flamicell, zonas de la Pobla de Segur y de Tremp, de izquierdas. Los valles del Segre (Cerdaña) y del Garona (Valle de Arán), de izquierdas, son casos concretos del Pirineo y no tiene sentido agruparlos de modo diferente. La Cerdaña se debería estudiar conjuntamente con la parte gerundense, con una participación similar pero un voto más a la derecha.

tres tipos de comportamientos: el sud-oest, juntamente con la Vall d'Aran, el Segrià, les Garrigues i la Noguera, on les esquerres van ser votades per gairebé la meitat dels electors; l'est, representat pel Solsonès i la Segarra, on un 20% o un 30% d'electors van votar les esquerres; i l'Alt Urgell, els dos Pallars i l'Urgell, que una zona intermèdia, amb un 38% de l'electorat que va votar esquerres. No obstant això, les dades comarcals amaguen dissimilituds i haurien d'estudiar-se espais més petits com, per exemple, determinats municipis o valls, perquè llavors descobriríem sens dubte les facilitats o les dificultats de comunicació, i comprendríem les barreres que separen a Lleida «el pla» de «la muntanya», segons el llenguatge popular.

Els municipis

La majoria dels municipis de Lleida tenen menys de 200 electors (figura 42). En aquestes comunitats de 50, 100 o 200 electors, des d'un punt de vista estadístic, com ha afirmat Lancelot per a França, qualsevol resultat és possible sense haver d'atribuir-lo a la manipulació. Pot passar el que no és possible a la gran ciutat, que tots votin, sigui Lliga o ERC, i els percentatges depassin el 90% i fins i tot arribin al 100%. Per aquest motiu la distribució municipal del vot és àmplia, més àmplia que en cap altra circumscripció.

La dispersió de municipis entorn de les mitjanes provincials del vot conservador diseña tres tipus de consultes electorals: 1) les legislatives de 1931, quan la Lliga no va ser gairebé votada perquè va retirar la seva candidatura i es van disparar els vots de la Candidatura Republicana cap a uns percentatges elevats en tots els llocs (figura 44); 2) les legislatives de 1932, 1933 i 1936, en què el vot municipal a les candidatures de la Lliga és similar, especialment entre 1933 i 1936, de manera que si les legislatives de 1933, pel tipus de participació, preludien les de compromissa-

ris, per l'orientació de vot preludien les del Front Popular (figura 44); i 3) en les de compromissaris, a Lleida, el vot a la Lliga Catalana (25%) és similar al de Barcelona província i 12 punts superior a Girona, perquè la Lliga fou molt votada en alguns municipis, sobretot de l'Alt Urgell (figura 3).

L'estabilitat del vot municipal, comarcal i provincial durant les eleccions legislatives de 1932, 1933 i 1936 i la importància d'aquesta darrera reflectida, com veurem, en tots els índexs de correlació, permet elaborar una tipologia a partir únicament dels resultats del Front Popular. Aquesta tipologia dissenya tres zones àmplies (mapa 15):

—El Sud, amb predomini de l'esquerra. Comprèn el Segrià complet, excepte els municipis que limiten amb Tarragona, més dretans. També inclou gairebé tota la comarca de la Noguera, excepte alguns municipis al nord, i gran part de l'Urgell. Els municipis més grans són les Borges Blanques, Juneda, i, sobretot, Lleida ciutat, amb gairebé la tercera part del cens d'aquestes comarques. És la zona del pla, però no de tot el pla.

—L'Est, amb predomini de la dreta. Conté el Solsonès, la Segarra i la meitat sud-est de l'Urgell, es

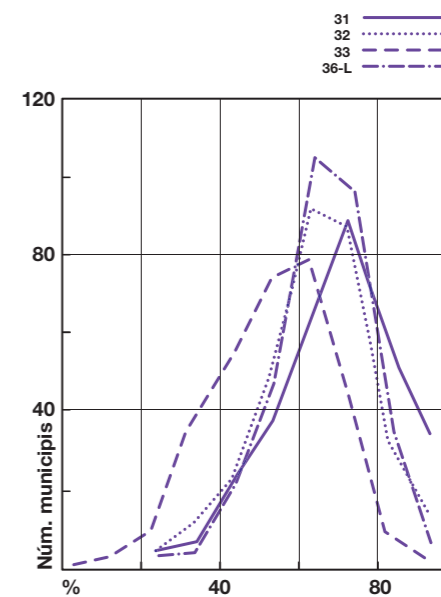

Figura 40.- Distribución de los porcentajes de votantes en cuatro elecciones en la provincia de Lérida. Se han formado grupos de diez unidades de porcentaje, representando en ordenadas el número de municipios que pertenece a cada uno de estos grupos.

Figura 40.- Distribució dels percentatges de votants en quatre eleccions legislatives a la província de Lleida. S'han format grups de deu unitats de percentatge. A les ordenades s'hi representa el nombre de municipis que pertany a cada un d'aquests grups.

Los porcentajes provinciales

El censo masculino de 1931

Una característica de los 90.762 electores de Lérida es la de residir en municipios muy pequeños que, como en las otras provincias, hemos agrupado según el censo de 1931; 1) Lérida es la única ciudad grande, representando el 11% del censo provincial; 2) cinco ciudades, Tàrrega, Cervera, Les Borges Blanques, Balaguer y Juneda, cuyo censo oscila entre los 1.000 y los 2.000 electores, representan el 8% del censo provincial; 3) 27 municipios de 500 a 1.000 electores representan el 21% del censo provincial; y 4) 287 municipios con menos de 500 electores representan el 60% del censo provincial. La provincia de Lérida se diferencia, pues, de las otras provincias catalanas por sus centenares de pueblos muy pequeños y por tener sólo una gran ciudad.

La participación y el censo

El censo y la participación de estos cuatro grupos de municipios mantuvieron pautas de comportamien-

to similares: a igual número de electores, igual número de votantes. No obstante, durante las elecciones de compromisarios no se siguió esta tendencia. Lérida ciudad y los municipios de mil a dos mil electores mantuvieron la proporción entre el censo y la participación, mientras que los municipios pequeños participaron 6 puntos por encima del valor de su censo respectivo y los municipios muy pequeños participaron 8 puntos por debajo del valor de su censo.

ERC, participación y censo

El voto de las candidaturas de ERC, la participación y el censo coinciden casi exactamente en los cuatro grupos de municipios durante las dos primeras elecciones legislativas. En cambio, en las dos elecciones de 1936, los municipios más pequeños participaron menos y con un voto más conservador como reflejo, tal vez, de la extrema tensión del momento y, en todo caso, coincidiendo con los resultados de las provincias de Gerona, Tarragona y Barcelona. Algo hizo que los municipios pequeños de Cataluña participaran menos y con un voto más conservador durante las últimas elecciones republicanas. Una interpretación podría ser el temor a posibles presiones sociales, que habría impulsado al electorado de la izquierda a abstenerse más que el de la derecha. O bien que ante la falta de solución de graves problemas sociales y la inminencia de un conflicto civil, se tuviese menos confianza en el veredicto de las urnas y en el significado político de la participación. O quizá que las mujeres rurales que dejaron de participar fueran potencialmente electoras de la izquierda.

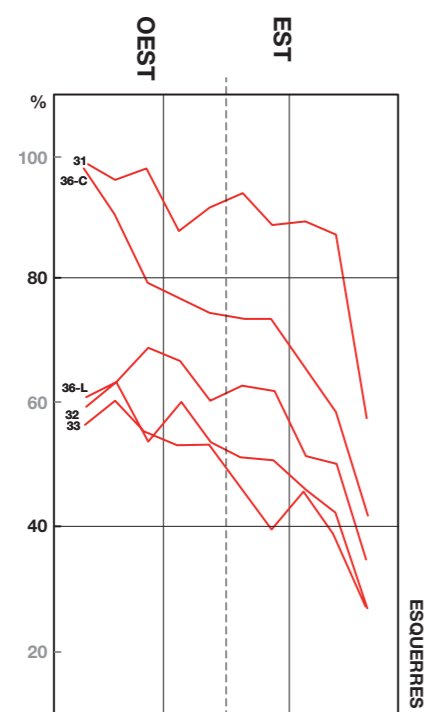

Figura 41.- Porcentajes obtenidos por las candidaturas de izquierdas en las comarcas de Lérida en cinco elecciones (cuatro legislativas y la de Compromisarios). La línea vertical central discontinua separa las comarcas occidentales de las orientales. Las líneas verticales separan las comarcas con predominio de las izquierdas, las de tendencia intermedia y las de predominio de la Lliga.

Figura 41.- Pcentatges obtinguts per les candidatures d'esquerreres a les comarques de Lleida en cinc eleccions (quatre de legislatives i la de compromissaris). La línia vertical central discontinua separa les comarques occidentals de les orientals. Les línies verticals separen les comarques amb predomini de les esquerres, les de tendència intermèdia i les de predomini de la Lliga.

perllonga per la part pròxima a Tarragona i comprèn els municipis de les Garrigues. Inclou una part de la plana del Segre, amb Tàrrega i Cervera, i les muntanyes suaus de la vall alta del Cardener. Políticament està lligada a les comarques veïnes del Berguedà, l'Anoia i la Conca de Barberà.

—El Nord és un mosaic polític, amb microzones diverses que l'aproximen a certs llocs de França.² Inclou els dos Pallars, l'Alt Urgell i una part de la Noguera. El municipi més gran és Balaguer, políticament més aviat lligat al Sud. En aquesta zona molt muntanyenca, amb petites valls separades i mal comunicades, vam descobrir microzones clarament definides: prop de Sort, de dretes; la Seu d'Urgell i el Montsec, zones polaritzades al voltant del 50%; la vall del Flamicell, zones de la Pobra de Segur i de Tremp, d'esquerres. Les valls del Segre (Cerdanya) i de la Garona (Vall d'Aran), d'esquerres, són casos concrets dels Pirineus i no té sentit agrupar-los de manera diferent. La Cerdanya s'hauria d'estudiar conjuntament amb la part «gironina», amb una participació similar, però un vot més a la dreta.

Els percentatges provincials

El cens masculí de 1931

Una característica dels 90.762 electors de Lleida és la de residir en municipis molt petits que, com a les altres províncies, hem agrupat segons el cens de 1931: 1) Lleida és l'única ciutat gran, i representa l'11% del cens provincial; 2) cinc ciutats, Tàrrega, Cervera, les Borges Blanques, Balaguer i Juneda, el cens de les quals oscil·la entre els 1.000 i els 2.000 electors, representen el 8% del cens provincial; 3) 27 municipis de 500 a 1.000 electors representen el 21% del cens provincial; i 4) 287 municipis amb menys de 500 electors representen el 60% del cens provincial. La província de Lleida es diferencia, doncs, de les altres províncies catalanes pels seus centenars de municipis molt petits i per tenir només una gran ciutat.

La participació i el cens

El cens i la participació d'aquests quatre grups de municipis van mantenir pautes de comportament similars: a igual nombre d'electors igual nombre de votants. Tanmateix, durant les eleccions de compromisaris no es va seguir aquesta tendència. Lleida ciutat i

els municipis de 1.000 a 2.000 electors van mantenir la proporció entre el cens i la participació, mentre que els municipis petits van participar 6 punts per sobre del valor del seu cens respectiu i els municipis molt petits van participar 8 punts per sota del valor del seu cens.

ERC, participació i cens

El vot de les candidatures d'ERC, la participació i el cens coincideixen gairebé exactament als quatre grups de municipis durant les dues primeres eleccions legislatives. En canvi, en les dues eleccions de 1936 els municipis més petits van participar menys i amb un vot més conservador, tot reflectint, potser, l'extrema tensió del moment i, en tot cas, coincidint amb els resultats de les províncies de Girona, Tarragona i Barcelona. Alguna cosa va fer que els municipis petits de Catalunya participessin menys i amb un vot més conservador durant les últimes eleccions republicanes. Una interpretació podria ser el temor a possibles pressions socials, que hauria impulsat l'electorat de l'esquerra a retreure's més que el de la dreta. O bé que, davant la falta de solució als greus problemes socials i, la inminència d'un conflicte civil, es tingués menys confiança en el veredict de les urnes i en el significat polític de la participació. O potser que les dones rurals que van deixar de participar fossin potencialment electores de l'esquerra.

El BOC i el PSOE

La força principal del BOC va ser a la ciutat de Lleida, on obtingué, el 1931 i el 1932, el 29% i el 22%, respectivament, de la seva força provincial. Conjuntament, a Tàrrega, Cervera, les Borges Blanques, Balaguer i Juneda va obtenir el 20% del seu vot provincial el 1931 i el 18% el 1932, és a dir, 13 i 10 punts per sobre del valor que representava el seu cens provincial. El fet més notori, entre 1931 i 1932, fou la pèrdua de vots a Juneda i Balaguer i l'augment de vots a les Borges Blanques, Cervera i Tàrrega (taula 23). Els municipis de 500 a 1.000 electors conjuntament van contribuir amb percentatges equivalents al seu cens provincial, encara que s'observen diferències notòries entre municipis. Cal destacar els percentatges elevats del BOC a Bellví, Almenar, Artesa de Segre i Maials. En definitiva, els municipis més petits van ser els que van votar menys el BOC, els percentatges provincials dels quals, en aquest grup de pobles, es van situar 20 punts per sota del valor que representava el seu cens provincial.

El BOC y el PSOE

La fuerza principal del BOC estuvo en la ciudad de Lérida en donde obtuvo, en 1931 y en 1932, el 29% y el 22% de su fuerza provincial. Conjuntamente en Tárrega, Cervera, Les Borges Blanques, Balaguer y Juneda obtuvo el 20% de su voto provincial en 1931 y el 18% en 1932, es decir, 13 y 10 puntos por encima del valor que representaba su censo provincial. El hecho más notorio, entre 1931 y 1932, fue la pérdida de votos en Juneda y Balaguer y el aumento de votos en Les Borges Blanques, Cervera y Tárrega (tabla 23). Los municipios de 500 a 1.000 electores conjuntamente contribuyeron con porcentajes equivalentes a su censo provincial, aunque se observan diferencias notorias entre unos municipios y otros. Hay que destacar los porcentajes elevados del BOC en Bellvís, Almenar, Artesa de Segre y Maials. En definitiva, los municipios

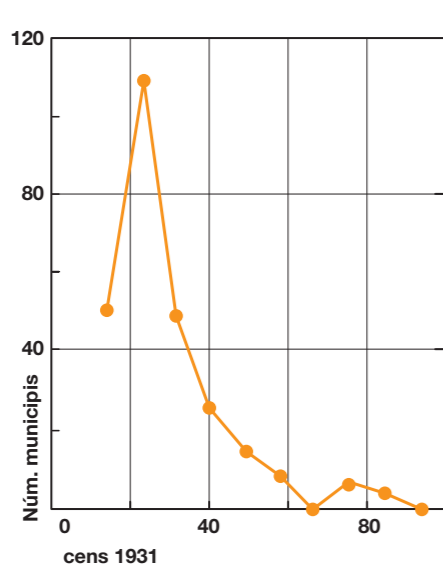

Figura 42.- Censo electoral de 1931, de los 314 municipios de Lérida de menos de mil electores hombres. En ordenadas, el número de municipios que pertenece a cada una de las diez clases consideradas. En abscisas se han agrupado los municipios según su censo electoral.

Figura 42.- Cens electoral de 1931, dels 314 municipis de Lleida de menys de 1.000 electors barons. A les ordenades s'hi representa el nombre de municipis que pertany a cada una de les 10 classes considerades. A les abscisses s'hi han agrupat els municipis segons llur cens electoral.

más pequeños fueron los que votaron menos al BOC, cuyos porcentajes provinciales, en este grupo de localidades, se situaron 20 puntos por debajo del valor que representaba su censo provincial.

Un ejemplo: las elecciones al Parlamento de Cataluña

El escrutinio de las elecciones al Parlamento de Cataluña es un ejemplo representativo. Los porcentajes del censo y de la participación, en los cuatro grupos de municipios, son similares y oscilan, *grosso modo*, un punto. Los porcentajes del BOC y, sobre todo, del PSOE se concentran en Lérida ciudad y en los municipios medianos, mientras que las candidaturas de ERC y de la Lliga tienen una fuerza similar en todos los grupos de municipios (tabla 24).

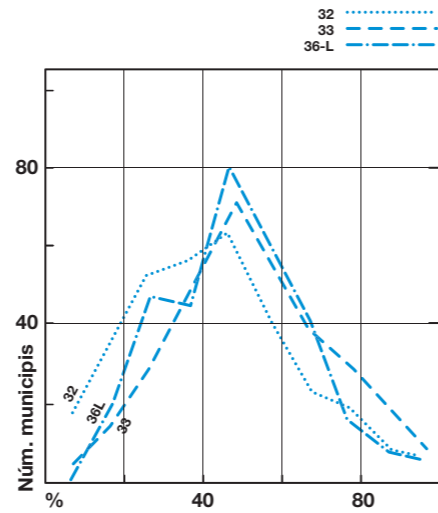

Figura 43.- Distribución de los porcentajes de votos de las candidaturas de la Lliga en las elecciones legislativas de 1932, 1933 y 1936 en la provincia de Lérida. Se han formado grupos de diez unidades de porcentaje, representando en ordenadas el número de municipios que pertenece a cada uno de estos grupos.

Figura 43.- Distribució dels percentatges de vots de les candidatures de la Lliga en les eleccions legislatives de 1932, 1933 i 1936 a la província de Lleida. S'han format grups de deu unitats de percentatge. A les ordenades s'hi representa el nombre de municipis que pertany a cada un d'aquests grups.

Un ejemplo: les eleccions al Parlament de Catalunya

L'escrutini de les eleccions al Parlament de Catalunya és un exemple representatiu. Els percentatges del cens i de la participació, als quatre grups de municipis, són similars, i oscil·len, *grosso modo*, un punt. Els percentatges del BOC i, sobretot, del PSOE es concentren a Lleida i als municipis mitjans, mentre que les candidatures d'ERC i de la Lliga tenen una força similar en tots els grups de municipis (taula 24).

Evolució de la participació municipal i de l'orientació del vot segons els índexs de correlació

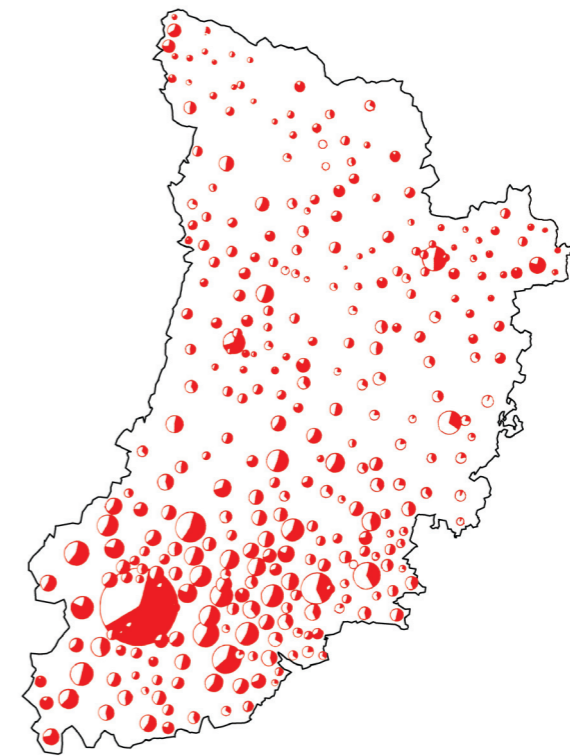
La participació

Com a les altres províncies catalanes, els municipis de Lleida es van decantar per unes pautes de comportament similars pel que fa a la participació, especialment durant les eleccions legislatives de 1932, 1933 i 1936. Probablement perquè la Lliga, en retirar la seva

candidatura el 1931, va fer que el plantejament de la lluita electoral estigués clarament diferenciat i perquè en les eleccions de compromissaris es produí una absència massiva de l'electorat de la dreta. Entre parells d'eleccions, les correlacions més significatives es van donar, doncs, entre les legislatives de 1933 i 1936 i entre les de 1932 i 1933. Aquests índexs de correlació mostren que, malgrat les peculiaritats locals, els municipis de Lleida, com per tot Catalunya, van tendir a variar els seus percentatges de participació gradualment i lentament.

Cens i forces polítiques

El cens no es va relacionar amb les forces polítiques, tret de les dues primeres eleccions. El 1931 i el 1932 es va correlacionar amb el BOC, perquè evidentment el BOC va obtenir més vots als nuclis amb major densitat de població, com ja indicaven els percentatges provincials. El 1931, el cens es va correlacionar, a més, amb la Coalició Republicana, i aportà, en aquest cas, un matís interessant: mentre que el

Mapa 15.- Elecciones legislativas del 16 de febrero de 1936 en la provincia de Lérida. En cada municipio se representa el censo y el voto del Front d'Esqueres. Se pueden observar tres zonas diferentes: la noroeste, la este y la sudoeste.

Mapa 15.- Eleccions legislatives del 16 de febrer de 1936 a la província de Lleida. A cada municipi es representa el cens i el vot del Front d'Esqueres. Poden observar-se tres zones diferents: el nord-oest, l'est i el sud-oest.

	1931			1932		
	Electors	Votants	BOC	Votants	BOC	PSOE
Lleida	11.11	10.33	28.78	9.78	22.30	84.48
Tàrrega	1.91	1.73	1.21	1.88	2.17	0.94
Cervera	1.66	1.38	0.45	1.43	0.80	0.00
Les Borges Blanques	1.56	1.59	1.45	1.86	2.59	0.42
Balaguer	1.55	1.64	12.40	1.87	9.24	0.51
Juneda	1.12	0.89	4.97	1.21	3.06	0.00

Tabla 23.- Porcentajes respecto al total provincial del número de electores y de votos en las candidaturas del BOC y del PSOE en seis municipios, en las elecciones legislativas de 1931 y de 1932 en la provincia de Lérida.

Taula 23.- Percentatges respecte al total provincial del nombre d'electors votants i de vots a les candidatures del BOC i del PSOE a 6 municipis en les eleccions legislatives de 1931 i de 1932 a la província de Lleida.

	Electors	Votants	ERC	Lliga	BOC	PSOE
1 municipi (Lleida)	11.11	9.78	8.36	9.12	22.30	84.48
5 municipis (2000 > electors > 1000)	7.81	8.27	7.17	8.30	17.88	1.88
27 municipis (1000 > electors > 500)	20.91	21.94	22.98	21.25	19.11	5.57
287 municipis (electors < 500)	60.17	60.01	61.49	61.33	40.71	8.07

Tabla 24.- Parlamento de Cataluña: porcentajes respecto al total provincial de Lérida del número de electores votantes y candidaturas. Se han considerado cuatro grupos de municipios según el tamaño de su censo electoral.

Taula 24.- Parlament de Catalunya: percentatges respecte al total provincial de Lleida del nombre d'electors, votants i candidatures. S'han considerat quatre grups de municipis segons la grandària de llur cens electoral.

Candidatura Republicana		Dreta Republicana	BOC
ERC	PRR		
-.01	.31	-.22	.25

Tabla 25.- Coeficientes de correlación del número de electores con el BOC y los candidatos de la Candidatura Republicana en las elecciones legislativas del 28 de junio de 1931 en la provincia de Lérida.

Taula 25.- Coeficients de correlació del nombre d'electors amb el BOC i els candidats de la Candidatura Republicana en les eleccions legislatives del 28 de juny de 1931 a la província de Lleida.

	% Vots	ERC o candid.	Lliga o candid.	BOC	PSOE	PCR	Partit Agrari	Daniel Riu
Legislatives 1931	69.88	.59	-.15*	.02	-.00	-.16	—	—
Parlament 1932	56.08	.08	-.02	.03	.01	—	—	—
Legislatives 1933	61.30	.06	.06	.07	—	—	—	—
Legislatives 1936	71.17	.08	.11	—	—	—	—	-.01
Compromissaris 1936	40.92	-.25	.26	—	—	—	—	—

* Candidatura retirada

Tabla 26.- Coeficientes de correlación entre el porcentaje de votantes y de votos obtenidos por las diferentes candidaturas en cinco elecciones en la provincia de Lérida.

Taula 26.- Coeficients de correlació entre els percentatges de votants i de vots obtinguts per les diferents candidatures a cinc eleccions a la província de Lleida.

	Legislatives 1931	Parlament 1932	Legislatives 1933	Legislatives 1936
Parlament 1932	.23			
Legislatives 1933	.35	.53		
Legislatives 1936	.33	.51	.63	
Compromissaris 1936	.20	.22	—	.29

Tabla 27.- Coeficientes de correlación entre los porcentajes de votos en las candidaturas de ERC en cinco elecciones en la provincia de Lérida.

Taula 27.- Coeficients de correlació entre els percentatges de vots a les candidatures d'ERC en cinc eleccions a la província de Lleida.

	Legislatives 1931	Parlament 1932	Legislatives 1933	Legislatives 1936
Parlament 1932	.29			
Legislatives 1933	.28	.54		
Legislatives 1936	.32	.62	.64	
Compromissaris 1936	.22	.32	—	.40

Tabla 28.- Coeficientes de correlación entre los porcentajes de votos en las candidaturas de la Lliga en cinco elecciones en la provincia de Lérida.

Taula 28.- Coeficients de correlació entre els percentatges de vots a les candidatures de la Lliga en cinc eleccions a la província de Lleida.

Evolución de la participación municipal y de la orientación del voto según los índices de correlación

La participación

Igual que en las otras provincias catalanas, los municipios de Lérida se decantaron por unas pautas de comportamiento similares con respecto a la participación, especialmente durante las elecciones legislativas de 1932, 1933 y 1936. Probablemente porque la Lliga, al retirar su candidatura en 1931, hizo que el planteamiento de la lucha electoral estuviese claramente diferenciado y porque en las de compromisarios se produjo una abstención masiva del electorado de la derecha. Entre pares de elecciones, las correlaciones más significativas se dieron, pues, entre las legislativas de 1933 y 1936 y entre las de 1932 y 1933. Estos índices de correlación ponen de relieve que, a pesar de las peculiaridades locales, los municipios de Lérida, lo mismo que en toda Cataluña, tendieron a variar sus porcentajes de participación gradual y lentamente.

Censo y fuerzas políticas

El censo no se relacionó con las fuerzas políticas, salvo en las dos primeras elecciones. En 1931 y en 1932 se correlacionó con el BOC, porque evidentemente el BOC obtuvo más votos en los núcleos con mayor densidad de población, como ya indicaban los porcentajes provinciales. En 1931, el censo se correlacionó además con la Coalición Republicana, aportando, en este caso, un matiz interesante: mientras el censo no se correlacionó con los candidatos de ERC sí lo hizo positivamente con el PRR y negativamente con la Derecha Republicana, porque los radicales tendieron a ser votados en municipios mayores y el voto conservador se concentró en los núcleos más pequeños, matizándose así la orientación del *panachage* según los lugares de residencia del electorado (tabla 25).

Participación y fuerzas políticas

Los índices de correlación entre los porcentajes de participación y las fuerzas políticas fueron bajos siempre, porque la participación o la abstención no

se correlacionó con las fuerzas políticas, salvo en las dos primeras elecciones. En 1931 y en 1932 se correlacionó con el BOC, porque evidentemente el BOC obtuvo más votos en los núcleos con mayor densidad de población, como ya indicaban los porcentajes provinciales. En 1931, el censo se correlacionó además con la Coalición Republicana, aportando, en este caso, un matiz interesante: mientras el censo no se correlacionó con los candidatos de ERC sí lo hizo positivamente con el PRR y negativamente con la Derecha Republicana, porque los radicales tendieron a ser votados en municipios mayores y el voto conservador se concentró en los núcleos más pequeños, matizándose así la orientación del *panachage* según los lugares de residencia del electorado (tabla 25).

Participación i forces polítiques

Els índexs de correlació entre els percentatges de participació i les forces polítiques van ser baixos sempre, perquè la participació o l'abstenció no van influir en l'orientació del vot. Cal remarcar, no obstant això, dues excepcions que s'expliquen per les peculiaritats polítiques de la província. El 1931, la Lliga va retirar la seva candidatura en l'últim moment i gairebé no va ser votada, i, per aquest motiu, la immensa majoria va votar la Candidatura Republicana; aquest fet explica l'índex de correlació forta entre aquesta candidatura i el percentatge de votants.

Un altre moment excepcional es va viure en la consulta de compromissaris quan la participació, com a Tarragona, va tendir a afavorir la Lliga i no al Front d'Esquerres (taula 26).

Candidatures d'ERC

Els municipis de la província de Lleida evolucionaren durant la República cap a una major estabilitat en el vot, i, per aquest motiu, van ocórrer dos fenòmens. D'una banda, entre parells d'eleccions els índexs de correlació de les candidatures d'ERC són cada vegada més forts i significatius, entre 1932 i 1933 i entre 1933 i 1936. D'altra banda, a mesura que les eleccions es distancien en el temps, contràriament al que succeeix en altres províncies, els índexs de correlació són cada vegada més forts, entre 1931 i 1932, entre 1931 i 1933 i entre 1931 i 1936. I, en canvi, passa el contrari en les eleccions del Front Popular, els índexs de correlació de les quals, entre parells d'eleccions, són més febles a mesura que les eleccions es distancien (taula 27).

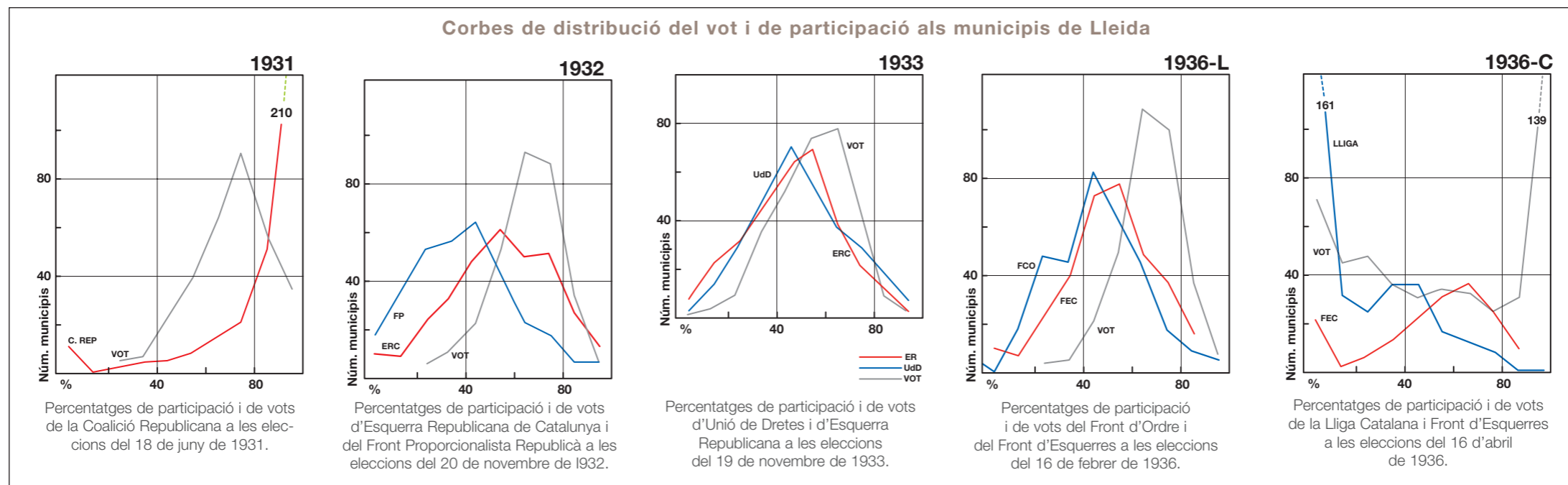
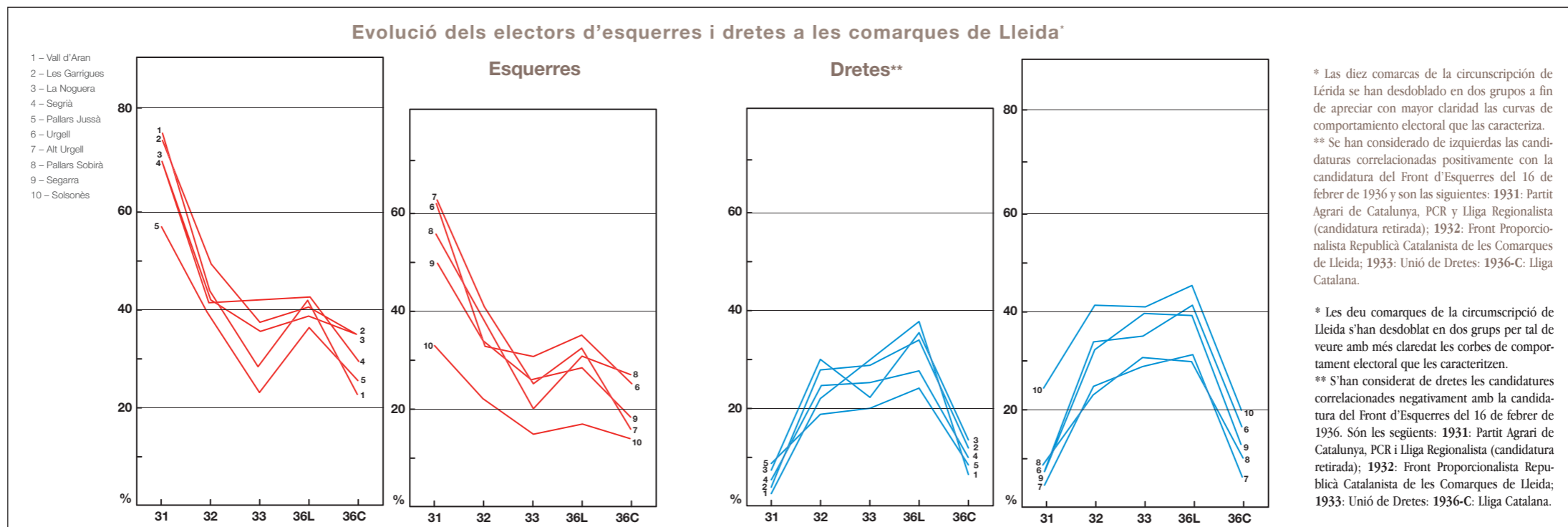
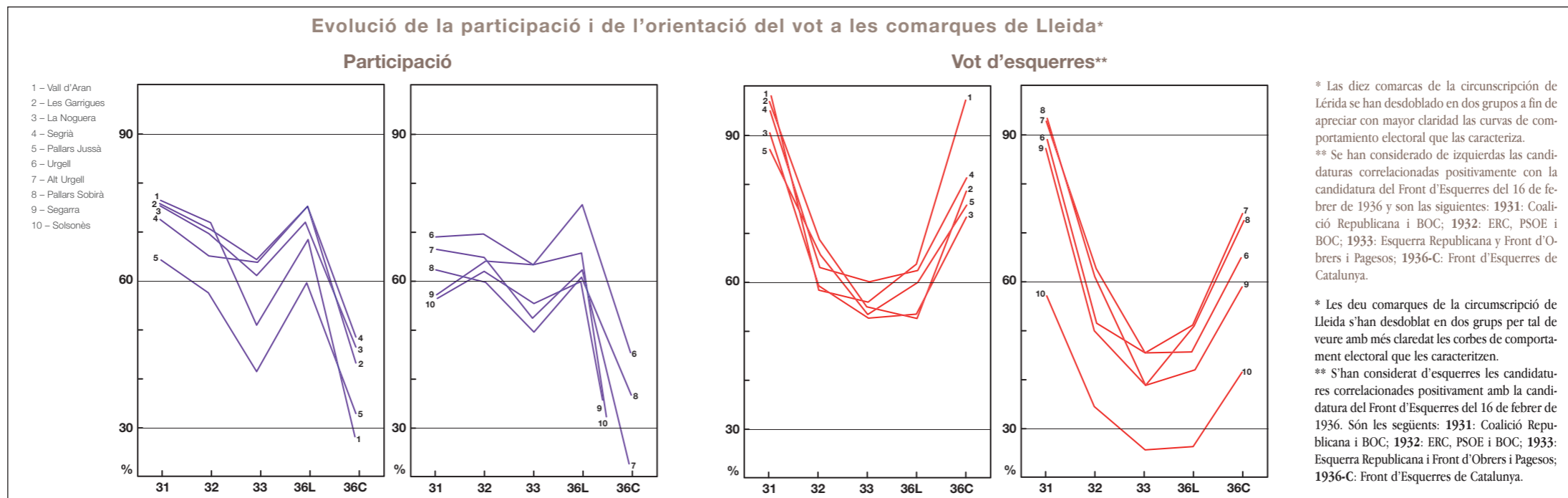

Figura 44.- Porcentajes de participación y de voto en las diferentes candidaturas, representando en ordenadas los 320 municipios de la circunscripción de Lérida, de los cuales se han formado grupos de diez unidades de porcentaje para observar el número de municipios que pertenece a cada uno de estos grupos.

Figura 44.- Percentatges de participació i del vot a les diferents candidatures. A les ordenades s'hi representen els 320 municipis de la circumscripció de Lleida, dels quals s'han format grups de deu unitats de percentatge per tal d'observar el nombre de municipis que pertany a cada un d'aquests grups.

Figuras 45 y 46.- Evolución de los electores de izquierdas y de derechas, y evolución de la participación y de la orientación de voto en las comarques de la provincia de Lérida.

Figures 45 i 46.- Evolució dels electors d'esquerres i de dretes, i evolució de la participació i de l'orientació del vot a les comarques de la província de Lleida.

influyeron en la orientación del voto. Hay que subrayar, sin embargo, dos excepciones que se explican por las peculiaridades políticas de la provincia. En 1931, la Lliga retiró su candidatura en el último momento y casi no fue votada y, por este motivo, la inmensa mayoría votó la Candidatura Republicana; este hecho explica el índice de correlación fuerte entre esta candidatura y el porcentaje de votantes. Otro momento excepcional se vivió durante la consulta de compromisarios, cuando la participación, como en Tarragona, tendió a favorecer a la Lliga y no al Front d'Esquerres (tabla 26).

Candidaturas de ERC

Los municipios de la provincia de Lérida evolucionaron durante la República hacia una mayor estabilidad en su voto y, por este motivo, se dieron dos fenómenos. Por una parte, entre pares de elecciones los índices de correlación de las candidaturas de ERC son en cada ocasión más fuertes y significativos, entre 1932 y 1933 y entre 1933 y 1936. Por otra parte, a medida que las elecciones se distancian en el tiempo, contrariamente a lo que sucede en otras provincias, los índices de correlación son cada vez más fuertes, entre 1931 y 1932, entre 1931 y 1933 y entre 1931 y 1936. Y, en cambio, pasa lo contrario con las elecciones del Frente Popular, cuyos índices de correlación entre pares de elecciones son más débiles a medida que las elecciones se distancian (tabla 27).

Lliga o candidaturas de la derecha

Las candidaturas de la Lliga se correlacionan entre sí a partir de 1932 con fuerza parecida a las candidaturas de ERC y, como ocurre con ERC, también para la Lliga las elecciones del Frente Popular son definitorias y se correlacionan fuertemente con todas las demás (tabla 28).

Candidaturas del BOC

En los municipios se tendió a votar BOC de manera semejante entre 1931 y 1932 y, por ello, la correlación entre ambas elecciones es positiva (.57). Además, el BOC tendió a concentrarse en localidades grandes y medianas y por este motivo se correlacionó positivamente con el censo en 1931 (.25) y en 1932 (.29).

¹ Efectivamente, las candidaturas reformistas experimentaron un trasvase continuo de candidatos. En 1931, el PRR y el PSOE formaron la candidatura denominada Coalició Republicano-Socialista y el PRRS, ERC y Jaume Carner formaron la Candidatura Republicana. En 1932, el PSOE formó la Coalició d'Esquerres Tarragonines con el PCR y el PRRS, mientras que Esquerra Republicana se presentó junto con el Partido Radical Autonomista y la Unió Socialista de Catalunya. En 1933, se procedió a un nuevo reajuste. Un candidato del PSOE pasó a formar parte de la candidatura de Esquerra Republicana y otro candidato, también del PSOE, se integró en la candidatura del BOC Front Obrer, mientras que la Coalició d'Esquerres Catalanes la formaron el PRRS, el ACR y el AR.

² Alain Lancelot, «L'abstentionnisme électoral en France», Armand Colin, París, 1968, p. 93: «C'est dans la découverte et le recensement de ces microclimats politiques que réside, je crois, le premier intérêt de l'analyse cantonale de l'abstentionnisme. Les cartes départementales fixaient à grands traits la localisation des abstentions; les cartes cantonales permettent d'en préciser la géographie. Elles font apparaître dans le pays comme une mosaïque de petites régions de comportement différent, qui respecte rarement les limites des départements».

Lliga o candidatures de la dreta

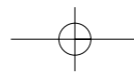
Les candidatures de la Lliga es correlacionen entre si a partir de 1932, amb una força semblant a les candidatures d'ERC, i, com succeeix amb ERC, també per a la Lliga les eleccions del Front Popular són definidores i es correlacionen fortament amb totes les altres (taula 28).

Candidatures del BOC

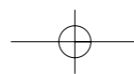
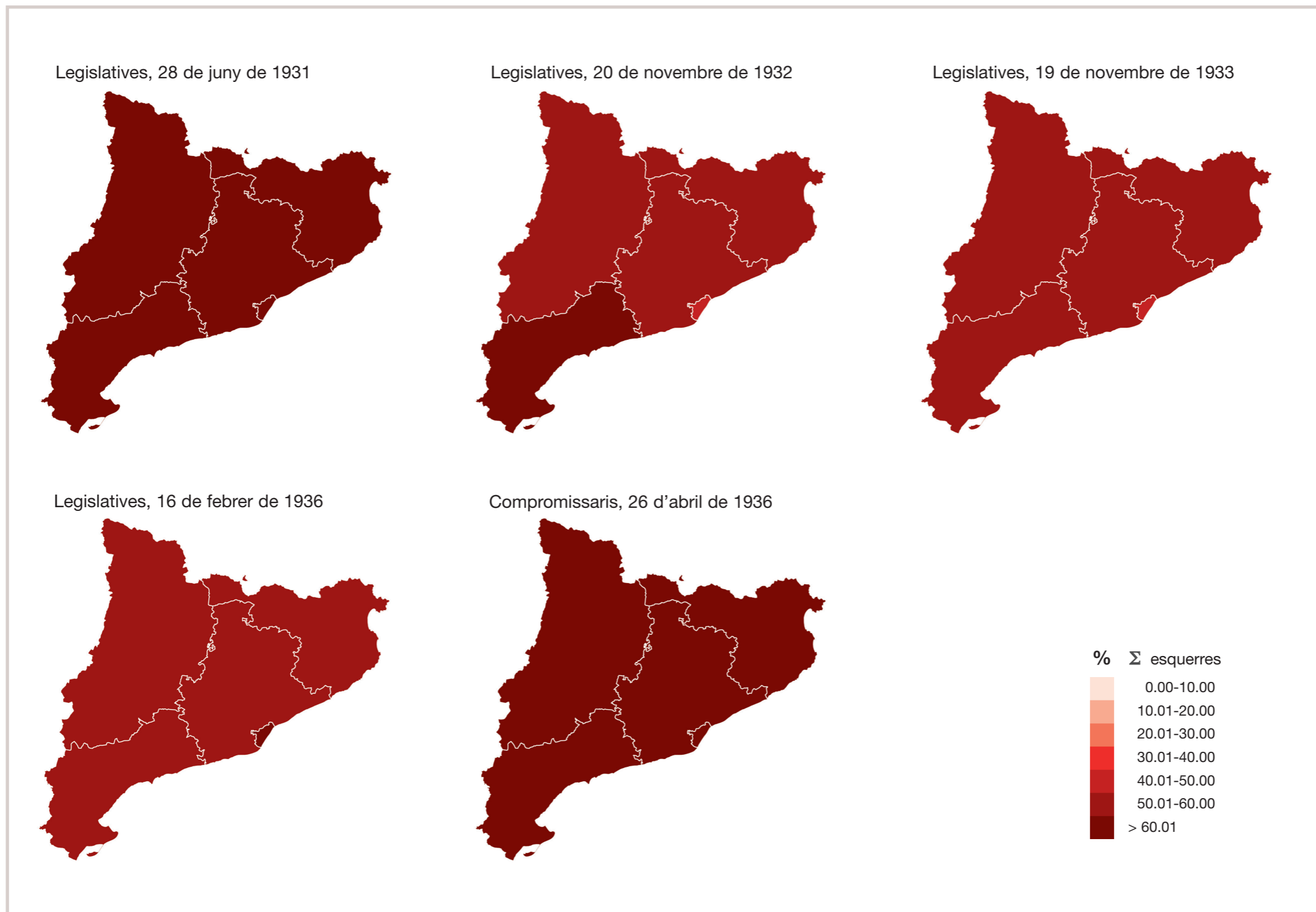
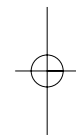
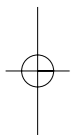
Als municipis es va tendir a votar BOC de manera semblant entre 1931 i 1932, i, per això, la correlació entre ambdues eleccions és positiva (.57). A més, el BOC va tendir a concentrar-se en municipis grans i mitjans i, per aquest motiu, es va correlacionar positivament amb el cens el 1931 (.25) i el 1932 (.29).

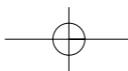
¹ Efectivament, les candidatures reformistes experimentaren un transvasament continu de candidats. El 1931, el PRR i el PSOE formaren la candidatura denominada Coalició Republicano-Socialista, i el PRRS, l'ERC i Jaume Carner formaren la Candidatura Republicana. El 1932, el PSOE va formar la Coalició d'Esquerres Tarragonines amb el PCR i el PRRS, mentre que l'Esquerra Republicana es presentà juntament amb el Partit Radical Autonomista i la Unió Socialista de Catalunya. El 1933, es va procedir a un nou reajustament. Un candidat del PSOE passà a formar part de la candidatura d'Esquerra Republicana i un altre candidat també del PSOE es va integrar a la candidatura del BOC Front Obrer, mentre que la Coalició d'Esquerres Catalanes la formaren el PRRS, l'ACR i l'AR.

² Alain Lancelot, «L'abstentionnisme électoral en France», Armand Colin, París, 1968, p. 93: «C'est dans la découverte et le recensement de ces microclimats politiques que réside, je crois, le premier intérêt de l'analyse cantonale de l'abstentionnisme. Les cartes départementales fixaient à grands traits la localisation des abstentions; les cartes cantonales permettent d'en préciser la géographie. Elles font apparaître dans le pays comme une mosaïque de petites régions de comportement différent, qui respecte rarement les limites des départements».

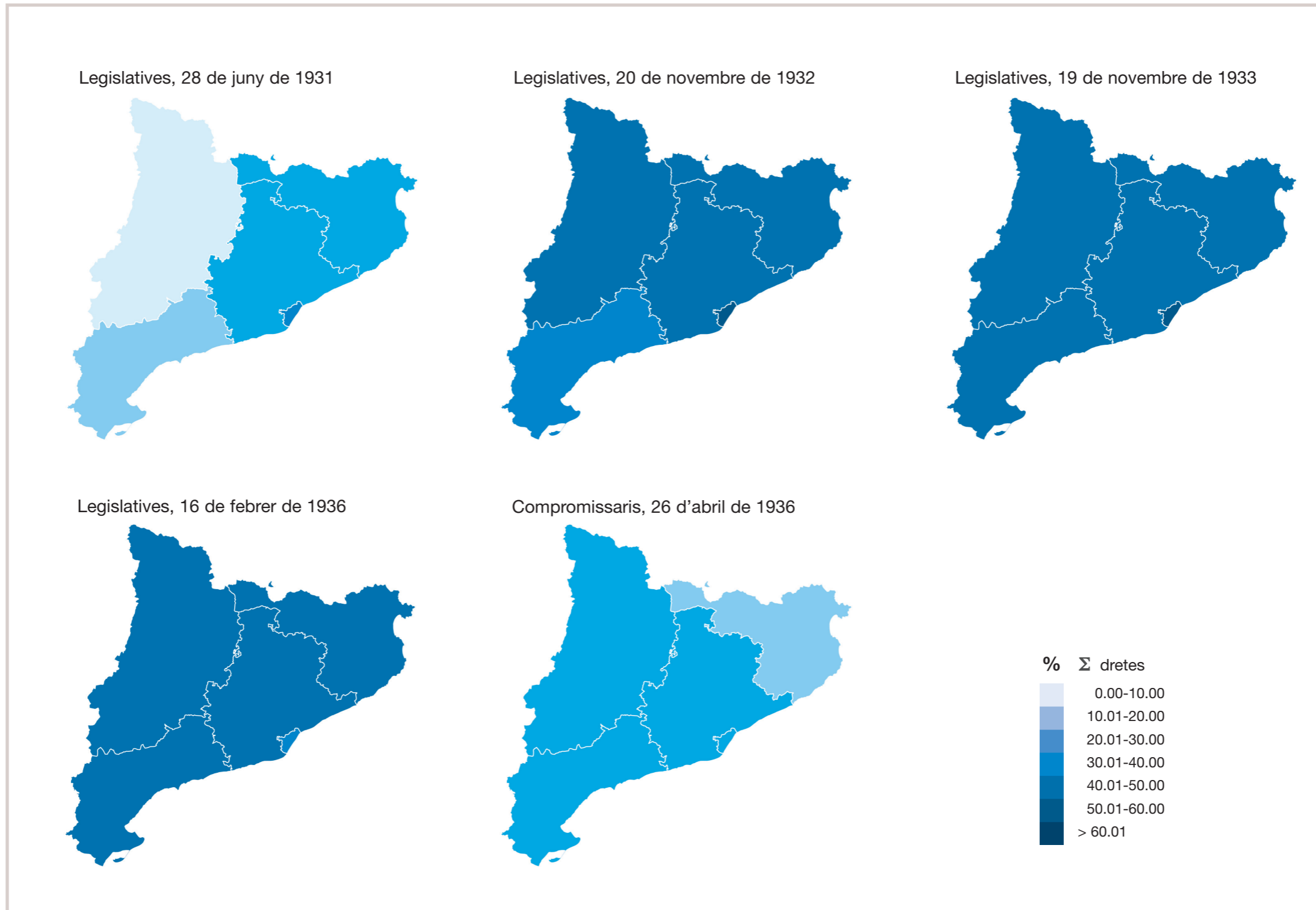

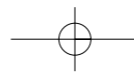
Mapa 16.- El vot d'esquerres a les circumscripcions catalanes entre 1931 i 1936

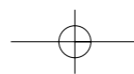
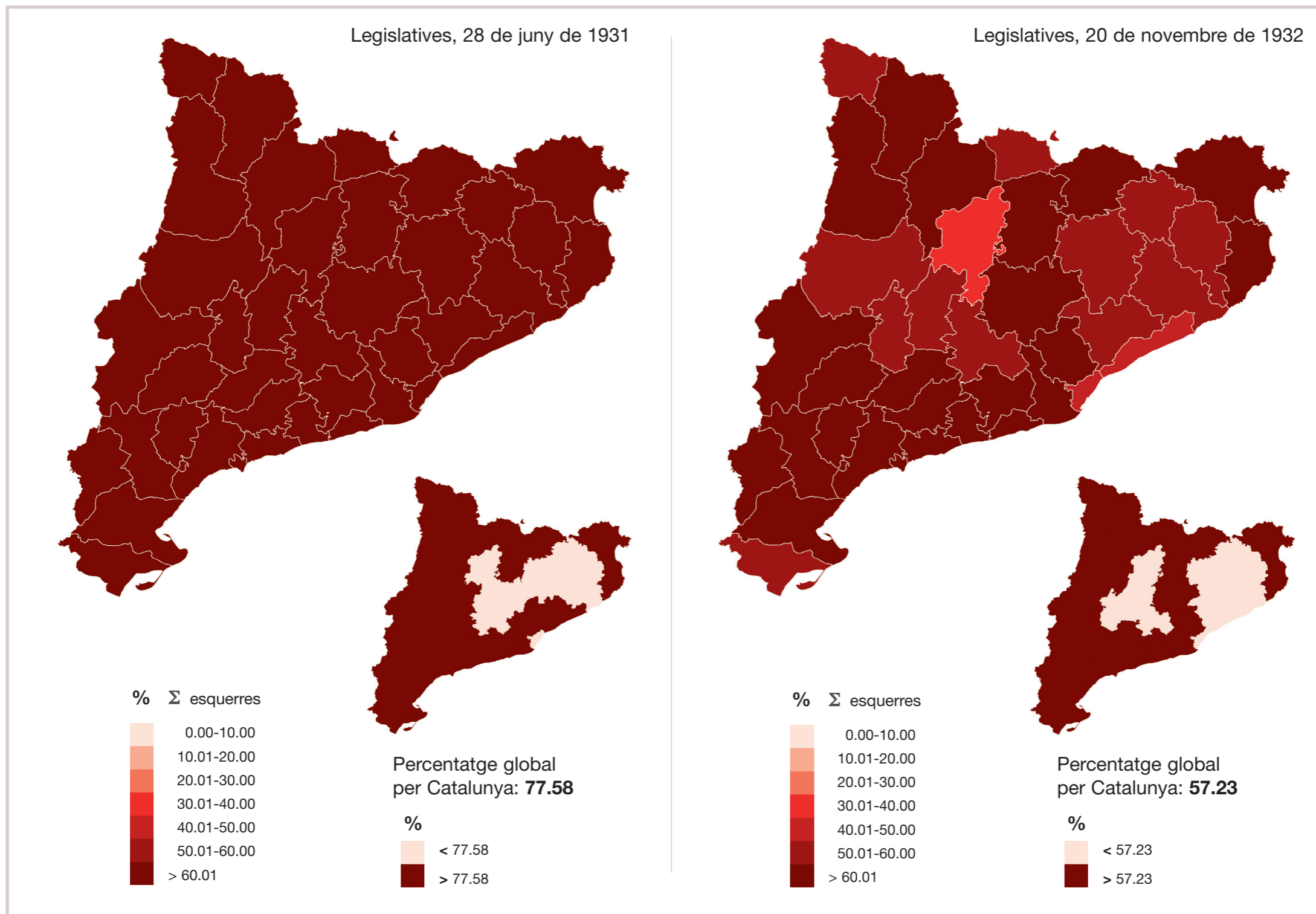

Mapa17.- El vot de dretes a les circumscripcions catalanes entre 1931 i 1936

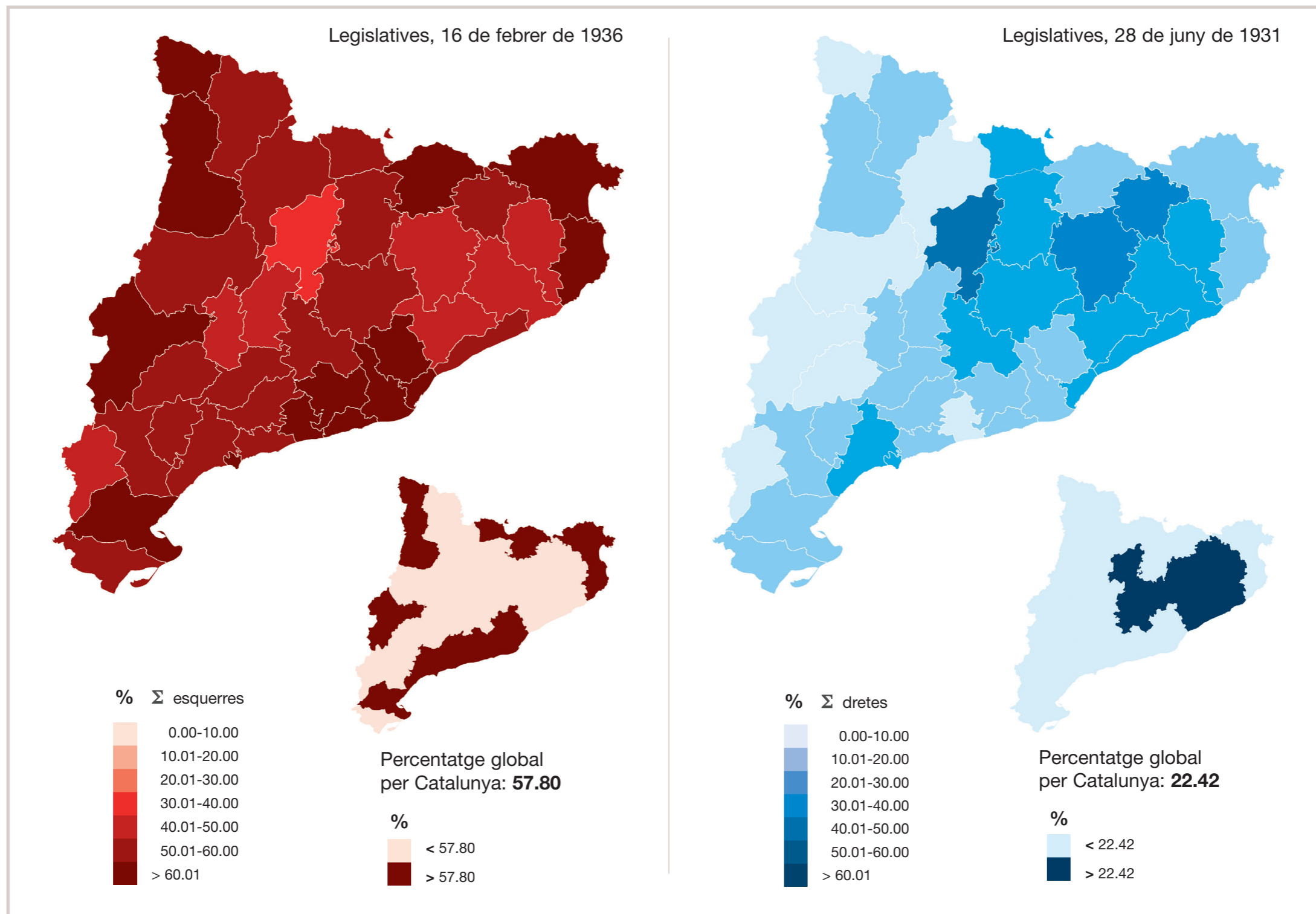

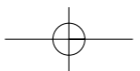
Mapa 18.- El vot d'esquerreres a les comarques catalanes

Mapa 19.- El vot d'esquerres a les comarques catalanes

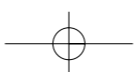
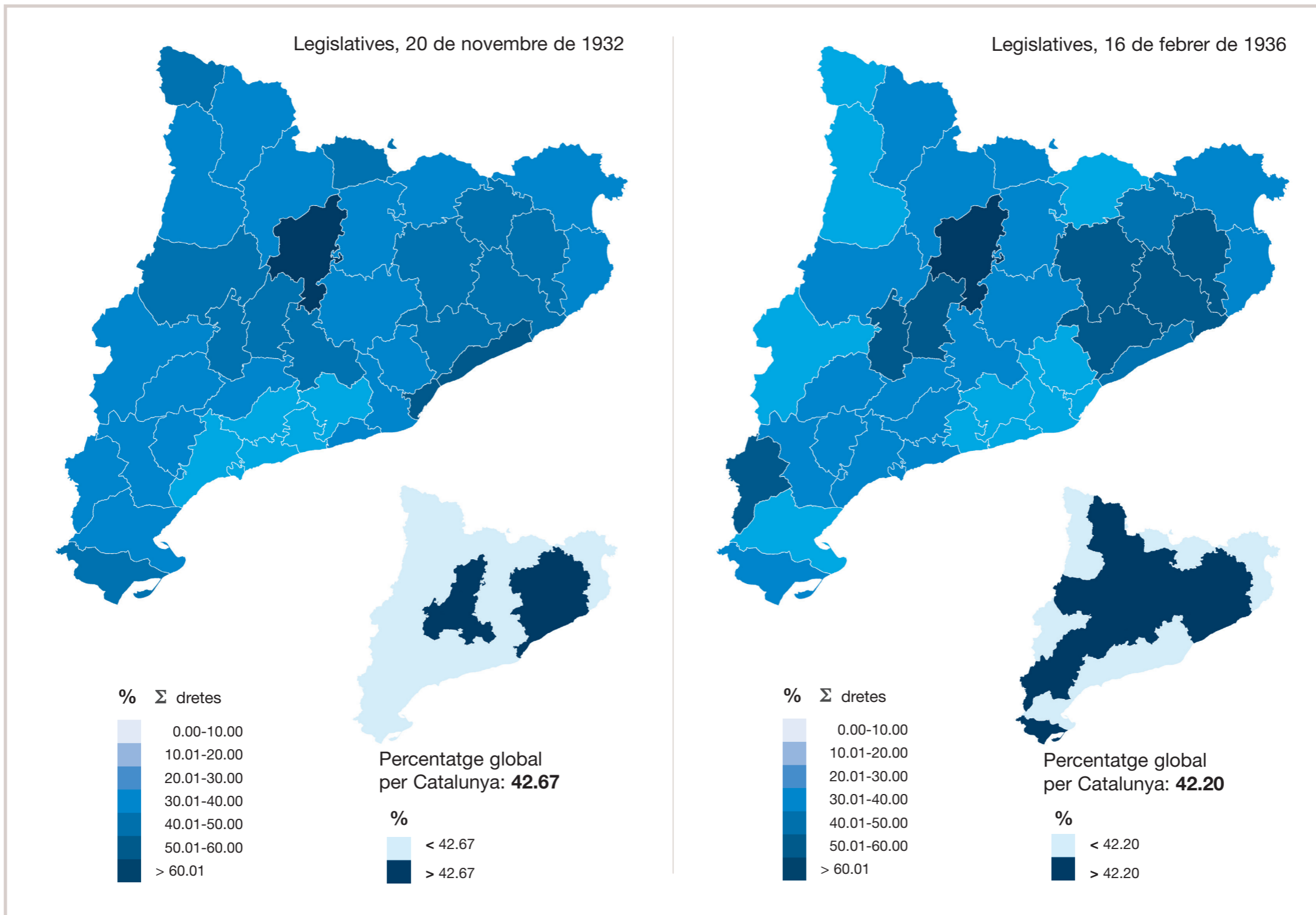
Mapa 20.- El vot de dretes a les comarques catalanes

Mapa 21.- El vot de dretes a les comarques catalanes

Mapa 22.- El vot de dretes a les comarques catalanes

El comportament de l'electorat català

4

El comportamiento del electorado catalán

ABSTENCIÓN Y PARTICIPACIÓN: UNA APROXIMACIÓN METODOLÓGICA

Abstencionismo libertario

La fuerza social cenetista en la historia de Cataluña ha permitido atribuir a sus consignas una influencia decisiva en el resultado de los escrutinios, aunque sin identificar nunca a quienes fueron los que se abstuvieron. Los estudios realizados para localizar a las personas que se abstuvieron o participaron han demostrado que la mayoría no siguió las consignas libertarias. Los cenetistas unas veces votaron y otras no y, por eso mismo, su manera de participar fue semejante a la del conjunto de la población. El abstencionismo libertario, fuerte y significativo en determinados grupos de líderes y militantes, no influyó por su escasa fuerza numérica en el resultado de los escrutinios.

En Barcelona, Sant Feliu de Guíxols, La Escala y Beuda pudimos demostrar que el abstencionismo libertario se redujo a un porcentaje pequeño, ni siquiera alcanzó a todos los miembros de los grupos de afinidad anarquistas o faístas, aunque entre estos últimos hubo un sector significativo y recordado por su militancia y liderazgo. Estos libertarios que siempre se abstuvieron fueron conscientes de representar sólo una fracción mínima de la población y sabían que no podían influir ni en las elecciones municipa-

les de los municipios pequeños, donde tradicionalmente su presencia era notoria.

Variables no políticas individuales y colectivas

El abstencionismo se relacionó con variables no políticas, individuales y colectivas, que hemos estudiado en diversos municipios de Gerona y en Barcelona ciudad, y que concernían a todos: sexo, edad, clase social, alfabetización, profesión y distancia del domicilio a las urnas. Otras variables afectaban a la colectividad municipal o a gran parte de ella: la altitud de los municipios, la extensión del término municipal, el reparto de la propiedad y la densidad de población.

Participación o abstención: una imagen dividida

En todo individuo y en cada colectividad coexistió una parte abstencionista y otra que no lo fue, una parte que confió en la viabilidad del sistema y otra más reacia a esa confianza. Ambos sentimientos evolucionaron individual y colectivamente y plasmaron una imagen escindida entre la participación y la abstención. Esta imagen dividida fue una síntesis de la mayor trascendencia social, por ser el resultado de la decisión de todos y cada uno de los electores.

La fuerza de esta imagen colectiva, de enorme peso numérico, se demuestra porque el índice de partici-

ABSTENCIÓ I PARTICIPACIÓ: UNA APROXIMACIÓ METODOLÒGICA

Abstencionisme llibertari

La força social cenetista en la història de Catalunya ha permès atribuir a les seves consignes una influència decisiva en el resultat dels escrutinis, encara que sense identificar mai els que es van abstenir. Els estudis realitzats per localitzar les persones que es van abstenir o van participar han demostrat que la majoria no va seguir les consignes llibertàries. Els cenetistes de vegades van votar i d'altres no, i, per això mateix, la seva manera de participar fou semblant a la del conjunt de la població. L'abstencionisme llibertari, fort i significatiu en determinats grups de líders i militants, no va influir en el resultat dels escrutinis per la seva escassa força numèrica.

A Barcelona, Sant Feliu de Guíxols, l'Escala i Beuda vam poder demostrar que l'abstencionisme llibertari es va reduir a un percentatge petit, ni tan sols va arribar a tots els membres dels grups d'afinitat anarquistes o de la FAI, encara que entre aquests últims hi va haver un sector significatiu i recordat per la seva militància i el seu lideratge. Aquests llibertaris que sempre es van abstenir foren conscients de representar només una fracció mínima de la població i sabien que no podien influir ni en les

eleccions municipals dels municipis petits, on tradicionalment la seva presència era notòria.

Variables no polítiques individuals i col·lectives

L'abstencionisme es va relacionar amb variables no polítiques, individuals i col·lectives, que hem estudiat en diversos municipis de Girona i a Barcelona ciutat, i que concernien a tothom: sexe, edat, classe social, alfabetització, professió i distància del domicili respecte de les urnes. Altres variables afectaven la col·lectivitat municipal o una seva gran part: l'altitud dels municipis, l'extensió del terme municipal, el repartiment de la propietat i la densitat de població.

Participació o abstenció: una imatge dividida

En cada individu i en cada col·lectivitat coexistí una part abstencionista i una altra part que no ho va ser, una part que va confiar en la viabilitat del sistema i una altra part menys inclinada a aquesta confiança. Ambdós sentiments evolucionaren individualment i col·lectivament i van plasmar una imatge escindida entre la participació i l'abstenció. Aquesta imatge dividida fou una síntesi de gran transcendència social, per ser el resultat de la decisió de tots i cadascun dels electors.

La força d'aquesta imatge col·lectiva, d'enorme pes numèric, es demostra perquè l'índex de participació

pación personal es sensible y más orientativo que el voto, ya que la opción de participar o abstenerse es anterior a la opción de voto y no está en función de éste sino en función de la percepción del sistema.¹ A nivel individual indica, en cada consulta electoral, si ha prevalecido la tendencia a participar o a abstenerse y al mismo tiempo permite seguir la evolución de cada elector a lo largo de los años. Colectivamente es un índice de la coyuntura política y se considera como un «test» para las democracias y sus gobiernos.

Participación electoral y participación política

El significado de la participación electoral varía según los especialistas, pero normalmente se concede poco valor al hecho de acudir o no a las urnas. Para Alain Lancelot, por ejemplo, la participación electoral es «un índice mediocre de la participación política» y lo considera menos importante que pertenecer a un partido político, ayudar en la campaña electoral, asistir a un mitin o contribuir financieramente. No obstante, a pesar de lo sencillo que es ir a votar, Butler y Stokes han subrayado las dificultades para explicar el porqué la gente lo hace, dado que un voto no significa casi nada en el resultado final del escrutinio.² Para Schonfeld y Toinet, el asistir a un mitin político, estar políticamente informado o incluso militar en un partido se puede creer que influyen, pero también puede pensarse que cada una de estas actividades dan sólo la ilusión de la influencia y, por consiguiente, concluyen que formar parte de una candidatura y votar son las únicas posibilidades que tenemos para controlar el acceso al poder en las democracias parlamentarias. Como dudan de que la formación de candidaturas esté abierta a la mayoría, la única actividad política eficaz es ejercer el derecho al sufragio.³ Y, desde esta perspectiva, la participación o la abstención electoral adquieren mayor significado político, y es necesario referirse a las connotaciones sociales del comportamiento femenino, que ofrece elementos nuevos de reflexión sobre la efectividad de la participación en el sistema democrático parlamentario.

«Apoliticismo» femenino y participación electoral

El pretendido apoliticismo femenino, unido a un supuesto conservadurismo de las mujeres, ha sido un tópico aceptado por casi todos. Sin embargo, a través

de datos cuantitativos o de las fuentes orales es fácil demostrar que las mujeres participaron mayoritariamente durante la Segunda República, y lo hicieron en el mismo sentido que los hombres; cuando optaron por la abstención, fue el mismo sistema politicosocial que finalmente les había dado el derecho al sufragio el que les impedía ir a votar: «No hacíamos más que trabajar todo el día, de casa al trabajo, del trabajo a casa, no teníamos tiempo para nada más, trabajábamos hasta las dos o las tres de la madrugada desde las siete de la mañana». Sólo después de la jubilación, las mujeres rompen estas cadenas domésticas y laborales: «Ahora me entero un poco porque leo el periódico, pero antes no había tiempo para nada».

No puede, pues, concluirse de forma precipitada que las tasas de abstención femenina, superior en unos diez puntos a las tasas masculinas, signifiquen mayor apoliticismo porque apuntan a un compromiso laboral y social más responsable: eran mujeres abrumadas por el trabajo a destajo en las fábricas y los talleres y en las familias, obligadas a veces a un segundo empleo asalariado, marginadas de la información y de la cultura y sin acceso a los mecanismos de poder y decisión política. Este trabajo sin pausas ilustra con fuerza el que, de forma repetida, el cambio cultural y social que posibilitaba la Segunda República fuera visto por muchas mujeres asalariadas como uno de sus mayores logros.

Las mismas mujeres que durante la República o la transición postfranquista hicieron uso de su derecho al voto, se definen como «apolíticas». Apoliticismo que responde a una desconfianza en el sistema de partidos, pero no impide que un porcentaje elevado se acerque a las urnas aunque casi siempre consideren que la política «no es más que una lucha por el poder, una carrera, un negocio». Y en esta lucha por el poder, las diferencias entre unos y otros se difuminan: «La teoría todos la tienen buena [...], no sé qué partido la llevaría a la práctica»; «¡Todos llevan la misma corbata, todos se han vestido de azul!» En el lugar de trabajo y en la vida cotidiana familiar, los cambios no fueron los esperados: «Fue la posibilidad de revolución más grande del mundo, pero se quedó en nada». Por eso, de esta ilusión diariamente fracasada surgieron un desengaño y un distanciamiento de la política que se han prolongado hasta hoy. Porque ni sindicatos, ni huelgas, ni el sistema político, ni las

personal és sensible i més orientatiu que el vot, ja que l'opció de participar o d'abstenir-se és anterior a l'opció de vot i no està en funció d'aquest, sinó en funció de la percepció del sistema.¹ A nivell individual indica, en cada consulta electoral, si ha prevalgut la tendència a participar o a abstenir-se, i, alhora, permet seguir l'evolució de cada elector al llarg dels anys. Col·lectivament és un índex de la conjuntura política i es considera com «un test» per a les democràcies i els seus governs.

Participació electoral i participació política

El significat de la participació electoral varia segons els especialistes, però normalment es concedeix poc valor al fet d'acudir o no a les urnes. Per a Alain Lancelot, per exemple, la participació electoral és «un índex mediocre de la participació política» i ho considera menys important que pertànyer a un partit polític, ajudar en la campanya electoral, assistir a un míting o contribuir financerament. No obstant això, malgrat que anar a votar és un fet senzill, Butler i Stokes han subratllat les dificultats per a explicar el perquè la gent ho fa, atès que un vot no significa gairebé res en el resultat final de l'escrutini.² Per a Schonfeld i Toinet, assistir a un míting polític, estar políticament informat o fins i tot militar en un partit es pot creure que influeixen, però també es pot pensar que cadascuna d'aquestes activitats donen només la il·lusió de la influència i, per tant, conclouen que formar part d'una candidatura i votar són les úniques possibilitats que tenim per a controlar l'accés al poder en les democràcies parlamentàries. Com que dubten del fet que la formació de candidatures estigui oberta a la majoria, l'única activitat política eficaç és exercir el dret al sufragi.³ I, des d'aquesta perspectiva, la participació o abstenció electoral adquireixen un major significat polític, i és necessari referir-se a les connotacions socials del comportament femení, les quals ofereixen elements nous de reflexió sobre l'efectivitat de la participació en el sistema democràtic parlamentari.

«Apoliticisme» femení i participació electoral

El pretès apoliticisme femení unit a un suposat conservadorisme de les dones ha estat un tòpic acceptat per gairebé tothom. No obstant això, mitjançant dades quantitatives o de les fonts orals és fàcil demostrar que les dones participaren majoritàriament

durant la Segona República i ho van fer en el mateix sentit que els homes; quan van optar per l'abstenció, fou el mateix sistema politicosocial que finalment els havia donat el dret al sufragi el que impedia que anessin a votar: «No feiem més que treballar tot el dia, de casa a la feina, de la feina a casa, no teníem temps per a res més, treballàvem fins a les dues o les tres de la matinada des de les set del matí». Només després de la jubilació, les dones trenquen aquestes cadenes domèstiques i laborals: «Ara m'assabento una mica del que passa perquè llegeixo el periòdic, però abans no hi havia temps per a res».

No pot, doncs, concloure's de manera precipitada que les taxes d'abstenció femenina, superior en uns deu punts a les taxes masculines, signifiquin un major apoliticisme perquè apunten a un compromís laboral i social més responsable: eren dones aclaparades pel treball a preu fet a les fàbriques i els tallers i en les famílies, obligades de vegades a una segona feina assalariada, marginades de la informació i de la cultura i sense accés als mecanismes de poder i decisió política. Aquest treball sense pauses il·lumina amb força el fet que, de manera repetida, el canvi cultural i social que possibilitava la Segona República fos vist per moltes dones assalariades com un dels seus majors assoliments.

Les mateixes dones que durant la República o la transició postfranquista van fer ús del seu dret al vot es defineixen com a «apolítiques». Apoliticisme que respon a una desconfiança en el sistema de partits, però que no impedeix que un percentatge elevat s'apropi a les urnes encara que gairebé sempre considerin que la política «no és més que una lluita pel poder, una carrera, un negoci». I en aquesta lluita pel poder les diferències entre els uns i els altres es difuminen: «La teoria tots la tenen bona [...], no sé quin partit la duria a la pràctica». «Tots duen la mateixa corbata, tots s'han posat de blau!». En el lloc de treball i en la vida quotidiana familiar els canvis no van ser els esperats: «Va ser la possibilitat de revolució més gran del món, però es va quedar en no-res». Per això, d'aquesta il·lusió diàriament fracassada en va sorgir un desengany i un distanciament de la política que s'ha perllongat fins avui. Perquè ni sindicats, ni vagues, ni el sistema polític, ni les eleccions no van aconseguir alterar les estructures laborals o polítiques. I les dones treballadores, tant si havien votat dretes com esquerres, van

elecciones consiguieron alterar las estructuras laborales o políticas. Y las mujeres trabajadoras, hubieran votado derechas o izquierdas, sufrieron los despidos, la depuración y el exilio igual que los hombres y fueron conscientes del proceso de continuidad no alterado por la experiencia de los años treinta: «No cambió nada, en el trabajo ningún cambio, en realidad, si no pertenecías a una familia que era política [...] ipor lo que apreciabas en la vida de cada día no hubo cambios!» «Igual. Allí no había ganancia ni pérdida. El minijornalito y va que chuta».

Los escrutinios: un perfil colectivo válido

Esta dicotomía entre los políticos y los que no lo son, entre la candidatura y el voto, entre el elector y el elegido, refuerza la visión de una sociedad doblemente escindida, entre quienes participan o se abstienen, entre los que salen o no salen elegidos. De tal manera que la mayoría del electorado fue consciente de pertenecer a un mundo distinto del de los políticos; sabían las distancias que los separaban de sus representantes parlamentarios y estaban al margen del juego complejo de presiones e influencias para formar las candidaturas. Por otra parte, los candidatos en el poder o en lucha por conseguirlo ven los comicios de una manera que explica las campañas electorales, la propaganda masiva, los pactos entre unos y otros, la manipulación de cualquier orden, y justifican siempre el precio que se paga por este mecanismo por su elección parlamentaria. Desde la inmensa mayoría, que acude o no a las urnas, el significado es muy otro. Aunque se es consciente de no poder incidir individualmente en el resultado final, se sabe que votar o abstenerse es la única posibilidad de dejar trazado un perfil válido ante unas opciones políticas mínimas, pero de enorme dimensión numérica. Y, en este perfil, dejando al margen el abstencionismo forzoso, la participación intermitente, que puede explicarse por tantas variables, responde a una ausencia de responsabilidad. Los electores necesitan confiar en la democracia, puesto que no se les ofrece otra alternativa, pero al mismo tiempo son conscientes de no poder confiar en este sistema porque da igual lo que hagan personalmente, ya que viven sin responsabilidades sobre el aparato estatal y sobre las decisiones últimas de éste. Es decir, la gente vive el proceso electoral de forma

muy escindida y, por esta razón, vota intermitentemente. La participación representa los momentos de mayor esperanza en el sistema, la abstención significa la desconfianza en este mismo sistema; ambos sentimientos coexisten en cada individuo, que es un ser políticamente escindido. No obstante, cuando se va a votar se hace con la máxima seriedad, y este hecho explica la coherencia en la orientación del voto. Después de un largo recorrido, llegamos a la constatación de que era cierto lo que hace años ya me había dicho la gente sencilla de muchos lugares: «Se vota para perder menos». Es decir, las elecciones se viven sin ilusión ni compromiso y esta distancia ayuda a comprender la participación, la intermitencia y la abstención.⁴

En Cataluña, durante los años treinta, la intensa propaganda abstencionista llevada a cabo por libertarios y cenetistas confiere un interés especial a las consultas electorales de aquella época, porque, entre otras razones, casi todas las elecciones entonces celebradas pudieron considerarse de combate: república o monarquía, Constitución y democracia, Parlamento Catalán y Gobierno de la Generalitat, Front Popular o Front Català d'Ordre. El interés y la variedad de consultas celebradas después de una dictadura y décadas de gobiernos conservadores y prácticas caciquiles, juntamente con la tensión creciente de la lucha de clases, explican la fuerza social de los escrutinios catalanes, hasta el punto de que su análisis perfila los grupos más dinámicos, privilegiados o marginados de la sociedad.

Participación o abstención: el resultado del escrutinio

La abstención colectiva o global la hemos analizado a través de los coeficientes de correlación y de los diagramas de dispersión entre los resultados de las candidaturas y la participación. Los coeficientes obtenidos suelen ser poco significativos, porque durante la Segunda República la mayor o menor participación no se relacionó con el resultado del escrutinio. La abstención ideológica fue seguida únicamente por grupúsculos de militantes y líderes y de núcleos de personas adheridas a ellos, pero cuyas trayectorias no se reflejaban a nivel municipal, seguramente porque su marco de estudio idóneo son las empresas donde trabajaron.

sofrir els acomiadaments, la depuració i l'exili igual que els homes i van ser conscients del procés de continuïtat no alterat per l'experiència dels anys trenta: «No va canviar res; cap canvi a la feina; en realitat, si no pertanyies a una família que era política [...] pel que apreciaves en la vida de cada dia no hi va haver canvis!» «Igual. Allí no hi havia ni guany ni pèrdua. El petit jornalet i va que xuta!»

Els escrutinis: un perfil col·lectiu vàlid

Aquesta dicotomia entre els polítics i els qui no ho són, entre la candidatura i el vot, entre l'elector i l'elegit, reforça la visió d'una societat doblement escindida, entre els que participen o s'abstenen, entre els que surten o no surten elegits. De tal manera que la majoria de l'electorat va ser conscient de pertànyer a un món diferent del dels polítics, sabien les distàncies que els separaven dels seus representants parlamentaris i estaven al marge del joc complex de pressions i influències per a formar les candidatures. D'altra banda, els candidats en el poder o en lluita per aconseguir-lo veuen els comicis d'una manera que explica les campanyes electorals, la propaganda massiva, els pactes entre els uns i els altres, la manipulació de qualsevol ordre, i justifiquen sempre el preu que es paga per aquest mecanisme, per a la seva elecció parlamentària. Des de la immensa majoria, que acudeix o no a les urnes, el significat és un altre. Encara que s'és conscient de no poder incidir individualment en el resultat final, se sap que votar o abstenir-se és l'única possibilitat de deixar traçat un perfil vàlid davant unes opcions polítiques mínimes, però d'enorme dimensió numèrica. I, en aquest perfil, deixant al marge l'abstencionisme forçós, la participació intermitent que pot explicar-se per tantes variables respon a una absència de responsabilitat. Els electors necessiten confiar en la democràcia, ja que no se'ls ofereix cap altra alternativa, però al mateix temps són conscients de no poder confiar en aquest sistema perquè és igual el que facin personalment, ja que viuen sense responsabilitats sobre l'aparell estatal i sobre les seves decisions últimes. És a dir, la gent viu el procés electoral de manera molt escindida, i, per aquesta raó, vota intermitentment. La participació representa els moments de major esperança en el sistema, l'abstenció significa la desconfiança en aquest mateix sistema;

ambdós sentiments coexisteixen en cada individu, que és un ésser políticament escindit. No obstant això, quan es va a votar es fa amb la màxima serietat i aquest fet explica la coherència en l'orientació del vot. Després d'un llarg recorregut, vam arribar a la constatació que era cert el que fa anys ja m'havia dit la gent senzilla de molts llocs: «Es vota per perdre menys». És a dir, les eleccions es viuen sense il·lusió ni compromís i aquesta distància ajuda a comprendre la participació, la intermitència i l'abstenció.⁴

A Catalunya, durant els anys trenta, la intensa propaganda abstencionista portada a terme per llibertaris i cenetistes confereix un interès especial a les consultes electorals d'aleshores, perquè, entre altres raons, gairebé totes les eleccions celebrades es van poder considerar de combat: república o monarquia, Constitució i democràcia, Parlament Català i Govern de la Generalitat, Front Popular o Front d'Ordre. L'interès i la varietat de consultes celebrades després d'una dictadura i dècades de governs conservadors i pràctiques caciquils, juntament amb la tensió creixent de la lluita de classes, expliquen la força social dels escrutinis catalans, fins al punt que la seva anàlisi perfila els grups més dinàmics, privilegiats o marginats de la societat.

Participació o abstenció: el resultat de l'escrutini

L'abstenció col·lectiva o global la vam analitzar a través dels coeficients de correlació i dels diagrames de dispersió entre els resultats de les candidatures i la participació. Els coeficients obtinguts solen ser poc significatius, perquè durant la Segona República la major o menor participació no es va relacionar amb el resultat de l'escrutini. L'abstenció ideològica fou seguida únicament per grups reduïts de militants i líders i nuclis de persones adherides, però les seves trajectòries no es reflectien en l'àmbit municipal, segurament perquè el seu marc d'estudi idoni són les empreses on van treballar.

Abstencionisme i participació: interpretacions i nivells d'anàlisi

La no confirmació de la hipòtesi sobre la importància del «No voteu!» àcrata, va contribuir a desfer un mite historiogràfic i va fer sorgir un horitzó més ampli amb un interrogant clar: què va significar per a milers de persones participar o no fer-ho? Certament l'abs-

Abstencionismo y participación: interpretaciones y niveles de análisis

La no confirmación de la hipótesis sobre la importancia del «no votar» ácrata contribuyó a deshacer un mito historiográfico e hizo surgir un horizonte más amplio con un interrogante claro: ¿qué significó para miles de personas participar o no hacerlo? Ciertamente, la abstención ha sido interpretada de formas diversas: enfermedad susceptible de terapia, índice que refleja el grado de conflictividad, ausencia de integración social, elemento necesario para que el sistema funcione. O, desde una perspectiva tan extrema como las anteriores, arma efectiva de combate ante una situación que se percibe sin alternativas válidas.⁵ Sólo recientemente la abstención ha empezado a considerarse como una opción coherente y racional. Porque los estudios de la participación en Cataluña o en París⁶ han demostrado la existencia de un comportamiento racional a partir de la importancia dada a cada consulta electoral. Y se investigan los comportamientos de la participación y abstención en el sentido de su coherencia y racionalidad, profundizando en todo caso, en Cataluña, en las biografías de aquellos electores que recorren unas trayectorias electorales determinadas.

Para nosotros, la participación o no participación electoral son parcelas solidarias de una realidad en la que deben distinguirse tres niveles de análisis. Los *resultados globales generales circunscriptorales* ofrecen la máxima regularidad y justifican el funcionamiento del aparato estatal, pero nunca explican el comportamiento de los múltiples grupos que integran el electorado. A otro nivel hay que analizar las *trayectorias electorales de grupo*, estudiar quiénes las componen y, a partir de datos más o menos explicativos y racionales (clase social, militancia, alfabetización, domicilio, profesión, sexo, edad, etcétera), comprender cómo se definen determinados grupos en cuanto a abstenerse o participar. Este análisis debe ser comparativo, porque se ha demostrado que trayectorias muy recorridas en un municipio no lo son en otro, lo cual impide generalizar incluso en el marco de una circunscripción electoral. Un tercer nivel de análisis lo constituye el *comportamiento individual*, que sólo puede aprehenderse a través de la *trayectoria electoral personal*; en este caso se han de explicar todas las posibilidades y no sólo las más numerosas, y

debe encontrarse una explicación al nivel del individuo que la recorre.

EL VOTO Y LA PARTICIPACIÓN

Las circunscripciones: la participación o la abstención global

En Cataluña, la participación durante las elecciones generales de la República osciló entre el 41% y el 70%. La participación más elevada se vivió durante los comicios del Frente Popular (con un 70%), y en las constituyentes (68%). En 1931 fue signo de euforia y respaldo al gobierno provisional, y en 1936, temor de un posible golpe militar y reacción contra el gobierno de las derechas. La participación más baja de las elecciones legislativas fue durante las del Parlamento catalán: en Gerona, Lérida y Tarragona fue en torno del 65%. En Barcelona provincia se participó menos (60%) y en Barcelona ciudad menos aún (53%), porque fueron las elecciones legislativas que despertaron menor interés. En las de compromisarios de abril de 1936, la participación disminuyó drásticamente a un 41% por el retraimiento de la derecha que hizo campaña a favor de la abstención y por su escasa incidencia política. Muy brevemente, la participación circunscriptorial del período republicano fue la siguiente: participación fuerte durante las constituyentes, baja acusada durante las legislativas del Parlamento catalán de 1932 y del Parlamento español de 1933, una participación fuerte en febrero de 1936 y muy baja en las elecciones de compromisarios.

Los municipios: la participación o la abstención global

A nivel municipal, la participación dependió del tipo de consulta electoral, porque la estructura de la participación en las legislativas fue distinta a la de las elecciones locales. El ámbito de elección de candidatos en las legislativas es circunscriptorial y se suman los resultados de cada municipio, distrito o sección electoral, por cuanto la circunscripción es políticamente homogénea. Esta homogeneidad explica que la lucha electoral se perciba en todos los lugares de manera similar y que, por lo mismo, los municipios distribuyan sus porcentajes de participación muy próximos a la media provincial. Los diagramas de dispersión presentan curvas en campana con unas desvia-

tencié ha estat interpretada de maneres diverses: malaltia susceptible de teràpia, índex que reflecteix el grau de conflictivitat, absència d'integració social, element necessari perquè el sistema funcioni. O, des d'una perspectiva tan extrema com les anteriors, arma efectiva de combat davant una situació que es percep sense alternatives vàlides.⁵ Només recentment l'abstencié ha començat a considerar-se com una opció coherent i racional. Perquè els estudis de la participacié a Catalunya o a París⁶ han demostrat l'existéncia d'un comportament racional a partir de la importància donada a cada consulta electoral. I s'investiguen els comportaments de la participacié i l'abstencié en el sentit de la seva coheréncia i racionalitat, aprofundint en tot cas a Catalunya, en les biografies dels electors que recorren unes trajectòries electorals determinades.

Per a nosaltres, la participacié o la no participacié electoral són parcel·les solidàries d'una realitat en què s'han de distingir tres nivells d'anàlisi. Els *resultats globals generals circunscriptorals* ofereixen la màxima regularitat i justifiquen el funcionament de l'aparell estatal, però mai no expliquen el comportament dels múltiples grups que integren l'electorat. A un altre nivell cal analitzar *les trajectòries electorals de grup*, estudiar els que les componen i, a partir de dades més o menys explicatives i racionals (classe social, militància, alfabetitzacié, domicili, professié, sexe, edat, etcétera), comprendre com es defineixen determinats grups quant a l'abstencié o la participacié. Aquesta anàlisi ha de ser comparativa, perquè s'ha demostrat que trajectòries molt recorregudes en un municipi no ho són en un altre, cosa que impedeix generalitzar fins i tot en el marc d'una circunscriptié electoral. Un tercer nivell d'anàlisi el constitueix el *comportament individual*, que només es pot aprehendre mitjançant la *trajectòria electoral personal*; en aquest cas s'han d'explicar totes les possibilitats i no tan sols les més nombroses i ha de trobar-se una explicacié al nivell de l'individu que la recorre.

EL VOT I LA PARTICIPACIÓN

Les circunscripcions: la participacié o l'abstencié global

A Catalunya la participacié durant les eleccions generals de la República va oscil·lar entre el 41% i el 70%. La participacié més elevada es va viure durant

els comicis del Front Popular (70%) i en les Constituents (68%). El 1931 va ser signe d'eufória i suport al govern provisional, i el 1936 temor d'un possible cop militar i reacció contra el govern de les dretes. La participacié més baixa de les eleccions legislatives va ser en les del Parlament català: Girona, Lleida i Tarragona van participar a l'entorn del 65%. A Barcelona província es va participar menys (60%) i a Barcelona ciutat molt menys (53%), perquè foren les eleccions legislatives que van despertar menys interès. En les eleccions de compromisaris d'abril de 1936, la participacié va disminuir dràsticament a un 41% pel retraïment de la dreta que va fer campanya a favor de l'abstencié i per la seva escassa incidéncia política. Molt breument, la participacié circunscriptorial del període republicà va ser la següent: participacié forta durant les Constituents, baixa acusada durant les legislatives del Parlament català de 1932 i del Parlament espanyol de 1933, una participacié forta el febrer de 1936 i molt baixa durant les eleccions de compromisaris.

Els municipis: la participacié o l'abstencié global

A nivell municipal la participacié va dependre del tipus de consulta electoral, perquè l'estructura de la participacié en les legislatives fou diferent de la de les eleccions locals. L'àmbit d'eleccié de candidats en les legislatives és circunscriptorial i se sumen els resultats de cada municipi, districte o seccié electoral, atès que la circunscriptié és políticament homogéna. Aquesta homogeneïtat explica que la lluita electoral es percebi arreu de manera similar i que per la mateixa raó els municipis distribueixin els seus percentatges de participacié molt pròxims a la mitjana provincial. Els diagrames de dispersié dibuixen corbes en campana amb unes desviacions estàndard reduïdes, i amb un màxim pronunciat entorn de la mitjana circunscriptorial. Es vota més o menys segons el caire de les eleccions, però es vota igual, perquè amb independéncia de si els municipis són petits o grans, la confrontacié electoral es viu amb intensitat similar, i, per aixé, les correlacions entre la participacié i el cens solen ser sempre poc significatives.

En algunes consultes s'han pogut precisar diferéncies en la participacié segons la grandària del cens, especialment en el cas dels municipis molt petits. Els

ciones estándar reducidas, y con un máximo pronunciado en torno a la media circunscriptoral. Se vota más o menos según el cariz de las elecciones pero se vota igual, porque con independencia de si los municipios son pequeños o grandes, la confrontación electoral se vive con intensidad similar y, por esto, las correlaciones entre la participación y el censo suelen ser siempre poco significativas.

En algunas consultas se han podido precisar diferencias en la participación según el tamaño del censo, especialmente en el de los municipios muy pequeños. Los porcentajes provinciales del conjunto de todos los municipios de un determinado tamaño demuestran efectivamente, que el conjunto de la participación de los municipios muy pequeños de Cataluña fue menor desde 1933 y, sobre todo, a partir de febrero de 1936. Posiblemente a partir de 1933, los municipios muy pequeños tendieron a participar algo menos, porque las mujeres solían abstenerse

más a medida que el censo electoral de los municipios decrecía. En 1936, y especialmente durante las elecciones de compromisarios, el panorama político varió mucho en cada circunscripción y es difícil generalizar. Durante las elecciones del Frente Popular, en un momento en que el planteamiento de la lucha electoral fue muy similar en todas partes, la tendencia de voto de los municipios muy pequeños se orientó más a la derecha, y es posible que su ligera tendencia a participar menos (por ejemplo casi 4 puntos en Lérida), fuera unida a presiones sociales determinadas que hundían sus raíces en el caciquismo de la Restauración. Otro ejemplo, en Beuda, un pueblo de muy pocos electores del prepirineo de Gerona, las actas del escrutinio se hicieron desaparecer en las legislativas de febrero de 1936, y en elecciones anteriores se había levantado acta de protesta por la presión que algún terrateniente ejerció sobre los jornaleros. Esta situación fue un exponente de la tensión electoral que hubo en núcleos de población muy pequeños, y quizá generó una respuesta colectiva hacia una mayor abstención. En todo caso, lo más característico de la evolución de la participación electoral durante estos años en los municipios muy pequeños, es la inversión de la tendencia. Al iniciarse la República, participaron más,⁷ quizá porque fueron más sensibles a la coyuntura de esperanza política. La República, que para algunas personas significó «tocar el cielo», generó poco después focos de tensión social que los gobiernos sucesivos no supieron resolver ni atajar y, como reacción, pudo optarse por una mayor tendencia hacia la abstención.

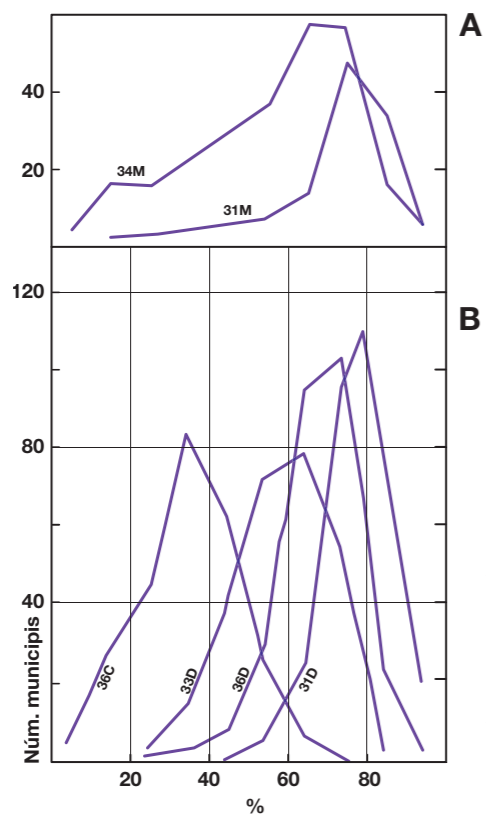

Figura 47.- Distribución de los porcentajes de votantes en la provincia de Gerona en las siguientes elecciones:

A – Municipales de 1931 (para 112 municipios) y 1934 (para 244 municipios).

B – Legislativas de 1931, 1933 y 1936 y compromisarios de 1936 (para los 248 municipios de la provincia)

Se han formado grupos de diez unidades de porcentaje, cada uno de ellos representando en ordenadas el número de municipios que pertenece a cada uno de estos grupos. Faltan datos de 65 municipios.

Figura 47.- Distribució dels percentatges de votants a la província de Gerona en les següents eleccions:

A – Municipals de 1931 (per a 112 municipis) i 1934 (per a 244 municipis).

B – Legislatives de 1931, 1933 i 1936 i compromissaris de 1936 (per als 248 municipis de la província).

S'han format grups de deu unitats de percentatge. A les ordenades s'hi representa el nombre de municipis que pertany a cada un d'aquests grups. Falten dades de 65 municipis.

percentatges provinciales del conjunto de tots els municipis d'una determinada mida demostren, efectivament, que el conjunt de la participació dels municipis molt petits de Catalunya va ser menor des de 1933 i, sobretot, a partir de febrer de 1936. Possiblement a partir de 1933 els municipis molt petits van tendir a participar una mica menys, perquè les dones solien abstenir-se més a mesura que el cens electoral dels municipis decreixia. El 1936, i especialment durant les eleccions de compromisaris, el panorama polític va variar molt a cada circumscripció i és difícil de generalitzar. Durant les eleccions del Front Popular, en un moment en què el plantejament de la lluita electoral va ser molt similar a tot arreu, la tendència de vot dels municipis molt petits es va orientar més a la dreta, i és possible que la seva lleugera tendència a participar menys, per exemple gairebé 4 punts a Lleida, estigués unida a pressions socials determinades que enfonsaven les seves arrels en el caciquisme de la Restauració.

Un altre exemple, a Beuda, un municipi de molt pocs electors del prepirineu de Girona, les actes de l'escrutini es van fer desaparèixer en les legislatives de febrer de 1936, i en eleccions anteriors s'havia aixecat acta de protesta per la pressió que algun terratinent va exercir sobre els jornaleros. Aquesta situació fou un exponent de la tensió electoral que hi va haver en nuclis de població molt petits, i potser va generar una resposta col·lectiva cap a una major abstenció. En tot cas, el més característic de l'evolució de la participació electoral durant aquests anys als municipis molt petits és la inversió de la tendència. En iniciar-se la República, van participar més,⁷ potser perquè van ser més sensibles a la conjuntura d'esperança política. La República, que per a algunes persones va significar «tocar el cel», va generar poc després focus de tensió social que els governs successius no van saber resoldre, i, com a reacció, es va poder optar per una major tendència cap a l'abstenció.

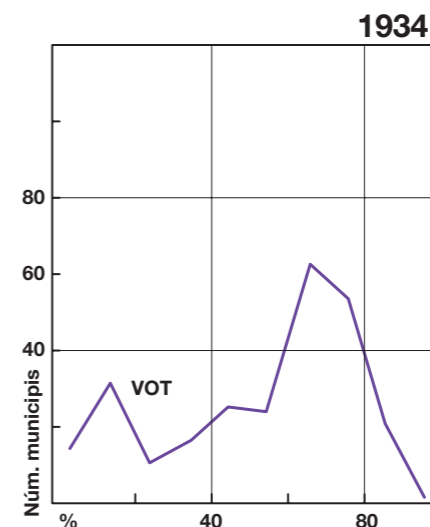

Figura 48.- Distribución de los porcentajes de votantes en la provincia de Lérida en las elecciones municipales de 1934. Se han formado grupos de diez unidades de porcentaje, cada uno de ellos representando en ordenadas el número de municipios que pertenece a cada uno de estos grupos. Faltan datos de 65 municipios.

Figura 48.- Distribució dels percentatges de votants a la província de Lleida a les eleccions municipals de 1934. S'han format grups de deu unitats de percentatge, cada un d'ells. A les ordenades s'hi representa el nombre de municipis que pertany a cada un d'aquests grups. Falten dades de 65 municipis.

En elecciones de ámbito local la participación varió mucho, pues en cada municipio la confrontación electoral era distinta y, por lo mismo, la participación varió más; suele haber municipios donde la participación fue reducida, porque en la práctica sólo había una candidatura válida. Por estos motivos, la estructura de la participación municipal presentaba dos perfiles distintos: curvas con un máximo pronunciado en las elecciones generales y curvas amplias con peldaños en las municipales. No obstante, también en este caso debe matizarse según la circunscripción. Los municipios de Gerona describen curvas con peldaños relativamente regulares (figura 47), mientras en Lérida el comportamiento es mucho más disímil (figura 48).

Este comportamiento estable se mantiene si analizamos la participación en los cuatro grupos de municipios establecidos según el tamaño de su censo electoral, porque el porcentaje de su participación es casi idéntico al peso de su censo. La oscilación sólo es notable en febrero y abril de 1936, cuando se votó más en los municipios grandes. Sin duda, la conflictividad del momento se vivió de forma distinta según el lugar de residencia; en las ciudades se participó más y se tendió a votar Front d'Esquerres, y en los municipios más pequeños el electorado se abstuvo y tendió a votar Front d'Ordre.

Este comportamiento estable también se constata si analizamos la evolución de la participación entre

pares de elecciones, a través del coeficiente de correlación. Los resultados relativamente elevados encontrados en Cataluña son comparables, pese a las diferencias de lugar, tiempo y modo de cálculo, con los resultados obtenidos en Francia por Alain Lancelot, correlaciones que evidencian la evolución de un electorado colectivamente estable en cuanto a hacer uso o no del sufragio. En este estudio comparativo entre pares de elecciones, hay que subrayar la diferencia entre elecciones generales fuertemente correlacionadas y las locales, que siguen otras pautas de participación. Por ejemplo, destaca en Gerona la situación solitaria (figura 49 B) de las elecciones municipales de 1934, unas elecciones no obstante decisivas para la vida local, y quizá por esto mismo, la estructura de su participación es notoriamente distinta a la de otras consultas electorales (figura 49 A).

Los municipios: participación y variables no electorales, la altitud

La relación entre las variables electorales y no electorales es posible pero difícil, porque las fuentes utilizadas suelen ser fiscales y porque a escala global los escrutinios reflejan la opción de electores de clases y grupos sociales distintos. En Gerona, sin embargo, descubrimos que el análisis de la altitud es útil por su correlación con variables geográficas y económicas, pues a medida que aumentaba la altitud, los términos

En elecciones d'àmbit local la participació va variar molt, ja que en cada municipi la confrontació electoral era distinta i, per això, la participació va variar més; sol haver-hi municipis on la participació va ser reduïda, perquè a la pràctica només hi havia una candidatura vàlida. Per aquests motius, l'estructura de la participació municipal presentava dos perfils diferents: corbes amb un màxim pronunciat en les eleccions generals i corbes àmplies amb esglaons en les municipals. Tanmateix, també en aquest cas s'ha de matisar segons la circumscripció. Els municipis de Girona descriuen corbes amb esglaons relativament regulars (figura 47), mentre que a Lleida el comportament és molt més variat (figura 48).

Aquest comportament estable es manté si analitzem la participació als quatre grups de municipis establerts, segons la grandària del seu cens electoral, perquè el percentatge de la seva participació és gairebé idèntic al pes del seu cens. L'oscil·lació només és notable els mesos de febrer i abril de 1936, quan es va votar més als municipis grans. Sens dubte, la conflictivitat del moment es va viure de forma diferent segons el lloc de residència; a les ciutats es va participar més i es va tendir a votar Front d'Esquerres i als municipis més petits l'electorat es va retreure i va tendir a votar Front Català d'Ordre.

Aquest comportament estable també es constata si analitzem l'evolució de la participació entre parells

d'eleccions, a través del coeficient de correlació. Els resultats relativament elevats trobats a Catalunya són comparables, malgrat les diferències de lloc, temps i forma de càlcul, amb els resultats obtinguts a França per Alain Lancelot, correlacions que evidencien l'evolució d'un electorat col·lectivament estable quant a fer ús o no del sufragi. En aquest estudi comparatiu entre parells d'eleccions, cal subratllar la diferència entre les eleccions generals fortament correlacionades i les locals, que segueixen altres pautes de participació. Per exemple, a Girona destaca la situació solitària (figura 49 B) de les eleccions municipals de 1934, unes eleccions, tanmateix, decisives per a la vida local, i potser per això mateix l'estructura de la seva participació és notòriament distinta a la d'altres consultes electorals (figura 49 A).

Els municipis: participació i variables no electorals, l'altitud

La relació entre les variables electorals i no electorals és possible però difícil, perquè les fonts utilitzades solen ser fiscals i perquè a nivell global els escrutinis reflecteixen l'opció d'electors de classes i grups socials diferents. A Girona, no obstant això, vam descobrir que l'anàlisi de l'altitud és útil per la seva correlació amb variables geogràfiques i econòmiques, ja que a mesura que augmentava l'altitud els termes municipals eren més extensos, amb més fin-

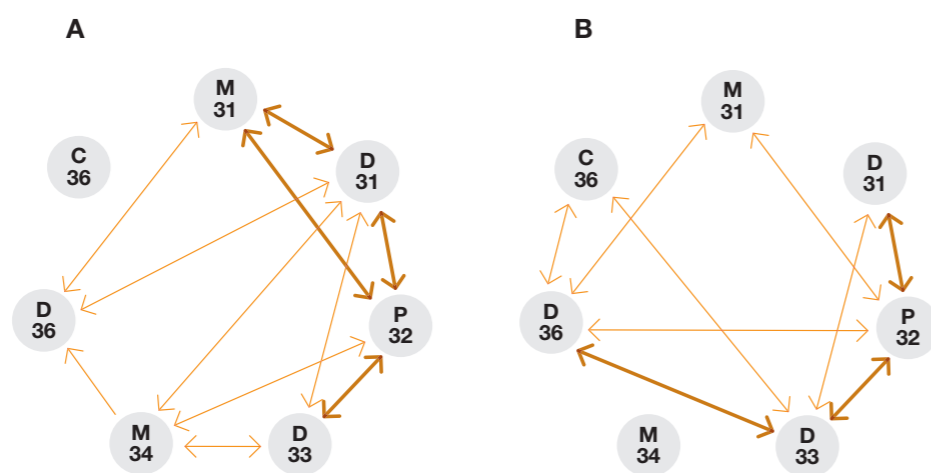

Figura 49.- Diagrama de correlaciones entre las diferentes elecciones: a) Resultados obtenidos mediante el estudio de las trayectorias electorales de La Escala. Las flechas gruesas indican las correlaciones mayores de .35 y las flechas finas indican valores entre .25 y .35. Estas correlaciones se han calculado a partir de un programa de ordenador y una fórmula como se indica en la página 98 del trabajo de Mercedes Vilanova, *El abstencionismo electoral y su relación con las fuerzas políticas en la provincia de Gerona durante la Segunda República. Un ejemplo: La Escala* (en homenaje al profesor J. Reglà (Valencia 1975) II, pp. 491-503). b) Resultados obtenidos mediante la comparación de los resultados globales de los municipios de la provincia de Gerona. En este caso las flechas gruesas indican correlaciones mayores de .5 y las finas valores entre .35 y .5. Conviene remarcar que los valores numéricos de las figuras A y B no son directamente comparables, porque en A se estudian los comportamientos individuales y en B los datos globales de los municipios.

Figura 49.- Diagrama de correlacions entre les diferents eleccions: a) Resultats obtinguts mitjançant l'estudi de les trajectòries electorals de l'Escala. Les fletxes gruixudes indiquen correlacions més grans de .35 i les fletxes fines indiquen valors entre .25 i .35. Aquestes correlacions s'han calculat a partir d'un programa d'ordinador i una fórmula, com s'indica a la pàg. 98 del treball de Mercedes Vilanova, «El abstencionismo electoral y su relación con las fuerzas políticas en la provincia de Gerona durante la Segunda República. Un ejemplo: La Escala» (en Homenaje al profesor J. Reglà, València 1975, II, pp. 491-503). b) Resultats obtinguts mitjançant la comparació dels resultats globals dels municipis de la província de Gerona. En aquest cas les fletxes gruixudes indiquen correlacions més grans de .5 i les fines valors entre .35 i .5. Cal remarcar que els valors numèrics de les figures A i B no són directament comparables, perquè a A s'estudien els comportaments individuals i a B les dades globals dels municipis.

municipales eran más extensos, con más fincas grandes y con un número mayor de terratenientes. Era también más probable que una parte de la población viviera diseminada y con dificultades de comunicación, características que pueden favorecer la abstención, aunque no siempre. Georges Dupeux, por ejemplo, ha demostrado que las dificultades de comunicación podían ser un acicate para la participación electoral entendida como posibilidad de encuentro entre personas normalmente poco comunicadas entre sí. En Cataluña también sabemos que algunos municipios muy elevados del Berguedà participaron mucho más que la media provincial en 1931, aunque evidentemente es una excepción con especificidades hondas por la problemática minera de la zona. A pesar de las muchas excepciones que puede haber a la norma de que a mayor altitud menor participación, el electorado que residía en municipios elevados solía participar sistemáticamente menos (tabla29).

En Gerona, la altitud favoreció la abstención; los 199 municipios situados entre 0 y 500 metros participaron más que los 23 situados entre 500 y 1.000

metros, y todavía más que los 26 municipios ubicados por encima de los 1.000 metros. Las diferencias, sin embargo, entre unos grupos de municipios y otros son como máximo de 7 puntos (tabla 30). En Lérida, la altitud constituye una característica definitoria: más de la mitad de los municipios están situados por encima de los 500 metros y más del 20% de ellos por encima de los 1.000, de modo que se forman tres escalones: la zona más baja con 134 municipios, una zona intermedia con 117 y la zona más alta, por encima de los 1.000 metros de altitud, con 69. Estos municipios participaron sistemáticamente menos a medida que aumentaba su altitud (figura 44).

En Tarragona no hay zonas de alta montaña y la provincia está generalmente bien comunicada; los 30 municipios situados a más de 500 metros son muy pequeños y votaron ERC o Lliga prescindiendo de otras alternativas; siguieron en la orientación del voto una evolución similar a la provincial con una leve tendencia más conservadora, especialmente en las elecciones de 1936 (figura 45). Como pasó en toda Cataluña, estos municipios fueron más abstencionis-

ques grans i amb un nombre major de terratinents. També era més probable que una part de la població visqués disseminada i amb dificultats de comunicació, característiques que poden afavorir l'abstenció, encara que no sempre. Georges Dupeux, per exemple, ha demostrat que les dificultats de comunicació podien ser un esperó per a la participació electoral entesa com a possibilitat de trobada entre persones normalment poc comunicades entre si. A Catalunya també sabem que alguns municipis molt elevats del Berguedà van participar molt més que la mitjana provincial el 1931, encara que, evidentment, es tracta d'una excepció amb especificitats profundes per la problemàtica minera de la zona. Malgrat les moltes excepcions que hi poden haver en la norma, segons la qual a major altitud menor participació, l'electorat que residia en municipis elevats solia participar sistemàticament menys (taula 29).

A Girona l'altitud va afavorir l'abstenció; els 199 municipis situats entre 0 i 500 metres van participar més que els 23 municipis situats entre 500 i 1.000 metres, i encara més que els 26 municipis per sobre

dels 1.000 metres. Les diferències, no obstant això, entre uns grups de municipis i uns altres són com a màxim de 7 punts (taula 30). A Lleida, l'altitud constitueix una característica definidora: més de la meitat dels municipis estan situats per sobre dels 500 metres i més del 20% per sobre dels 1.000 i es formen tres graons: la zona més baixa amb 134, una zona intermèdia amb 117 i la zona més alta, per sobre dels 1.000 metres d'altitud, amb 69. Aquests municipis van participar sistemàticament menys a mesura que augmentava la seva altitud (figura 44).

A Tarragona no hi ha zones d'alta muntanya i la província està generalment ben comunicada; els 30 municipis situats a més de 500 metres són molt petits i van votar ERC o la Lliga prescintint d'altres alternatives; en l'orientació del vot van seguir una evolució similar a la provincial amb una lleu tendència més conservadora, especialment en les eleccions de 1936 (figura 45). Com va passar a tot Catalunya, aquests municipis van ser més abstencionistes encara que amb una excepció notòria el 1932 (figura 50). No obstant això, hem de tenir en compte que la participació més ele-

	Nombre de municipios a más de 1000 metros	Nombre de municipios entre 500 i 1000 metros
Barcelona	10	100
Girona	26	23
Lleida	69	117
Tarragona	0	30
Total Catalunya	105	270

Tabla 29.- Agrupación de los municipios de Cataluña según la altitud.

Taula 29.- Agrupació dels municipis de Catalunya segons l'altitud.

	Votants (%)		Votants(%)		Candidatura d'ERC (%)		Candidatura de la Lliga (%)	
	% mitjana	desv. estànd.	501 a 1000 m	1000 m	% mitjana	desv. estànd.	% mitjana	desv. estànd.
1931	80.3	8.1	78.1	79.6	74.5	18.1	24.9	17.9
1932	67.2	9.7	63.5	62.8	50.5	20.1	30.1	16.2
1933	58.7	12.1	57.6	52.3	53.2	18.5	36.5	16.8
1936L	68.1	10.1	65.4	60.5	54.8	17.3	45.4	17.3
1936C	36.0	13.5	32.9	30.1	87.2	16.3	12.4	15.8
31 M	73.1	14.5	74.8	66.8	—	—	—	—
34 M	57.1	21.8	47.6	44.1	52.6	25.4	40.7	24.9

Tabla 30.- Resultados de las elecciones celebradas en la provincia de Gerona entre 1931 y 1936: valores medios y desviación estándar de los porcentajes de votantes y de los votos obtenidos por las fuerzas mayoritarias de izquierda y de derecha en los municipios de la circunscripción de Gerona. La tercera y la cuarta columnas corresponden a los valores medios de los porcentajes de votantes en los municipios situados a más de 500 metros sobre el nivel del mar. Los porcentajes que se indican en las dos últimas columnas corresponden a Esquerra Republicana de Catalunya y a la Lliga en 1932 y 1934, mientras que en el resto de elecciones corresponden a los resultados totales de la candidatura de la que formaban parte estos partidos. Los resultados de las elecciones municipales corresponden sólo a 112 municipios en 1931, dado que en otros municipios no se celebraron elecciones, porque solamente se presentó un candidato, y en 244 municipios en 1934, porque se desconocen los resultados de 4 municipios.

Taula 30.- Resultats de les eleccions celebrades a la província de Girona entre 1931 i 1936: valors mitjans i desviació estàndard dels percentatges de votants i dels vots obtinguts per les forces majoritàries de l'esquerra i de la dreta als municipis de la circumscripció de Girona. La tercera columna i la quarta corresponen als valors mitjans dels percentatges de votants als municipis situats a més de 500 metres sobre el nivell del mar. Els percentatges que s'indiquen a les dues últimes columnes corresponen a Esquerra Republicana de Catalunya i a la Lliga el 1932 i el 1934, mentre que en les altres eleccions corresponen als resultats totals de la candidatura en què prenen part aquests partits. Els resultats de les eleccions municipals corresponen només a 112 municipis el 1931, car en altres municipis no es van celebrar eleccions, perquè només s'hi va presentar un candidat, i a 244 municipis el 1934, ja que es desconeixen els resultats de 4 municipis.

tas aunque con una excepción notoria en 1932 (figura 50). Sin embargo, hemos de tener en cuenta que la participación más elevada durante las elecciones del Parlamento catalán se produjo en la Conca de Barberà, cuyos 13 municipios situados por encima de los 500 metros votaron como promedio un 70%, es decir, 6 puntos más que la media provincial, pero 7 puntos menos que los 11 municipios de la misma comarca situados por debajo de los 500 metros. Este ejemplo pone de relieve la diversidad en el interior de una circunscripción; la altitud favorece la abstención, pero compensada por otras variables puede derivar finalmente en una participación mayor, por ser una microzona política en la que deberían estudiarse otros factores, como la extensión del término municipal.

Los municipios de la provincia de Barcelona situados a más de 1.000 metros de altitud (excepto Tagamanent) están en el Berguedà, en la zona del Alt

Llobregat. Su participación, a pesar de la altitud, fue muy elevada durante las Constituyentes (78% frente al 67% provincial) y significó una esperanza enorme ante la instauración del régimen republicano; a esta ilusión siguió una progresiva desesperanza, quizá por la dura represión del movimiento obrero y la irresolución de los conflictos. La participación en 1932 (56%) fue 4 puntos inferior a la provincial, y durante las elecciones del Frente Popular (52%), 22 puntos inferior. Este descenso dramático se podría atribuir en parte a la abstención obrera dado que favoreció a la Lliga, que aumentó progresivamente y pasó del 30% en 1931 al 40% en 1932 y el 56% en 1936.

La provincia de Barcelona fue, pues, una excepción en la que destacó Figols como el único pueblo por encima de los mil metros que en enero de 1932 participó en la insurrección del Alt Llobregat. Figols se diferencia de los demás municipios por su participa-

vada durante las elecciones del Parlamento catalán es va produir a la Conca de Barberà, on els seus 13 municipis situats per sobre dels 500 metres van votar com a terme mitjà un 70%, és a dir, 6 punts més que la mitjana provincial, però 7 punts menys que els 11 municipis de la mateixa comarca situats per sota dels 500 metres. Aquest exemple mostra la diversitat en l'interior d'una circumscripció. L'altitud privilegia l'abstenció, però, compensada per altres variables, pot derivar finalment en una participació major, ja que es tracta d'una microzona política en què s'haurien d'estudiar altres factors com l'extensió del terme municipal.

Els municipis de la província de Barcelona situats a més de 1.000 metres d'altitud (excepte Tagamanent) són al Berguedà, a la zona de l'Alt Llobregat. La seva participació, malgrat l'altitud, va ser molt elevada durant les Constituents (78% enfront del 67% provincial) i va significar una esperança enorme davant la

instauració del règim republicà; a aquesta il·lusió va seguir una progressiva desesperança, potser per la dura repressió del moviment obrer i la no resolució dels conflictes. La participació el 1932 (56%) fou 4 punts inferior a la provincial i durant les eleccions del Front Popular (52%) 22 punts inferior. Aquest descens dramàtic es podria atribuir en part a l'abstenció obrera atès que afavorí la Lliga, que va augmentar progressivament i va passar del 30% el 1931 al 40% el 1932 i al 56% el 1936.

La província de Barcelona va ser, doncs, una excepció en la qual va destacar Figols com a únic municipi per sobre dels 1.000 metres que el gener de 1932 va participar en la insurrecció de l'Alt Llobregat. Figols es diferencia dels altres municipis per la seva participació i per la trajectòria del seu vot, perquè mentre que als altres municipis la participació va baixar progressivament en cada elecció, la

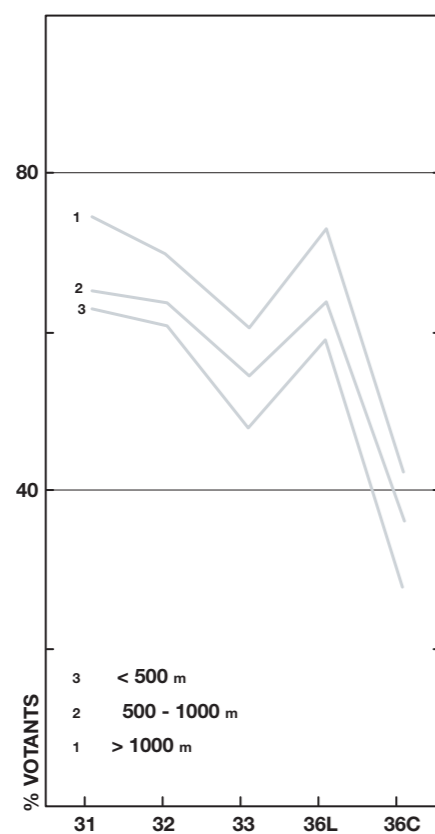

Figura 50.- Influencia de la altitud sobre la participació. Se representa la media de la participació en los municipios de Lérida en las cinco elecciones generales de la República, después de agrupar los municipios en tres grupos: a menos de 500 m, entre 500 y 1.000 m, y a más de 1.000 m, sobre el nivel del mar. Puede observarse cómo la participación disminuye al aumentar la altura.

Figura 50.- Influència de l'altitud sobre la participació. Es representa la mitjana de la participació als municipis de Lleida en les cinc eleccions generals de la República, després d'agrupar els municipis en tres grups: a menys de 500 m, entre 500 i 1.000 m, i a més de 1.000 m sobre el nivell del mar. Pot observar-se com la participació disminueix en augmentar l'alçada.

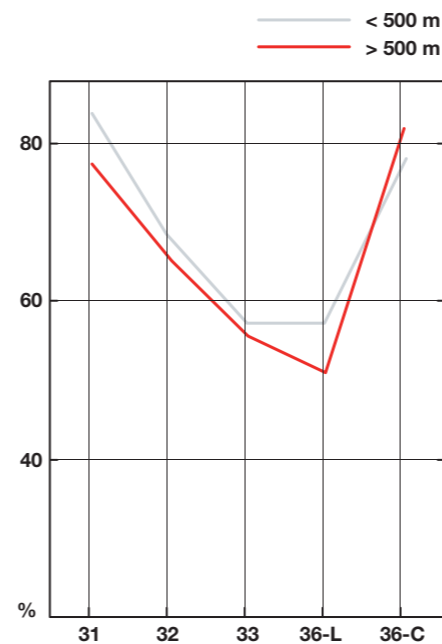

Figura 51.- Percentajes del voto de izquierdas en cinco elecciones en los municipios de la circunscripción de Tarragona. Se han agrupado los municipios en dos grupos: a menos de 500 m y a más de 500 m sobre el nivel del mar.

Figura 51.- Percentatges del vot d'esquerres en cinc eleccions als municipis de la circumscripció de Tarragona. Els municipis s'han agrupat en dos grups: a menys de 500 m i a més de 500 m sobre el nivell del mar.

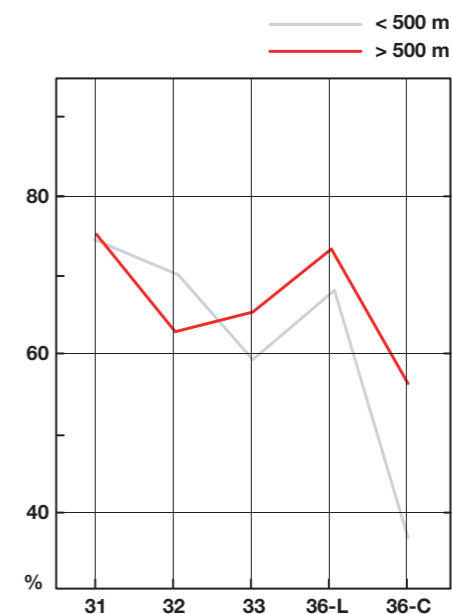

Figura 52.- Percentajes del voto de izquierdas en cinco elecciones en los municipios de la circunscripción de Tarragona. Se han agrupado los municipios en dos grupos: a menos de 500 m y a más de 500 m sobre el nivel del mar.

Figura 52.- Percentatges del vot d'esquerres en cinc eleccions als municipis de la circumscripció de Tarragona. Els municipis s'han agrupat en dos grups: a menys de 500 m i a més de 500 m sobre el nivell del mar.

ción y por la trayectoria de su voto, porque mientras en los otros municipios la participación bajó progresivamente en cada elección, la participación y el voto en Fígols disminuyeron en 1932, pero se recuperaron en 1936, poniéndose así de relieve la incidencia de la insurrección libertaria. Las fuentes orales ayudaron a explicar estas diferencias y nos llevaron a analizar la participación y el voto municipio a municipio. A grandes rasgos podemos definir en esta zona dos grupos de municipios: los pueblos mineros situados a gran altitud y que vivieron las insurrecciones libertarias son municipios con una participación siempre elevada y con un voto siempre mayoritariamente de izquierdas; aquellos municipios que no vivieron las insurrecciones participaron menos desde 1932, y en ellos la derecha fue mayoritaria.

LA PARTICIPACIÓN Y LA ABSTENCIÓN INDIVIDUAL Y LA TRAYECTORIA ELECTORAL

El abstencionismo fácilmente cuantificable se define sencillamente como la diferencia entre electores y votantes. La única manera de descomponer esta masa global es acudir a las listas de votantes de las actas de los escrutinios. Esta tarea de identificación resulta laboriosa, y el costo de localizar a tantos miles en varios censos es elevado; además, algunas actas se destruyeron o no ha sido posible encontrarlas. Por estos motivos, se ha estudiado la participación individual mediante muestras de electores de Barcelona, Sant Feliu de Guíxols, La Escala y Beuda y también a través de la plantilla de una empresa que fue colectivizada durante la guerra civil.

¿Qué características tenía esta masa de electores que participaron o se abstuvieron? El censo especifica el sexo, la edad, la profesión, el domicilio y si eran o no analfabetos. A través del estudio de estas variables individuales, es posible matizar ciertas diferencias entre los que participaron o se abstuvieron, e incluso puede precisarse cómo evolucionaron estas diferencias en consultas sucesivas. Hay que reconstruir, uno a uno, el itinerario electoral recorrido por cada persona concreta, para aproximarnos a las motivaciones de los que participaron siempre, las de quienes nunca lo hicieron y las de los que lo hicieron intermitentemente. Entonces aprehendemos la variedad de cada opción

individual y comprobamos que las trayectorias de determinados grupos nos introducen en una dimensión nueva del comportamiento electoral.

La participación de las mujeres

A partir de la instauración del sufragio femenino, la correlación del porcentaje de votantes con el censo electoral fue levemente positiva y los diagramas de dispersión ayudan a interpretar este índice. Por ejemplo, si comparamos en la provincia de Gerona los diagramas de las legislativas al Parlamento catalán, cuando las mujeres todavía no votaban y la participación media fue del 66%, con el diagrama del Frente Popular, cuando las mujeres ya votaron y la participación media fue del 72%, observamos que durante las elecciones de 1932 no hubo ningún municipio en la provincia donde el porcentaje de votantes fuese inferior al 44%, mientras que en 1936 hubo nueve municipios en que el porcentaje fue inferior a dicha cifra, municipios con un censo electoral pequeño. Esto fue así por la tendencia de las mujeres a participar menos que los hombres, especialmente en municipios muy pequeños, y de ahí el valor ligeramente positivo del índice de correlación del porcentaje de votantes con el censo. Si la evolución del voto indica que el sufragio femenino no alteró la estabilidad política republicana, posiblemente fue porque la opción de voto constituyó una decisión familiar.⁸

Las mujeres participaron más o menos según el tamaño de los municipios y, sobre todo, en función de otras variables, como la composición porcentual hombres-mujeres de su lugar de residencia.⁹ Los resultados en Sant Feliu de Guíxols, La Escala y Barcelona concuerdan, *grosso modo*, con los obtenidos en diversos países de Europa por Tingsten¹⁰ y Dogan y Narbonne¹¹ y que podemos resumir así: las mujeres tendieron a participar siempre unos diez puntos menos que los hombres, pero los dos sexos evolucionaron en su participación de manera similar, de tal forma que cuando los hombres se abstuvieron más, las mujeres también tendieron a hacer lo propio.

Las mujeres en Sant Feliu suponían el 55% del censo electoral y se abstuvieron unos 6 puntos más que los hombres, pero en la consulta de compromissaris se abstuvieron 17 puntos más. Su participación osciló en función de la consulta electoral, de una manera similar a los hombres (figura 53). Y en aquellas con-

participació i el vot a Fígols van disminuir el 1932, però es van recuperar el 1936, fet que evidencia la incidència de la insurrecció llibertària. Les fonts orals van ajudar a explicar aquestes diferències i ens van dur a analitzar la participació i el vot municipi a municipi. A grans trets podem definir en aquesta zona dos grups de municipis: els pobles miners situats a gran altura i que van viure les insurreccions llibertàries són municipis amb una participació sempre elevada i amb un vot sempre majoritàriament d'esquerres; els municipis que no van viure les insurreccions van participar menys des de 1932, i la dreta hi va ser majoritària.

LA PARTICIPACIÓ I L'ABSTENCIÓ INDIVIDUAL I LA TRAJEKTÒRIA ELECTORAL

L'abstencionisme fàcilment quantificable es defineix senzillament com la diferència entre electors i votants. L'única manera de descompondre aquesta massa global és acudir a les llistes de votants de les actes dels escrutinis. Aquesta tasca d'identificació és laboriosa i el cost de localitzar tants milers en diferents censos és elevat; a més, algunes actes es van destruir o no ha estat possible trobar-les. Per aquests motius, s'ha estudiat la participació individual mitjançant mostres d'electors de Barcelona, Sant Feliu de Guíxols, l'Escala i Beuda i també a través de la plantilla d'una empresa col·lectivitzada durant la Guerra Civil espanyola.

Quines característiques tenia aquesta massa d'electors que van participar o es van abstenir? El cens especifica el sexe, l'edat, la professió, el domicili i si eren o no analfabets. A través de l'estudi d'aquestes variables individuals es poden matisar certes diferències entre els qui van participar o es van abstenir, i fins i tot es pot precisar com van evolucionar aquestes diferències en consultes successives. Cal reconstruir, l'itinerari electoral recorregut per cada persona concreta per aproximar-nos a les motivacions dels qui van participar sempre, dels qui mai ho van fer i dels qui ho van fer intermitentment. Llavors comprendrem la varietat de cada opció individual i comprovarem que les trajectòries de determinats grups ens introdueixen en una dimensió nova del comportament electoral.

La participació de les dones

A partir de la instauració del sufragi femení, la correlació del percentatge de votants amb el cens electoral va ser lleument positiva i els diagrames de dispersió ajuden a interpretar aquest índex. Per exemple, si comparem a la província de Girona els diagrames de les legislatives al Parlament català, quan les dones encara no votaven i la participació mitjana va ser del 66%, amb el diagrama del Front Popular, quan les dones ja van votar i la participació mitjana va ser del 72%, s'observa que durant les eleccions de 1932 no hi va haver cap municipi a la província on el percentatge de votants fos inferior al 44%, mentre que el 1936 hi va haver nou municipis en què el percentatge va ser inferior a aquesta xifra, municipis amb un cens electoral petit. Això va ser així per la tendència de les dones a participar menys que els homes, especialment en municipis molt petits, i d'aquí el valor lleugerament positiu de l'índex de correlació del percentatge de votants amb el cens. Si l'evolució del vot indica que el sufragi femení no va alterar l'estabilitat política republicana, possiblement fou perquè l'opció de vot va constituir una decisió familiar.⁸

Les dones van participar més o menys segons la grandària dels municipis i, sobretot, en funció d'altres variables com la composició percentual homes-dones del seu lloc de residència.⁹ Els resultats a Sant Feliu de Guíxols, l'Escala i Barcelona concorden, *grosso modo*, amb els obtinguts en diversos països d'Europa per Tingsten¹⁰ i Dogan i Narbonne¹¹ i que podem resumir així: les dones van tendir a participar sempre uns deu punts menys que els homes, però els dos sexes van evolucionar en la seva participació de manera similar, de tal manera que quan els homes es van abstenir més les dones també van tendir a fer el mateix.

A Sant Feliu, les dones suposaven el 55% del cens electoral i es van abstenir uns 6 punts més que els homes, però en la consulta de compromissaris es van abstenir 17 punts més. La seva participació va oscil·lar en funció de la consulta electoral, d'una manera similar als homes (figura 53). I en aquelles consultes en què es va viure una gran abstenció (municipals de 1934 i compromissaris), les dones es van abstenir encara més que els homes. Aquest fet suggereix a María Victoria Goñi la hipòtesi que denomina «inèrcia electoral» i que formula en aquests ter-

sultas en que se vivió una gran abstención (municipales de 1934 y compromisarios), las mujeres se abstuvieron aún más que los hombres. Este hecho sugiere a María Victoria Goñi la hipótesis que denomina «inercia electoral» y que formula en estos términos: el electorado femenino fue arrastrado, tanto hacia la participación como hacia la abstención, con una fuerza de inercia cuyos resultados van más allá que lo previsto por las causas que lo provocan. Gráficamente, los ángulos de la evolución femenina son más agudos y sus líneas, más verticales que sus correspondientes masculinas. Este fenómeno de inercia se verifica con más intensidad en los distritos donde la diferencia entre hombres y mujeres es menor, lo que avala la hipótesis y la matiza porque el efecto «inercia» se produce

entre marido y mujer, fenómeno que no se observa en los distritos que presentan un fuerte predominio de solteras y de viudas, porque las solteras o las viudas, independientemente de su grado de politización, no sufrieron el arrastre electoral de los maridos¹².

En La Escala, las mujeres, que representaban el 50% del electorado, también se abstuvieron más que los hombres, y su evolución siguió fielmente la evolución de la participación masculina. En el momento de gran abstención de las municipales, las mujeres se abstuvieron 19 puntos más y en el momento de máxima participación, sólo 13 puntos más. Las diferencias menores se dieron la primera vez que las mujeres votaron (1933) y en las elecciones de compromisarios por las peculiaridades locales, ya que un

mes: l'electorat femení va ser arrossegat, tant cap a la participació com cap a l'abstenció, amb una força d'inèrcia els resultats de la qual van més enllà que el previst per les causes que la provoquen. Gràficament, els angles de l'evolució femenina són més aguts i les seves línies més verticals que les seves corresponents masculines. Aquest fenomen d'inèrcia es verifica amb més intensitat als districtes on la diferència entre homes i dones és menor, fet que avala la hipòtesi i la matisa perquè l'efecte «inèrcia» es produeix entre marit i dona, fenomen que no es produeix als districtes que presenten un fort predomini de solteres i de vídues, perquè les solteres o les vídues, independentment del seu grau de politització, no van sofrir l'arrossegament electoral dels marits.¹²

A l'Escala, les dones, que representaven el 50% de l'electorat, també es van abstenir més que els homes, i la seva evolució va seguir fidelment l'evolució de la participació masculina. En el moment de gran abstenció de les municipals, les dones es van abstenir 19 punts més i en el moment de màxima participació només 13 punts més. Les diferències més petites es van donar la primera vegada que les dones van votar (1933) i en les eleccions de compromisaris a causa de les peculiaritats locals, ja que un escalenc es va presentar com a candidat per a ser elegit compromisari (figura 54).

A Beuda les dones només representaven el 44% de l'electorat del municipi, ja que moltes residien en altres llocs dedicades al servei domèstic. Les dones, a

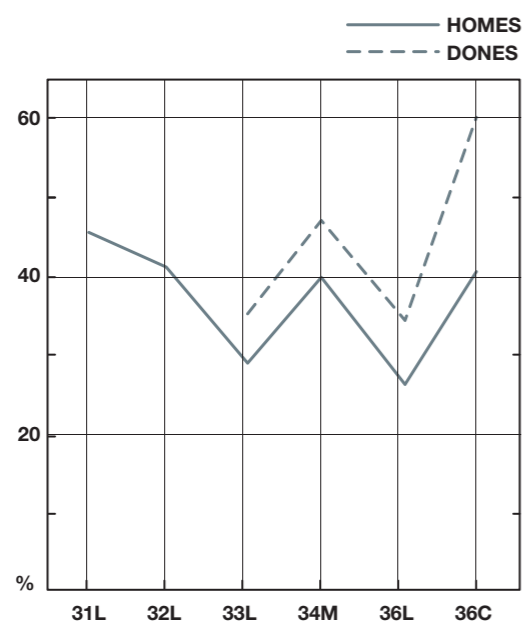

Figura 53.- Percentajes de abstención de Sant Feliu de Guíxols, en seis elecciones para los hombres y en cuatro para las mujeres.

Figura 53.- Percentatges d'abstenció de Sant Feliu de Guíxols en sis eleccions per als homes i en quatre per a les dones.

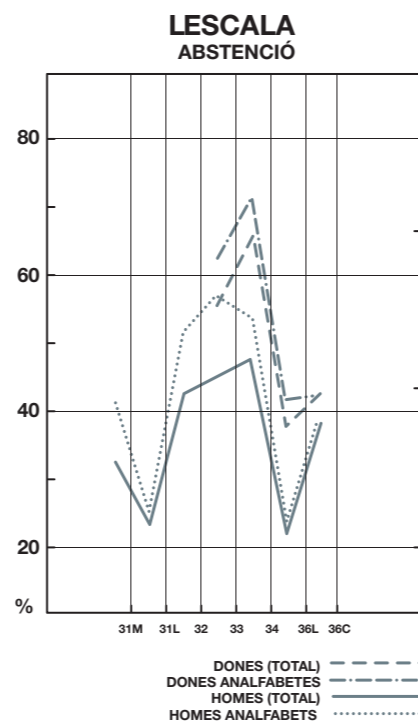

Figura 54.- Percentajes de abstención de l'Escala, en siete elecciones para los hombres y en cuatro para las mujeres, teniendo en cuenta además los analfabetos y analfabetas.

Figura 54.- Percentatges d'abstenció de l'Escala en set eleccions per als homes i en quatre eleccions per a les dones, tenint en compte, a més, els analfabets i les analfabetes.

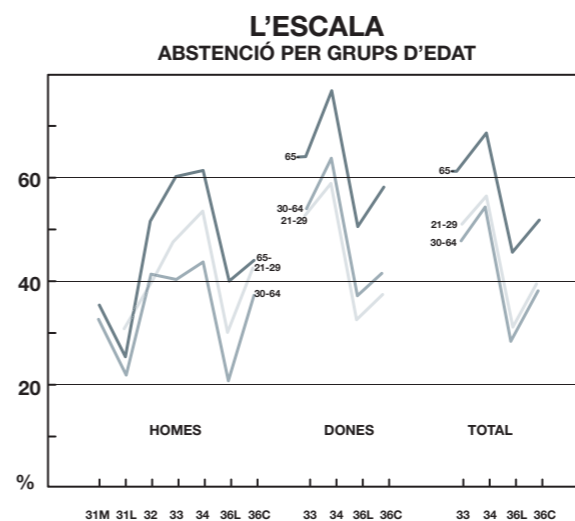

Figura 55.- Percentajes de abstención por grupos de edad y de sexo en La Escala en siete elecciones para los hombres y cuatro para las mujeres.

Figura 55.- Percentatges d'abstenció per grups d'edat i de sexe a l'Escala en set eleccions per als homes i quatre per a les dones.

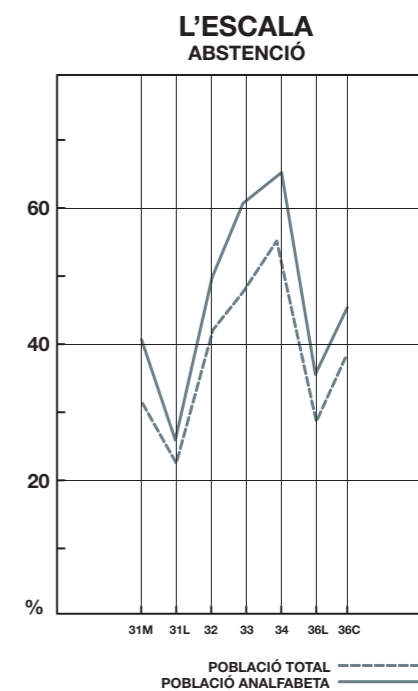

Figura 56.- Percentajes de abstención para la población total y para la población analfabeta de La Escala en siete abstenciones.

Figura 56.- Percentatges d'abstenció per a la població total i per a la població analfabeta de l'Escala en set abstencions.

escalense se presentó como candidato para ser elegido compromisario (figura 54).

En Beuda las mujeres sólo representaban el 44% del electorado del municipio, pues muchas residían en otros lugares, dedicadas al servicio doméstico. Las mujeres en Beuda se abstuvieron mucho más que en los otros municipios estudiados, en parte porque la población vivía diseminada y residía lejos del colegio electoral.

Participación por grupos de edad

Por grupos de edad hay una gran similitud entre los hombres y las mujeres. A grandes rasgos se pueden definir cuatro grupos: de los 21 a los 30 años es un período de mayor abstención; de los 31 a los 40 y de los 41 a los 60 es el período de mayor participación; y con más de 60 años predomina la abstención. Estas tendencias pueden matizarse de cinco en cinco años. Los hombres y las mujeres participaron menos de los 23 a los 24 años que de los 25 a los 29, y menos de los 30 a los 34 que de los 35 a los 39 y así sucesivamente. Podemos sintetizar la participación o la abstención por grupos de edades de la siguiente manera: la juventud hasta los 30 años solió abstenerse de 5 a 10 puntos más que durante la etapa de madurez, que consideramos de los 30 hasta los 65 años momento en que la abstención aumenta vertiginosamente y puede elevarse hasta los 20 puntos (figura 55). Estas tendencias esbozadas en Cataluña coinciden con las descritas por Tingsten¹³ y Dupeux.¹⁴ No obstante, recientemente se ha cuestionado la interpretación de estos datos, especialmente con respecto al significado de la mayor abstención de la juventud y de la ancianidad. En cuanto a los jóvenes, no se sabe si se tiene que interpretar como un alejamiento de los ritos del sistema parlamentario o si se trata de una problemática específica.

La abstención de la gente mayor ha sido interpretada drásticamente como una ausencia de interés por la política, especialmente en el caso de las mujeres que, según Dogan y Narbonne, envejecen más rápidamente que los hombres.¹⁵ Con independencias de la ambivalencia de sentimientos que pueda vivir el grupo de personas mayores de una comunidad,¹⁶ los estudios recientes sobre el caso parisino tienden a modificar las afirmaciones anteriores. La abstención responde, sobre todo, al hecho de estar más repre-

sentados en el censo, porque las bajas por defunción o cambios de domicilio no se registran con suficiente rapidez.¹⁷ En Sant Feliu de Guíxols y La Escala, la hipótesis de que las enfermedades constituyen la causa del aumento de la abstención se demuestra porque, durante las elecciones de compromisarios, en las que se vivió una gran abstención en todos los grupos de edad, el grupo de ancianos participó relativamente con una fuerza mayor.

Analfabetismo y participación

El analfabetismo sobresale entre las variables analizadas por sus connotaciones económicas, culturales y políticas. La tendencia general de la población analfabeta fue la de abstenerse más. Como estimación provisional para toda Cataluña, consideramos que se abstuvo unos 10 puntos más, aunque el índice de abstención de los analfabetos también dependió del lugar de residencia, del trabajo, del tipo de consulta electoral y del sexo. En La Escala, la población analfabeta durante la República se abstuvo sistemáticamente más (figura 56). Las mujeres analfabetas, que representaban el 28% del total de mujeres, se abstuvieron de 5 a 7 puntos más que el conjunto de mujeres, excepto en las elecciones de compromisarios en que, debido a las peculiaridades de estas elecciones, participaron en la misma proporción que las alfabetizadas. El comportamiento de los hombres analfabetos, que representaban el 14% del total de electores masculinos, osciló mucho más que el de las mujeres analfabetas; en las Constituyentes, las del Frente Popular y la de los compromisarios participaron como los hombres alfabetizados. En cambio, los analfabetos se abstuvieron notablemente más en las legislativas de 1932, de 1933 y en las municipales de 1934. Es decir, cuando toda la población de La Escala se abstuvo mucho, los analfabetos se abstuvieron en una proporción todavía superior.

En Sant Feliu de Guíxols, la población analfabeta, que representaba el 20% de toda la población, tendió a abstenerse como el conjunto de la población en las legislativas de 1932 y de 1933. En cambio, se abstuvo de 3 a 7 puntos más en las otras elecciones. El abstencionismo de las mujeres analfabetas resultó siempre superior al de las otras mujeres, aunque el porcentaje de abstención de las analfabetas no siguió la evolución general y tendió a ser un porcentaje estable. Para

Beuda, es van abstenir molt més que als altres municipis estudiats, sobretot perquè la població vivia disseminada i residia lluny del col·legi electoral.

Participació per grups d'edat

Per grups d'edat hi ha una gran similitud entre els homes i les dones. A grans trets es poden definir quatre grups: de 21 a 30 anys és un període de major abstenció, de 31 a 40 i de 41 a 60 és el període de major participació i amb més de 60 anys predomina l'abstenció. Aquestes tendències poden matisar-se de cinc en cinc anys. Els homes i les dones van participar menys de 23 a 24 anys que de 25 a 29, i menys de 30 a 34 que de 35 a 39, i així successivament. Podem sintetitzar la participació o l'abstenció per grups d'edats de la següent manera: la joventut fins a 30 anys solia abstenir-se de 5 a 10 punts més que durant l'etapa de maduresa, que considerem de 30 fins a 65 anys, moment en què l'abstenció augmenta vertiginosament i pot elevar-se fins als 20 punts (figura 55). Aquestes tendències esbossades a Catalunya coincideixen amb les descrites per Tingsten¹³ i Dupeux.¹⁴ No obstant això, recentment s'ha qüestionat la interpretació d'aquestes dades, especialment pel que fa al significat de la major abstenció de la joventut i de l'ancianitat. Quant als joves, no se sap si s'ha d'interpretar com un allunyament dels ritus del sistema parlamentari o si es tracta d'una problemàtica específica.

L'abstenció de la gent gran ha estat interpretada dràsticament com una absència d'interès per la política, especialment en el cas de les dones, les quals, segons Dogan i Narbonne, envelleixen més ràpidament que els homes.¹⁵ Independentment de l'ambivalència de sentiments que pugui viure el grup de persones grans d'una comunitat,¹⁶ els estudis recents sobre el cas parisenc tendeixen a modificar les afirmacions anteriors. L'abstenció respon sobretot al fet d'estar més representats en el cens, perquè les baixes per defunció o canvis de domicili no es registren amb suficient rapidesa.¹⁷ A Sant Feliu de Guíxols i l'Escala, la hipòtesi que les malalties constitueixen la causa de l'augment de l'abstenció es demostra perquè, durant les eleccions de compromisaris, en les quals es va viure una gran abstenció en tots els grups d'edat, el grup d'ancians va participar relativament amb una força major.

Analfabetisme i participació

L'analfabetisme sobresurt entre les variables analitzades per les seves connotacions econòmiques, culturals i polítiques. La tendència general de la població analfabeta va ser la d'abstenir-se més. Com a estimació provisional per a tot Catalunya vam considerar que es van abstenir uns 10 punts més, encara que l'índex d'abstenció dels analfabets també va dependre del lloc de residència, del treball, del tipus de consulta electoral i del sexe. A l'Escala, la població analfabeta durant la República es va abstenir més sistemàticament (figura 56). Les dones analfabetes, que representaven el 28% del total de dones, es van abstenir de 5 a 7 punts més que el conjunt de dones, excepte en les eleccions de compromisaris, en les quals, a causa de les peculiaritats d'aquestes eleccions, van participar en la mateixa proporció que les alfabetitzades. El comportament dels homes analfabets, que representaven el 14% del total d'electors masculins, va oscil·lar molt més que el de les dones analfabetes; en les constituents, les del Front Popular i les dels compromisaris van participar com els homes alfabetitzats. En canvi, els analfabets es van abstenir notablement més en les legislatives de 1932, de 1933 i en les municipals de 1934. És a dir, quan tota la població de l'Escala es va abstenir molt, els analfabets es van abstenir en una proporció encara superior.

A Sant Feliu de Guíxols, la població analfabeta, que representava el 20% de tota la població, va tendir a abstenir-se com el conjunt de la població en les legislatives de 1932 i de 1933. En canvi, es va abstenir de 3 a 7 punts més en les altres eleccions. L'abstencionisme de les dones analfabetes va resultar sempre superior al de les altres dones, encara que el percentatge d'abstenció de les analfabetes no va seguir l'evolució general i va tendir a ser un percentatge estable. Per als homes analfabets, María Victoria Goñi ha descrit un «efecte fre» que va tendir a actuar de manera inversa a aquest efecte «inèrcia» de les dones casades. Quan l'electorat va participar més intensament en les legislatives de 1933 i de 1936, els analfabets es van retreure en la seva participació, mentre que en els moments de gran abstenció de les municipals de 1934 i dels compromisaris, van tendir a participar més. Aquest efecte ens introdueix en una panoràmica social nova en què els analfabets viuen distintament la

los hombres analfabetos, María Victoria Goñi ha descrito un «efecto freno» que tendió a actuar de manera inversa al «efecto inercia» de las mujeres casadas. Cuando el electorado participó más intensamente en las legislativas de 1933 y de 1936, los analfabetos se retrajeron en su participación, mientras que en los momentos de gran abstención de las municipales de 1934 y de los compromisarios, tendieron a participar más. Este efecto nos introduce en una panorámica social nueva en la que los analfabetos viven distintamente la coyuntura política y «se retrasan» o «avanzan» respecto al conjunto de la población, invierten la tendencia general y, por consiguiente, moderan los índices de participación o de abstención; quizá por ello, algunos autores afirman que el factor cultural no influye en el resultado de los escrutinios.

En Beuda, la población analfabeta representaba más del 40% del electorado y se abstuvo siempre más, excepto durante las elecciones de compromisarios. En este caso, el descenso del abstencionismo respondía al hecho de que las mujeres analfabetas participaron más, quizá también por el «efecto freno» descrito para Sant Feliu.

Domicilio y distancia a las urnas

El estudio de los porcentajes municipales de participación había demostrado la relación entre abstención y lugar de residencia. El abstencionismo era más elevado en los municipios de términos extensos donde una proporción del electorado vivía diseminada y a una distancia considerable del colegio electoral. María Victoria Goñi ha podido verificar esta hipótesis en Sant Feliu de Guíxols, que describen con matices Dupeux,¹⁸ en Francia, y Nicolás y Maset en Murcia.¹⁹ En tres secciones de Sant Feliu, los electores que vivían diseminados se abstuvieron mucho más que los electores de la misma sección que no vivían así: se abstuvieron 30, 44 e incluso 80 puntos más. Esta hipótesis debería matizarse teniendo en cuenta las vías de comunicación y los hábitos sociales del lugar; porque existió un abstencionismo urbano distinto del abstencionismo por distancia a las urnas, o por dificultad de comunicación. En el casco urbano de Sant Feliu, y en alguna sección de Barcelona ciudad, se ha podido definir un abstencionismo agrupado, próximo a la mesa electoral y situado en vías de comunicación importantes. Estos abstencionistas no vivían di-

seminados ni se hallaban aislados y, por consiguiente, los motivos de su abstención tienen que diferenciarse de los motivos de los abstencionistas por dificultades de comunicación. El abstencionismo del centro de la ciudad es un abstencionismo de grupo, apiñado, quizá solidario y politizado, posiblemente en torno de algún líder.

Participación y clase social

Las fuentes de empresa han permitido establecer la serie completa de categorías socioprofesionales y salariales, comprobamos que los trabajadores de categoría superior participaron más que los de categoría media o baja; ahora bien, si en vez de tener en cuenta la categoría socioprofesional, consideramos sólo la edad, entonces la población obrera se parece al conjunto de la población y los más jóvenes muestran la tendencia a abstenerse más. En La Escala, utilizamos los datos fiscales del Padrón de Cédulas Personales y consideramos dos grupos de personas: aquellos que no cotizaron o cotizaron la cédula mínima, a los que denominamos pobres, y los que cotizaron una cédula superior a la mínima. Esta tipología no es aplicable a las mujeres porque aunque las mujeres tuvieran propiedades, negocios o rentas, eran sus maridos quienes aparecían como contribuyentes y ellas sólo lo hacían al enviudar. Y pudimos verificar que los hombres pobres, como ocurre en otros países²⁰ tuvieron un perfil de participación inferior al del conjunto de hombres, pero superior al de los analfabetos. Y concluimos que, respecto a la participación, la barrera cultural que pudo significar el analfabetismo fue más importante que la de clase. De todas maneras, el porcentaje de participación de los pobres durante las elecciones municipales de 1934 coincidió con la del conjunto de hombres, por lo cual la afirmación corriente de que los pobres se abstuvieron más debería matizarse en cada caso, según la elección y el lugar de residencia.

LAS TRAYECTORIAS ELECTORALES

René Remond hace años subrayó brillantemente dos hechos distintos: la movilidad del abstencionismo individual y la estabilidad del abstencionismo circunscriptivo.²¹ A estos dos niveles de análisis se debería añadir un tercero: las trayectorias electorales que

conjuntura política i «es retarden» o «avancen» respecte al conjunt de la població, inverteixen la tendència general i, per tant, moderen els índexs de participació o d'abstenció; potser per això alguns autors afirmen que el factor cultural no influeix en el resultat dels escrutinis.

A Beuda, la població analfabeta representava més del 40% de l'electorat i es va abstenir sempre més, excepte en les eleccions de compromisaris. En aquest cas, el descens de l'abstencionisme responia al fet que les dones analfabetes van participar més, potser també per l'efecte fre descrit per a Sant Feliu.

Domicili i distància a les urnes

L'estudi dels percentatges municipals de participació havia demostrat la relació entre abstenció i lloc de residència. L'abstencionisme era més elevat als municipis de termes extensos, on una proporció de l'electorat vivia disseminada i a una distància considerable del col·legi electoral. María Victoria Goñi ha pogut verificar aquesta hipòtesi a Sant Feliu de Guíxols, la qual és descrita amb matisos per Dupeux,¹⁸ a França, i per Nicolás i Maset a Múrcia.¹⁹ En tres seccions de Sant Feliu, els electors que vivien disseminats es van abstenir molt més que els electors de la mateixa secció que no hi vivien així: es van abstenir 30, 44 i fins i tot 80 punts més. Aquesta hipòtesi s'hauria de matisar tenint en compte les vies de comunicació i els hàbits socials del lloc, perquè va existir un abstencionisme urbà diferent de l'abstencionisme per distància a les urnes, o per dificultat de comunicació. Al nucli urbà de Sant Feliu, i en alguna secció de Barcelona ciutat, s'ha pogut definir un abstencionisme agrupat, pròxim a la taula electoral i situat en vies de comunicació importants. Aquests abstencionistes no vivien disseminats ni estaven aïllats, i, per tant, els motius de la seva abstenció s'han de diferenciar dels motius dels abstencionistes per dificultats de comunicació. L'abstencionisme del centre de la ciutat és un abstencionisme de grup, apinyat, potser solidari i polititzat, posiblement a l'entorn d'un líder.

Participació i classe social

Les fonts d'empresa han permès establir la sèrie completa de categories socioprofessionals i salarials. Vam comprovar que els treballadors de categoria superior van participar més que els de categoria mit-

jana o baixa; ara bé, si en lloc de tenir en compte la categoria socioprofesional, considerem només l'edat, llavors la població obrera s'assembla al conjunt de la població i els més joves mostren la tendència a abstenir-se més. A l'Escala, vam utilitzar les dades fiscals del Padró de Cèdules Personals i considerem dos grups de persones: aquells que no van cotitzar o van cotitzar la cédula mínima als quals denominem pobres, i els que van cotitzar una cédula superior a la mínima. Aquesta tipologia no és aplicable a les dones perquè encara que les dones tinguessin propietats, negocis o rendes, eren els seus marits els que apareixien com a contribuents i elles només ho feien quan quedaren vídues. I vam poder verificar que els homes pobres, com ocorre en altres països,²⁰ van tenir un perfil de participació inferior al del conjunt d'homes, però superior al dels analfabets. I vam concloure que, respecte a la participació, la barrera cultural que va poder significar l'analfabetisme fou més important que la de classe. De tota manera, el percentatge de participació dels pobres durant les eleccions municipals de 1934 va coincidir amb la del conjunt d'homes, per la qual cosa l'afirmació corrent que els pobres es van abstenir més s'hauria de matisar en cada cas, segons l'elecció i el lloc de residència.

LES TRAJECTORIES ELECTORALES

Fa anys, René Remond va destacar brillantment dos fets diferents: la mobilitat de l'abstencionisme individual i l'estabilitat de l'abstencionisme circunscriptivo.²¹ A aquests dos nivells d'anàlisi se n'hi hauria d'afegir un altre: les trajectòries electorals que introdueixen una dimensió amb una altra comprensió del procés electoral i permeten una lectura autònoma del fet construït.²² Les trajectòries demostren que la majoria es va abstenir en alguna ocasió. La no participació va ser relativament usual, i, en ser una opció majoritària, va poder viure's com una forma d'integració social.

Trajectòries estudiades a França i a Catalunya

L'estudi de trajectòries electorals és relativament recent. Es va iniciar el 1965 a Lió per Madeleine Grawitz i G. Soulier, però, malgrat el seu interès, fins ara s'han realitzat poques anàlisis d'aquest tipus. Probablement per la seva laboriositat, però sobretot

introducen una dimensión con otra comprensión del proceso electoral y permiten una lectura autónoma del hecho construido.²² Las trayectorias demuestran que la mayoría se abstuvo en alguna ocasión; la no participación fue relativamente usual y al ser una opción mayoritaria, pudo vivirse como una forma de integración social.

Trayectorias estudiadas en Francia y en Cataluña

El estudio de trayectorias electorales es relativamente reciente. Se inició en 1965 en Lyon por Madeleine Grawitz y G. Soulier, pero, a pesar de su interés, se han realizado hasta ahora pocos análisis de este tipo. Probablemente por su laboriosidad, pero sobre todo por una cuestión de fuentes, ya que las listas de votantes se suelen destruir en todos los países pocos días después de las consultas electorales. Después de Lyon,²³ se han estudiado las trayectorias en Issy-les-Moulineaux,²⁴ Salon en Provence,²⁵ París,²⁶ Barcelona, Sant Feliu de Guíxols y La Escala (tablas 34, 35 y 36).

Correlaciones entre trayectorias

En La Escala estudiamos si la decisión personal de participar en unas elecciones estaba relacionada con la decisión de participar en otras. Para averiguarlo, analizamos la correlación de la participación individual entre pares de elecciones. Para los hombres y las mujeres se producen correlaciones más fuertes entre elecciones celebradas a pocos meses de distancia, porque la opción de participar o no está en función de la percepción del sistema; si se toma la decisión con pocos meses de distancia, la percepción casi no varía y se suele optar por participar o por abstenerse en ambas ocasiones (figura 49). En el caso de las mujeres, una explicación sería que recién conseguido el derecho al voto, las que decidieron participar tuvieron mayor tendencia a seguir haciéndolo. Las elecciones más débilmente correlacionadas fueron las de abril de 1936, con un comportamiento casi al azar respecto a las anteriores, porque los móviles para la participación fueron distintos de otras elecciones. Respecto a la población analfabeta existe una correlación notable en las tres últimas elecciones; en las otras consultas este grupo tendió a mantener un comportamiento más errático que el conjunto de la población. En cambio, los que cotizaron la cédula económica tendieron a comportarse como el conjunto de la po-

blación, solían ser hijos de aquellos que pagaban la cédula inmediatamente superior y es posible que la decisión de participar o abstenerse fuese una decisión familiar.

Las correlaciones entre pares de elecciones de las trayectorias de los hombres de La Escala son distintas a las correlaciones de los municipios de Gerona (figura 49) porque la homogeneidad aparente de los resultados provinciales se produce por la compensación de efectos diversos. En la provincia no hay ninguna relación significativa entre las elecciones municipales de 1934 y las otras elecciones. En La Escala, en cambio, resaltan las correlaciones fuertes de estas elecciones locales, porque el hecho de participar o no en 1934 estuvo relacionado con la opción de participar o no en otras ocasiones. La singularidad de las elecciones municipales de 1934 se demuestra, además, porque la trayectoria de los analfabetos que votaron precisamente en 1934 se relaciona más fuertemente con las otras seis elecciones. Otra diferencia entre La Escala y el nivel provincial se da durante las legislativas de 1933 y de 1936. En el contexto provincial, la participación se correlaciona fuertemente, mientras que en La Escala la opción personal de la gente estuvo poco relacionada, según se deduce de su trayectoria electoral.

Características de los participantes constantes

En todos los municipios hubo motivos para la abstención o la participación y, por consiguiente, el comportamiento electoral fue variado, complejo. La cantidad enorme de trayectorias efectivamente recorridas y el hecho de que la abstención se integrara en los itinerarios mayoritarios, subraya la riqueza de las opciones y las motivaciones personales. No obstante, las características no políticas que diferenciaron las trayectorias extremas de los que siempre votaron o siempre se abstuvieron son en principio definibles. La tendencia a participar estuvo unida a un estatus social superior y a mejores posibilidades económicas: profesiones liberales y funcionarios, personas con rentas, negocios o industria y, en las plantillas de las empresas, personas de categoría laboral y salarial elevada. La actitud abstencionista tendió a predominar en aquellas personas con salarios reducidos y que no cotizaban fiscalmente bajo ningún concepto, además eran personas de edad, menos alfabetizados, que trabajaban como jornale-

per una qüestió de fonts, ja que les llistes de votants se solen destruir en tots els països pocs dies després de les consultes electorals. Després de Lió,²³ s'han estudiat les trajectòries a Issy-les-Moulineaux,²⁴ Salon en Provence,²⁴ París,²⁵ Barcelona, Sant Feliu de Guíxols i l'Escala (taulas 34, 35 i 36).

Correlacions entre trajectòries

A l'Escala vam estudiar si la decisió personal de participar en unes eleccions estava relacionada amb la decisió de participar en unes altres. Per esbrinar-ho analitzem la correlació de la participació individual entre parells d'eleccions. Per als homes i les dones, es produeixen correlacions més fortes entre eleccions celebrades a pocs mesos de distància, perquè l'opció de participar o no està en funció de la percepció del sistema; si es pren la decisió amb pocs mesos de distància la percepció gairebé no varia i se sol optar per participar o per abstenir-se en ambdues ocasions (figura 49). En el cas de les dones, una explicació seria que, tot just aconseguit el dret al vot, les que van decidir participar van tenir una major tendència a seguir continuar-ho fent. Les eleccions més feblement correlacionades van ser les d'abril de 1936, amb un comportament gairebé a l'atzar respecte a les anteriors, perquè els mòbils per a la participació van ser diferents d'altres eleccions. Respecte a la població analfabeta, existeix una correlació notable en les tres últimes eleccions; en les altres consultes aquest grup va tendir a mantenir un comportament més erràtic que el conjunt de la població. En canvi, els que van cotitzar la cédula econòmica van tendir a comportar-se com el conjunt de la població; solien ser fills dels que pagaven la cédula immediatament superior i és possible que la decisió de participar o abstenir-se fos una decisió familiar.

Les correlacions entre parells d'eleccions de les trajectòries dels homes de l'Escala són diferents que les correlacions dels municipis de Girona (figura 49) perquè l'homogeneïtat aparent dels resultats provincials es produeix per la compensació d'efectes diversos. A la província no hi ha cap relació significativa entre les eleccions municipals de 1934 i les altres eleccions. A l'Escala, en canvi, ressalten les correlacions fortes d'aquestes eleccions locals, perquè el fet de participar o no el 1934 va estar relacionat amb l'opció de participar o no en altres oca-

sions. La singularitat de les eleccions municipals de 1934 es demostra, a més, perquè la trajectòria dels analfabets que van votar precisament el 1934 es relaciona més fortament amb les altres sis eleccions. Una altra diferència entre l'Escala i el nivell provincial es dona durant les legislatives de 1933 i de 1936. En el context provincial la participació es correlaciona fortament, mentre que a l'Escala l'opció personal de la gent va estar poc relacionada segons es dedueix de la seva trajectòria electoral.

Característiques dels participants constants

En tots els municipis hi va haver motius per a l'abstenció o la participació, i, per tant, el comportament electoral va ser variat, complex. La quantitat enorme de trajectòries efectivament recorregudes i el fet que l'abstenció s'integrés en els itineraris majoritaris subratlla la riquesa de les opcions i les motivacions personals. No obstant això, les característiques no polítiques que van diferenciar les trajectòries extremes dels qui sempre van votar o sempre es van abstenir són en principi definibles. La tendència a participar va estar unida a un estatus social superior i a millors possibilitats econòmiques: professions liberals i funcionaris, persones amb rendes, negocis o indústria i, en les plantilles de les empreses, persones de categoria laboral i salarial elevada. L'actitud abstencionista va tendir a predominar en aquelles persones amb salaris reduïts i que no cotitzaven fiscalment sota cap concepte. A més, eren persones d'edat, menys alfabetitzades, que treballaven com a jornalers o peons i van tendir a viure marginats o en nuclis escampats.

Característiques dels abstencionistes constants

El grup d'abstencionistes constants era molt variat, malgrat les variables no polítiques que el van caracteritzar sempre. De l'estudi de Sant Feliu de Guíxols i de l'Escala, vam concloure que hi havia com a mínim quatre grups d'abstencionistes profunds. Potser el més nombrós podria caracteritzar-se com a «abstencionistes per marginació»; és un abstencionisme viscut per electors que poden definir-se per característiques poc valorades: jornalers o peons, analfabets, ancians i dones. Hi va haver també un abstencionisme constant viscut per persones amb unes característiques semblants al conjunt de

ros o peones y tendieron a vivir marginados o en núcleos diseminados.

Características de los abstencionistas constantes

El grupo de abstencionistas constantes era muy variado, a pesar de las variables no políticas que lo caracterizaron siempre. Del estudio de Sant Feliu de Guíxols y de La Escala, concluimos que había como mínimo cuatro grupos de abstencionistas profundos. Tal vez el más numeroso podría caracterizarse como abstencionistas «por marginación»; es un abstencionismo vivido por electores que pueden definirse por características poco valoradas: jornaleros o peones, analfabetos, ancianos y mujeres. Hubo también un abstencionismo constante vivido por personas con unas características parecidas al conjunto de la población, que no destacaron en nin-

guna actividad política o social y cuya característica común es la de «no ser recordadas» por quienes les han sobrevivido, la de no haber dejado rastro de su existencia en el recuerdo de las gentes, por lo que únicamente las fuentes orales han podido recuperar sus motivaciones. También hubo un abstencionismo que denominamos «de grupo o solidario», tal vez en torno a algún líder y que se localizaba en determinadas calles, inmuebles o lugares de trabajo. Finalmente, hubo un abstencionismo «ideológico» o político que en La Escala fue vivido por libertarios independientes o por militantes afiliados al POUM, a la UDR, a la CNT y a la FAI y que en las empresas fue mayoritariamente cenetista y libertario.

	Abstencionistas constantes	Participants constantes	Participants intermitents
Sant Feliu de Guíxols (Goñi, 1933-1936)	19	27	54
L'Escala (Vilanova, 1933-1936)	13	26	61
Issy-les-Moulineaux (Lancelot, 1962-1965)	5	45	50
Salon en Provence (Brusset, Thomas, 1962-1965)			
París (Percheron, Subileau, Toinet 1979-1981)	9	35	56
París (Percheron, Subileau, Toinet, 1981)	13	53	33

Tabla 31.- Trayectorias por municipio y país, en porcentajes.

Taula 31.- Trajectòries per municipi i país, en percentatges.

1931-1936	Abstencionistas constantes	Participants constantes	Participants intermitents
L'Escala (set eleccions)	4	18	78
Sant Feliu de Guíxols (sis eleccions)	6	25	69

Tabla 32.- Trayectorias electorales de los hombres en La Escala y Sant Feliu de Guíxols, en porcentajes.

Taula 32.- Trajectòries electorals dels homes a l'Escala i a Sant Feliu de Guíxols, en percentatges.

la població, que no van destacar en cap activitat política o social i la característica comuna de les quals és la de «no ser recordades» per qui les han sobreviscut, la de no haver deixat traç de la seva existència en el record de la gent, per la qual cosa només han pogut recuperar les seves motivacions les fonts orals. També hi va haver un abstencionisme que denominem «de grup» o «solidari», potser a l'entorn d'algun líder i que es localitzava en determinats carrers, immobles o llocs de feina. Finalment, hi va haver un abstencionisme «ideològic» o «polític» que a l'Escala fou viscut per llibertaris independents o per militants afiliats al POUM, a la UDR, a la CNT i a la FAI i que en les empreses va ser majoritàriament cenetista i llibertari.

¹ Lazarsfeld, Berelson i Gaudet, «The People's Choice. How the Voter Makes up his Mind in a Presidential Campaign» (1944), *Columbia University Press*. Nova York 1968; i Berelson, Lazarsfeld i McPhee, *Voting 1954*, Chicago 1958.

² Alain Lancelot, «L'abstentionnisme électoral en France», Armand Colin, París: 1968; i Butler i Stokes, *Political Change in Britain*, Macmillan, Londres: 1974, p. 38.

³ Schonfeld i Toinet, «Les abstentionnistes ont-ils toujours tort?», *Revue Française de Science Politique*, 25 (agost de 1975), p. 674: «Beaucoup d'analyses considèrent que le vote d'un individu comporte de moins grandes possibilités d'influence que d'autres activités. Il est certes possible que l'on puisse un jour démontrer que certains activités politiques permettent à l'individu d'exercer un plus grand rôle dans le processus politique que le simple fait de voter. Mais en l'état actuel des connaissances, et comme pour l'engagement, ce point de vue relève encore de la spéculation intellectuelle. En effet, on peut considérer qu'une activité politique, comme le fait d'assister à un meeting, d'être politiquement informé, voire de militer dans un parti, contribue à l'exercice d'une influence. On peut aussi considérer que chacune d'elles ne donne en fait que l'illusion de l'influence».

Electors	Barcelona	Sant Feliu de Guíxols	L'Escala
Abstencionistes	30	23	15
Participants intermitents	48	48	56
Participants constants	22	29	29
TOTAL	100	100	100

Tabla 33.- Trayectorias electorales de 1934 a 1936 en Barcelona ciudad, Sant Feliu de Guíxols y La Escala, en porcentajes.

Taula 33.- Trajectòries electorals de 1934 a 1936 a Barcelona ciutat, Sant Feliu de Guíxols i l'Escala, en percentatges.

⁴ Mercedes Vilanova, «La stabilité de l'électorat catalan dans la circonscription de Gerone, entre 1931 et 1936», *Tijdschrift voor Geschiedenis*, 92, Amsterdam 1979, p. 473-491.

⁵ Jean-Paul Charnay, «L'abstentionnisme de combat», *Revue de Droit Public et de la Science Politique*, vol. XXXVIII, núm. 4 (1972), pp. 945-947.

⁶ Percheron-Subileau-Toinet, «L'abstentionnisme en France: le cas parisien», *Il Politico*, anno XLVIII, núm. 1 (1983), p. 29: «En guise de conclusion provisoire, nous voudrions souligner que nos données nous paraissent confirmer la signification politique de l'abstentionnisme. Il semble que les explications de l'abstention par une insuffisante insertion socio-politique soient de plus en plus limitées. Les différences relevées dans la participation électorale à Paris, selon le type d'élection, montrent au contraire l'existence de comportements rationnels en fonction de l'importance accordée à l'enjeu électoral».

⁷ Georges Dupeux, «La participation des citoyens à la politique», número especial de la *Revista Revue Internationale des Sciences Sociales*, vol. XII, núm. 1 (1960), p. 52.

⁸ Dogan i Narbonne, «L'abstentionnisme électoral en France», *Revue Française de Science Politique*, vol. IV, núm. 1 i 2 (gener-març i abril-juny de 1954), p. 20: també es refereixen al major abstencionisme de les dones rurals.

⁹ Dogan i Narbonne, «L'abstentionnisme électoral en France», *Revue Française de Science Politique*, vol. IV, núm. 1 i 2, (gener-març i abril-juny de 1954), p. 16. Han analitzat el cas excepcional del municipi de Privas, a França, en què les dones s'abstenen menys que no els homes. Hi ha tres raons que expliquen aquest fet: de primer, que les dones representen el 61% del cens electoral; la circumstància que la majoria de les dones són econòmicament independents; i, finalment, la forta implantació de l'Església en aquest municipi.

¹⁰ Tingsten, «Political Behavior», *King and Son*, Londres 1937, p. 229: «It has been shown that the woman nowhere makes use of their vote to the same extent as the men; as a rule the difference in voting frequency between the sexes in recent years seems to have amounted to about ten per cent».

¹¹ Dogan i Narbonne, «L'abstentionnisme électoral en France», *Revue Française de Science Politique*, vol. IV, núm. 1 i 2, (gener-març i abril-juny de 1954), p. 25: «Il existe généralement, un certain par-

¹ Lazarsfeld, Berelson y Gaudet, «The People's Choice. How the Voter Makes up his Mind in a Presidential Campaign», 1944, *Columbia University Press*. New York 1968; Berelson, Lazarsfeld y McPhee, *Voting*, 1954. Chicago, 1958.

² Alain Lancelot, «L'abstentionnisme électoral en France», Armand Colin, París 1968.; y Butler i Stokes, *Political Change in Britain*, Macmillan, Londres, 1974, p. 38.

³ Schonfeld i Toinet, «Les abstentionnistes ont-ils toujours tort?», *Revue Française de Science Politique* 25 (agosto 1975), p. 674: «Beaucoup d'analyses considèrent que le vote d'un individu comporte de moins grandes possibilités d'influence que d'autres activités. Il est certes possible que l'on puisse un jour démontrer que certains activités politiques permettent à l'individu d'exercer un plus grand rôle dans le processus politique que le simple fait de voter. Mais en l'état actuel des connaissances, et comme pour l'engagement, ce point de vue relève encore de la spéculation intellectuelle. En effet, on peut considérer qu'une activité politique, comme le fait d'assister à un meeting, d'être politiquement informé, voire de militer dans un parti, contribue à l'exercice d'une influence. On peut aussi considérer que chacune d'elles ne donne en fait que l'illusion de l'influence.»

⁴ Mercedes Vilanova, «La stabilité de l'électorat catalan dans la circonscription de Gerone, entre 1931 et 1936», *Tijdschrift voor Geschiedenis* 92, Amsterdam (1979), pp. 473-491.

⁵ Jean-Paul Charnay, «L'abstentionnisme de combat», *Revue de Droit Public et de la Science Politique*, vol. XXXVIII, n° 4 (1972), pp. 945-947.

⁶ Percheron-Subileau-Toinet, «L'abstentionnisme en France: le cas parisien», *Il Politico*, anno XLVIII, n° 1 (1983), p. 29: «En guise de conclusion provisoire, nous voudrions souligner que nos données nous paraissent confirmer la signification politique de l'abstentionnisme. Il semble que les explications de l'abstention par une insuffisante insertion socio-politique soient de plus en plus limitées. Les différences relevées dans la participation électorale à Paris, selon le type d'élection, montrent au contraire l'existence de comportements rationnels en fonction de l'importance accordée à l'enjeu électoral.»

⁷ Georges Dupeux, «La participation des citoyens à la politique», número especial de la *Revista Revue Internationale des Sciences Sociales*, vol. XII, n° 1 (1960), p. 52.

⁸ Dogan y Narbonne, «L'abstentionnisme électoral en France», *Revue Française de Science Politique*, vol. IV, n° 1 y 2 (enero-marzo y abril-junio 1954), p. 20: también se refieren al mayor abstencionismo de las mujeres rural.

⁹ Dogan i Narbonne, «L'abstentionnisme électoral en France», *Revue Française de Science Politique*, vol. IV, n° 1 y 2 (enero-marzo y abril-junio 1954), p. 16. Han analizado el caso excepcional del municipio de Privas, en Francia, donde las mujeres se abstienen menos que los hombres. Tres son las razones que explican este hecho: primero, que las mujeres representan el 61% del censo electoral; la circunstancia que la mayoría de las mujeres son económicamente independientes; y finalmente la fuerte implantación de la Iglesia en este municipio.

¹⁰ Tingsten, «Political Behavior», *King and Son*, Londres, 1937, p. 229: «It has been shown that the woman nowhere makes use of

their vote to the same extent as the men; as a rule the difference in voting frequency between the sexes in recent years seems to have amounted to about ten per cent.»

¹¹ Dogan i Narbonne, «L'abstentionnisme électoral en France», *Revue Française de Science Politique*, vol. IV, n° 1 y 2 (enero-marzo y abril-junio 1954), p. 25: Il existe généralement, un certain parallélisme entre l'abstentionnisme masculin et féminin: où le premier est faible, le second l'est aussi, et vice versa. L'écart entre la moyenne de l'abstentionnisme masculin et féminin ne varie que de 6% à 12% au maximum.»

¹² También en otros países las mujeres solteras tienden a tener un comportamiento más independiente o similar al de los hombres. Ved, por ejemplo, el estudio de Madeleine Grawitz, «L'abstentionnisme des hommes et des femmes aux Référendums d'avril et d'octobre de 1962 dans cinq bureaux de vote à Lyon», *Revue Française de Science Politique*, vol. XV, n° 5 (octubre 1965), p. 966: «Il semble que, dans l'ensemble [...] les femmes célibataires aient un comportement très semblable à celui des hommes. Le plus remarquable est le fait que les célibataires de plus de 66 ans ayant voté régulièrement son aussi nombreuses, même un peu plus nombreuses que les hommes. Cela va à l'encontre de tout ce que l'on dit habituellement sur les vieilles femmes que s'abstiennent davantage parce qu'elles sont solitaires, non intégrées socialement, non concernées, non habituées à s'exprimer politiquement, etc.»

¹³ Tingsten, «Political Behavior», *King and Son*, Londres, 1937, p. 79: «Generally speaking it can be said that the voting frequency is lowest in the youngest age groups, rising successively, and reaching a maximum in the age groups around fifty; with increasing age the political interest once again tends to decrease. In details also the tendencies revealed in different countries and regions are remarkably similar.»

¹⁴ Dupeux, «Le problème des Abstentions dans le Département de Loir-et-Cher au début de la Troisième République», *Revue Française de Science Politique*, vol. II, n° 1 (enero-marzo 1952), p. 85; distingue también varios periodos «de 20 à 35 ans, un éveil très lent à la vie politique; de 35 à 50 ans, plénitude d'activité politique; de 50 à 70 un palier marquant une légère désaffection; après 70 ans, un curieux regain d'intérêt». Con objeto de explicar estas diferencias sugiere una interpretación histórica basada en el momento en que los menores de cuarenta años empezaron a votar (Segundo Imperio), indiferentes, por lo tanto, a la lucha entre monárquicos y republicanos característica de las elecciones de 1871. La otra interpretación es biológica: «De 21 à 30 ans environ, les jeunes commencent seulement à se mettre au courant, à s'éduquer politiquement. La maturité vient entre 35 et 50 ans. Une période de fatigue suit: fatigue physique peut-être, fatigue morale surtout d'hommes déçus, atteints de scepticisme envers les luttes électorales. À la fin de la vie, cette période de dépression est surmontée pour peu de temps, jusqu'à ce que la maladie, l'impotence ou la mort y mettent un terme.»

¹⁵ Dogan y Narbonne, *L'abstencionisme electoral en France*, 1954: 13 y 14. «Ce n'est pas l'âge chronologique qui compte dans la vie sociale, c'est davantage l'âge psychologique. Les femmes vieillissent plus tôt que les hommes. Celles d'entre elles qui, durant leur jeunesse et maturité, son intégrés à la vie économique et sociale, abandonnent leur travail, à cause des charges de la maternité ou pour d'autres motifs, à un âge qui n'est pas très avancé, et restent

alléisme entre l'abstentionnisme masculin et féminin: où le premier est faible, le second l'est aussi, et vice versa. L'écart entre la moyenne de l'abstentionnisme masculin et féminin ne varie que de 6% à 12% au maximum.»

¹⁶ També a altres països les dones solteres tendeixen a tenir un comportament més independent o similar al dels homes. Vegeu, per exemple, l'estudi de Madeleine Grawitz, «L'abstentionnisme des hommes et des femmes aux Référendums d'avril et d'octobre de 1962 dans cinq bureaux de vote à Lyon», *Revue Française de Science Politique*, vol. XV, n° 5 (octubre de 1965), p. 966: «Il semble que, dans l'ensemble [...] les femmes célibataires aient un comportement très semblable à celui des hommes. Le plus remarquable est le fait que les célibataires de plus de 66 ans ayant voté régulièrement son aussi nombreuses, même un peu plus nombreuses que les hommes. Cela va à l'encontre de tout ce que l'on dit habituellement sur les vieilles femmes que s'abstiennent davantage parce qu'elles sont solitaires, non intégrées socialement, non concernées, non habituées à s'exprimer politiquement, etc.»

¹⁷ Tingsten, «Political Behavior», *King and Son*, Londres 1937, p. 79: «Generally speaking it can be said that the voting frequency is lowest in the youngest age groups, rising successively, and reaching a maximum in the age groups around fifty; with increasing age the political interest once again tends to decrease. In details also the tendencies revealed in different countries and regions are remarkably similar.»

¹⁸ Dupeux, «Le problème des Abstentions dans le Département de Loir-et-Cher au début de la Troisième République», *Revue Française de Science Politique*, vol. II, n° 1, (gener-març de 1952), p. 85; distingue també diversos períodes «de 20 à 35 ans, un éveil très lent à la vie politique; de 35 à 50 ans, plénitude d'activité politique; de 50 à 70 un palier marquant une légère désaffection; après 70 ans, un curieux regain d'intérêt». A fi d'explicar aquestes diferències suggereix una interpretació històrica basada en el moment en què els menors de 40 anys començaren a votar (Segon Imperi), indiferents, per tant, a la lluita entre monàrquics i republicans característica de les eleccions de 1871. L'altra interpretació és biològica: «De 21 à 30 ans environ, les jeunes commencent seulement à se mettre au courant, à s'éduquer politiquement. La maturité vient entre 35 et 50 ans. Une période de fatigue suit: fatigue physique peut-être, fatigue morale surtout d'hommes déçus, atteints de scepticisme envers les luttes électorales. À la fin de la vie, cette période de dépression est surmontée pour peu de temps, jusqu'à ce que la maladie, l'impotence ou la mort y mettent un terme.»

¹⁹ Dogan y Narbonne, *L'abstencionisme electoral en France*, 1954: 13 y 14. «Ce n'est pas l'âge chronologique qui compte dans la vie sociale, c'est davantage l'âge psychologique. Les femmes vieillissent plus tôt que les hommes. Celles d'entre elles qui, durant leur jeunesse et maturité, son intégrés à la vie économique et sociale, abandonnent leur travail, à cause des charges de la maternité ou pour d'autres motifs, à un âge qui n'est pas très avancé, et restent au foyer. L'âge moyen de la retraite est plus tardif pour les hommes. Les femmes se retirent plutôt non seulement de la vie sociale, mais aussi de la vie politique. L'abstencionisme va, chez les hommes, décroissant jusqu'au 70 ans; il n'en va de même chez les femmes que jusqu'à 60 ans, moment à partir duquel augmente. Elles se retirent de la vie politique non seulement plus tôt que les hommes, mais aussi en plus forte proportion qu'eux.»

²⁰ Laponce, «Non-voting and Non-voters: a Typology», *The Canadian Journal of Economics and Political Science*, vol. XXXIII, n° 1 (1967), p. 821: «The interviews showed two types of retired electors. Some discussed politics willingly and intelligently, but said that they did not vote because voting was a source of excitement which they wanted to avoid. The weak man, says Machiavelli, dares not decide because he cannot afford to lose. For most electors, voting is an act of very little involvement; to some retired electors, voting is, however, too stimulating an action. "I do not vote any more —said one of our respondents— it excites me too much"».

²¹ Percheron, Subileau i Toinet, «L'abstentionnisme en France: le cas parisien», *Il Politico*, any XLVIII, n° 1 (1983), p. 2 i 3.

²² Dupeux, «Le problème des Abstentions dans le Département de Loir-et-Cher au début de la Troisième République», *Revue Française de Science Politique*, vol. II, n° 1, (gener-març de 1952), p. 84: «La distance du domicile de l'électeur au chef-lieu de la commune apparaît comme un facteur primordial d'abstention. Elle ne joue pas uniformément. La route est naturellement sa grande ennemie: elle parvient Quelquefois à neutraliser complètement ses effets.»

²³ Nicolas i Maset, «Las elecciones municipales del 12 de abril en la provincia de Murcia», p. 225 i 231: «A mayor dispersión de la población mayor posibilidad de que se produzca la abstención (...) La dispersión de la población influye en el abstencionismo e incluso en la proclamación por el artículo 29, ya que la ausencia de lucha electoral puede verse condicionada por esta dispersión de los municipios, que no tuvieron ocasión de emitir su voto.»

²⁴ Tingsten, «Political Behavior», *King and Son*, Londres 1937, p. 230: «The analysis of the electoral participation of the different social classes has proved that as a rule the political interest grows with rising social standard»; Dupeux, número especial de *Revue Internationale des Sciences Sociales*, vol. XII, n° 1 (1960), p. 54: «Il y a donc bien une relation positive entre satisfaction et participation, et ce tableau donne-rait quelque apparence de justification a la boutade: La politique est un luxe de riches». Als EUA la conclusió de Rosenstone, «Economic Adversity and Voter Turnout», *American Journal of Political Science*, vol. 26, n° 1, (febrer de 1982), p. 42: «Economic adversity reduces voter turnout. The unemployed, the poor, and the financially doubled are less likely to vote.»

²⁵ Pròleg de René Remond al llibre de Lancelot, «L'abstentionnisme électoral en France», *Paris*: Armand Colin, 1968.

²⁶ Brusset i Thomas, «Le vote. Étude des itinéraires de participation», *Revue Française de Science Politique*, vol. XXI, n° 3, (juny de 1971), p. 572: «Car c'est bien d'une nouvelle lecture qu'il s'agit. Le débat n'est plus celui des mérites comparés de l'analyse écologique et du sondage individuel, ou encore celui de l'opposition de la macrosociologie à la microsociologie, mais bien plutôt celui de la relation entre l'observation empirique et la formalisation de processus sociaux. On verra que la formalisation des itinéraires autorise une lecture autonome du fait ainsi construit.»

²⁷ Madeleine Grawitz, «L'abstentionnisme des hommes et des femmes aux Référendums d'avril et d'octobre de 1962 dans cinq bureaux de vote à Lyon», *Revue Française de Science Politique*, vol. XV, n° 5 (octubre de 1965), pp. 964-983, ha estudiat una mostra de 5.441 electors durant dues consultes electorals celebrades a Lió el 1962.

au foyer. L'âge moyen de la retraite est plus tardif pour les hommes. Les femmes se retirent plutôt non seulement de la vie sociale, mais aussi de la vie politique. L'abstentionnisme va, chez les hommes, décroissant jusqu'à 70 ans; il n'en va de même chez les femmes que jusqu'à 60 ans, moment à partir duquel augmente. Elles se retirent de la vie politique non seulement plus tôt que les hommes, mais aussi en plus forte proportion qu'eux.»

¹⁶ Laponce, «Non-voting and Non-voters: a Typology», *The Canadian Journal of Economics and Political Science*, vol. XXXIII, n° 1 (1967), p. 821: «The interviews showed two types of retired electors. Some discussed politics willingly and intelligently, but said that they did not vote because voting was a source of excitement which they wanted to avoid. The weak man, says Machiavelli, dares not decide because he cannot afford to lose. For most electors, voting is an act of very little involvement; to some retired electors, voting is, however, too stimulating an action. "I do not vote any more —said one of our respondents— it excites me too much"».

¹⁷ Percheron, Subileau i Toinet, «L'abstentionnisme en France: le cas parisien», *Il Politico*, anno XLVIII, n° 1 (1983), pp. 2 y 3.

¹⁸ Dupeux, «Le problème des Abstentions dans le Département de Loir-et-Cher au début de la Troisième République», *Revue Française de Science Politique*, vol. II, n° 1 (enero-marzo 1952), p. 84: «La distance du domicile de l'électeur au chef-lieu de la commune apparaît comme un facteur primordial d'abstention. Elle ne joue pas uniformément. La route est naturellement sa grande ennemie: elle parvient Quelquefois à neutraliser complètement ses effets».

¹⁹ Nicolas i Maset, «Las elecciones municipales del 12 de abril en la provincia de Murcia», pp. 225 y 231: «A mayor dispersión de la población mayor posibilidad de que se produzca la abstención (...) La dispersión de la población influye en el abstencionismo e incluso en la proclamación por el artículo 29, ya que la ausencia de lucha electoral puede verse condicionada por esta dispersión de los municipios, que no tuvieron ocasión de emitir su voto».

²⁰ Tingsten, «Political Behavior», *King and Son*, Londres 1937, p. 230: «The analysis of the electoral participation of the different social classes has proved that as a rule the political interest grows with rising social standard». Dupeux, número especial de la *Revista Revue Internationale des Sciences Sociales*, vol. XII, n° 1, (1960), p. 54: «Il y a donc bien une relation positive entre satisfaction et participation, et ce tableau donne-rait quelque apparence de justification a la boutade: La politique est un luxe de riches». En Estados Unidos la conclusión de Rosenstone, «Economic Adversity and Voter Turnout», *American Journal of Political Science*, vol. 26, n° 1 (febrero 1982), p. 42: «Economic adversity reduces voter turnout. The unemployed, the poor, and the financially doubled are less likely to vote».

²¹ Prólogo de René Remond al libro de Lancelot, «L'abstentionnisme électoral en France», Armand Colin, París, 1968.

²² Brusset i Thomas, «Le vote. Étude des itinéraires de participation», *Revue Française de Science Politique*, vol. XXI, n° 3 (junio 1971), p. 572: «Car c'est bien d'une nouvelle lecture qu'il s'agit. Le débat n'est plus celui des mérites comparés de l'analyse écologique et du sondage individuel, ou encore celui de l'opposition de la macrosociologie à la microsociologie, mais bien plutôt celui de la relation entre l'observation empirique et la formalisation de processus sociaux. On verra que la formalisation des itinéraires autorise une lecture autonome du fait ainsi construit».

²³ Madeleine Grawitz («L'abstentionnisme des hommes et des femmes aux Référendums d'avril et d'octobre de 1962 dans cinq bureaux de vote à Lyon», *Revue Française de Science Politique*, vol. XV, n° 5 (octubre 1965), pp. 964-983, ha estudiado una muestra de 5.441 electores durante dos consultas electorales celebradas en Lyon en 1962.

²⁴ Alain Lancelot, («L'abstentionnisme électoral en France», Armand Colin, París 1968) ha estudiado una muestra de 2.250 electores durante seis consultas electorales celebradas entre 1962 y 1965, en dos secciones electorales de Issy-les-Moulineaux.

²⁵ Brusset y Thomas («Le vote. Étude des itinéraires de participation», *Revue Française de Science Politique*, vol. XXI, n° 3, junio 1971), pp. 571-582, han estudiado una muestra de 2.430 electores durante diez consultas electorales celebradas en Salon en Provence, entre 1962 y 1965.

²⁶ Mossu-Lavau, Sineau y Toinet, «Sociologie de l'abstention dans huit bureaux de vote parisiens», *Revue Française de Science Politique* 28 (febrero 1978), pp. 73-101, han estudiado una muestra de 9.496 electores de París durante las dos vueltas de las elecciones municipales de marzo de 1977. Percheron, Subileau y Toinet, «L'abstentionnisme en France: le cas parisien», *Il Politico*, anno XLVIII, n° 1 (1983), realizaron un estudio sobre el abstencionismo con varios tipos de muestras, de las cuales la más amplia es de unos 23.000 electores, y presentan datos de cinco elecciones celebradas entre 1979 y 1981.

²⁴ Alain Lancelot, «L'abstentionnisme électoral en France», Armand Colin, París: 1968, ha estudiado una muestra de 2.250 electores durante seis consultas electorales celebradas entre 1962 y 1965, en dos secciones electorales d'Issy-les-Moulineaux.

²⁵ Brusset i Thomas, «Le vote. Étude des itinéraires de participation», *Revue Française de Science Politique*, vol. XXI, núm. 3 (juny de 1971), pp. 571-582, han estudiado una muestra de 2.430 electores durant deu consultes electorals celebrades a Salon en Provence, entre 1962 i 1965.

²⁶ Mossu-Lavau, Sineau i Toinet, «Sociologie de l'abstention dans huit bureaux de vote parisiens», *Revue Française de Science Politique* 28, (febrer de 1978), pp. 73-101, han estudiado una muestra de 9.496 electores de París durant les dues voltes de les eleccions municipals de març de 1977. Percheron, Subileau i Toinet, «L'abstentionnisme en France: le cas parisien», *Il Politico*, any XLVIII, núm. 1 (1983), es dediquen a realitzar, des de 1967, un estudi sobre l'abstencionisme amb diversos tipus de mostres, de les quals la més àmplia és d'uns 23.000 electors, i presenten dades de cinc eleccions celebrades entre 1979 i 1981.

Conclusions

Conclusiones

5

• Electores y partidos cambiaron su estrategia de lucha en cada consulta electoral y utilizaron con frecuencia la posibilidad del *panachage*. En 1931, el reformismo republicano venció de manera abrumadora sin dejar margen a la oposición, gracias a la utilización del copo y del *ballotage* (segunda vuelta). En 1932, la Lliga estaba ya lo suficientemente bien organizada para quedar en todas las circunscripciones en segundo lugar, obtener los escaños reservados a la minoría y perfilarse como el gran partido del conservadorismo catalán. Fue a partir de este momento cuando en Cataluña se optó por ERC o por la Lliga, incluso en el ámbito municipal. En 1933, la Lliga lideró coaliciones amplias, alcanzó sus máximas posibilidades expansivas y venció en Tarragona, Lérida y Barcelona ciudad. Pero en 1936, al enfrentarse dos candidaturas sin franjas intermedias, el electorado dio la victoria al Front d'Esquerres de Catalunya. La República que se había proclamado a raíz de la victoria «moral» de las elecciones municipales del 12 de abril de 1931, acabó prácticamente su ciclo con estas últimas elecciones legislativas de la democracia republicana.

• Una segunda conclusión es *la estabilidad del voto y de la participación durante todo el período republicano*. En cada consulta y en todas las circunscripciones, comarcas y municipios incluso muy pequeños

se mantuvieron comportamientos similares, y evoluciones parecidas. Los distritos de Barcelona, que son las unidades de análisis más poderosas después de las circunscripciones, fueron un claro ejemplo de que el mapa político no varió sustancialmente. Esta estabilidad ha sido comprobada desde puntos de vista diferentes como el sexo, la edad, la alfabetización, la clase social y las características geográficas y económicas del lugar donde se votó; estas similitudes de las tendencias colectivas se han profundizado con el análisis individual. Un aspecto que es preciso subrayar es el cúmulo de coincidencias establecidas a tantos niveles con otros países, especialmente en los comportamientos de los hombres y de las mujeres, de los grupos de edad o del lugar de residencia; en lo que concierne a la participación o la abstención, el electorado catalán dio una respuesta parecida a la de otros países. A pesar de estas coincidencias, no se puede prescindir de las características de nuestra sociedad, ya que las peculiaridades del movimiento obrero ayudan a explicar el comportamiento electoral de determinados pueblos como el minero de Figols en el Berguedà, o la actitud del proletariado de las grandes empresas de Barcelona.

• *El análisis de los escrutinios reconduce al elector y a sus características y opciones personales*, pues ade-

• Electors i partits canviaren la seva estratègia de lluita en cada consulta electoral i van utilitzar sovint la possibilitat del *panachage*. El 1931, el reformisme republicà va vèncer de manera aclaparant sense deixar marge a l'oposició, gràcies a la utilització de la copada i del *ballotage* (segona volta). El 1932, la Lliga estava ja prou ben organitzada per a quedar en totes les circumscripcions en segon lloc, obtenir els escons reservats a la minoria i perfilar-se com el gran partit del conservadorisme català. Fou a partir d'aquest moment que a Catalunya es va optar per ERC o per la Lliga, fins i tot en l'àmbit municipal. El 1933, la Lliga va liderar coalicions àmplies, va assolir les seves màximes possibilitats expansives i va vèncer a Tarragona, Lleida i Barcelona ciutat. Però el 1936, en enfrontar-se dues candidatures sense franges intermèdies, l'electorat va donar la victòria al Front d'Esquerres de Catalunya. La República, que s'havia proclamat arran de la victòria «moral» de les eleccions municipals del 12 d'abril de 1931, acabà pràcticament el seu cicle amb aquestes últimes eleccions legislatives de la democràcia republicana.

• Una segona conclusió és *l'estabilitat del vot i de la participació durant tot el període republicà*. En cada consulta i en totes les circumscripcions, comarques i municipis, fins i tot molt petits, es van mante-

nir comportaments similars i evolucions semblants. Els districtes de Barcelona, que són les unitats d'anàlisi més poderoses després de les circumscripcions, foren un clar exemple que el mapa polític no va variar substancialment. Aquesta estabilitat ha estat comprovada des de punts de vista diferents com el sexe, l'edat, l'alfabetització, la classe social i les característiques geogràfiques i econòmiques del lloc on es va votar; aquestes similituds de les tendències col·lectives s'han aprofundit amb l'anàlisi individual. Un aspecte que cal remarcar és el cúmulo de coincidències establertes a tants nivells amb altres països, especialment en els comportaments dels homes i de les dones, dels grups d'edat o del lloc de residència; pel que fa a la participació o l'abstenció, l'electorat català va donar una resposta semblant a la d'altres països. Malgrat aquestes coincidències, no es pot prescindir de les característiques de la nostra societat, ja que les peculiaritats del moviment obrer ajuden a explicar el comportament electoral de determinats pobles com el miner de Figols al Berguedà, o l'actitud del proletariat de les grans empreses de Barcelona.

• *L'anàlisi dels escrutinis reconduïx l'elector i les seves característiques i opcions personals*, ja que, a més de ser una imatge col·lectiva de dimensió numè-

más de ser una imagen colectiva de dimensión numérica enorme, son el resultado de opciones individuales. Las trayectorias electorales, que abrazan del mismo modo a cada uno de los electores, ofrecen un nivel de análisis que permite generalizar y sintetizar comportamientos de grupo. En Cataluña, los recuentos electorales pueden explicar las actitudes durante las colectivizaciones e incluso la depuración posterior, y matizar la relación de las mayorías con los líderes de empresa, barrio e inmueble de residencia. Y esto es así porque en la determinación secreta de la opción personal de ir o no ir a las urnas en consultas sucesivas, se pueden rastrear las características fundamentales de tres tipos de electores: los que se abstuvieron siempre, los que participaron siempre y los que lo hicieron intermitentemente. Estos grupos de electores se pueden desglosar a su vez en electores de los que tenemos noticias abundantes de su actuación política, sindical y humana, y aquellos de quienes sólo tenemos los datos de las fuentes de empresa o de los censos. Solamente a partir de estos grupos de electores básicos han sido definidas las características personales del abstencionismo politizado, en tanto que, el no politizado protagonizado por grupos sociales marginados, no sabemos muy bien a qué responde y aun así, intuimos que su causa no fue sólo la falta de integración social, sino la percepción lúcida de que el sistema político les podía ofrecer bien poco. Lo más renovador de nuestro estudio se ha conseguido al profundizar en las características personales y colectivas de las trayectorias de grupo que explican los resultados de los escrutinios desde el punto de vista de los que acudieron o no a las urnas. Al proyectar la trayectoria electoral, vivida anónimamente, a los comportamientos políticos y sociales adoptados públicamente durante la guerra civil, se ha establecido que a un determinado tipo de abstencionismo o participación correspondía un liderazgo o militancia porque los obreros no siguieron consignas ciegamente ni decidieron a la ligera si votar o abstenerse; su compromiso electoral fue vivido con tal intensidad que permite predecir su nivel de militancia durante la guerra civil y el grado de represión franquista que hubieron de sufrir a partir de 1939.

• La base metodológica de este trabajo ha sido un estudio cuantitativo y cartográfico y, sin embargo, al final del recorrido se impone la conclusión de *que*

algunos de los aspectos más interesantes se han llegado a descubrir mediante el apoyo de las fuentes orales. Porque sólo en la entrevista hemos accedido a los motivos de quienes con su participación y con su abstención dieron vida a los comicios. Estamos todavía en el inicio de la explotación de las fuentes orales, pero a pesar de ello ya es significativa la dicotomía entre los silencios y las palabras. Efectivamente, hay un grupo importante de hombres y mujeres que afrontaron públicamente sus opciones durante la República y la guerra y todavía hoy hablan y muestran interés por construir la «historia escrita». Pero hay un grupo importante de hombres y mujeres que tal vez porque previeron represiones futuras, consiguieron pasar desapercibidos y, efectivamente, no hemos encontrado ninguna traza escrita de ellos. A veces son personas que, incluso hoy, difícilmente hablan de los tiempos de la República y la Guerra, porque no quieren recordar, o quieren seguir escondidos, o desconfían de la historia escrita; sabiamente, saben que siempre es la de los otros. Son una fracción mayoritaria que con su trabajo diario contribuyeron a la producción decisivamente y apuntalaron aspectos sociales indispensables; pero es difícil visualizar su existencia y expresar el sentido que para ellos tuvo su propia historia.

• En esta síntesis de los comportamientos mayoritarios durante los años treinta hemos reducido a unas pocas variables un electorado que fue extraordinariamente variado. Hemos esquematizado la riqueza personal de miles de hombres y de mujeres a sólo unas categorías salariales, unos grados de militancia, unos niveles determinados de alfabetización o de edad; aunque de vez en cuando la calidad de las fuentes escritas y de las orales ha desbordado nuestros planteamientos. La originalidad de las biografías encontradas, el apasionamiento por el voto o la abstención, y la lucha partidista o sindical han llevado a que este análisis implicase un nuevo camino cuando lo anónimo adquiriría relieve personal, lo espontáneo fuerza y racionalidad, y el silencio y las series numéricas, contenido humano no intuido previamente. Estas personas, difícilmente reducibles a esquemas y conceptos definidos *a priori*, hacen que el estudio del comportamiento electoral sea decisivo a la hora de historiar la evolución vivida por los hombres y mujeres de Cataluña durante los años treinta del siglo xx.

rica enorme, és el resultat d'opcions individuals. Les trajectòries electorals, que abracen de la mateixa manera cadascun dels electors, ofereixen un nivell d'anàlisi que permet generalitzar i sintetitzar comportaments de grup. A Catalunya, els recomptes electorals poden explicar les actituds durant les col·lectivitzacions i fins i tot la depuració posterior, i matisar la relació de les majories amb els líders d'empresa, barri i immoble de residència. I això és així perquè en la determinació secreta de l'opció personal d'anar o no anar a les urnes en consultes successives, es poden rastrejar les característiques fonamentals de tres tipus d'electors: els que es van abstenir sempre, els que van participar sempre i els que ho van fer intermitentment. Aquests grups d'electors es poden desglossar, al seu torn, en electors dels quals tenim notícies abundants sobre la seva actuació política, sindical i humana, i aquells dels quals només tenim les dades de les fonts d'empresa o dels censos. Només a partir d'aquests grups d'electors bàsics han estat definides les característiques personals de l'abstencionisme polititzat. En canvi l'abstencionisme no polititzat, protagonitzat per grups socials marginats, no sabem molt bé a què respon, i, tanmateix, vam intuir que la seva causa no va ser només la falta d'integració social, sinó la percepció lúcida que el sistema polític els podia oferir ben poc. El més renovador del nostre estudi s'ha aconseguit quan hem aprofundit en les característiques personals i col·lectives de les trajectòries de grup que expliquen els resultats dels escrutinis des del punt de vista dels qui van acudir o no a les urnes. En projectar la trajectòria electoral, viscuda anònimament, als comportaments polítics i socials adoptats públicament durant la Guerra Civil espanyola, s'ha establert que a un determinat tipus de abstencionisme o participació corresponia un lideratge o militància, perquè els obrers no van seguir consignes cegament ni van decidir a la lleugera si votar o abstenir-se; el seu compromís electoral va ser viscut amb una intensitat tan gran que permet predir el seu nivell de militància durant la guerra i el grau de repressió franquista que van haver de patir a partir del 1939.

• La base metodològica d'aquest treball ha estat un estudi quantitatiu i cartogràfic i, no obstant això, al final del recorregut s'imposa la conclusió *que al-*

guns dels aspectes més interessants s'han arribat a descobrir mitjançant el suport de les fonts orals. Perquè només en l'entrevista hem accedit als motius dels qui, amb la seva participació i amb la seva abstenció, van donar vida als comicis. Estem encara a l'inici de l'explotació de les fonts orals, però, malgrat això, ja és significativa la dicotomia entre els silencis i les paraules. Efectivament, hi ha un grup important d'homes i dones que van afrontar públicament les seves opcions durant la República i la guerra i encara avui parlen i mostren interès per construir la història «escrita». Però hi ha un grup important d'homes i dones que, potser perquè van preveure represions futures, van aconseguir passar desapercibuts i, efectivament, no n'hem trobat cap traza escrita. De vegades són persones que, fins i tot avui, difícilment parlen dels temps de la República i la Guerra, perquè no volen recordar, o volen seguir amagats, o desconfien de la història escrita; sàviament saben que sempre és la dels altres. Són una fracció majoritària que amb el seu treball diari van contribuir decisivament a la producció i apuntalaren els aspectes socials indispensables, però és difícil visualitzar la seva existència i expressar el sentit que per a ells va tenir la seva pròpia història.

• En aquesta síntesi dels comportaments majoritaris durant els anys trenta, hem reduït a unes quantes variables un electorat que va ser extraordinàriament variat. Hem esquematitzat la riquesa personal de milers d'homes i de dones a només unes categories salarials, uns graus de militància, uns nivells determinats d'alfabetització o d'edat, encara que, de tant en tant, la qualitat de les fonts escrites i de les orals ha desbordat els nostres plantejaments. L'originalitat de les biografies trobades, l'apassionament pel vot o l'abstenció, i la lluita partidista o sindical han fet que aquesta anàlisi impliqués un nou camí quan el que era anònim adquiria relleu personal, allò espontani força i racionalitat, i el silenci i les sèries numèriques contingut humà no intuït prèviament. Aquestes persones, difícilment reduïbles a esquemes i conceptes definits *a priori*, fan que l'estudi del comportament electoral sigui decisiu a l'hora d'historiar l'evolució viscuda per els d'homes i dones de Catalunya durant els anys trenta del segle xx.

Eleccions generals celebrades a Catalunya entre el 1931 i el 1936

Resultats per municipis: Barcelona província

Nom del municipi	Legislatives del 28 de juny de 1931							Segona elecció constituent del 12 de juliol de 1931											Legislatives del 20 de novembre de 1932							Legislatives del 16 de febrer de 1936								
	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	ERC	LLIGA R.	PRR	PCR	EEF	BOC	Sediles EEF	Layret - Rep. Indep.	Dolcet - PRDF	Bastardas - PCR	Balta - PCR	Serra - Hunter PCR	Rubió - Rep. Indep.	Casas Federal disid.	García Miranda BOC	Arlandis BOC	Sánchez Guerra DR	Marina Malats FD	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	ERC	CC	PRR	DC	PRDF	BOC	PSOE	PCC	ELECTORS	PARTICIPACIÓ (4)	Front d'Esq. de C.	
Abrera (1)	263	83.7	-	-	-	-	-	0	-	9	4	0	3.98	3.6	4	45.0	0	0	0	1.2	-	263	81.0	76.1	23.7	0	2	0	0	0	0	519	73.4	69.8
Aguilar de Segarra	226	61.1	36.4	63.5	.1	0	0	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	226	57.5	40.1	52.6	0	7.1	0	0	2	0	405	42.7	41.6
Aiguafreda	193	90.2	82.3	10.3	.6	6.8	0	0	12.9	0	12.9	36.4	34.1	.8	0	.8	0	0	0	0	.8	193	82.9	57.0	39.2	0	3.8	0	0	0	0	-	-	40.5
Alella	461	86.3	84.0	12.9	1.3	1.9	0	0	5.3	.8	4.8	14.6	34.6	39.6	0	.3	0	0	0	0	0	461	77.7	67.9	25.9	1.0	5.1	0	0	0	0	1060	71.6	54.0
Alpens (1)	156	-	-	-	-	-	-	-	0	0	0	0	0	0	48.4	0	0	0	0	0	0	156	66.7	70.5	28.6	0	.3	.6	0	0	0	310	58.4	45.3
Ametlla (L') (1)	-	-	86.7	7.8	5.6	0	0	0	0	22.8	0	26.8	22.8	25.2	2.4	0	0	0	0	0	.1	-	-	45.2	33.2	17.0	4.3	0	2	2	0	603	63.7	49.0
Arenys de Mar	1549	76.0	38.3	46.9	9.4	5.0	.4	.1	6.3	8.2	4.8	26.0	22.7	23.4	2.7	.2	.1	.1	2.6	.1	1549	73.3	16.2	64.9	13.7	4.1	.3	.7	.1	0	3879	69.2	30.5	
Arenys de Munt (1)	-	-	74.4	16.2	6.3	.6	2.6	0	0	43.5	.3	.4	41.5	1.4	.6	6.0	0	0	0	0	2	4.4	-	-	55.7	41.7	2.0	.6	0	0	0	2095	80.3	57.0
Argençola	250	69.6	47.0	56.0	0	0	0	0	0	0	0	30.0	30.0	40.0	0	0	0	0	0	0	0	250	56.4	9.2	85.8	5.0	0	0	0	0	0	452	67.0	22.8
Argentona	773	77.0	60.3	31.5	.2	3.2	0	4.8	19.9	39.2	1.0	13.1	12.7	0	2.1	.2	0	10.1	0	0	773	69.1	44.7	39.5	10.5	2.7	0	.3	.1	2.2	1651	67.4	35.4	
Artés (1)	761	-	-	-	-	-	-	0	43.4	43.4	0	1.5	.6	.9	4.6	0	0	2.0	0	0	0	761	64.9	64.6	32.8	0	2.0	0	0	.1	.4	1579	77.6	54.1
Avià (1)	539	62.7	67.6	29.6	.7	2.1	.1	0	1.8	14.4	0	13.2	1.8	24.0	26.0	0	6	0	0	0	0	539	59.2	51.9	43.0	0	5.1	0	0	0	0	1232	75.6	45.7
Avinyó (1)	446	80.5	68.7	30.9	.4	0	0	0	0	0	0	0	0	.9	0	50.0	0	0	0	49.1	446	67.7	64.0	27.9	.8	7.0	0	.3	0	0	1030	69.2	39.6	
Avinyonet del Penedès	494	74.7	91.3	7.3	.1	1.3	0	0	45.0	12.4	40.3	.8	0	0	0	0	.3	0	0	0	494	76.9	74.0	23.8	0	2.1	0	0	.1	0	983	76.2	68.5	
Badalona (2)	-	-	75.8	11.1	7.9	.7	4.4	.1	37.3	8.5	30.6	9.1	6.0	1.5	2.5	1.4	.2	.1	2.7	.1	-	-	46.4	29.4	12.7	5.9	3.2	1.4	.1	.9	26526	75.2	66.2	
Baells (La) (1)	-	-	92.3	7.7	0	0	0	0	26.5	26.5	0	0	0	0	23.5	0	0	0	0	0	0	-	-	84.2	13.2	2.6	0	0	0	0	122	69.7	78.8	
Bagà	292	81.5	94.6	4.5	.03	.8	0	0	15.1	46.7	0	2.8	1.8	.3	33.0	0	0	0	.3	0	292	71.9	64.3	16.2	3.4	0	16.1	0	0	0	626	64.2	50.3	
Balenya	233	73.0	76.4	21.7	0	1.9	0	0	47.2	0	47.2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	233	70.0	71.2	23.7	.6	2.5	1.9	0	0	0	593	70.3	41.5	
Balsareny	-	-	80.0	18.4	.02	1.6	0	0	32.3	35.3	0	15.8	6.5	6.1	.3	2.1	.7	0	.7	0	-	-	65.9	30.3	0	3.3	.2	.3	0	0	1434	79.4	57.4	
Begues (1)	286	58.7	35.5	52.6	10.5	1.5	0	0	0	0	0	47.1	25.5	9.8	0	0	0	11.8	0	0	286	58.0	53.9	45.8	.2	0	0	.1	0	0	664	70.5	38.7	
Bellprat	93	52.7	25.8	74.2	0	0	0	0	0	0	0	42.9	42.9	0	0	0	0	0	0	0	93	86.0	6.3	47.5	46.3	0	0	0	0	0	187	88.2	50.3	
Berga (1)	1817	78.0	79.8	17.8	1.9	.2	.01	.4	5.3	7.0	0	4.6	2.3	4.2	33.9	0	4.9	7.4	.4	0	1817	69.1	66.3	27.9	.6	3.6	.6	1.0	.1	0	4167	76.8	52.7	
Bigues	-	-	-	-	-	-	-	0	0	30.6	0	19.4	0	19.4	0	30.6	0	0	0	0	-	-	32.3	67.7	0	0	0	0	0	0	571	59.0	23.4	
Borredà	-	-	69.5	30.1	.4	0	0	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	48.0	47.4	0	4.4	.1	0	0	0	613	61.3	40.7	
Brocà	90	56.8	-	-	-	-	-	0	6.7	6.7	0	30.0	0	30.0	13.3	10.0	0	0	0	0	90	46.7	50.2	49.8	0	0	0	0	0	174	52.3	33.0		
Bruc (El)	311	48.2	97.6	1.9	.1	.4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	311	64.0	70.6	25.8	1.1	2.3	0	0	.3	0	690	62.6	58.4	
Brull (El)	108	66.7	23.2	67.7	0	9.0	0	0	0	0	0	33.3	33.3	33.3	0	0	0	0	0	0	108	50.9	50.9	27.2	0	21.9	0	0	0	0	214	63.1	18.5	
Cabanyes (Les)	-	-	94.2	3.9	1.6	.1	.1	.1	28.6	27.0	36.5	0	0	1.6	0	1.6	0	0	1.6	0	-	-	87.3	5.3	2.7	1.8	.1	2.7	.1	0	289	87.5	58.9	
Cabrera d'Anoia	103	86.4	98.8	1.0	0	.2	0	0	15.0	15.0	0	0	0	0	35.0	0	0	35.0	0	0	103	76.7	63.3	36.7	0	0	0	0	0	242	69.5	67.8		
Cabrera de Mataró (1)	338	86.4	69.7	12.6	.3	15.7	0	1.7	4	0	.8	14.4	12.8	2.4	8.8	.8	23.2	24.0	0	0	338	83.1	45.2	50.0	.5	.4	0	3.9	0	0	770	70.8	46.6	
Cabrils	238	77.7	74.4	19.7	1.0	4.9	.1	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	238	78.2 (4)	59.3	38.9	.7	0	0	1.1	0	0	552	82.8	55.8	
Calaf	475	80.2	70.1	28.8	.2	1.0	0	0	33.7	49.0	0	2.6	0	.5	.5	0	0	13.3	0	0	475	83.1 (4)	49.6	49.9	0	.4	0	0	0	0	1008	71.8	35.2	
Caldes d'Estrac (1)	227	85.5	57.2	19.7	.1	9.2	12.2	1.6	.4	0	0	10.2	10.2	.4	0	38.2	1.2	1.2	0	38.2	227	78.9	36.2	23.3	40.0	0	0	.6	0	0	590	78.1	35.0	
Caldes de Montbui	1378	81.8	79.6	18.0	1.3	1.1	0	0	38.7	40.5	1.8	8.2	3.0	3.5	.1	.2	.1	0	2.2	0	1378	52.5	65.7	31.4	.8	.4	0	0	1.6	0	3098	77.3	55.6	
Calders	466	60.9	59.1	38.0	3.0	0	0	0	0	0	0	21.4	0	46.4	0	28.6	0	0	3.7	0	466	61.4	44.7	51.4	.4	3.5	0	0	0	0	963	68.2	28.9	
Calella	-	-	64.2	27.9	6.2	1.4	.1	.4	39.4	11.31	34.7	6.2	6.1	.7	.1	0	.3	.2	.1	0	-	-	32.7	44.6	8.4	13.2	.3	2.6	.1	0	4968	73.1	40.9	
Calonge de Segarra (1)	137	26.3	44.2	55.8	0	0	0	0	0	12.5	0	0	0	0	0	0	0	12.5	0	0	137	50.4	4.4	94.2	0	1.5	0	0	0	0	263	57.0	8.0	
Callús (1)	357	78.7	86.7	12.7	.6	0	0	0	2.0	.5	1.0	28.4	1.5	27.5	18.6	.5	0	.5	.5	0	357	76.8	70.2	19.5	9.3	.3	0	.2	.5	0	666	63.1	63.6	
Campins	77	72.7	62.1	28.6	6.6	2.7	0	0	0	0	0	46.2	0	7.7	0	0	0	0	0	0	77	51.1 (4)	28.6	65.1	6.3	0	0	0	0	0	165	79.4	34.4	
Canet de Mar	1211	68.5	57.1	28.2	4.8	5.9	3.5	.5	27.3	34.4	1.5	20.3	12.2	.6	.5	0	.2	.2	.5	0	1211	72.1	36.0	51.7	5.7	.8	.1	5.6	.2	0	3068	80.1	49.3	
Canovelles	145	58.6	62.9	18.9	17.5	.7	0	0	1.5	46.9	.8	1.5	46.9	.8	0	.8	.8	0	0	0	145	55.2	40.8	27.0	30.9	1.3	0	0	0	0	289	67.5	41.5	
Cánoves	-	-	42.3	35.1	20.8	1.9	0	0	0	36.2	0	29.2	3.9	26.2	2.3	0	0	0	0	0	-	-	31.7	54.1	9.0	5.2	0	0	0	0	397	61.2	13.1	
Canyelles (1)	-	-	80.8	18.5	.7	0	0	0	6.2	0	6.2	23.7	23.7	23.7	7.4	0	0	1.5	0	0	-	-	74.3	10.0	14.9	0	0	.3	.5	0	279	77.1	54.4	
Capellades	711	84.8	81.6	17.1	.04	1.2	.1	0	1.8	1.5	0	8.9	5.5	1.5	36.2	2.7	.6	.8	37.5	0	711	69.5 (4)	68.0	25.6	2.4	3.7	.3	0	0	0	1506	70.5	52.9	
Capolat (1)	131	65.7	52.1	44.9	3.0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	50.0	0	0	0	0	0	131	42.0	73.3	23.0	0	3.6	0	0	0	0	186	48.9	63.7	

Nom del municipi	Legislatives del 28 de juny de 1931							Segona elecció constituent del 12 de juliol de 1931												Legislatives del 20 de novembre de 1932							Legislatives del 16 de febrer de 1936										
	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	ERC	LLIGA R.	PRR	PCR	EEF	BOC	Sedilles EEF	Layret - Rep. Indep.	Dolcet - PRDF	Bastardias - PCR	Baltà - PCR	Serra - Hunter PCR	Rubió - Rep. Indep.	Casas Federal dissid.	García Miranda BOC	Arlandís BOC	Sánchez Guerra DR	Marina Malats FD	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	ERC	CC	PRR	DC	PRDF	BOC	PSOE	PCC	ELECTORS	PARTICIPACIÓ (%)	Front d'Esq. de C.				
Jorba	-	-	65.6	32.4	.0	2.0	.0	.0	.0	.0	.0	2.2	1.1	2.2	47.3	.0	.0	.0	47.3	.0	-	-	61.8	35.3	.0	2.9	.0	.0	.0	.0	470	81.9	57.5				
Llacuna (La)	-	-	92.4	7.6	.0	.0	.0	.0	.0	.0	6.5	.0	33.3	.0	.0	36.1	.0	.0	.0	24.1	.0	-	-	59.2	36.6	2.7	1.4	.0	.0	.0	.0	813	63.8	58.0			
Lliçà de Munt	307	71.3	78.7	19.0	2.1	.3	.0	.0	.0	.0	50.0	.0	14.5	6.5	6.5	.0	.0	.0	.0	22.6	.0	307	29.0	14.3	75.6	4.5	5.6	.0	.0	.0	.0	622	56.3	60.3			
Lliçà de Vall	-	-	62.6	34.2	3.2	.0	.0	.0	.0	.0	21.4	.0	28.6	28.6	21.4	.0	.0	.0	.0	.0	.0	-	-	63.9	35.7	.1	.0	.0	.0	.3	.0	308	77.0	61.6			
Linars	544	84.4	60.2	26.3	13.3	.1	.0	.0	.0	.0	34.4	.0	19.2	17.4	.5	.3	24.1	.5	3.0	.5	.0	544	76.3	56.5	26.9	15.8	.8	.0	.0	.0	.0	1150	82.3	49.8			
Lluçà (1)	249	26.1	97.4	2.6	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	50.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	249	55.4	82.6	11.6	.0	5.8	.0	.0	.0	.0	423	44.9	71.1			
Malgrat (1)	-	-	85.2	8.0	2.4	4.4	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	-	-	65.3	27.9	5.2	1.5	.0	.0	.1	.0	2785	71.6	61.4			
Malla	142	97.2	11.9	69.0	.1	19.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	142	73.2	28.4	62.0	.8	8.8	.0	.0	.0	.0	276	81.5	20.4			
Manlleu (1)	-	-	58.7	25.9	11.0	4.4	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	11.9	.1	-	-	49.9	35.8	1.2	6.5	1.4	.1	5.1	.0	4172	80.0	62.3			
Manresa	9577	71.4	73.0	21.1	4.4	1.11	.2	.2	.2	.2	2.6	21.9	7.9	2.6	10.2	1.3	12.8	1.0	.4	.9	2.7	9577	63.0	51.9	29.8	4.0	8.4	3.8	1.3	.8	.1	21534	78.6	58.2			
Martorell	1665	75.5	88.2	9.6	.6	1.5	.1	.1	.1	.1	40.5	40.6	.7	3.1	2.7	2.9	3.7	.2	.1	.1	4.5	1665	59.4	63.2	26.6	7.5	1.6	.2	.5	.1	.3	3398	76.5	53.7			
Martorelles	267	76.0	89.7	6.7	3.4	.2	.0	.0	.0	.0	5.4	44.1	3.8	44.6	1.1	.0	.0	.0	.0	.5	.0	267	61.4	52.3	41.5	.1	4.7	.9	.1	.4	.0	557	70.6	64.7			
Masies de Roda	170	77.1	-	-	-	-	.0	.0	.0	.0	28.6	.0	23.8	.0	23.8	23.8	.0	.0	.0	.0	.0	170	70.0	69.5	28.6	.0	.0	.8	.0	1.1	.0	438	73.0	50.7			
Masies de Voltregà (Les)	509	75.3	60.4	37.7	.5	1.4	.0	.0	.0	.0	43.9	7.6	40.9	.0	.0	1.5	.0	.0	1.5	1.5	.0	509	67.2	57.8	20.2	2.7	18.1	.6	.6	.0	.0	1109	75.8	43.3			
Masnou (El)	1175	85.2	77.5	19.0	.9	2.6	.3	.0	.0	.0	14.0	5.4	2.2	37.8	29.4	5.7	2.3	.2	.8	.5	.5	1175	74.2	59.4	34.8	2.5	1.4	1.4	.6	.0	.0	3164	78.8	56.6			
Masquefa	374	81.8	86.7	13.2	.0	.1	.0	.0	.0	.0	39.8	48.8	.0	.0	.0	9.7	.3	.0	.0	.0	.3	374	59.4	24.9	47.8	.0	27.3	.0	.0	.0	.0	771	71.7	66.2			
Matadepera	194	85.6	70.9	26.8	.2	2.1	.0	.0	.0	.0	.0	50.4	.0	42.7	.0	.0	.0	.0	.0	6.8	.0	194	83.5	60.1	33.7	.5	5.6	.0	.1	.0	.0	383	80.3	52.3			
Mataró	-	-	73.4	13.9	5.9	4.5	.0	.4	.4	.4	30.0	19.8	20.3	11.2	9.2	1.4	1.7	.4	.4	.2	3.9	.2	30.0	19.8	20.3	11.2	9.2	1.4	1.7	.4	.4	.2	3.9	.2	17617	78.7	58.0
Mediona	578	78.6	95.0	4.3	.5	.1	.0	.0	.0	.0	31.2	57.0	.3	5.4	1.7	3.5	.0	.0	.3	.0	1.3	.0	578	78.7	82.7	7.8	8.0	1.3	.0	.2	.0	.0	1161	69.9	79.4		
Molins de Rei	-	-	83.2	12.6	1.7	2.3	.2	.2	.2	.2	22.4	10.7	6.5	18.6	12.0	7.7	.8	2.2	5.1	7.1	.1	-	-	75.9	21.3	1.0	.6	.1	1.0	.0	.0	4054	74.3	78.9			
Mollet	1084	68.6	90.0	7.8	1.5	.7	.0	.0	.0	.0	19.6	37.6	6.9	30.9	2.3	.1	.6	.0	.1	.0	.1	1084	96.9	64.6	24.7	10.7	.1	.0	.0	.0	.0	3339	70.6	63.8			
Montcada i Reixac	2085	62.1	87.1	5.1	6.9	.2	.8	.1	.1	.1	44.0	.4	41.7	5.7	6.1	.1	.4	.0	.0	.4	.0	2085	42.2	54.0	30.3	3.9	.0	11.9	.0	.0	.0	3744	70.6	68.1			
Mongat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1375	75.7	66.5			
Monistrol	747	77.5	95.4	2.9	.5	.0	.01	1.3	1.3	1.3	25.7	4.2	.8	2.8	2.4	1.2	.2	2.2	37.6	22.4	.2	747	71.5	55.7	33.9	.0	7.6	.0	2.8	.0	.0	1877	78.4	57.5			
Montelar (1)	97	92.8	58.9	41.1	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	50.0	.0	.0	.0	.0	.0	97	74.2	50.2	49.8	.0	.0	.0	.0	.0	.0	198	60.1	50.4			
Montmajor (1)	-	-	19.8	80.2	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	12.5	.0	6.3	43.8	.0	.0	.0	.0	-	-	8.8	91.2	.0	.0	.0	.0	.0	.0	482	62.0	16.7			
Montmaneu	137	87.6	95.0	5.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	21.4	.0	.0	.0	.0	28.6	.0	21.4	.0	28.6	.0	137	79.6	64.2	35.8	.0	.0	.0	.0	.0	.0	252	80.2	41.1			
Montmany (1)	119	86.6	39.3	43.6	1.0	16.1	.0	.0	.0	.0	10.9	.0	10.9	26.3	21.7	21.2	4.6	.6	.0	.0	.0	119	77.3	27.9	71.0	1.1	.0	.0	.0	.0	.0	268	61.1	19.4			
Montmeló (1)	255	84.3	68.2	10.8	20.5	.5	.0	.0	.0	.0	2.7	35.4	.0	40.8	8.8	.7	.0	.0	4.1	.0	7.0	255	74.9	38.2	26.2	35.6	.0	.0	.0	.0	.0	548	76.6	42.9			
Montornès del Vallès	374	84.8	76.5	20.6	1.0	1.7	.1	.0	.0	.0	3.2	48.4	.0	6.3	.0	.0	1.1	37.9	.0	1.1	.0	374	53.7	60.3	37.5	1.8	.4	.0	.0	.0	.0	528	68.9	38.7			
Montseny	107	85.1	36.2	16.2	47.6	.0	.0	.0	.0	.0	.0	100.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	107	95.3	42.7	38.2	.0	19.1	.0	.0	.0	.0	204	81.9	56.3			
Moià	660	51.5	52.4	47.0	.0	.6	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	8.6	23.7	17.4	19.4	7.8	.0	.0	3.1	660	66.1	46.6	53.4	.0	.0	.0	.0	.0	.0	1300	62.0	37.7			
Muntanyola (1)	98	92.9	-	-	-	-	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	32.1	.0	32.1	.0	.0	.0	.0	.0	98	88.8	2.7	96.7	.0	.6	.0	.0	.0	.0	199	62.8	4.0			
Mura	134	48.5	37.5	55.6	.0	6.9	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	14.3	50.0	35.7	.0	.0	.0	.0	.0	134	64.9	55.8	44.2	.0	.0	.0	.0	.0	.0	257	61.9	28.3			
Navarres	591	86.6	97.2	2.4	.4	.0	.0	.0	.0	.0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	591	67.5	85.3	14.4	.0	.0	.0	.3	.0	.0	1398	72.8	74.0			
Nou de Berguedà (La) (1)	-	-	58.7	34.4	.0	6.9	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	39.5	.0	.0	.0	10.5	.0	-	-	59.7	40.3	.0	.0	.0	.0	.0	.0	259	67.2	42.0			
Òdena	401	78.8	84.9	13.8	1.3	.0	.0	.0	.0	.0	24.4	50.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	25.6	.0	401	73.1	78.0	22.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	759	74.7	71.5			
Olban	347	74.4	83.8	16.1	.0	.1	.0	.0	.0	.0	31.7	45.0	.0	1.3	.0	15.4	.0	1.3	.0	.4	2.1	347	72.3	85.1	14.9	.0	.0	.0	.0	.0	.0	831	78.0	69.0			
Olèrdola	486	86.0	97.7	2.0	.3	.0	.0	.1	.1	.1	49.1	37.2	2.0	.0	.4	.4	.2	.0	10.4	.0	.0	486	85.8	87.5	9.4	.4	2.8	.0	.0	.0	.0	968	83.8	77.5			
Olesa de Bonesvalls	164	76.2	80.5	19.1	.2	.1	.0	.0	.0	.0	48.5	1.0	47.5	1.0	1.0	1.0	.0	.0	.0	.0	.0	164	64.6	71.3	28.7	.0	.0	.0	.0	.0	.0	369	79.4	54.3			
Olesa de Montserrat	-	-	91.5	7.4	.7	.4	.1	.0	.0	.0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	70.1	14.2	.0	15.7	.0	.0	.0	.0	3788	75.9	62.1			
Olivella (1)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.0	.0	.0	29.7	29.7	29.7	5.4	.0	.0	.0	2.7	.0	-	-	57.8	39.6	.0	.4	.0	2.2	.0	.0	150	62.7	25.5		
Olost	317	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.0	.0	.0	31.5	31.5	31.5	2.2	.0	.0	.0	.6	.0	317	58.4	77.6	22.4	.0	.0	.0	.0	.0	.0	606	66.5	52.6		
Oris	239	64.4	87.1	12.8	.0	.1	.0	.0	.0	.0	50.0	.0	50.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	239	54.0	78.8	21.2	.0	.0	.0	.0	.0	.0	486	60.9	62.5			
Oristà (3)	415	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	415	56.4	80.3	19.7	.0	.0	.0	.0	.0	.0	806	71.6	53.0			
Orpi	104	71.2	53.6	46.5	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	50.0	.0	.0	.0	50.0	.0	104	76.9	53.0	45.8	.0	1.3	.0	.0	.0	.0	220	77.2	52.3			
Òrrius	68	82.4	48																																		

Nom del municipi	Legislatives del 28 de juny de 1931							Segona elecció constituent del 12 de juliol de 1931										Legislatives del 20 de novembre de 1932							Legislatives del 16 de febrer de 1936								
	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	ERC	LLIGA R.	PRR	PCR	EEF	BOC	Sedilles - EEF	Layret - Rep. Indep.	Dolcet - PRDF	Bastardas - PCR	Baltà - PCR	Serra - Hunter PCR	Rubió - Rep. Indep.	Casas - Federal Dis.	García Miranda - BOC	Arlandis - BOC	Sánchez Guerra - DR	Marina Malats - FD	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	ERC	CC	PRR	DC	PRDF	BOC	PSOE	PCC	ELECTORS	PARTICIPACIÓ (4)	Front d'Esq. de C.
Pobla de Lillet (La) (1)	735	78.5	83.2	14.9	.0	1.9	.0	.0	15.8	35.5	1.4	4.4	.0	4.0	27.9	.2	.5	.0	.7	.0	735	73.6	44.3	53.0	.6	1.5	.5	.0	.0	.0	1551	75.8	45.9
Polinyà del Vallès	132	69.7	64.6	31.6	3.8	.0	.0	.0	50.0	47.1	2.9	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	132	63.7	36.5	40.8	3.6	9.2	.0	9.8	.2	.0	267	71.5	53.4
Pontons	146	76.7	94.1	5.2	.0	.7	.0	.0	43.8	.0	43.8	6.3	.0	6.3	.0	.0	.0	.0	.0	.0	146	71.2	69.8	21.4	2.9	5.8	.0	.0	.0	.0	255	70.2	49.2
Prat de Llobregat (El)	1814	71.1	71.2	7.2	11.8	9.8	.1	.0	27.6	23.1	8.6	12.5	13.2	2.9	11.6	.0	1.4	.1	.1	.0	1814	66.2	50.7	33.8	10.8	.8	.0	.0	3.8	.0	4692	67.0	60.4
Prats de Lluçanès (1)	440	74.8	88.6	11.1	.0	.3	.0	.0	.0	.0	.0	1.2	1.6	1.2	48.0	.0	.0	.0	.0	.0	440	68.4	67.1	30.1	.0	2.7	.0	.0	.2	.0	911	70.5	38.2
Prats de Rei (Els)	248	74.6	40.3	54.8	5.0	.0	.0	.0	.0	1.1	.0	1.1	3.4	45.5	.0	.0	.0	.0	48.9	.0	248	73.8	32.4	64.1	.0	3.5	.0	.0	.0	.0	474	69.0	27.8
Premià de Mar	901	81.8	77.1	16.4	4.4	1.4	.2	.4	26.6	.2	25.1	21.7	17.9	2.9	.9	.5	1.8	.0	1.2	.2	901	73.7	49.5	40.4	5.1	1.3	2.8	.8	.1	.0	2219	78.8	57.8
Pruit (1)	87	94.3	19.8	80.2	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	20.0	20.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	87	56.3	8.2	46.4	.0	45.4	.0	.0	.0	.0	179	52.0	33.3
Puig-àlber	136	72.8	89.9	9.9	.2	.0	.0	.0	32.3	36.5	.0	.0	.0	.0	.0	.0	31.3	.0	.0	.0	136	92.7	64.0	25.6	9.8	.5	.0	.0	.0	.0	261	75.5	64.0
Puig-reig	1566	83.1	92.4	6.7	.0	.9	.0	.0	4.5	4.5	.0	3.4	43.3	38.2	.0	1	3.0	3.0	.0	.0	1566	71.2	66.2	28.4	.1	.4	4.5	.3	.1	.0	3548	80.6	61.3
Pujalt	143	29.4	44.7	54.0	.0	1.3	.0	.0	.0	46.6	.0	3.5	3.5	.0	.0	.0	.0	.0	46.6	.0	143	53.2	27.6	72.4	.0	.0	.0	.0	.0	.0	280	59.3	38.0
Quar (La) (1)	-	-	92.6	.0	.0	7.4	.0	.0	.0	.0	.0	47.1	.0	47.1	.0	.0	.0	.0	.0	.0	-	-	56.1	41.5	.0	2.4	.0	.0	.0	.0	117	50.4	35.6
Rajadell (3)	219	69.4	72.5	27.5	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	219	67.6	72.2	25.9	.1	1.8	.0	.0	.0	.0	436	65.8	62.7
Rellinars	104	73.1	55.4	40.9	.0	3.7	.0	.0	22.2	44.4	3.7	.0	.0	.0	.0	11.1	.0	.0	18.5	.0	104	70.2	59.0	37.0	.0	.4	.0	3.2	.4	.0	221	78.7	31.1
Ripollet	879	78.5	86.1	10.4	3.5	.0	.1	.0	48.2	49.3	.1	.6	.5	.5	.1	.0	.0	.0	.0	.0	879	62.9	54.1	37.7	2.9	.2	.1	5.1	.1	.0	1955	71.1	53.8
Roca (La)	-	-	30.6	38.0	25.3	6.0	.0	.0	.0	35.3	.0	17.7	43.4	2.2	.7	.0	.0	.0	.0	.0	-	-	45.8	45.4	7.1	1.5	.2	.1	.0	.0	1315	70.5	34.2
Rocafort i el Pont de Vilomara (1)	-	-	80.3	18.5	.4	.1	.1	.6	3.7	10.2	1.1	1.6	.0	1.6	29.4	4.6	8.3	10.1	.0	.0	-	-	67.3	26.8	1.3	.3	.0	4.3	.0	.0	769	84.6	62.2
Roda	828	87.9	87.4	11.7	.0	.9	.0	.0	38.5	.3	38.6	7.8	1.9	5.9	.0	.0	.0	.0	3.4	.0	828	74.4	60.3	28.4	.4	1.1	5.1	.0	4.7	.0	1962	78.1	69.9
Rubi	1935	72.8	85.3	11.9	.6	1.8	.4	.1	38.6	27.1	7.0	11.9	9.2	.5	.1	5.4	.0	.0	.1	.0	1935	62.6	60.0	34.7	1.1	2.0	.0	2.2	.0	.0	4325	78.5	59.0
Rubió	134	73.9	23.3	76.7	.0	.0	.0	.0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	134	47.8	31.0	61.2	6.3	1.6	.0	.0	.0	.0	269	49.8	41.8
Sabadell	13621	67.1	86.1	9.3	2.4	1.9	.1	.2	41.7	32.9	10.0	6.3	5.7	.4	.1	.1	.7	.6	.8	.0	13621	66.1	52.7	28.4	5.4	2.5	5.9	4.9	.3	.0	28387	81.2	64.1
Sagàs (3)	150	45.3	48.1	49.4	1.5	1.1	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	150	53.3	57.8	41.3	.9	.0	.0	.0	.0	.0	211	-	-
Saldes	177	91.5	53.5	43.0	.0	3.5	.0	.0	.0	.0	.0	30.0	25.0	45.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	177	61.6	95.4	4.6	.0	.0	.0	.0	.0	.0	349	44.7	18.6
Sallavina	109	79.8	-	-	-	-	-	-	45.2	48.4	.0	.0	.0	.0	.0	.0	0	.0	3.2	.0	109	49.5	32.7	65.5	.0	1.9	.0	.0	.0	.0	-	-	29.0
Sallent	1523	81.4	87.1	10.5	1.2	1.1	.0	.1	44.5	44.6	.1	4.4	4.3	.4	.0	.2	.9	.1	.2	.2	1523	70.5	59.6	32.2	3.8	1.4	2.3	.5	.2	.0	3760	77.1	63.9
Santpedor	501	86.4	79.9	19.7	.1	0.4	.0	.0	28.7	31.1	.8	2.1	1.1	4.2	8.7	2.1	.0	.0	19.2	.0	501	86.6	66.1	27.8	.9	4.0	.2	1.0	.1	.0	1230	82.6	49.7
Sant Adrià de Besòs	-	-	62.5	6.7	8.6	.2	21.0	.9	47.1	2.9	43.2	.3	2.7	.1	1.7	.3	.5	.1	.4	.0	-	-	47.0	30.1	5.9	1.8	13.1	1.2	.9	.0	3966	65.2	74.2
Sant Agustí de Lluçanès (1)	71	66.2	-	-	-	-	-	-	.0	.0	.0	.0	.0	.0	47.8	.0	.0	.0	.0	.0	71	70.4	18.0	82.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	137	78.8	12.0
Sant Andreu de la Barca	273	82.4	53.9	41.8	.1	4.3	.0	.0	28.9	31.1	.0	21.1	.0	18.9	.0	.0	.0	.0	.0	.0	273	72.9	53.5	33.9	.0	12.6	.0	.0	.0	.0	626	76.6	34.2
Sant Andreu de Llavaneres (1)	-	-	91.3	3.8	2.3	2.6	.0	.0	4.1	1.8	3.3	4.8	4.8	1.5	39.5	.0	.0	.0	2.6	.0	-	-	46.2	45.6	4.7	3.3	.0	.0	.2	.0	941	77.5	32.4
Sant Antoni de Vilamajor	311	83.6	94.9	4.1	.0	1.0	.0	.0	5.3	43.6	.0	21.6	12.3	12.8	1.8	.0	.0	1.8	.0	.0	311	68.8	94.3	3.8	.0	1.9	.0	.0	.0	.0	697	77.9	41.9
Sant Bartomeu del Grau (1)	150	-	-	-	-	-	-	-	.0	.0	.0	.0	.0	.0	50.0	.0	.0	.0	.0	.0	150	35.3	30.2	56.9	.0	13.0	.0	.0	.0	.0	305	67.2	22.9
Sant Boi de Llobregat	-	-	84.2	10.7	4.4	.7	.0	.0	18.3	12.1	8.1	26.8	.3	.0	27.7	.7	.6	.0	.6	.9	-	-	65.9	31.6	2.0	.6	.0	.0	.0	.0	4624	77.0	57.2
Sant Boi de Lluçanès (1)	224	63.4	66.8	33.2	.0	.0	.0	.0	17.4	17.4	.0	13.0	.0	13.0	28.3	.0	.0	.0	.0	.0	224	57.1	58.7	37.3	.0	4.0	.0	.0	.0	.0	372	71.2	65.7
Sant Celoni	1136	30.7	43.9	17.6	38.3	.2	.1	.0	.0	21.4	.0	18.3	5.1	13.9	1.6	39.2	.0	.0	.0	.0	1136	76.8	25.9	33.1	30.2	10.6	.0	.2	.0	.0	2758	76.0	29.4
Sant Cebrià de Vallalta (1)	90	72.7 (4)	55.9	38.2	5.1	.0	5.4	.0	.6	.0	.0	.0	.0	.0	49.4	.0	.6	.0	.0	.0	90	68.9	21.2	73.4	1.5	3.9	.0	.0	.0	.0	211	63.5	20.9
Sant Climent de Llobregat (1)	335	66.0 (4)	98.0	1.6	.4	.0	.0	.0	37.0	.0	37.7	7.0	4.8	.4	7.8	.0	.0	.0	.0	.0	335	53.4	65.2	23.3	11.3	.2	.0	.0	.0	.0	713	57.5	46.4
Sant Cugat del Vallès	-	-	81.3	7.6	7.6	3.3	.1	.2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	54.7	22.8	9.7	1.7	.0	11.1	.0	.0	3155	74.0	58.5
Sant Cugat Sesgarrigues	243	86.7 (4)	84.5	15.4	.0	.1	.0	.0	43.1	44.0	.5	.5	5.7	6.2	.0	.0	.0	.0	.0	.0	243	82.2 (4)	55.1	39.2	2.5	2.5	.0	.6	.0	.0	491	86.3	51.0
Sant Esteve de Palautordera	215	80.9	72.2	27.1	.0	.8	.0	.0	.0	13.6	.0	30.9	13.6	17.3	13.6	.0	4.9	4.9	.0	.0	215	74.9	45.8	51.7	.0	2.6	.0	.0	.0	.0	476	70.5	31.3
Sant Esteve Sesrovières	304	85.2	87.1	12.9	.0	.0	.0	.0	43.8	48.3	.0	.0	1.1	1.1	5.1	.0	.0	.6	.0	.0	304	68.6 (4)	68.8	22.0	1.0	8.3	.0	.0	.0	.0	600	86.7	46.7
Sant Feliu de Codines	768	77.1	71.5	14.7	10.9	2.9	.0	.0	.4	41.7	.0	9.2	6.0	1.6	.2	34.3	.0	.0	5.9	.0	768	56.9	46.0	27.2	25.8	.2	.7	.0	.0	.0	1671	72.4	48.3
Sant Feliu de Llobregat	2008	68.3 (4)	86.0	11.5	.5	1.9	.2	.0	43.7	.6	42.4	5.4	.3	4.2	1.7	.0	.1	.1	.2	.0	2008	61.2	67.3	20.0	1.6	6.5	4.1	.5	.1	.0	3959	73.9	70.7
Sant Feliu Sasserra	201	62.2	100.0	.0	0	.0	.0	.0	22.2	66.7	.0	.0	.0	.0	.0	.0	11.1	.0	.0	.0	201	62.2	66.4	33.6	.0	.0	.0	.0	.0	.0	377	80.4	44.6
Sant Fost de Campsentelles	374	84.5	93.9	5.9	.1	.2	.0	.0	44.3	5.3	44.3	5.7	.4	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	374	65.0	74.1	20.4	.0	2.9	2.5	.0	.1	.0	802	71.1	69.8
Sant Fruitós de Bages	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	64.0	17.3	18.3	.1	.0	.3	.0	.			

Nom del municipi	Legislatives del 28 de juny de 1931							
	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	ERC	LLIGA R.	PRR	PCR	EEF	BOC
Sant Martí de Riudeperes	212	83.5	33.4	54.4	.1	12.1	.2	.0
Sant Martí de Torrelles	423	76.4	85.6	12.6	1.4	.3	.0	.0
Sant Martí de Tous	367	-	-	-	-	-	-	-
Sant Martí Sarroca	853	83.6	96.5	1.1	1.9	.2	.0	.4
Sant Martí Segueioles	171	93.6	82.7	16.6	.1	.5	.0	.0
Sant Mateu de Bages	387	96.1	36.5	61.3	2.3	.0	.0	.0
Sant Pere de Premià (de Dalt)	314	79.0	74.6	25.4	.0	.0	.0	.0
Sant Pere de Ribes	589	-	-	-	-	-	-	-
Sant Pere de Riudebitlles	474	73.2	51.1	4.1	44.9	.0	.0	.0
Sant Pere de Torelló	520	77.9	66.5	30.3	.0	3.1	.0	.0
Sant Pere de Vilamajor	211	66.8	88.7	10.1	1.2	.0	.0	.0
Sant Pol de Mar (1)	462	87.0	61.2	34.1	.3	4.5	.0	.0
Sant Quintí de Mediona	463	86.0	97.8	1.4	.3	.5	.0	.0
Sant Quirze de Besora	766	88.8	86.3	12.0	.4	1.3	.0	.0
Sant Quirze Safaja	64	32.8	0.5	98.6	.0	.9	.0	.0
Sant Quirze de Terrassa	302	78.2	90.7	7.9	.7	.7	.0	.0
Sant Sadurní d'Anoia	-	-	77.4	12.2	2.6	.9	7.0	.0
Sant Sadurní d'Osormort	-	-	38.3	50.3	.0	11.4	.0	.0
Sant Vicenç de Castellet	-	-	-	-	-	-	-	-
Sant Vicenç dels Horts	830	-	-	-	-	-	-	-
Sant Vicenç de Llavaneres (1)	275	59.8 (4)	81.2	18.0	.0	.9	.0	.0
Sant Vicenç de Torelló	475	77.3	78.6	16.3	.0	5.1	.0	.0
Santa Cecília de Montserrat	77	71.4	-	-	-	-	-	-
Santa Cecília de Voltregà	61	86.9	35.2	63.7	.0	1.1	.0	.0
Santa Coloma de Cervelló	344	89.8	95.6	4.4	.0	.1	.0	.0
Santa Coloma de Gramenet (2)	2778	61.6	86.6	7.5	1.5	1.7	2.7	.1
Santa Eugènia de Berga	143	86.0	5.4	93.0	.0	1.5	.0	.0
Santa Eulàlia de Riuprimer	140	80.0	21.3	76.0	.0	2.7	.0	.0
Santa Eulàlia de Ronçana	294	79.9	81.1	18.9	.0	.0	.0	.0
Santa Fe del Penedès	94	85.1	98.4	0.0	.0	1.6	.0	.0
Santa Margarida de Montbui	299	72.6	70.0	29.7	.0	.3	.0	.0
Santa Margarida i els Monjos (1)	734	80.8	95.3	3.3	.4	1.0	.0	.0
Santa Maria de Barberà	348	83.3	99.4	0.6	.0	.1	.0	.0
Santa Maria de Besora (1)	120	77.5	35.3	63.9	.0	.8	.0	.0
Santa Maria de Corcó (1)	576	73.3	52.5	47.4	.0	.2	.0	.0
Santa Maria de Merlès (1)	195	47.2	39.4	60.5	.0	.1	.0	.0
Sta. Maria de Martorelles (de Dalt)	111	78.4	80.9	19.1	.0	.0	.0	.0
Santa Maria de Miralles	113	69.9	34.3	64.3	1.4	.0	.0	.0
Santa Maria d'Oló	289	59.5	84.6	14.8	.5	.0	.0	.0
Santa Maria de Palautordera	455	68.8	68.5	15.7	14.6	1.1	.1	.0
Santa Perpètua de la Mogoda	576	83.0	89.8	5.0	5.2	.0	.0	.0
Santa Susanna (1)	118	73.7	66.4	28.1	5.5	.0	.0	.0
Sentfores	-	-	33.2	65.1	.0	1.8	.0	.0
Sentmenat	591	75.5	92.6	6.4	.5	.5	.0	.0
Seva	314	60.8	49.7	45.8	.0	4.6	.0	.0
Sitges	1720	85.6	69.6	21.4	3.1	3.0	.0	3.0
Sobremunt (1)	55	85.5	49.6	46.5	.0	3.9	.0	.0
Sora	189	79.4	68.6	29.4	1.9	.1	.0	.0
Subirats	1136	72.3	90.6	8.8	.4	.1	.1	.1
Súria	1068	77.4	88.6	8.2	.7	.6	.1	1.9
Tavertet (1)	102	91.2	1.3	98.7	.0	.0	.0	.0
Tavernoles	81	72.8	52.1	43.4	.2	4.3	.0	.0
Tagamanent (1)	56	66.1	53.2	46.8	.0	.0	.0	.0
Talamanca	85	61.2	81.7	18.3	.0	.0	.0	.0
Taradell (1)	585	39.8	40.4	59.3	.0	.4	.0	.0
Teià	427	85.7	70.4	22.6	1.7	5.0	.2	.1
Terrassa	12023	70.4	67.2	15.3	5.4	3.6	7.6	1.0
Tiana	1143	79.1	90.9	5.0	1.8	2.3	.1	.0
Tona (1)	540	80.0	37.7	49.1	1.0	12.3	.0	.0

Segona elecció constituent del 12 de juliol de 1931												
Sedilles - EEF	Layret - Rep. Indep.	Dolcet - PRDF	Bastardias - PCR	Batlà - PCR	Serra - Hunter PCR	Rubió - Rep. Indep.	Casas - Federal Dis.	García Miranda - BOC	Arlandís - BOC	Sánchez Guerra - DR	Marina Malats - FD	
3.8	.0	1.3	32.5	18.8	27.5	.0	.0	.0	2.5	13.8	.0	
11.5	12.8	11.5	.0	.0	32.7	.0	30.8	.0	.0	.6	.0	
.3	.3	.3	7.8	2.6	2.9	44.4	.3	.0	.0	40.5	.3	
48.2	18.6	29.4	.1	.1	.0	.1	.0	3.3	.0	.0	.0	
1.6	51.6	.0	19.1	2.4	14.3	4.0	.0	.0	.0	4.8	.0	
.0	.0	.0	.0	.0	50.0	.0	.0	.0	.0	50.0	.0	
43.7	1.1	44.1	5.6	4.9	1.1	.0	.0	.0	.0	.0	.0	
26.5	.0	9.0	10.4	9.1	7.1	.4	.0	24.0	11.5	.7	.0	
.0	30.5	.0	16.6	19.7	5.4	.0	.0	.0	.0	27.8	.0	
35.3	3.8	31.9	13.0	8.9	4.8	.0	.0	.0	.0	.3	.0	
.0	52.2	.0	8.7	2.9	36.3	.0	.0	.0	.0	.0	.0	
1.3	.0	1.0	.3	22.3	18.5	15.9	.0	.3	.3	3.2	.0	
46.0	45.0	.9	4.0	4.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	
43.4	2.4	41.0	5.5	5.3	.3	.1	.0	.7	.3	1.1	.0	
.0	.0	.0	50.0	20.0	30.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	
48.4	33.1	15.3	1.7	1.2	.4	.0	.0	.0	.0	.0	.0	
34.7	.7	33.2	12.9	15.6	1.2	1.3	.0	.0	.0	.0	.0	
28.6	.0	28.6	10.7	17.9	14.3	.0	.0	.0	.0	.0	.0	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1.0	36.5	.0	29.2	13.5	2.1	7.3	.0	.0	.0	1.0	.0	
35.7	3.4	35.1	11.4	9.5	4.3	.0	.0	.0	.0	.3	.0	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
46.2	.0	46.2	.0	.0	.0	.0	2.6	.0	.0	.0	2.6	
40.6	46.7	.4	8.4	.4	1.9	.0	.4	.8	.4	.0	.0	
46.3	.7	44.4	2.6	2.3	.6	.0	.3	.4	.3	4.4	.0	
.0	.0	.0	.0	.0	50.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
40.0	13.3	.0	40.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	
3.7	43.2	1.2	.0	42.0	.0	.0	4.9	.0	.0	4.9	.0	
34.7	45.6	.7	.0	.0	.0	.0	.0	19.1	.0	.0	.0	
40.5	12.2	39.0	.4	.0	.4	3.2	.0	.0	.0	.0	.0	
50.0	49.8	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	
41.9	.0	41.9	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	
23.2	.0	23.0	22.0	3.6	22.7	.2	.0	.0	.0	.0	.0	
.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	
19.3	30.1	19.3	28.9	.0	.0	.0	.0	.0	.0	1.2	.0	
6.9	.0	6.9	.0	.0	.0	43.1	.0	.0	.0	43.1	.0	
.0	.0	.0	.0	.0	.0	8.3	.0	41.7	.0	.0	8.3	41.7
2.2	33.3	1.1	26.3	10.7	23.0	4.8	5.9	1.1	.7	.0	.0	
45.0	41.1	3.3	3.3	3.2	.0	.0	.0	.6	.2	.2	.0	
41.7	.0	41.7	.0	.0	.0	8.3	.0	.0	.0	.0	.0	
.0	.0	.0	31.3	31.3	31.3	.0	3.1	.0	.0	.0	3.1	
43.2	40.5	2.1	1.0	.7	.2	.0	.0	6.1	5.9	.2	.0	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
27.7	7.5	23.7	15.3	6.0	5.0	1.5	.0	.2	.0	9.3	.0	
.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	
41.7	.0	41.7	8.3	8.3	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	
49.0	.4	48.3	.9	.9	.0	.0	.1	.2	.1	.0	.1	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
.0	.0	.0	.0	.0	.0	50.0	.0	.0	.0	.0	.0	
22.2	.0	22.2	1.7	11.1	1.7	.6	.0	.0	.0	.0	.0	
.0	.0	.0	50.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	
.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	27.8	.0	72.2	.0	.0	
44.2	.0	35.5	1.8	1.5	.6	.0	8.1	.0	.0	.6	.0	
47.8	11.6	28.6	.9	.0	.9	.0	.5	1.3	8.5	.0	.0	
33.4	25.3	2.1	8.4	7.0	.5	.3	13.5	.2	.1	9.7	.0	
22.2	2.7	20.2	23.4	25.3	2.8	1.0	.4	.1	.3	4.2	.0	
30.8	1.5	30.8	.0	1.5	.0	4.6	.0	.0	.0	4.6	.0	

Legislatives del 20 de novembre de 1932										
ELECTORS	PARTICIPACIÓ	ERC	CC	PRR	DC	PRDF	BOC	PSOE	PCC	
212	74.5	42.1	35.3	.8	21.7	.1	.0	.0	.0	
423	74.8 (4)	76.4	18.2	4.2	.1	1.0	.0	.1	.0	
367	74.3 (4)	45.8	51.3	2.2	.7	.0	.0	.0	.0	
853	76.3 (4)	79.4	17.4	2.8	.4	.0	.0	.0	.0	
171	72.0 (4)	56.9	43.1	.0	.0	.0	.0	.0	.0	
387	57.1 (4)	31.1	65.3	.5	3.2	.0	.0	.0	.0	
314	64.2 (4)	40.7	58.1	.0	.0	1.1	.0	.1	.0	
589	87.4	53.4	40.6	.0	5.5	.0	.5	.1	.0	
474	69.4 (4)	47.4	4.0	47.1	1.5	.0	.0	.0	.0	
520	65.8 (4)	53.2	29.3	.3	15.7	1.5	.1	.0	.0	
211	66.3 (4)	75.4	15.6	8.9	.0	.0	.0	.0	.0	
462	80.7 (4)	43.9	55.4	.4	.0	.0	.3	.0	.0	
463	70.8 (4)	86.2	13.0	.4	.3	.0	.0	.1	.0	
766	77.8	74.3	8.6	1.4	14.6	.5	.1	.6	.0	
64	43.8 (4)	10.7	88.8	.5	.0	.0	.0	.0	.0	
302	63.2 (4)	82.7	11.5	.5	4.2	1.1	.0	.0	.0	
-	-	57.0	34.4	.2	6	7.8	.0	.0	.0	
-	-	54.9	13.7	.0	31.4	.0	.0	.0	.0	
-	-	59.9	25.8	7.8	.3	.2	5.8	.0	.2	
830	72.2	66.6	26.6	.0	.2	.0	.0	6.3	.4	
275	61.5	18.1	78.4	2.9	.4	.0	.0	.2	.0	
475	73.3	61.5	31.0	.9	2.5	4.0	.1	.0	.0	
77	55.8	71.5	24.2	2.4	.0	1.9	.0	.0	.0	
61	90.4 (4)	41.7	32.7	.0	25.6	.0	.0	.0	.0	
344	82.5 (4)	74.7								

Nom del municipi	Legislatives del 28 de juny de 1931							Segona elecció constituent del 12 de juliol de 1931											Legislatives del 20 de novembre de 1932							Legislatives del 16 de febrer de 1936							
	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	ERC	LLIGA R	PRR	PCR	EEF	BOC	Sediles - EEF	Layret - Rep. Indep.	Dolcet - PRDF	Bastardas - PCR	Baità - PCR	Serra - Hunter PCR	Rubió - Rep. Indep.	Casas - Federal Dis.	Garcia Miranda - BOC	Artlandis - BOC	Sánchez Guerra - DR	Marina Malats - FD	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	ERC	CC	PRR	DC	PRDF	BOC	PSOE	PCC	ELECTORS	PARTICIPACIÓ (4)	Front d'Esq. de C.
Tordera	942	74.4	76.0	17.2	6.6	.3	.0	.1	17.1	.1	9.7	38.3	.0	9.6	20.3	.0	.3	.7	.3	.0	942	70.0	66.7	29.4	3.7	.0	.0	.1	.1	.0	1929	73.7	58.7
Torelló	1177	85.8	82.7	14.0	.3	3.0	.0	.0	28.3	7.6	27.9	12.4	10.7	11.9	.1	.2	.4	.0	.2	.0	1177	76.9	66.8	24.1	.8	5.8	1.1	1.3	.0	.0	3175	71.6	65.3
Torre de Claramunt (La)	218	-	-	-	-	-	-	-	.0	.0	.0	19.1	19.1	47.2	13.8	.0	.0	.0	1.0	.0	218	75.2	54.2	16.5	29.2	.1	.0	.0	.0	.0	414	75.1	44.7
Torrelavit (Terrassola i Lavit)	418	73.7	78.8	17.6	3.6	.0	.0	.0	28.8	.0	25.8	18.2	.0	18.2	.0	3.0	3.0	3.0	.0	.0	418	77.8	67.3	12.3	18.1	2.2	.0	.0	.0	.0	866	78.9	57.4
Torrelles de Foix	562	68.3	97.5	1.8	.7	.0	.0	.0	22.5	.6	22.5	.3	26.3	26.6	.0	.6	.0	.0	.0	.6	562	52.3	72.1	23.9	2.7	1.0	.3	.0	.0	.0	1001	61.5	56.8
Torrelles de Llobregat	249	-	-	-	-	-	-	-	1.1	3.3	.0	46.7	1.1	43.3	.0	2.2	.0	.0	2.2	.0	249	69.9	37.6	53.3	1.3	7.8	.0	.0	.0	.0	488	67.9	32.3
Ullastrell (1)	226	85.4	65.5	28.3	.0	6.0	.0	.1	.0	46.8	.0	8	.0	.0	2.4	.0	.0	.0	49.2	.0	226	84.5	65.1	31.6	1.2	2.2	.0	.0	.0	.0	444	80.6	61.0
Vacarisses	153	68.0	67.6	27.1	.5	4.8	.0	.0	.0	50.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	50.0	.0	153	58.8	65.2	9.0	2.3	23.6	.0	.0	.0	.0	306	75.8	44.0
Vallbona	218	91.3	98.0	1.8	.0	.1	.0	.0	.8	26.7	.0	.8	.0	.4	47.5	.0	.8	.0	22.7	.4	218	67.9	64.4	34.0	.0	1.5	.0	.0	.0	.0	485	74.4	38.8
Vallcebre	163	100.0	54.9	45.2	.0	.0	.0	.0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	163	59.5	36.3	62.7	.0	1.0	.0	.0	.0	.0	305	52.5	41.9
Valldan (La) (1)	133	62.4	63.4	0.0	36.6	.0	.0	.0	.0	.0	.0	30.8	.8	29.2	33.3	.0	.0	.0	.0	.0	133	50.4	47.9	46.2	.0	4.5	.0	1.5	.0	.0	223	78.0	50.0
Vallgorguina	185	91.9	48.0	39.4	8.3	.1	4.3	.0	1.7	.0	.0	.0	.0	.8	.0	47.9	.0	.0	10.9	36.1	185	90.8	47.2	38.0	10.1	4.8	.0	.0	.0	.0	358	80.5	49.0
Vallirana	377	81.7	90.6	6.9	1.2	1.3	.0	.0	3.1	12.5	.0	12.5	9.4	.0	37.5	.0	.0	.0	.0	.0	377	68.2	87.3	12.0	.1	.6	.0	.0	.0	.0	916	70.2	61.0
Vallromanes	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	217	71.0	37.0
Veciana	167	67.1	62.4	37.6	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	50.0	.0	.0	.0	50.0	.0	167	67.7	57.5	42.0	.0	.5	.0	.0	.0	.0	314	60.2	51.8
Vic (1)	4290	-	50.2	39.3	.7	9.5	.0	.2	9.7	.6	6.4	25.8	23.7	17.7	5.4	.2	.8	2.9	.6	.1	4290	-	34.9	41.7	2.1	17.1	.8	3.3	.1	.0	9208	72.1	36.2
Vilada (1)	230	63.5	60.9	36.1	2.0	.9	.1	.0	.7	.0	1.3	9.3	1.3	43.3	.0	.0	.0	.0	.0	.0	230	56.5	32.1	49.6	.0	18.4	.0	.0	.0	.0	472	60.8	27.6
Viladecavalls del Vallès	197	81.7	79.2	20.1	.3	.2	.2	.0	15.1	50.0	.0	.0	.0	.0	1.2	.0	.0	33.7	.0	197	73.1	79.5	1.5	1.4	17.6	.0	.0	.0	.0	395	77.5	61.8	
Viladecans	-	-	96.2	2.5	1.2	.0	.2	.0	39.2	7.1	39.2	.1	.1	.1	10.6	.0	.0	.0	3.6	.0	-	-	61.0	38.9	.0	.0	.0	.0	.0	1941	68.2	59.7	
Vilafranca del Penedès	2796	61.2	78.6	13.7	3.2	4.1	.0	.5	32.1	6.9	27.0	3.0	13.4	11.4	1.2	.4	1.7	.6	.6	.1	2796	72.6	47.1	34.3	5.9	2.7	8.8	1.1	.2	.0	6464	82.2	49.0
Vilalbons (1)	55	94.6	1.9	82.5	.0	15.5	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	50.0	.0	.0	.0	.0	.0	55	78.2	9.7	52.7	.0	37.6	.0	.0	.0	.0	115	77.2	7.9
Vilanoveta del Camí	213	81.7	98.1	1.4	.5	.0	.0	.0	42.9	42.1	1.4	.0	1.4	.0	5.7	.0	2.1	.0	4.3	.0	213	68.5	61.5	2.4	36.1	.0	.0	.1	.0	.0	475	66.7	73.2
Vilanova de Sau	215	68.8	65.8	28.6	.0	5.6	.0	.0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	215	70.7	57.3	25.4	.0	16.6	.7	.0	.0	.0	451	61.0	42.4
Vilanova i la Geltrú	4902	77.7	88.6	8.7	.7	1.0	.8	.4	45.6	9.9	35.2	3.4	3.6	.1	.2	.1	.8	.5	.1	.0	4902	64.3	62.7	25.0	.4	1.6	2.9	6.8	.7	.0	10342	77.5	68.4
Vilatorta (Sant Julià)	270	77.0 (4)	60.7	31.3	.0	8.0	.0	.0	12.4	.0	12.4	37.8	37.1	.4	.0	.0	.0	.0	.0	.0	270	70.0	45.3	35.8	.0	17.9	1.1	.0	.0	.0	517	80.5	45.2
Vilobí del Penedès	341	80.1 (4)	95.6	3.8	.4	.2	.0	.0	38.1	33.1	28.8	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	341	73.0	87.2	12.1	.7	.0	.0	.0	.0	.0	719	64.1	69.6
Vilalba Sasserra	50	71.7 (4)	75.6	16.7	9.8	.9	.0	.0	.0	48.0	.0	.0	.0	.0	36.0	12.0	.0	.0	4.0	.0	50	70.0	64.7	19.4	4.1	11.8	.0	.0	.0	.0	111	70.3	24.4
Viver i Serrateix (1)	166	80.1	.9	99.1	.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	9.7	.0	9.7	39.7	.0	.0	.0	.0	.0	166	60.2	9.0	91.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	365	59.2	11.6

(1) Municipis on altres candidats o els vots blancs i nuls suposen més del 4% (afecta a la segona elecció constituent del 12 de juliol de 1931).

(2) Pertany a la circumscripció de Barcelona ciutat (afecta a les eleccions legislatives del 16 de febrer de 1936).

(3) Municipis amb el 100% de vots en blanc (afecta a la segona elecció constituent del 12 de juliol de 1931).

(4) Són votants estimats.

(1) Municipios donde otros candidatos o los votos blancos y nulos suponen más del 4% (afecta a la segunda elección constituyente del 12 de julio de 1931).

(2) Pertenece a la circunscripción de Barcelona ciudad (afecta a las elecciones legislativas del 16 de febrero de 1936).

(3) Municipios con el 100% de votos en blanco (afecta a la segunda elección constituyente del 12 de julio de 1931).

(4) Son votantes estimados.

Resultats per municipis: Girona província

Nom del municipi	Legislatives del 28 de juny de 1931					Legislatives del 20 de novembre de 1932								Legislatives del 19 de novembre de 1933						Legislatives del 16 de febrer de 1936 i Compromissaris del 26 d'abril de 1936								
	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	CCR	LLIGA R.	BOC	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	ERC	LLIGA R.	AC	CC	EFAO	BOC	RF	PCC	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	ER	Lliga Catalana	Dreta Agrària	Front Obrer	Cand. Rad. Fed.	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	Front d'Esq. de C.	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	Front d'Esq. de C.
Agullana	342	86.6	76.1	9.9	13.9	342	72.8	33.9	12.0	17.4	3.0	6.0	4.1	.0	23.1	722	71.5	55.7	24.4	.5	12.7	.6	749	77.6	71.3	749	52.6	86.7
Aiguablava	176	68.2	33.7	66.1	.0	176	50.0	16.2	40.0	3.4	39.2	.1	.2	.6	.0	341	50.4	13.6	53.7	32.4	.2	.0	348	66.7	20.5	348	21.3	54.8
Albanyà	83	83.1	93.9	6.1	.0	83	68.7	69.9	16.8	4.9	2.2	3.7	2.1	.5	.0	152	63.2	74.5	25.5	.0	.0	.0	171	62.6	56.9	165	33.9	97.8
Albons	200	72.0	66.6	32.3	1.1	200	73.0	41.2	38.5	3.8	4.1	1.1	11.2	.0	.0	394	70.8	38.2	40.9	11.6	9.4	.0	425	71.1	55.2	425	42.4	76.6
Alfar - El Far	108	81.5	92.7	7.0	.0	108	63.9	20.0	37.6	.0	4.1	29.5	8.6	.2	.0	228	71.9	47.0	30.6	1.8	20.3	.0	238	70.2	74.7	238	35.7	99.8
Alp	158	81.0	81.8	18.0	.0	158	67.1	74.4	22.5	1.9	.0	.5	.0	.1	.0	310	60.0	66.9	31.9	.4	.0	.7	305	65.9	79.2	305	37.7	86.1
Amer	945	77.4	80.5	19.3		945	59.3	42.0	39.9	4.1	6.0	.7	7.2	.0	.0	1913	56.9	49.4	33.6	7.0	7.3	2.7	1974	73.7	46.5	1950	36.6	95.3
Anglès	750	85.7	91.1	8.9	.0	750	72.7	38.8	15.1	1.3	2.4	19.1	10.2	12.9	.0	1707	66.4	60.5	25.3	3.2	8.2	2.8	1745	72.0	63.3	1724	42.8	97.8
Arbúcies	1023	83.0	78.6	21.4	.0	1023	77.6	62.0	33.3	2.9	.9	.8	.0	.1	.0	2137	79.8	52.6	46.1	1.0	.2	.0	2171	80.8	47.1	2120	41.9	87.2
Argelaguer	219	83.6	91.6	8.4	2.5	219	78.1	73.0	22.2	.6	2.9	.0	1.3	.0	.0	463	76.5	74.4	24.3	1.2	.1	.1	461	75.5	61.1	451	43.5	95.4
Armentera (L)	290	79.3	77.7	19.7	.3	290	65.9	51.1	33.8	.3	5.4	.9	8.2	.3	.0	658	57.1	43.8	23.0	7.4	25.5	.2	650	63.7	71.7	662	34.0	94.2
Avinyonet de Puigventós	152	79.6	93.9	5.8	.0	152	65.1	80.1	6.4	1.4	1.1	6.8	3.3	.1	1.0	307	52.4	81.1	11.6	1.9	4.3	.3	318	64.2	72.1	318	42.5	99.9
Baget	181	74.0	80.0	20.0	.0	181	56.9	85.6	9.3	2.0	3.2	.0	.0	.0	.0	309	32.7	80.0	18.8	1.2	.0	.0	336	38.4	78.3	336	31.9	82.2
Banyoles	1633	87.9	69.5	30.4	.0	1633	78.3	45.8	20.6	7.8	19.1	4.3	1.9	.5	.0	3731	74.9	48.4	25.1	19.4	6.5	.4	3875	82.4	54.9	3874	71.4	57.1
Bàscaia	258	87.6	63.1	36.8	.0	258	73.3	56.5	36.6	1.0	3.8	.2	.1	1.7	.0	573	61.3	54.0	44.7	1.0	.2	.1	555	73.0	54.2	555	31.5	90.1
Bassegoda	96	75.0	81.7	18.3	.0	96	53.1	69.6	23.4	5.1	1.9	.0	.0	.0	.0	180	33.3	77.9	22.1	.0	.0	.0	167	42.5	80.6	165	25.5	97.6
Batet	140	87.1	32.9	67.1	.0	140	78.6	56.8	31.1	4.9	6.5	.0	.6	.0	.0	334	45.2	39.6	48.9	10.1	1.5	.0	331	65.3	62.9	331	45.9	96.7
Begudà	678	80.7	88.0	12.0	.0	678	68.0	60.5	34.1	3.2	1.3	.2	.6	.0	.0	1412	62.8	61.7	34.7	2.7	.4	.2	1354	72.2	60.9	1291	31.2	91.9
Begur	380	81.1	80.6	19.2	.0	380	59.0	43.2	46.0	3.6	2.1	.0	2.5	2.5	.0	955	60.5	29.0	57.4	1.5	11.2	.5	943	74.1	54.3	1043	42.8	76.3
Bellcaire	161	87.0	55.7	44.3	.0	164	81.7	47.8	50.7	.7	.0	.0	.8	.0	.0	337	68.3	34.5	64.1	0.0	1.3	.0	342	74.6	39.6	342	29.5	98.1
Besalú	369	85.9	70.4	29.4	.0	369	71.0	45.5	16.2	3.2	30.2	1.7	.5	2.4	.0	809	66.4	45.5	25.6	27.9	.0	1.0	829	80.7	41.1	809	37.0	92.5
Bescanó	619	78.2	75.1	23.3	1.3	619	68.7	60.3	17.9	2.1	12.7	3.7	3.2	.1	.0	1281	55.4	53.0	27.5	9.9	9.4	.0	1319	74.5	60.9	1284	40.6	98.5
Beuda	159	74.8	43.8	56.2	.0	159	62.9	38.3	34.0	4.9	21.7	.5	.0	.0	.0	312	47.4	50.0	29.9	20.1	.0	.0	309	62.1	49.7	309	32.0	85.9
Bisbal (La)	1298	84.0	85.3	12.7	2.0	1298	73.9	64.6	17.7	4.8	4.8	2.3	4.7	1.1	.0	2963	67.7	51.5	32.9	2.7	12.0	.6	2883	79.6	62.0	2883	45.7	82.4
Biure	154	85.1	96.0	3.8	.2	154	76.0	70.0	3.4	8.7	2.1	9.8	.4	2.6	1.7	283	57.2	86.4	9.5	2.8	.3	.3	293	78.5	54.3	930	37.5	100.0
Blanes	1865	74.5	72.0	28.0	.0	1865	65.5	4.6	66.5	1.9	1.4	.3	.7	24.5	.0	3851	56.4	11.7	75.8	1.3	1.8	8.9	4204	81.0	50.0	3969	62.1	75.4
Boadella	165	82.4	96.2	3.3	.6	165	68.5	41.6	21.7	9.3	.9	22.2	4.1	.3	.0	343	52.5	75.7	20.9	.3	2.7	.2	734	35.2	66.7	323	44.3	99.9
Bolvir	95	76.0	75.5	24.5	.0	95	56.8	50.9	48.4	.7	.0	.0	.0	.0	.0	183	36.1	46.6	52.5	.3	.0	.6	168	60.7	49.4	168	28.0	78.7
Bordils	308	86.7	65.8	33.9	.3	308	73.4	12.3	31.9	.7	6.4	34.5	13.1	.1	.9	655	58.5	25.7	24.9	22.5	26.1	.3	657	73.1	39.7	657	28.2	88.4
Borrassà	228	77.2	82.4	17.4	.1	228	78.1	60.5	24.2	14.3	.1	.8	.1	.0	.1	459	71.5	59.9	39.1	.1	.1	.9	481	69.0	56.4	481	36.2	93.6
Breda	436	77.1	73.9	26.1	.0	436	63.1	57.8	31.4	7.2	2.0	.0	.1	1.6	.0	958	63.9	48.7	47.5	1.8	.4	1.5	973	83.3	47.3	955	45.7	99.9
Brunyola	272	87.1	35.1	64.9	.0	272	67.7	38.1	30.3	.8	30.4	.0	.4	.0	.0	539	53.4	33.1	25.8	41.0	.0	.0	548	62.6	25.5	548	14.1	91.0
Cabanes	242	79.3	84.4	15.6	.0	242	77.7	41.7	34.9	20.2	0.2	1.5	.8	.7	.0	493	71.6	53.7	44.1	1.4	.5	.1	504	75.0	53.8	476	38.5	93.2
Cabanelles	223	67.7	69.3	30.7	.0	223	47.5	54.4	27.6	3.0	9.7	1.5	.1	.3	3.4	449	46.8	72.7	20.6	4.7	.0	.0	451	60.8	63.8	451	27.3	92.7
Caça de la Selva	1556	83.9	77.9	22.0	.0	1556	63.4	28.5	17.9	12.7	23.8	4.6	5.0	7.5	.0	3337	59.2	32.9	24.3	34.1	4.6	4.1	3415	72.6	54.6	3390	30.7	92.5
Cadaqués	375	82.4	94.1	4.9	.8	375	67.7	49.6	8.3	2.0	.0	29.3	6.8	3.6	.0	845	61.2	46.5	16.9	4.6	30.3	1.5	874	74.0	78.3	891	42.0	96.4
Caixans	48	87.5	83.3	16.7	.0	48	60.4	33.6	49.2	6.6	.0	5.7	4.9	.0	.0	112	35.7	33.0	53.2	5.2	.0	8.7	113	61.1	75.4	113	43.4	79.6
Caldes de Malavella	573	85.9	76.3	23.5	.0	573	64.2	54.4	27.1	10.1	4.4	1.6	.2	2.0	.0	1252	55.4	49.2	46.2	3.2	.1	1.1	1273	70.1	48.8	1273	23.0	99.0
Calonge	903	86.1	91.7	8.5	.1	903	58.7	60.5	18.6	4.5	.1	12.9	2.2	.8	.0	1917	52.9	60.7	23.4	1.2	3.7	10.7	1906	72.5	80.0	1906	42.8	94.2
Campelles	146	69.9	82.8	17.0	.0	146	62.3	56.6	41.2	.0	2.2	.0	.0	.0	.0	274	58.4	56.4	43.6	.0	.0	.0	290	63.8	35.1	290	29.0	96.4
Campiólong	140	79.3	86.2	13.8	.0	140	52.9	43.6	9.4	14.2	19.5	.0	.7	12.7	.0	272	41.5	39.0	44.7	13.9	2.1	.4	278	49.3	67.2	278	21.9	100.0
Camprodon	359	88.3	77.7	21.6	.8	359	76.6	42.9	32.2	20.8	1.7	.0	2.2	.3	.0	836	71.1	53.4	40.4	2.8	3.1	.3	810	80.3	62.5	819	48.1	74.5
Canet d'Adri	295	77.0	58.3	41.7	.0	295	52.2	40.3	34.9	18.1	3.9	2.3	.3	.2	.0	608	58.9	37.7	57.3	3.1	1.2	.6	601	54.6	38.5	601	19.1	90.4
Cantallops	160	80.0	80.4	19.0	.2	160	73.1	61.3	22.4	5.1	6.6	3.4	.5	.2	.0	361	69.0	50.3	46.8	2.7	.0	.2	364	59.6	57.0	252	44.1	91.9
Campmany	223	83.9	86.7	12.8	.2	223	67.3	66.9	9.5	8.5	1.3	8.4	1.0	.1	4.1	482	57.3	66.3	31.8	.4	.0	.0	492	66.5	70.7	492	34.4	98.8
Casavells	99	85.9	93.4	6.6	.0	99	73.7	62.5	15.4	.0	1.8	.0	.0	18.2	.0	185	62.7	20.2	23.3	33.9	.3	22.3	190	62.1	57.4	181	39.8	93.1
Castell d'Empordà	43	88.4	77.9	22.1	.0	43	65.1	52.3	36.6	.0	4.2	.0	3.4	3.4	.0	80	38.8	37.2	34.9	8.7	9.3	9.9	81	76.5	56.3	81	30.9	89.7
Castellfolit de la Roca	356	82.0	88.3	11.7	.0	356	64.6	52.5	31.7	3.0	5.9	6.3	.2	.0	.0	760	67.2	60.5	26.8	11.9	.7	.0	741	73.0	57.2	741	41.8	94.8
Castelló d'Empúries	742	70.6	36.0	31.9	11.6	742	71.7	49.4	38.9	8.9	1.9	.3	.3	.1	.0	1556	76.6	46.2	52.4	1.0	.3	.1	1564	80.2	48.0	1560	45.3	100.0
Castell d'Aro	390																											

Nom del municipi	Legislatives del 28 de juny de 1931					Legislatives del 20 de novembre de 1932									Legislatives del 19 de novembre de 1933						Legislatives del 16 de febrer de 1936 i Compromissaris del 26 d'abril de 1936							
	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	CCR	LLIGA R.	BOC	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	ERC	LLIGA R.	AC	CC	EFAO	BOC	RF	PCC	PARTICIPACIÓ	ER	Lliga Catalana	Dreta Agrària	Front Obrer	Cand. Rad. Fed.	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	Front d'Esq. de C.	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	Front d'Esq. de C.	
Cervià de Ter	241	84.2	91.0	9.0	.0	241	81.7	49.7	35.8	1.4	4.9	4.0	4.2	.0	.0	485	71.8	38.5	35.5	4.3	21.7	.0	481	79.6	56.0	481	43.9	98.1
Cistella	174	86.8	61.8	38.2	.0	174	65.5	6.6	36.9	2.0	2.3	38.6	.2	13.3	.0	361	51.8	41.0	56.6	1.6	.3	.2	355	67.6	41.0	355	29.3	88.2
Ciurana	78	78.2	80.3	19.7	.0	78	68.0	63.1	25.1	3.7	7.6	.0	.4	.0	.2	160	45.6	78.7	20.7	.3	.3	.0	164	60.4	61.8	164	31.7	100.0
Colomers	110	89.1	86.3	13.7	.0	110	74.6	44.6	39.6	6.0	3.1	4.6	.0	2.1	.0	227	62.6	39.2	56.5	3.2	1.0	.0	215	74.0	41.7	215	57.7	43.6
Cornellà de Terri	416	82.2	56.4	43.7	.0	416	67.3	16.8	38.8	5.8	8.7	25.4	.3	.0	.0	859	63.5	46.3	44.9	8.4	2.0	.2	891	73.6	40.6	851	92.4	56.6
Corçà	212	86.3	83.3	15.2	1.3	212	67.9	66.6	25.1	.5	2.5	2.7	1.0	1.4	.0	441	58.1	58.0	27.7	8.7	.6	4.6	448	65.6	70.8	448	40.4	86.1
Crespià	179	78.8	60.9	39.1	.0	179	68.7	50.7	44.0	2.8	1.2	1.2	.2	.0	.0	321	67.3	42.2	56.3	1.0	.0	.2	327	74.0	41.3	339	29.5	94.6
Cruïlles	247	67.2	78.9	21.0	.2	247	68.0	60.1	30.6	.0	8.2	.4	.6	.0	.0	451	50.1	50.6	41.4	6.9	.6	.2	474	64.4	57.8	464	31.0	66.7
Darnius	286	84.6	69.6	30.0	.1	286	73.1	34.5	31.2	8.4	1.7	4.3	4.3	15.3	.0	601	62.4	44.4	41.3	.2	7.9	5.6	621	74.7	44.5	621	30.9	98.5
Das	70	91.4	64.1	35.9	.0	70	82.9	53.0	36.7	7.9	.2	.5	1.5	.0	.0	171	67.8	42.8	56.8	.0	.0	.0	147	61.2	40.2	147	21.1	54.8
Docuers	44	88.6	91.8	8.3	.0	44	84.1	86.1	9.1	1.8	3.0	.0	.0	.0	.0	105	58.1	88.6	7.4	4.0	.0	.0	111	62.2	89.9	111	42.3	97.9
Escala (L)	798	78.1	89.5	9.6	1.2	798	58.3	58.0	20.0	9.3	3.4	5.0	4.2	.2	.0	1685	53.1	45.9	29.8	7.0	16.3	1.0	1677	72.8	77.8	1674	63.5	90.6
Espinelves	123	77.2	37.1	63.0	.0	123	70.7	8.3	83.2	6.1	2.4	.0	.0	.0	.0	227	68.3	21.8	77.8	.0	.0	.3	238	59.2	35.0	238	16.4	84.6
Espolla	226	89.4	88.1	11.0	.0	226	80.1	66.1	17.5	15.7	.5	.2	.0	.0	.0	475	69.9	57.7	41.9	.0	.1	.0	481	78.8	45.7	479	34.2	98.4
Esponellà	216	78.7	50.5	49.5	.0	216	64.8	41.4	43.0	4.7	5.8	4.2	.8	.0	.0	425	57.9	44.8	49.2	5.4	.6	.0	418	67.0	33.0	417	21.1	68.2
Figueres	3762	66.6	85.7	12.7	1.4	3762	59.5	64.4	16.4	10.7	3.0	1.4	.8	1.7	.8	7743	62.5	61.7	25.6	6.8	3.8	1.6	7711	73.1	64.9	7742	42.4	84.1
Districte 1	927	64.8	80.0	18.6	1.3	927	52.2	56.8	20.2	12.0	5.5	1.7	1.3	1.8	.6	1682	61.2	56.1	27.0	11.3	4.0	1.4	1705	73.7	61.8	1692	41.4	81.6
Districte 2	902	72.8	85.4	13.0	1.6	902	63.0	66.4	16.2	10.7	2.4	1.3	1.0	1.5	.4	2057	64.3	62.4	27.8	4.6	3.6	1.4	2015	73.3	65.9	1786	48.2	89.8
Districte 3	1034	60.2	86.9	11.4	1.5	1034	63.0	64.0	17.1	12.0	2.2	.7	1.7	1.5	.8	2108	62.0	61.1	26.7	5.5	4.1	1.9	2121	71.3	63.7	2124	31.8	87.9
Districte 4	899	69.6	90.3	8.3	1.3	899	59.7	69.7	12.6	8.2	2.4	2.2	1.3	2.1	1.4	1796	62.2	67.4	20.5	6.2	3.3	1.7	1870	74.4	67.9	1870	49.8	91.3
Façà	179	83.8	62.0	37.8	.0	179	76.5	37.1	52.8	1.0	4.4	2.6	1.9	.0	.0	368	60.1	38.0	53.2	6.7	1.6	.4	389	69.9	42.2	389	23.9	92.4
Foixà	197	82.7	51.7	47.8	.0	197	73.6	48.2	41.9	.4	8.3	.5	.4	.4	.0	367	70.8	40.2	50.4	9.5	.0	.0	381	29.0	35.8	380	29.0	89.4
Fontanilles	67	71.6	68.8	31.3	.0	67	62.7	58.1	25.8	1.4	6.2	7.6	.0	.8	.0	145	37.9	38.3	35.4	17.9	8.4	.0	151	66.2	42.1	151	15.2	91.3
Fontcoberta	204	69.6	46.3	53.7	.0	204	69.6	54.7	25.7	4.4	6.2	8.2	.3	.4	.0	380	55.0	66.1	29.6	4.1	.3	.0	380	69.7	55.6	380	52.9	59.7
Fonteta	129	86.1	94.1	5.4	.4	129	71.3	83.2	14.0	.7	.0	.3	1.8	.0	.0	227	77.5	70.3	27.6	.8	1.1	.0	266	84.2	68.0	266	49.6	98.6
Fornells de la Selva	221	86.0	86.4	13.3	.1	221	70.1	63.1	22.1	.7	11.9	.0	1.5	.3	.1	458	68.8	66.7	18.6	14.1	.6	.0	459	83.4	66.6	458	37.8	99.4
Fortià	165	83.6	76.5	23.5	.0	165	76.4	8.3	33.6	2.7	3.6	35.7	13.0	3.3	.0	290	78.6	50.1	27.6	2.6	14.4	5.2	289	91.0	60.0	289	44.3	99.2
Freixanet	187	76.5	73.6	26.3	.0	187	60.4	54.5	27.8	7.3	8.9	.0	.7	.0	.8	407	53.3	55.2	38.0	5.9	.9	.0	430	58.4	66.1	430	28.6	78.3
Garrigàs	189	85.2	64.6	35.1	.3	189	67.7	54.5	40.7	2.0	1.4	.7	.3	.0	.5	425	57.9	53.2	46.4	.0	.4	.0	417	74.1	50.1	417	34.3	72.5
Garrigoles	84	91.7	82.2	17.8	.0	84	63.1	52.5	28.6	17.7	.4	.9	.0	.0	.0	172	43.6	65.4	5.6	27.7	1.3	.0	168	76.2	60.3	168	33.9	98.1
Garriguella	286	75.5	91.2	8.6	.1	286	68.2	67.0	20.7	2.8	6.2	1.1	.0	2.1	.0	548	60.0	64.8	30.7	.8	.2	2.3	581	57.7	65.8	571	30.3	99.2
Ger	126	80.2	75.0	25.0	.0	126	72.2	57.2	19.2	20.7	2.1	.7	.0	.2	.0	246	61.4	54.7	42.2	2.7	.0	.4	246	69.5	58.8	248	33.9	97.5
Girona	5344	79.7	70.1	28.6	1.2	5364	68.0	45.9	23.2	9.2	13.6	2.0	3.7	1.8	.4	11864	71.0	41.7	31.7	18.7	5.9	1.9	12504	76.2	50.9	12521	43.6	79.5
Districte 1	2412	79.3	73.4	25.5	1.1	22	70.2	50.5	22.1	8.3	11.3	2.3	3.9	1.5	.2	5513	71.1	47.5	30.2	13.8	6.7	1.7	5828	75.7	56.8	5781	47.9	82.1
Districte 2	750	82.9	70.5	27.6	1.7	860	64.4	41.9	19.9	14.8	15.8	1.8	3.4	1.9	.1	1757	72.6	36.1	30.8	25.4	4.9	2.6	1828	76.6	46.9	1845	39.4	75.5
Districte 3	1478	78.5	57.8	40.8	1.1	1478	68.0	35.1	26.7	10.0	20.0	1.9	3.2	2.2	.7	3239	70.2	28.6	36.1	28.0	5.0	2.1	3314	78.0	36.4	3378	35.1	70.6
Districte 4	704	80.4	83.7	15.2	.9	704	64.9	58.1	23.4	4.3	5.0	1.8	4.7	2.0	.6	1355	70.6	56.5	28.9	7.4	5.9	1.3	1534	73.7	66.1	1517	51.0	85.5
Gombrèn	181	69.6	55.6	44.4	.0	181	54.1	12.2	81.6	.7	4.8	.8	.0	.0	.0	326	50.6	9.5	83.7	6.7	.0	.0	338	60.7	6.3	338	12.7	69.8
Gualta	116	89.7	70.2	29.8	.0	116	81.0	36.6	43.5	4.6	.0	5.9	7.1	2.4	.0	247	67.2	51.7	38.0	5.4	4.5	.0	239	72.8	50.3	232	39.7	100.0
GUILS DE CERDANYA	96	83.3	50.0	50.0	.0	96	78.1	25.4	58.7	12.8	2.9	.0	.0	.0	.0	196	55.6	19.1	72.7	2.7	.0	4.7	187	68.5	30.0	187	11.2	70.5
Hostalric	343	84.3	72.2	27.7	.0	343	77.3	51.9	37.0	1.7	1.5	4.2	.7	3.0	.0	740	73.1	40.1	58.3	.8	.0	.7	747	74.0	39.1	747	30.7	78.6
Isòvol	91	86.8	81.1	18.9	.0	91	70.3	74.4	20.6	2.8	2.0	.0	.0	.0	.0	189	57.7	63.7	31.5	1.9	.0	2.3	180	92.8	49.9	180	36.1	94.5
Jafre	147	80.3	65.7	34.3	.0	147	72.1	59.0	39.1	.5	1.3	.0	.0	.0	.0	308	60.1	68.0	28.8	3.0	.2	.0	320	64.4	69.3	320	38.8	99.8
Joanetes	188	73.4	10.3	89.7	.0	188	60.1	38.4	29.2	.5	31.9	.0	.0	.0	.0	337	51.9	31.9	35.4	32.4	.0	.0	348	64.1	17.1	348	10.9	81.6
Jonquera (La)	374	81.0	85.6	13.9	.3	347	72.1	77.3	14.7	2.9	.0	2.3	.5	1.2	1.0	812	57.1	81.2	12.9	3.8	1.1	.7	779	73.0	79.8	779	48.7	96.6
Juà	127	70.9	85.8	13.8	.2	127	63.8	0.5	38.1	4.6	4.0	38.4	14.3	.0	.0	254	65.4	48.3	34.5	15.9	.7	.4	249	61.9	40.8	249	33.7	98.8
Lagostera	1313	76.2	89.9	10.0	.1	1313	54.6	60.9	8.4	17.5	9.6	.6	2.4	.6	.0	2582	46.5	65.6	27.6	5.0	1.3	.4	2597	66.7	67.5	2556	39.1	100.0
Llambrílles	132	90.9	78.4	21.6	.0	132	76.5	9.3	63.3	10.8	9.2	2.1	3.4	1.9	.1	262	64.9	11.3	61.8	21.6	.0	5.3	266	74.1	6.7	266	19.2	38.7
Llanars	180	92.8	89.5	11.0	.0	180	79.4	76.7	16.3	2.6	.9	.6	3.0	.0	.0	384	66.7	72.2	23.3</									

Legislatives del
28 de juny de 1931

Nom del municipi	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	CCR	LLIGA R.	BOC
Maçanet de la Selva	437	68.9	92.3	7.8	.0
Madremanya i Sant Martí Vell	239	90.0	28.1	72.0	.0
Maià de Montcal	169	75.7	78.4	21.7	.0
Masarac	115	93.9	89.1	10.9	.0
Medinyà	108	86.1	79.5	20.5	.0
Meranges	71	70.4	88.8	11.2	.0
Mieres	291	80.1	44.7	55.3	.0
Mollet de Perelada	94	84.0	76.7	23.3	.0
Molló	247	70.9	78.5	21.3	.0
Monells	91	84.6	84.2	15.8	.0
Montagut	361	78.1	94.8	5.1	.0
Mont-ras	200	77.0	87.2	12.6	.1
Navata	270	76.3	68.2	31.9	.0
Ogassa	208	79.3	97.4	2.7	.0
Oix	161	70.2	90.8	9.2	.0
Olot	2785	74.6	81.4	17.3	1.3
Districte 1	1030	85.2	70.3	29.2	.5
Districte 2	810	65.3	56.6	42.3	1.1
Districte 3	565	79.3	80.8	18.6	.6
Districte 4	980	84.1	78.1	20.9	.8
Ordis	118	83.9	76.8	23.2	.0
Palafrugell	3385	79.1	71.9	27.2	.7
Districte 1	976	79.1	79.6	19.0	1.4
Districte 2	808	73.0	83.6	14.8	1.6
Districte 3	1001	71.4	81.5	17.5	.9
Palamós	1593	84.9	89.7	10.1	.04
Palau de Santa Eulàlia	71	83.1	35.6	64.4	.0
Palau-saverdera	340	86.2	89.5	10.1	.3
Palau-sacosta	167	83.2	63.7	35.3	.9
Palau-sator	174	71.8	73.0	27.0	.0
Palmerola	59	62.7	29.7	70.3	.0
Palol de Revardit	140	92.9	51.1	48.6	.2
Pals	430	71.4	90.8	9.0	.1
Pardines	144	77.1	76.0	24.0	.0
Parlavà	131	66.4	49.0	50.6	.5
Parròquia de Ripoll	333	67.3	74.4	25.6	.0
Pau	157	91.1	86.7	4.0	9.3
Pera (La)	179	74.9	49.4	50.5	.0
Peratallada	213	76.5	92.6	7.1	.3
Perelada	383	74.4	71.7	27.9	.4
Pinya (La)	128	87.5	10.7	89.3	.0
Planes d'Hostoles (Les)	506	73.1	82.8	17.2	.0
Planoles	108	86.1	94.2	5.8	.0
Pont de Molins	148	93.2	94.4	5.5	.0
Pontós	142	84.5	65.3	34.7	.0
Porqueres	308	77.0	63.6	36.3	.0
Portbou (Colera)	1050	88.8	94.7	4.8	.2
Port de la Selva	348	93.1	83.7	16.1	.1
Puigcerdà	807	76.5	80.0	20.0	.0
Quart	276	72.8	79.0	21.0	.0
Queralps	154	82.5	86.3	13.7	.0
Rabós d'Empordà	150	79.3	93.7	6.0	.0
Regencós	105	89.5	85.0	14.6	.4
Ribas de Freser	701	77.9	79.0	16.8	1.2
Riells i Viabrea	146	76.7	70.2	29.9	.0
Ripoll	1975	86.4	82.6	17.2	.1
Riudarenes	359	67.7	75.2	24.8	.0

Legislatives del
20 de novembre de 1932

Nom del municipi	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	ERC	LLIGA R.	AC	CC	EFAO	BOC	RF	PCC
Maçanet de la Selva	437	54.5	66.7	17.6	1.1	5.1	.1	1.7	7.8	.0
Madremanya i Sant Martí Vell	239	86.6	14.2	61.7	.2	.3	19.4	3.8	.4	.0
Maià de Montcal	169	66.3	41.4	41.8	4.7	5.7	4.6	1.1	.5	.0
Masarac	115	83.5	68.6	13.9	12.6	4.8	.0	.0	.0	.0
Medinyà	108	80.6	68.9	23.8	2.3	3.4	1.5	.1	.0	.0
Meranges	71	66.2	70.1	18.5	11.2	.2	.0	.0	.0	.0
Mieres	291	59.8	18.8	70.4	8.6	1.7	.4	.0	.0	.0
Mollet de Perelada	94	68.1	62.7	27.6	8.8	.6	.0	.0	.0	.0
Molló	247	57.1	63.6	21.5	13.0	1.8	.0	.0	.0	.0
Monells	91	74.7	41.6	26.9	.0	5.9	11.5	6.9	7.3	.0
Montagut	361	71.5	70.4	13.6	12.9	2.0	.3	.2	.0	.4
Mont-ras	200	67.0	77.0	17.9	.3	.0	1.5	1.1	2.3	.0
Navata	270	51.9	34.7	32.1	14.5	10.8	7.1	.6	.0	.0
Ogassa	208	62.5	92.7	4.7	.1	1.6	.6	.2	.0	.1
Oix	161	54.0	70.4	16.9	4.1	6.5	.8	.0	.0	1.3
Olot	3385	70.4	44.6	25.3	13.8	10.3	1.6	3.1	6.0	.0
Districte 1	1030	76.2	42.6	26.3	16.0	12.0	1.8	.0	.6	.6
Districte 2	810	59.6	30.0	33.1	17.2	14.8	1.3	2.2	.9	.5
Districte 3	565	67.3	52.3	18.7	12.6	8.5	2.5	4.1	.5	.8
Districte 4	980	76.6	53.3	23.3	10.5	7.1	1.3	3.0	.3	1.1
Ordis	118	78.8	60.4	29.9	5.1	3.7	.7	.2	.1	.0
Palafrugell	2785	65.2	69.5	16.9	2.1	3.2	2.6	5.4	.3	.0
Districte 1	976	68.8	68.8	20.4	1.9	3.3	.6	4.7	.2	.0
Districte 2	808	65.4	74.0	11.5	2.5	3.3	3.0	5.1	.5	.0
Districte 3	1001	61.7	66.4	17.9	2.0	2.9	4.3	6.4	.2	.0
Palamós	1593	75.4	56.2	13.8	7.3	.4	15.8	5.5	.5	.0
Palau de Santa Eulàlia	71	84.5	35.2	63.9	.3	.0	.2	.5	.0	.0
Palau-saverdera	340	68.8	47.4	19.9	14.2	.9	12.6	3.5	1.4	.0
Palau-sacosta	167	76.1	1.3	12.2	.0	44.2	40.1	1.3	.0	1.0
Palau-sator	174	67.2	33.3	46.4	.6	1.9	12.1	4.5	.5	.0
Palmerola	59	49.2	51.6	48.4	.0	.0	.0	.0	.0	.0
Palol de Revardit	140	65.0	25.1	54.9	1.4	13.0	3.8	.4	1.3	.0
Pals	430	70.5	66.6	11.9	2.9	3.5	6.1	8.4	.3	.0
Pardines	144	52.1	61.4	38.5	.0	.0	.0	.0	.0	.0
Parlavà	131	59.5	43.6	52.9	.0	3.2	.0	.4	.0	.0
Parròquia de Ripoll	333	45.1	63.9	31.8	.6	.0	.5	1.8	.0	1.0
Pau	157	72.6	32.6	11.1	32.0	.0	7.6	7.4	9.3	.0
Pera (La)	179	69.8	43.9	51.7	.4	2.8	.5	.0	.7	.0
Peratallada	213	65.7	55.9	23.5	1.5	2.2	1.2	4.6	11.2	.0
Perelada	383	67.1	8.4	47.4	9.1	1.4	20.3	8.8	1.3	3.3
Pinya (La)	128	74.2	8.4	73.4	1.6	16.6	.0	.0	.0	.0
Planes d'Hostoles (Les)	506	61.1	50.0	18.1	13.0	3.3	10.0	5.2	.5	.0
Planoles	108	72.2	67.7	27.0	.0	1.3	.0	4.0	.0	.0
Pont de Molins	148	76.4	33.9	7.1	17.6	1.8	24.0	2.5	.0	13.1
Pontós	142	66.2	70.1	24.8	1.1	1.1	2.4	.6	.0	.0
Porqueres	308	67.5	40.4	20.8	12.7	8.8	15.2	2.1	.0	.0
Portbou (Colera)	1050	69.7	70.2	9.9	3.4	.0	4.0	2.7	9.9	.0
Port de la Selva	348	84.5	61.9	20.8	5.4	1.1	7.6	2.8	.5	.0
Puigcerdà	807	66.8	49.7	36.4	7.4	.6	5.1	.2	.5	.0
Quart	276	55.1	30.8	57.5	1.1	5.3	.5	.7	3.8	.0
Queralps	154	57.1	89.7	9.0	1.3	.0	.0	.0	.0	.0
Rabós d'Empordà	150	52.0	80.7	13.1	.1	2.4	1.0	2.6	.0	.0
Regencós	105	60.0	58.7	27.3	.0	.0	8.2	5.9	.0	.0
Ribas de Freser	701	57.5	53.9	42.0	3.9	.0	.1	.1	.1	.0
Riells i Viabrea	146	57.5	68.7	30.1	1.1	.0	.0	.0	.1	.0
Ripoll	1975	69.8	55.6	31.8	5.0	.7	4.1	1.7	.3	.5
Riudarenes	359	51.0	77.3	8.8	2.4	9.7	1.3	.2	.2	.0

Legislatives del
19 de novembre de 1933

Nom del municipi	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	ER	Lliga Catalana	Dreta Agrària	Front Obrer	Cand. Rad. Fed.
Maçanet de la Selva	904	37.4	47.0	32.0	9.4	4.1	7.6
Madremanya i Sant Martí Vell	465	77.6	36.9	60.4	.1	2.2	.3
Maià de Montcal	330	69.1	52.3	36.6	5.6	5.6	.0
Masarac	219	65.3	84.7	6.6	8.8	.0	.0
Medinyà	222	77.9	74.6	23.0	2.4	.0	.0
Meranges	109	62.4	48.5	51.5	.0	.0	.0
Mieres	568	51.1	11.6	79.6	8.8	.0	.0
Mollet de Perelada	202	46.0	67.3	30.1	2.2	.0	.0
Molló	528	33.3	57.2	38.7	3.6	.6	.0
Monells	189	60.3	31.8	42.5	8.6	9.3	7.7
Montagut	710	70.4	65.2	32.0	2.7	.0	.0
Mont-ras	383	61.1	69.8	20.5	.1	7.9	1.8
Navata	518	46.5	51.9	29.6	15.8	2.4	.0
Ogassa	437	57.0	89.1	8.1	.8	2.0	.0
Oix	332	30.7	71.2	14.8	13.0	1.0	.0
Olot	7495	69.1	42.5	38.7	11.5	6.2	.5
Districte 1	2533	67.3	41.4	38.3	13.5	6.0	.4
Districte 2	1621	70.9	27.6	52.6	14.2	4.6	.5
Districte 3	1190	64.0	45.6	31.5	11.9	9.1	.6
Districte 4	2154	72.5	53.3	32.1	7.2	6.4	.5
Ordis	246	67.5	56.6	39.6	3.9	.0	.0
Palafrugell	5906	71.8	63.2	26.8	2.8	7.0	.6
Districte 1	2147	71.4	60.3	29.5	3.6	6.4	.3
Districte 2	2196	73.1	68.4	21.3	1.9	7.1	1.1
Districte 3	1563	70.4	58.5	30.6	2.7	7.7	.4
Palamós	3589	69.0	68.0	25.1	.4	3.6	2.7
Palau de Santa Eulàlia	140	75.7	33.0	67.0	.0	.0	.0
Palau-saverdera	650	73.4	73.1	25.7	.6	.0	.3
Palau-sacosta	429	82.8	46.3	32.1	17.2	4.0	.0
Palau-sator	340	44.1	45.7	44.4	5.2	2.1	2.3
Palmerola	103	56.3	67.6	32.4	.0	.0	.0
Palol de Revardit	275	47.3	43.5	45.7	10.3	.0	.2
Pals	871	51.6	44.3	22.7	2.7	29.4	.9
Pardines	306	53.6	45.8	53.9	.0	.0	.0
Parlavà	259	44.8	30.4	65.0	4.4	.0	.0
Parròquia de Ripoll	678	45.4	66.8	28.5	.8	.3	.1
Pau	318	51.9	64.9	29.7	1.2	3.2	1.0
Pera (La)	345	45.8	34.2	59.9	4.5	.5	.8
Peratallada	407	45.2	45.0	37.4	3.3	14.3	.0
Perelada	835	67.7	34.4	63.5	.7	.8	.7
Pinya (La)	243	63.4	3.1	64.7	32.2	.0	.0
Planes d'Hostoles (Les)	1050	50.3	68.3	30.5	.1	.5	.1
Planoles	215	64.7	59.4	33.8	6.9	.0	.0
Pont de Molins	306	70.6	72.9	19.0	.9	.6	.0
Pontós	276	65.9	57.2	41.2	.8	.6	.0
Porqueres	551	53.9	59.0	21.5	7.6	11.8	.0
Portbou (Colera)	2234	65.3	71.8	10.2	2.6	4.8	9.5
Port de la Selva	716	71.2	39.9	36.8	1.2	19.7	1.7
Puigcerdà	1740	62.2	54.0	43.6			

Legislatives del
28 de juny de 1931

Nom del municipi	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	CCR	LLIGA R.	BOC
Riudaura	231	60.2	55.9	44.1	.0
Riudellots de la Selva	240	83.8	66.7	33.3	.0
Riumors	121	86.8	91.2	8.6	.0
Roses	770	71.2	81.5	8.8	9.5
Rupià	132	79.6	36.0	64.0	.0
Sales de Llierca	102	81.4	77.8	21.9	.0
Salt	1268	86.6	90.3	9.4	.2
Sant Andreu de Terri	127	71.7	59.4	40.6	.0
Sant Andreu Salou	83	75.9	77.1	23.0	.0
Sant Aniol de Finestres	328	59.5	54.5	45.6	.0
Sant Climent Sescebes	227	82.4	85.9	14.1	.0
Sant Cristòfol de Campdevàno	596	86.2	80.0	19.7	.1
Sant Cristòfol de Toses	191	75.9	96.8	3.2	.0
Sant Daniel	309	56.0	66.0	33.5	.5
Sant Esteve d'en Bas	530	72.8	69.5	30.5	.0
Sant Feliu de Buixalleu	396	74.8	71.2	28.8	.0
Sant Feliu de Guixols	3087	71.4	88.9	10.8	.3
Districte 1	1118	71.0	78.9	20.6	.4
Districte 2	1271	73.3	89.2	10.7	.1
Districte 3	698	68.8	93.4	6.4	.2
Sant Feliu de Pallerols	500	73.6	69.4	30.6	.0
Sant Ferriol	228	71.1	53.1	46.9	.0
Sant Gregori	556	83.5	61.6	37.3	1.1
Sant Hilari Sacalm	760	86.1	76.0	23.9	.0
Sant Jaume de Llierca	310	81.9	76.4	23.4	.1
Sant Jordi Desvalls	234	78.2	63.0	37.0	.0
Sant Joan de les Abadesses	1030	77.3	86.4	12.5	.9
Sant Joan de Mollet	104	89.4	77.0	22.8	.0
Sant Joan de Palamós	516	82.4	97.3	2.7	.0
Sant Julià de Ramis	138	82.6	61.9	38.1	.0
Sant Llorenç de la Muga	161	83.2	91.9	8.1	.0
Sant Martí de Llémena	285	47.7	59.6	39.7	.0
Sant Miquel de Campmajor	184	92.9	8.3	91.7	.0
Sant Miquel de Cladells	91	80.2	57.5	42.5	.0
Sant Miquel de Fluvià	73	90.4	81.9	17.8	.0
Sant Mori	68	77.9	71.1	28.9	.0
Sant Pau de Segúries	172	79.7	80.6	19.4	.0
Sant Pere d'Ossor	337	77.5	83.1	16.8	.2
Sant Pere de les Prespes	290	72.8	34.1	64.8	.4
Sant Pere Pescador	350	80.0	85.7	14.2	.1
Sant Privat d'en Bas	416	69.0	33.8	66.2	.0
Sant Sadurní	149	85.9	88.7	11.3	.0
Sant Salvador de Bianya	93	95.7	42.0	57.8	.0
Sant Vicenç de Camos	175	57.7	54.7	45.4	.0
Santa Coloma de Farners	1178	83.8	81.4	18.4	.1
Santa Cristina d'Aro	325	88.9	72.9	27.1	.0
Santa Eugènia de Ter	353	85.6	85.8	13.6	.6
Santa Llogaia d'Algera	58	89.7	97.7	1.6	.8
Santa Pau	543	72.7	83.0	17.1	.0
Sarrià de Ter	304	91.1	86.5	13.1	.3
Saus	223	88.3	78.3	21.4	.2
Selva de Mar	108	94.4	91.1	8.5	.4
Serinyà	281	81.5	59.2	40.7	.0
Serra de Daró	87	58.6	66.7	32.9	.4
Setcases	106	96.2	99.0	1.0	.0
Sils	406	78.1	66.7	33.3	.0
Susqueda	181	83.4	73.5	26.5	.0

Legislatives del
20 de novembre de 1932

Nom del municipi	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	ERC	LLIGA R.	AC	CC	EFAO	BOC	RF	PCC
Riudaura	231	49.4	27.8	32.2	16.3	23.7	.0	.0	.0	.0
Riudellots de la Selva	240	71.7	34.5	42.1	6.5	5.9	.0	.3	10.7	.0
Riumors	121	65.3	32.0	33.4	3.3	3.4	26.9	1.0	.0	.0
Roses	770	57.3	56.6	15.5	9.7	3.6	7.1	5.8	1.7	.0
Rupià	132	80.3	10.7	71.6	2.3	3.7	4.4	1.4	5.9	.0
Sales de Llierca	102	68.6	82.0	8.4	3.9	4.6	.0	1.0	.0	.0
Salt	1268	59.3	51.0	31.3	5.4	2.1	6.7	2.8	.5	.3
Sant Andreu de Terri	127	56.7	38.3	27.9	19.5	12.4	1.9	.0	.1	.0
Sant Andreu Salou	83	56.6	36.9	6.6	15.5	30.1	1.0	.2	9.7	.0
Sant Aniol de Finestres	228	71.9	36.0	42.3	9.2	2.0	9.3	1.1	.1	.0
Sant Climent Sescebes	227	62.1	36.8	15.3	14.3	1.5	27.1	4.7	.4	.0
Sant Cristòfol de Campdevàno	596	65.9	62.2	26.6	7.5	.0	2.0	1.3	.2	.0
Sant Cristòfol de Toses	191	45.0	83.1	12.2	.3	2.3	.0	1.6	.0	.0
Sant Daniel	309	43.4	31.8	43.7	2.7	17.7	2.1	1.5	.1	.3
Sant Esteve d'en Bas	530	67.9	63.7	29.6	1.8	4.6	.3	.1	.1	.0
Sant Feliu de Buixalleu	396	59.3	50.5	44.8	2.2	1.5	.6	.2	.2	.0
Sant Feliu de Guixols	3087	61.6	74.2	18.4	4.1	.6	.7	1.3	.7	.0
Districte 1	1118	59.1	64.5	27.2	4.8	.8	.7	1.1	.9	.0
Districte 2	1271	64.0	76.7	16.0	3.7	.7	.7	1.6	.6	.0
Districte 3	698	61.0	84.2	9.4	3.8	.3	.7	1.2	.4	.0
Sant Feliu de Pallerols	500	62.8	45.3	31.0	1.6	21.5	.2	.4	.0	.0
Sant Ferriol	228	50.4	48.7	15.0	2.3	33.6	.0	.0	.0	.0
Sant Gregori	556	60.1	48.3	33.2	1.1	15.1	.0	2.3	.0	.0
Sant Hilari Sacalm	760	73.0	50.1	38.4	5.2	1.7	3.6	.6	.4	.0
Sant Jaume de Llierca	310	80.7	74.7	22.9	1.6	.4	.1	.1	.1	.0
Sant Jordi Desvalls	234	65.8	58.5	22.5	.5	16.0	.3	2.1	.0	.0
Sant Joan de les Abadesses	1030	65.9	48.3	36.4	2.8	.0	7.3	5.2	.0	.0
Sant Joan de Mollet	104	88.5	87.4	7.9	.0	3.3	.4	1.0	.0	.0
Sant Joan de Palamós	546	62.3	60.5	8.3	3.1	2.0	19.5	6.6	.2	.0
Sant Julià de Ramis	138	63.0	34.5	52.8	1.3	10.8	.3	.4	.0	.0
Sant Llorenç de la Muga	161	70.8	70.0	15.9	.9	8.3	4.5	.0	.5	.0
Sant Martí de Llémena	285	66.7	23.3	55.3	.0	7.3	13.9	.2	.0	.0
Sant Miquel de Campmajor	184	77.7	2.4	33.0	3.3	59.2	1.9	.2	.0	.0
Sant Miquel de Cladells	91	93.4	68.6	17.5	2.3	11.6	.0	.0	.0	.0
Sant Miquel de Fluvià	73	79.5	61.7	23.9	4.8	3.7	1.5	.5	4.0	.0
Sant Mori	68	77.9	38.9	47.6	4.3	7.5	.4	.4	.0	.0
Sant Pau de Segúries	172	83.7	79.6	18.2	.6	1.4	.0	.2	.0	.0
Sant Pere d'Ossor	337	57.3	57.7	27.9	.4	3.5	2.2	6.4	1.9	.0
Sant Pere de les Prespes	290	81.0	48.4	34.8	14.1	2.2	.0	.4	.0	.0
Sant Pere Pescador	350	62.6	41.9	22.4	4.9	3.8	23.5	.2	2.9	.5
Sant Privat d'en Bas	416	67.8	47.8	42.5	4.7	5.0	.0	.1	.0	.0
Sant Sadurní	149	69.8	73.2	25.3	.0	1.2	.0	.3	.0	.0
Sant Salvador de Bianya	93	54.8	6.4	81.7	11.9	.0	.0	.0	.0	.0
Sant Vicenç de Camos	175	57.1	44.1	31.6	4.2	13.1	6.5	.2	.3	.0
Santa Coloma de Farners	1178	75.6	64.5	19.3	10.4	.5	.0	3.9	1.0	.0
Santa Cristina d'Aro	325	73.5	62.5	30.7	.6	5.3	.0	.8	.0	.0
Santa Eugènia de Ter	353	74.5	52.0	24.9	3.4	2.5	11.5	4.5	.8	.3
Santa Llogaia d'Algera	58	77.6	60.3	4.7	2.9	.0	24.0	7.9	.0	.0
Santa Pau	543	63.4	57.6	33.6	3.2	5.4	.0	.3	.0	.0
Sarrià de Ter	304	76.6	51.3	36.6	2.0	4.3	3.5	1.9	.2	.2
Saus	223	78.9	65.3	24.8	3.7	5.2	.0	1.0	.0	.0
Selva de Mar	108	87.0	53.0	14.3	23.5	.0	7.6	.3	1.4	.0
Serinyà	281	68.7	51.1	32.3	3.6	8.8	3.5	.7	.0	.0
Serra de Daró	87	52.9	26.7	52.2	1.6	19.3	.0	.0	.0	.0
Setcases	106	56.6	96.5	.0	1.5	2.0	.0	.0	.0	.0
Sils	406	51.7	45.7	31.0	18.1	3.6	.8	.5	.2	.0
Susqueda	181	55.3	47.8	46.2	2.3	.0	.4	1.1	2.4	.0

Legislatives del
19 de novembre de 1933

Nom del municipi	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	ER	Lliga Catalana	Dreta Agrària	Front Obrer	Cand. Rad. Fed.
Riudaura	425	43.3	22.4	48.3	28.4	.6	.0
Riudellots de la Selva	484	56.4	46.3	49.9	2.3	.0	1.5
Riumors	237	24.9	49.2	25.4	23.7	1.7	.0
Roses	1724	44.8	63.1	29.4	5.0	.6	1.4
Rupià	262	70.2	13.6	76.7	4.5	.0	5.2
Sales de Llierca	192	46.9	75.1	22.7	2.3	.0	.0
Salt	2512	61.2	45.2	48.0	1.6	4.6	.6
Sant Andreu de Terri	249	76.7	64.9	30.8	4.1	.0	.0
Sant Andreu Salou	157	31.9	31.7	18.8	32.6	1.3	15.2
Sant Aniol de Finestres	509	24.6	28.5	69.4	2.1	.0	.0
Sant Climent Sescebes	558	45.3	75.9	21.5	1.6	1.1	.0
Sant Cristòfol de Campdevàno	1347	61.8	57.7	40.0	1.7	.3	.0
Sant Cristòfol de Toses	326	35.6	81.2	16.3	2.5	.0	.0
Sant Daniel	514	63.0	38.9	34.2	20.4	6.4	.0
Sant Esteve d'en Bas	1129	46.9	82.9	11.1	5.9	.2	.0
Sant Feliu de Buixalleu	722	53.5	54.5	44.6	.8	.0	.1
Sant Feliu de Guixols	6554	67.3	65.1	30.5	.7	3.0	.6
Districte 1	2402	65.0	51.5	43.2	.9	3.6	.7
Districte 2	2675	69.0	70.0	25.7	.6	3.1	.6
Districte 3	1477	68.3	72.5	23.7	.7	2.4	.6
Sant Feliu de Pallerols	964	64.3	33.4	40.2	24.8	1.2	.3
Sant Ferriol	427	44.5	54.2	19.6	26.0	.0	.0
Sant Gregori	1198	52.8	32.2	47.5	4.9	15.3	.2
Sant Hilari Sacalm	1490	75.0	52.0	46.9	.6	.5	.1
Sant Jaume de Llierca	620	74.8	64.7	34.8	.2	.0	.4
Sant Jordi Desvalls	496	60.5	57.1	24.4	15.3	3.1	.0
Sant Joan de les Abadesses	2271	71.7	39.9	39.9	.2	19.9	.0
Sant Joan de Mollet	216	78.2	78.2	10.0	6.7	5.0	.1
Sant Joan de Palamós	1155	56.9	78.9	12.7	2.2	4.3	1.3
Sant Julià de Ramis	263	60.5	38.3	52.3	9.4	.0	.0
Sant Llorenç de la Muga	326	55.8	81.1	16.8	2.1	.0	.0
Sant Martí de Llémena	526	41.4	40.2	47.0	12.6	.0	.2
Sant Miquel de Campmajor	369	59.1	4.4	48.5	47.0	.0	.0
Sant Miquel de Cladells	162	69.8	67.9	26.5	5.6	.0	.0
Sant Miquel de Fluvià	165	57.0	81.6	15.9	1.1	.0	1.4
Sant Mori	158	62.7	36.8	57.1	6.1	.0	.0
Sant Pau de Segúries	375	73.3	82.8	14.9	.0	2.3	.0
Sant Pere d'Ossor	693	54.6	51.5	32.0	1.8	14.7	.0
Sant Pere de les Prespes	632	69.3	35.7	39.4	23.9	.9	.0
Sant Pere Pescador	736	69.4	71.0	23.9	.9	4.1	.1
Sant Privat d'en Bas	819	39.9	67.9	17.4	14.4	.3	.0
Sant Sadurní	321	55.5	64.8	29.2	.5	.9	4.6
Sant Salvador de Bianya	161	38.5	1.6	90.7	7.7	.0	.0
Sant Vicenç de Camos	341	51.0	62.2	24.4	13.3	.0	.0
Santa Coloma de Farners	2104	82.9	62.5	32.5	3.8	.3	.8
Santa Cristina							

Nom del municipi	Legislatives del 28 de juny de 1931					Legislatives del 20 de novembre de 1932									Legislatives del 19 de novembre de 1933						Legislatives del 16 de febrer de 1936 i Compromissaris del 26 d'abril de 1936							
	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	CCR	LLIGA R.	BOC	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	ERC	LLIGA R.	AC	CC	EFAO	BOC	RF	PCC	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	ER	Lliga Catalana	Dreta Agrària	Front Obrer	Cand. Rad. Fed.	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	Front d'Esq. de C.	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	Front d'Esq. de C.
Tallada (La)	182	79.1	63.9	35.1	1.0	182	70.9	29.7	58.8	2.6	1.7	.0	6.0	1.0	.0	344	57.9	25.7	65.7	5.5	2.2	.9	335	56.1	44.2	350	19.7	100.0
Tarabaus	47	87.2	75.6	24.4	.0	47	74.5	66.1	30.6	2.9	.0	.0	.0	.0	.0	88	70.5	45.2	54.8	.0	.0	.0	87	54.0	60.6	78	38.5	96.7
Terrades	180	72.2	89.9	10.0	.2	180	57.2	25.3	35.4	14.7	.5	23.6	.3	.3	.0	334	51.2	63.0	35.3	.6	.5	.7	356	65.2	53.9	356	36.8	99.7
Torrent	75	94.7	67.6	32.4	.0	75	70.7	21.2	48.2	.0	.6	26.4	3.5	.0	.0	153	73.2	37.7	61.8	.0	.2	.0	147	84.4	48.4	147	39.5	98.5
Torroella de Fluvià	148	91.2	66.0	33.7	.3	148	71.6	70.3	24.2	2.5	2.8	.0	.0	.0	.0	309	58.3	69.5	28.9	1.3	.2	.0	326	70.9	58.6	326	39.0	100.0
Torroella de Montgrí	1264	82.5	85.7	14.2	.1	1364	70.5	67.8	25.7	2.3	1.7	.1	1.2	1.2	.0	2777	66.9	57.9	37.7	1.2	2.8	.4	2780	76.9	60.7	2790	42.6	95.0
Tortellà	382	82.2	90.9	9.1	.0	382	76.4	62.5	10.9	4.4	7.1	.0	14.7	.4	.0	801	77.3	66.7	27.8	3.9	1.4	.0	820	80.1	64.2	820	54.3	92.8
Tossa	412	92.0	94.3	5.7	.0	412	81.6	83.3	12.1	.4	1.3	.8	1.2	.8	.0	943	76.4	75.1	19.0	.7	4.8	.4	931	82.2	80.9	941	62.6	96.7
Ultramort	88	80.7	57.8	42.2	.0	88	78.4	14.3	74.9	1.0	8.3	.0	.0	.8	.0	187	51.3	14.7	59.8	24.6	.0	.8	195	58.0	29.0	195	34.4	56.6
Ullà	136	77.2	74.4	25.6	.0	136	76.5	66.9	18.4	5.4	7.9	.0	1.1	.3	.0	283	60.4	67.3	19.7	9.1	3.6	.2	284	77.1	63.8	284	54.2	100.0
Ullastret	129	100.0	94.9	5.0	.2	129	62.0	75.5	13.8	.0	9.8	.0	.6	.0	.0	259	49.8	79.7	10.2	10.1	.0	.0	266	64.3	49.7	266	35.3	98.9
Urtg	88	83.0	87.7	12.3	.0	88	70.5	72.6	27.4	.0	.0	.0	.0	.0	.0	212	52.8	67.6	31.0	.9	.0	.5	196	58.2	66.7	196	34.2	95.5
Urús	34	82.4	78.6	21.4	.0	34	58.8	82.7	17.4	.0	.0	.0	.0	.0	.0	65	46.2	83.3	16.7	.0	.0	.0	65	49.2	96.9	65	64.6	100.0
Vajol (La)	40	92.5	94.6	5.4	.0	40	67.5	67.7	22.2	9.4	.0	.0	.8	.0	.0	82	61.0	89.6	10.4	.0	.0	.0	87	66.7	91.7	87	58.6	100.0
Vall de Bianya (La)	506	70.6	73.1	26.9	.0	506	50.8	54.3	27.6	12.1	4.7	.8	.1	.0	.4	1014	40.7	22.3	71.7	4.2	1.6	.0	1025	50.5	43.1	1025	13.5	86.5
Vallfogona	226	75.7	84.5	15.2	.0	226	54.4	60.2	37.4	1.1	.2	.9	.0	.2	.0	459	55.6	52.6	46.4	.2	.9	.0	458	56.3	48.8	458	24.2	97.3
Vall-llobrega	66	80.3	88.7	11.3	.0	66	72.7	0.0	8.4	2.5	89.2	.0	.0	.0	.0	145	51.0	67.7	26.7	2.8	1.4	1.4	143	72.7	75.7	143	42.7	98.0
Ventalló	246	76.8	57.2	42.2	.0	246	55.7	26.6	44.2	10.6	14.9	.2	.8	2.4	.0	550	42.2	41.1	53.3	3.5	.4	1.7	586	63.3	45.4	586	33.6	100.0
Verges	336	79.2	76.3	23.1	.2	336	70.5	50.7	41.4	4.4	1.5	.0	.7	1.4	.0	722	65.5	51.9	38.3	8.8	.6	.2	719	74.1	52.6	719	49.5	73.9
Vidrà	140	62.1	46.6	53.4	.0	140	48.6	31.1	51.0	.8	15.6	.0	.0	.0	.0	239	59.8	18.6	81.4	.0	.0	.0	241	59.3	14.0	241	3.3	0.0
Vidreres	534	76.2	94.5	5.5	.0	534	59.0	23.0	16.2	1.3	2.0	31.4	14.2	12.0	.0	1109	44.4	54.4	35.0	1.3	6.1	3.3	1118	68.6	60.3	1135	36.1	93.0
Vilabertran	228	85.1	96.3	3.5	.2	228	84.7	52.3	18.9	8.9	.0	.9	2.8	16.3	.0	476	78.4	52.0	30.1	.7	3.0	14.2	509	69.6	58.0	509	33.6	97.1
Vilablareix	117	83.8	25.5	74.5	.0	117	70.1	17.1	78.4	.0	3.6	.9	.0	.0	.0	229	75.6	15.2	81.0	3.8	.0	.0	232	76.3	15.0	232	40.5	21.3
Vilademat	135	85.9	68.6	31.1	.0	135	67.4	50.6	46.4	.9	1.6	.0	.6	.0	.0	273	63.0	42.8	56.0	.6	.6	.0	285	60.0	31.6	285	24.6	65.7
Vilademuls	589	79.1	44.9	54.9	.0	589	56.5	43.3	33.4	4.3	13.5	5.3	.1	.0	.0	1162	54.3	51.3	39.5	8.9	.3	.0	1171	65.0	39.2	1171	20.2	100.0
Viladesens	116	91.4	36.8	63.2	.0	116	79.3	26.5	62.7	.8	6.4	3.2	.2	.3	.0	261	67.1	46.7	49.9	3.2	.0	.0	255	76.9	32.9	260	23.1	96.3
Viladonja	50	64.0	68.8	31.3	.0	50	48.0	75.0	25.0	.0	.0	.0	.0	.0	.0	77	37.7	82.8	17.2	.0	.0	.0	77	28.6	54.6	77	6.5	100.0
Viladrau	288	63.2	55.8	43.7	.0	288	58.0	32.6	67.0	.4	.0	.0	.0	.0	.0	502	61.6	30.4	69.6	.0	.0	.0	555	58.9	25.4	555	23.4	56.5
Viafant	172	89.5	86.3	13.7	.0	172	76.2	66.4	14.3	12.3	.2	4.2	1.9	.7	.1	373	72.4	77.1	16.8	.8	3.5	.0	374	75.4	76.4	374	45.7	97.7
Vilaür	62	77.4	87.5	12.5	.0	62	77.4	57.5	12.0	3.4	26.9	.0	.2	.0	.0	121	82.6	63.9	3.8	32.3	.0	.0	138	89.1	43.9	138	42.8	100.0
Vilajuïga	242	91.3	97.6	2.2	.0	242	84.7	78.6	13.3	3.6	.2	.6	.8	2.3	.6	545	71.2	77.5	20.7	.2	.0	1.7	557	77.7	67.8	557	52.8	93.5
Vilallonga de Ter	365	66.6	69.7	30.3	.0	365	55.1	51.7	29.8	.4	6.1	.1	11.9	.0	.0	633	66.2	49.1	39.3	1.8	9.8	.0	663	75.7	58.7	663	49.6	71.9
Viallovent	48	79.2	88.4	11.6	.0	48	66.7	39.2	50.7	8.7	1.4	.0	.0	.0	.0	112	49.1	58.7	25.4	.0	15.9	.0	121	56.2	67.2	121	32.2	82.1
Vilamacolum	141	82.3	88.1	10.1	1.6	141	53.9	21.6	31.2	42.2	1.1	2.0	1.7	.1	.1	307	45.6	63.1	31.4	2.6	1.3	.4	295	68.5	59.1	295	36.3	100.0
Vilamalla	97	73.2	72.1	27.9	.0	97	52.6	52.1	37.3	6.9	.0	1.5	.7	1.5	.0	185	52.4	52.2	46.3	1.1	.0	.2	166	83.7	47.1	197	31.5	97.3
Vilamaniscle	74	93.2	96.5	3.5	.0	74	81.1	37.7	12.4	14.3	.0	34.6	.0	.3	.0	161	78.9	85.3	14.4	.0	.0	.3	166	77.7	85.1	166	53.6	87.6
Vilanant	151	76.8	87.5	10.8	1.7	151	60.3	65.2	7.1	9.2	4.3	7.8	3.3	.0	3.1	301	47.8	58.9	36.1	2.1	2.1	.0	288	60.8	72.1	288	34.0	100.0
Vilanova de la Muga	225	70.7	76.4	23.6	.0	225	64.9	17.8	42.9	6.7	.6	16.3	8.4	6.6	.7	358	60.6	38.8	60.7	.2	.4	.0	364	65.9	37.5	364	18.7	96.7
Vila-sacra	128	85.9	94.2	4.9	.9	128	77.3	81.5	12.8	1.2	.4	.6	2.7	.6	.0	286	67.1	82.4	11.1	1.8	4.4	.2	293	74.4	90.9	293	57.7	98.2
Vilatenim	79	86.1	68.4	31.3	.0	79	76.0	31.7	39.5	25.7	1.7	.0	.0	1.4	.0	158	51.3	61.4	32.8	1.3	3.4	1.1	161	65.8	63.4	161	31.1	95.7
Vilopriu	144	89.6	44.2	55.9	.0	144	75.0	42.6	33.3	.8	19.3	3.8	.2	.0	.0	319	60.8	44.7	28.8	24.3	2.1	.0	320	71.9	41.3	320	34.4	85.2
Vilobí d'Onyar	444	86.0	58.7	40.9	.0	444	63.1	43.0	18.9	1.5	33.2	.0	2.5	.7	.0	890	52.9	43.0	33.8	20.1	2.8	.2	930	68.2	45.5	920	27.4	96.7
Vulpellac	127	81.1	79.7	16.8	3.5	127	71.7	56.9	27.3	.9	2.3	10.0	2.6	.1	.0	253	62.5	36.4	40.4	.0	23.2	.0	246	72.8	60.9	293	35.4	81.7

Resultats per municipis: Lleida província

Apèndice

Resultados por municipios: Lérida provincia

Nom del municipi	Legislatives del 28 de juny de 1931							Legislatives del 20 de novembre de 1932					Legislatives del 19 de novembre de 1933					Legislatives del 16 de febrer de 1936 i Compromissaris del 26 d'abril de 1936							
	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	Coalició Repub.	PCR	BOC	Partit Agrari de C.	LLIGA R.	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	ERC	FP (LLIGA R.)	PSOE	BOC	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	ERC	UD	FOP	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	FEC	FCO	Daniel Riu	PARTICIPACIÓ	FEC
Abella de la Conca	175	97.1	74.6	24.2	.5	.0	.7	175	38.9	80.4	19.5	.0	.1	340	17.1	46.5	53.4	.0	340	45.6	68.9	29.2	1.9	9.4	65.6
Ager	461	70.7	99.8	.1	.0	.0	.0	461	74.4	37.9	62.1	.0	.0	973	41.5	62.9	36.3	.1	973	58.3	47.2	51.9	.9	9.5	100.0
Agramunt	785	69.2	82.6	15.7	1.6	.2	.0	785	74.0	62.7	35.2	.0	2.1	1700	63.3	60.2	38.2	1.6	1700	84.8	57.8	42.0	.1	61.6	64.4
Aitona	730	85.5	99.8	.2	.0	.0	.0	730	81.8	42.1	57.7	.2	.02	1545	68.1	41.4	57.3	1.3	1545	85.2	51.1	48.9	.0	28.1	99.8
Alamús	159	88.1	97.7	.0	2.3	.0	.0	159	64.8	67.8	29.3	.0	2.9	322	44.1	75.2	24.8	.0	322	63.7	86.4	13.4	.2	9.6	100.0
Alàs	111	89.2	99.3	.0	.0	.7	.0	111	75.7	79.3	20.7	.0	.0	223	68.7	47.0	53.0	.0	223	69.1	60.7	39.3	.0	70.4	61.2
Albagés (L')	226	90.3	99.8	.0	.3	.0	.0	226	75.7	71.9	27.2	.0	.9	460	68.3	69.6	30.4	.0	460	78.9	58.5	41.5	.0	42.8	100.0
Albatàrrec	261	77.4	94.6	.0	5.1	.0	.3	261	72.4	72.7	25.6	.0	1.7	534	48.2	67.9	30.9	1.4	534	69.7	74.8	25.2	.1	32.8	100.0
Albesa	445	97.1	99.3	.3	.1	.0	.4	445	72.4	72.8	27.1	.0	.1	980	65.5	54.5	44.7	.8	980	74.4	66.1	32.4	1.5	71.2	66.8
Albí (L')	481	45.3	92.0	6.3	.8	.0	.8	481	39.3	72.6	26.2	.0	1.2	765	39.7	50.7	46.0	3.3	765	64.4	56.3	43.7	.1	6.0	100.0
Alcanó	123	86.2	100.0	.0	.0	.0	.0	123	57.7	66.0	32.6	.0	1.4	248	56.4	55.7	43.6	.1	248	66.9	54.8	45.2	.0	14.5	100.0
Alcarràs	835	68.9	100.0	.0	.0	.0	.0	835	64.4	88.1	10.3	.0	1.7	1778	49.4	83.3	13.3	3.3	1778	72.3	81.4	17.7	.8	57.3	100.0
Alcoletge	299	85.3	99.8	.0	.2	.0	.0	299	73.2	76.0	12.7	.0	11.3	604	54.7	57.0	29.4	13.5	604	74.7	70.7	14.6	.2	31.1	100.0
Alfarràs	377	80.1	95.0	.0	5.0	.0	.0	377	58.6	15.4	20.5	.0	64.2	896	55.5	10.5	43.0	46.9	896	70.9	58.1	41.8	.1	77.5	67.0
Alfés	190	82.6	100.0	.0	.0	.0	.0	190	67.9	64.2	35.6	.0	.2	368	51.8	54.5	45.2	.3	368	64.1	54.8	45.2	.0	44.6	100.0
Algèrra	288	84.0	91.4	7.3	1.3	.0	.0	288	73.6	70.0	29.4	.0	.6	580	54.6	65.7	34.3	.0	580	60.9	71.4	28.2	.4	94.8	84.2
Alguairó	668	88.9	100.0	.0	.0	.0	.0	668	50.2	72.7	27.3	.0	.0	1390	53.7	80.9	19.1	.0	1390	57.7	75.6	24.3	.1	59.3	77.9
Alins	189	87.3	72.9	25.8	.0	.0	1.4	189	59.3	81.3	17.9	.0	.8	412	37.3	39.8	60.2	.0	412	49.3	82.1	15.8	2.1	-	-
Alinyà	198	79.3	98.4	1.3	.0	.3	.0	198	49.0	69.1	30.9	.1	.0	386	25.3	49.9	43.7	6.4	386	40.7	62.4	37.4	.2	9.8	89.2
Almacelles	820	79.4	98.7	.7	.2	.0	.4	820	82.1	66.6	33.1	.0	.1	1797	74.5	56.4	42.1	1.5	1797	83.5	61.7	38.3	.0	34.8	81.8
Almatret	407	73.5	95.2	1.2	3.2	.0	.3	407	69.5	49.2	31.4	.0	19.4	804	66.3	32.3	35.0	32.4	804	69.0	72.3	27.8	.0	26.4	100.0
Almenar	796	69.0	87.0	.1	13.0	.0	.0	796	57.8	28.4	29.0	.0	42.6	1701	60.3	35.6	39.4	25.0	1701	85.4	56.0	44.0	.0	87.5	56.1
Alòs de Balaguer	167	77.8	99.6	.0	.0	.0	.4	167	70.7	80.0	19.1	.0	.9	308	62.0	79.6	20.4	.0	308	71.8	72.6	24.1	3.3	52.6	100.0
Altron	73	61.6	93.2	2.3	.0	.0	4.6	73	53.4	25.2	74.4	.0	.5	137	73.9	6.2	93.8	.0	137	62.8	23.3	67.2	9.6	8.0	81.8
Anglesola	562	69.4	78.8	15.2	.0	6.0	.0	562	68.0	48.8	51.2	.0	.0	1232	58.6	46.6	53.4	.0	1232	69.5	44.7	55.0	.4	8.0	98.8
Anserall	72	47.2	99.3	.8	.0	.0	.0	72	56.9	82.5	17.5	.0	.0	153	20.9	41.4	58.6	.0	153	45.1	49.3	48.2	2.5	7.8	58.3
Anya	485	72.8	83.7	12.4	.4	3.4	.0	485	67.2	75.8	23.3	.0	1.0	873	55.2	64.1	35.9	.0	873	70.6	63.1	36.9	.1	47.1	100.0
Aràbell	108	51.9	90.3	5.1	.0	4.6	.0	108	63.0	54.7	45.3	.0	.0	202	54.2	30.8	68.9	.2	202	63.4	49.6	48.6	1.8	15.8	76.2
Aramunt	92	82.6	64.4	33.2	1.0	.0	.3	92	60.9	77.0	21.9	.0	1.1	180	45.6	59.8	38.7	1.5	180	62.8	51.3	43.0	5.8	21.1	86.8
Aranyó (L')	224	61.6	96.6	2.6	.0	.8	.0	224	59.8	56.3	42.4	.0	1.3	481	53.4	43.2	56.4	.4	481	69.2	44.3	55.5	.2	69.2	44.3
Arbeca	925	82.2	95.2	4.7	.0	.0	.1	925	63.7	72.1	27.3	.0	.6	1948	68.9	58.6	41.0	.4	1948	77.0	57.0	42.9	.1	82.1	56.9
Arca vell	31	-	-	-	-	-	-	31	100.0	83.3	16.7	.0	.0	104	31.7	63.6	36.4	.0	104	54.8	66.7	33.3	.0	57.7	80.0
Arfa	131	79.4	91.9	6.8	.0	.5	.0	131	70.2	56.0	42.9	.0	1.1	241	60.2	42.2	57.8	.0	241	91.3	50.0	50.0	.0	41.5	66.7
Aristot	88	59.1	82.7	6.4	.0	8.9	2.0	88	69.3	49.3	50.7	.0	.0	152	41.4	40.9	59.1	.0	152	67.1	44.7	55.3	.0	11.8	72.2
Ars	55	.0	.0	.0	.0	.0	.0	55	83.6	60.9	39.1	.0	.0	89	80.9	12.5	87.5	.0	89	59.6	39.8	57.2	3.1	-	-
Arsèguel	65	73.9	99.5	.0	.0	.0	.5	65	70.8	66.0	34.0	.0	.0	123	67.5	56.6	43.4	.0	123	60.2	30.7	69.3	.0	-	-
Artesa de Lleida	305	70.2	97.0	3.0	.0	.0	.0	305	64.9	82.4	17.4	.0	.2	661	68.6	66.0	33.7	.2	661	89.7	71.1	28.9	.0	69.4	100.0
Artesa de Segre	773	66.2	82.7	9.1	6.1	1.4	.8	773	78.1	67.9	29.8	.0	2.3	1646	70.7	63.3	34.9	1.9	1646	75.0	52.6	46.5	.8	36.5	100.0
Arties	101	87.1	100.0	.0	.0	.0	.0	101	77.2	42.6	56.8	.0	.6	201	51.2	74.8	25.2	.0	201	72.6	63.8	30.2	6.1	32.8	100.0
Arres	48	95.8	98.9	.0	1.1	.0	.0	48	79.2	100.0	.0	.0	.0	96	93.7	58.9	41.1	.0	96	54.2	67.3	26.9	5.8	54.2	100.0
Arròs Vilà	77	88.3	100.0	.0	.0	.0	.0	77	71.4	58.1	41.9	.0	.0	149	37.6	94.6	5.5	.0	149	75.8	62.0	30.1	8.0	49.7	100.0
Aspa	155	94.8	100.0	.0	.0	.0	.0	155	85.8	85.7	14.3	.0	.0	310	60.0	75.8	20.4	3.8	310	69.7	81.1	18.9	.0	23.6	100.0
Avellanes (Les)	324	100.0	99.0	.0	1.0	.0	.0	329	51.7	36.6	36.4	.0	.0	572	64.9	22.4	77.7	.0	572	88.5	47.1	52.7	.2	14.4	100.0
Baèl	68	57.4	56.1	44.0	.0	.0	.0	68	41.2	28.5	71.5	.0	.0	122	43.4	18.9	81.3	.0	122	48.4	9.1	86.2	4.7	23.0	100.0
Bagergue	38	79.0	100.0	.0	.0	.0	.0	38	60.5	52.8	46.8	.0	.4	73	65.7	54.2	45.8	.0	73	69.9	49.0	51.0	.0	38.4	85.2
Balaguer	1411	73.9	71.3	7.4	21.2	.0	.1	1411	79.7	32.2	40.0	.1	27.9	3143	65.4	34.6	48.8	16.6	3143	79.9	57.8	38.8	3.4	69.7	64.0
Barbens	271	72.3	96.8	1.9	.0	1.3	.0	271	58.7	39.7	53.5	.0	6.8	556	45.5	56.3	43.7	.0	556	66.0	68.0	29.2	2.8	64.2	93.5
Baronia de Rialb	294	50.7	92.9	4.1	.0	.0	3.0	294	36.1	55.6	43.3	1.1	.0	556	31.1	72.4	27.6	-	556	50.4	48.1	51.9	.0	20.1	56.3
Barruera	364	48.1	84.0	2.8	.0	.0	13.2	364	41.2	59.3	40.4	.0	.3	619	37.5	47.3	52.7	-	619	47.5	46.8	52.1	1.1	8.2	91.8
Bassella	225	.0	.0	.0	.0	.0	.0	225	49.8	15.7	81.6	.0	2.7	347	57.3	42.2	57.8	-	347	74.1	20.2	79.8	.0	1.4	20.0
Bausén	85	67.1	98.2	.9	.0	.0	.9	85	61.2	38.4	61.2	.0	.4	181	47.4	78.4	16.3	5.2	181	63.5	69.6	22.8	7.6	34.3	100.0
Belianes	326	61.4	95.1	4.9	.0	.0	.0	326	69.3	62.2	37.8	.0	.0	724	55.9	60.5	39.5	-	724	61.7	53.6	46.4	.0	61.9	53.6

Nom del municipi	Legislatives del 28 de juny de 1931							Legislatives del 20 de novembre de 1932					Legislatives del 19 de novembre de 1933					Legislatives del 16 de febrer de 1936 i Compromissaris del 26 d'abril de 1936							
	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	Coalició Repub.	PCR	BOC	Partit Agrari de C.	LLIGA R.	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	ERC	FP (LLIGA R.)	PSOE	BOC	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	ER	UD	FOP	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	FEC	FCO	Daniel Riu	PARTICIPACIÓ	FEC
Bellcaire d'Urgell	472	75.4	82.2	16.0	1.9	.0	.0	472	68.2	51.3	42.7	.0	6.0	1004	68.8	56.3	43.7	-	1004	70.9	54.4	45.3	.3	47.3	100.0
Bell-lloc	412	82.3	99.3	.7	.0	.0	.0	412	70.2	69.3	27.8	.0	2.9	886	61.7	59.6	35.8	4.6	886	66.7	78.9	21.0	.1	59.7	99.3
Bellmunt d'Urgell	153	85.6	54.8	44.4	.9	.0	.0	153	80.4	82.4	17.4	.0	.2	305	65.7	85.3	13.5	1.2	305	84.6	53.7	46.1	.2	50.2	99.8
Bellpuig	787	73.8	86.4	8.7	.0	3.9	1.0	787	80.4	57.0	42.5	.0	.6	1748	70.8	54.8	44.9	.3	1748	79.2	54.8	45.2	.0	71.5	56.3
Bellver de Cerdanya	393	74.1	100.0	.0	.0	.0	.0	393	76.6	90.1	9.4	.0	.5	895	50.9	83.3	15.8	.9	895	66.4	77.1	22.8	.1	60.3	87.3
Bellví	799	65.2	73.6	6.5	19.9	.0	.0	799	72.5	40.0	39.5	.3	20.2	1631	58.6	18.5	51.9	29.6	1631	74.4	59.6	40.3	.1	59.0	64.1
Benavent de Tremp	112	85.7	69.4	26.7	.0	.0	3.9	112	68.8	76.3	23.7	.0	.0	233	47.6	46.8	53.1	-	233	64.8	71.9	25.2	3.0	6.4	66.7
Benavent de Lleida	228	96.5	100.0	.0	.0	.0	.0	228	68.0	46.5	53.5	.0	.0	431	60.5	46.8	52.8	.4	431	85.6	44.2	55.8	.0	32.0	100.0
Benés	168	43.5	81.3	18.7	.0	.0	.0	168	25.6	19.7	80.4	.0	.0	283	28.4	43.2	55.3	1.5	283	38.9	55.2	43.0	1.8	-	-
Bescaran	78	64.1	94.8	2.1	.0	.0	3.1	78	76.9	58.4	41.7	.0	.0	154	58.4	16.7	83.3	-	154	53.3	37.8	60.4	1.8	37.7	32.4
Betlan	80	81.3	99.2	.0	.0	.0	.8	80	85.0	35.3	64.7	.0	.0	171	43.3	82.4	17.6	-	171	48.5	67.5	28.0	4.5	34.5	100.0
Biosca	229	26.2	.0	.0	.0	.0	.0	229	49.8	56.6	43.4	.0	.0	369	38.5	28.9	71.1	-	369	68.3	19.1	76.5	4.5	45.0	81.3
Bordes (Les)	105	68.3	97.2	.0	.0	.0	2.8	105	71.4	42.9	55.8	.0	1.3	222	33.0	57.7	42.3	-	222	58.6	77.7	17.8	4.5	28.8	100.0
Borges Blanques	1417	71.5	97.9	.0	2.1	.0	.0	1417	79.0	68.0	24.2	.0	7.8	2917	78.7	55.8	37.1	7.1	2917	85.0	63.5	36.5	.0	59.5	82.1
Bossost	240	78.8	98.0	.0	.0	.0	2.0	240	65.8	72.3	27.7	.0	.0	528	35.7	69.5	26.9	3.2	528	62.9	73.5	21.1	5.7	17.4	99.5
Bovera	244	90.2	99.9	.1	.0	.0	.0	244	62.7	69.7	28.9	.0	1.4	495	44.9	18.1	81.5	-	495	60.2	32.2	67.8	.0	7.7	100.0
Cabanabona	111	69.4	50.0	50.0	.0	.0	.0	111	81.1	43.0	57.0	.0	.0	215	65.5	44.5	55.4	-	215	62.3	32.5	67.5	.0	20.0	86.1
Cabó	156	62.2	97.3	2.7	.0	.0	.0	156	68.0	39.6	60.4	.0	.0	303	54.5	26.1	73.5	-	303	70.0	25.9	74.1	.0	4.3	100.0
Camarsa	515	78.8	97.0	2	2.5	.0	.4	515	64.9	62.6	29.7	.0	7.7	1018	67.9	64.5	31.0	4.2	1018	69.7	69.8	29.8	.4	69.7	70.0
Canejan	139	43.9	96.6	.0	.0	.0	3.4	139	69.1	66.7	30.2	.0	3.1	291	34.4	38.0	58.0	4.0	291	100.0	54.2	34.2	11.5	18.9	89.1
Castellar de la Ribera	112	17.9	50.0	.0	.0	30.0	20.0	112	56.3	7.9	92.1	.0	.0	226	52.6	17.6	82.5	-	226	61.1	6.5	93.5	.0	7.4	50.0
Castellàs	61	.0	.0	.0	.0	.0	.0	61	63.9	73.9	26.1	.0	.0	113	15.9	33.5	66.7	-	113	67.3	46.8	52.9	.3	-	-
Castellciutat	143	67.1	66.5	17.8	.0	15.7	.0	143	78.3	59.0	41.0	.0	.0	278	62.9	46.6	53.4	-	278	70.1	49.6	50.4	.0	66.2	50.0
Castelldans	430	83.5	100.0	0.0	.0	.0	.0	430	66.1	71.7	28.2	.0	.0	911	74.4	50.4	49.6	-	911	80.7	48.3	51.7	.0	34.7	100.0
Castellnou de Seana	432	96.1	100.0	0.0	.0	.0	.0	432	84.3	48.9	51.1	.0	.0	612	-	-	-	-	612	71.7	36.2	63.8	.0	71.9	95.5
Castelló de Farfanya	349	73.9	79.6	10.9	2.2	.0	7.4	349	69.6	48.8	49.1	.0	2.1	764	66.5	50.4	49.0	.6	764	69.6	54.8	45.2	.0	44.2	100.0
Castellserà	456	77.0	97.1	2.8	.0	.0	.2	456	79.4	45.6	52.1	.0	2.3	912	77.8	45.5	53.1	1.4	912	81.8	46.9	53.0	.2	29.6	98.9
Cava	103	68.0	95.7	4.3	.0	.0	.0	103	66.0	94.1	5.9	.0	.0	195	31.5	50.0	50.0	-	195	44.1	69.6	30.4	.0	.0	.0
Cerc	189	66.7	94.8	3.2	.0	.0	2.0	189	59.3	81.3	18.8	.0	.0	357	32.1	62.7	37.3	-	357	70.4	78.0	22.0	.0	9.5	70.6
Cervera	1514	58.0	83.4	7.9	.3	7.3	1.1	1514	56.8	51.2	45.5	.0	3.3	2898	81.2	34.8	64.0	2.3	2364	72.0	38.4	61.1	.5	20.9	53.7
Cervià	546	91.2	97.5	2.4	.1	.0	.0	546	60.1	53.2	45.6	.0	1.2	1182	48.9	58.4	48.3	.5	1182	58.8	56.7	42.1	1.2	19.5	99.6
Ciutadilla	205	91.7	72.5	26.4	1.1	.0	.0	205	76.1	34.1	30.2	.0	35.7	408	59.4	28.2	38.1	33.6	408	67.4	63.5	35.5	.9	69.9	63.5
Civís	137	46.0	100.0	.0	.0	.0	.0	137	28.5	52.1	47.9	.0	.0	304	34.2	47.6	52.4	-	304	44.7	63.2	36.7	.2	-	-
Claravalls	218	39.5	96.9	.0	3.1	.0	.0	218	55.5	54.3	32.4	.0	13.4	430	50.6	24.7	72.5	2.5	430	69.5	42.8	57.2	.0	12.8	100.0
Clariana de Cardener	108	.0	.0	.0	.0	.0	.0	108	67.6	20.6	79.5	.0	.0	198	63.6	.5	99.2	-	198	81.3	17.4	82.6	.0	.0	.0
Claverol	170	60.6	95.5	1.0	3.5	.0	.0	170	67.7	42.8	45.7	.0	11.5	321	55.5	43.48	56.24	.3	321	68.5	51.3	47.1	1.6	13.4	100.0
Cogui (El)	126	94.4	99.3	.0	.7	.0	.0	126	84.9	84.5	13.2	.0	2.3	265	74.9	64.1	26.8	9.1	265	84.2	54.3	45.7	.0	39.3	100.0
Coll de Nargó	276	75.7	99.5	.2	.2	.0	.0	276	72.8	51.9	40.3	.0	7.8	589	61.5	42.9	54.7	2.3	589	68.8	45.1	54.8	.1	3.4	50.0
Conques	100	83.0	88.2	11.8	.0	.0	.0	100	71.0	83.8	16.2	.0	.0	189	60.5	58.5	41.5	-	189	70.9	82.8	15.7	1.4	54.0	83.3
Corbins	340	43.5	93.4	.0	6.6	.0	.0	340	53.2	25.7	58.7	.0	15.6	648	50.1	34.6	52.0	13.4	648	79.3	49.7	49.9	.4	30.6	100.0
Cubells	316	94.3	95.1	2.9	2.0	.0	.0	316	73.1	49.5	49.4	.0	1.2	646	65.2	43.0	57.0	-	646	75.9	47.3	52.5	.2	51.9	57.3
Donzell	187	70.6	65.8	21.8	.0	.4	12.0	187	75.4	28.1	70.3	.0	1.6	391	64.1	21.1	78.9	-	391	71.4	31.4	68.6	.0	10.2	65.0
Durro	98	57.1	80.9	12.0	.4	.0	6.7	98	45.9	46.4	51.4	.0	2.2	195	20.0	66.7	33.3	-	195	38.5	37.7	60.9	1.4	7.7	100.0
Ellar	30	86.7	98.0	2.0	.0	.0	0.0	30	96.7	45.8	54.2	.0	.0	64	70.3	35.6	64.4	-	64	78.1	56.9	43.1	.0	79.7	72.5
Enviny	161	59.6	77.6	15.1	.0	.0	7.3	161	51.6	22.9	74.7	.0	2.4	317	46.9	19.5	80.5	-	317	65.6	34.1	64.5	1.5	56.8	66.7
Escaló (L')	94	58.5	97.3	2.7	.0	.0	.0	94	53.2	38.1	61.5	.0	.4	173	34.1	22.0	78.0	-	173	60.7	0.0	.0	.0	60.7	100.0
Escunyau	95	72.6	100.0	.0	.0	.0	.0	95	87.4	71.6	26.5	.0	1.9	186	64.0	40.3	59.7	-	186	72.6	54.4	38.7	6.9	20.4	94.7
Espuga Calva (L')	369	54.7	98.5	.0	1.5	.0	.0	369	85.6	50.2	48.2	.0	1.7	775	20.1	69.9	30.1	-	775	77.9	41.1	59.0	.0	27.7	99.5
Espuga de Serra	126	43.7	98.2	.9	.0	.0	.9	126	42.9	77.7	22.3	.0	.0	238	25.6	50.0	50.0	-	238	39.5	73.3	20.0	6.7	19.8	100.0
Espot	99	99.0	98.4	.0	.0	.0	1.6	99	39.4	15.4	84.6	.0	.0	196	52.4	8.8	91.2	-	196	71.4	25.8	62.5	11.7	22.5	54.6
Estac	140	43.6	95.0	2.5	.0	2.1	.4	140	37.9	24.6	75.4	.0	.0	247	48.5	14.8	85.2	-	247	64.0	36.9	62.8	.3	36.8	35.2
Estanon	157	50.3	98.7	1.3	.0	.0	.0	157	38.2	23.3	76.7	.0	.0	310	35.8	42.3	57.7	-	310	41.0	48.7	50.5	.8	22.9	67.6
Estaràs	135	31.1	92.1	1.2	.0	3.6	3.0	135	57.0	24.4	75.6	.0	.0	291	53.6	25.6	74.4	-	291	61.5	25.3	74.7	.0	12.7	48.7
Esterri d'Aneu	155	83.2	98.4	.0	1.6	.0	.0	155	70.3	70.1	26.3	.0	3.6	366	47.1	63.0	37.0	-	366	53.8	74.0	23.5	2.5	29.0	72.6
Esterri de Cardós	77	79.2	100.0	.0	.0	.0	.0	77	48.1	60.1	39.9	.0	.0	139	45.3	23.8	76.2	-	139	45.3	56.8	42.1	1.2	33.1	67.4
Estamariu	84	94.1	94.7	4.7	.0	.0	.7	84	65.5	69.1	30.9	.0	.0	149	40.9	65.6	34.4	-	149						

Nom del municipi	Legislatives del 28 de juny de 1931							Legislatives del 20 de novembre de 1932						Legislatives del 19 de novembre de 1933					Legislatives del 16 de febrer de 1936 i Compromissaris del 26 d'abril de 1936						
	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	Coalició Repub.	PCR	BOC	Parit Agrári de C.	LLIGA R.	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	ERC	FP (LLIGA R.)	PSOE	BOC	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	ER	UD	FOP	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	FEC	FCO	Daniel Riu	PARTICIPACIÓ	FEC
Fígols de la Conca	170	45.3	76.9	23.1	.0	.0	.0	179	54.8	88.5	11.5	.0	.0	-	-	-	-	-	360	65.8	42.9	43.3	13.8	4.4	.0
Fígols d'Organyà	140	94.3	99.6	.0	.0	.4	.0	140	81.4	92.2	7.8	.0	.0	273	60.4	84.5	15.1	.0	273	62.3	78.2	21.8	.0	64.1	86.9
Figuerola d'Orcau	142	72.5	91.6	3.5	5.0	.0	.0	142	72.5	16.3	53.9	.0	29.8	286	57.3	63.3	31.9	4.9	286	69.2	59.9	16.5	23.5	22.4	76.6
Figuerosa	192	64.6	93.3	3.4	.0	1.7	1.7	192	63.5	39.7	55.4	.0	5.0	377	56.5	40.5	53.5	5.6	377	79.3	53.0	47.0	.0	6.6	84.0
Florejacs	259	56.0	97.5	1.6	.0	.5	.4	259	80.7	55.0	45.0	.0	.0	544	63.8	55.3	44.7	.0	544	70.0	58.8	40.9	.3	45.4	63.6
Floresta (La)	154	77.9	100.0	.0	.0	.0	.0	154	89.0	44.2	54.4	.0	1.5	328	70.1	16.0	83.6	.4	328	79.6	17.0	83.0	.0	11.0	100.0
Fondarella	112	73.2	64.4	16.3	.0	10.6	8.8	112	84.8	55.7	44.3	.0	.0	233	81.5	51.0	49.0	.0	233	83.3	45.8	54.2	.0	41.2	100.0
Fontllonga	162	64.8	100.0	.0	.0	.0	.0	162	42.6	64.1	35.9	.0	.0	324	30.2	77.5	22.4	.0	324	48.5	54.1	43.2	2.7	7.1	96.4
Foradada	176	66.5	88.7	6.0	.0	.6	4.7	176	73.3	56.3	43.3	.0	.4	341	73.0	62.2	37.7	.0	341	75.4	60.2	39.4	.5	34.9	100.0
Fórns de Cadí	104	72.1	99.3	.7	.0	.0	.0	104	66.4	69.8	30.2	.0	.0	194	43.5	52.6	47.3	.0	194	58.3	64.6	35.4	.0	21.7	64.3
Freixenet i Altadill	297	62.6	96.9	2.4	.0	.0	.7	297	61.3	38.1	60.0	.0	2.0	667	50.7	18.3	78.4	3.3	667	57.4	43.6	55.8	.7	6.5	88.4
Fuliola	310	72.6	70.9	4.8	24.3	.0	.0	310	71.0	34.7	40.6	.0	24.7	681	50.7	35.9	50.0	14.1	681	76.8	59.9	40.15	.0	49.2	100.0
Fulleda	126	87.3	100.0	.0	.0	.0	.0	126	69.8	80.5	19.5	.0	.0	227	68.7	69.9	30.1	-	227	71.8	46.0	54.0	.0	28.2	100.0
Gabarra	47	-	-	-	-	-	-	47	57.5	59.1	40.9	.0	.0	86	40.7	65.7	34.3	-	86	60.5	21.2	78.8	.0	5.8	20.0
Gausac	64	84.4	100.0	.0	.0	.0	.0	64	85.9	37.4	62.6	.0	.0	119	78.1	24.7	75.3	-	119	68.9	22.0	62.7	15.3	18.5	85.0
Gerri de la Sal	101	65.4	91.2	7.2	.0	1.6	.0	101	63.4	52.7	47.3	.0	.0	253	63.2	34.4	65.6	-	253	70.8	24.9	65.2	9.9	15.8	95.4
Gessa	44	63.6	82.8	.0	.0	.0	17.2	44	68.2	5.6	94.4	.0	.0	85	69.4	37.3	62.7	-	85	80.0	57.0	38.2	4.8	14.1	91.7
Golmés	401	74.6	88.3	.0	11.7	.0	.0	401	66.5	44.6	15.4	.0	40.0	852	48.3	51.0	19.5	29.5	852	66.7	82.0	17.7	.3	28.5	100.0
Gòsol	183	72.1	92.5	.0	.4	2.7	4.4	183	60.1	77.6	22.4	.0	.0	354	29.4	31.7	68.3	-	354	55.7	59.4	40.6	.0	26.6	97.8
Granadella (La)	511	89.2	94.8	1.7	2.6	.0	.9	511	67.1	68.0	15.4	.0	16.6	1000	53.2	52.3	47.5	.2	1000	52.4	58.4	41.6	.1	30.6	100.0
Granja d'Escarp (La)	347	87.9	99.7	.2	.0	.0	.2	347	77.2	93.1	6.5	.0	.4	695	71.9	91.8	7.2	1.0	695	79.0	85.6	14.4	.0	78.9	85.5
Granyanella	152	98.7	92.7	3.7	.0	3.7	.0	152	60.5	37.7	62.4	.0	.0	295	64.1	33.5	66.2	0.3	295	61.4	33.4	66.5	.1	61.4	34.8
Granyena de Cervera	159	76.7	79.8	19.7	.0	.5	.0	159	63.5	49.2	45.5	.0	5.3	286	62.9	41.0	57.2	1.8	286	62.9	50.0	49.6	.4	67.5	53.1
Granyena de les Garrigues	169	91.7	100.0	.0	.0	.0	.0	169	92.3	48.9	51.1	.1	0.0	352	83.7	50.2	49.4	.4	352	81.3	46.5	53.5	.0	81.5	45.1
Guàrdia d'Ares	60	35.0	100.0	.0	.0	.0	.0	74	59.5	68.2	31.8	.0	0.0	135	37.8	88.2	11.8	-	135	-	-	-	.0	55.6	100.0
Guàrdia de Tremp	127	89.0	64.5	34.8	.7	.0	.0	127	65.4	92.3	7.2	.0	.6	273	.7	50.0	50.0	.0	273	71.3	51.3	45.4	3.3	71.3	53.1
Guilis	77	75.3	100.0	.0	.0	.0	.0	77	67.5	75.2	24.6	.0	.2	145	96.5	57.9	42.1	.0	145	91.7	50.0	40.6	9.4	.0	.0
Guissona	534	69.3	78.3	13.1	1.9	4.3	2.4	534	74.2	43.0	54.6	.0	2.3	1128	60.2	33.5	65.7	.8	1128	75.9	42.9	56.0	1.2	23.4	39.9
Guimerà	416	78.6	65.3	16.7	.8	17.2	.0	416	79.8	23.0	71.9	.0	5.1	852	75.7	34.6	65.4	.0	852	80.9	31.5	68.5	.0	77.8	32.4
Guixers	138	76.8	73.6	.0	.0	13.2	13.2	138	38.4	81.1	18.9	.0	.0	280	38.2	63.5	34.6	1.9	280	59.3	66.9	33.1	.0	41.8	100.0
Gurp	145	51.0	84.1	15.9	.0	.0	.0	145	43.5	82.4	17.6	.0	.0	246	35.3	45.1	54.9	.0	246	60.2	71.5	25.5	3.0	7.3	100.0
Ivars de Noguera	132	82.6	100.0	.0	.0	.0	.0	132	75.8	78.0	20.0	.0	2.0	276	59.1	50.3	48.5	1.2	276	70.7	43.5	55.9	.6	61.6	50.8
Ivars d'Urgell	497	75.9	93.4	4.4	2.2	.0	.0	497	67.4	56.3	32.7	.0	11.0	1018	62.5	58.4	31.8	9.8	1018	82.4	48.4	51.6	.0	28.1	99.7
Ivorra	106	54.7	38.7	.0	.0	31.1	30.2	106	62.3	19.9	80.1	.0	.0	198	63.4	34.1	65.9	.0	198	56.6	29.7	70.3	.0	18.2	100.0
Isil	159	55.4	100.0	.0	.0	.0	.0	159	62.3	89.8	10.2	.0	.0	294	39.5	74.1	25.0	.9	294	50.3	80.6	16.2	3.3	50.3	80.4
Isona	303	83.5	99.8	.2	.0	.0	.0	303	68.7	74.3	21.9	.0	3.8	615	50.2	57.8	38.7	3.5	615	60.0	80.6	16.3	3.1	54.0	83.2
Josa de Cadí	34	.0	.0	.0	.0	.0	.0	34	-	-	-	-	-	66	90.9	66.7	33.3	.0	66	75.8	76.0	24.0	.0	78.8	100.0
Jou	87	62.1	100.0	.0	.0	.0	.0	87	69.0	48.6	50.1	.0	1.3	168	37.5	53.6	46.4	.0	168	-	-	63.1	81.1	-	-
Juncosa	341	70.4	84.4	15.6	.0	.0	.0	341	78.9	41.0	40.0	.0	19.1	708	81.0	37.2	62.8	.0	708	81.4	37.3	62.7	.0	27.5	95.3
Juneda	1019	55.5	85.1	.5	14.4	.0	.0	1019	71.4	50.3	35.6	.0	14.1	2134	64.3	49.5	39.3	11.2	2134	81.2	55.1	45.0	.0	35.7	99.9
Lés	212	87.3	97.6	.0	.1	.0	2.2	212	80.7	70.6	29.2	.0	.2	429	42.3	74.7	25.3	.0	429	64.8	67.1	24.8	8.1	30.3	99.6
Linyola	544	71.1	99.7	.1	.1	.0	.0	544	70.2	57.9	42.1	.0	.0	1187	58.7	43.9	53.9	2.2	1187	74.6	53.5	46.5	.0	84.8	54.9
Lladorre	190	50.5	92.5	3.2	.0	.0	4.3	190	39.0	81.4	18.6	.0	.0	335	51.6	52.2	46.8	1.0	335	86.6	30.0	67.5	2.5	10.2	76.5
Lladurs	202	90.1	69.1	.0	.0	20.6	10.3	202	59.9	29.0	71.1	.0	.0	421	47.0	32.8	67.2	.0	421	54.4	34.1	65.9	.0	4.3	44.4
Llanera	173	16.2	22.1	1.0	.0	44.2	32.7	173	38.2	60.4	39.6	.0	.0	309	51.5	34.6	65.4	.0	309	53.7	33.5	65.7	.8	1.3	57.1
Llardecans	361	79.0	61.3	30.4	8.4	.0	.0	361	70.4	37.3	52.6	.0	10.1	764	68.9	26.5	65.9	7.6	764	85.0	41.7	58.3	.0	27.2	99.9
Llavorsí	230	73.0	93.9	1.9	2.4	.0	1.8	230	40.9	80.5	15.7	.0	3.8	419	37.2	34.1	61.7	4.2	419	51.1	84.1	10.5	5.4	42.7	100.0
Lleida	10086	65.0	87.0	3.5	6.8	.0	2.6	10086	58.2	49.3	39.8	1.7	9.2	-	-	-	-	-	19610	76.3	63.6	35.8	.6	49.5	83.1
Districte 1	2489	69.2	86.6	3.3	8.5	.1	1.6	2489	61.8	45.0	39.3	2.8	13.0	-	-	-	-	-	4898	77.6	64.0	53.1	.9	63.2	84.7
Districte 2	1434	74.6	85.6	4.8	6.1	.0	3.5	1434	64.5	40.4	47.6	1.2	10.8	-	-	-	-	-	2569	77.0	51.8	47.4	.9	53.6	74.3
Districte 3	1711	65.8	88.6	2.5	7.8	.0	1.1	1711	58.7	55.4	30.8	1.3	12.5	-	-	-	-	-	3240	75.4	71.9	27.8	.4	31.2	91.1
Districte 4	2243	60.1	82.1	6.0	5.6	.0	6.3	2243	58.7	45.4	45.9	1.0	7.7	-	-	-	-	-	4500	76.4	51.7	47.7	.7	42.1	74.7
Districte 5	2209	58.2	92.5	1.2	5.8	.0	.5	2209	48.9	54.2	28.9	1.4	15.5	-	-	-	-	-	4403	75.0	76.4	23.3	.3	52.8	87.7
Lles	125	74.4	99.2	.3	.0	.0	.5	125	68.8	78.1	21.9	.0	.0	235	36.6	56.1	43.9	.0	235	61.3	48.8	51.2	.0	3.8	83.3
Llesp	126	61.1	99.4	.0	.0	.0	.7	126	52.4	20.9	77.6	.0	1.5	251	41.8	17.1	82.9	.0	251	52.2	23.0	76.6	.4	51.8	22.9
Llessui	131	46.6	58.9	35.4	.0	.0	5.7	131	51.2	62															

Nom del municipi	Legislatives del 28 de juny de 1931							Legislatives del 20 de novembre de 1932					Legislatives del 19 de novembre de 1933					Legislatives del 16 de febrer de 1936 i Compromissaris del 26 d'abril de 1936							
	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	Coalició Repub.	PCR	BOC	Parit Agrari de C.	LLIGA R.	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	ERC	FP (LLIGA R.)	PSOE	BOC	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	ER	UD	FOP	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	FEC	FCO	Daniel Riu	PARTICIPACIÓ	FEC
Llobera	114	73.7	51.8	.0	.0	16.1	32.1	114	53.5	25.4	74.6	.0	.0	249	48.2	25.0	75.0	.0	249	53.4	39.7	60.3	.0	41.0	50.0
Maials	722	76.5	86.9	10.3	2.9	0.0	.0	722	72.6	46.4	43.0	.1	10.5	1412	65.0	57.9	32.9	9.2	1412	73.4	71.8	27.7	.5	50.6	99.9
Maldà	304	73.0	91.6	4.1	.0	4.3	.0	304	55.6	72.1	27.2	.0	.6	590	55.6	36.0	64.0	.0	590	59.7	32.7	67.3	.1	59.7	32.7
Malpàs	100	43.0	100.0	.0	.0	.0	.0	100	46.0	56.0	44.1	.0	.0	189	41.4	33.3	66.7	.0	189	40.7	56.3	41.1	2.6	40.2	57.9
Manresana	157	71.3	96.0	.0	.0	4.0	.0	157	77.7	45.1	55.0	.0	.0	370	63.2	41.2	58.8	.0	370	60.0	44.1	55.7	.1	62.2	44.4
Massalcoreig	241	95.0	100.0	.0	.0	.0	.0	241	64.3	100.0	.0	.0	.0	542	58.7	91.5	7.9	.5	542	73.6	87.9	12.1	.0	72.5	100.0
Massoteres	233	46.4	89.8	9.9	.0	2	.0	233	50.6	50.7	49.3	.0	.0	343	63.3	45.5	54.5	.0	343	72.3	42.7	57.0	.3	18.1	51.6
Menàrguens	357	100.0	85.7	14.4	.0	.0	.0	357	50.1	74.7	18.7	.2	6.4	754	52.4	48.0	46.9	5.1	754	69.5	45.1	54.9	.0	25.7	99.9
Miralcamp	297	59.9	77.2	19.9	2.3	.3	.3	297	69.4	38.4	56.5	.2	4.9	627	70.9	37.8	62.0	.2	627	81.0	42.6	56.9	.5	72.4	43.5
Molsosa (La)	86	-	-	-	-	-	-	86	90.7	0.0	100.0	.0	.0	173	61.3	2.8	97.2	.0	173	79.8	2.2	97.8	.0	.0	.0
Mollerussa	892	70.5	79.6	10.5	.04	5.3	4.6	892	69.4	58.6	40.7	.2	.5	1903	62.1	46.5	53.5	.0	1903	76.6	55.7	44.1	.2	79.4	56.8
Montcortès de Pallars	153	28.8	59.1	40.9	.0	.0	.0	153	80.4	60.2	39.8	.0	.0	265	87.6	15.6	64.3	0.1	265	56.2	41.6	57.6	.9	4.5	52.2
Montgai	354	77.4	91.7	5.7	.3	.9	1.4	354	63.8	49.3	32.6	.0	18.1	746	56.6	67.0	30.4	2.6	746	69.8	51.3	47.3	1.4	33.1	63.6
Mont-ros	135	74.1	100.0	.0	.0	.0	.0	135	64.4	72.9	27.1	.0	.0	277	63.2	51.9	47.4	0.7	277	62.1	74.1	23.0	2.9	45.5	100.0
Montanisell	179	40.8	89.7	8.9	.0	1.4	.0	179	27.9	85.4	14.6	.0	.0	322	24.8	45.0	55.0	.0	322	50.0	50.3	49.7	.0	4.7	53.3
Montellà	188	79.3	98.5	.2	1.3	.0	.0	188	73.9	89.1	10.5	.0	.4	423	44.8	78.8	21.2	.0	423	67.4	87.2	12.5	.3	.0	.0
Montoliu de Segarra	284	-	-	-	-	-	-	284	53.5	47.5	51.8	.0	.7	520	49.3	24.6	75.4	.0	520	56.2	38.7	61.3	.0	1.9	.0
Montoliu de Lleida	154	72.1	80.8	.5	18.3	.0	.5	154	56.5	75.8	23.0	.0	1.2	314	49.4	71.6	28.1	.3	314	73.6	63.9	36.1	.0	17.8	100.0
Montornès	101	77.2	99.4	.6	.0	.0	.0	101	62.4	20.6	79.4	.0	.0	185	-	-	-	-	185	69.2	9.4	88.9	1.8	49.2	44.4
Mur	85	57.7	72.6	26.3	.0	.0	1.1	85	52.9	92.8	7.2	.0	.0	147	31.1	20.8	79.2	.0	147	46.3	51.5	42.1	6.4	5.4	85.7
Músser i Aranser	80	68.8	99.6	.5	.0	.0	.0	80	68.8	59.4	38.7	.0	1.8	175	31.1	53.2	43.1	3.7	175	50.3	72.7	27.3	.0	17.1	85.1
Nalec	135	76.3	94.4	4.6	.5	.0	.5	135	85.9	69.3	30.7	.0	.0	271	73.9	69.8	30.2	.0	271	89.3	54.6	45.5	.0	49.8	100.0
Navés	279	86.0	29.2	.0	.0	35.4	35.4	279	57.7	2.7	97.4	.0	.0	563	79.6	22.1	77.9	.0	563	60.2	2.6	97.4	.0	42.5	2.7
Noves de Segre	172	63.4	95.8	4.2	.0	.0	.0	172	66.3	73.5	26.2	.0	.3	344	63.6	72.1	27.9	.0	344	64.8	80.7	18.3	1.0	.0	.0
Odèn	162	90.7	100.0	.0	.0	.0	.0	162	97.5	0.0	100.0	.0	.0	321	15.9	53.0	47.0	.0	321	50.2	31.7	68.3	.0	1.3	100.0
Oliana	269	77.7	91.5	1.0	1.7	.0	5.8	269	71.8	29.0	69.1	.0	1.9	580	66.9	45.7	54.3	.0	580	69.1	27.1	72.9	.0	10.0	82.8
Oliola	247	45.3	60.7	39.3	.0	.0	.0	247	67.6	40.2	59.8	.0	.0	429	50.3	30.4	69.6	.0	429	70.9	30.9	68.9	.2	24.8	34.5
Olius	150	30.7	50.0	.0	.0	27.2	22.8	150	54.0	34.3	65.7	.0	.0	298	78.9	32.0	68.0	.0	298	53.4	20.1	79.5	.5	53.4	20.8
Oluges (Les)	212	65.6	95.4	1.9	.0	2.7	.0	212	61.3	76.7	23.4	.0	.0	374	62.1	59.7	40.3	.0	374	68.5	42.7	57.1	.2	29.4	100.0
Omellons (Els)	132	81.1	99.5	.5	.0	.0	.0	132	79.6	49.2	50.8	.0	.0	296	54.3	35.3	64.7	.0	296	68.2	42.7	57.2	.1	28.7	100.0
Omells de Na Gaia (Els)	208	75.0	99.4	.0	.5	.0	.2	208	32.2	62.0	38.0	.0	.0	386	60.2	31.4	68.6	.0	386	69.7	35.3	64.7	.0	3.1	44.4
Orcau	94	71.3	90.6	9.4	.0	.0	.0	94	63.8	63.0	37.0	.0	.0	202	39.1	42.1	57.9	.0	202	55.5	66.6	27.2	6.2	17.8	72.2
Organyà	313	74.1	84.7	12.1	.0	.0	3.3	313	78.9	44.0	56.0	.0	.0	698	61.1	40.9	59.1	.0	698	65.6	42.7	57.2	.1	10.2	91.8
Ortoneda	141	70.2	92.4	7.1	.0	.0	.5	141	50.4	23.6	76.4	.0	.0	312	56.5	67.7	32.3	.0	312	67.6	51.7	47.2	1.2	15.0	100.0
Òs de Balaguer	398	70.9	74.4	24.9	.4	.0	.3	398	69.4	52.5	45.5	.0	2.0	809	71.3	34.5	64.8	.7	809	71.2	41.5	57.6	1.0	28.3	94.0
Ossó de sió	161	61.5	95.5	2.5	.0	2.0	.0	161	74.5	54.9	45.1	.0	.0	327	57.6	54.6	45.3	.1	327	71.6	50.9	49.1	.1	72.8	52.5
Palau d'Anglesola (El)	413	82.1	93.7	2.4	.2	1.8	1.8	413	70.5	62.5	37.1	.0	.4	839	42.2	32.0	43.9	24.1	839	75.0	55.7	44.3	.0	51.1	62.6
Palau de Noguera	98	79.6	84.2	12.1	.3	1.3	2.0	98	63.3	52.1	48.0	.0	.0	227	56.4	54.9	44.3	.8	227	74.5	80.1	13.7	6.2	63.0	100.0
Pallargues	200	73.0	99.0	.2	.0	.3	.5	200	73.0	65.9	34.1	.0	.0	407	53.9	60.8	39.2	.0	407	67.6	57.2	42.8	.0	67.6	57.2
Pallerols	64	71.9	100.0	.0	.0	.0	.0	64	68.8	80.6	19.4	.0	.0	118	63.6	57.3	42.7	.0	118	72.9	59.3	40.7	.0	38.1	71.4
Parròquia d'Hortó	154	55.8	97.9	.9	.0	1.2	.0	154	48.7	49.4	47.8	.0	2.8	285	50.5	15.3	84.7	.0	285	63.2	47.7	52.4	.0	3.9	70.6
Pedra i Coma (La)	135	91.9	83.2	.0	.0	8.0	8.8	135	60.7	95.9	4.1	.0	.0	266	47.0	66.4	33.6	.0	266	56.8	73.2	25.5	1.3	87.6	100.0
Penelles	329	56.2	94.4	3.5	2.1	.0	.0	329	65.4	48.5	51.5	.0	.0	712	67.2	31.7	52.3	.5	712	75.1	45.9	53.8	.3	21.2	99.5
Peramea	88	37.5	42.9	44.4	.0	.0	12.7	88	59.1	55.6	44.4	.0	.0	168	78.6	1.5	98.5	.0	168	61.9	3.9	95.4	.7	4.8	50.0
Peramola	213	68.5	99.0	.4	.0	.0	.7	213	55.9	31.6	68.4	.0	.0	411	58.2	50.9	49.1	.0	411	69.1	29.9	70.1	.0	12.7	30.8
Pinell	198	19.2	34.2	.0	.0	32.9	32.9	198	67.2	25.8	74.2	.0	.0	379	44.8	17.0	83.0	.0	379	58.1	15.0	83.5	1.5	52.8	15.0
Pinós	238	66.0	1.1	.0	.0	49.7	49.2	238	63.0	7.3	92.7	.0	.0	499	42.9	15.9	84.1	.0	499	57.1	2.5	97.5	.0	6.8	47.1
Pla de Sant Tirs	138	72.5	99.5	.5	.0	.0	.0	138	63.0	33.3	66.7	.0	.0	250	67.6	21.9	78.1	.0	250	63.6	27.0	73.0	.0	8.0	88.9
Poal (El)	186	88.7	97.4	.0	.0	.0	2.6	186	84.4	23.5	76.5	.0	.0	403	78.1	25.4	74.3	.3	403	91.3	32.7	67.3	.0	91.3	34.8
Pobla de Cérvoles (La)	227	67.8	90.7	9.3	.0	.0	.0	227	41.9	4.2	95.8	.0	.0	444	52.7	16.2	83.8	.0	444	54.5	13.3	86.7	.0	1.6	.0
Pobla de Granadella (La)	229	92.1	100.0	.0	.0	.0	.0	229	85.2	90.5	9.4	.0	.1	480	67.5	78.8	21.0	.2	480	71.5	77.6	22.4	.0	71.5	88.1
Pobla de Segur (La)	536	70.2	82.0	10.1	.6	6.8	.4	536	64.2	41.4	54.9	.0	3.7	1181	57.5	48.2	51.8	.0	1181	73.0	53.3	42.2	4.5	33.9	56.1
Pobleja de Bellvei (La)	142	87.3	96.0	4.0	.0	.0	.0	142	64.1	57.2	42.6	.0	.2	247	49.9	5.3	94.7	.0	247	94.7	75.7	24.3	.0	77.3	70.7
Ponts	520	82.3	83.6	10.8	.0	2.6	3.1	520	71.0	55.2	42.0	.0	2.8	1119	73.5	52.9	47.1	.0	1119	79.3	57.7	41.2	1.1	36.2	100.0
Pont de Suert	125	88.0	100.0	.0	.0	.0	.0	125	82.4	72.0	27.6	.0	.4	277	65.3	64.1	35.9	.0	277	75.1	55.6	43.3	1.1	65.0	57.2
Portell	158	55.7	94.0	.0	.0	4.0	2.0	158	77.9	42.3	57.7	.0	.0	304	59.7	33.6	66.								

Legislatives del
28 de juny de 1931

Nom del municipi	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	Coalició Repub.	PCR	BOC	Partit Agrari de C.	LLIGA R.
Prats i Sampsor	51	72.6	98.6	.0	.0	.0	1.4
Preixana	222	84.2	100.0	.0	.0	.0	.0
Preixens	323	83.3	52.4	42.1	4.2	.7	.6
Prenyanosa	140	45.7	82.5	8.7	.0	8.7	.0
Pru llans	129	82.2	99.1	.0	.0	.5	.5
Puiggro s	100	62.0	95.8	4.2	.0	.0	.0
Puigverd d'Agramunt	152	67.8	97.1	2.9	.0	.0	.0
Puigverd de Lleida	331	65.3	99.3	.0	.2	.0	.5
Rialb	152	80.9	94.2	2.9	.0	.0	2.9
Ribera de Cardós	115	58.3	96.3	3.7	.0	.0	.0
Riner	151	42.4	57.8	.0	.0	21.1	21.1
Riu del Pendís	33	84.9	96.4	1.8	.0	.0	1.8
Rocafort de Vallbona	189	53.4	75.2	17.5	.0	7.3	.0
Rocallaura	127	46.5	100.0	.0	.0	.0	.0
Rosselló	268	86.6	99.8	.2	.0	.0	.0
Salardú	112	64.3	80.5	.4	15.6	.0	3.6
Salàs de Pallars	239	87.5	61.9	25.3	4.9	7.9	.0
Sanaüja	297	65.3	65.2	0.3	.3	18.6	15.6
Sant Antolí i Vilanova	220	46.8	99.2	0.3	.0	.5	.0
Sant Cerni	107	74.8	85.9	14.1	.0	.0	.0
Sant Esteve de la Sarga	254	55.9	85.9	14.1	.0	.0	.0
Sant Guim de la Plana	114	61.4	94.7	1.5	.0	3.0	.5
Sant Llorenç de Morunys	189	78.8	47.0	0.0	.0	24.9	28.1
Sant Martí de Maldà	390	51.0	93.3	3.3	.0	.0	3.4
Sant Miquel de la Vall	138	67.4	92.8	7.2	.0	.0	.0
Sant Pere d'Arquells	138	30.4	96.4	1.8	.0	1.8	.0
Sant Romà d'Abella	80	82.5	94.7	5.3	.0	.0	.0
Sant Salvador de Toló	128	54.7	99.3	0.7	.0	.0	.0
Santa Linya	99	98.0	100.0	0.0	.0	.0	.0
Sapeira	157	50.3	97.5	0.8	.0	.0	1.7
Sarroca de Bellera	120	38.3	94.6	5.4	.0	.0	.0
Sarroca de Lleida	286	86.4	88.0	0.2	11.6	.0	.2
Sentiu de Sió (La)	246	70.3	66.1	16.1	4.2	.3	13.3
Senterada	191	34.0	93.7	3.2	.0	.0	3.2
Serós	812	75.4	97.8	0.0	1.9	.3	.0
Serradell	178	67.4	92.5	7.5	.0	.0	.0
Seu d'Urgell (La)	878	76.1	82.8	11.5	.4	5.1	.0
Sidamon	114	67.5	98.7	0.7	.0	.0	.7
Soleràs (El)	252	83.7	99.8	0.3	.0	.0	.0
Solsona	850	51.8	62.6	0.7	.4	18.8	17.6
Son	71	73.2	98.5	0.0	.0	.0	1.5
Soriguera	217	59.5	91.4	5.6	2.4	.0	.6
Sorpe	87	58.6	95.1	3.4	.0	.0	1.5
Sort	267	63.3	38.2	51.3	4.2	.4	6.0
Soses	378	70.4	99.8	0.1	.1	.0	.0
Sonadell	225	80.4	95.1	1.6	.0	3.0	.3
Sunyer	132	75.8	99.5	0.5	.0	.0	.0
Surp	116	99.1	97.4	1.3	.0	.0	1.3
Suterranya	78	74.4	86.5	11.8	1.8	.0	.0
Tàus	82	81.7	100.0	0.0	.0	.0	.0
Talarn	118	78.0	85.1	14.0	.3	.0	.6
Talavera	257	49.4	90.5	4.8	.0	4.8	.0
Talladell	170	94.7	96.5	0.7	2.1	.0	.7
Talltendre	41	78.1	100.0	0.0	.0	.0	.0
Tàrrrega	1734	63.5	84.9	10.0	1.7	1.8	1.7
Tàrrés	100	62.0	83.4	0.0	.0	.0	.0
Tarroja	119	76.5	83.8	16.2	.0	.0	.0

Legislatives del
20 de novembre de 1932

Nom del municipi	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	ERC	FP (LLIGA R.)	PSOE	BOC
Prats i Sampsor	51	-	-	-	-	-
Preixana	222	75.2	65.7	34.3	.0	.0
Preixens	323	72.5	51.7	37.8	.0	10.6
Prenyanosa	140	57.9	32.6	67.4	.0	.0
Pru llans	129	74.4	72.6	27.5	.0	.0
Puiggro s	100	71.0	36.6	63.4	.0	.0
Puigverd d'Agramunt	152	63.2	56.0	40.7	.0	3.3
Puigverd de Lleida	331	45.0	66.0	31.7	.2	2.2
Rialb	151	55.0	56.4	40.5	.0	3.1
Ribera de Cardós	115	71.3	59.3	40.7	.0	.0
Riner	151	50.3	50.0	50.0	.0	.0
Riu del Pendís	33	66.7	71.6	28.4	.0	.0
Rocafort de Vallbona	189	77.8	27.4	72.6	.0	.0
Rocallaura	127	66.9	51.8	48.2	.0	.0
Rosselló	268	82.8	48.1	50.4	.0	1.6
Salardú	112	56.3	66.4	33.2	.0	.4
Salàs de Pallars	239	69.5	62.7	21.4	.0	15.9
Sanaüja	297	73.7	42.6	37.4	.0	.0
Sant Antolí i Vilanova	220	67.3	38.1	61.9	.0	.0
Sant Cerni	107	60.8	59.2	40.8	.0	.0
Sant Esteve de la Sarga	254	40.6	51.5	48.5	.0	.0
Sant Guim de la Plana	114	76.3	55.3	44.7	.0	.0
Sant Llorenç de Morunys	189	75.7	37.7	62.3	.0	.0
Sant Martí de Maldà	390	63.3	49.6	45.1	.0	5.4
Sant Miquel de la Vall	138	66.7	40.2	59.8	.0	.0
Sant Pere d'Arquells	138	58.0	33.6	66.4	.0	.0
Sant Romà d'Abella	80	66.3	70.6	27.5	.0	1.9
Sant Salvador de Toló	128	69.5	77.4	22.6	.0	.0
Santa Linya	99	87.9	52.9	47.1	.0	.0
Sapeira	157	39.5	70.2	29.8	.0	.0
Sarroca de Bellera	120	49.2	38.3	61.8	.0	.0
Sarroca de Lleida	286	81.1	60.7	31.0	.0	8.2
Sentiu de Sió (La)	246	71.5	37.7	49.9	.0	12.5
Senterada	191	41.9	39.3	56.6	.0	4.2
Serós	812	66.1	62.3	34.2	.0	3.4
Serradell	178	47.2	81.9	17.8	.0	.0
Seu d'Urgell (La)	878	70.1	54.8	43.2	.0	2.0
Sidamon	114	74.6	49.1	50.5	.3	.0
Soleràs (El)	252	68.3	70.3	26.7	.0	3.0
Solsona	850	64.7	39.7	60.1	.0	.2
Son	71	97.2	94.2	5.8	.0	.0
Soriguera	217	89.4	66.3	33.2	.0	.5
Sorpe	87	72.4	78.0	22.0	.0	.0
Sort	267	97.0	65.9	33.2	.0	.9
Soses	378	79.9	62.2	37.8	.0	.0
Sonadell	225	76.9	12.7	85.5	.0	1.8
Sunyer	132	62.1	67.4	24.4	.0	8.2
Surp	116	34.5	62.0	37.6	.0	.5
Suterranya	78	75.6	98.3	1.7	.0	.0
Tàus	82	58.5	45.3	53.2	.0	1.5
Talarn	118	55.1	78.5	21.5	.0	.0
Talavera	257	60.7	51.8	48.2	.0	.0
Talladell	170	75.3	58.0	41.0	.0	1.1
Talltendre	41	75.6	84.2	15.8	.0	.0
Tàrrrega	1734	65.1	35.8	57.4	.1	6.7
Tàrrés	100	80.0	35.5	64.5	.0	.0
Tarroja	119	68.9	59.0	38.4	.0	2.6

Legislatives del
19 de novembre de 1933

Nom del municipi	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	ERC	UD	FOP
Prats i Sampsor	74	59.5	82.9	17.1	.0
Preixana	460	72.3	58.5	41.5	.0
Preixens	613	49.3	50.2	40.2	9.6
Prenyanosa	265	47.4	22.3	77.7	.0
Pru llans	265	63.7	47.1	52.9	.0
Puiggro s	213	57.7	15.5	84.5	.0
Puigverd d'Agramunt	302	58.7	59.9	40.1	.0
Puigverd de Lleida	730	53.4	59.1	32.5	8.4
Rialb	319	42.9	48.1	51.9	.0
Ribera de Cardós	202	70.8	51.1	48.9	.0
Riner	334	47.9	16.9	83.1	.0
Riu del Pendís	59	35.5	76.2	23.8	.0
Rocafort de Vallbona	415	71.8	21.0	79.0	.0
Rocallaura	214	78.5	40.5	59.5	.0
Rosselló	560	73.0	40.5	59.0	.5
Salardú	188	41.0	44.2	48.0	7.8
Salàs de Pallars	529	-	-	-	-
Sanaüja	600	72.2	41.3	58.7	.0
Sant Antolí i Vilanova	451	60.2	27.4	72.6	.0
Sant Cerni	202	49.5	85.0	15.0	.0
Sant Esteve de la Sarga	457	22.3	11.3	88.7	.0
Sant Guim de la Plana	229	59.8	35.8	64.2	.0
Sant Llorenç de Morunys	410	67.1	25.8	58.7	.0
Sant Martí de Maldà	821	63.1	40.0	54.8	5.2
Sant Miquel de la Vall	250	46.4	84.5	15.5	.0
Sant Pere d'Arquells	249	55.0	26.5	73.5	.0
Sant Romà d'Abella	162	39.5	71.9	28.1	.0
Sant Salvador de Toló	247	32.8	74.1	25.9	.0
Santa Linya	197	85.5	50.5	49.5	.0
Sapeira	309	32.4	72.0	26.0	.0
Sarroca de Bellera	247	45.3	29.2	70.6	.2
Sarroca de Lleida	542	73.3	43.1	40.3	16.4
Sentiu de Sió (La)	564	64.2	44.9	43.7	11.4
Senterada	345	37.5	81.5	18.5	.0
Serós	1612	65.3	55.2	39.0	5.8
Serradell	355	35.5	43.6	56.4	.0
Seu d'Urgell (La)	2123	57.1	38.9	61.1	.0
Sidamon	239	79.5	29.5	70.5	.0
Soleràs (El)	501	54.1	54.6	45.4	.0
Solsona	1808	60.9	24.2	75.8	.0
Son	131	-	-	-	-
Soriguera	353	36.0	50.2	49.8	.0
Sorpe	160	58.1	76.3	23.7	.0
Sort	570	63.7	57.8	42.1	.1
Soses	761	58.4	63.3	36.0	.7
Sonadell	478	59.4	28.2	65.1	6.7
Sunyer	229	67.1	69.6	23.9	6.5
Surp	218	39.9	52.9	47.1	.0
Suterranya	157	58.1	7.4	9.6	.0
Tàus	161	37.2	41.7	58.3	.0
Talarn	305	54.7	56.6	43.4	.0
Talavera	438	73.5	47.6	52.4	.0
Talladell	363	67.0	56.3	42.9	.8
Talltendre	86	54.0	73.1	26.9	.0
Tàrrrega	3549	61.1	32.7	67.3	.0
Tàrrés	174	78.7	17.5	82.5	.0
Tarroja	239	48.9	30.6	66.0	3.4

Legislatives del 16 de febrer de 1936
i Compromissaris del 26 d'abril de 1936

Nom del municipi	Legislatives					Compromissaris	
	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	FEC	FCO	Daniel Riu	PARTICIPACIÓ	FEC
Prats i Sampsor	74	62.2	76.6	23.4	.0	.0	.0
Preixana	460	81.5	43.1	56.9	.0	40.0	98.9
Preixens	613	68.5	47.0	52.1	.9	32.0	100.0
Prenyanosa	265	62.6	28.6	71.4	.0	45.8	40.1
Pru llans	265	72.1	47.1	52.9	.0	64.5	53.2
Puiggro s	213	67.1	24.8	75.2	.0	67.1	24.8
Puigverd d'Agramunt	302	81.5	47.8	52.2	.0	37.4	100.0
Puigverd de Lleida	730	72.7	66.5	33.5	.1	72.9	66.5
Rialb	319	68.3	71.5	23.6	4.9	71.8	77.1
Ribera de Cardós	202	62.4	47.0	49.6	3.4	23.8	70.8
Riner	334	65.3	12.9	87.1	0.0	6.6	27.8
Riu del Pendís	59	69.5	43.9	56.1	.0	69.5	61.0
Rocafort de Vallbona	415	80.0	25.0	74.4	.6	82.2	25.5
Rocallaura	314	49.7	34.6	65.4	.0	49.7	51.9
Rosselló							

Nom del municipi	Legislatives del 28 de juny de 1931							Legislatives del 20 de novembre de 1932					Legislatives del 19 de novembre de 1933				Legislatives del 16 de febrer de 1936 i Compromissaris del 26 d'abril de 1936								
	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	Coalició Repub.	PCR	BOC	Parit Agrari de C.	LLIGA R.	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	ERC	FP (LLIGA R.)	PSOE	BOC	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	ER	UD	FOP	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	FEC	FCO	Daniel Riu	PARTICIPACIÓ	FEC
Tèrmens	431	79.5	99.3	0.2	.2	.0	.4	438	81.3	44.9	52.1	.2	1.9	947	74.2	43.8	55.3	.9	947	73.0	54.4	45.6	.0	77.3	54.0
Tírvia	84	83.3	100.0	0.0	.0	.0	.0	84	66.7	69.5	30.0	.0	.5	185	53.5	50.5	49.5	.0	185	57.8	66.6	28.5	4.9	41.1	65.8
Tiurana	119	90.8	97.2	0.0	.0	.0	2.9	119	71.4	17.7	82.4	.0	.0	262	45.4	21.0	79.0	.0	262	75.2	39.9	60.0	.1	41.6	38.5
Toloriu	94	79.8	99.3	0.7	.0	.0	.0	94	71.3	85.1	14.9	.0	.0	172	50.0	85.5	13.9	.6	172	60.5	84.6	15.0	.0	17.4	100.0
Torà de Riubregós	319	63.6	85.6	4.2	.0	10.2	.0	319	76.2	53.4	46.6	.0	.0	688	77.6	46.9	53.1	.0	688	81.7	43.8	56.2	.0	31.0	95.4
Torms (Els)	139	100.0	100.0	0.0	.0	.0	.0	139	80.6	61.9	38.1	.0	.0	284	77.5	55.8	44.2	.0	284	71.5	59.6	40.0	.4	34.2	100.0
Tornabous	426	71.4	90.5	1.8	7.0	.0	.7	426	69.3	72.7	19.6	.0	7.7	837	58.9	63.3	33.2	3.5	837	73.6	78.7	21.3	.0	49.6	97.8
Torrebeses	223	61.0	91.4	4.0	1.5	.0	3.1	223	76.7	48.6	51.4	.0	.0	457	70.8	45.4	53.6	.9	457	81.2	44.0	56.0	.0	63.9	50.0
Torre de Cabdella (La)	280	47.1	90.4	4.8	1.6	.0	3.2	280	52.1	77.7	18.1	.0	4.3	544	51.3	47.2	48.2	4.6	544	71.3	56.7	42.0	1.3	12.9	100.0
Torrefarrera	325	84.6	99.5	0.2	.2	.1	.0	325	82.5	51.8	48.2	.0	.0	711	76.1	54.4	45.6	.0	711	76.2	60.6	39.4	.0	.0	.0
Torrefeta	302	66.9	96.5	0.2	.0	2.8	.5	302	68.9	59.8	40.2	.0	.0	612	62.9	52.0	48.0	.0	612	25.2	69.2	30.0	.8	25.2	100.0
Torregrossa	754	85.8	99.4	0.5	.0	.0	.1	754	74.4	75.1	19.0	.0	5.9	1604	78.7	54.8	40.5	4.7	1604	84.2	56.5	43.4	.0	82.0	67.0
Torrelameu	198	55.6	52.1	1.6	46.3	.0	.0	198	83.3	34.3	32.7	.1	32.9	417	60.5	30.9	39.9	29.2	417	72.9	69.6	30.2	.3	33.8	100.0
Torres de Segre	598	97.0	99.9	0.0	.1	.0	.0	598	74.8	42.7	54.0	.0	3.3	1200	78.8	42.2	57.8	.0	1200	77.3	42.2	57.5	.3	21.3	100.0
Torre-serona	101	86.1	100.0	0.0	.0	.0	.0	101	69.3	56.6	38.7	.0	4.7	182	67.0	69.7	27.9	2.4	182	77.5	73.8	26.2	.0	59.9	100.0
Tossal	58	77.6	94.4	3.4	.0	.0	2.3	58	72.4	63.1	36.9	.0	.0	107	48.4	55.6	44.4	.0	107	72.9	60.3	39.8	.0	56.1	60.0
Tost	156	40.4	96.0	4.0	.0	.0	.0	156	46.8	52.7	47.3	.0	.0	294	26.5	36.9	63.1	.0	294	54.8	51.9	48.1	.0	5.8	94.1
Tragó de Noguera	261	95.8	99.8	0.0	.2	.0	.0	261	60.9	65.2	34.8	.0	.0	482	49.4	52.5	47.5	.0	482	60.6	36.6	63.0	.3	5.6	44.4
Tredós	57	75.4	98.8	0.0	.0	.0	1.2	57	50.9	77.1	19.4	.0	3.5	103	61.2	20.6	79.4	.0	103	81.6	50.0	49.7	.3	14.6	100.0
Tremp	709	72.5	87.5	5.8	2.4	1.3	3.1	709	65.6	71.1	28.3	.0	.7	1820	53.3	63.1	36.9	.0	1820	69.4	69.7	24.0	6.3	55.6	74.9
Tudela de Segre	215	100.0	94.5	4.9	.0	.0	.6	215	62.8	61.8	31.6	.0	6.6	418	53.2	47.0	40.0	13.0	418	61.5	63.5	35.3	1.2	6.5	100.0
Tuixén	73	83.6	83.1	8.5	.0	.0	8.5	73	65.4	77.9	21.9	.0	.2	162	52.1	74.6	25.4	.0	162	45.1	68.4	31.0	.6	34.6	100.0
Unarre	150	52.0	95.2	.7	.0	.0	4.1	150	53.3	44.8	55.0	.0	.2	277	43.7	33.7	65.5	.8	277	57.8	39.0	56.8	4.2	92.1	62.8
València d'Àneu	42	61.9	96.2	3.9	.0	.0	.0	42	73.8	72.2	27.8	.0	.0	76	46.0	54.3	45.7	.0	76	81.6	45.2	52.4	2.4	6.6	100.0
Vallbona de les Monges	206	51.0	95.7	.0	.0	4.0	.3	206	73.7	40.1	59.9	.0	.0	441	59.4	29.8	70.2	.0	441	73.7	20.3	79.7	.0	52.4	24.7
Vallfogona de Balaguer	284	76.1	97.0	2.5	.5	.0	.0	284	71.5	59.1	39.7	.1	1.1	561	78.2	43.7	56.3	.0	561	75.9	46.9	52.9	.2	5.2	100.0
Vansa (La)	188	69.7	97.7	.0	.0	1.2	1.2	188	63.8	33.6	66.4	.0	.0	372	44.1	24.4	75.6	.0	372	60.8	25.2	74.8	.0	16.7	100.0
Verdú	583	64.8	76.4	15.5	.0	7.2	7.4	583	54.2	22.3	67.5	.0	10.2	1153	52.7	23.4	76.7	.0	1153	69.0	38.0	61.9	.1	70.6	37.7
Viella	231	84.9	98.3	.6	.0	.0	.0	231	74.0	61.9	38.1	.0	.0	478	72.4	43.0	57.0	.0	478	65.1	45.3	48.7	5.9	28.7	97.0
Vilec	43	67.4	100.0	.0	.0	.0	.0	43	76.7	18.9	81.1	.0	.0	74	83.8	35.5	64.5	.0	74	77.0	49.1	49.6	1.3	51.4	100.0
Vilagrassa	187	55.1	99.0	.5	.0	.0	.5	187	80.2	53.3	46.7	.0	.0	405	82.0	53.0	47.0	.0	405	79.8	52.3	47.7	.0	31.9	100.0
Vitaller	191	62.8	99.2	.4	.0	.0	.4	191	61.8	43.2	42.2	1.2	13.4	330	-	-	-	-	330	53.6	49.2	40.0	10.8	23.0	66.7
Vilamitjana	128	78.1	38.2	29.7	32.1	.0	.0	128	57.0	77.3	5.3	.0	17.4	246	4.6	15.6	84.4	.0	246	68.3	43.3	52.3	4.4	15.9	100.0
Vilamós	60	80.0	100.0	.0	.0	.0	.0	60	78.3	56.2	43.8	.0	.0	126	47.6	78.3	21.7	.0	126	76.2	71.7	23.6	4.7	41.3	100.0
Vilanova de Bellpuig	461	59.7	96.2	1.8	.0	.0	2.0	461	75.7	36.3	64.7	.0	.0	953	75.8	37.2	62.8	.0	953	80.4	35.6	64.4	.0	27.6	98.9
Vilanova de Meià	414	78.3	85.0	14.9	.0	.0	.2	414	75.6	66.5	33.5	.0	.0	799	53.0	56.6	39.9	3.5	799	69.8	55.9	41.4	2.7	39.7	100.0
Vilanova de Segrià	203	85.7	100.0	.0	.0	.0	.0	203	70.9	69.0	29.4	.0	1.6	402	59.2	69.5	30.5	.0	402	75.9	62.2	37.8	.1	51.0	98.5
Vilanova de l'Aguda	214	43.5	95.4	.8	.0	3.8	.0	214	48.1	24.1	75.9	.0	.0	413	25.9	34.8	65.2	.0	413	59.1	34.0	66.0	.0	.73	.0
Vilanova d'Alpicat	386	83.4	94.8	.2	4.9	.0	.2	386	70.0	37.6	20.3	.1	42.0	889	64.8	35.4	21.7	42.9	889	70.0	59.3	40.0	.6	15.8	61.4
Vilanova de la Barca	283	73.9	81.5	2.9	15.6	.0	.0	283	72.4	25.9	44.1	.1	29.9	554	68.8	50.9	49.1	.0	554	78.7	49.8	49.6	.6	73.5	64.6
Villa i Vall de Castellbó	189	57.7	75.1	.0	.0	.0	24.9	189	57.1	92.9	7.1	.0	.0	384	35.2	70.4	29.6	.0	384	53.9	70.3	29.7	.0	21.4	73.2
Villec i Estana	66	65.2	98.8	1.2	.0	.0	.0	66	56.1	73.2	26.8	.0	.0	96	66.7	53.1	46.9	.0	96	62.5	68.3	31.7	.0	.0	.0
Vilosell (El)	205	75.6	84.5	10.5	1.0	.0	4.1	205	67.3	57.2	42.8	.0	.0	426	72.8	50.3	49.7	.0	426	78.1	44.7	55.2	.0	17.1	100.0
Vinaixa	325	92.3	99.3	.0	.0	.0	.7	325	55.7	81.3	4.2	.0	14.5	683	43.2	73.3	25.8	.9	683	83.3	69.1	30.9	.0	31.3	100.0
Viu de Llevata	147	50.3	100.0	.0	.0	.0	.0	147	64.0	82.0	18.0	.0	.0	317	41.6	69.1	30.9	.0	317	65.9	57.1	42.1	.8	25.6	100.0

Resultats per municipis: Tarragona província

Apèndice

Resultados por municipios: Tarragona provincia

Nom del municipi	Legislatives del 28 de juny de 1931							Legislatives del 20 de novembre de 1932							Legislatives del 19 de noviembre de 1933							Legislatives del 16 de febrer de 1936 i Compromissaris del 26 d'abril de 1936						
	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	Cand. Repub.	Cand. A. Repub.	Coal. Rep. Soc.	A. Rovira i Virgili	BOC	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	ER	U. Ciutadana	Coal. d'Esq. Tarrag.	BOC	PRR	PCC	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	UC	ER	Coal. d'Esq. T.	Front Obrer	PCC	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	Front d'Esq. de C.	Palau	PARTICIPACIÓ	Front d'Esq. de C.
Aiguamúrcia	497	80.5	97.1	2.1	.0	.8	.0	497	71.6	78.0	5.8	15.9	.3	.0	.0	937	79.2	13.7	83.3	2.8	.2	.0	918	77.0	82.4	.0	64.2	99.5
Albinyana	248	91.9	94.6	4.2	1.1	.1	.0	248	70.6	77.5	13.4	5.9	2.8	.5	.0	494	65.8	19.6	75.0	4.0	1.4	.0	482	62.7	75.1	.0	39.4	97.8
Albiol (L')	77	49.4	43.4	56.6	.0	.0	.0	77	71.4	26.4	49.4	19.0	5.3	.0	.0	143	54.6	51.5	32.1	16.4	.0	.0	135	72.6	31.6	.0	17.8	100.0
Alcanar	1792	61.9	93.8	3.5	.7	1.9	.2	792	66.0	11.0	51.5	36.7	.0	.8	.03	3828	65.4	62.7	36.5	.7	.0	.0	3866	76.0	47.8	1.2	63.7	57.9
Alcover	848	76.8	86.4	7.7	5.0	.4	.6	848	69.5	64.5	22.5	9.7	3.1	.3	.0	1799	70.7	29.4	66.5	3.5	.6	.1	1825	72.9	62.0	.1	43.2	100.0
Aldover	353	73.1	95.9	.1	4.0	.0	.0	353	60.3	54.2	27.8	17.7	.0	.3	.0	733	58.1	47.4	39.3	13.2	.0	.1	755	69.7	42.3	.5	73.5	57.8
Aleixar (L')	317	83.6	67.0	10.1	21.4	1.3	.2	317	82.3	31.9	21.7	45.9	4	.0	.2	592	77.2	29.4	35.3	35.3	.0	.0	613	77.5	49.9	.0	62.3	53.9
Alfara	322	54.7	77.4	12.2	5.2	5.2	.0	322	73.3	.0	48.3	51.7	.0	.0	.0	598	69.1	47.7	31.4	20.9	.0	.0	631	73.5	44.0	.0	51.5	100.0
Alforja	568	70.1	77.2	17.5	2.3	3.1	.0	568	62.7	38.6	25.6	35.6	.0	.0	.3	1200	63.7	40.3	41.8	17.9	.0	.0	1185	74.6	58.1	.0	43.4	72.7
Alió	174	87.4	93.6	5.3	.3	.9	.0	174	78.2	68.1	14.8	15.0	1.6	.2	.3	294	75.2	24.9	58.9	16.2	.0	.0	334	76.7	65.2	.0	47.3	95.6
Almóster	121	77.7	30.0	69.3	.6	.0	.0	121	76.9	24.8	63.4	11.8	.0	.0	.0	244	74.2	73.2	22.1	4.8	.0	.0	236	71.6	23.9	.0	34.3	33.8
Altafulla	217	84.3	81.7	12.0	.9	5.3	.2	217	68.2	37.6	22.8	38.7	.0	.9	.0	488	63.5	39.2	41.1	19.8	.0	.0	481	69.2	52.5	.0	36.6	72.9
Ametlla de Mar	846	62.2	85.2	7.6	.8	5.4	1.0	846	57.1	2.6	43.2	53.0	.2	1.0	.0	1613	68.8	55.3	12.7	32.0	.0	.0	1744	70.0	43.3	2.4	16.6	100.0
Ampostà	1840	86.6	85.5	5.5	5.5	.1	3.5	1840	53.0	19.2	15.3	55.7	.4	9.2	.2	4943	42.8	55.4	14.4	30.1	.1	.0	4911	79.5	76.1	3.6	47.3	90.8
Districte 1	1104	88.7	85.7	5.9	5.3	.2	2.9	1104	57.2	19.4	16.8	54.8	.1	8.8	.7	2925	42.8	58.4	13.5	28.1	.0	.0	2769	84.9	73.5	4.0	53.3	95.4
Districte 2	736	83.6	85.1	4.8	5.9	.0	4.3	736	46.9	18.9	12.6	57.2	.9	10.0	.5	2018	42.8	51.2	15.8	32.9	.1	.0	2142	72.4	79.9	3.2	39.6	83.0
Arbós	517	83.8	78.4	19.6	1.1	.9	.0	517	74.5	49.1	42.0	8.9	.0	.1	.0	194	26.3	25.5	35.5	37.9	.8	.4	1154	76.9	44.5	.0	58.0	51.0
Arbolí	101	74.3	93.3	2.9	3.2	.5	.0	101	40.6	47.9	24.3	28.0	.0	.0	.0	1146	76.7	52.3	42.4	5.1	.2	.0	187	51.3	46.3	.0	21.4	100.0
Argentera	81	88.9	67.7	16.9	15.5	.0	.0	81	75.3	70.9	22.3	6.7	.0	.0	.0	177	71.2	30.6	64.1	2.1	.0	3.2	171	71.4	70.5	.0	48.5	100.0
Arnés	439	77.9	97.2	2.7	.0	.0	.0	439	49.7	87.9	5.6	6.5	.0	.0	.0	841	30.1	58.8	32.9	8.4	.0	.0	858	45.5	58.7	.0	21.0	100.0
Ascó	712	79.1	76.7	11.4	4.6	7.1	.1	712	30.1	17.3	59.7	20.9	.0	2.0	.0	1590	39.9	51.3	29.4	19.3	.0	.0	1567	60.6	53.2	.0	18.8	73.7
Banyeres	225	89.3	62.4	24.4	13.1	.1	.0	225	65.3	54.7	33.3	11.3	.3	.6	.0	492	57.9	49.5	42.9	7.6	.0	.0	499	62.7	54.7	.5	28.9	79.9
Barberà	419	88.3	57.6	6.1	34.2	1.3	.9	419	80.4	8.7	16.4	63.6	11.2	.2	.0	849	76.0	17.2	60.2	15.2	7.5	.0	868	79.5	69.0	.0	48.6	91.0
Batea	925	79.5	83.9	15.9	.0	.2	.0	925	75.6	36.9	57.8	5.3	.0	.0	.1	1840	67.6	75.0	22.9	2.2	.0	.0	1863	78.5	29.2	.0	21.9	97.9
Bellmunt	296	82.1	63.0	10.1	24.8	.9	1.3	296	48.7	30.6	50.1	15.3	.8	3.3	.0	481	56.8	55.1	31.4	13.1	4	.0	451	72.7	53.0	.0	56.1	65.9
Bellvei del Penedès	236	87.3	96.3	2.6	.3	.0	.8	236	68.2	53.2	20.2	9.2	17.4	.0	.0	494	69.0	29.7	61.5	2.1	6.7	.0	512	69.5	63.4	.0	35.2	100.0
Benifallet	537	63.3	92.8	1.8	5.5	.0	.0	537	57.0	1.3	26.8	71.7	.0	.2	.0	1136	56.7	34.6	39.2	26.1	.0	.0	1132	68.3	67.2	.0	41.6	99.8
Benissanet	549	78.0	70.8	12.9	6.9	9.3	.2	549	65.9	35.7	53.4	10.8	.1	.0	.0	1172	69.9	63.9	32.6	3.4	.0	.0	1205	69.4	36.7	.0	20.6	95.9
Bisbal de Falset (La)	217	66.8	62.4	34.1	1.0	2.5	.0	217	88.5	31.4	49.9	18.8	.0	.0	.0	478	84.5	72.4	27.1	.5	.0	.0	493	85.2	27.9	.0	33.3	68.7
Bisbal del Penedès (La)	447	88.8	83.7	1.6	14.7	.1	.0	447	76.1	67.4	9.6	22.6	.0	.4	.0	967	67.2	22.3	58.5	19.2	.0	.0	958	71.7	79.1	.2	33.1	97.8
Blancafort	305	86.2	91.5	7.2	.0	1.3	.0	305	81.3	54.0	29.9	15.8	.2	.0	.1	636	67.0	26.1	55.0	18.9	.0	.0	657	77.2	57.6	.0	38.1	98.4
Bonastre	207	73.0	97.9	2.0	.0	.1	.0	207	69.6	66.9	21.2	11.9	.0	.0	.0	409	66.0	35.9	55.7	8.4	.0	.0	382	67.8	51.5	.6	28.0	99.0
Borges del Camp	355	82.3	22.1	42.1	29.2	3.8	2.8	355	76.6	8.1	56.6	29.0	1.6	3.3	1.6	875	67.8	60.5	2.1	36.1	1.4	.0	787	90.2	43.5	.2	27.7	95.2
Bot	446	84.1	89.3	3.3	7.3	0.0	.2	446	74.9	42.7	28.9	28.5	.0	.0	.0	913	61.8	57.5	37.3	5.2	.0	.0	940	73.9	33.2	.1	26.2	97.7
Botarell	133	79.7	55.6	32.1	5.1	7.0	.2	133	60.2	23.1	48.6	24.6	3.5	.3	.0	261	60.9	66.2	23.4	10.4	.0	.0	260	70.8	45.7	.0	16.5	73.8
Bràfim	293	88.7	95.2	3.2	2	1.5	.0	293	74.4	68.1	11.9	12.8	4.8	2.4	.0	617	69.2	30.4	65.4	2.1	2.0	.0	550	88.0	58.4	.0	49.8	97.8
Cabassers	262	85.5	65.3	16.8	11.8	6.1	.0	262	81.3	57.0	41.5	1.4	.0	.0	.0	477	87.2	48.5	49.4	2.2	.0	.0	503	85.1	47.4	.0	35.8	100.0
Cabra del Camp	277	86.6	98.4	.7	.2	.4	.3	277	81.2	65.4	11.2	17.5	5.8	.0	.1	592	68.8	24.6	46.6	4.1	24.8	.0	582	72.7	75.3	.0	73.0	93.4
Calafell	554	87.9	96.6	2.8	.5	.1	.0	554	73.5	83.0	14.6	1.7	.1	.7	.0	1137	73.7	25.2	71.6	3.1	.2	.0	1143	73.3	71.3	.0	56.1	96.5
Cambrils	1063	71.7	38.8	29.3	27.0	4.8	.0	1063	62.2	30.8	50.3	18.0	1.0	.0	.0	2344	62.7	49.5	19.1	31.4	.0	.0	2393	70.4	47.4	.0	46.1	92.0
Canonja (La)	455	75.0	57.4	13.5	17.8	9.5	1.8	455	66.8	42.8	29.9	20.4	.3	3.0	3.7	844	72.4	50.0	39.3	10.2	.5	.0	872	78.7	45.6	.0	27.5	82.1
Capafons	125	84.0	78.5	1.0	20.6	.0	.0	125	58.4	50.6	11.6	35.9	2.0	.0	.0	262	63.4	4.0	15.0	81.0	.0	.0	258	81.8	93.2	.0	74.0	100.0
Capçanes	280	82.9	82.8	8.0	.6	8.6	.0	280	70.4	58.2	27.1	12.8	1.9	.0	.0	553	58.6	40.3	52.6	7.1	.0	.0	564	73.1	39.5	.0	48.9	57.0
Caseres	205	75.6	57.3	4.5	38.1	.0	.0	205	80.0	.9	32.1	67.0	0.0	.0	.0	407	78.1	41.2	0.1	58.7	.0	.0	405	84.2	57.2	.5	46.9	100.0
Castellvell	209	92.3	48.4	19.0	20.9	11.5	.2	209	88.0	34.3	12.6	48.6	.5	4.1	.0	442	77.2	35.6	30.9	33.4	.1	.0	445	73.9	27.9	.0	23.8	59.8
Catllar	337	92.6	70.5	2.2	27.4	.0	.0	337	79.5	70.4	11.6	16.5	1.5	.0	.0	675	74.4	23.0	72.4	4.3	.3	.0	682	76.1	64.5	.0	53.7	100.0
Ciurana de Prades	30	-	-	-	-	-	-	30	50.0	20.8	41.5	37.7	.0	.0	.0	52	30.8	65.3	10.7	20.0	4.0	.0	51	72.6	64.9	.0	43.1	85.7
Colldejou	116	89.7	58.4	41.6	.0	.0	.0	116	86.2	55.2	41.6	3.3	.0	.0	.0	216	80.1	44.2	55.8	.0	.0	.0	226	82.7	49.0	.0	40.7	96.7
Conesa	149	78.5	39.1	57.5	2.4	1.0	.0	149	50.3	35.6	38.1	26.3	.0	.0	.0	298	68.8	49.4	46.1	4.5	.0	.0	300	74.0	57.1	.0	25.3	93.4
Constantí	661	87.3	63.5	25.2	9.0	1.9	.5	661	82.5	48.8																		

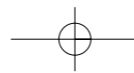
Nom del municipi	Legislatives del 28 de juny de 1931							Legislatives del 20 de novembre de 1932							Legislatives del 19 de noviembre de 1933							Legislatives del 16 de febrer de 1936 i Compromissaris del 26 d'abril de 1936						
	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	Cand. Repub.	Cand. A. Repub.	Coal. Rep. Soc.	A. Rovira i Virgili	BOC	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	ER	U. Ciutadana	Coal. d'Esq. Tarrag.	BOC	PRR	PCC	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	UC	ER	Coal. d'Esq. T.	Front Obrer	PCC	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	Front d'Esq. de C.	Palau	PARTICIPACIÓ	Front d'Esq. de C.
Creixell de Mar	110	80.9	70.5	13.2	6.6	9.8	.0	110	80.0	59.8	9.5	30.3	.4	.0	.0	222	70.3	27.6	56.1	15.5	.8	.0	223	67.7	56.4	.0	41.7	89.3
Cunit	77	85.7	92.4	7.6	.0	.0	.0	77	84.4	83.6	15.6	.9	.0	.0	.0	174	76.4	21.1	79.0	.0	.0	.0	167	77.3	72.1	.0	61.7	89.3
Duesaigües	120	90.8	50.7	18.6	29.6	1.1	.0	120	73.3	57.3	28.1	11.6	2.4	.7	.0	260	70.4	35.7	58.4	5.9	.0	.0	254	78.4	55.0	.1	44.1	100.0
L'Espuga de Francolí	1001	81.8	50.9	14.9	33.0	1.2	.1	1001	68.0	70.1	23.8	4.6	.2	1.4	.0	2013	63.5	41.9	50.6	7.3	.2	.0	2083	76.9	51.2	.0	34.4	95.6
Falset	879	84.6	40.2	31.0	22.0	6.6	.2	879	71.9	36.7	52.0	8.2	.6	2.4	.2	1858	72.9	59.6	34.0	6.1	.3	.0	1904	75.0	43.1	.0	71.6	64.6
Fatarella (La)	725	89.7	82.3	17.7	.0	.0	.0	725	63.7	35.4	45.0	19.6	.0	.0	.0	1413	54.9	75.0	7.7	17.3	.0	.0	1426	62.5	23.5	.0	6.5	97.8
Febró (La)	74	85.1	41.6	56.6	1.9	.0	.0	74	77.0	35.3	51.8	12.2	.0	.8	.0	141	92.2	53.9	46.2	.0	.0	.0	129	81.4	42.5	.0	75.2	41.2
Figuera de Monsant (La)	172							172	62.8	49.4	32.7	17.7	.0	.3	.0	351	62.7	39.9	52.8	7.4	.0	.0	366	61.8	48.3	.0	32.8	94.1
Figuerola del Camp	174	87.9	67.4	28.7	3.3	.0	.7	174	85.1	56.5	37.4	6.1	.0	.0	.0	365	75.3	55.1	43.1	1.8	.0	.0	368	83.2	43.6	.0	33.2	94.3
Flix	941	79.6	78.9	13.7	5.9	1.4	.0	941	32.8	6.8	52.8	31.5	.0	8.1	.8	1935	38.3	89.9	5.4	3.8	.0	.9	1908	70.6	47.9	.1	13.3	95.9
Forès	106	63.2	68.8	26.4	4.9	.0	.0	106	81.1	48.3	32.1	18.6	1.1	.0	.0	204	67.7	52.9	41.6	5.5	.0	.0	214	77.6	45.1	.0	25.2	88.9
Freginals	229	94.8	82.3	15.6	2.1	.1	.0	229	78.6	15.7	43.6	33.6	.0	7.2	.0	463	75.4	58.2	32.4	9.4	.0	.0	466	75.5	60.2	.0	70.8	60.6
Galera (La)	417	81.3	74.9	24.0	.1	.9	.0	417	60.2	16.1	71.9	10.6	.0	1.5	.0	882	55.9	69.5	16.0	14.5	.0	.0	890	62.9	39.8	.1	17.2	100.0
Gandesa	1018	75.7	59.1	3.5	35.8	1.4	.2	1018	58.5	54.5	17.5	26.3	1.1	.6	.0	2131	60.5	51.1	43.4	5.4	.0	.2	2131	76.6	41.4	.0	70.4	50.0
Garcia	455	76.9	68.7	28.7	1.9	.4	.3	455	58.2	9.8	38.5	51.1	.4	.0	.2	877	60.1	37.4	25.0	36.4	1.2	.0	914	57.7	58.4	.0	14.2	97.6
Garidells (Els)	68	89.7	48.9	19.0	28.5	3.6	.0	68	92.7	34.3	30.7	34.9	.0	.1	.0	122	79.5	31.8	35.1	33.1	.0	.0	123	82.9	60.8	.0	52.0	98.4
Ginestar d'Ebre	523	86.2	93.7	1.0	3.2	.0	2.0	523	47.8	34.7	22.6	41.1	.2	1.4	.0	1068	59.8	28.1	59.1	12.9	.0	.0	1074	81.2	38.1	.0	23.3	61.5
Godall	568	79.1	85.8	7.2	.0	7.0	.0	568	76.4	18.7	24.5	52.4	.0	4.4	.0	1082	78.5	49.6	.4	50.0	.0	.0	1141	79.3	49.8	8.6	69.6	83.8
Gratallops	151	88.1	54.9	6.8	32.6	4.4	1.3	151	87.4	47.0	27.2	9.8	16.1	.0	.0	347	79.5	26.7	60.5	7.6	.0	5.2	356	78.9	69.8	.0	42.7	100.0
Guiamets (Els)	136	86.0	34.7	45.4	17.3	.2	2.4	136	75.0	27.2	55.9	16.8	.2	.0	.0	266	74.8	68.6	27.0	4.4	.0	.0	269	74.0	39.5	.2	59.5	40.2
Horta de Sant Joan	693	80.8	80.6	.6	18.7	.2	.0	693	89.9	81.8	18.2	.1	.0	.0	.0	1385	51.3	66.2	33.0	.8	.0	.0	1592	52.5	42.6	.0	44.7	39.0
Iries (Les)	38	92.1	45.8	27.1	27.1	.0	.0	38	84.2	20.3	34.6	39.1	3.3	2.7	.0	71	95.8	88.8	6.5	4.7	.0	.0	62	77.4	51.7	.0	45.2	100.0
Lloà	110	79.1	64.5	4.2	29.8	.3	1.2	110	87.3	54.8	40.9	4.2	.0	.1	.0	226	84.1	55.9	43.5	.5	.0	.0	233	88.4	43.9	.2	39.1	100.0
Llorac	112	35.7	47.0	21.5	26.0	4.5	1.0	112	67.9	30.4	56.7	11.6	1.3	.0	.0	206	73.3	75.2	23.8	.9	.0	.0	200	71.0	23.4	.0	26.0	40.4
Llorenç del Penedès	281	82.6	70.6	28.0	1.2	.0	.2	281	79.0	74.9	23.5	1.6	.0	.0	.0	606	67.2	38.3	61.4	.0	.2	.1	590	69.2	66.7	.0	37.1	99.1
Margalef de Montsant	179	74.3	73.8	22.4	.0	3.0	.8	179	64.8	19.6	45.1	31.5	3.9	.0	.0	336	56.6	56.5	36.6	5.8	.0	1.1	336	49.1	27.5	.0	13.4	78.6
Marçà	417	80.8	71.2	10.5	8.0	6.4	4.0	417	59.2	52.7	24.3	22.3	.4	.0	.4	795	50.3	35.4	47.3	17.2	.0	.0	792	72.5	46.1	.0	32.1	84.5
Mas de Barberans	436	78.2	91.4	1.5	7.1	.0	.0	436	75.7	47.6	24.3	21.9	.0	6.1	.0	955	62.6	39.9	39.6	20.5	.0	.0	949	70.8	52.5	.8	35.4	97.9
Masdenverge	288	90.3	72.4	6.1	21.5	.0	.0	288	72.2	23.6	32.6	31.9	0.0	12.0	.0	572	61.5	88.0	11.7	.3	.0	.0	570	80.9	46.7	2.1	66.5	51.4
Masllorç	259	88.8	93.3	3.8	.7	2.3	.0	259	74.9	75.3	9.5	15.1	.1	.0	.0	488	74.2	34.3	61.9	3.8	.0	.0	511	78.3	53.1	.1	39.9	100.0
Masó (La)	120	83.3	62.9	21.4	12.0	3.6	.0	120	76.7	13.2	39.4	47.3	.0	.0	.0	240	58.3	57.4	37.6	5.0	.0	.0	241	62.7	37.2	.1	41.1	35.4
Maspujols	164	78.1	59.3	28.9	11.3	.5	.0	164	71.3	23.1	69.1	7.5	.0	.4	.0	342	72.8	85.5	9.9	4.6	.0	.0	344	70.9	16.7	.0	34.0	21.4
Masroig (El)	351	75.8	71.6	27.0	.5	.9	.0	351	66.4	50.9	38.5	10.3	.0	.2	.1	663	67.6	44.3	38.9	16.8	.0	.0	659	75.0	58.1	.0	40.4	91.2
Milà (El)	89	97.8	89.8	7.9	.5	1.9	.0	89	85.4	56.7	8.9	33.1	1.4	.0	.0	205	75.6	20.4	52.1	27.5	.0	.0	193	73.6	53.8	.0	26.9	100.0
Miravet	478	69.3	75.7	17.7	1.9	4.7	.0	478	47.7	27.7	34.7	36.8	.2	.6	.0	944	42.8	33.1	58.1	8.8	.0	.0	978	57.8	63.8	.0	52.4	64.1
Molar (El)	286	75.2	81.1	10.4	8.5	.0	.0	286	51.4	21.9	69.9	8.3	.0	.0	.0	578	48.4	76.6	19.2	4.2	.0	.0	518	61.2	40.6	.0	20.9	99.2
Montblanc	1465	61.3	58.4	17.7	22.8	.8	.3	1465	72.0	50.4	31.0	6.0	12.6	.1	.0	2784	70.5	30.1	54.5	9.7	5.8	.0	2939	74.0	59.1	.5	61.1	62.4
Montbrí de la Marca	91	81.3	96.7	3.3	.0	.0	.0	91	76.9	39.6	17.4	43.0	.0	.0	.0	161	66.5	41.1	58.7	.2	.0	.0	161	76.4	49.6	.0	22.4	100.0
Montbrí del Camp	459	81.1	55.9	14.5	17.3	10.3	2.0	459	67.3	36.5	34.1	22.5	6.9	.1	.0	923	67.2	47.6	35.9	13.5	3.0	.0	887	79.4	38.6	.0	28.1	91.7
Montferri	123	83.7	84.2	14.8	.8	.2	.0	123	70.7	44.6	45.5	8.8	.0	.0	1.2	243	64.2	44.9	55.1	.0	.0	.0	244	79.9	36.7	.0	28.3	95.6
Montmell (El)	233	86.3	98.5	1.5	.0	.0	.0	233	76.0	87.0	13.0	.1	.0	.0	.0	453	60.9	18.6	81.5	.0	.0	.0	458	78.7	55.9	.0	39.3	98.4
Mont-ral	138	83.3	64.7	9.8	25.5	.0	.0	138	98.6	17.3	81.1	.8	.8	.0	.0	256	28.1	21.2	60.7	18.1	.0	.0	262	32.1	60.2	3.1	15.7	95.1
Mont-roig	755	76.7	68.8	29.3	1.0	.8	.1	755	69.3	24.7	43.9	29.8	.2	1.5	.0	1544	68.1	58.0	17.2	24.8	.0	.0	1589	76.4	38.6	.0	17.3	97.5
Móra d'Ebre	1151	84.7	91.8	6.4	.6	.9	.3	1151	53.3	49.4	12.7	37.0	.2	.7	.0	2383	59.0	20.7	32.9	45.7	.0	.7	2394	67.5	65.9	.0	49.3	70.7
Móra la Nova	606	78.1	91.3	6.3	1.5	.8	.2	606	50.0	62.1	19.3	18.3	.3	.1	.0	1288	53.3	27.6	55.4	15.7	.2	1.2	1270	67.1	67.9	.0	57.2	99.9
Morell (El)	492	91.1	80.0	17.1	1.7	1.2	.0	492	86.4	61.6	25.7	12.1	.1	.0	.6	1010	89.6	32.8	60.7	6.5	.0	.0	1120	82.7	60.4	.0	42.7	99.4
Morera de Montsant (La)	111	86.5	48.6	25.6	25.4	.5	.0	111	64.9	45.7	27.2	27.1	.0	.0	.0	213	64.3	50.5	37.5	12.1	.0	.0	253	53.8	46.4	.0	28.9	76.6
Mussara (La)	53	71.7	59.9	13.2	11.5	11.0	4.4	53	54.7	95.5	.3	4.2	.0	.0	.0	79	48.1	0.0	100.0	.0	.0	.0	81	65.4	100.0	.0	56.8	100.0
Nou de Gaià (La)	146	78.8	72.9	22.3	3.9	.9	.0	146	74.7	29.1	51.6	19.3	.0	.0	.0	268	78.7	64.0	26.5	9.5	.0	.0	268	76.9	36.4	.0	54.1	42.8
Nulles	217	78.8	78.6	19.2	.9	1.3	.0	217	71.0	57.5	27.5	11.9	.0	.2	2.9	428	63.1	35.8	56.8	3.8	.4	3.3	428	72.2	65.7	.0		

Nom del municipi	Legislatives del 28 de juny de 1931						
	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	Cand. Repub.	Cand. A. Repub.	Coal. Rep. Soc.	A. Rovira i Virgili	BOC
Pinell de Brai (Ei)	611	77.4	74.3	4.4	20.7	.6	.0
Pira	169	82.8	74.9	6.5	16.7	1.9	.0
Pla de Cabra	588	72.6	32.7	23.6	28.2	.5	14.9
Pobla de Mafumet (La)	161	79.5	54.3	32.4	12.6	.7	.0
Pobla de Massalca (La)	285	94.7	68.0	0.0	31.8	.2	.0
Pobla de Montornès (La)	289	78.6	83.3	9.8	5.7	.5	.7
Poboleda	221	91.0	81.7	2.5	12.6	.0	3.2
Pont d'Armentera (Ei)	261	87.4	87.5	10.0	1.8	.7	.0
Porrera	322	81.1	85.7	7.0	4.8	1.8	.6
Pradell de la Teixeta	206	85.0	71.6	10.7	17.2	.5	.0
Prades	268	73.9	70.2	3.6	25.0	.0	1.2
Prat de Compte	268	81.3	95.1	.5	4.4	.0	.0
Pratdip	274	79.6	95.2	3.4	1.2	.2	.0
Puigpelat	186	87.6	85.3	13.8	.0	.9	.0
Querol	195	79.5	11.3	11.2	10.5	1.0	.0
Rasquera	454	74.9	94.4	3.8	.8	1.0	.0
Renau	42	71.4	71.3	26.0	2.0	.7	.0
Reus	9548	66.5	51.6	15.9	26.8	2.1	3.7
Districte 1	1406	71.1	49.7	21.9	22.4	3.2	2.8
Districte 2	2085	62.0	48.1	16.9	29.2	2.1	3.8
Districte 3	1925	66.4	53.3	14.4	27.2	1.5	3.6
Districte 4	1345	71.2	51.9	19.2	23.8	2.2	3.0
Districte 5	1338	66.7	52.6	12.0	29.2	1.7	4.6
Districte 6	1449	62.3	54.9	10.1	28.9	1.7	4.3
Riba (La)	218	87.6	84.7	10.9	.9	3.1	.4
Riba-roja d'Ebre	650	59.2	83.9	14.6	1.1	.5	.0
Riera de Gaia (La)	295	88.5	56.1	36.8	6.5	.6	.0
Riudecanyes	346	75.4	76.3	4.7	19.0	.0	.0
Riudecols	350	77.1	44.2	15.8	26.7	1.0	12.2
Riudoms	1020	68.9	73.1	20.8	5.9	.2	.0
Rocafort de Queralt	215	88.4	56.6	11.0	27.3	5.2	.0
Roda de Berà	201	78.6	80.5	14.1	4.5	.5	.4
Rodonyà	244	90.6	96.3	3.4	.0	.4	.0
Rojals	95	75.8	81.7	2.8	15.6	.0	.0
Roquetes	1903	70.7	67.2	21.5	11.3	.0	.01
Rourell (Ei)	157	78.3	62.7	32.6	1.0	3.7	.0
Salomó	232	93.5	88.3	5.7	.5	5.5	.0
Sant Carles de la Ràpita	1589	59.5	67.3	20.1	11.6	.5	.1
Sant Jaume dels Domenys	476	77.9	92.4	5.6	1.4	.4	.1
Sant Vicenç de Calders	125	78.4	95.9	3.5	.0	.6	.0
Santa Bàrbara	1365	79.3	59.0	32.7	6.3	1.9	.0
Santa Coloma de Queralt	1000	72.8	47.1	13.8	37.5	1.6	.0
Santa Oliva	192	83.9	86.6	10.2	.9	2.4	.0
Santa Perpètua de Gaia	146	50.7	54.6	10.3	35.1	.0	.0
Sarral	565	80.2	72.4	5.7	15.3	1.3	5.3
Savallà del Comtat	94	48.9	29.2	52.5	18.4	.0	.0
Secuita (La)	333	88.6	67.0	16.5	7.4	9.0	.0
Selva del Camp (La)	1084	76.4	49.6	40.8	8.8	.2	.5
Senan	85	90.6	67.9	28.6	1.0	.0	2.6
Sènia (La)	1092	75.0	71.9	8.8	17.9	.2	1.3
Solivella	456	79.2	69.1	30.6	.2	.1	.1
Tamarit de Mar	103	78.6	93.3	5.2	1.0	.5	.0
Tarragona	9195	67.4	66.4	15.6	11.1	5.6	1.3
Districte 1	1797	63.2	67.3	14.7	11.1	5.3	1.7
Districte 2	1347	69.0	67.5	18.2	8.7	4.4	1.3
Districte 3	661	66.3	73.0	15.0	7.9	3.0	1.2
Districte 4	1802	73.0	56.4	24.4	10.5	7.8	1.0

Nom del municipi	Legislatives del 20 de novembre de 1932							
	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	ER	U. Ciutadana	Coal. d'Esqu. Tarrag.	BOC	PRR	PCC
Pinell de Brai (Ei)	611	39.3	4.5	58.0	37.6	.0	.0	.0
Pira	169	81.7	73.8	19.7	6.1	.2	.0	.1
Pla de Cabra	588	71.1	41.2	38.8	15.8	.6	3.5	.1
Pobla de Mafumet (La)	161	89.4	32.0	51.1	15.9	.0	.0	1.0
Pobla de Massalca (La)	285	73.7	75.0	19.5	5.5	.0	.0	.0
Pobla de Montornès (La)	289	70.9	67.8	27.0	4.5	.6	.0	.0
Poboleda	221	71.0	46.9	8.4	34.3	8.6	1.8	.0
Pont d'Armentera (Ei)	261	77.0	47.6	24.1	28.0	.2	.1	.0
Porrera	322	73.6	53.6	5.6	26.8	.0	1.7	13.3
Pradell de la Teixeta	206	42.2	58.0	31.7	8.2	.0	1.0	1.2
Prades	268	65.3	74.9	8.8	15.5	.4	.4	.0
Prat de Compte	268	72.8	36.1	41.4	22.5	.0	.0	.0
Pratdip	274	52.9	35.0	21.6	42.8	.6	.0	.0
Puigpelat	186	65.1	51.5	23.3	25.2	.0	.0	.0
Querol	195	84.1	25.5	19.4	50.3	.0	4.8	.0
Rasquera	454	51.8	40.9	29.4	29.8	.0	.0	.0
Renau	42	76.2	8.5	46.3	45.2	.0	.0	.0
Reus	9548	58.5	48.3	21.1	26.2	3.4	4.7	.7
Districte 1	1406	66.1	43.4	27.1	26.0	2.0	6.8	.8
Districte 2	2085	53.9	51.6	20.6	23.0	3.5	4.9	.9
Districte 3	1925	58.0	50.9	20.4	24.1	3.9	3.4	.4
Districte 4	1345	62.8	39.2	25.7	30.7	3.7	5.3	.3
Districte 5	1338	58.2	51.7	14.9	29.4	2.6	4.1	1.1
Districte 6	1449	54.8	51.9	16.6	25.8	4.8	4.5	.5
Riba (La)	218	80.3	72.7	15.3	9.8	2.1	2.0	.0
Riba-roja d'Ebre	650	36.3	49.9	39.9	9.8	.0	4.4	.0
Riera de Gaia (La)	295	79.7	30.4	25.2	41.4	.0	3.0	.0
Riudecanyes	346	80.4	31.6	11.7	56.6	.0	.0	.0
Riudecols	350	55.7	18.7	34.5	30.4	9.1	7.4	.0
Riudoms	1020	72.1	38.7	47.8	13.3	.2	1.0	.0
Rocafort de Queralt	215	80.9	46.8	26.4	26.6	.2	.0	.0
Roda de Berà	201	76.1	72.6	25.2	2.1	.2	.0	.0
Rodonyà	244	83.2	66.3	33.0	.7	.0	.0	.0
Rojals	95	74.7	49.1	4.7	46.1	.0	.0	.0
Roquetes	1903	56.9	0.8	42.7	56.4	.1	.0	.0
Rourell (Ei)	157	87.3	8.0	38.1	53.5	.0	4.0	.0
Salomó	232	89.7	55.0	25.7	19.4	.0	.0	.0
Sant Carles de la Ràpita	1589	62.9	41.0	26.6	27.8	.0	4.6	.8
Sant Jaume dels Domenys	476	67.9	80.2	12.8	6.2	.9	.0	.0
Sant Vicenç de Calders	125	75.2	72.7	16.9	2.0	8.5	.0	.0
Santa Bàrbara	1365	62.9	32.7	46.7	17.5	.1	3.0	.0
Santa Coloma de Queralt	1000	68.1	55.9	36.6	7.2	.2	1.0	.0
Santa Oliva	192	59.9	64.5	33.9	.0	1.3	3.0	.0
Santa Perpètua de Gaia	146	65.8	49.2	50.0	.8	.0	.0	.0
Sarral	565	67.1	45.7	25.6	22.8	5.2	7.0	.0
Savallà del Comtat	94	77.7	15.8	42.2	42.0	.0	.0	.0
Secuita (La)	333	81.7	43.4	30.3	23.6	.7	2.0	.1
Selva del Camp (La)	1084	72.9	47.8	30.6	19.6	2.0	.0	.0
Senan	85	85.9	46.2	53.8	.0	.0	.0	.0
Sènia (La)	1092	70.5	3.2	28.7	66.9	.0	3.8	.8
Solivella	456	80.9	52.2	47.1	.4	.2	1.1	.1
Tamarit de Mar	103	67.0	59.9	18.5	21.6	.0	.0	.0
Tarragona	9195	59.0	14.4	27.5	50.4	5.6	1.3	.8
Districte 1	1797	55.8	16.9	27.1	50.0	4.4	1.0	.6
Districte 2	1347	59.2	23.6	30.6	36.4	7.7	5.1	1.5
Districte 3	661	56.4	22.9	29.1	38.3	7.8	4.1	1.1
Districte 4	1802	64.7	9.5	34.2	52.0	2.3	1.9	.2

Nom del municipi	Legislatives del 19 de noviembre de 1933						
	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	UC	ER	Coal. d'Esq. T.	Front Obrer	PCC
Pinell de Brai (Ei)	1213	40.4	48.8	28.9	22.4	.0	.0
Pira	340	73.8	21.4	71.8	6.8	.0	.0
Pla de Cabra	1226	63.6	54.4	32.6	12.9	.1	.0
Pobla de Mafumet (La)	328	85.7	56.0	32.7	11.3	.0	.0
Pobla de Massalca (La)	577	67.1	16.9	66.0	16.6	.0	.5
Pobla de Montornès (La)	571	72.9	38.3	59.8	1.6	.2	.0
Poboleda	476	50.6	19.0	77.6	1.4	2.0	.0
Pont d'Armentera (Ei)	537	69.1	30.1	66.3	3.6	.0	.0
Porrera	616	78.1	25.7	32.9	27.9	.0	13.6
Pradell de la Teixeta	406	49.8	36.2	18.6	45.2	.0	.0
Prades	528	70.8	32.8	51.6	15.6	.0	.0
Prat de Compte	519	65.9	55.4	27.6	16.7	.0	.2
Pratdip	527	52.0	26.3	36.9	36.8	.0	.0
Puigpelat	387	64.9	39.6	50.8	9.6	.0	.0
Querol	324	52.5	38.8	46.7	14.5	.0	.0
Rasquera	930	52.4	31.3	54.5	14.2	.0	.0
Renau	58	70.7	65.3	16.6	18.1	.0	.0
Reus	18082	69.1	32.4	33.2	32.3	1.4	.8
Districte 1	3180	72.6	41.9	32.5	24.7	.6	.4
Districte 2	3418	69.2	32.1	32.3	33.8	1.0	.7
Districte 3	3271	64.8	32.3	35.1	30.4	1.8	.4
Districte 4	2843	68.2	35.6	31.4	30.9	1.0	1.1
Districte 5	2298	69.8	25.9	31.0	40.4	1.5	1.1
Districte 6	3072	70.2	24.7	36.2	35.5	2.4	1.2
Riba (La)	511	74.0	29.8	62.6	7.1	.5	.0
Riba-roja d'Ebre	1153	49.5	62.4	33.2	4.5	.0	.0
Riera de Gaia (La)	611	70.4	71.6	25.4	2.9	.1	.0
Riudecanyes	643	74.3	18.5	32.4	49.1	.0	.0
Riudecols	712	65.6	46.4	33.9	19.0	.7	.0
Riudoms	2216	68.2	61.3	33.7	5.0	.0	.0
Rocafort de Queralt	408	84.3	48.4	43.6	8.0	.0	.0
Roda de Berà	428	68.0	42.9	56.7	.1	3.0	.0
Rodonyà	473	82.9	41.3	58.7	.0	.0	.0
Rojals	173	48.6	21.9	68.8	9.3	.0	.0
Roquetes	3138	70.9	48.9	1.8	49.4	.0	.0
Rourell (Ei)	337	71.2	39.2	2.4	58.4	.0	.0
Salomó	488	83.0	54.2	45.7	0.1	.0	.0
Sant Carles de la Ràpita	3420	66.1	45.8	51.2	3.0	.0	.0
Sant Jaume dels Domenys	945	58.0	25.5	73.6	.8	2.0	.0
Sant Vicenç de Calders	245	76.3	14.5	75.8	2.0	7.7	.0
Santa Bàrbara	2684	56.9	81.5	15.6	3.0	.0	.0
Santa Coloma de Queralt	2091	18.2	43.5	55.0	1.5	.0	.0
Santa Oliva	357	65.8	43.3	56.6	.1	.0	.0
Santa Perpètua de Gaia	264	61.0	58.2	41.8	.0	.0	.0
Sarral	1028	75.4					

Nom del municipi	Legislatives del 28 de juny de 1931							Legislatives del 20 de novembre de 1932							Legislatives del 19 de noviembre de 1933						Legislatives del 16 de febrer de 1936 i Compromissaris del 26 d'abril de 1936							
	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	Cand. Repub.	Cand. A. Repub.	Coal. Rep. Soc.	A. Rovira i Virgili	BOC	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	ER	U. Ciutadana	Coal. d'Esqu. Iarrag.	BOC	PRR	PCC	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	UC	ER	Coal. d'Esq. T.	Front Obrer	PCC	ELECTORS	PARTICIPACIÓ	Front d'Esq. de C.	Palau	PARTICIPACIÓ	Front d'Esq. de C.
Districte 5	1534	66.1	65.5	12.9	15.1	4.9	1.8	1534	56.9	10.3	21.1	59.8	7.6	.7	.6	4208	73.5	34.5	23.1	39.3	2.6	.5	4335	78.8	62.8	.0	57.5	69.7
Districte 6	2054	66.4	72.5	8.9	11.3	6.3	1.1	2054	59.1	11.3	23.1	55.8	6.2	2.1	1.5	2310	73.6	25.5	19.8	50.9	2.5	1.3	2477	76.5	77.9	.0	64.6	81.1
Tivenys	560	58.9	95.4	2.4	2.2	.0	.0	560	35.4	3.7	27.9	60.7	.0	7.7	.0	1093	39.9	59.4	2.1	38.5	.0	.0	1117	62.0	38.2	.0	37.7	100.0
Tivissa	1268	53.9	60.9	20.1	15.2	.8	3.1	1268	61.5	18.5	42.5	30.0	7.3	1.6	.1	2642	57.1	49.8	29.9	19.7	.3	.3	2651	70.0	51.8	.0	26.1	95.5
Torre de Fontaubella	51	92.2	72.7	17.1	10.3	.0	.0	51	76.5	46.6	40.5	10.2	2.7	.0	.0	103	55.3	39.3	55.4	5.3	.0	.0	103	69.9	61.0	.0	43.7	84.9
Torre de l'Espanyol	406	77.1	75.4	1.3	23.2	.1	.0	406	57.9	20.9	47.3	31.8	.0	.0	.0	831	49.7	43.6	43.6	12.9	.0	.0	835	61.0	66.6	.0	21.9	100.0
Torredembarra	642	83.6	82.1	11.9	4.1	1.8	.2	642	70.6	42.1	18.4	37.3	1.9	2	.1	1444	69.1	30.9	33.8	35.0	.3	.0	1466	72.4	68.1	.6	35.9	96.0
Torroja	169	81.1	69.3	11.4	18.7	.6	.0	169	67.5	72.3	23.6	3.3	.2	.5	.0	340	66.8	30.3	59.8	8.8	.0	1.1	347	70.9	56.1	.0	36.6	86.6
Tortosa	10966	74.1	54.6	8.1	37.0	.2	.1	10966	55.7	8.6	27.9	62.2	4	.9	.1	21224	68.2	39.2	10.9	49.8	.02	.04	21067	71.9	63.3	.2	52.0	73.7
Districte 1	2239	73.8	83.0	73.7	2.8	.4	.2	2239	58.8	2.4	35.0	60.9	.7	.8	.7	4610	78.0	46.7	6.9	46.3	.1	.7	4610	76.9	54.3	.0	47.8	76.3
Districte 2	1559	72.2	85.9	11.6	2.1	.4	.7	1559	58.9	2.5	27.8	67.6	.8	1.4	.0	4052	70.3	36.6	14.1	49.2	.0	.0	4106	71.1	62.5	.2	52.9	71.7
Districte 3	1529	69.2	84.1	3.4	12.3	.7	.7	1529	52.4	13.3	18.7	67.2	.2	.6	.0	2649	65.0	24.3	7.5	68.2	.0	.0	2639	68.9	74.0	.2	55.0	76.4
Districte 4	2570	75.1	84.4	12.2	3.1	.7	.7	2570	58.9	1.3	31.2	66.5	.2	.8	.0	4079	70.9	47.5	7.3	45.2	.0	.2	4010	74.6	53.0	.0	45.2	63.5
Districte 5	3069	76.9	82.6	3.7	13.7	.0	.0	3069	50.9	21.8	23.6	53.5	.1	.9	.1	5834	58.4	34.3	17.1	48.6	.0	.0	5702	68.1	75.2	.1	58.1	78.0
Uldecona	2009	70.6	29.2	55.5	13.8	1.3	.0	2009	70.6	29.2	55.5	13.8	1.3	.0	.2	4189	64.6	58.9	23.8	17.2	.0	.0	4364	72.7	43.7	.0	43.8	97.8
Districte 1	904	71.4	31.4	55.1	13.1	.2	.0	904	71.4	31.4	55.1	13.1	.2	.0	.3	1855	66.7	58.6	24.2	17.1	.0	.0	1936	72.3	44.0	.0	49.2	97.5
Districte 2	573	61.8	28.2	59.2	12.5	.0	.0	573	61.8	28.2	59.2	12.5	.0	.0	.0	1130	58.9	63.1	21.3	15.6	.0	.0	1194	66.3	42.3	.0	30.0	98.9
Districte 3	532	78.8	26.8	53.0	15.9	4.1	.0	532	78.8	26.8	53.0	15.9	4.1	.0	.1	1204	66.5	55.9	25.4	18.7	.0	.0	1234	79.6	44.3	.0	48.8	97.7
Ulldemolins	416	74.5	34.8	45.1	.7	19.4	.0	416	74.5	34.8	45.1	.7	19.4	.0	.0	801	76.5	53.2	36.8	.5	.0	9.5	818	83.3	48.9	.0	41.6	87.3
Vallclara	99	75.8	62.2	29.6	5.6	1.0	1.5	99	75.8	62.2	29.6	5.6	1.0	1.5	.0	215	60.9	29.6	56.5	13.9	.0	.0	212	69.3	58.0	.3	36.3	73.7
Vallfogona de Riucorb	155	76.1	24.5	45.2	24.9	4.2	.9	155	76.1	24.5	45.2	24.9	4.2	.9	.3	319	59.9	65.1	28.0	6.9	.0	.0	318	55.4	32.0	.0	19.5	63.9
Vallmoll	388	55.9	39.9	18.9	40.7	.0	.5	388	55.9	39.9	18.9	40.7	.0	.5	.0	698	54.7	33.0	46.4	20.5	.2	.0	710	65.8	62.8	.0	29.2	99.0
Valls	3542	71.0	47.3	28.9	22.7	.8	.2	3542	71.0	47.3	28.9	22.7	.8	.2	.0	7492	76.4	43.5	44.8	10.9	.7	.1	7713	79.0	61.4	.0	50.0	81.4
Districte 1	804	76.0	36.0	33.1	30.4	.2	.3	804	76.0	36.0	33.1	30.4	.2	.3	.0	1755	79.3	56.7	31.5	11.6	.3	.0	1813	81.2	48.4	.0	55.1	73.2
Districte 2	840	72.6	49.8	31.4	17.9	.8	.1	840	72.6	49.8	31.4	17.9	.8	.1	.0	1755	76.9	43.2	47.0	8.4	1.2	.2	1774	82.3	62.2	.0	46.6	87.1
Districte 3	808	67.3	49.2	25.8	23.1	1.7	.2	808	67.3	49.2	25.8	23.1	1.7	.2	.0	1791	72.5	33.8	53.5	12.1	.6	.0	1843	76.3	68.5	.0	51.6	89.4
Districte 4	1090	68.8	53.0	25.8	20.1	.8	.3	1090	68.8	53.0	25.8	20.1	.8	.3	.0	2191	77.0	40.3	47.6	11.3	.8	.1	2283	76.8	65.7	.0	47.2	77.4
Vandellòs	732	44.4	11.1	20.9	68.1	.0	.0	732	44.4	11.1	20.9	68.1	.0	.0	.0	1495	47.3	26.8	6.9	66.2	.1	.0	1518	64.2	74.0	.0	23.9	100.0
Vendrell (El)	1282	76.6	34.4	24.3	18.7	22.5	.1	1282	76.6	34.4	24.3	18.7	22.5	.1	.01	2949	72.9	38.6	31.7	10.3	19.4	.0	3040	74.5	62.3	.0	34.7	93.9
Vespella de Gaià	50	80.0	65.7	14.8	19.1	.5	.0	50	80.0	65.7	14.8	19.1	.5	.0	.0	91	74.7	17.9	79.4	2.7	.0	.0	83	86.8	68.1	.0	61.5	100.0
Vilabella	332	72.0	26.6	45.9	27.5	.0	.0	332	72.0	26.6	45.9	27.5	.0	.0	.0	693	64.7	68.8	24.7	6.6	.0	.0	713	66.2	30.2	.0	17.3	83.1
Vilalba dels Arcs	582	71.7	31.1	56.6	12.3	.0	.0	582	71.7	31.1	56.6	12.3	.0	.0	.0	988	84.1	54.2	45.1	.7	.0	.0	999	85.3	47.3	.0	40.0	94.4
Vilallonga del Camp	393	70.0	52.4	28.4	9.6	9.4	.2	393	70.0	52.4	28.4	9.6	9.4	.2	.0	789	76.2	36.4	54.5	1.9	7.3	.0	808	78.3	58.2	.1	50.6	98.5
Vilanova d'Escornalbou	221	75.1	28.8	27.4	35.7	.5	7.6	221	75.1	28.8	27.4	35.7	.5	7.6	.0	386	75.7	39.6	57.0	3.4	.0	.0	405	79.8	56.7	.0	40.0	92.0
Vilanova de Prades	97	68.0	31.9	66.6	.8	.0	.7	97	68.0	31.9	66.6	.8	.0	.7	.0	207	66.7	53.6	32.4	14.1	.0	.0	206	66.5	31.1	.0	53.4	37.0
Vilaplana del Camp	289	64.7	45.0	33.3	19.8	1.9	.0	289	64.7	45.0	33.3	19.8	1.9	.0	.0	561	66.8	39.3	50.2	10.5	.0	.0	551	73.7	59.5	.0	32.1	97.7
Vila-rodona	564	77.3	64.2	23.5	9.6	.0	2.7	564	77.3	64.2	23.5	9.6	.0	2.7	.1	1183	75.4	39.2	59.5	2.3	.0	.0	1162	80.3	61.0	.0	47.9	91.4
Vila-seca (de Solcina)	924	71.0	16.8	23.1	35.6	21.3	3.1	924	71.0	16.8	23.1	35.6	21.3	3.1	.0	1979	73.5	24.6	37.4	34.7	3.4	.0	2014	76.4	72.1	.3	60.3	99.0
Vilaverd	209	77.0	47.2	18.2	19.9	14.8	.0	209	77.0	47.2	18.2	19.9	14.8	.0	.0	464	71.6	22.0	67.4	9.9	.7	.0	478	78.2	70.6	.0	56.1	96.7
Vilella Alta	113	83.2	93.5	2.9	3.3	.0	.3	113	83.2	93.5	2.9	3.3	.0	.3	.0	220	48.6	11.0	82.1	6.8	.0	.0	226	47.8	86.8	.2	23.0	96.2
Vilella Baixa	150	78.7	91.8	7.2	1.0	.0	.0	150	78.7	91.8	7.2	1.0	.0	.0	.0	337	66.2	4.4	92.6	3.1	.0	.0	308	76.6	97.3	.0	46.4	97.9
Vimbodí	487	78.6	56.0	28.9	11.5	1.4	2.2	487	78.6	56.0	28.9	11.5	1.4	2.2	.0	1051	71.5	33.0	56.9	9.8	.3	.0	1026	67.9	61.5	.0	28.4	98.6
Vinebre	351	28.2	55.2	21.5	22.7	.7	.0	351	28.2	55.2	21.5	22.7	.7	.0	.0	588	43.4	33.8	42.4	23.8	.0	.0	585	67.7	58.7	.0	31.6	93.0
Vinyols i Arcs	184	81.5	21.3	62.3	15.5	.7	.2	184	81.5	21.3	62.3	15.5	.7	.2	.0	390	70.8	77.4	14.6	8.1	.0	.0	397	76.8	21.3	.0	17.9	55.1
Xerta	642	49.4	52.4	8.2	22.9	15.8	.8	642	49.4	52.4	8.2	22.9	15.8	.8	.0	1455	56.2	13.3	77.7	5.7	.0	3.3	1487	64.5	89.8	.0	51.9	89.1

Fonts electorals utilitzades

Fuentes electorales utilizadas

PROVINCIA DE BARCELONA

Eleccions del 12 d'abril de 1931. *Boletín Oficial de la provincia de Barcelona*, del 15-IV-1931, del 16-IV-1931 y del 17-IV-1931.

Eleccions del 28 de juny de 1931. *Boletín Oficial extraordinario de la provincia de Barcelona*, 1-VIII-1931. Per la segona volta, *Boletín Oficial extraordinario de la provincia de Barcelona*, 14-VIII-1931. El cens de la província de Barcelona s'ha obtingut directament de les actes municipals i en els municipis en que no s'ha pogut localitzar s'ha estimat a partir del cens de població de l'any 1930 publicat a *Població de Catalunya, Servei Central d'Estadística*. El de Barcelona ciutat s'ha pres directament del cens de 1930 publicat per la Dirección General del Instituto Geográfico, Catastral y de Estadística.

Eleccions del 12 de juliol de 1931. *Boletín Oficial extraordinario de la provincia de Barcelona*, del 14-VII-1931.

Eleccions del 4 d'octubre de 1931. *Boletín Oficial extraordinario de la provincia de Barcelona*, del 6-X-1931.

Eleccions del 11 d'octubre de 1931. *Boletín Oficial extraordinario de la provincia de Barcelona*, del 14-X-1931.

Eleccions del 20 de novembre de 1932. *Boletín Oficial extraordinario de la provincia de Barcelona*, 30-XI-1932. Per a Barcelona ciutat es publica únicament un resum per districtes. Cens, mateixa font de l'elecció anterior.

Eleccions del 19 de novembre de 1933. *La Veu de Catalunya* del 28-X-1933. Publica només els vots obtinguts als deu districtes de Barcelona per Lliga Catalana i Esquerra Republicana de Catalunya.

Eleccions del 14 de gener de 1934. Els resultats de Barcelona ciutat s'han obtingut directament de les Actes de l'escrutini de cada secció electoral, manquen, però, les dades de 61 seccions.

Eleccions del 16 de febrer de 1936. *Butlletí Oficial de la Generalitat de Catalunya*, 17-11-1936. Pel Cens s'ha utilitzat la *Rectificación al Censo Electoral del año 1934* publicada per la Dirección General del Instituto Geográfico, Catastral y de Estadística. El nombre de votants s'ha calculat, dividint el nombre total de vots per 11 (província) o per 16 (capital) i tenint en compte les paperetes blanques i nul·les. És, doncs, un nombre estimat de votants mínim.

Eleccions del 26 d'abril de 1936. Els resultats de Barcelona ciutat s'han obtingut directament de les Actes de l'escrutini de cada secció electoral, manquen però les dades de 73 seccions.

PROVINCIA DE GIRONA

Eleccions del 28 de juny de 1931. *Boletín Oficial extraordinario de la provincia de Gerona*, 30-VI-1931, completat amb els resultats de les Actes Municipals de Breda, Das, Figueres (4 seccions), Girona ciutat (1 secció), Guils de Cerdanya, Llagostera (1 secció), Sant Cristòfol de Toses, Urtx i Vilar, Viladonja, Vilamacolum i el nombre de votants d'una secció de Santa Coloma de Farners.

Eleccions del 20 de novembre de 1932. *Boletín Oficial extraordinario de la provincia de Gerona*, novembre 1932.

Eleccions del 19 de novembre de 1933. *Boletín Oficial extraordinario de la provincia de Gerona*, 21-XI-1933, esmenats alguns errors tipogràfics i afegits els resultats de Llansà i Bas, amb les respectives actes municipals. No s'han trobat les dades de Lloret, districte 2ⁿ, secció 1^a i 2^a i Vall de Vianya districte únic, secció 2^a.

Eleccions del 16 de febrer de 1936. *Butlletí Oficial de la Generalitat de Catalunya*, 17-11-1936. De l'acta manuscrita de la Junta Provincial del Cens s'han pres les següents dades. nombre d'electors i votants, paperetes blanques i nul·les i els resultats dels municipis d'Alfat i La Bajol.

Eleccions del 26 d'abril de 1936. Acta manuscrita de la Junta provincial del Cens de la província de Girona.

PROVINCIA DE LLEIDA

Eleccions del 28 de juny de 1931. Acta manuscrita de la Junta provincial del Cens electoral de la província de Lleida. Excepte el cens, falten els resultats dels següents municipis. Arcabell, Ars, Biosca, Basella, Castellàs, Clariana, Gabarra, Josa del Cadí, Llimiana, Molsosa i Montoliu de Cervera.

Eleccions del 20 de novembre de 1932. Acta manuscrita de la Junta Provincial del Cens electoral de la província de Lleida. Excepte el cens, falten els resultats de Josa del Cadí i Prats i Sampsor.

Eleccions del 19 de novembre de 1933. Actes municipals dels 112 municipis que ha estat possible localitzar, juntament amb la tesi doctoral de Conxita Mir Curcó, *Evolució del comportament electoral a la*

provincia de Lleida entre 1890 i 1936, Universitat Autònoma de Barcelona, 1982.

Eleccions del 16 de febrer de 1936. *Butlletí Oficial de la Generalitat de Catalunya*, 17-11-1936. No consten els resultats d'Escalo, Jou, La Guàrdia d'Ares i Cervera, districte segon, secció tercera. S'han esmenat alguns errors tipogràfics.

Eleccions del 26 d'abril de 1936. Acta manuscrita de la Junta Provincial del cens electoral de la província de Lleida. Els resultats de Prats i Sampsor i el nombre de votants de Tredós obtinguts de les respectives Actes municipals. No consten les dades de Tàrrega (districte primer, secció tercera) Torrefanera, Ars, Bescaran, Castellàs, Cava, Civis, Guils, Montella, Novas de Segre, Vilech i Estanya, Clariana, Alius i Benes.

PROVINCIA DE TARRAGONA

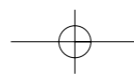
Eleccions del 28 de juny de 1931. *Boletín Oficial extraordinario de la provincia de Tarragona*, 1-VII-1931, afegits els resultats de les actes municipals d'Albiol, Coll de Jou, Montbrió de la Marca i Riudoms, les quals, amb una marca roja en els respectius sobres, possiblement foren enviades després de l'escrutini. Per al Cens s'ha utilitzat el que consta en l'acta manuscrita que resumeix la votació de l'Estatut, del 2-VIII-1931. Manquen els resultats de Ciurana i la Figuera.

Eleccions del 20 de novembre de 1932. *Boletín Oficial extraordinario de la provincia de Tarragona*, 23-XI-1932, esmenat algun error tipogràfic. Per al cens s'ha utilitzat el que consta en l'acta manuscrita que resumeix la votació de l'Estatut del 2-VIII-1931.

Eleccions del 19 de novembre de 1933. *Boletín oficial extraordinario de la provincia de Tarragona*, 25-XI-1933, afegides les dades de l'acta municipal de Blancafort.

Eleccions del 16 de febrer de 1936. *Butlletí Oficial de la Generalitat de Catalunya*. De l'acta manuscrita de la Junta Provincial del Cens s'ha obtingut el cens, nombre de votants i les paperetes blanques i nul·les.

Eleccions del 26 d'abril de 1936. Acta manuscrita de la Junta Provincial del Cens.

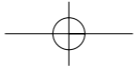
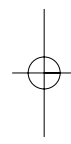
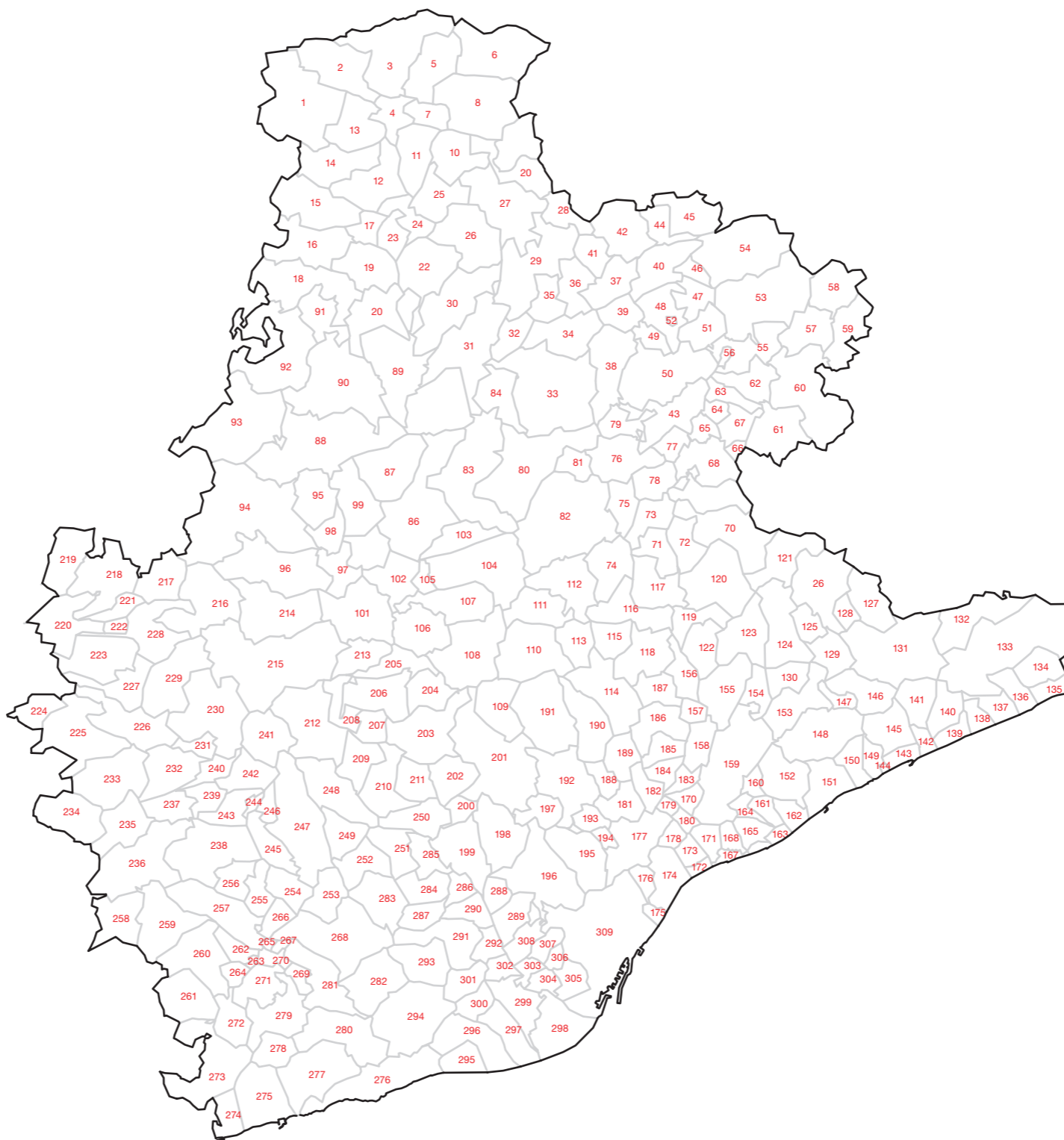
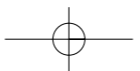
Relació alfabética dels municipis durant la Segona República

ordenats per província amb la numeració corresponent al mapa

Relación alfabética de los municipios durante la Segunda República
ordenada por provincias y con la numeración correspondiente al mapa

Barcelona

Abrera	250	Calders	104	Cervelló	291	Llacuna (La)	236
Aguilar de Segarra	216	Catella	138	Collbató	209	Llinars	153
Aiguafreda	72	Callús	98	Collsuspina	75	Lliçà de Munt	186
Alella	171	Campins	128	Copons	227	Lliçà de Vall	185
Alpens	28	Canet de Mar	142	Corbera de Llobregat	287	Lluçà	29
Ametlla (L')	156	Canovelles	157	Cornellá de Llobregat	304	Malgrat	135
Arenys de Mar	143	Cánoves	123	Cubelles	274	Malla	77
Arenys de Munt	145	Canyelles	278	Dosrius	148	Manlleu	51
Argençola	225	Capellades	244	Esparreguera	210	Manresa	101
Argentona	152	Capolat	16	Esplugues de Llobregat	306	Martorell	285
Artés	103	Cardedeu	154	Espunyola	18	Martorelles	179
Avià	19	Cardona	93	Estany (L')	81	Masies de Roda (Les)	55
Avinyó	83	Carme	239	Figols	14	Masies de Voltregà (Les)	48
Avinyonet del Penedès	281	Casserres	20	Fogars de Montclús	126	Masnou (El)	167
Badalona	174	Castelladral	88	Fogars de Tordera	132	Masquefa	249
Barcelona	309	Castellar del Vallés	191	Folgueroles	63	Matadapera	109
Baells (La)	24	Castellar del Riu	15	Fonollosa	96	Mataró	151
Bagà	3	Castellar de N'Hug	6	Font rubí	257	Mediona	238
Balenyá	73	Castellbisbal	199	Franqueses del Vallés (Les)	155	Molins de Rei	289
Balsareny	87	Castellcir	74	Gaià	85	Mollet	182
Begues	294	Castelldefels	295	Gallifa	113	Montcada i Reixac	177
Beliprat	234	Castell de l'Areny	10	Garriga (La)	122	Mongat	172
Berga	23	Castellet i la Gornal	273	Gavà	296	Monistrol	207
Bigues	118	Castellfollit del Boix	215	Gelida	283	Montanyola	76
Borredá	27	Castellfollit de Riubregós	219	Gironella	21	Montclar	91
Broca	5	Castellgalí	213	Gisclareny	2	Montmajor	92
Bruch (El)	212	Castellnou de Bages	99	Granada (La)	270	Montmaneu	224
Brull (El)	70	Castellolí	241	Granera	111	Montmany	119
Cabanyes (Les)	264	Castellterçol	112	Granollers	158	Montmeló	183
Cabrera d'Igualada	245	Castellbell i el Vilar	206	Gualba	127	Montornés del Vallés	170
Cabrera de Mataró	162	Castellví de la Marca	261	Guardiola	4	Montseny	121
Cabrils	161	Castellví de Rosanes	284	Gurp de la Plana	50	Moià	82
Calaf	221	Cerdanyola del Vallés	195	Hospitalet de Llobregat (L')	305	Mura	108
Caldes d'Estrac	144	Centelles	71	Igualada	231	Navareles	105
Caldes de Montbui	114	Cercs	12	Jorba	226	Nou de Berguedá (La)	11

Ódena	230
Olérdola	279
Olesa de Bonesvalls	282
Olesa de Montserrat	211
Olivella	280
Olost	34
Olvan	22
Orís	40
Oristá	33
Orpí	237
Orrius	160
Pacs	263
Palafolls	134
Palau Solitar	189
Pallejá	290
Papiol	288
Parets	184
Perafita	36
Piera	247
Pierola	248
Pineda	137
Pla de Penedés (El)	266
Pobla de Lillet (La)	8
Pobla de Claramunt (La)	242
Polinyá del Vallés	188
Pontons	258
Prat de Llobregat (El)	298
Prats de Lluçanés	32
Prats de Rei (Els)	228
Premiá de Mar	166
Pruit	58
Puig d'Alba	265
Puig reig	89
Pujalt	220
Quar (La)	26
Rajadell	214
Rellinars	204
Ripollet	194
Roca (La)	159
Rocafort i el Pont de Vilomara	106
Roda	56
Rubí	198

Girona

Agullana	88
Aiguaviva	215
Albanyá	76
Albons	144
Alfar	117

Rubió	229
Sabadell	192
Sagás	30
Sallavinera	217
Saldés	1
Salient	86
Santpedor	100
St. Adriá del Besòs	175
St. Agustí de Lluçanés	41
St. Andreu de la Barca	286
St. Andreu de Llavaneres	150
St. Antoni de Vilamajor	130
St. Bartomeu del Grau	38
St. Boi de Lluçanés	37
St. Boi de Llobregat	299
St. Celoni	131
St. Cebriá de Vallalta	140
St. Cugat del Vallés	196
St. Cugat Sesgarrigues	269
St. Esteve de Palautordera	125
St. Esteve Sesrovires	251
St. Fost de Campsentelles	178
St. Feliu de Codines	115
St. Feliu de Llobregat	308
St. Feliu Sasserra	84
St. Fruitós de Bages	102
St. Genís de Vilassar (de Dalt)	164
St. Hipòlit de Voltregá	52
St. Iscle de Vallalta	141
St. Jaume de Frontanyá	9
St. Joan de Fàbregues i Rupit	59
St. Joan Despí	303
St. Joan de Cerdanyola	7
St. Joan de Vilassar (de Mar)	163
St. Just Desvern	307
St. Llorenç d'Hortons	252
St. Llorenç Savall	110
St. Martí de Centelles	117
St. Martí del Bas	35
St. Martí de Riudeperes	64
St. Martí de Torrelles	97
St. Martí de Tous	233

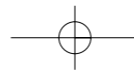
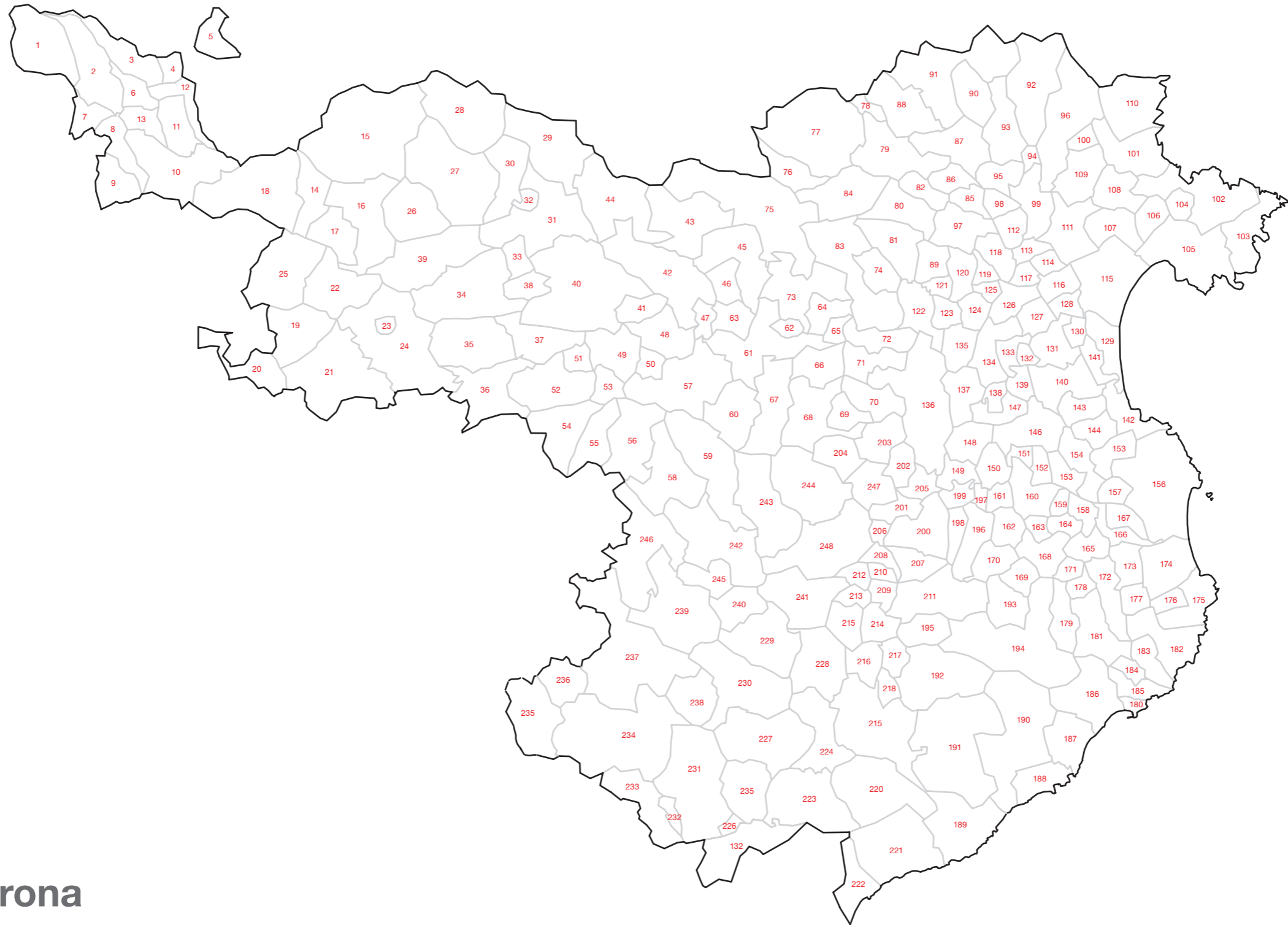
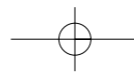
Alp	10
Amer	242
Anglés	240
Arbúcies	234
Argelaguer	63

St. Martí Sarroca	260
St. Martí de Sesgeioles	222
St. Mateu de Bages	94
St. Pere de Premiá (de Dalt)	165
St. Pere de Ribes	277
St. Pere de Riudebitlles	255
St. Pere de Torelló	54
St. Pere de Vilamajor	124
St. Pol de Mar	139
St. Quintí de Mediona	256
St. Quirze de Besora	44
St. Quirze Safaja	116
St. Quirze de Terrassa	197
St. Sadurní d'Anoia	253
St. Sadurní d'Osormort	61
St. Vicenç de Castellet	205
St. Vicenç dels Horts	292
St. Vicenç de Llaneres	149
St. Vicenç de Torelló	46
Sta. Cecília de Montserrat	208
Sta. Cecília de Voltregá	49
Sta. Coloma de Cervelló	302
Sta. Coloma de Gramenet	176
Sta. Eugènia de Berga	65
Sta. Eulàlia de Riuprimer	79
Sta. Eulàlia de Ronçana	187
Sta. Fe del Penedés	267
Sta. Margarida de Montbui	232
Sta. Margarida i els Monjos	272
Sta. Maria de Barberá	193
Sta. Maria de Besora	45
Sta. Maria de Corcó	53
Sta. Maria de Merlès	31
Sta. Maria de Martorelles (de Dalt)	180
Sta. Maria de Miralles	235
Sta. Maria de Oló	80
Sta. Maria de Palautordera	129
Sta. Perpétua de Mogoda	181
Sta. Susanna	136
Sentmenat	190
Seva	69
Sitges	276

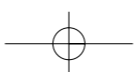
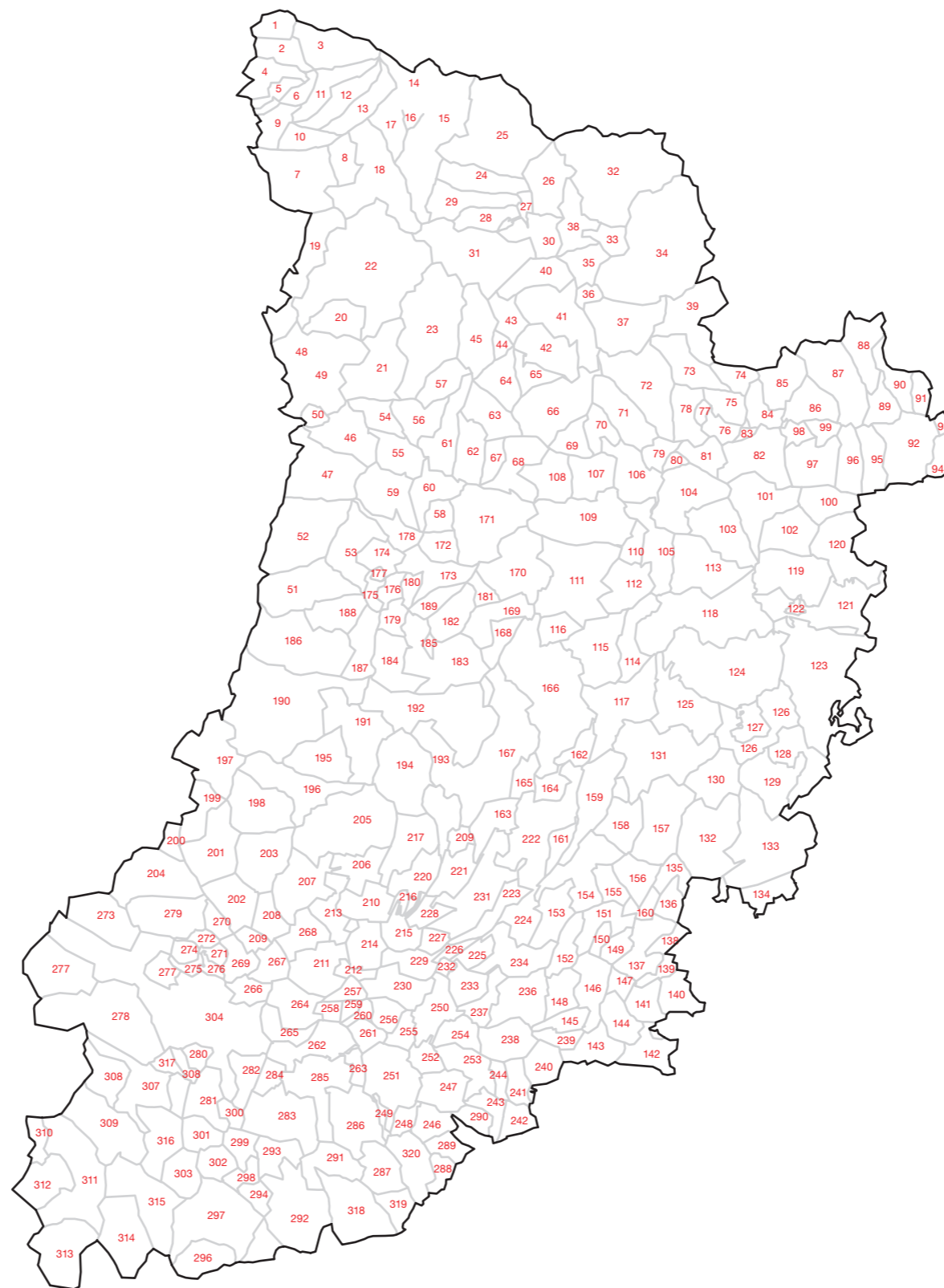
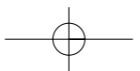
Armentera	141
Avinyonet de Puigventós	120
Baget	44
Banyoles	69
Bàscara	137

Sobremunt	39
Sora	42
Subirats	268
Súria	95
Tavertet	57
Tavérnoles	62
Tagamanent	120
Talamanca	107
Taradell	68
Teiá	168
Terrassa	201
Tiana	173
Tona	78
Tordera	133
Torelló	47
Torre de Claramunt (La)	243
Torredevit (Terrassola i Lavit)	254
Torrelles de Foix	259
Torrelles de Llobregat	301
Ullastret	200
Vacarisses	203
Vallbona	246
Vailcebre	13
Valldan (La)	17
Vallgorguina	146
Vallirana	293
Vallromanes	169
Veciana	223
Vic	43
Vilada	25
Viladecavalls del Vallés	202
Viladecans	297
Vilafranca del Penedés	271
Vita Lleons	67
Vilanoveta del Camí	240
Vilanova de Sau	60
Vilanova i la Geltrú	275
Vilatorta (Sant Juliá)	66
Vilobí del Penedés	262
Vilalba Sasserra	147
Viver i Serrateix	90

Bassegoda	75
Batet	50
Begudá	48
Begur	175
Bellcaire	155

Besalú	62
Bescanó	241
Beuda	73
Bisbal (La)	179
Blanes	222
Boadella	82
Bolvir	6
Bordils	199
Borrassá	124
Breda	232
Brunyola	229
Cabanelles	83
Cabanes	98
Caçá de la Selva	192
Cadaqués	103
Caldes de Malavella	219
Calonge	186
Campelles	17
Campllong	217
Camprodon	32
Canet d'Adri	244
Cantalops	90
Capmany	87
Casavells	168
Castell d'Empordá	171
Castellfollit de la Roca	41
Castelló d'Empúries	115
Castell d'Aro	187
Cellera (La)	245
Ceirá	200
Cervià de Ter	149
Cistella	81
Ciurana	127
Colomers	151
Cornellá de Terri	203
Corçá	169
Crespiá	72
Cruïlles	194
Darnius	79
Das	8
Dosquers	65
Escala (L)	142
Espinelves	236
Espolla	92
Esponellá	71
Figueres	118
Flaçá	161
Foixá	160
Fontanilles	166
Fontcoberta	70
Fonteta	181
Fornells de la Selva	214
Fortiá	116
Freixenet	31
Garrigás	134
Garrigoles	145
Garriguella	109
Ger	2
Girona	208
Gombrén	25
Grus	9
Gualta	167
GUILS DE CERDANYA	3
Hostalric	226
Isòvol	7
Jafre	152
Joanetes	54
Jonquera (La)	91
Juiá	198
Llagostera	191
Llambilles	195
Llanars	30
Llançá	101
Lledó	74
Llers	97
Llívia	5
Lloret de Mar	221
Llosses (Les)	21
Madremanya i St. Martí vell	196
Masarac	95
Maçanes	225
Maçanet de la Selva	223
Maià de Montacal	64
Medinyà	205
Meranges	1
Mieres	60
Mollet de Perelada	94
Molló	29
Monells	170
Montagut	42
Mont-ras	183
Navata	122
Ogassa	39
Oix	43
Olot	49
Ordis	123
Palafrugell	182
Palamós	180
Palau de Santa Eulàlia	133
Palau-sacosta	209
Salu-sator	173
Palau-saverdera	106
Palmerola	20
Palol de Revardit	247
Pals	174
Pardines	26
Parlavà	164
Parròquia de Ripoll	24
Pau	107
Pera (La)	162
Peralada	99
Peratallada	172
Pinya (La)	51
Planes (Les)	58
Planols	14
Pont de Molins	85
Pontós	135
Porqueres	68
Portbou (Colera)	110
Port de la Selva (El)	102
Puigcerdà	4
Quart	211
Queixans	11
Quealbs	15
Rabós d'Empordà	96
Regencós	176
Ribes de Freser	16
Riuells i Viabrea	233
Ripoll	23
Riudarenes	227
Ridaura	37
Riudellots de la Selva	216
Riumors	128
Roses	105
Rupià	163
Sales de Lierca	45
Salt	212
St. Andreu el Terri	202
St. Andreu Salou	218
St. Aniol de Finestres	59
St. Climent Sescebes	93
St. Cristòfol de Campdevàrol	22
St. Cristòfol de Toses	18
St. Daniel	207
St. Esteve d'en Bas	55
St. Feliu de Buixalleu	231
St. Feliu de Guixols	188
St. Feliu de Pallerols	56
St. Ferriol	61
St. Gergori	248
St. Hilari Sacalm	237
St. Jaume de Lierca	47
St. Desvalls	150
St. Joan de les Abadesses	34
St. Joan de Mollet	197
St. de Palamós	185
St. Julià de ramis	201
St. Llorenç de la Muga	84
St. Martí de Llémana	243
St. Miquel de Campmajor	67
St. Miquel de Cladells	238
St. Miquel de Fluvià	132
St. Mori	139
St. Pau de Segúries	33
St. Pere d'Osor	239
St. Pere de les Preses	53
St. Pere Pescador	129
St. Privat d'en Bas	52
St. Sadurní	193
St. Salvador de Bianya	38
St. Vicenç de Camós	204
Sata. Coloma de Farners	230
Sta. Cristina d'Aro	190
Sta. Eugènia de Ter	210
Sta. Llogaia d'Algama	125
Santa Pau	57
Sarrià de Ter	206
Saus	147
Selva de Mar	104
Serinyà	66
Serra de Daró	158
Setcases	28
Sils	224
Susqueda	246
Tallada (La)	154
Taravaus	121
Terrades	80
Torrent	177
Torroella de Fluvià	131
Torroella de Montgrí	156
Tortellá	46
Tossa	189
Ultramort	159
Ullá	157
Ullastret	165
Urtx	13
Vall de Bianya (La)	40
Vallfogona	35
Vall llogrega	184
Ventalló	140
Verges	153
Vidrà	36
Vidreres	220
Vilabertran	112
Vilablareix	213
Viladamant	143
Viladasens	148
Vilademuls	136

Vitadonja	19
Viladrau	235
Vilafant	119
Vilaur	138
Vilajuïga	108

Vilallonga de Ter	27
Vilallobent	12
Vilamacolum	130
Vilamalla	126
Vilamanisele	100

Vilanant	89
Vilanova de la Muga	111
Vila sacra	114
Vilatenim	113
Vilobí de Onyar	228

Vilopriu	146
Viure	86
Vulpellac	178

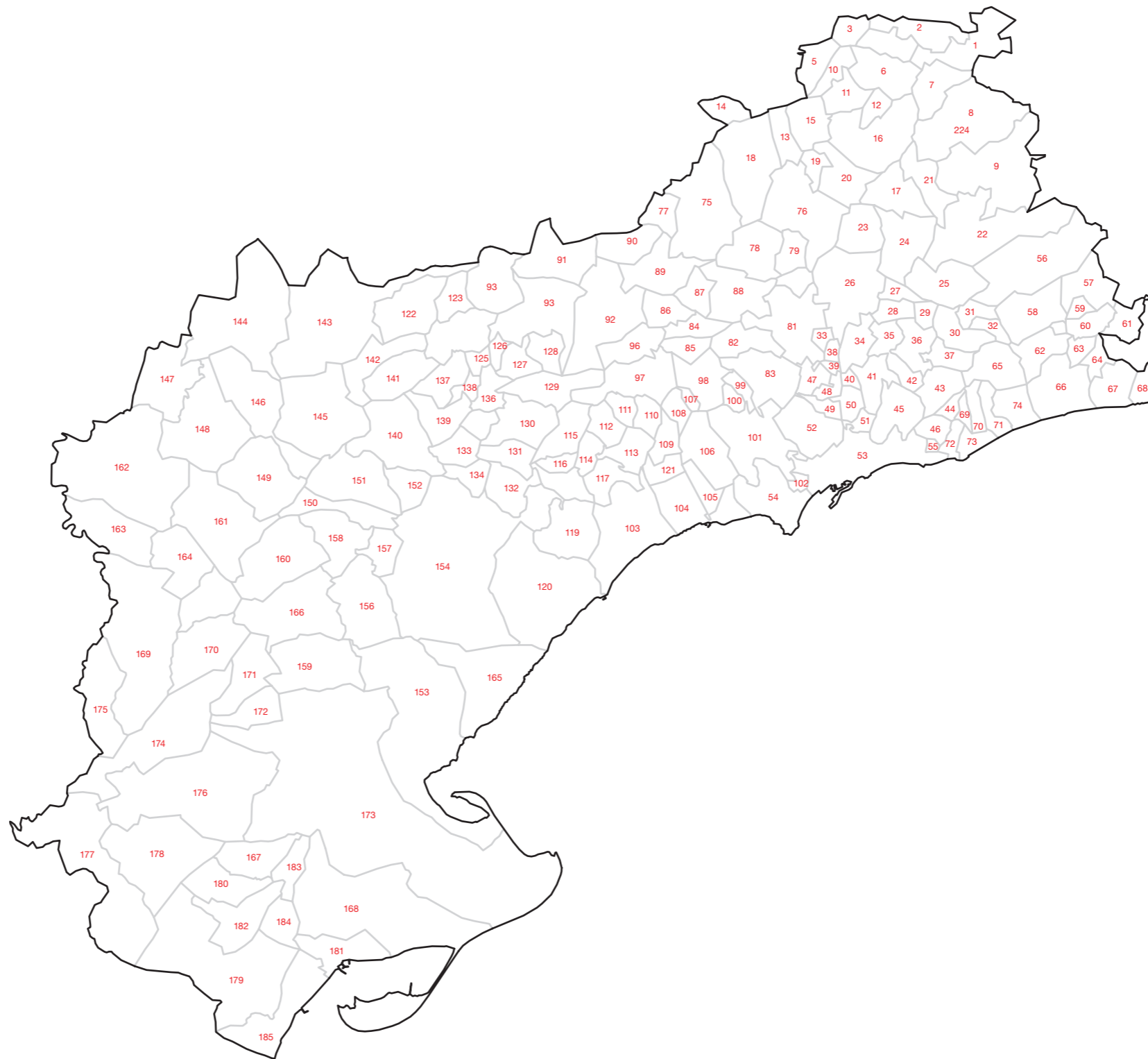
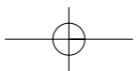
Lleida

Abella de la Conca	170
Àger	190
Agramunt	231
Alamús (Els)	265
Alàs	83
Albagés	293
Albatàrrec	280
Albesa	202
Albi	287
Alcanó	301
Alcarra	278
Alcoletge	266
Alfarràs	200
Alfés	281
Algerri	201
Alguaire	279
Alins	34
Alinyá	113
Almacelles	273
Almatret	313
Almenar	204
Alòs de Balaguer	194
Altron	44
Anglesola	233
Anserall	75
Anyá	167
Arabell	78
Aramunt	172
Aranyó (L')	152
Arbeca	251
Arcavell	74
Arfá	81
Aristot	86
Ars	73
Arséguel	98
Artesa de Lleida	282
Artesa de Segre	193
Arties	18
Arrés	5
Arrós i Vila	11

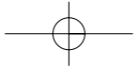
Aspa	300
Avellanes (Les)	196
Aitona	309
Bagerque	14
Baén	68
Balaguer	207
Barbens	232
Baronia de Rialb (La)	166
Barruera	22
Basella	117
Bausén	1
Belianes	252
Bellaire d'Urgell	210
Bell lloc	264
Bellmunt d'Urgell	216
Bellpuig	250
Bellver de Cerdanya	92
Bellví	211
Benavent de Tremp	168
Benavent de Lleida	271
Benés	21
Bescaran	85
Betlan	12
Biosca	157
Bovera	296
Bordes (Les)	9
Borges Blanques (Les)	286
Bosost	4
Cabanabona	161
Cabó	109
Camarasa	205
Canejan	3
Castellar de la Ribera	125
Castellas	69
Castellciutat	77
Castelldans	283
Castellnou de Seana	230
Castelló de Farfanya	203
Castellserá	228
Cava	97

Cervera	146
Cerviá	291
Ciutadilla	241
Civís	39
Claravalls	225
Clariana de Cardener	128
Clarevol	58
Cogul (El)	299
Coll de Nargó	112
Conques	182
Corbins	269
Cubells	217
Donzell	219
Durro	20
Ellar	91
Enviny	64
Escaló	40
Escunyau	8
Espluga Calba (U)	247
Espluga de Serra (U)	47
Espot	31
Estac	63
Estamariu	84
Estaon	38
Estaras	139
Esterrí dáneu	27
Esterrí de Cardós	33
Ferrera	37
Figols de la Conca	51
Figols d'Organyá	105
Figuerola d'Orcau	189
Figuerosa	234
Florejacs	154
Floresta	249
Fondarella	259
Fontllonga	191
Foradada	218
Fórnols de Cadí	101
Freixenet i Altadill	140
Fuliola (La)	227

Fulleda	289
Gavarra	116
Gausac	10
Gerri de la Sal	67
Gessa	17
Golmés	256
Gòsol	120
Granadella	297
Granja d'Escarp (La)	312
Granyanella	148
Granyena de Cervera	145
Granyena de les Garrigues	302
Guàrdia dares	107
Guàrdia de Tremp	187
Guils	70
Guissona	155
Guimerá	240
Guixers	121
Gurp	53
Hortonedá	171
Isil	25
Isona	169
Ivars de Noguera	199
Ivars d'Urgell	229
Ivorra	136
Josa de Cadí	100
Jou	30
Juncosa	292
Juneda	285
Lés	2
Linyola	214
Lladorre	32
Lladurs	124
Llanera	132
Llardecans	315
Llavorsí	41
Lleida	304
Lles	88
Llesp	48
Llessui	45

Tarragona

Llimiana	184
Llobera	130
Maials	314
Maldá	246
Malpás	49
Manresana (La)	137
Massaleoreig	310
Massoteres	156
Menárguens	208
Miralcamp	261
Molsosa (La)	134
Molierussa	260
Moncortés de Pallars	61
Montanisell	111
Montgai	220
Mont ros	57
Montella	95
Montoliu de Cervera	143
Montoliu de Lleida	306
Montornés	239
Mur	188
Músser i Aranser	87
Nalec	245
Naves	123
Noves de Segre	106
Odén	118
Oliana	114
Oliola	222
Olius	126
Olujas	147
Omellons	248
Omells de Nabaia (Els)	290
Orcau	173
Organyá	110
Os de Balaguer	198
Ossó de Sió	224
Palau danglesola (El)	257
Palau de Noguera	175
Pallargues	153
Pallerols	71

Tarragona

Aiguamúrcia	22
Albinyana	62
Albiol	82
Alcanar	185
Alcover	81
Alcover	172

Parròquia d'Hortó	79
Pedra i Coma	119
Penelles	215
Peramea	62
Peramola	115
Pinell	131
Pinós	133
Pla de Sant Tirs (El)	so
Poal	212
Pobla de Cérvoles (La)	318
Pobla de Granadella (La)	295
Pobla de Segur (La)	60
Pobleta de Belvei (La)	56
Ponts	164
Pont de Suert (El)	50
Portell	138
Portella	270
Prats i Sampsor	93
Preixana	254
Préixens	221
Prenyanosa	149
Prullans	89
Puiggròs	263
Puigvert dagramunt	223
Puigvert de Lleida	284
Rialb	42
Ribera de Cardós	35
Riner	129
Riu	94
Rocafort de Ballbona	244
Rocallaura	242
Rosselló	274
Salardú	16
Sales de Pallars	178
Sanaüja	158
Sant Antoli i Vilanova	141
Sant Esteve de la Sarga	186
Sant Guim de la Plana	160
Sant Llorenç de Morunys	122
Sant Martí de Maldá	253

Aleixar	98
Alfara	174
Alforja	97
Alió	27
Almóster	99
Altafulla	72

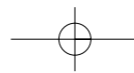
Sant Miquel de la Vall	185
Sant Pere dels Arquells	144
Sant Romá dabella	181
Sant Salvador de Toló	183
Sant Serni	179
Santa Linya	195
Sapeira	52
Sarroca de Bellera	54
Sarroca de Lleida	316
Senterada	55
Sentiu de Sió (La)	206
Seu d'Urgell (La)	76
Serós	311
Serradell	59
Sidamon	258
Soleras	298
Solsona	127
Son	28
Soriguera	66
Sorpe	24
Sort	65
Soses	308
Sonadell	317
Sunyer	305
Surp	43
Suterranya	180
Taús	108
Talarn	174
Talavera	142
Talladell	235
Tàlltendre	90
Tárrega	236
Tarrés	288
Tarroja	150
Térmens	268
Tírvia	36
Tiurana	162
Toloriu	99
Tora	135
Torms	294

Ametlla de Mar (E)	155
Amposta	168
Arbolí	96
Arboç (E)	61
Argentera (E)	114
Arns	175

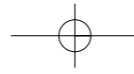
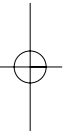
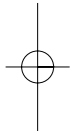
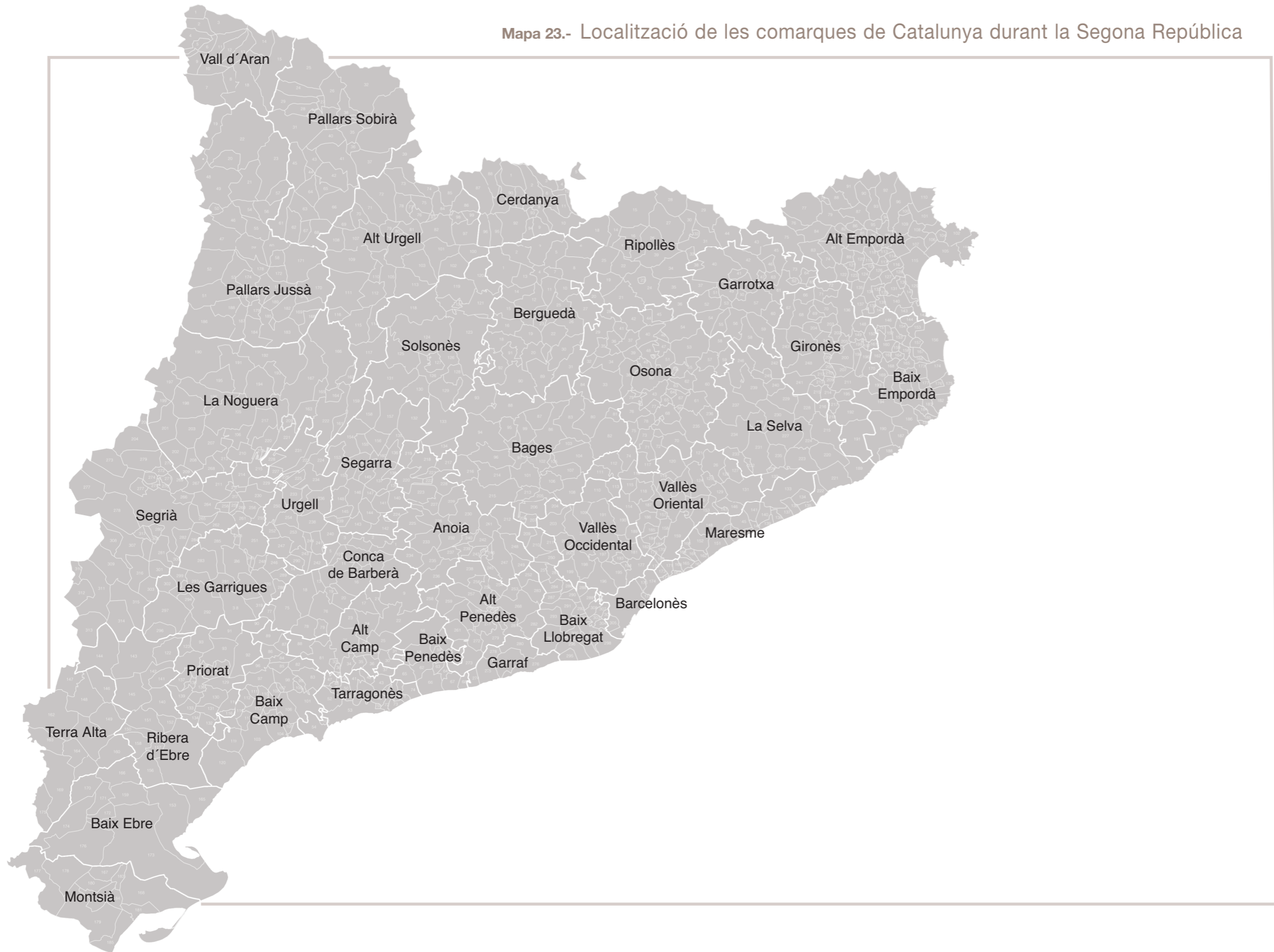
Tornabous	226
Torrebeßes	303
Torre de Cabdella	23
Torrefarrera	275
Torregrossa	262
Torrelameu	209
Torres de Segre	307
Torre serona	276
Tossal	165
Tost	104
Tkagó de Noguera	197
Tredós	15
Tremp	177
Tudela de Segre	163
Tuixén	102
Unarre	26
València dáneu	29
Vallbona de les Monges	243
Vallfogona de Balaguer	213
Vansa (La)	103
Verdú	238
Viella	7
Vilac	13
Vilagrasa	237
Vilaller	19
Vilamitjana	176
Vilamos	6
Vilanova de l'Aguda	159
Vilanova d'Alpicat	277
Vilanova de la Barca	267
Vilanova de Bellpuig	255
Vilanova de Meiá	192
Vilanova de Segriá	272
Villeg i Estana	96
Vilosell	319
Vila i Vall de Castellbó	72
Vinaixa	320
Viu de Llevata	46

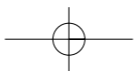
Ascó	145
Banyeres	60
Barberá de la Conca	20
Batea	162
Bellmunt	135
Bellvei del Penedés	64

Benifallet	166
Benissanet	150
Bisbal de Falset (La)	123
Bisbal del Penedés (La)	58
Blancafort	13
Bonastre	65
Borges del Camp (Les)	108
Bot	164
Botarell	109
Bráfim	29
Cabassers	124
Cabra del Camp	17
Calafell	67
Cambrils	104
Canonja (La)	102
Capafons	87
Capçanes	132
Caseres	163
Castellvell	100
Catllar	45
Cerc	82
Ciurana de Prades	95
Colldejou	118
Conesa	6
Constantí	52
Corbera de Terra Alta	149
Cornudella	92
Creixell de Mar	70
Cunit	68
Duesaigües	112
Espluga de Francolí (E)	18
Falset	130
Fatarella (La)	146
Febró (La)	86
Figuera de Montsant (La)	137
Figuerola del Camp	23
Flix	143
Fores	10
Freginals	184
Galera (La)	180
Gandesa	161
Garcia	140
Garidells (Els)	40
Ginestar d'Ebre	157
Godall	182
Gratallops	136
Guiamets (Els)	134
Horta de Sant Joan (E)	169
Irlés (Les)	111
Lloá	138
Llorac	2
Llorenç del Penedés	59
Margalef de Montsant	93
Marca	131
Mas de Barberans (El)	178
Masdenverge	183
Masllorenc	32
Masó (La)	38
Maspujols	107
Masroig (El)	133
Milá (El)	33
Miravet	158
Molar (El)	139
Montblanc	76
Montbrió de la Marca	12
Montbrió del Camp	121
Montferri	30
Montmell (El)	56
Mont ral	88
Mont roig	103
Móra d'Ebre	151
Móra la Nova	152
Morell (El)	48
Morera de Montsant (La)	94
Mussara (La)	84
Nou de Gaiá (La)	44
Nulles	35
Palma d'Ebre	122
Pallaresos (Els)	51
Passanant	5
Paüls	170
Perafort	50
Perelló (El)	153
Piles (Les)	7
Pinell de Brai (El)	160
Pira	19
Pla de Cabra	24
Pobla de Mafumet (La)	49
Pobla de Massaluca (La)	147
Pobla de Montornés (La)	69
Poboleda	128
Pont darmentera (El)	21
Porrera	129
Pradell de la Teixeta	115
Prades	89
Prat de Compte	165
Pratdip	119
Puigpelat	28
Querol	9
Rasquera	156
Renau	42
Reus	101
Riba (La)	80
Riba Roja d'Ebre	144
Riera de Gaiá (La)	46
Riudecanyes	113
Riudecols	110
Riudoms	106
Rocafort de Queralt	11
Roda de Berá	71
Rodonya	31
Rojals	78
Roquetes	176
Rourell (El)	39
Salomó	37
St. Carles de la Rápita	181
St. Jaume dels Domenys	57
St. Vicenç de Calders	74
Sta. Bárbara	167
Sta. Coloma de Queralt	1
Sta. Oliva	63
Sta. Perpétua de Gaiá	8
Sarral	16
Savalla del Comtat	4
Secuita (La)	41
Selva del Camp (La)	83
Senan	14
Sénia (La)	177
Solivella	15
Tamarit de Mar	55
Tarragona	53
Tivenys	159
Tivissa	154
Torre de Fontaubella	116
Torre de l'Espanyol	141
Torredembarra	73
Torroja	127
Tortosa	173
Ulldecona	179
Ulldemolins	91
Vallclara	77
Vallfogona de Riucorb	3
Vallmoll	34
Valls	26
Vandellòs	120
Vendrell (El)	66
Vespella de Gaiá	43
Vilabella	36
Vilallonga del Camp	47
Vilanova d'Escornalbou	117
Vilanova de Prades	90
Vilaplana del Camp	85
Vila rodona	25
Vila seca (de Solcina)	54
Vilaverd	79
Vilella Alta (La)	126
Vilella Baixa (La)	125
Vilalba dels Arcs	148
Vimbodí	75
Vinebre	142
Vinyols	105
Xerta	171

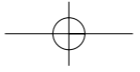
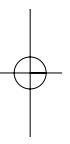
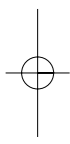

Mapa 23.- Localització de les comarques de Catalunya durant la Segona República

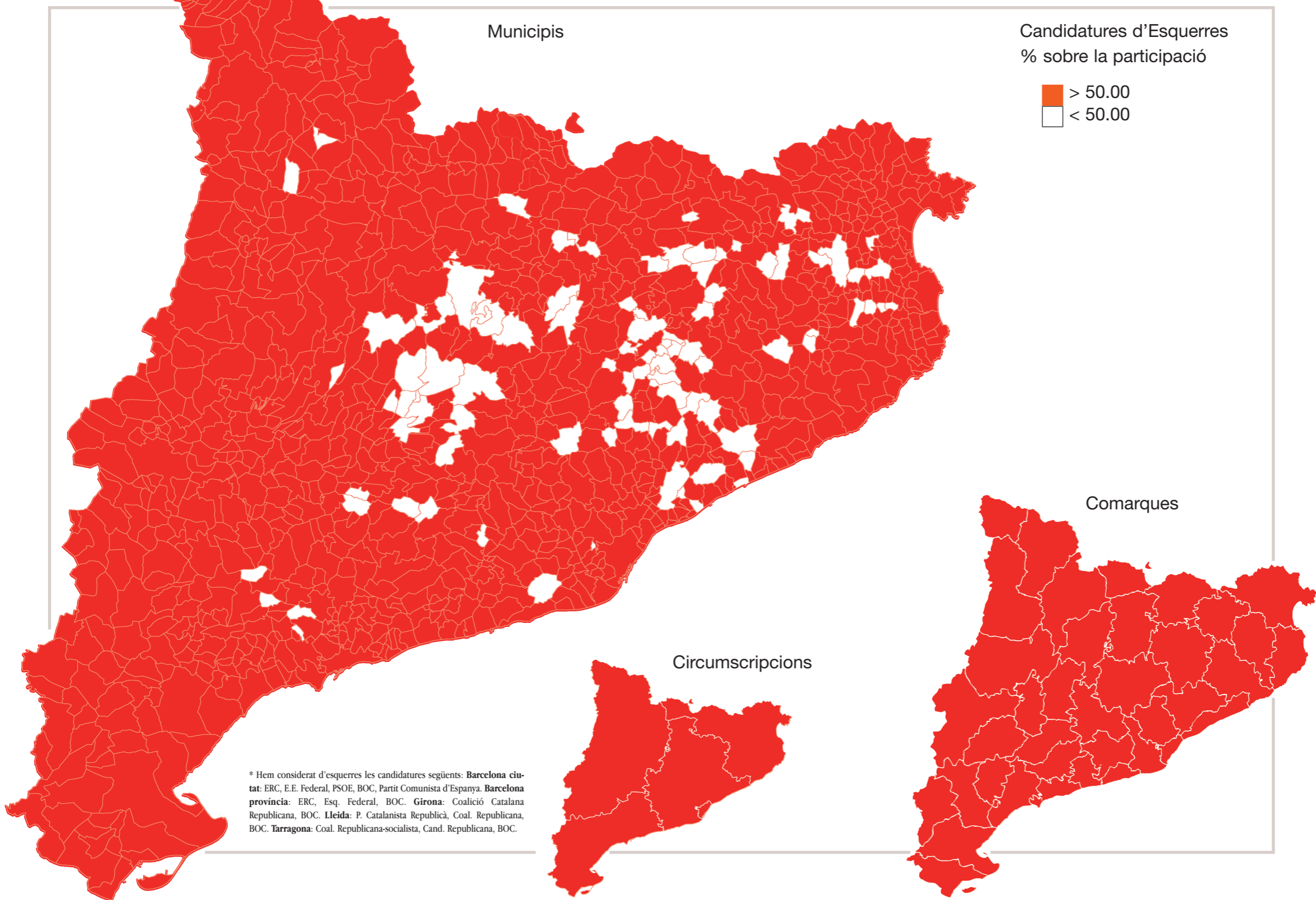

Mapa 24.- Nombre d'electors dels municipis de Catalunya l'any 1936

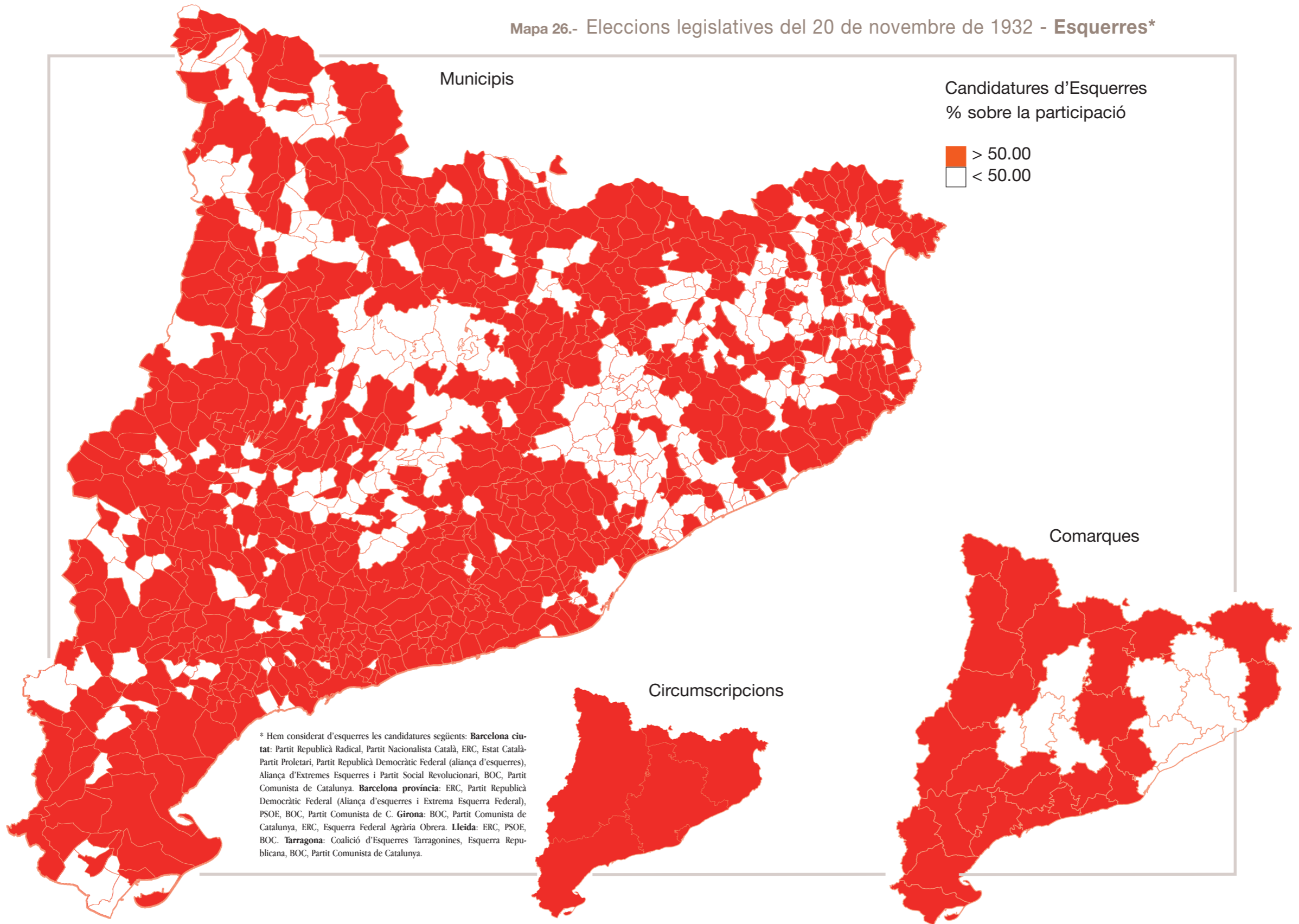

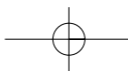
Mapa 25.- Eleccions legislatives del 28 de juny de 193 - **Esquerres***

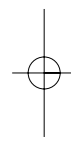
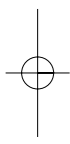
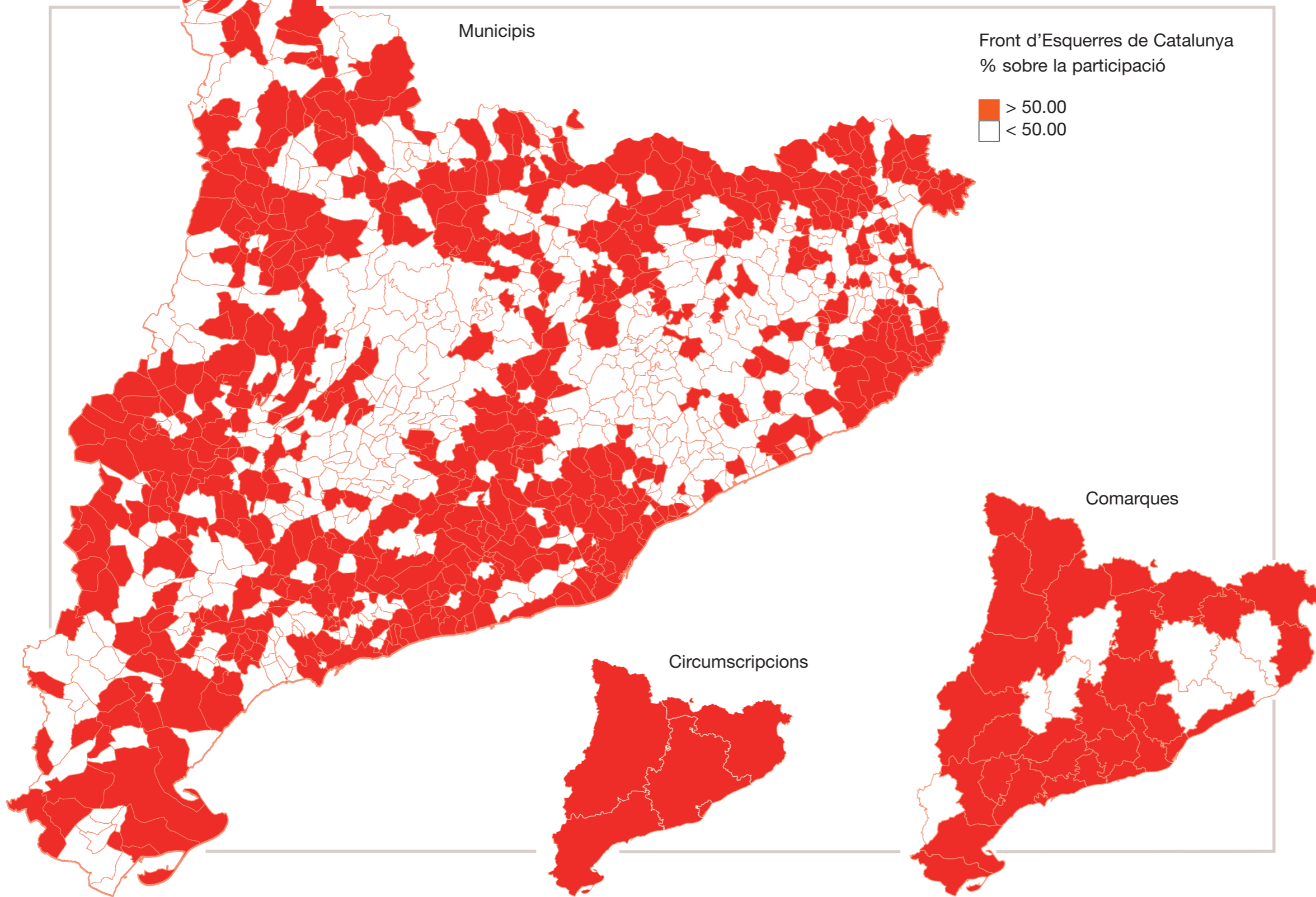
* Hem considerat d'esquerres les candidatures següents: **Barcelona ciutat:** ERC, E.E. Federal, PSOE, BOC, Partit Comunista d'Espanya. **Barcelona província:** ERC, Esq. Federal, BOC. **Girona:** Coalició Catalana Republicana, BOC. **Lleida:** P. Catalanista Republicà, Coal. Republicana, BOC. **Tarragona:** Coal. Republicana-socialista, Cand. Republicana, BOC.

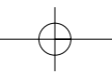
Mapa 26.- Eleccions legislatives del 20 de novembre de 1932 - **Esquerres***

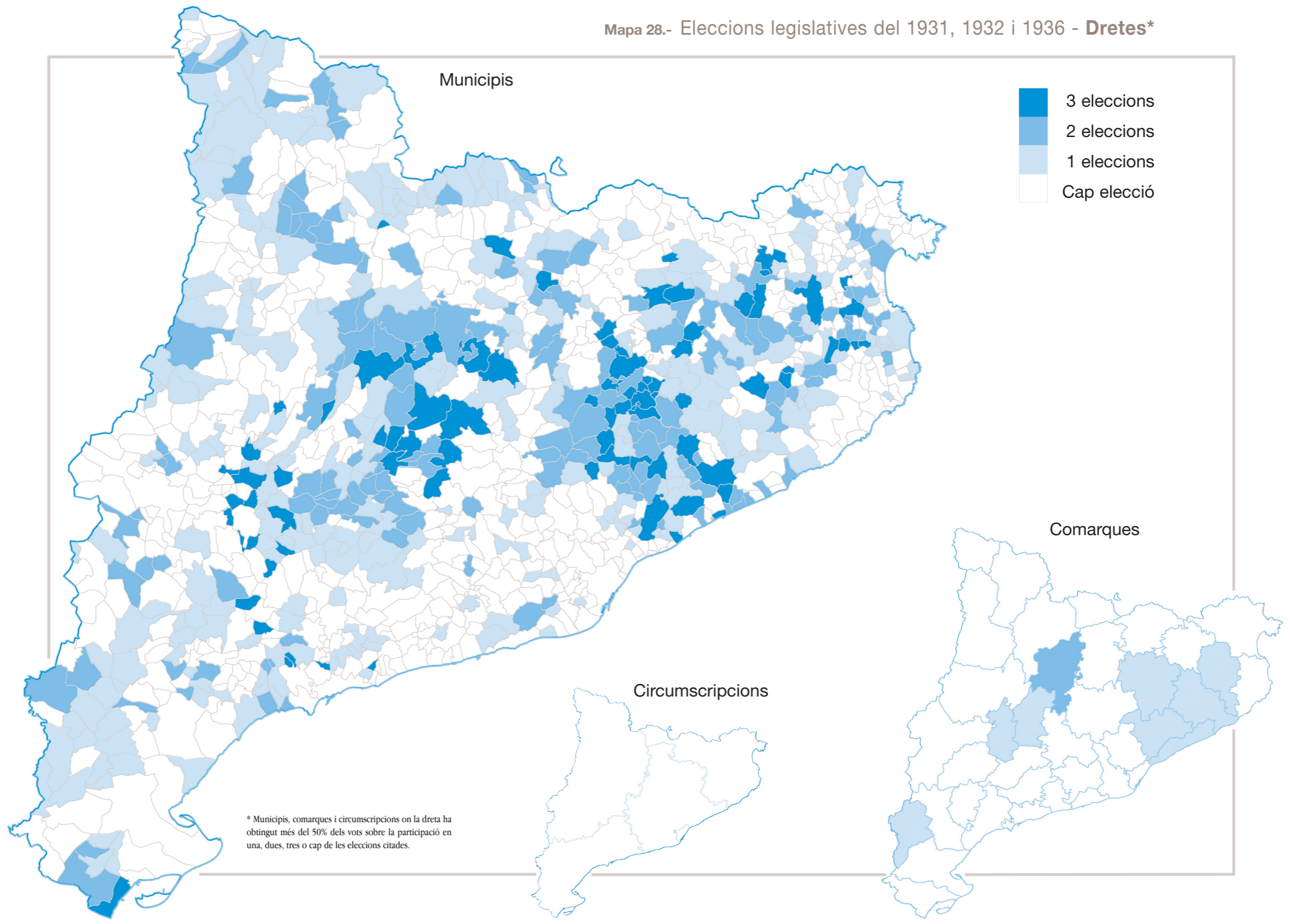
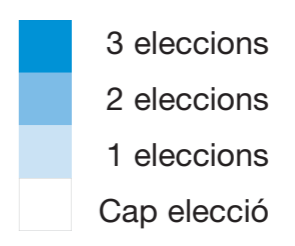
Mapa 27.- Eleccions legislatives del 16 de febrer de 1936- Front d'Esquerres de Catalunya

Mapa 28.- Elecciones legislativas del 1931, 1932 i 1936 - Dretes*

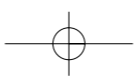
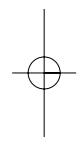
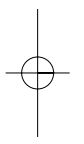
Municipis

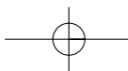

Comarques

Circumscripcions

* Municipis, comarques i circumscripcions on la dreta ha obtingut més del 50% dels vots sobre la participació en una, dues, tres o cap de les eleccions citades.

Mapa 29.- Eleccions legislatives del 16 de febrer de 1936 - Percentatges d'abstenció

